

מקור דמעה

שע"ם תחנה חדשה

עם

מעשה אלפס ורב פנינים

מיט גרויסע ווערטער

צוויי הונדערט אכט און פערציג תחנות (כמנין רמ"ח).
אוים צוגיסין די הארץ פאר דעם ערבארמיגען פאטער פון הימעל
מיט ווארימע אונ אידעלע ווערטער אין אלע צייטין, אין ליידין און
אין פריידין, ער זאל זיך ערבארעמען איבער אונז אונ שיקען הילף
אין אלע אונזערע צוויי הונדערט אכט אונ פערציג גלידער.

די היליגע תחנות פליסען פון גאטליכען קוואל פון די אבות הקדושים אונ
די אמהות, אונ די היליגע נביאים אונ תנאים ואמוראים אונ גאונים וצדיקים
אונ אויך פון נשים צדקניות זכותם יגן עלינו.

גם סגולה יקרה, לאשה עקרה.

די תחנות ובקשות זיינען בעצירט מיט חן (אכט אונ פופציג) הערות
ובאורים (כ"שים במפתח מעבר לדף) פון די זיבען ליכט:

א) מעשה אלפס. ב) בנין ציון. ג) שערי ציון. ד) פרי הגפן. ה) פנינים יקרים. ו) ראשון לציון. ז) תפארת ציון.

נלקט ונאסף ע"י הר"ר בן־ציון בהרב הגדול הצדיק ר' ירמיהו עקיבא זצ"ל אלפס
(בעל מעשה אלפס ואוצר התורה), אשר זכה להתפלל לפני כותל המערבי בירושלים.

ווילנא

בדפוס ראזענקראנץ ושריפטזעטצער.
שנת תרע"א לפ"ק

מפתחות פון השלמה

אבט אין פופציג וויכטיגע ענינים וואס ווערט געבראכט אין מעשה אלפס, תפארת ציון, שערי ציון, ראשון לציון, פרי הגפן, פנינים יקרים, משלים יקרים.

תחנה

דריטע טהייל.

דער אינהאלט פון די הערות.

שלומה של מלכות.

אונזערע חכמים זאגין אין פרקי אבות (הוי מתפלל בשלומה של מלכות), שטענדיג בעט גאט פאר די פריד פון די רעגירונג, די זאל קענען רוהיג אכטונג געבין אויף די מדינה, ווייל ווען ניט די פורכט פאר איר, איז בעת עס היצט זיך אויף דער כעס אין מענשין אונ ער ווערט א צווייפיסיגער-טיגער, וואלט איינער דעם צווייטין לעבעדיגערהייד פערשלונגען. דרום שרייבין מיר דא אקורצע תחנה אום מ'זאל דאס קענען זאגין נאנץ אפט.

גרויסער וועלט-קעניג! וואס דיין הערשאפט איז איבר אלע וועלטין אונ האסט גיגעבין א טייל פון דיין כבוד צו די קעניגע פון דיין וועלט, בעהיט, בעגליק, אונ שטעל הויך אונזער הערין אונ קייזער ניקאלאי דער צווייטער מיט זיין פאמיליע, יר"ה. מיט דיינע בארימהערציגקייט דער לייגער זיין לעבין אונ באהיט אים פון אונגליק, אונ מאך אונטער-טעניג זיינע פיינד פאר אים, אונ באגליק אים וואו ער וועט זיך קערין אונ ווענדין. קעניג איבער אלע קעניגע! מיט דיין גרויס רחמנות פלים איין מיטלייד אין זיינעם הערצין אונ אין די הערצער פון זיינע יועצים אונ שרים, צוא טאן גוטעס מיט אונז אונ מיט אלע אידישע קינדער וואס אונטער זיין שוטץ, אין זיין צייט זאל ערקענט ווערין דער רייגער אמת, אז אידין זיינען שטענדיג טרייע אונטער-טאנער, אונ אידישע קינדר זאלען רוהען אין זיכערהייט ביז עס וועט קומען פאר ציון דער ערלייזער, אמן.

איר אדעלע פרויען, איר זייט די מוטערס פון אונזערע קינדער, און די מוטער׳ס פון אונזער גאנצעם פאלק, די תורה ערציילט, בשעת אונזערע עלטערין זיינען געוועזן אין מצרים, האט פרעה פארזאגט די אידעשע אקושעריןם, ווען א אידישע טאכטער וועט געבוירין א זכר זאלט איר אים שטילערהייד דערשטיקען (וואגין ער איז געבוירין געוואָרין אטויטער), זאגט די תורה אויף אייך עדות, אז איר האט זיך געשטעלט אין סכנה און ניט געפאלגט דעם קעניג פון מצרים. און ניט גענוג וואס איר האט ניט דערשטיקט די געזונטע קינדער, האט איר נאך מחיה געוועזן די שוואכע, די אָרימע, איר האט זיי געבראכט שפייז, און לאבונג וועלכע א קינדבעטארין פאדערט. און איר פלעגט נאך מתפלל זיין פאר די קראנקע קינדער, אז השי״ת זאל זיי היילין, בכדי מ׳זאל אייך ניט חושד זיין, אז דורך אייך איז דער קינד געשטארבין, דאדורך האבין זיך אידין זייער פארמערט. אויך זאגט דער מדרש אז בזכות נשים צדקניות זיינען אידין אויסגעלייזט געוואָרין פון מצרים, — אז אונזערע עלטערין זיינען אריבער דעם ים האט מרים הנביאה געזאגט שירה און מיט איר אויך אלע אידישע פרויען. נאכהער אז די ערב רב האבין געמאכט דעם עגל, האט מען געברויכט צו דעם גאלד, האט איר פרויען געזאגט ווי זאל מען דאס אזוי גיך פארגעסין אז גאט ב״ה!! און איר האט צו דעם קיינע זאכע געגעבין. און אום מ׳זאל ניט זאגין וואייל וייבער זיינען שטענדיג קארג, זאגט אויף אייך די תורה הקדושה עדות, אז בעת דער בורא האט געהייסין בויען דעם משכן, האט איר די ערסטע אוועק געגעבין אייערע טייערסטע צירונג, און איר האט אויך געטאן פיל ארבייט אין שפינערייא מיט אייערע איינענע הענד צום משכן, און צום כיור וואס כהנים זיינען פון אים די הענד פאר די עבודה האט איר אוועק געגעבין אייערע קופערנע שפיגלען, און וואס איז נאך טייערער ביי א אשה ווי א שפיגעל? איז דאך אריכטיגער באוויז אז קיין זאך איז אייך ניט צו שווער צו טאן פון גאטעס כבוד וועגין. אויך פיל נאך שיינע געשיכטין, פון אייך וועלכע אונזער נאציאן איז נאך ביז היינטע אייך פרויען דאנקבאר, ווי די געשיכטע פון דבורה הנביאה, „חנה״ די מוטער פון שמואל הנביא, „אסתר המלכה״ דער נס פון פורים, „יהודית״ דער נס פון חנוכה. און נאך פיל, שיינע ערציילונגען אין תנ״ך גמרא ומדרשים, און אויך יעצט איז פאראן צווישען אייך פיל נשים צדקניות וואס באזיצען אסך מדות טובות פון די אמהות:

בעת דער בורא עולם האט געוואלט ערשיינען אויפ'ן הר סיני, געבן אונז די ליבע הייליגע תורה, האט ער אייך פרויען אב געגעבן כבוד אונ געהייסן משה רבנו'ן ריידן מיט אייך צום ערשטן (כה תאמר לבית יעקב (אלו הנשים), נאכהער ותגד לבני ישראל), אונ נאך פון בריאת עולם אן, האט שוין די השגחה געמאכט פון אייך א גרויסען פאראד. בעת השי"ת האט באשאפן די מוטער חוה, דריקט זיך אוים די תורה מיט דעם לשון „ויבן ה' אלהים את הצלע" דער עוויגער האט געבויט אונ „פערשטאנדיג געמאכט" די פרוי, כלומר ער האט אין די פרוי געגעבן „בינה" (פערשטאנד צו פארשטיין פון איין זאך די צווייטע) מער וויפיל אין מאנספערזאן. (דרום ווערט א מיידעל פאלשטענדיג „בר מצוה" צו 12 יאהר אונ א אינגיל צו 13 יאהר), אונ אז די תורה האט אייך געגעבן כבוד, אפשיטא שוין, אז מיר דארפן אייך שעצן. ביידן מיט אייך שכל'דיגע געדאנקען.

התקן עצמך בפרוזדור.

דער תנא ר' יעקב זאגט (אין פרקי אבות) אז דיזע וועלט איז ווי א פרוזדור (א פאהרצימער) געגען יענע וועלט, דו מענש מאך דיך פארטיג אין פארצימער אז דו זאלסט קענען אריין גיין (פארפוצט) אין גרויסן עווינגען זאל (גן־עדן דארטן הימלישען פערגניגען). דיזער הייליגער מאמר ווערט ערקלערט זייער פראקטיש, שלמה המע"ה שרייבט „ויום המות", ווען דו ווילסט פארשטיין אין וואס עס באשטייט דער גליק פון מענשן דעם טאג פון זיין טויט „מיום הולדו" קענסטו עס בעטראכטן פון זיין געבוירן טאג. יעדער בר שכל פארשטייט אז די 9 חדשים וואס דער קינד איז ביי די מוטער אין בויך, איז דאס ניט זיין תכלית פון לעבן, דאס איז נור א קליינער פארצימער צו גרייטן זיך אין אים, אריין צו קומען נאכהער אין וועלט־זאל*), אזוי איז די וועלט (עולם הזה) קעגען יענע וועלט (עולם הבא) אויך נור ווי א פארצימער, דער מענש ווערט דא ענטוויקעלט מיט זיין גאנצן גייסטליכען כח וואס מ'האט אריין געגעבן

בנות ציון

*) געווים האט איר טייערע פרויען געלעזן דעם קלוגן אנטווארט פון רחל ווידערפריינד (אין מעשה אלפים 7-טע טייל קאפיטל „דער יונגער בחור") אויף די ליכטמומע פראגע ווער איז ניקומען דער צילין פון יענער וועלט"? געדרייענקט איר ווי עם פערגלייכט זיך ריכטיג דער גרויסער פארצימער ענטקעגען קליינעם פארצימער (ווי דער מדרש זאגט ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך), אזוי ווי דער גליק

אין זיין נשמה, (ווי אונזערע חכמים שרייבן, אז פאר זיין ארויס גיין אויף דער וועלט לערינט מען מיט אים (מיט'ן קינד) דיא גאנצע תורה, (וואס ער דארף דא ארויס ברייגגען מכח אל הפועל), אז ער לייענט הייליגע ספרים וואס לערנען אים גאטעס וועג און איז מקיים יעדער מצוה וואס קומט אים צו דער האנד (און די מצות וואס קומען ניט צו דער האנד, נעמט דער בורא אן זיין גוטע מחשבה, וואס ער וויל זיי מקיים זיין, והראיה ער לערינט דאך צו וויסן ווי זיי מקיים צו זיין ווען זיי וועלין אים קומען צום האנד), דאן דורך די 248 מצות און די 365 עבירות (לא תעשה) וואס ער אנטלויפט פון זיי, בעת דער יצר הרע רעט אים אן צו טאן, ווערט ענטוויקילט די 248 גייסטליכע גלידער און די 365 גייסטליכע אדערין פון זיין נשמה, און אז עס קומט זיין בעשטימטע צייט, גייט ער ארויס פון פרוזדור אין טרקלין (פון פאדער צימער אין זאל) כלומר פון דיזע פינסטערע וועלט אין יענע ליכטיגע וועלט במיתת נשיקה (גרינג ווי א האר פון מילך).—

ווען אבער דער מענש ווערט חלילה ניט ענטוויקעלט דא אין פרוזדור, היינו ווען מיט זיין שלעכטע בחירה מאכט ער זיך טויב, ער הערט ניט וואס די תורה און עלטערין און גוטע לייט לערנען אים צו גוטין און איז מבזה א מצוה, ווערט ער א בעל מום אויף דעם גייסטליכען אבר פון די נשמה, וואס איז גלייך צו די מצוה, און אפשיטא חלילה ווען ער איז מחלל שבת וואס דאס איז די הארץ פון יודענטהום, ווערט ער א סוחאטניק אויף די נשמה, דער בזיון און די שמערצין אין גרויסין טרקלין (דיא עוויגע וועלט) איז זיך גאר ניט פארצושטעלין. אדער ווען ער וואקסט אן אויף די ערד-מוטער, די ערד ווערט גירופין די מוטער פון אלע לעבעדיגע (ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה) ווייל דער קערפער פון אלע בעשעפענעם איז די ערד,

---

בנות ציון

פון קינד בעשטייט אין דעם, ער זאל אויס וואקסין אין קליינעם פארצימער מיט 248 גלידער און 365 אדערין, עס זאלין ענטוויקעלט ווערין אין אים אלע חושים, זעהען, הערין, א. ד. ג. און חלילה ניט אנוואקסין אן דער מוטער, דאן אז עס קומט דער לעצטער טאג, גליצט ער זיך מיט גליק ארויס פון דער מוטער לייב ווי א האר פון מילך (כמשחיל בניתא מחלבא) און עס דא אין וועלט-זאל לעבין גליקליך, א גיזונטער א פרישער אויף אלע אברים וגידים (ער רופט זיך דער אמת'ר עשיר, ער האט עינים, שנים, ידים, רגלים), אבער ווען עס זאל אין אים ניט ענטוויקעלט ווערין חלילה איין חוש, למשל די אויגין, די אויערין וועט ער ארויס גיין אין וועלט-זאל אקיילינער חלילה, אבלינדער, אטויבער און וועט פארברייגגען אפינסטערין לעבין.

ווען

זי זייגט און שפייזט אלע בעשעפענעס, היינו ווען דער מענש לאזט זיך אביין אין תאוות הגוף ווי א בהמה, הייסט דאס ער קלעפט זיך אן צו די ערד-מוטער (דבקה לארץ בטננו).

לאמיר גוט בעטראכטין, ווען די קינד זאל חלילה צו וואקסין צו די מוטער, ווי אונגליקליך דאס איז. אין די צייט פון געבוירן, וועט מען ברייננען א אקושער-דאקטאר מיט אינסטרומענטין און מ'וועט אים שלעפין גלידער-ווייס, אזוי איז ווען דער נארישער מענש מיינט, אז ער וועט דא לעבין אטאג, ער וועט אריינלאזין זיין גידאנקען אין די פוסטע תאוות פון דער וועלט (אין בעלער, אין טעאטער, אין פרעסין און זויפין) אין ארומלויפין איבער די בולוואריין און רעכענען אז דאס איז דער תכלית (ציעל) פון לעבין, ווי די נארין זאגין „בעת מ'לעבט דארפין וויסין אז מ'לעבט".—

זיין מיינע טייערע! עס וועט קומען די צייט ארויס צו גיין פון דעם פארצימער (פון דעם פינסטערין טונעל), אויב דו ביסט אנגיוואקסין אן די ערד-מוטער „על כרחך אתה מת" וועט מען חלילה ארויס ציהען שטיקער-ווייס, (אסכרה דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורא נשרא (ברכות ח). ווער עס בעטראכט דאס גוט זעהט ער ווי ריכטיג איז דער דרש פון מדרש אויפ'ן פסוק „ברוך אתה בבואך" גיבענשט זאלסטו זיין ביין קומען אויף דער וועלט „וברוך אתה בצאתך" און גיבענשט זאלסטו זיין ביין ארויס גיין פון דער וועלט, ווייל דער קליינער פארצימער (די מוטערס בויך) איז פינקטליך ווי דער גרויסער פארצימער (עולם הזה), אקליין אונטערשיעד איז נור וואס ביי די מוטערס פארצימער ליגט די ענטוויקלונג נית אונטער דעם קינד'ס בחירה*), אבער די אויפפאסונג אין דעם צימער פון עולם הזה האט דער בורא ב"ה אוועק גיגעבין אונטער דעם מענשינס בחירה, אויב ער וויל גיין אין גוטין וועג, טאן מצות ומעשים טובים אדער נית חלילה.

משה אלפס

*) ווען עס וואלט ליגין אונטער זיין בחירה, וואלט אים שוין גיוועזן אך און וועה, וויל נאך זיין קלייגעס פערשטאנד וואלט ער זיך אונגליקליך געמאכט, קיין קעסט און קיין דירה געלט קאסט אים ניט, ער האט פריי דירה און קעסט ביי די מוטער אין בויך, היינט וואס פעלט אים? וואלט ער נור גוליען און קולעגען זיך און ניט ענטוויקעלט ווערין, און אם ענדע וואלט אים נאר גיפעלין אן וואקסין אן דער מוטער בכדי ער זאל דארטין שטענדיג פאר בלייבין (נאך זיין קלייגעס פערשטאנד), דרום האט השי"ת

אלזא פארשטייען מיר שוין גוט, ווי ווייט דער מענש דארף צו לייגין קאפ אונ הארץ צו זיינע מעשים, ער זאל זיך ניט אן קלעפין חלילה אן די ערד-מוטער, אין געגענטהייל, ער זאל נאך ענטוויקעלט ווערין אין די גייסטליכע כחות אונ חושים, ווייל אין דעם ווענדעט זיך זיין גאנצער גליק ביי זיין ארוים גיין פון דער וועלט איבער ציהען זיך אין ליכטיגען זאל פון די עוויגע וועלט:

אגוז בספל מים.

פיליכט וועט דער מענש פרעגין, ווי איז דאס מעגליך מיין גידאנקען זאל ניט אנוואקסין אן די וועלט, דער בורא האט דאך מיר אריין גיגעבין אין א קערפער וואס דארף עסין, אקלייד, אוואהנונג, דארף דאך מיין קאפ טראכטין ווי דאס צו בעקומען? איז דער אנטווארט צוריק, גיב אבליק אויף דיין גיבורט, מ'דארף ניט מער ווי, דו ליגסט דארטין אויפגיפרעסט אין אפינסטערין איינגען טונעל אונ דארפסט דארטין ציהען חיות אוים צו וואקסין, פון אקליינעם טראפין ווערין אפארטיגער מענש, אונ ווען דו וועסט דארטין אנוואקסין אן די מוטער ביסטו אונגליקליך. אלזא האט דיר דער בורא ב"ה בעווארנט, דו ליגסט ווי אנוס אין אגלאז וואסער אונ צו די מוטערס קערפער ביסטו באהעפט נור מיט'ן אפיל=שנור. וואס דורך אים ציסטו חיות אונ ווייטער ביסטו פריי. איז אזוי ווי די וואסער פארהיט דיר דו זאלסט דארטין ניט אנוואקסין, אזוי האט דער בורא אין דעם גרויסן פאר ציטער אויך אונז פארהיט ניט אנצוואקסין אן די גרויסע ערד=מוטער דורך די תורה וואס ער האט אונז גיגעבין. וואס זי איז גיגליכען צו וואסער (הוי כל צמא לכו למים) די אידישע פאלק איז גיגליכין צו אנוס=גארטין (אל גנת אגוז ירדתי), אז דער מענש ליגט מיט'ן גידאנקען אין תורה ומעשים טובים ווערט ער פארהיט ניט אנצוואקסען אן די ערד=מוטער (אין די תאוות העולם הזה):

בכל דרכיך דעהו.

יעצט פארשטייען מיר וויא פראקטיש די היילגע ווערטער פון

מעשה אלפס

השי"ת אים ניט געגעבין די בחירה, נור ער אליין האדעוועט אים דארטין מיט זיין גרוים השגחה, קיינער איז אמשטאנד צו צו קומען דארטין דערלאנגען אים וואס עם איז, נור השי"ת אליין פאסט אים אויף פון אנפאנג שוואנגער ביז די לעצטע מינוט וואס ער דארף ארוים גיין אין די ליכטיגע וועלט.

דוד המע"ה איז, אז אין אלע דיינע וועגין זאלסטו גידיינקען דעם בורא ברוך הוא, כלומר דער בורא וואס האט באשאפין די וועלט פערלאנגט, אז מ'זאל איהר באניצין אונ באשיינען מיט אלע קונסט־ווערק, מיט אלע פאבריקאציעס אונ מסחרים, ווי דער נביא ישעיה זאגט „לֹא לְתֹהוּ בְרָאָהּ, לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ" כלומר, ניט צו זיין וויסט האט ער איהר בעשאפין. נור זי זאל זיין באניצט, דרום פערלאנגט ער ניט, דער מענש זאל זיך אפשיידין פון דער וועלט, ער פערלאנגט נור אז אלעם וואס דו טוכסט אין דער וועלט זאלסטו האבין אים אין גידאנקען, דו האנדעלכסט, דו טוכסט א מלאכה, זאלסטו טראכטין אזוי פערלאנגט דער בורא עולם, זיין וועלט זאל זיין באניצט מיט מלאכה, מיט מסחור. מ'זאל ארבייטין ערליך, מ'זאל האנדלען ערליך, פארדינען אבשרין רובל אויף לעבענס־מיטל, צו בערוהיגען דער קערפער זאל זיין זאט, מ'זאל נאכהער קענען זיין אפאר שעה אפ גיגעבין אין גאנצין צו השי"ת, צו דאווענען מיט אווארימע הארץ, לערנען צו וויסין ווי איין איד צו זיין, אפרוי זאל לייענען די דינים וואס גיהער צו איהר. זי זאל וויסין ווי צו באגיין זיך די צייט וואס זי דארף זיין בעזונדער, ווי צו פירין כשרות אין שטוב, אין קיך, מכבד זיין שבת ויו"ט, טאן גוטעס לייטין, צדקות אונ גמילות חסדים, ערציהען קינדער אין גוטין וועג, זיי זאלין זיין פרומע אידין אונ איידעלע מענשין:

הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים.

און אזוי ווי דוד המע"ה האט גוט פערשטאנען, אז דאס איז ניט אזא לייכטע אויפגאבע, האבין צו טאן מיט אלע גלידער אין דער וועלט, אונ דער גידאנקען זאל זיין פארבונדין מיט השי"ת, מיטין מויל איז עם אפילו לייכט צו ריידין, אבער פון ריידין ביז טאן איז זייער וייט, דרום האט ער שטענדיג מתפלל גיוועזן צו השי"ת, ער זאל אים העלפין. אונ אזוי ווי אפאטער האט זייער ליב ווען דער קינד בעט זיך שטענדיג, וועה ליבער פאטער רעטע מיר פון די שלעכטע חברים, וואס ווילין מיר פערשלעפין אין אלע בלאטעס, צו אלע אונווירדיגע זאכין, אונ גיב אכטונג אונ העלף מיר איך זאל ניט אוים ברייגגען מיין צייט אין נארישקייט נור אין תורה אונ חכמה, אונ פאר היטין זיך די גיזונד, ווערט דאך אים דער פאטער געווים העלפין וויפיל זיין מעגליכקייט איז, אזוי ליבט השי"ת ווען דער מענש ניכט אוים פאר

אים זיין הארץ ער זאל אים ראטעווען פון דעם שלעכטען חבר, דאס איז דער יצר הרע, וואס גייט מיט שטענדיג מיטן מענשן און וואלט אים וועלן אריין פירן אין אלע שמוציגע מעשים, צו פארלירן זיין גיזונד מיט זיין געלד, און מאכן אים נאכהער צו שאנד און צו שפאט, זאל ער אים פון דעם מציל זיין, און העלפן גיין אין גוטע און אנגענעהמע וועג פון דער תורה, אז עס זאל זיין, "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", מיט מיינע אלע גלידער וואס איך ארבעט אין דער וועלט זאל זיין מיט איין איידעלע כונה צו געבן כבוד דיין ליבען נאמען. צו דיעזין ציעל האבן מיר גיזאמעלט תחנות ובקשות פון די היילגע נביאים און תנאים און גאונים און נשים צדקניות, וואס פאסט צו יעדער צייט, סיי אין לידן, סיי אין פריידן, זאל מען וויסן ווי אזוי צו גיסן די הארץ פאר דעם ערבארעמיגען פאטער פון הימל, ביז עס האט זיך צוזאמען גישטעלט דער צאל 248 וויפיל די גלידער פון מענשן (רמ"ח אברים) און אויך וויפיל דער צאל פון "רחם" איז. דער בורא זאל זיך ערבארעמען איבער אונז און מקבל זיין אונזערע תחנות ובקשות, און שיקן הילף אין אלע אונזערע צוויי הונדערט אכט און פערציג גלידער, אמן:

טוב מעט בכונה.

יעדער פרוי ווען זי זאגט א תחנה, דארף זי זאגן מיט גרויס כונה, היינו מיט אווארימע הארץ און די קאפ זאל זיין דערביי, ווייל דאס איז טייערע רייד גיקליבן פון די היילגע נביאים און גרויסע צדיקים און נשים צדקניות וואס זייערע היילגע רייד שפאלטן הימלען און גייען גלייך צום כסא הכבוד, די פרוי וואס האט צייט און קען זאגן אלע טאג פיל תחנות, איז גוט און וואהל צו איר, ווייל די תחנות ער-לייכטן די געפיהלען און מאכן ווארים און פריינדליך די הארץ צו השי"ת, דעם טאג אבער וואס מען האט קיין צייט, איז בעסער זאגן איין תחנה אדער צוויי, נור מיט הארץ, איידער זאגן אפילע תחנות מיטן מויל אליין און די הארץ איז ניטא דערביי, אזוי זאגן אויך אונזערע חכמים (טוב מעט בכונה) עס איז בעסער אביסל און גוט (מהרבות שלא בכונה) איידער זאגן אפילע ווי א פלוט, היינו די ווערטער פון מויל פאלט, און די הארץ איז קאלט. און די פרוי וואס וועט זאגן די תחנות מיט אווארימע הארץ וועט זי געווים אוים בעטן אלע גוטס, אמן.

דֶער הֵיילִיגֶער גָאוֹן ר' יַעֲקֹב (בעל הטורים) שְׁרַייבְּט, אַז אַמֶענְשׁ זָאל זִיךְ שְׁטַארְקִין וִוי אַלֵייבּ אוֹיף צוּ שְׁטֵיין פְּרִיה לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא (דִינֶען דעם באשעפער) וִוי אַ סָאלְדַאט תַּאפְּט זִיךְ אוֹיף בִּזְרִיזוּת (גיין אויף אוצעניע), אֵיידֶער דֶער יֵצֶר הָרָע וֶועט זִיךְ שְׁטַארְקִין אוֹיף אִים מִיט זַיינֶע פַאלְשֶׁע טַעֲנוֹת, ווִינְטֶער זָאגְט עֶר, וִוי אַזוֹי קָאנְסְטוּ אוֹיף שְׁטֵיין פְּרִיה, דֶער פְּרָאסְט אִיז גְרוֹיס, אוּן זוּמֶער (זאגט ער אים) עֶס אִיז דָאךְ גַאנְץ פְּרִיה, דוּ הָאסְט זִיךְ נִיט גִיזֶעטִיגְט מִיטְ'ן שְׁלָאף, אוּן אַזוֹי פִירְט עֶר אִים אַרַיין אִין דִי שְׁלֶעכְטֶע מִדָּה פוּן עַצְלוּת (פוילקייט). 1) אַלְזָא דַארְף דֶער מֶענְשׁ זִיךְ שְׁטַארְקִין וִוי אַלֵייבּ, מִיט גְבוּרָה מְנַצֵּחַ זַיין דֶעם שׂוֹנֵא (דעם יצה"ר) אוּן גְלַייךְ וִוי מְ'עֶפְנְט אוֹיף דִי אוֹיגִין זָאל מֶען זָאגִין דִי תְּחִנָּה (מודה אני):

תְּחִנָּה מוֹדֶה אֲנִי (אויך ברכה פיר קליינע קינדער).

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ, אִיךְ דַאנְק אוּן לוֹיבּ דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען (מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם) עֶווִיג לֶעבֶּעדִיגֶער קֶענִיג, (שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה) וָואס דוּ הָאסְט מִיר צוּרִיק גִיגֶעבִּין מַיין נְשָׁמָה מִיט דַיין בַּארִימְהֶערְצִיגְקַייט. (רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ) אַךְ, וִוי גְרוֹיס אִיז דַיין וַוארְהַייט. (ביז אהער קען מען זאגין פאר נעגיל וואסער, אבער צו „ראשית חכמה" דארף מען אב גיסין נעגיל וואסער). (רֵאשִׁית חָכְמָה) דִי הוֹיבְּט חָכְמָה אִיז (יִרְאַת יְיָ) קְלִיגִין זִיךְ מִיט אַלֶע הִתְחַכְּמוּת (אין אלע צייטין אונ ביי אלע צושטאנדין) וִוי צוּ בְּלַייבִּין אַגָאטְס פָארְכְטִיגֶער מֶענְשׁ. (שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם), דֶער וָואס ווִיל דָאס עֶרִינְגְט, גִיט אִים הַשֵּׁי"ת שֵׂכֶל וִוי צוּ פִירִין זִיךְ. (תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד)

תפארת ציון

א) דֶער הֵיילִיגֶער תַּלְמוּד שְׁרַייבְּט, וִוי מְ'חַאפְּט זִיךְ אוֹיף זָאל מֶען זִיךְ נִיט שְׁטֶעלִין גְלַייךְ, וַוייל עֶס אִיז אוּמְגִיזוּנְד, מְ'דַארְף לִיגִין בְּעֶרֶךְ אַמִינוּט, אַלְזָא אִיז אִין דִיזֶע מִינוּט גוּט צוּ זָאגֶען (מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ) אוּן דָאס קֶען מֶען זָאגֶען פָאר נֶעגִיל וָואסֶער, וַוייל אִין דֶעם וֶוערְט נִיט דֶער דֶער מָאגְט קַיין שֵׁם, אוּן דֶער זָאגִין (מוֹדֶה אֲנִי) אִיז אנרויסע

מעשה אלפס

1) עַצְלוּת (פוילקייט) אִיז זֵייעֶר אַשְׁלֶעכְטֶע מִדָּה, זִי מַאכְט אוּמְגְלִיקְלִיךְ דֶעם מֶענְשִׁין, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שִׁילְדֶערְט (עַל שְׂדֵה אִישׁ עָצֵל עָבַרְתִּי) אִיךְ בִּין פַארְבֵּיי גִיגַאנְגֶען בֵּיי אַפֶעלְד בֵּיי אַוַוייגְנָארְטִין פוּן אַמֶענְשִׁין אַפוֹילֶער, הָאבּ אִיךְ גִיזֶעהֶען, אַז עֶס אִיז אָן גִיוָואקְסִין דֶערְנֶער, אוּן דֶער פַארְקַאן (וָואס אִיז אַרוּמְגִיצַאמְט) אִיז צוּרִיסִין, כְּלוֹמַר, דֶעם פוֹילֶערְס אַרְבֶּעט אוּן זַיינֶע גִישֶׁעפְטִין אִיז אִין הֶענְד אוּן אִין פִיס, הָאבּ אִיךְ מִיר דָאס גוּט בַּאטְרַאכְט אוּן גִינוּמֶען אַמוּסָר, אַז מְ'דַארְף ווִיינִיגֶער שְׁלָאפִין, ווִיינִיגֶער דְרֶעמְלֶען, ווִיינִיגֶער קַייקְלֶען זִיךְ אִין בֶּעט. מַאנְכֶע פוֹילֶער אִיז פַארַאנֶען וָואס פוֹילִין זִיךְ צוּ גֵיין שְׁלָאפִין, אַנַאנְצִין אָוֶונְט וֶועט עֶר זִיךְ אִים קַייקְלֶען דִי גַאנְצֶע שְׁטוּבּ. פַאלִין דָא אַוֶוועלֶע אוּן דָא אַוֶוועלֶע, אוּן גָאךְ הָאלְבֶּע נַאכְט שְׁטֵייט עֶר עֶרְשְׁט אוֹיף שְׁלָאפִין. אַנְדֶערֶע בַּאלֶעבָּאטִין אִיז בִּיז 1 אַזֵייגֶער אוּן

זיין לויב אונ ריהמונג בלייבט אויף אימער, כלומר, ווען דער גאטס פארכטיגער מענש טוט וואס אויף אין אידישקייט בלייבט דאס גירימט אויף עביג. (ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) געלויבט איז די עהרע פון דיין קעניגרייך אויף עוויג.

תחנה אויף ריינע מחשבות.

דער זוהר הקדוש (פ׳ נח) שרייבט, אז אלע פריה מארגין זאל א מענש מתפלל זיין, (יהי רצון) עס זאל זיין דיין גוטער ווילין מיר באהילפיג צו זיין, (שיהא לבי נכון) אז מיין הארץ זאל זיין רעכט פארטיג פאר דיר, ניט אב גיקערט פון גוטין וועג, (ומסור בידי) אונ איבער גיגעבין אין מיין רשות צו טראכטין גוטע מחשבות, (שלא אשכחך) איך זאל אן דיר ניט פארגעסין, אונ אז מיין גידאנקען וועט זיין צו גיבונדין צו דיר וועט דיין פריינדשאפט זיך קערין צו מיר, ווי שלמה המלך זאגט „אני לדודי״ ווען איך בין איבער גיגעבין צו מיין פריינד (השי״ת) „ודודי לי״, איז מיין פריינד הקב״ה איבער גיגעבין צו מיר, האף איך, אז דו וועסט געוויס באגליקען מיר מיט מיין מאן אונ מיינע קינדער מיט געזונד אונ עושר וכבוד אין גוטע אידישקייט, אמן.

תחנה על נטילת ידים.

גרויסער בארימהערציגער קעניג! דו האסטספון דיין הייליגקייט איינגיטיילט דיין הייליגע פאלק אונ האסט גיהייסין די כהנים איידער זיי גייען טאן די עבודה (מקריב זיין קרבנות אין בית המקדש)

מעשה אלפס

אונ נאכהער שלאפין זיי ביז האלבין טאג. נאכהער איידער זיי טוען זיך אן, איידער וואס ווען זעהען זיי ניט וואו דער טאג קומט אהין. אלזא זאגט שלמה (עד מתי עצל תשכב?) ביז ווי לאנג דו פוילער וועסטו ליגין אין בעט. אונ נאך אכוונה איז, ביז ווי לאנג דו פוילער וועסטו באלעטוצין ביז שפעט? (תשכב) ליגן זיך שוין. ווייל (מתי תקום משנתך?) ווען דו וועסט אויסברענגען די צייט אונ זיך ליגין שפעט, סו ווען וועסטו אויף שטיין? די חכמי המדות שרייבין, אז עצלות דארף מען באנוצין נור ווען דער יצר הרע אדער שלעכטע חברים ריידין אן ביזעס צו טאן, דארף מען דאן ווערין פויל, רירין זיך ווי א בלייענע פיגיל, ביז וואנען די ביזע שעה (די תאוה) גייט אריבער, אבער הרין אין עבודה דארף מען זיך ניוואהנען צו זריזות.

תפארת ציון

אגרויסע סגולה צו זריזות, אז מ׳זאל זיך ניט קייקלען אופין גילעגער, ווייל דאס דערמאנט די חסדי הבורא וואס ער האט מיר אב גיגעבין מיין נשמה. מאנכע מענשין לא עלינו ליגען זיך אונ שטייען ניט אויף, דרום דארף דער מענש ביי זיך ניפינען די שולדיגקייט אויף צו שטיין בזריזות לעבודת הבורא.

דער

די

זיי זאלן הייליגען די הענד פון כיור (האנדפאס) . דאס גלייכן איז יעדער מענש אכהן אין זיין קליינעם בית המקדש (דאס איז די הארץ פון מענשן) וואס דארטין רוהען די הייליגע געפיהלען, ווי די הייליגע תורה שרייבט „ושכנתי בתוכם" (איך וועל רוהען אין די הארץ פון אידין), האבין אונזערע חכמים מתקן געווען, אז אלע פריה-מארגין זאל מען הייליגען די הענד פאר דעם דאווענען , וואס דאס איז יעצט אונזערע קרבנות (ווי דער נביא זאגט: ונשלמה פרים שפתינו) און זאגין די ברכה „ברוך אתה" געלויבט ביזט דו גאט , קעניג פון דער וועלט, וואס דו האסט אונז געהייליגט מיט דיינע מצות (געבאט) און האסט אונז געבאטין „על נטילת ידים"1) וואשין און ריינגען די הענד א) .

תחנה אשר יצר .

אלויב און אדאנק צו דיר גרויסער גאט , קעניג פון דער וועלט , וואס דו האסט באשאפין דעם מענשין מיט גרויס חכמה, דער

שערי ציון

א) דר „טור" שרייבט , אלע פריה-מארגין ווערט דער מענש אבריה חדשה (ווי ניי געבוירין) ווי דער נביא זאגט „חדשים לבקרים" דו בענייסט אונז אלע פריה-מארגין מיט נייע קרעפטין און אנאיעם מוטה , דארפין מיר דאנקען דעם בורא ב"ה, וואס ער האט אונז בעשאפין צו זיין עהרע (דינען און לויבין זיין נאמען), דרום דארפין מיר זיך הייליגען , אויף דעם איז מרמז דער ווארט „נטילה" (איפהייבונג) דורך דעם אב גיסן נעגיל-וואסער ווי דער דין פון אכלי, דריי מאל אויף יעדער האנד איינע איבער איינע, גייען די הענד ארויס פון די טומאה וואס האט גירוהט אויף זיי אין שלאף און ווערין ערהויבין צו די מדרגה פון קדושה, אז מ'זאל קענען דער מאנען דעם שם שמים.

נעגיל וואסער דארף מען אויס גיסן וואו קיין מענשן טרעטין נים , און מ'טאר פון דעם קיין הנאה האבין אפילו גרעט צו וואשן .

מעשה אלפס

1) די אויסדריקע „נטילת" ידים (ערהויבין די הענד) און ניט „רחיצת" ידים (וואשין די הענד) באמערקט אויף די רייד פון נביא ישעיה , וגם כי תרבו תפלה אינני שומע , ידיכם דמים מלאו (ווען אייערע הענד זיינען פארשמוצט אין גזלה (אין פרעמדע געלט און בלוט) הער איך ניט צו אייערע תפלות און תחנות , אלזא (רחצו הזכו) , וואשט אב אייערע הענד און ריינגט זיי פון אלע פערדארבענע טהאטין , פון פאלשע וואג און מאס , פון שוחד נעמען . פון האנדלען מיט גנבות און פון נאך אזעלכע פייגע מסחרים און שווינדלעריי וואס מאכין די אידישע פאלק צו שאנד און צו שפאט פאר אנדערע אומות , וואשט אב די הענד ריין פון אלע שמוצין , און הויבט זיי אויף הייליג (שאו ידיכם קודש , מלשון ויינטלם וינשאם) , איר זאלט געהנה זיין מיגיע כפיכם , פון ריינע כשרה פארדינסט , נאטעם נאבע און אייער סיהע .

עם

מענש איז דאכט זיך אקליינע מאשינע, אונ שוין טויזענדער יאהרין, אז אין די גרויסע וועלט שטודירין טויזענדער דאקטוירים אונ קענען נאך ניט דערגיין קיין גרונד אין מענשין 1). פארשטייט מען ווי קונציג גיארבייט דער מענש איז. דו האסט אין אים באשאפין פיל לעבער, היינו די מויל, די נאז, די אויערין אונ פיל רערין, ווי די הארץ, די גידערים. עס איז ענדערקט אונ באוואוסט פאר דיין ערהרע, דאס ווען עס זאל צופיל אפין זיין איינע פון זיי, אדער עס זאל צופיל פערמאכט זיין איינע פון זיי, איז אונמעגליך דער מענש זאל זיך קענען האלטין, ווען חלילה די אורין ווערט פערהאלטין ווערט מען גישוואלין לא עלינו, אדער ווען די לופט ווערט פארהאלטין קען מען חלילה באקומען זאקרוצעניע קישקע, ניט פאר קיין מענשין גידאכט. ברוך גילויבט ביסטו גאט, דו היילסט אלע בעשעפענעס, די קראנקייטין וואס קיין דאקטאר קען זיי ניט היילין היילסט דו, אונ דו טוסט גרויסע וואונדער א).

תחנה מאפלה לאורה.

דער היילגער תלמוד ירושלמי (פרק תפלת השחר) זאגט, אז אלע פריה מארגין זאל אמענש זאגין, איך דאנק אונ לויב דיר גרויסער גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין. (שהוצאתני) וואס דו האסט מיר ארויס געפירט, (מאפלה) פון פינסטערנעס, (לאורה) צו ליכטיגקייט, אזוי האף איך אונ בעט דיר ליבער גאט, דו זאלסט מיר ארויס ציהען פון די פינסטערע גידאנקען אונ פינסטערע מעשים וואס נארישע מענשין ברייגען אוים זייערע טעג אונ יאהרין אין דעם, אונ מיך אריין

מעשה אלפס

1) עס איז כמעט ניטא איין פראפעססאר אין דער וועלט וואס זאל וויסען ספעציעל דעם גאנצין מענשין, יעדער ווייס נור אטהייל פון אים, דער איז איין אויגין דאקטאר, דער איין אויער אונ האלז, דער ווייס ספעציעל הויט קראנקייט, דער נערווין, דער אקושער, דער אקינדער דאקטאר, דאכט זיך אקליינע מאשינקע איז דער מענש, אונ וויפיל טויזינד יאהר אז מקען אים ניט אוים לערנען. עס איז נאך גיבליבין וויפיל מחלות וואס מען ווייס גאר ניט ווי זיי אוים קורירען. קען מען שוין באמערקין וויפיל חכמה עס ליגט אין דעם בעשאף פון מענשין (זעה מעשה אלפס חלק ד' זייטע 65, אוואונדערליכע זאך וועגין מוח פון מענשין).

שערי ציון

א) דער בורא האט צו זאמען גישלאסין אגוף פון ערד אונ אנשמה פון הימל אונ האט פארארדנעט, אז דורך ברויט למשל, האלט זיך די שותפות, אונ ווען דער מענש עסט ניט טיילט זיך די שותפות, דאכט זיך וואס פאר אשייכות

ברייננען אין ערהאבענע ליכטיגע גידאנקען, אז איך מיט מיין מאן און מיינע קינדערלאך זאלין פאר ברייננען אונזערע טעג און יאהרין אין גוטע מעשים, אמן.

תחנה אלהי נשמה.

ליבער און טרייער גאט, די נשמה וואס דו האסט אין מיר ארייין גיהויכט איז זי זייער ריינע, זי איז אפונק פון דיין הערליכען פייער, זי זאל ליכטיג מאכען דעם קערפער און אים אויס איידלען און לערנען גוטעס צו טאן, און ווען איך טוה איין אונפאסיגע זאך וויל די נשמה ארויס פליהען פון מיר, ווי א קיזערליכע טאכטער ויצט מיט א דארף בויער, איז ווי זי דער זעהט פון אים איין אונפאסענדע זאך וויל זי ענטלויפין. נור דיין ווילין האלט זי איין אין מיר, ביז די בעשטימטע צייט וואס דאן וועסטו זי צוריק נעמען פון מיר צו זיך אין דיין קעניגליכען פאלאץ לעבין דיין כסא הכבוד, און איך גלויב און האף אז דו וועסט זי אין מיר צוריק אריין הויכין צו תחית המתים. (כל זמן שהנשמה בקרבי) זא לאנג די טייערע מתנה (די נשמה) איז ביי מיר, דאנק איך און לויב דיר מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערין אברהם יצחק ויעקב, באשעפער פון אלע ווערק, הער פון אלע נשמות. גילויבט ביסט דו גאט וואס דו גיבסט צוריק די נשמות אין די טויטע קערפער, ווייל דער שלאף איז א זעכציג חלק פון טויט און דער בורא מאכט לעבעדיג.

תחנה די צווייי וואנ-שאל *) (מ'קען דאס מתפלל זיין אלע טאג).

בארמהערציגער און גנעדיגער גאט, העלף מיר אז מיינע אויגין זאלין זיין אין מיין רשות, זיי זאלין שטענדיג קוקין אראב. כלומר, אויף דעם ארימערין און שוואכערין פאר מיר,

---

שערי ציון

האט די ברוית צו די נשמה? (וואס די איז אפונק פון געטליכען פייער), נור אזוי האט דער בורא פארארדנעט, — ווידער אוואונדער, אפענבער וואס איז אנגעבלאזן מיט ווינט, ווען מען מאכט איין לעבעלע גייט ארויס דער ווינט, און דער מענש איז פול לעבער, און דער ווינט גייט ניט ארויס פון אים. איז דער מענש ניט וואונדער איבער וואונדער??

מעשת אלפס

*) די חכמי הסופר זאגין, די נארישע וועלט איז, ווי א וואנ-שאל, די הויבט אויף דעם גריינגען ודעם קל שבקלים און ערנידערט דעם ווי כטיגען.

אום איך זאל שטענדיג צופרידן זיין מיט מיין שיקזאל (גורל), ווי אונזערע חכמים זאגן (איזהו עשיר השמח בחלקו) ווער איז גליקליך אונ רייך, דער וואס איז שטענדיג צופרידן מיט זיין טייל, אונ אז מיינע אויגן וועלן קוקן אראב, וועט מיין הארץ קוקן ארויף, באטראכטן דיין גרויסקייט אונ ערהאבענהייט, ווי דער קלוגער שפריכווארט זאגט „די הארץ מיט די אויגן, זיינען ווי צווי וואגשאלן גיוואויגין”, ווען איינע גייט אראב, גייט די צווייטע ארויף, ווען די אויגן קוקן אראב, קוקט די הארץ ארויף, ווען אבער די אויגן הייבן אן קוקן ארויף, מקנא זיין וואס יענער איז גליקליכער אונ רייכער פאר מיר, פאלט די הארץ אראב. עס פליהט ארויס פון מענשען אלע איידעלע געפיהלען אונ ער ווערט פול מיט קנאה אונ פארדרוס, ביז די קנאה טריקענט אויס די מארך פון די ביינער אונ מגיט אוועק אן אצייט פון דער וועלט, דרום זאלסטו ליבער גאט זיך ערבארעמען אויף מיר אונ מיר העלפין צו היטין זיי, וועל איך דיר שטענדיג דינען מיט שמחה ובלב טוב, אמן.

תחנה, אויפ'ן נוטין ווארט קנאה. (צו בעטין גאנץ אפט)

טרייער פאטער פון הימל, העלף מיר, מיין פירונג זאל זיין ווי די חכמים ערקלערין על פי רמז, (בשמים ממעל) אין הימל זאכין זאל די הארץ קוקען ארויף, מקנא זיין דעם וואס איז גילערינט אין אידישקייט מער פאר מיר, דעם וואס איז פרימער פאר מיר, דעם וואס איז מער בעל צדקה, מער בעל גמילות חסד פאר מיר, דעם וואס האט אבעסערין כאראקטער פאר מיר, הכלל נור אגוטע מדה וואס איך וועל זעהן ביי איינעם, זאל איך דאס מקנא זיין, אונ זיך בעמיהען צו ערגרייכין צו דעם, ווייל אזא ווארט קנאה איז זייער אטייערע זאך, ווי דער חכם זאגט (קנאת סופרים תרבה חכמה) אז מ'איז מקנא דעם פרומען גילערינטין מענשין, וועט מען זיך איין צו שאפין יראת שמים אונ חכמה 1) – (ועל הארץ מתחת) אבער אין די וועלטליכע זאכין ווי רייכקייט אונ גליק, דארפען די אויגן קוקען

1) שלמה המלך זאגט (יתר מרעהו צדיק) וואס ער האט דאס ניט, איז ער אים דער צדיק איז ווי אזוי אשפין קענין מקנא אונ שטרייבט זיך אן איין צו דעם צווייטין צדיק, ער קוקט אויס, שאפין ביי זיך אויך די גוטע מדה וואס פילייכט האט יענער צדיק אגוטע מדה פעלט אים.

אראב (אויף דעם שוואכערין און נעדריקטערין פאר מיר). וועט פון דעם ארויסקומען צווייערליי נעצען, איינס, איך וועל זיין שטענדיג צו פרידין מיט מיין טייל, ווייל איך וועהע דאך מענשין וואס זיי איז ערגער פון מיר, בין איך דאך געגין זיי אגליקליכער, אונ דאס צווייטע, אז איך וועל שטענדיג באטראכטין די ארימע אונגליקליכע, וועל איך פילייכט וועהן וואס מעגליך צו העלפין זיי פון זייער נויט.

תחנה ברכות השחר. (צו זאגין גאנץ אפט)

בארמהערציגער פאטער, איך וויל זיך שטעלין מתפלל זיין, אויס גיסין פאר דיר מיין הארץ, אונ מיין גיבעט זאל גלייך ארויף גיין פאר דיין כסא הכבוד, נור אזוי ווי אונזערע חכמים שרייבען, אז אייטע פון די זאכען וואס האלטין אב די תפלות פון ארויף גיין אין הימל, איז לשון הרע. דאס הייסט. אז מ'איז גיוואהנט צו באליידיגין דעם צווייטין (ווען אפילו די זאך וואס איך זאג אויף אים איז אמת, 1) אונ אויך רכילות, אב טראגין פון איינעם צו אנדערין וואס גיזעהן אונ וואס גיהערט. אונ אזוי ווי מיר פרויען האבין ליב פיל צו ריידין. אונ "ברוב דברים לא יחדל פשע" ווען מען רעדט פיל איז אגרויסע צרה, מקומט צו די ביטערע עבירה לשון הרע, אונ אויך צו רכילות, וואס זיי פארהאלטין אונזערע תפלות א). אלזא האב איך מיר גינומען אין אכט, בעסער אויס ברייגען דעם נאטור פון אסך ריידען, אין לייענען הייליגע קלוגע ספרים. אונ לויבין דיין הייליגען נאמען. אין דעם קלוגען הייליגען ספר "חובת הלבבות" גיפינט זיך אגעשיכטע ווי אגוט הערציגער מענש האט גיפונען אקליין קינד אויפ'ן וועג. אונ האט זיך אויף אים ערבארימט, גינומען אים צו

שערי ציון

א) נאך אטעם שרייבין חכמים, פאר וואס הערט ניט אן גינומען די תפלות פון די מויל וואס רעדט אפט לשון הרע, רכילות, למשל, איינער האט נושא חן גיווען בי אמלך, ער האט אים צו גינומען אין קייזערליכען הויף אונ גינעבין אים אלייכטע עבודה, היינט ער זאל האבין די עדרע

מעשה אלפס

1) אזוי ווי אפאטער וויל ניט ליידען ווען מען באליידיגט זיין קינד, ווען אפילו עס איז אמת, דער קינד האט טאקע די פעלערין וואס מ'זאגט אויף אים, דער פאטער זאגט ווען דו האסט גיזעהן אין מיין קינד אפעלער, רייד אים אויס מיט נוטין אונטער פיר אויגין, וועט דאס פילייכט ברייגען נוצין ער זאל זיך פערבעסערין, אבער אז דו באליידיגסט אים אונטער די אויגען וועט דאך קיינע נוצין ברייגען, נור וואס דו ווייזט ארויס אז דו ביסט אשונא מיין קינד. ער איז

דיר

הויז און אים געהאדעוועט מיט אלעם גוטין ביז ער האט אים געמאכט פאר א מענשין און חתונה געמאכט, נאכהער האט דער גוטער מענש געהערט אויף איינעם מיטין נאמען ראובן וואס האט פארלארין אסך געלט אין א שלעכטין געשעפט און איז געבליבען שולדיג פיל ארימע מענשין, וואס ער האט זיך פון זיי קיין ארט געפונען, זיי האבין אים פערקלאגט דעם לעבין אז ער האט זיך געוואונשין דעם טויט, האט דער גוטער מענש אויס געצאלט זיינע חובות און האט אים נאך געגעבין א ביסל געלט ווייטער צו האנדלען. פלעגט דער ראובן שטענדיג דאנקען און לויבין דעם גוטין מענשין, מער וויפיל דער קינד האט אים אב געדאנקט, הגם דער קינד האט אים אב געקאסט צעהן מאל אזוי פיל וויפיל ראובן, ווייל ראובן האט מקבל געוועזען די טובה בעת ער איז שוין געוועזען א בר דעת, האט ער געשפירט די גוטעס אז ער האט אים געראטעוועט פון טויט שמערצין צום גליק. אבער דער קינד ווייל ער איז איין געטונקט אין די טובות פון גוטין מענשין פון יוגינד אן, באקענט ער דאס ניט, הגם ער איז שוין יעצט א בר דעת. דאס גלייכין איז יעדער מענש איין געטונקט אין די טובות הבורא און ער ערקענט דאס ניט, ווייל דאס איז ביי אים טאג טעגליך פון יוגענד אן, דרום האבין אונזערע חכמים מתקן געוועזען אויף יעדער זאך א בעזונדער שבח והודאה, דער מענש זאל זיך נעמען אין געדאנקען, די טובות הבורא וועט ער וויסען ווי נכנע צו זיין פאר אים און אים לויבען. היינו בעת מזאגט „אלהי נשמה" דארף מען זיך באדיינקען. פיל מענשין האבין זיך געלייגט און ניט אויף געשטאנען (לא עלינו), און איך ב"ה שטיי אויף פריש און געזונד, וויפיל בין איך דאס שולדיג דאנקבאר צו זיין. און זאגין די ברכה „המחזיר נשמות" מיט גרויס כונה. דרום הארציגער פאטער העלף מיר צו זאגען אלע ברכות מיט כונה און אריין נעמען אין געדאנקען דיינע טובות וואס דו טוסט מיט מיר טאג טעגליך, אז איך זאל דיר שטענדיג לויבין און

מעשה אלפס

דיר גרויס אין די אויגין, אזוי וויל דער פאטער פון הימל ניט לײדען, אז מען בעליידיגט דעם צווייטין, ווייל מיר זיינען אלע קינדער ביי אונזער פאטער פון הימל, ווי די תורה שרייבט (בנים אתם לה' אלהיכם) איר זייט פארערבינט ווי קינדער כי נאט ברוך הוא.

שערי ציון

עהרע דער לאנגען דעם קעניג וויין אין א גאלדענעם בעכער מיט בריליאנטין געזעצט, און ער האט אים אויך ערלויבט צו [illegible]

דער

דאנקען, און אזוי ווי א קינד וואס פאר שטייט צו דאנקען זיין פאטער פיר די גוטעס וואס ער טוט אים, איז ביי אים ווייער ליב אים צו טאן ווייטער גוטעס. אזוי זאלסטו מיר הימעלשער פאטער טאן גוטעס און מיר העלפין אין אלע מיינע נויטין. איך זאל דיר שטענדיג לויבין און דאנקען. אמן.

תְּחִנָּה הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה.

העֶר פון דער וועלט, דו האסט איין געארדנעט דיין וועלט מיט אלעם וואס פארערט זיך, און אלעם האסטו בעשאפין וועגין די נוטצען פון דעם מענשין. און אום דער מענש זאל אויך שטיין פריה האסטו גיגעבין פארשטאנד דעם האן, (להבחין) ער זאל דעם מענשין מאכין וויסען ווען טאג ווערט, אום ער זאל אויף שטיין לויבין גאט, נאכהער גיין צו זיין ארבייט, איך קען זיך ניט אב וואונדערין די חכמה נפלאה פון דעם, דער האן וואס איז גאר פארשפארט אין קאטוך וואס קיין שטראל ליכטיגקייט שיינט דארטען ניט אריין, זאל פערשטיין ווען טאג ווערט. און נאך מער, ווען מ׳ברייננט אהאן פון אמעריקע וואס דארטין ווערט ערסט נאכט, דאך פערשטייט ער, אז ער איז יעצט ניט אין אמעריקע (נור אין יעווראפא), וואס דא ווערט יעצט טאג. אזוי בעט איך דיר אויך רבונו של עולם זאלסט אריין געבין אין מיין הארצין פערשטאנד, איך זאל אויך פארשטיין אונטער צו שיידין פון די בייזע מעשים וואס זיינען גיגליכין צו די פינסטערע נאכט (דרך רשעים כאפלה), ביז די גוטע מעשים וואס זיינען גיגליכען צו טאג (ואורח צדיקים כאור נוגה), איך זאל שטענדיג גיין אין די

שערי ציון

צו טרינקען פון דעם בעכער, נור ער זאל אים זעהען ריין צו האלטין, ער זאל ניט פארגעסין אז אין אים דארף ער קער לאנגען עטליכע מאל א טאג דעם קיזער פיין, היינט אז דער נארישער מענש האלט אין דעם בעכער קארישינע, און בעת עס קומט די צייט דערלאנגען צום קיזערליכען טיש וויין, גיסט ער אום

די

היטער, היינט ער אז פאר הלטיסטווע.

מעשה אלפס

1) דער נאטור פון האן לערינט אונז פיל וויכטיגע זאכין, ווי אונזערע חכמים זאגין, אז ביי טאג איז דער האן מכוין ריכטיג די סעקונדע וואס דער בורא איז אין צארין אויף דער וועלט, און ביי נאכט איז ער מכוין ריכטיג די צייט ווען הקב״ה גייט אריין אין גן־עדן זיך משתעשע זיין (פרייען זיך) מיט די צדיקים, און דאן איז אגרויסער עת־רצון. די כונה פון דעם איז, ווייל ביי טאג איז דער האן אגרויקער הולטאי, ער שפילט זייער פיל מיט די

איז דער בורא צארענדיג אויף דער וועלט,

און

ליכטיגע וועג, אונ בזכות זה זאלסטו מיר ערלייכטין מיינע וועגן מיט גיזונד אונ פרנסה, אונ נחת פון מיינע קינדערלאך. אמן.

תחנה שלא עשני נכרית.

גילויבט ביזט דו מיין גאט, אונ גאט פון מיינע עלטערין, וואס דו האסט מיר ניט בעשאפין קיין נכרית (אגויה), דו האסט גיגעבין מיין טייל אין די הייליגע פאלק ישראל, וואס זיי שטאמען פון אזעלכע גרויס-ארטיגע מענער. אברהם יצחק ויעקב וואס די גאנצע וועלט עד היום שעצט אונ עהרט זיי, אונ דיין השגחה איז צו גיקלעפט צו זיי פון עוויג אן, די פאריגע צייטין האסטו מיט זיי גיטאן אפענע נסים, וואס די גאנצע וועלט האט גיזעהן, דו האסט זיי מיט גרויס וואונדער אויס גיצויגין פון שקלאפין הויז (מצרים), דו האסט זיי אויס גישפייזט 40 יאהר אין אוויסטן ארט (מדבר), מיט מן פון הימל, אונ וואסער פון אשטיין, דו האסט ערשיינט מיט דיין הערליכען כבוד אויף דעם הר סיני אונ האסט זיי גילערינט דיין הייליגע תורה, וואס זי פירט זיי אין די וועג פון לעבין. אונ עד היום טוסט דו מיט זיי פארבארגענע נסים. דו פירסט זיי אין אמדבר פון ווילדע מענשין (אנטיסעמיטען אונ חוליגאנעס) וואס ווילין זיי איין שלינגען, נור דו באשיצט זיי אונטער דיינע גינאדע-פליגלען אונ אונטער די פליגלען פון מלכי חסד, וואס מען דערלאזט ניט די חוליגאנעס זיי זאלין אידין אום ברענגען, אויף דאס אלעס דאנק איך דיר אונ בעט דיין רחמנות, דו זאלסט מיר העלפין צו זיין אכשרה אידישע טאכטער, ליב צו האבין מיין פאלק אונ יעדער איינציגין מענשין אונ איין פלאנצין אין מיינע קינדער ליבע צו מיין פאלק אונ צו אלע מענשין מעתה ועד עולם. אמן.

מעשה אלפס

נייל דר בורא איז הייליג, פר האט ער די א׳יסגילאסענהייט, אבער ביי נאכט איז דער האן אפרוש (אב נישייד פון זיינע ווייבער) אונ שטייט אויף האלבע נאכט, דאס ווייזט, אז דער וואס האלט זיך בצניעות אונ שטייט אויף פריה לויבין דעם בורא ברוך הוא, צו דעם לאזט זיך דער בורא גיפינען, ווי שלמה המע״ה זאגט אין דעם נאמען פון דער תורה (ומשחרי ימצאונני) די וואס פארשטין מיר אלע פריה מארגען די געפינען מיר.

שערי ציון

די קארעשינע פון בעבער אונ גיסט אן וויין. היתכן אז דער קעניג זאל טרינקען זיינע וויין? דאס גליכין דער בורא האט גימאכט דעם מענשין העכער פון אלע באשעפענעס מיט דעם וואס ער האט אים גיגעבין אמויל צום רידין, ער זאל מיט

איד

ליבער הארציגער פאטער, וויא איך האב געהערט די וויכטיגקייט פון אונזער תורה. אז אלע גרויסע חכמים פון אומות העולם שעצין איר, זיי רופין איר „דער וועלט בריליאנט”. א) דער גאלדענער מעדייל מיט דימענטין גיזעצט, וואס דער וועלט קעניג האט מיט זיי אייגען האנד באשאנקען די קינדער פון זיין גיליבטין אברהם (אברהם אוהבי), טוט מיר זייער באנק, וואס איך בין ניט קיין מאנס פערזאהן. וואס וואלט איך געלערינט מיט גרויס פלייס, צו פאר שטיי די טיפע חכמה און די איידילקייט וואס אין איר ליגט. נור ווי איך גלויב אז דו ווייסט בעסער וואס פאר'ן מענשין גוט איז, און אז ד האסט מיר בעשאפין אפרויענצימער געווים איז גוט אזוי, אלזא דאנק איך דיר. וואס דו האסט מיר באשאפין ווי דיין ווילין איז. און בעט דיין רחמנות איך זאל זוכה זיין מיינע קינדער צו ערציהען אין די תורה, און מיר גיב אויך פערשטאנד צו פארשטיין וואס איך לייע אין דיינע היילינע ספרים, איך זאל עטוואס געניסין די זיסקייט פו דיין ליבע תורה, אמן.

תחנה פוקח עורים.

גילויבט ביזט דו קעניג פון דער וועלט, וואס דו עפינסט די אויגי די בלינדע, איך בין גילעגין אויף מיין בעט ווי א בלינדע און האב זיך אויף גיכאפט האסטו מיר גיגעבין די שיין אין מיינע אויגין איך בעוואונדער די גרויסע חכמה פון דעם, אז א שטיקעלע פלייש מיט א ביסעלע וואסער זאל האבין אזא קראפט צו לייכטין מיט אזא הערליכע שיין, און דו האסט איר אזוי וואונדערליך איינגיפאסט או באשיצט מיט די ברעמען, זיי זאלין איר איין היטין פאר שלעכטע

שערי ציון

איר לויבין השי״ת אלע טאג און ער האט אים ערלויבט אז מיט די וועלבע מויל מעג ער פאר זיך אויך רידין וואס גיהער צו גישעפט און צו זיינע נייטיגע הצטרכות, דארף דאך דער פארשטאנ דיגער מענש האלטין ריין און ציכטיג די מויל

מעשה אלפס

א) דער באוואוסטער דייטשער שריפט שטעלער „היינע” שרייבט אי איינעם פון זיינע ביכער מיט דעם אויס דריק: „די תורה” דאס איז איין אלטער ספר, איין אלטער און איין איינפאכער ווי די נאטור זעלבסט, און ווי די נאטור, איז ער אמת, פשוט ווי די זון וואס ווארימט און פשוט, ווי די ברויט וואס מיר עסין, דער דאזיגער ספר (די תורה) קוקט אויף אונז מיט ליבע און טרייהאפט ווי איין אלטע גוטע מוטער. און ענדיגט מיט די ווערטער

די

ווייזען. טרייער פאטער פון הימל, ווען איך דער מאן מיר וואס אלע טאג טוט זיך ביי די אויגען דאקטורים, פיל אונגליקליכע קראנקע אויגען זיצען געבאך אונ ווארטען אין פרעדנע, זיי זאלין האבין די זכיה צו צו שלאגין זיך צום דאקטער, ער זאל ביי זיי צו נעמען דעם האלבין הויבל אונ אריין גיסין די טראפינס וואס פון גרוים שמערצין דער וועהען זיי געבעך ווי מען זאגט אלע 7 הימלען, אונ אז זיי שטייען אויף אין דער פריה, דארפין זיי געבאך ווארטין אויף חיימקען, יעקעלין, ער זאל זיי פירין. אונ איך ברוך השם דארף קיינעמס לאסקע ניט, איך גיי ארום מיט געזונטע ליכטיגע אויגען, ווי ווייט איך דארף דאנקען אונ לויבין ליבין דיין הייליגען נאמען. אונ איך בעט דיין רחמנות דו זאלסט ערלייכטען מיינע אויגען אונ די אויגען פון מיין מאן אונ מיינע קינדערלאך צו גיין אין די ליכטיגע וועג פון דיין הייליגע תורה אונזער גאנצין לעבין. אמן.

תחנה מלביש ערומים.

גילויבט ביזט דו אונזער גאט, קעניג פון דער וועלט, וואס באקליידעט די נאקעטע, איך שוואכע פרוי בין ניט אימשטאנד צו בעוואונדערין דיין גרויסע חכמה, אז פון אקערדיל ליין זאמען זאל אויס וואקסין אשטעקיל פלאקס וואס פון אים זאל מען נאכהער מאכין לייווינד צו באקליידין דעם מענשין, אונ אויף דעם שעפס גיבסט דו האר וואס פון דעם זאל מען מאכין אלע וואלענע צייג, אונ אויף די הויפט שיינע קליידער סאמעט. ווידינס האסטו באשאפין אווערימל וואס שפינט פון זיין הארצין זיידין שטאף. אה ווי גרוים איז דיינע

מעשה אלפם

„די יודין" וועלכע האבין פערשטאנגען די ווירדע פון דימאנטין אונ בריליאנטין — האבין גיוואוסט וואס זיי האבין צו טאן — בשעת זיי האבין ארוים ניראטעוועט פון חורבן בית שני נור דעם דאזיגען אלטין ספר. יאין מעשה אלפם 4-טע טייל זייטע 55 איז באשריבין די גישיכטע וועגין דעם).

שערי ציון

מויל, וואס טוט אבער דער נאר, ער פאר שמוצט די מויל מיט מיאוסע רייד, מיט לשון הרע מיט רכילות וואס דאס האט נאך אין ערגערין גרוך ווי קארעשינע, אונ נאכהער גייט ער מיט די וועלכע מויל דאווענען אונ לויבין השי"ת, נו ווי קען צו גינומען ווערין אזא תפלה? אלזא דארף מען בעטין רחמים דער בורא זאל העלפין זיך אב גוואוינען פון לשון הרע, אונ בכלל פון נארישע רייד, אונ די בעסטע עצה צו דעם איז, אז די פרייע צייט וואס מ'האט זאל מען בעסער לייענען הייליגע קלוגע ספרים.

וואונדער! אז מ'זאל דאס אלעס באקלעדין דארף מען זיך קריגען אונ בוקין מיט גרויס אונטערטעניגקייט פאר דיין גרויסקייט, אונ וואס מער איך ציר זיך אויס אין שענערע קליידער (סאמעט, זיידינס) דארף איך אלעס נידעריגער זיין ביי זיך אונ געבין כבוד אלע מענשין. 1) אונ איך בעט דיין רחמנות, דו זאלסט מיר געבין אגוט הארץ. נאך טאן דיינע מעשים, אזוי ווי דו באקליידעסט נאקעטע (דו האסט גימאכט פאר אדם אונ חוה קליידער אונ האסט זיי אליין אנגיטאן). אזוי זאל איך אויך זוכה זיין צו מיטלייד האבין מיט די ארימע נאקעטע; אונ זאל זיך באמיהען ווי נייט מעגליך אנקליידען זייער נאקעט, דאדורך וועט מיין נשמה אנגיקליידעט ווערין מיט אמעיל צדקה ובגדי ישע, אמן.

תחנה לשמוע בקול דברו.

גרויסער וועלט קעניג, איך גיב דיר אלויב אונ אדאנק פאר דעם חוש (געפיהל) פון הערין, וואס דו האסט גיגעבין אין מיינע אויערין, פיל מענשין נעבעך אונגליקליכע וואס פעלט זיי דער חוש, זיי זייגען אזוי ווי אב גירישען פון דער וועלט; אונ מיר האסטו מיט דיין חסד באשאנקען דעם חוש, איך קען מיר ניט אב וואונדערין די חכמה נפלאה וואס אין דעם ליגט, אז אויף די קליינע הייטעלע (בארבאניע, פערעפאנקא) קלאפט אב דער קלאנג אונ גייט אריין אין מוח. אונ ווען די הייטעלע ווערט גילעכערט ווערט מען טויב אונ קיין פראפעסאר אונ קינסטלער קען ניט צו מאכין אזא ברעקיל הייטעלע. הכלל דיינע וואונדער איז ניט אויס צו שרייבין, אונ איך בעט דיין רחמנות דו זאלסט מיר אויסהיטין פון די אונגליקליכע מענשין וואס צו אלע נארישקייט איז זייער אויער אפין, אונ ווי עס קומט צו ארעבטע נאך צו אדבר מוסר ווערין זיי טויב, רייד צו זיי אונ רייד צום וואנד,

---

מעשה אלפס

1) מ'דערציילט. אויף אקלוגע אנאטם־פארבטיגע פרוי, וואס האט זיך אויס גיפוצט לכבוד יום טוב אין סאמעט אונ זיידינס, אום צו פארשלאגין די נארישע גאוה גידאנקען וואס האט זיך אמאל אריין בעת מען איז שיין אויס גיפוצט, האט זי גיזאגט רבונו של עולם איך דאנק דיר פאר די קליידער וואס דו האסט מיר גיגעבין מיט דיין חסד, אונ ווי אזוי קען איך מיר גרויס האלטין מיט דעם, אז איך דער מאן מיר אז איך בין נאך נידעריגער פון דעם ווערימל, דער זייד ווערימל מאכט די זייד אונ שטאלצירט ניט, אונ איך נארישער מענש לבד וואס איך קען ניט מאכין קיין זייד, צו טראג איך נאך אונ צו ריים די זייד, אונ אם ענדע האלט איך זיך נאך בגאוה — ווי קלוג אונזערע חכמים זאגין, אז גאוה איז דער שילט פון איין נארין.

אה, ווי אונגליקליך זיי זיינען געבאך! און איך בעט דיך טייערער פאטער פון הימל דו זאלסט געבן אין זייער הארצען פארשטאנד, זיי זאלין וויסן ווי צו האלטין די טייערע מתנה פון הערין. אז זיי און איך אויך אין כלל זאלין ניט צו הערין מיט אונזער אויער קיין רכילות, קיין לשון הרע, קיין מיאוסע רייד. נור הערין דברי חכמה און דברי מוסר פון די היילינע תורה, ווי שלמה המלך זאגט, (שמעו הערט צו היילינע רייד, (ותחי נפשכם) וועט באלעבט ווערין אייערע געפיהלין 1). און בזכות וואס מיר וועלין צו הערין די רייד פון דיין תורה זאלין מיר זוכה זיין צו הערין גוטע בשורות ישועות ונחמות א) אויף כל ישראל, מיר זאלין אוים גילייזט ווערין פון אלע טרויעריקייט און גיין מיט שטאלץ אין אונזער היילינע לאנד במהרה בימינו אמן.

מעשה אלפס — שערי ציון

1) אונזערע חכמים זאגין, ווען איינער פאלט אראב פון אהויכין ארט און צו ברעכט אלע גלידער, דארף מען אים לייגין פארשידענע פלאסטערם, אויף יעדער וואונד אבעזונדערין פלאסטער, ווייל דער פלאסטער וואס ליגט אויפין האנד קען ניט היילין די וואונד פון פוס, אבער ווען אמענש פאלט אראב פון זיין הויכין צוא שטאנד אין אידישקייט און ווערט אבעל מום אויף אלע גלידער, דארף מען נור לייגין איין פלאסטער צום אויער, ער זאל נור הערין דברי תורה ומוסר, מיט דעם ווערין פארהיילט די וואונדין פון אלע גלידער, דאס זאגט שלמה המלך (שמעו) הערט נור צו די רייד פון דער תורה (ותחי נפשכם) וועט געזונד ווערין אלע אייערע גייסטליכע גלידער.

א) אזוי ווי דער אויער איז דער טויער וואס דורך אים גייט אריין גליק און הילף אויפין מענשין, (שמעו ותחי נפשכם), אזוי איז ער אגרויסע ריזיקע אונגליקליך צו מאכין דעם מענשין, ווייל די אויג אז עס איז עפעס פערשטעלט

א וואונדערליכע געשיכטע מיט איין אויער.

איונגער מאן (80 יאהר אלט), א ארבייטער, אקראסאוויץ, ער נעמט גרויסע גיהאלט, איז ניקומען פרעגין ביי ארב (אין אמעריקע), אויב על פי דין התורה מעג ער זיך מאכין אפעלער (טויב מאכין), דאקטורים האבין אים ניזאגט, אז דאס וועט אים ניט שאדין צו גיזונד, ער וועט קענען ארבייטין, נור ער וועט ניט הערין ... צו וועלכין ציל ווילט איר עס טאן? (פרעגט אים דער רב), אגיזונטער אשיינער מענש זאל זיך וועלין מאכין פאר אבעל מום? – איך בין אזאקראיסציק אין אטייהטערסקאיע, (ענטפערט דער יונגער מאן) און קען ניט הערין די מיאוסע רייד פון די ארבייטער, איך האב זיי וויפיל מאל סיר ניהאלטין סיט נוטע רייד, צו וואס זאל אמענש פארשמוצין דעם היילינין פריזענט (די מויל), ריידין נארישקייט, נבול פה, אפיקורסות? מ'קען דען ניט זיצין ביי דער ארבייט שטיל און רוהיג? און ווידער ווי אזוי פועלט מען ביי זיך מאכין קריינקונג דעם צווייטין וואס קען עס ניט הערין? דאס איז דאך ארוים פון גדר דרך ארץ, על פי דרך ארץ פון דער תורה טאר מען ניט אפשר מען ...

מלך מלכי המלכים, קעניג איבער אלע קעניגין, די גאנצע וועלט איז פול מיט דיין כבוד, דער מענשליכער שכל איז גאר ניט אימשטאנד צו פארשטיין דיין גרויסקייט מיט דיינע מעשים, דיין גרויס חכמה וואס מ'זעט אין יעדער זאך. פון קלענסטין גרעזעלע ביז דעם גרעסטין בוים, פון קלענסטין ווערימל ביז דעם גרעסטין לייב, פון קערינדיל זאמד ביז די זון, די לבנה. וואס יעדער פון זיי איז טויזינדער מאל גרעסער פאר דעם גאנצין ערד קוגעל. פון זיך אליין קען איך זעהן דיינע גרויסקייט, פון מוח פון מענשין וואס ער איז צו זאמען גישטעלט פון קליינינקייטין, קאלך, זאלץ און פאספאר, דער קליינער מוח'ל האט אין זיך אזא קראפט צו טראכטין און פערשטיין אזוי פיל, ער קען אין זיך אריין נעמען גאנצע אלמערם מיט ספרים. ווי די גרויסע גאונים וואס זיינען קלאר אויסווייניג גאנץ תנ"ך, גאנץ ש"ס בבלי, ש"ס ירושלמי, אלפסין, רמב"ם, טורים, מדרשים און נאך פיל ספרים. וואו גייט דאס אלס אריין אין מוח, וואס איז נור גרויס ווי אפויסט? דאס איז וואונדער איבער וואונדער. אלזא דאנק איך און לויב דיין היליגען נאמען פאר די מתנה טובה, דעם פארשטאנד וואס דו האסט מיר גיגעבין אין מוח, און בעט דיין רחמנות דו זאלסט חלילה ניט אב נעמען פון מיר די מתנה טובה, דעם פארשטאנד. אה! ווי אונגליקליך איז חלילה דער מענש וואס ער ווערט גירירט אויפ'ן

שערי ציון

וועט מען ניט, אבער הערין קען מען דורך איין אייזערנע וואנד אויך. דרום דארף א מענש זייער היטין דעם אויער. דער בורא האט באשאפין מיטלען מיט וואס צו רעטין אים, ווי די חכמים זאגין ווארום

מעשה אלפס

יענעמס געגענווארט. פילייכט קען עס יענער ניט פארטראגין, אפשיטא ריידין אזעלכע רייד וואס שטעכט יענעם ווי שפיזין אין הארצין. דאס האט אבער אלס ניט גיהאלפין, ווייל בעונותינו הרבים זיינען זיי טויב פון צו הערין איין איידעלין ווארט, אלזא איז ביי מיר גיבליבין זיך צו מאכין טויב, אם איך זאל ניט הערין זייערע טרייסטע רייד. – וויל איך וויסען אויב די תורה ערלויבט דאס?

אנטוואורט פון רב.

דאס איז ניט ערלויבט איבער 2 זאכין. דאס ערשטע ווייל דער מענש איז אויף זיך קיין בעל דעה, דער קערפער און די נשמה גיהערט צום בורא, אלזא טאר ער זיך קיין מום מאכין. דאס צווייטע אונזערע חכמים זאגין אויפין פסוק (ושמרתם את המצות) אזוי ווי אין דער ספר תורה איז ניטא קיין נקודות, לאזט זיך אויך לייענען ושמרתם את המצות, צו ווייזין אז אלע מצות זיינען גיגליכין אין איין חיוביט צו די מצוה פון מצה, אזוי ווי מצה איז כשר נור פון די 18 מינוטין

מעל

מוח, ער לויפט נעביך ארום איבער די גאסין ווי א בהמה, און זיין גליק באשטייט אין דעם וואס מ'נעמט אים אריין אין דול הויז. אה! ווי פינסטער איז זיין וועלט און די וועלט פון זיין פאמיליע. אלוא גנעדיגער הער, בזכות וואס איך דאנק דיר פאר די מתנה פון מוח, זאלסט מיר געבין חכמה און פארשטאנד, איך זאל זיין די עקרת הבית, פירין מיין שטוב און ערציהען מיינע קינדערלאך צו גאטס-פארכטיגקייט און צו מענשינפריינדליכקייט. אז מיין שטוב זאל זיין ווי די חכמים זאגין (אין פרקי אבות) „יהי ביתך פתוח לרוחה", מיין הויז זאל זיין אפין ווי אברהם אבינו'ס הויז, אז יעדער גידריקטער, יעדער טרויעריגעם הארץ זאל גיפינען אין מיין הויז אטרייסט, עס זאל אים פרייען זיין הארץ און זיין מוטה. ובזכות זה זאל איך זוכה זיין צו זעהען נחת אויף מיינע קינדערלאך במהרה, אמן.

תחנה המכין מצעדי גבר. (זאגט דאס אלע פריה מארגין)

גילויבט ביזט דו גאט, קעניג פון דער וועלט, (אשר הכין מצעדי גבר) וואס דו האסט פערארדנעט די טריט פון מענשין, ער זאל קענען גיין וואוהין ער וויל, איך זעה אין דעם דיין חכמה. דו האסט באשאפין אין מענשין גלידער און זאוויעסעם, די גלידער

מעשה אלפס

מעל וואס קענען קומען צו חמץ, און אז מ'היט דאס אב, עס זאל ניט זייערן, איז מען מקיים די מצוה פון (בערב תאכלו מצות), אבער די זארטען מעל וואס ווערין ניט זויער, היינו ארביסענע מעל, קען מען אויף דעם ניט מאכין די ברכה על אכילת מצה. דאס גלייכין ווען קענט איר מקיים זיין אלע מצות לא תעשה וואס גיהערט צום אויער, אז ער וועט קענען זייערין (ווי די חז"ל רופען דעם יצה"ר שאור שבעיסה) און איר וועט זיך איין היטין ניט צו הערין נארישקייט, היינו פארשפארין נוט די אויערן מיט וואטע, ניט צו הערן, דאס הייסט אמצוה. אבער אז איר וועט זיך מאכין אמום, הייסט עס אייער אויער קען נאר ניט זייערין, וועט אייער אויער מיט דעם ניט הערין קיין לשון הרע א.ד.ג. האבין אקליינע ווירדע. פון דעם קען מען זיך נעמען אמוסר ווי וויט די עבירה איז גרוים פון הערין נארישקייט, אז אין איידעלער מענש דאס גפועלט ביי זיך צו מאכין זיך פאר אבעל מום, אום ניט צו הערין שענדליכע רייד.

שערי ציון

ווארום איז דער גאנצער אויער הארט און די אונטערשטע שטיקעלע איז ווייך? דאס איז ווען מ'הערט נארישקייט זאל מען אריין בייגן די ווייכע אין אויער, וועט מען ניט הערין. דאס גלייכין האט דער בורא גימאכט די שפיצין פינגער שמאל, בכדי מען זאל קענען אריין לייגן זיי אין אויער ניט הערין קיין נארישע רייד ופשיטא לשון הרע און רכילות.

אונזערע

וואלין זיך קענען ביינגן הין אונ הער, אונ נאך אוואונדער, א מאשין מייסטער וואס ער איז ניט בעקאנט אין זיין מאשינע, ווי אזוי קען ער צו טרעטין צו איר, פירין איר, אונ דער מענש הגם ער ווייס גאר ניט וואס עס טוט זיך אין זיין וואונדערליכע (קערפערליכע) = מאשינע, דאך פירט ער איר, ער גייט אונ באוועגט יעדער גליד, ווי ער וויל.— ליבער גאט בזכות דעם וואס איך לויב דיר פאר די מתנה טובה פון גאנג, זאלסטו היטין מיינע פיס, איך זאל חלילה ניט אויסגליטשין זיך אונ ניט שעדיגען מיין קערפער. אה! ווי ביטער איז דעם אונגליקליכען וואס האט קיין פיס ניט אונ דארף געבעטין גיין אויף קוליעס א). אונ אויך היט מיינע טריט איך זאל ניט אראב גיין פון גוטין וועג אין אשלעכטע חלילה, איך זאל ניט שעדיגין מיין נשמה מיט אשלעכטין טריט, ווי דוד המלך ע"ה האט מתפלל גיווען (פעמי הכן באמרתך) מיינע טריט זאלסטו גלייך 1) שטעלין אין דיינע מצות, אז עס זאל ניט גיוועלטיגען אויף מיר דער יצר הרע, נור דיין תורה זאל שטענדיג זיין אליכט צו אונזער טריט, ווי דוד המלך זאגט (נר לרגלי דבריך) דיינע רייד פון דער תורה איז אליכט צו מיין טריט, ובזכות דעם וואס איך וועל היטין וואס עס שטייט אין דער תורה, זאלסטו באגליקען מיר מיט מיין מאן אונזער וועג מיט גיזונד אונ פרנסה, מיר זאלין שטענדיג זיין מיט ארוהיגע קאפ צו גיין אין גוטין וועג, טאן מצות ומעשים טובים. אמן.

תחנה המעביר שנה. (זאגין אלע פריה מארגין)

איך דאנק דיר גרויסער גאט, קעניג פון דער וועלט, וואס דו האסט פארטריבין דעם שלאף פון מיינע אויגין אונ דעם דרעמלען פון מיינע ברעמען, בכדי איך זאל זיין פריש אונ מונטער, טאן מיין ארבייט ניט ווי אפארשלאפענע. — פאטער פון הימל, אזוי ווי דו

תפארת ציון

א) אונזערע חכמים זאגין (טבא תרי מתלת) צווי איז בעסער פאר דריי, כלומר, אז בידע פיס זיינען גיזונד

תרחם ציון

1) פיל מצות איז פאראן, וואס מען טוט זיי מיט די פיס, היינו אז מ'גייט אין אדבר מצוה ווי אין שול אריין (אונ דאס גליבין), איז אמצוה צו גיין גיך, נאר שטעלין זיך הערין נחם.— גיין מבקר חולה זיין.— גיין מנחם אבלים זיין.— אז מ'האט חלילה אצער אין שטוב, דארף מען גיין צו אתלמיד חכם אצדיק, בעטין ער זאל מתפלל זיין.— מ'טאר ניט גיין גיך חוץ מ'גייט פון שול.— מ'טאר ניט גיין מיט האפערדינקייט. אויפהויבען שפאליר די קאפ

האסט בעשאפין דעם מענשין מיט בעשטימטע נאטירליכע געזעצין און צו דעם האסטו אים געגעבין אמתנה טובה (אטייערן פרעזענט) דעם כח ההרגל (געוואנהייט), צו שאפין זיך אצווייטע נאטור (ווי דער חכם זאגט: „דאס געוואנהייט איז די צווייטע נאטור"), בעט איך דיר הארציגער פאטער, זאלסט מיר העלפין בענוצין די מתנה טובה פון „הרגל" צו גוטע זאכין, היינו געוויינען זיך גיין אין די וועג פון דיין תורה און טאן גוטע מעשים, און זאלסט מיר אוים היטין פון אשלעכטע געוואוינהייט, איך זאל חלילה ניט זיין ווי דער נארישער ראסטאנט, וואס איז געוועזן געשמיט מיט צוויי שווערע קייטין (וואס זיי רייסין אים אב די הארץ), האט אים אגוטער פריינד געשאנקען ארובל (ער זאל זיך וואס קויפין), איז אנשטאט וואס ער האט געבארפט קויפין אשטאלאווין פייל, בכדי צו פיילין די קייטין, זיי זאלין ווערין דינער, האט ער בעסער געקויפט נאך איינע קייטין און האט זיך געשמידט אלע גלידער, ביז ער קען זיך פון ארט ניט רירין. אזוי זיינען מיר נארישע מענשין, דער בורא האט אונז געשמידט מיט 2 קייטין, היינו עסין און שלאפין, וואס איידער מיר בעקומען לעבינס-מיטל און אדירה, ווערין מיר פאר מאטערט (און עס נעמט ביי אונז צו די בעסטע צייט), איז אנשטאט וואס דער קלוגער מענש דארף וועהען אב צו פיילין די קייטין, היינו געוואהנען זיך לעבין שפארזאם, ניט זיין קיין פרעסער קיין זויפער און ניט קיין פעפער (ניט שלאפין שפעט), איז לבד וואס מיר טוען דאס ניט, קויפין מיר נאך צו נייע קייטען. היינו, איינער געוואהנט זיך איין אין טרינקען (שכור'ן), וואס דאס ברייננט צו אלע אונגליקען, איינער געוואהנט זיך איין חלילה אין קארטין שפילען גאנצע אווינדין, וואס דאס פארשווענדעט די טייערע צייט, און ניט איין מענש איז דורך דעם אוועק פון דער וועלט אן אצייט. איינער געוואהנט זיך איין רויכערין צו פיל און

תרחם ציון

קאפ. — מ'טאר ניט גיין שבת נאך, בידין לדבר מצוה. — מ'טאר ניט גיין שבת חוץ לתחום, ווען מ'האט קיין עירובי תחומין ניט געלייגט. — ווען מען באגעגנט איינעם ער גייט צום טייך זיינער צוטראגן, איז אמצוה

תפארת ציון

גזונד, איז בעסער ווי מ'דארף חלילה האבן אדידטע (אשטעקן אדער אקולע אן צו שפארן זיך).

עס

אים פארגאנגער שלאגן מיט ליבליכע רייד, און אים פעסט האלטין ניט אב לאזן ביז וואנען די ביזע שעה וועט אריבער, ווייל מי יודע, אפשר פון צרות גייט ער זיך טרינקען חלילה.

בלייבט אן אהארץ. איינער געוואהנט זיך איין אין פרעסין און זויפין, אטרייפע האלז ברייננט צו גנבה וגזלה, עס גיבט מענשן וואס גייען אין פיש מארק גאנזעגען פיש, דאס מערסטע קומט דאס פון אטרייפע האלז, אנדערע געוואהנען זיך איין צו פלאפלען און ליגן זאגן, אז כמעט די פארע פון זייער מויל איז ליגן, און דערפאר פארלירט מען דאס צוטרויאן צו זיי. אז ווען אפילו זיי זאגין "אמת" גלויבט מען זיי אויך ניט. אנדערע געוואהנען זיך איין אין "רכילות" 1), מאכין פלאטקעס. אב טראגין פון איינעם צו דעם אנדערין און דורך דעם מאכין זיי אשנאה צווישין גוטע פריינד און מאן און ווייב א). — הכלל עס איז דא פיל שלעכטע גיפערליכע זאכין, וואס ווען דער מענש געוואהנט זיך איין אין דעם, פארלירט ער פשוט דעם נאמען "מענש" און ווערט אצוזיי פיסיגער טיגער. אלזא בעט איך דיר, טייער פאטער פון הימל, דו זאלסט אויף מיר רחמנות האבין און העלפין מיר צו באנוצין די מתנה טובה פון "הרגל" געוואהנען זיך צו גוטע מעשים, וואס ווען מ'געוויינט זיך איין אין זיי האט מען נאכהער גרויס פערגניגען, מ'לעבט ווי איין אדעלער מענש און מ'געפינט חן ביי גאט און לייט, אמן.

תחנה שכן טוב. (מתפלל צו זיין גאנץ אפט)

עס זאל זיין דיין גוטער ווילען מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערין, דו זאלסט מיר אויס היטין פון אשלעכטין מענשין און פון אשלעכטין

שערי ציון

א) עס איז אמצוה "לא תעשה" אין די תורה ניט צו טרייבין רכילות, דען דער עונש פון דעם איז זייער גרויס, מען ווערט פיר דעם חטא בעשטראפט אויף די וועלט און אויף יענע וועלט. דער ירושלמי זאגט אז די עבירה "לשון הרע רכילות" איז דער עונש נאך פיל גרעסער ווי "עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים", דען ביי די אלע 3 שטייט דער מאנט דער ווארט "גדולה", (חטאה גדולה, הרעה הגדולה, גדול עוני מנשא), און ביי לשון הרע רכילות, שטייט: "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות"

מעשה אלפס

1) דוד המלך עליו השלום זאגט אין תהלים אויף דעם בעל לשון הרע ורכילות מיט דעם לשון: "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה" הייסט עס: וואס פאר א נוטץ האט דיר וואס בערעט דעם צווייטען. דער דובנער זאגט דערויף אשיינעם משל: 2 פערדארבענע מענשין האבין זיך גיקרינגט אין נאס, ביידע זיינען גיוועזין נידער־טרעכטיגע לייט. צו זייער קרינג האבין זיך פערזאמעלט פילע מענשין, וועלכע האבין גיהערט זייערע שעהנע אויסדריקע, דער רופט דעם גנב, און דער רופט דעם שלאנג, זאגט דער גנב צום שלאנג, דו נידערטרעכטיגער

חבר, אונ פון אשלעכטין שכן, ווי אונזערע חכמים זאגין (הרחק משכן רע״) ערהוייטער זיך פון אשלעכטין שכן, בעת אידין זיינען געוועזן 40 יאהר אין דער מדבר, איז אוים גיקומען זייער לאגער, דער שבט ראובן נאהינט לעבין קרח׳ן, זיינען פיל פון שבט ראובן פארלארין גיווארין מיט קרח׳ן, וויל זיי האבין זיך אב גילערינט פון קרח׳ס שלעכטע מעשים (אוי לרשע ואוי לשכנו) וועה צום רשע אונ וועה צו זיין שכן, אבער דער שבט יהודה יששכר וזבולן זיינען געוועזן שכנים צו משה רבינו, זיינען די גרעסטע טייל פון זיי תלמידי חכמים אונ פרומע לייט (טוב לצדיק טוב לשכנו) גוט איז צום צדיק אונ גוט איז צו זיין שכן, אה, ווי נאריש מיר מענשין זיינען, אז מ׳דינגט אדירה אונ מ׳גיט האנד געלט, נאכהער אז מ׳ווערט גיוואהר אז אין דער שכונה וואוינט אקאנקורענט, לאזט מען פאלין די האנד געלד, אונ אז אין דער שכונה (אפילו אפיר קענין אסיר) וואוינט איין אפיקורוס, א מחלל שבת בפרהסיא, וואס טרעט אויף אלע אידישע היילינקייט, זעט מען גאנץ ווייניג (צו אונזער גרויסין בעדויערין) אז מ׳זאל לאזין פאלין האנד געלד, וואס דער ריינער פארשטאנד ווייזט פארקערט, פרנסה איז ביים בורא אין האנד, אבער יראת שמים איז איבער גיגעבין אין מענשינס האנד, ער דארף זיך פאר היטען פון אלעס וואס קען אים שאדין צו אידישקייט, ובפרט פון אנשטעקענדע קראנקהייט ווי אפיקורסות,

---

מעשה אלפס

גידערטערכטיגער יונג, וואס טויגסטו אויף דער וועלט, יא איך האבבע שאקע געגאנבעט, גערויבט, אבער איך האבבע דער פון הנאה, איך לעב נאך, דאס זעלבע מיין ווייב, מיינע קינדערלאך, אונ די מענשין וועלכע איך האב זיי בעגאנבעט, בערויבט, דיינען דאך גיט גיטויט גיווארין. אבער דו מערדער, דו שלאנג, דו טויטעסט פיללע מענשין, דו בערויבסט פון זיי זייער פרנסה מיט דיין גיפטיגען צונג, וואס פאר א הנאה האסטו? דו ביסט דאך גלייך ווי דער שלאנג, ער עסט די ערד אונ האט קיין שום הנאה, אונ אויך דיין זינד איזט פיל גרעסער פון מיינע. זאגט דער שלאנג

בעל

שערי ציון

גדולות, מיר גיפינען דאס דר בעל לשון הרע איז גענגליכען צו אשלאנג, דער שלאנג גיט נור אביס אין טריט, אבער דער שלעכטער גיפט זיינער לויפט ארום אין אלע אברים, אזוי אויך דאס ווארט לשון הרע, רכילות, פערגיפטעט, פער־אונגליקליכט דעם בערעטען מענשען. דער ילקוט שרייבט, אז אויף יענער וועלט ווען דער מענש קומט ליום הדין, רעכענט מען צו דעם בעל לשון הרע ורכילות אלע עבירות פון די מענשען וועלכע ער האט אויף זיי גירעט, אונ די מצות פון בעל לשון הרע ורכילות רעכענט מען צו צו דעם בארעטען

מענשען

וואס שטיין לעבין יענעם שאדט (ובדרך חטאים לא עמד). — ליבער גאט זאלסט מיר העלפין ערוויטערין זיך פון זיי, אונ העלף מיר אויך דאס איך אליין זאל זיין אגוטער שכן, טובות טאן מיינע שכנים. לייען אלעם וואס יענער דארף, אונ ניט מדקדק זיין אויף קליינינקייטין, למשל ווען יענער לייט ביי מיר האלץ אונ גיט אב אמאל אדינערין שייטיל ווי מיינע איז גיוועזן, זאל איך זיך ניט שטעלין אויף דעם, אונ איך דאף, אז בזכות וואס איך וועל זיין אשכן טוב צו אלעמען אונ זיך ערווייטערין פון אשכן רע, וועסטו מיר מיט מיין הויז גיזינד אוים היטין (מפגע רע) פון אלע שלעכטע באגעגענעם, אונ וועסט באגליקען מיינע אלע וועגין, אמן.

תחנה, קבלת עול מלכות שמים א) (זאגין גאנץ אפט).

מלך מלכי המלכים, קעניג איבער אלע קעניגען (קונה שמים וארץ) בעשעפער פון הימל אונ ערד, מיט אלע זייערע הערשאפט, דער מענשליכער שכל איז ניט אימשטאנד צו פערשטיין די גרויסקייט פון דיינע ווערק, די גאנצע וועלט איז פול מיט דיין עהרע, אלע מלאכים, אלע שרפים ואופנים, אלע הימלען, די זון, די לבנה מיט אלע שטערן, וואס יעדער פון זייא איז טויזענדער מאל גרעסער פון אונזער וועלט, דער גרויסער ים אוקינוס מיט אלע ברואים וואס אין אים איז, דער ים הקרח (אייז מעער) מיט אלעם וואס אין אים, אלע

שערי ציון

מענשען. איך שרייבן די ספרים הקדושים אז דעם בעל לשון הרע ורכילות תפלה ווערט ניט אנגענומען, אונ עס קומט נאך אויף אים פערשידענע מכות ונגעים. איך ברייננט דאס צו ענוית ר"ל. אלזא מוז יעדע פרוי געוויינען צו היטען איר צונג, ניט צו ריידין לשון הרע, רכילות, דאן איז די זכער דאס אידרע תפלות ווערט אנגינומען אונ זי וועט גיהאלפען ווערען שטענדיג אין אלע ענינים.

א) די מצוה פון קבלת עול מלכות שמים איז אמצות עשה, איינע פון די תרי"ג מצות, צו האלטין אין געדאנקען אונ גלויבען באמונה שלמה אז דער

מעשה אלפס

בעל לה"ר), יא איך האב גיקוילעט פילע מענשין מיט מיין צונג, אבער מיר קען מען דער פאר גאר ניט טאן, דער פאר זעצט מען ניט אין געפיינגענים, אונ נאך האלט מען מיר פיר אשעהנעם מאן. אבער דו גנב, רויבער, דו האסט דאך זיך אויסגיוועלגערט אין אלע טורמעס, אונ אלע קענען דאך דיר וואס פאר אשעהנער מאן דו ביסט. דאס זאגט דוד המלך ע"ה וואס פיר אנוטץ האט דער בעל לה"ר? דער גנב קען דאך טאן תשובה, ער קען אב געבען זיין גנבה גזלה, אבער דעם בעל לשון הרע העלפט קיין תשובה. ווארום ער מאכט אומגליקליך אזעלכע מענשין וואס ער קען זיי גאר ניט.

פון

בורא

טייכין מיט זייערע טווינדערע זאַרטין פיש. אַלע גרויסע הויכע בערג, אַלע מדבריות אונ וועלדער מיט די ווינדער-עהליי חיות. אויך די מיליאָנען פערשידענע גרעזעלאך מיט אַלע פערשידינע בוימער, לויבין אַלע דיין ליבין נאָמען אונ ווייזין אויף דיין גרויס חכמה פאר די גאַנצע וועלט 1). פון אביסיל ערד האָסטו בעשאַפין דעם מענשין, וואָס יעדער גליד פון אים איז וואונדער קינסטליך גיאַרבייט, אונ האָסט אין אים אַריין גיהויכט אַלעבעדיגע נשמה פון דיין כסא הכבוד אונ האָסט אים באַשאַנקען מיט אַטייערין פריינט (דאס איז דער כח הדבור), אונ האָסט אים גימאַכט פאַר אַהערשער איבער די גאַנצע וועלט (תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת רגליו), אונ זיין רעכטין תכלית זאָל ער ניפינען, מיט דעם וואָס ער וועט אין אַלע זיינע מעשים דער קענען דיין כבוד, אַז דיין גאָטליכקייט איז איבעראַל, אַזוי ווי אונזער הייליגער קעניג זאָגט אין תהלים (שויתי ה' לנגדי תמיד) איך האָב דעם בורא שטענדיג פאַרגישטעלט פאַר מיר. כלומר, אין אַלע דיינע

<table>
<tr><th>שערי ציון</th><th>מעשה אלפס</th></tr>
<tr><td>בורא יחיד ברוך הוא איז איינער, אונ ער האָט אַלעם אַליין בעשאַפען, אונ נור</td><td>1) פון די וואונדערשיינע וועלט, מיט אירע מיליאָנען פערשיעדענע ברואים, אונ פון דעם אָרדנונג ווי אַלעם פירט זיך, זעט מען שיינבאַר דעם כבוד פון בעשעפער,</td></tr>
</table>

וואָס פאַר איין ערהאַבענער ווירט ער איז אַלעם אויפצופאַסין, בעטראַכט די גשוואוקסין, וואָס די ערד גיט אַרויס, ווי יעדער מין וואַקסט נאָך איר אָרדנונג, די גיוואוקס וואָס באַרף מער די זון, האָט זי וויינינער בלעטער איר צו פאַרשטעלין, אונ וועלכע עס באַרף מער שאָטין האָט זי מער בלעטער, בלומען דאַרפין די זון, קערין זיי זיך צו דער זון, תבואות (ווייץ, גערשטין, קאָרין) ליגין דאָס מערסטע אין אַפּלעווע, בעת דער טוי קומט אָן עפענען זיי די מיילער, אַז דער טוי גייט אָב מאַכין זיי צוריק צו.— עס איז ווידער צו בעוואונדערין, אַלעם וואָס אויף דער וועלט איז בעשאַפין, איז ניפּאַרט זכר ונקבה, דאָס קלענסטע גרעזעלע, מוז האָבין זיין פּאָר, דער ווינד איז דער שדכן, ער ברייננט זיי צו זאַמען, אַפּט וועט דער ווינד אַלאַנד-שדכן אונ פּאַרט די צווייג פון הונדערטער מייל, עס איז ווידער דאָ זאַרטין צמחים וואָס ליידין ניט דעם ווינד-שדכן וואָס קומט מיט שטורעם, האָט דער בורא זיי בעזאָרגט מיט ארוהיגען שדכן, דאָס איז אַזעלכע זומער פליגען, וואָס זובענדיג אין די בלומען די זיסע זאַפט, נעמען זיי אויף די פליגלען די זאָמען (די פּול) פון איין גיוואוקס. אונ ברייננען זיי אַריין אין אַצווייטע, אונ נאָך פיל וואונדער, וואָס די פעדער איז ניט אימשטאַנד אוים צו שרייבין. טייערע פרויען באַטראַכט, ווער זאָגט די בלום זי זאָל זיך קערין צו די זון? ווער חייסט די פלעווע עפענען אונ פערמאַכין די מויל ענטקעגין טוי? ווער שיקט דעם לאַנד-שדכן (דעם ווינד)? ווער שיקט דעם רוהיגען שדכן (די פליג), אַז ניט דער בעפעל פון בורא יחיד, וואָס ער האָט באַשאַפין די נאַטור מיט אַלע איהרע רייכע אָרדנונגען? אַלזאָ דאַרפין מיר זיין אונטערטעניג קעגין דיין גרויסקייט אונ אים דאַנקען אונ לויבען פאַר זיינע חסדים.

מַעֲשִׂים וָועהְע אִיךְ דַיין גֶאטְלִיכְקַייט פַאר מִיר, אוּנ אִיךְ שְׁטֶעל מִיר פָאר אִין גֶידַאנְקֶען גְלַייךְ ווִי דֶער בּוֹרֵא כִּבְיָכוֹל שְׁטֵייט לֶעבִּין מִיר אוּנ זֶעט אַלֶע מַיינֶע מַעֲשִׂים, דָאס אִיז דֶער עֶרְכְטֶער אוּנ דֶער גְרֶעכְטֶער כְּלָל אִין אִידִישְׁקַייט. דָאס דֶער מֶענְשׁ דַארְף שְׁטֶענְדִיג הָאבִּין אִין זִינֶען דֶעם בּוֹרֵא עוֹלָם, דֶען ווֶען אַמֶענְשׁ גֵייט אַרוּם מִיט דֶעם הֵיילִיגֶען גִידַאנְקֶען, אִיז עֶר בַּארֶעכְנְט אִין אַלֶעס וָואס עֶר טוּט. דָאס זַיין גַאנְצֶער פִירְהוּנְג אוֹיף דֶער ווֶעלְט (הֵן וָואס גִיהֶער צוּ גָאט בָּרוּךְ הוּא אוּנ הֵן וָואס גִיהֶער צוּ מֶענְשִׁין) זָאל זַיין נָאךְ דֶעם ווִילֶען פוּן דִיא תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מֶען זָאל זִיךְ נִיט פִירִין אוֹיף דֶער ווֶעלְט ווִי אַבְהֵמָה אָן דַעַת, נוּר יֶעדֶער זַאךְ זָאל זַיין אוֹיס גִירֶעכִינְט מִיט אַגוּטִין פֶערְשְׁטַאנְד.

בִּפְרַט מִיר שְׁוַואכֶע פְרוֹיֶען דַארְפִין ווֶעהֶען צוּ פֶעסְטִיגֶען אוּנ מוּטְהִיגֶען זִיךְ צוּא הָאבִּין אִין זִינֶען דֶעם בּוֹרֵא עוֹלָם, ווַייל אוֹיף אוּנְז ווַייבֶּער לִיגְט דֶער הֵיילִיגֶער חוֹב פוּן דִי שְׁטוּב: ווִירְטְשַׁאפְט מִיט דִי כַּשְׁרוּת, וָואס אוּנְזֶערֶע מַאנֶען פֶערְטְרוֹיֶען זִיךְ אוֹיף אוּנְז, אוּנ אִיבֶּער הוֹיפְּט דִי קִינְדֶער עֶרְצִיהוּנְג וָואס אִין דֶעם לִיגְט גְרוֹיס חָכְמָה, פִירִין זֵיי דַיין זֵיי צִיכְטִיג, סַיי זֵייעֶר קֶערְפֶּערִיל אוּנ סַיי זֵייעֶר גַייסְט. הַיְינוּ בַּאטְרַאכְטִין דֶעם חַרַקְטֶער פוּן יֶעדֶער קִינְד, אוּנ אוֹיס ווָארְצְלֶען פוּן אִים דִי שְׁלֶעכְטֶע זִיטִין, וָואס זַיין נַאטִירְלִיכֶע נֵייגוּנְג אִיז צוּ דֶעם (למשל כעס, אטרייפע האלז אונ דאס גלייכין) אוּנ אַיינְפְלַאנְצֶען אוֹיף זֵייעֶר אָרְט גוּטֶע מִדוֹת וָואס אִיז שֶׁאהְן פַאר גָאט אוּנ לֵייט 1). הַכְּלָל דִי אֶרִינְטְלִיכֶע טוּגֶענְדֶע פְרוֹי ווֶערְט גִירוּפִין ווִי עֶס שְׁטֵייט (אשת חיל עטרת בעלה) אַקְלוּגֶע אַווִיכְטִיגֶע פְרוֹי אִיז אַקְרוֹין פַאר אִיר מַאן, דַארְפִין מִיר זַיין אוֹיף יֶעדֶער טְרִיט בַּארֶעכְנְט. יֶעדֶער זַאךְ דַארְף גִיטָאן ווֶערִין מִיט חָכְמָה, נוּר אַזוֹי ווִי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זָאגְט (ראשית חכמה יראת ה') דִי הוֹיפְּט חָכְמָה אִיז גָאטִס פָארְכְטִיגְקַייט. בִּין אִיךְ אוֹיךְ זִיךְ מְקַבֵּל מִיט אַרֵיינֶע הַארְץ אוּנ מִיט אַיין אֱמֶתִין ווִילֶען דֶעם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, אוּנ אִיךְ זָאג דֶעם הֵיילִיגֶען פָּסוּק „שִׁוִּיתִי יְהֹוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד“ אוּנ בֶּעט רַחֲמִים, דֶער עֶווִיגֶער זָאל שְׁטַארְקִין מַיין כֹּחַ, עֶר זָאל מִיר גֶעבִּין חָכְמָה מִיט פַארְשְׁטַאנְד

מעשה אלפס

נור ער אליין איז דער הער איבער אלעם, און ווען מען זאגט דעם פסוק שמע

שערי ציון

1) דער קלוגער שפריכווארט זאגט: אנגעמען זיך צו זיין א מוטער, געמען זיך אלע פרויען אן, אבער וויסן ווי צו זיין א מוטער, ווייסן גאנץ ווייניג.

אום

איך זאל קענען פירן מיין הויז מיט ציכטיגקייט און ריינטליכקייט (ניט חלילה ווי די, וואס איז ניט אריין צו גיין צו זיי אין שטוב פון אונציכטינקייט). און אזוי ווי מיין קיך חעט זיין ציכטיג אויסוויינינ, אזוי זאל זי זיין ציכטיג און ריין אינעווייניג כלומר, אין די ריינטליכקייט וויא די תורה האט גיבאטין; עס זאל חלילה ניט פאר מישט זיין קיין איסור טרפות. אויף יעדער זאך וואס איך וועל ניט וויסין, זאל איך גיין פרעגין דעם מורה הוראה (אדער דעם רב). און אז איך וועל גינייט זיין צו האלטין ניט קיין אידישע קעכין, זאל איך שטענדיג אכטונג געבין אין קיך אויף די כשרות. און איבער הויפט זאלסטו ליבער פאטער פון הימל מיר געבין חכמה אין ערציהען מיינע קינדער, זיי זאלין זיין פרום צו גאט, היינו גיוואהנען, זיי פון יוגינד אן ניט נעמען אין מויל קיין זאך אן א ברכה און ערקלערין וייא אז א ברכה איז א דאנק דעם באשעפער פאר די שפייז וואס ער האט בעשאפין 1), און אויך זאלין זיי זיין גוט צו יעדער מענשין, זיי זאלין גיפינען חן ביי גאט און לייט, דען ערציהען קינדער אין גוטין וועג איז דער רעכטער תכלית פון יעדער אשה, און דורך דעם זכות זאל איך זוכה זיין צו ביידע וועלטין, גיזונד און פרנסה און נחת פון קינדער אויף דער וועלט, און אויך ניט פארשעמט ווערין חלילה בעולם הבא. נור זוכה זיין צו די גרויסע ליכטיגקייט מיט די אבות ואמהות אין גן עדן. וואס איך מיט מיין מאן וועלין זוכה זיין נאך אונזער הונדערט און צוואנציג יאהר, וואס מיר וועלין דא אוים לעבין אין עושר וכבוד, אמן.

א נייע ירושלים תחנה (פון אגרויסע צדיק'ת אוים ירושלים).

בשם יהוה אלהי ישראל יושב הכרובים. דו גאט פון ישראל, בעת דו האסט גירעט מיט משה רבנו אין אוהל מועד, איז דיין שטימע גיגאנגען פון הימל דורך די צוויי כרובים (וואס זיינען גישטאנען אין קודש הקדשים אויפ'ן כפורת), מיט דעם האסטו גיוויזין, אז דו ערבארמסט דיך אויף אידין ווי א פאטער אויף קינדער (וויל די כרובים זיינען גיווען אין גישטאלט פון קליינע קינדער), בעט איך דיר דו זאלסט זיך אויף מיר אויך ערבארמען ווי א פאטער אויף א קינד. און בעהיט מיר פון אלעם בייזן,

1) אום צו וויסין די זאך גרונטליך, איז „שמע ישראל יי אלהינו יי אחד", מה כתוב קודש (הייליגער קליבט) מען דאס אלעס אין נידאנקען האבען.

און פאר נעם מיין גיבעט וואס איך בין מתפלל פאר דיר אלע טאג מיט מיין גאנצין הארצין. און דער לייגער די יאהרען מיר מיט מיין מאן און מיינע קינדער, מיר זאלין זיין דיינע טרייע דינער. מלך רחמן ערבארימיגער קעניג, ערבארם זיך איבער מיר און גיי מיט מיר ניט במדת הדין נור במדת הרחמים, און הער צו אונזער גיבעט שטענדיג ווען מיר זיינען מתפלל פאר דיר. ערפרייא אונז מיט וואס מיר דארפין, העלף אונז ווי דו האסט גיהאלפין אונזערע עלטערין פון זייער נויט אין מצרים, און זיי מיר מזכה מיט גוטע פרומע קינדער, זיי זאלין זיין צדיקים און גרויסע תלמידי חכמים, אזוי ווי דו האסט דער הערט די תפלה פון אונזער מוטער חנה און האסט איר גיגעבין אזון (דאס איז שמואל הנביא) וואס ער האט ליכטיג גימאכט אידישע אויגין מיט זיין תורה און נבואה. ערבארעמיגער פאטער ערבארים זיך איבער אונז און שיק אונז צו אונזער פרנסה מיט אלעם וואס מיר דארפין מיט נחת, ניט מיט צער חלילה, פון דיין ברייטע האנד, ניט חלילה פון מענשליכע האנד, איך זאל אוים לעבין מיינע הונדערט יאהר מיט מיין מאן און קינדער, זיצין אויף מיין טיש, ניט חלילה ביי אפרעמדען טיש, ווען דו ביסט מיין שפייזער און דער שפייזער פון די גאנצע וועלט, און ביז היינט האסטו מיר גישפייזט מיט דיין רחמנות, האף איך און בעט דיר דו זאלסט מיר ווייטער ניט פערלאזין, איך זאל חלילה ניט פארשעמט ווערין, און זאל קענען מאן פיל צדקות און גמילות חסדים, און זאלסט אונזערע תפלות אלע צייט דערהערין, ווען דו ביסט דער גאט וואס הערט צו אלע תפלות וואס מען איז מתפלל צו דיר מיט גאנצין הארצין, וויא דוד המלך זאגט (קרוב יהוה לכל קוראיו) גאט איז נאהענט צו אלע די וואס רופין אידם (לכל אשר יקראוהו באמת) צוא די אלע וואס רופין צו אים מיט ווארהייט (מיט גאנצין הארצין) אמן וכן יהי רצון.

תחנה פון תשובה (נייטיג צו זאגין אלע טאג).

ליבער הארציגער פאטער, אזוי ווי אונזערע חכמים ערציילן, אז ביז יעקב אבינו איז קיינער ניט שלאף גיוועזען, נור ווי עם האט זיך גינעדיגט די יאהרין, איז גיווארין שוואך אין הארצין און מאיז

מעשה אלפם

אז יעדע פרוי זאל לעזין דעם פרמטען פערציילט זיער שיינע און קלוגע גישיכטעס פון מעשת אלפם, דארפין קויפען נוען דעם.

דער

גלייך גישטארבען, האט יעקב אבינו מתפלל גיוועזן, אז איידער דער מענש שטארבט זאל ער שלאף ווערין אונ ליגין עטליכע טעג צו בעט. בכדי ער זאל קענען בענטשין זיינע קינדער אונ זיי אצוואה לאזין, אויך זאל ער האבין צייט תשובה צו טאן. האט דער בורא צו גיהערט זיין תפלה, אונ פון אים האט זיך אנגיפאנגען, ער איז שלאף גיווארן פארן טויט אונ האט גיבענטשט זיינע קינדער (ווי אין דער תורה פ' ויחי שטייט גישריבען). — גרויסער וועלט באשעפער! דו ווייסט דאך די שוואכע דעה פון מענשין, אז ווען אלע וועלין שלאף ווערין פארין שטארבן, וועלין פיל מענשין אב לייגין צו טאן תשובה נור פארין טויט, אונ דעם גאנצין לעבין וועט מען אב לעבין אין מעשים רעים. דרום האסטו גימאכט, אז אפט מאל זאל דער מענש שטארבין פלוצלונג אזוי ווי פריער איז גיוועזן, בכדי יעדער מענש זאל זיך פירכטן, טאמער וועט דאס אים טרעפן ח"ו, וועט ער וועהען תשובה טאן בעת ער איז נאך גיזונד¹), אונ אזוי האט דער גרויסער תנא ר' אליעזר גיזאגט (שוב יום אחד לפני מיתתך) טו תשובה א) א טאג פאר דיין שטארבין, האבין זיינע תלמידים גיפרעגט, רבי, וויים דען א מענש ווען דר טאג פון זיין שטארבען איז? ענטפערט ר' אליעזר, מיינע ליבע קינדער, איך מיין דאס טאקע, ער זאל אלע טאג רעכענען פילייכט שטארבט ער מארגין וועט ער גלייך תשובה טאן, חרטה האבין אויף זיינע שלעכטע מעשים, אונ נעמען אויף זיך צו גיין אין גאטעס וועג. אונ אזוי ווי די ספרי יראים שרייבין אז דער זינדיגער מענש וואס איז שוואך אין אמונה, איז פארין טויט קומט צו אים דער שטן אונ פארטומילט אים, ער זאל חלילה אבלייקענען די יסודות (פונדאמענטין) פון אמונה, בכדי ער זאל שטארבין אין אפיקורוס אונ זאל פארשפילין זיין טייל אין עולם הבא. דרום בין איך מוסר מודעה מיט מיין גאנצין שכל,

מעשה אלפים

1) דער הייליגער ספר פרקי דרבי אליעזר אונ דער הייליגער ספר ראשית חכמה ברייינגט א מעשה: עס איז גיוועזין א גרויסער סאן ארבי. וועלכער איז גיוועזן פריהער א גזלן, ער איז גיזעסין אויפין וועג מיט נאך 2 גזלנים, אונ ווער עס איז פאר בייא די גיגאנגען האבען זיי אים בערויבט אונ גישלאגען. האט ער זיך בערויבט וואס וועט זיין זיין תכלית. ער וועט דאך אייביג ניט לעבין. ער וועט דאך דארפען געבין

שערי ציון

א) תשובה הייסט, דאס דער מענש זאל בעטין בייא דעם בורא יחיד סליחה ומחילה אויף די פאריגע זינדע, אונ נעמען אויף זיך ערנסט דאס

ער

אז איך גלויב אין די 13 אני מאמין'ס וואס זיי גייען אריין אונטער דריי שרשים (ווארצלען). ווייל דער „עץ החיים" (דער לעבינס-בוים) פון אמונה, וואס זיינע פרוכט פערשאפין דעם מענשין עוויגעס לעבן, איז געגרינדעט אויף דריי הויפט-ווארצלען וואס פון זיי שפרייטין זיך פונאנדער 13 צווייגין (דאס איז די 13 אני מאמין'ס). דער ערשטער ווארציל איז „מציאות השם" איך גלויב אז עס איז דא א גאט. די גרויסע וועלט וואס מיר זעהען וואס זי איז געבוט מיט פיל חכמה, די אלע טיילין וועלט (אזיע, אפריקע, יעוראפע, אמעריקא, אוסטראליע), די גרויסע מערקווירדיגע ימים, די מיליאנען וארטין ברואים. די הימל מיט אלע שטערין וואס יעדער איינציגער פון זיי איז טויזענדער מאל גרעסער ווי די גאנצע וועלט (נור ווייל זיי זיינען זייער הויך זעהען זיי אויס קליין), האט דאס אלעס געבויט דער גרויסער איינציגער דאס איז דר בורא עולם יתברך שמו. אונ ער איז די נשמה (די לעבחאפט) פון אלע זאכן, אונ אלע מינוט איז ער אין זיי משפיע איין קראפט זיי זאלן ניט אויפהערן, נור שטיין עוויג אויף זייער בעשטאנד, ווי ער האט זיי גישטעלט (אזוי ווי ס'ציהט אהן אויגער ער זאל זיך ניט שטעלין). אונ ביי אים אין האנד איז די מאכט זיי צו ענדערין ווי זיין רצון איז. אזוי ווי מיר האבין גיזעהן אין מצרים, ער האט גיענדערט די גאנצע סדרי בראשית (די נאטור) צו ראטעווען אונ געבין כבוד די קינדער פון אברהם אבינו. פון דעם שורש גייען ארוים די ערשטע 5 צווייגין (די 5 אני מאמין'ס וואס אין סדור שטייט). אויך בין איך מאמין אין דעם צווייטין שורש „תורה מן השמים" אז די תורה הקדושה איז אונז גיגעבין גיווארין פון השי"ת דורך משה רבנו ע"ה. אונ אזוי ווי השי"ת איז איין נצחיי (עוויגער) אזוי וועט די תורה זיין עוויג, די וועט קיין מאל ניט גיענדערט ווערין אויף דאס מתדעסטע (פון דעם שורש גייען ארוים די מיטעלסטע 4 אני מאמין'ס). דער דריטער שורש איז „שכר ועונש". איך גלויב אז דער עוויגער בעצאלט גוטעס פאר גוטע

שערי ציון

ער זאל ווידער די וועלבע זינד ניט טאן, וועט איהם צו דער האנד קומט דאס וועלבע זינד, אונ ער האלט זיך דער פון אפ אונ ער טוט ניט, דאס הייסט איין

מעשה אלפס

דין וחשבון אויף יעדער זאך. ער האט אוועק גילאזין די 2 גוטע חברים זיינע, אונ האט תשובה גיטאן מיט'ן גאנצין הארצין, ער האט זיך אן גישטריינגט מיט אלע מעגליכקייט אב צו געבין די גזלות וועטען ער האט גיקאנט, אונ שטענדיג גיבעטען

מתפלל געווען להשי"ת דאס ער זאל אים מוחל זיין אויף זיינע שלעכטע מעשים די

פאריגע

מעשים און פאר גוטע געדאנקען . און ער שטראפט פאר שלעכטע מעשים און פאר שלעכטע געדאנקען . דער שכר אדער דער עונש איז אמאל פער מזומן, היינו מען ווערט בעלאהנט אדער שטראפט גלייך אויפ'ן ארט , און אמאל האנדעלט זיך דאס אויף קרעדיט (ווי די חכמה עליונה רעכינט אויס וואס גלייכער איז פארן מענשין), היינו אז דער מענש טוט גוטעס שרייבט דער בורא אונטער אוועקסיל (אני ה' נאמן לשלם שכר), און ווען דער מענש טוט שלעכטעס שרייבט דער מענש אונטער אוועקסיל. אויב מען טוט ניט תשובה פארן גיין שלאפן שרייבט די נשמה אונטער (אלע ביי נאכט) אין הימל-בוך וואס זי האט זיך פארשולדיגט. אין דעם שורש איז נכלל די לעצטע אני מאמין'ס אז דער בורא ב"ה וועט אונז שיקן משיח צדקנו. ווען אויך ער פאר זאמט זיך, פאל, איך ניט פון מוטה און האף אלע טאג דאס ער וועט נאך קומען (ובא לציון גואל). און איך גלויב ריכטיג אין "תחית המתים" ווען אויך דער קערפער איז פערברענט געווארן, וועט דער בורא איהם צו זאמען שטעלן צוריק ווי געוועזן און אריין געבן אין איהם די אויסגעלייטערטע נשמה. די אלע עקרים גלויב איך מיט מיין גאנצין הארצין , אויב חלילה איך וועל ניט זיין ביי מיין גאנצין שכל און דער שטן וועט וועלין מיר אראב פירין פון רעכטן וועג, בין איך דאס היינט אלעם מבטל כחרס הנשבר (ווי אצוברעכענער שערביל), נור ווי איך גלויב היינט מיט מיין קלארין שכל , זאל דאס אקיום האבין ביז מיין לעצטע מינוט , אמן .

תחנה אב הרחמים (אוים ניסן די הארץ פאר השי"ת).

ערבארימיגער פאטער ; ווען איך דער מאן זיך דיין גרויסקייט און דיין חכמה, פאלט אויף מיר אשרעק. ווי מען דער ציילט, אז אבערימטער מייסטער האט געבראכט אויף אוועלט וויסטאווקע אוואונדערליכע זאך, אשטול מיט אקליין פים ביינקעלע ,

מעשה אלפס

פארינע , ער האט נידאוועגט ערענסט , ער האט גיגעבין פיל צדקה , גילערינט פיל תורה ביז ער איז געווארן אגרויסער מאן ארבי . אין דעם זעלבין טאג וואס דער רבי איז נפטר געווארן , דינען די צווייי נזלנים אויך געשטארבען , האט מען איהם דעם רבי, גיגעבין דיין חלק אין גן עדן , און די 2 גזלנים האט מען געשיקט אין גיהנם, האבין די 2 גזלנים גיפרעגט , פאר וואס קומט

שערי ציון

אין אמתע תשובה , אויף אזוי אתשובה זאגין אונזערע הייליגע חכמים : גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד , און די

דאס

די קינסטלעריי וויפיל אין די ארבייט איז גילעגן איז ניט צו בעשרייבען, ביי טאג פלעגט דער שטול ארויס געבין פון זיך אגרויסין פלאם עלעקטרי, וואס האט אנגעוואריםט דעם גאנצין געגענד, און ביי נאכט פלעגין ארויס שייגען פון אים דימענטין ווי שטערין אין הימל, וואס האבין בעלויכטין די גאנצע וויסטאווקע. דער ביינקעלע האט פון זיך ארויס גיגעבין אלערליי שמאקהאפטע בלומען. ווען מ'פלעגט איינגע אב רייסין פלעגט ער ארויס געבין אנדערע. אלע קינסטלער פון דער וועלט (וואס זיינען גיוועזן אויף דער וויסטאווקע) האבין זיך ניט גיקענט אב קוקין זאט אויף די קינסטליכע ארבייט, וואס דא ליגט. — מיר אלע (רופט זיך אויס אטעכנישער פראפעסער צו די פובליקע) דארפין זיך קניען און בוקין מיט גרויס עהרענפורכט צו דעם גרויסין מייסטער, וויפיל קונסט ער האט אריין גילייגט אין דעם קליין ביינקעלע, און אפשיטא אויף די פיל חכמה וואס ער האט אריין גילייגט אין די ארבייט פון שטול. — דאס גלייכען ליבר גאט, ווען מיר קענען דיר ניט זעהען און ערקענען דיין עצם גרויסקייט, אבר פון די וואונדערליכע וועלט קענען מיר דיר עטוואס ערקענען, ווי דער נביא ישעיה זאגט (שאו מרום עיניכם) הויבט אויף אייערע אויגען צום הימעל (וראו מי ברא אלה) און באטראכט אויף די קינסטליכע ארבייט פון די זון און אלע שטערין ווער האט דאס אלעס בעשאפין! רופט אויס דער גרויסער פראפעסאר משה רבינו (אין תהלים מזמור צט, רוממו ה' אלהינו) ערהייבט גאט דעם באשעפער און פיהרער (והשתחוו להדום רגליו) אפילו אזעלכע וואס האבין ניט אזא הויכע קאפ צו באטראכטין דעם שטול, דאס איז די הימל, ווי דער נביא זאגט (השמים כסאי) די הימל איז גאטעס שטול, ווען איר זאלט נור גוט בעטראכטין די חכמה נפלאה (די וואונדערליכע ארביים) וואס ליגט אין פוס-ביינקעלע דאס איז די ערד (והארץ הדום רגלי), דארפט איר אויך זיך בוקין מיט עהרע פורכט פון ערשטוינונג פון די וואונדער איבער וואונדער וואס דא איז גיפאסט, וויפיל חכמה עס איז צו זעהען אין יעדער גרעזעלע. פון יעדער קערינדיל וואס מ'פאר זייט און ער

די אלע זינדע וואס ער האט ביז אהער גיטאן ווערט אים גירעכינט צו מצות.

ווען

דאס איז אזוי פיעל נוטעס, און מיר דארפין פערפינסטערט ווערען אין פינסטערין גיהנם, ער האט דאך גלייך מיט אונז געגאזעלט, גערויבט יעדערען, און מיט אונז אגלייכען פיל גיטאן? האט השי"ת דיר גיענטפערט, ער האט תשובה גיטאן ווען ער האט נאך גילעבט

וועט צופוילט אין ד'ערד גייט ארויס אגרויסער בוים מיט צווייגן,
וואס עס וואקסט אויף אים יאהר יערליך טייערע פרוכט צו ערקוויקען
דעם מענשין, אונ אין יעדער עפעלע ליגט ווידער יאהרעצקעס וואס
פון יעדער יאדרע קען ווידער ארויס וואקסין אבוים מיט פרוכט,
אונ אזוי ווייטער אונ ווייטער אן אגרעניץ. היינט וויפיל חכמה עס
ליגט אין די מיליאנען ברואים וואס אויף דער יבשה. אונ די פיל
ארטיקלען מאטעריאלין וואס מען גראבט פון ד'ערד, אונ אין די
מיליאנען ברואים וואס אין ים. היינט ווערעט וויפיל חכמה עס ליגט
אין שטול אליין דאס איז די הימל מיט די זון אונ אלע פלאנעטין,
דארף מען ניט ערשטוינט ווערין אונ זיך בוקין מיט ערהרענפורכט צום
גרויסין היילגען וועלט קינסטלער? היינט בין איך שוואכע פרוי אזוי
נארש געוועזן אונ האב געזינדיגט קעגן דיר. דרום פארכטיגער גאט,
בעט איך דיר מיט אצובראכענע הארץ אונ מיט טרערין אויף מיינע
אויגן, אז דו זאלסט ריינגען מיין הארץ צו דינען דיר ערינסט, אונ
אלע בייזע מעשים וואס איך האב געטאן פון יוגינד ביז אהער, זאלסטו
לאזין פאלין. אונ איך זאל זיין גלייך ווי איך בין היינט געבוירין ווי
אקינד וואס איז ריין פון זינד, דען דו ווייסט דאך וואויל וואס איך האב
געזינדיגט קעגן דיר, איז ניט געוועזן חלילה צו ערצערנען דיין היילגין
נאמען, נור מיינע נארישקייט האט דאס מיט געבראכט, אונ
יעצט אז איך האב זיך עטוואס באדיינקט דיין גרויסקייט, איז מיין
הארץ שרעקליך צו בראכין, אונ האב אמת חרטה אויף די נארישקייט
וואס איך האב געטאן, אונ בעט דיין רחמנות זאלסט מיר העלפין, ניט
אום קערין זיך קיין מאל טאן אזעלכע נארישקייט, אזעלכע שפלה
מעשים וואס ווי פאסען נור פאר אמענשין אן פארשטאנד. אונ איך
האב אבטחון אויף דיין גרויסין חסד ורחמים. אז דו עפינסט די טויערין
פון תשובה מקבל זיין די וואס ווילין אום קערין זיך צו דיר מיטין
גאנצין הארצין, אונ פאר נעם מיין געבעט אונ מיינע טרערין וואס איך

מעשת אלפס

גילעבט אונ נאך אין דער מעגליכקייט וואס
ער האט געקענט טאן די פערברעכען אונ
פערדארבענהייט, דערפאר האב איך אים
מוחל געוועזן. אבער איהר האט קיין תשובה
ניט געטאן. האבין די געזאגט, זאל מען די יעצט לאזען טאן תשובה וועלין זיי אויך

שערי ציון

חען אבער דער מענש רעט נור מיט'ן
מויל אליין אונ אין הארצין מיינט ער עס
ניט

טאן

פאר גים פאר דיר, אונ זאלסט מיר געבין פרנסה מיט רוחיגקייט אז איך זאל דיר קענן דינען מיט אפרייליכע הארץ. אונ איך זאל קענען מגדל זיין מיינע קינדער צו תורה אונ יראת שמים אונ מדות טובות. איך זאל פון זיי נחת האבין אויף דער וועלט אונ אויך אויף יענע וועלט צווישן די צדיקים וצדקניות וואס האבין פערגניגען מזיו השכינה, אונ זאלסט מיר דער נאך לעבעדיג מאכין צו תחית המתים ווען עס וועט זיין דיין גוטער ווילין במהרה בימינו. אמן.

תחנה צו פאר היטין די געזונד.

אנא ה׳ אלהים. איך בעט דיך רבונו של עולם וואס דו ביזט ארחום בדין, אשר בידך אפקיד רוחי, אין דיין האנד טוא איך בעהאלטין מיין נשמה, אין דער צייט אז איך שלאף. אונ אז איך טו זיך אויפוואכין, איך בעט פון דיר חסד ורחמים. דוא זאלסט מיך בענטשין אלע טעג. דאס מיין פירונג זאל געפינען חן אין דיינע אויגין אונ עס זאל חלילה קיין קראנקקייט (רחמנא לצלן) ניט אריין קומען אין מיין הויז, הגם דו רבונו של עולם ביזט אונזער שומר ומציל (אונזער היטער) דאך האסטו גישריבען אין דער תורה הקדושה (תורה שבע״פ) דאס דער מענטש זאל זיך ניט סומך זיין אויף נסים, טאמער האט ער עטוואס פערזינדיגט. אונ ווען דער מענטש היט זיך. היט אים דער רבונו של עולם אויך, דו זאלסט אויך מיר שענקען דעת, איך זאל וויסען ווי צו היטען מיין געזונד. מיין מאנס געזונד מיט דעם געזונד פון מיינע קינדערלאך, דאס מיר זאלין האבין כח צו עבודת הקודש צודינען דיר בלב תמים, ווי דער הייליגער רמב״ם שרייבט, דאס אין אגיזונטין קערפער, קאן דער שכל זיין פעסטער. אונ קען זיין ווייט פון אטעות מעהר ווי א שוואכער קערפער. בפרט נאך אין היינטיגע צייטין וואס די פרנסה איז זייער שווער, דארף מען שטארק אין זינען האבין זיך די כוחות צו שטארקין, אונ דער עיקר איז צו זיין א „שמח בחלקו״, איך זאל חלילה ניט מקנא זיין אצווייטע אשה, אויף איר גוט עסין,

---

שערי ציון

ניט, אין דאס גענגליכען ווי איינער איז זיך טובל אונ האלט אטויטין שרץ אין האנד. מה

מעשה אלפס

טאן תשובה. זאגט השי״ת, תשובה העלפט נור ווען מען לעבט, אבער ניט נאכ׳ן שטארבען. דער פאר מוז דער מענש זעהען צו טאן תשובה אין די צייט פונעם לעבען, דאס הייסט אלע טאג. דאן וועט ער זוכה זיין צו אלע גוטעם איבי׳ג.

אונ אויף אירע טייערע מלבושים, אונ אויף אירע צירונג, איך זאל נאר מקנא זיין איר גוטע אידישע אויפפירונג, אונ מיט דעם וואס דו וועסט מיך מזכה זיין, זאל איך זיך פרייען. דאס איך זאל זיין שטענדיג פריילך, אונ אין מיין שטוב זאל קיין קנאה ושנאה 1) ניט זיין, איך זאל חלילה ניט וויסען פון קיין שלעכטס, עס זאל קיין קללה ניט אריין קומען אין מיין הויז, אונ ווייל על פי רוב ווייבער זיינען מיט שוואכע דעות, בעט איך דיך רבש"ע, דו זאלסט שטארקן מיין שכל, אז איך זאל קאנען אזעלכע פערדארבענע גידאנקען פון מיר פארטרייבין, אום עס זאל קענען רוהען די ברכה פון שפע פרנסה והצלחה אין מיין שטוב, דאס איך זאל קאנען געבין צדקה מיט א פריילכע הארץ, אונ איך זאל זיך קאנען שטעלין תפלה טאן מיט ריינע גידאנקען, אונ דו זאלסט ממלא זיין כל משאלות לבנו לטובה, אמן סלה:

תחנה אויף ריינע מחשבות (בשעת תפלה).

פארכטיגער גאט! מיט גרוים שרעק שטעל איך מיר פאר דיר מתפלל זיין, ווייל דו ווייסט אלע גידאנקען פון מענשן, קיינער פון די גרעסטע מלאכים ווייסין ניט וואס דער מענש טראכט נור דו אליין ווייסט, פון דיר איז קיינע פארבארגענים ניטא. בעט איך דיר, העלף מיר איך זאל שטענדיג טראכטין נור גוטע מחשבות וועגין דיין פארכטיגקייט, אונ וועגין גוטעס טאן ווי דיין הייליגער רצון איז, ווי דוד המלך זאגט (סעפים שנאתי) שלעכטע גידאנקען האב איך פיינד (ותורתך אהבתי), נור די גידאנקען פון דיין תורה האב איך ליב, ובפרט בשעת תפלה זאל מיר ניט פארקומען קיין אנדערע גידאנקען, נור די הייליגע ווערטער וואס איך בין מתפלל. ברוך שומע תפלה:

תפלת מה טובו.

מה טובו אהליך יעקב משכנתיך ישראל א): ואני ברוב חסדך אבא ביתך. בזכות אברהם שנקרא איש

מעשה אלפס

1) דער תנא אין פרקי אבות ברייננט דאס הקנאה, גייד, וְהַתַּאֲוֹת וואללוסט, וְהַכָּבוֹד, עהרע-זוכט, נעמט צו די יאהרען פון מענשען פאר די צייט. מיר וועלען דאס ערקלערען מיט א משל: א גוט בעזעצטער האט אבגעטעקטען זיין איסעגיע אין ארענדע. מיט דעם בעדינג אז דער ארענדאטאר זאל זעהן

שערי ציון

א) מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, די תפלה איזט אונז

הַחֶסֶד . אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ, בִּזְכוּת יִצְחָק שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ . בְּיִרְאָתֶךָ , בִּזְכוּת יַעֲקֹב שֶׁאָמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם בִּזְכוּת שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת אֵלּוּ אָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ, וּבִזְכוּתָם תַּעֲלֶה תְפִלָּתִי תְּפִלַּת הָאֶבְיוֹן לְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ , וְתַעֲלֶה וְתִתְנַשֵּׂא לְכֶתֶר עַל רֹאשְׁךָ אָמֵן סֶלָה : אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה : סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי : יְהֹוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ : וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה אֶבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עוֹשִׂי: וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן, אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ :

תְּחִנָּה מַה טּוֹבוּ .

מַה טֹּבוּ . ווי גוט אונ טייער זיינען דיינע גיצעלטין יַעֲקֹב . דאס איז די וויבערשע שולין וואו אידישע טעכטער קלייבין זיך אויף צו לויבין גאט, אונ (ווי גוט אונ האכנישעצט איז) דיינע רוהע ערטער יִשְׂרָאֵל , דאס איז די הייליגע שולין אונ בָּתֵּי מִדְרָשִׁים וואס מאנס לייט קומען דארטין לערנען אונ דאווענען . (וַאֲנִי) מיט דיינע פיל חֲסָדִים (וואס מען ערלויבט אונז אין גלות בויען שולין און בתי מדרשים) קום איך אין דיין הויז צו בעטין פאר דיר בִּזְכוּת אונזער פאטער אַבְרָהָם וואס ער ווערט גירופין „אִישׁ חֶסֶד”, ווייל ער האט גיטאן זייער פיל גוטעס מיט אַלֶע מענשין (אֶשְׁתַּחֲוֶה) איך טו מיר בוקען צו דיין הייליגען הֵיכַל בִּזְכוּת אונזער פאטער יִצְחָק, וואס ער האט זיך גילאזט בינדין צו דער עֲקֵדָה אויף דעם מִזְבֵּחַ אין דעם הייליגין ארט „מוֹרִיָּה” (וואס נאכהער איז דער בית המקדש דארטין גיבויט גיווארין)—(בְּיִרְאָתֶךָ) מיט עהרע פורכט, בִּזְכוּת אונזער פאטער יַעֲקֹב, וואס ער האט אן גירופין דעם הייליגען ארט (פון בֵּית הַמִּקְדָּשׁ) מיט דעם נאמען „נוֹרָא” וואס פאר איין פארכטיגער ארט דא

שערי ציון

גישטעלט גיווארען צו זאגין פאר אלע תְּפִלּוֹת , אום צו בעדייטין ווי הייליג איז אונזערע שוהלען אונ בָּתֵּי מִדְרָשִׁים, דאס בלעם הרשע דער גרעסטער פיינדע פון

די

מעשה אלפס

זעהן סאבין די רעסאנטין וואס עם וועט זיך פאדערין אין דער איטעניע, דאס וועט זיך אפרעכענען פון די דירה געלט וואס ער דארף צאהלען, דער גוטבעזיטצער אליין איז אהיעק גיפארין אין אויסלאנד, עס איז אוועק איינינע יאהר, איז דער גוטבעזיטצער

גיקוקט אונ גיפאדערט אחשבון וואס ער האט אויסגיגעבין אויפין רעמאנט, אונ די איבעריגע

איז ! רבש"ע בזכות די דריי היילגע אבות קום איך מתפלל זיין פאר דיר מיין תפלה, אונ דורך זייער זכות זאל אנגענומען זיין מיין תפלה צו גוטין געפעליגקייט פאר דיר, אזו ווי דו האסט אנגענומען די קרבנות בעת מיר האבין געהאט אבית המקדש, אונ איך בעט ביי דיר, גאט, אין אצייט פון גוטין ווילין ענטפער מיר, דורך דיין גרויסע גענאדע, מיט אריכטיגע הילף.

אנייע תחנה נאך מה טובו.

רבונו של עולם, אין דיין היילגע תורה נאך דעם פסוק "מה טובו" שטייט געשריבען "כנחלים נטיו" דאס הייסט אז די שולין אונ בתי מדרשים וואו אידישע קינדער לערנען אונ דאווענען זיינען געגליכען צו פליסענדע טייכין וואס רייניגען דעם מענשן, ווען מען איז טמא אונ מען איז זיך טובל אין טייך ווערט מען טהור, דאס גליכין די שול, דער בית המדרש, ווען דער מענש איז טמא דורך זיינע זינד אונ גיסט אויס זיין הארץ אין דאווענען, ער לערינט תורה וואס זי מאכט ליכטיג די אויגין צו זעהען די וויכטיגקייט פון אמצוה אונ די שפלות פון איין עברה, ווי ער האט זיך שפל געמאכט מיט זיין שלעכטין פיהרונג אונ האט חרטה אונ בעשליסט זיך פעסט צו פארבעסערין זיינע מעשים ווערט ער טהור פון אלע זינד. אז מיר נעמען טיפער באטראכטין דיינע היילגע רייד, זעהען מיר וואס פאר אקלוגער מוסר דא ליגט, אזוי ווי דער מענש וואס שטייט אין טייך מיטין גאנצין קערפער נור די קאפ, דער מוח איז אויסער דעם טייך, קען ער דאך ניט ווערן טהור פון זיין טומאה, דאס גליכן דער וואס איז אין שול, אין בית המדרש נור זיין קאפ, זיין מוח איז אין דרויסן.

מעשה אלפס

איבעריגע זאל ער איהם דערצאלין, דער ערענגראטאר האט איהם בעוויזען זייער פיל אויסנאבען, דעם שייער האט ער גידעקט מיט בלעך, ער האט פערפלאנצט אגרויסין גארטין, א ברונעם, אונ דאס גלייכען. דאס אלעם האט ער גיזעהן פיר א שכן, האט ער איהם נאך גיטאהן. האט איהם דער גוטבעזיטצער גיענטפערט, איך קען דיין רעבענונג ניט אננעהמען, ווייל דו האסט דאך דאס גימאכט נור פון קנאה וועגן, אבער

איך

שערי ציון

די אידין, האט געריהמט די אידין נור מיט די היילגקייט פון זייערע שוהלען אונ האט געזאגט: מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, ווי די חז"ל האבין אונז ערקלערט אז דאס האט ער גימיינט אויף אונזערע שוהלען אונ בתי מדרשים, נאכהער זאגען מיר דעם פסוק ואני ברב חסדך כו', הייסט עס אז צו

אנטשפרין

כלומר, ער פארגעסט אז ער איז אין שול, ער רעכינט ער איז גאר אופ'ן מארק אונ ערלויבט זיך צו ריידין פוסטע רייד, ובפרט ביי חזרת הש"ץ אדער אין קריאת התורה, ובפרט נאך לשון הרע אונ מחלוקת, קען די הייליגקייט פון שול אויף אים גאר ניט ווירקין צו ריינייגען אים, דרום איז זי גיגליכען צו א טייך, דער טייך איז מטהר דעם טמא, נור אז דער קערפער מיטין מוח איז אונטער גיטונקט אין גאנצין אין וואסער. אזוי מוז דער מענש זיין אין שול מיטין קאפ אונ מוח, ער דארף באטראכטין וואו ער גיפינט זיך יעצט, ווי יעקב אבינו האט גיזאגט (מה נורא המקום הזה!) אה ווי פארכטיג איז דער הייליגער ארט (אין זה כי אם בית אלהים) דאס איז די געטליכע הויז, מקדש מעט (דער קליין בית המקדש), דאן ווירקט אויף אים זיין דאווענען, זיינע תחנות, ווייך מאכן זיין הארץ אונ אנגיסין איר מיט אהבה אונ יראה, אז אפילו קומענדיג אין שטוב, אין גישעפט זאל מען גידיינקען אז מען איז אברהם אבינו'ס איין אייניקעל, האנדלין ערליך אונ טאן טובות מענשין. אונ אזוי ווי איך ווייס, אז מיר שוואכע פרויען ווערין זייער פיל נכשל אין די גרויסע זינד פון ריידין אין שול, ובפרט בעת חזרת הש"ץ אונ קריאת התורה וואס די עברה פון דעם איז זייער גרויס, בעט איך דיר דו זאלסט מיר העלפין אריין נעמען דיינע הייליגע רייד אין גידאנקען, אוים היטין זיך פון די שרעקליכע עברה, איך זאל נאך זיין א מוסר פאר די איבעריגע ווייבער, ויי זאלין זיך פון מיר לערנען ווי צו זיצין מיט דרך ארץ אונ הכנעה אין שול, וועל איך נאך זיין א מזכה רבים, ובזכות זה זאלסטו צו הערין מיינע תפלות אונ תחנות אונ זאלסט מיר געבין אריינגע גימיטה אונ נחת פון קינדער, אמן.

שערי ציון

אגרעסערין פון זיך אונ ווען נאך צו א מלך איז ניט מעגליך צו צו קומען אן זיין ערלויבניסע, אונ גאט דער מלך מלכי המלכים מיט זיין גרוים גנאדע האט מיך ערלויבט אריין צו גיין אין זיין הייליגע הויז ווען נור איך וויל, דאהער בייגע איך אונ קניע מיך פיר זיין גרויסע עהרע מיט עהרע פורכט. אונ ניט אלעס פורכט אליין, נאר אוים גראסע

ליבע

מעשה אלפס

איך דארף דאס ניט, יעצט ווערסטו מיר איינצאהלין אין גאנצין פיל עס קומט אוים די ארענדע געלט איז נויט, אונ ווען ניט קלייב זיך ארוים. דער נמשל איז, דער מענש איז אויף דער וועלט נור א שכן, אונ דער בעל הבית איז נור השי"ת, אונ דער מענש דארף צאהלין ארענדע, נור מיט תורה ומצות ומעשים טובים, ער ווייזט אין גאנצין חשבון פון מעשים וואס ער האט גיטאהן, אבער דעם חשבון נעמען ניט אן די בית דין של מעלה, ווייל דאס האט

ער

רבון העולמים, הער פון אלע וועלטין, ניט אויף דעם רעכענונג פון אונזערע מעשים טובים. לייגין מיר פאר אונזערע תחנות ובקשות פאר דיר, נור מיר פערטרויען זיך אויף דיינע גרויסע בארימהערציגקייט, ווייל אויף אונזערע מעשים האבין מיר ווייניג וואס צו בויען, (מה אנו) וואס זיינען מיר? מיר זיינען פון אשטיק ערד. און וואס פאר אווירדע האט אונזער קורצער לעבין קעגין די גרויסע עוויגע וועלט? און וואס פאר אווערדע האבין אונזערע חסדים? ווייל דאס מערסטע מיינען מיר גאר פון אייגען נוצין וועגין, מיר טוען מיט יענעם חסד, בכדי יענער זאל מיט אונז טאן חסד ווען מיר וועלין בארפין, דאס גלייכין ווען מיר דאווענען מיינען מיר אויך אונזער טובה, מיר זאלין גיהאלפין ווערין, אויך ווען מיר זיינען עוסק אין תורה, פערגנב'ת זיך בייא אונז אפט מאל פניות מ'זאל אונז געבין כבוד. (מה כחנו) די קרעפטין וואס מ'דארף אנווענדין צו טאן מצות איז אויך זייער שוואך, און די גבורה וואס מ'דארף זיך שטארקין קעגין דעם יצר הרע (ניט עובר צו זיין איין עבירה) איז אויך גאנץ ווייניג, דרום פאלין מיר פיל מאל אריין אין זיין האנד. — און אויך די 3 מעלות וואס דער מענש שטאלצירט מיט דעם, דאס איז „גבורה און עשירות און חכמה", קען מען זיך מיט דעם אויך ווייניג איבער נעמן, ווייל דעם גרעסטין גבור צו ברעכבטו אין איין אויגין בליק, ווי מיר זעהען, אז מענשין וואס זיינען שטארק ווי שטאבעם איידין ווערין פלוצלונג קראנק און שטארבין אין איינציגע טעג, היינט קען זיך שוין אמענש איבער געמען מיט זיין גבורה? און דאס וועלכע וואס פאר אווירדע האט די רייכקייט, אז אין איין מינוט קען ער אריין פאלין אין אגרויסין אונגליק וואס עס זאל ווערין פון אים אתל. און דאס

מעשה אלפס

ער גיטאהן פון קנאה, יענע נאך פון תאוה, אדער פון כבוד וועגין, אבער אלץ ניט לשם שמים, הייסט מען אים גלייך פון דער דירה הערוים, און שטארבט פאר דער צייט, דאס הייסט הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם, ער געהט פון דער וועלט אוועק פאר דער צייט. דער פאר מוז דער מענש זעהן דאס יעדער זאך וואס ער טוט, דארף זיין אלץ לשם שמים. עס זאלין צו פרידין זיין גאט און לייט.

שערי ציון

ליבע פונעם הארצען בייגע איך מיך, אויך זאגען מיר ואני תפלתי וכו' הייסט עס, מיין גיבעט איזט דער ביי, דאס גאט זאל ערפיללען מיין פערלאנג נאר וואס מיך וועט גוטעם ברייננגען אין א אמת, וויא מיר ו גיפינען באיי יוסף'ן, דאס זיינע שלעכטעס האט אים צום גרעסטין גליק געבראכט, דעריבער

גליכן קען זיך אמענש ניט איבערגעמען מיט דיין חכמה, ווייל וואס פאר אוירדע האבין אלע חכמים קעגין דיין חכמה? אויך קענסטו שיקן חלילה אויף אמענשין אקראנקהייט וואס די גרעסטע פראפעסארין אונ חכמים זאלין ניט זיין אים-שטאנד אים אוים צו היילין, אלזא האבין מיר אויף אונזער חכמה וויניג וואס צו פארלאזין זיך, אונ אונזער פאר-טרויען זיך איז נור אויף דיין רחמנות, ווייל מיר זיינען דיין פאלק, וואס מיר זיינען פאר בונדין מיט דיר דורך די תורה וואס דו האסט אונז גיגעבין. מיר זיינען די קינדער פון דיין גיליבטען אברהם וואס דו האסט אים צו גישוואוירין אויף דעם בארג מוריה. מיר זיינען די קינדער פון זיין איינציגין זון יצחק, וועלכער האט זיך גילאזט בינדין אויף דעם מזבח. אפפערין זיך וועגין דיין היילעגען נאמען. מיר זיינען די גימיינדע פון דיין היילעגען יעקב וואס וועגין די ליבע וואס דו האסט אים גיליבט אונ דיין פרייד וואס דו האסט זיך מיט אים גיפרייט האסטו אים גירופין מיטן נאמען "ישראל" אונ "ישורון". (לפיכך) דרום נעמען מיר זיך מוטה אונ מיר רעכענען דאס פאר אחוב צו דאנקען דיר אונ צו ריהמען, צו לויבין אונ צו היילעגען אונ געבין איין לויב-גיבעט אונ אדאנק צו דיין נאמען.

שערי ציון

ענדיגען מיר אונ מיר זאגען, ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברב חסדך עננו באמת ישעך. אונ ווייל מיר האבען דא ארוים גיזעהן ווי הייליג איזט אונזערע שוהלען אונ בתי מדרשים, דאהער מוז דער מענש זיך דארט אויך היילינ האלטען, ניט אריין גיעהן שמוציג, זיך אפ היטען דארט פון דברים בטלים, ומכל שכן לשון הרע, מחלוקת, וואדום די זאכין האלט אפ, דאס די תפלות זאל ניט אנגינומען ווערען אין הימעל, ר"ל.

מעשת אלפס

1) אין ספר אליהו הנביא וואס ער רופט זיך אן "תנא דבי אליהו" (פכ"א) שטייט דארטין אז אום מ'זאל ווערט זיין מתפלל זיין די תחנה אז מיר בויען אויף דעם זכות וואס מיר זיינען די קינדר פון די הייליגע אבות (אברהם יצחק ויעקב), דארף מען זעהן איין צו שאפין זיך זייערע מדות, היינט ווי אברהם איז גיוועזן איין "ירא אלהים" דארף מען זעהן צו זיין שטענדיג גאטס-פארכטיג, סיי אפין אונ סיי בעהאלטין, אונ זיין איין "מודה אויף אמת", היינו ווען מען טוט אמאל א נארישקייט זאל מען זיך ניט עקשינען אונ וועלין זיך פארענטפערין מיט שקרים, ווייל מען פלאנטערט זיך אריין אין מער פעלערין, נור מ'זאל בעסער מודה זיין אז מ'האט גיטאן אפעלער, (גיוואהנליך וועט מען זעהן פארזיכטיג זיין אז ווייטער זאל דאס ניט גישעהן), אונ ניט אזוי מיט'ן מויל מודה זיין אויף דעם אמת (ווייל מען איז גיגייט) נור אויך מיט'ן הארצין, דאן ווען מ'איז גאהעוט צו אמת איז מען גאהעוט צו אלע מדות טובות, אונ מ'איז זיכער אז די תפלות וועט אנגינומען ווערין.

וואהל איז אונז, ווי גוט איז אונזער חלק (פח"ל), און ווי ליבליך איז אונזער "גורל", און ווי שיין איז אונזער ערב טהייל 1), וואהל איז אונז, דאס אלע פריה-מארגן און אווענד זאגן מיר צוויי מאל טעגליך (שמע ישראל א) הער (און נאך אדיין און גידאנקען) ישראל (ה' אלהינו) דער עוויגער אונזער גאט (ה' אחד) אין דער איינציגער גאט. (ברוך) געלויבט איז דער נאמען פון גאט, די הערליכקייט פון זיין הערשאפט איז געלויבט אויף עוויג.

תחנה שערי דמעות (מתפלל צו זיין מיט טרערן).

רבונו של עולם, איך קום יעצט אוים גיסין פאר דיר מיין הארץ, וואס די טראגט אין זיך גרויסע חאוגרין, נור איך ווייס ניט אויף וואס פריער צו בעטין אויבי אויף מיינע קערפערליכע זאכין, אדער אויף די זאכין פון מיין נשמה. ווייל איך בין צו חאוגדיגט און צו שטויסן אין ביידע זאכין. אין מיין גוף בין איך צו שטויסין עס פעלט מיר פרנסה, יעדער גילדין איידער איך פאר דין קומט מיר אן מיט גרויסע שוועריגעס, ווייל די קאנקורענציע אין זייער גרוים, אויף יעדער שטיקעלע גישעפט. איז באפאלין הונדערטער קרעמער, עס איז כמעט מער קרעמער ווי קונים. און וואלט איך נאך האבין די שטיקעלע קערעוואניע וואלט איך זיך נאך ווי עס איז געמאטערט. אבער דאס פעלט מיר אויך. איך דארף זיך מאטערין מיט גמילות חסדים, און אז איך דארף אב געבין דעם גמילות חסד מוז איך לויפען לייען אנדערם וואו, ארוים נעמען די שויב און אריין שטעלין אין די צווייטע, און אמאל קריג איך ניט, פלאמט מיר די אויגין און עס גריזעט מיר מיין געוויסען, אז איך קען ניט האלטין מיין וואדט. דאס איז מיר די גרעסטע יסורים. און ווען איך גיב יענעם ניט אב צו דער צייט קען איך מיינע אויגין ניט ווייזין אצווייטין מאל. ליבער גאט דו ווייסט דאך מיין ערליכע דעה, אז איך וויל ערליך זיין, ניט פארנעמען חלילה אפרעמדע קאפיקע, ווייל איך ווייס גאנץ גוט ווי ווייט די עבירה

---

1) די 3 אויסדריקע "חלק, גורל, און ערב טהייל" בעווייזט אויף דעם וואס דער הייליגער תנא ר' שמעון בן יוחאי זאגט (ברכות ח) דריי מתנות טובות (טהייערע פראזענטין) האט השי"ת גינעבין צו זיין ליבע פאלק ישראל. דאס איז תורה און

א) דער קורצער פסוק (שמע ישראל) רופט זיך "קבלת עול מלכות שמים" מ'דארף מקבל זיין אויף זיך צו זיין א טרייער אונטערטאן צום הימלישען קעניג. אויך איז אין אים גיפאסט די אמונה פון

פון דעם אין גרוים, ווי דו שרייבסט אין דיין תורה, אז דער גזר דין פון „דור המבול" איז גיחתמת גיווארין נור צו ליב גזלה, וואס זיי האבען גיכאפט איינער ביי דעם אנדערין אונ ניט אב גיגעבין. אונ ווידער איך שפיר דאס אויף זיך אליין, אז איינער נעמט ביי מיר אונ גיט ניט אב ווי ווייט מיין הארץ ווייטאגט מיר, מיין יעדער רובל אז מ'וואלט אים גישניטין וואלט גירונגען בלוט, ווייל ער איז מיר אן גיקומען מיט שווייס אונ בלוט. דארף איך דאך די זעלבע גלויבען א צוויטען. דרום זאגין אונזערע חכמים אז מ'נעמט ביי איינעם אגילדין אונ מ'גיט ניט אב, איז גלייך ווי מ'פאר גיסט זיין בלוט. אונ דאס איז א טהייל פון רציחה, היינט אז מיר טרעפט פיל מאל אז איך קען ניט אב געבין ווען עס קומט, ווי ביטער אונ פינסטער איז מיר. איך קען גאר פאר קיינעם ניט דער ציילין די וואונדין פון מיין הארצן, ווייל איך וויל ניט פרעמדע זאלין ווייסען אזוי ווייט ווי איך בין גידריקט, פילייכט זיינען זיי מיר שונאים. וועלין זיי דער פרייט ווערין אונ מ'דארף קיין גרעסערע שמערץ, ווען שונאים ווערין דער פרייט, איז מער ווי פאר דיר ליבער פאטער, קען איך ניט אויס גיסין מיין ביטער הארץ, אז דו זאלסט מיר העלפין מיט דיין ברייטע האנד, איך זאל חלילה ניט אן קומען צו א בשר ודם, וואס זייער מתנה איז קליין אונ די חרפה איז גרויס. אויך זאלסטו מיר פארהיטין פון אונראיעלע מענשין, וואס ווילין בארגין ביי מיר אונ ניט אוועק געבין, וואס דאדורך ווערט מיר נאך איינגער, אונ איך קען צו ליב דעם ניט היטין מיין ווארט אונ מיין ערליכקייט, אונ עס קען חלילה ארויס קומען פון דעם אגרויסער חלול השם. מ'וועט זאגין אז איך האב חלילה פאר נומען לייטינס, זאל די שעה ניט זיין, ווי דו רבש"ע ווייסט מיין ריינע הארץ, אז איך ווינש זיך ליבערסט אגרינגין טויט איידער חלילה איבער פירין לייטישע געלט.

שערי ציון

ביאת מלך המשיח אונ די גאולה העתידה, (יי) וואס יעצט איז ער נור (אלהינו) מיר אידען גלויבען אין אים מיט זיין תורה, וועט קומען אצייט וואס ער וועט זיין (יי אחד) אלע מענשען פון דער וועלט

מעשה אלפס

ארץ ישראל אינ עולם הבא אונ דרום האט ער זיי גילייטערט פריער דורך יסורים. אזוי ווי טייערע בריליאנטין וואס מען וויל זיי פאסין אין גאלד, ברויכט מען די גאלד פריער גוט לייטערין, אום עס זאל זיין שיין צו פאסין אין דעם די טייערע בריליאנטין.

אונזער „חלק" גייט אויף עולם הבא (כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא) אונ

טרל

הַאַרְצִינְעֶר פָאטֶער, אִיךְ הָאבּ יֶעצְט אוֹיס גֶיוַויינְט פַאר דִיר מַיין בִּיטֶער הַאַרְץ אוֹיף מַיינֶע קֶערְפֶּערְלִיכֶע וואוּנְדִין. אִיךְ הָאבּ אָבֶּער נָאךְ גְרֶעסֶערֶע וואוּנְדִין וָואס מַיין נְשָׁמָה אִיז צוּ וֵוייטִיגְט, וַוייל דוּרְךְ דֶעם וָואס מַיין קָאפּ אִיז פַאר דְרֵייט אוֹיף מַיין בִּיטֶערֶע פַּרְנָסָה, פַאר וָועה אִיךְ צוֹא לִיבּ דֶעם דִי גַאנְצֶע אִידִישְׁקַייט, אִיךְ פַאל אַרַיין אַטְוִויטֶע אַפַארְמַאטֶערְטֶע אִין שְׁטוּבּ אוּנ עֶס עֶפֶּעס, פַאל אִיךְ אַנִידֶער פִיל מָאל נִיט גִיבֶּענְשְׁט אוּנ נִיט גֶלֵייעֶנְט קַיין קְרִיאַת שְׁמַע, אִיךְ זָאג בְּלוֹמֶרְשְׁ'ט עֶטְלִיכֶע וָוערְטֶער פַארְשְׁלָאפֶענֶער הַייד. אוּנ לָבַד וָואס אִיךְ בֶּענְשׁ נִיט פִיל מָאל. לֶערְנֶען זִיךְ נָאךְ מַיינֶע קִינְדֶער פוּן מִיר, אַז עֶס אִיז רֶעכְט נִיט צוּ בֶּענְשִׁין אוּנ נִיט לֵייעֶנֶען קַיין קְרִיאַת שְׁמַע, פִינְסְטֶער אִיז מִיר, וָואס פַאר אַהֲדָרְבָּה אִיךְ קֶען גֶעבִּין מַיינֶע קִינְדֶער מִיט אַזַא פִיהרוּנְג. הַיינְט אַז אִיךְ דֶער מָאן זִיךְ וֶועגֶען פְרַייטִיג פַאר נַאכְט, צִיטֶערִין אִין מִיר מַיינֶע אַלֶע גְלִידֶער. דָאס אִיז עֶפֶּעס מַעֲשֵׂה שָׂטָן, אַז פְרַייטִיג פַאר נַאכְט וָוען מְ'דַארְף גַיין לִיכְט בֶּענְשִׁין, הַייבְּט זִיךְ אָן צוּ וַויינִין קוֹנִים נָאךְ קוֹנִים, אִיז אַבִּיסֶל דֶער יֵצֶר הָרַע פוּן לֵייזוּנְג, אוּנ אַבִּיסֶל וָואס מְ'דַארְף טָאקֶע, וֶוערְט מֶען פַאר טוּמִילְט אַז מְ'פַאר גֶעסְט זִיךְ גָאר וואוּ מְ'אִיז אִין דֶער וֶועלְט אוּנ מְ'וֶוערְט בְּלִינְד, אַז מְ'זֶעט גָאר נִיט אַז עֶס אִיז שׁוֹין דִי שְׁקִיעָה אוּנ מְ'וֶוערְט טוֹיבּ, אַז מְ'הֶערְט נִיט וִוי דִי עֶרְלִיכֶע אִידִין גֵייעֶן דֶער מָאנֶען, בְּרִידֶער שְׁוֶועסְטֶער! עֶס אִיז שׁוֹין דִי שְׁקִיעָה אוּנ אַמָאל נָאךְ דִי שְׁקִיעָה, מְ'דַארְף גַיין אַהֵיים! אוּנ אֵיידֶער אִיךְ קוּם אַהֵיים אִיז שׁוֹין שַׁבָּת, אוּנ פַאר וָואס לִיכְט בֶּענְשִׁין, וָואס דָאס אִיז אֵיינֶע פוּן דִי טַייעֶרֶע מִצְוֹת וָואס אִיז אָבּ גִיגֶעבִּין פַאר דִי פְרוֹיעֶן. אוּנ מַאנְכֶע מָאל פוּן גְרוֹיס פַארְטוּמְלוּנְג הָאבּ אִיךְ אוּנ פַארְלֶעשׁ דִי לִיכְט, וָואס מַיין מַאן הָאט אָנְגִיצוּנְדִין (ווייל ער האט געזעהן, אז איך האב זיך פארשפעטיגט אין גאס) אוּנ צִינְד אָן אִיבֶּער אַנַיים צוּ בֶּענְשִׁין לִיכְט. אָה וֶועה אִיז מִיר! לָבַד וָואס אִיךְ הָאבּ מִיט דֶעם נִיט מְקַיֵים גִיוֶועזְן דִי מִצְוָה פוּן לִיכְט בֶּענְשִׁין, וַוייל דָאס אִיז נִיט אִין דֶער צַייט (דאס איז ווי שופר בלאזין אום חנוכה), מַה אִיךְ נָאךְ 2 עֲבֵירוֹת, אִיךְ

מעשת אלפס

„גוֹרָל" גֵייט אוֹיף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וָואס זִי אִיז צוּ טֵיילְט גִיוָוארֶען צוּ דִי שְׁבָטִים עַל פִּי גוֹרָל. אוּנ „יְרוּשָׁה" גֵייט אוֹיף דִי תּוֹרָה, וָואס זִי אִיז „מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב".

ווי

שערי ציון

הֶעלְפִין עֶרְקֶענֶען זַיין כָּבוֹד אוּנ דֶעם כָּבוֹד פוּן זַיין תּוֹרָה, אוּנ אַלֶע וֶועלְט זָאל זִיךְ אִיבֶּער גֶעבִּין צוּ דִינֶען אִים מִיט אַיינְצִיגֶע הַאַרְץ.

ווי

פארלעש אונ צינד אן אום שבת. אונ מאנכע מאל טו איך נאך אדריטע עבירה. איך קריג זיך אונ שילט מיין מאן פאר וואס ער האט אנגיצונדין מייגע ליכט. וואס אין דער אמת איז ער דאך גירעכט, היינט וואס פאר אטעם קען שוין האבין אזא שבת, וואס איך האב אים אריין גינומען מיט קריג אונ קללות, לבד וואס איך האב אים מחלל גיוועזן מיטין פאר לעשין אונ אנצינדין די ליכט, אז איך דער מאן מיר דאס אלס, בלוטיגט אין מיר מיין הארץ פון שמערצן, אז אזא טייערע מתנה ווי דער הייליגער שבת, וואס דער וואס היט אים ווי מען דארף ווערט אים פארגרינגערט זיין פרנסה, קום איך נארישע פרוי אונ בין אים מחלל, אונ דאדורך ברייגג איך אויף זיך גרויסע וואונדין, אויף דער וועלט וואס מיין פרנסה ווערט גישלאגין, אונ מאטער זיך אזוי פיל, אונ דעם רעכטין שטראף וועל איך נאך דארפען ליידען אויף די אמתע וועלט.

ליבער הארציגער פאטער, איך גים אוים מיין ביטערע הארץ פאר דיר, אונ בעט דיר מיט טרערין אז דו זאלסט רחמנות האבין אויף מיר ארימע פרוי, וואס איך בין ארים אין וויסענשאפט פון דער תורה. ארים אין מדות טובות, אונ גיב מיר פארשטאנד צו פערשטיין די טייערקייט פון הייליגען שבת, וואס זי איז גיגליכען צו א מלכה. אזוי ווען א מלכה קומט אן דארפין אלע טרייע אונטער טאנער אירע, צו שליסען די גישעפטין אונ אוים פוצין זיך, ארוים גיין איר אקעגין מקבל פנים זיין, און נעמען איר מיט גרוים כבוד, אונ ווען זי איז צופרידען פון אירע אונטער טאנער גיט זי ארוים איין באפעל מ'זאל אלעמן געבין מתנות "כיד המלך" אונ פערגרינגערין פיל אב צאלונגען. אזוי אויך ווען די מלכה שבת דארף אן קומען, דאס איז צו די שקיעה (זון אונטערגאנג א). דארפין אלע אירע טרייע אונטער טאנער, די קינדער פון די הייליגע אבות אונ די אמהות, צו מאכין זייערע גישעפטין. אונ אראפ גיין פון גאס, גיין וואס גיכער צו הויז, זיך ארום וואשין אונ אן טאן בגדי שבת אונ לפחות 5 מינוט פאר די שקיעה בענשין ליכט, מקבל זיין דעם הייליגען שבת מיט

שערי ציון

א) ווי אונזערע חכמים שרייבין (שבת קיט) זאגט צו זיינע תלמידים "לאמיר ארוים ר' חנינא פלעגט זיך פריימיג פאר גיין ענטקעגין די מלכה שבת. וואס איר די שקיעה אנגעטאן שיינע קליידער אונ צוג קומט יעצט אן מיט די שקיעה.

פִירְיד בְּאַהִירְךָ וֶועט דֶער זְכוּת פוּן שַׁבָּת שֵׁיינְקֶען אַגְרוֹיסֶע בְּרָכָה אִין אַלֶעם וָואס מִיר טוּהְן, אוּנפַארְגְרִינְגֶערְן וָואס דֶער מֶענְשׁ הָאט אוֹיף זִיךְ אַיין אָבּ צָאלוּנְג (פוּן בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם) דִי שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט זָאל אָן קוּמֶען מִיט שְׁוִּוערִיגְקַייט. אִיז בִּזְכוּת וָואס מְ'אִיז מְכַבֵּד שַׁבָּת (און מ'היט אים, ניט מחלל צו זיין) וֶועט פַארְגְרִינְגֶערְט דִי חִיּוּנָה, אַזוֹי זָאלְסְטוּ מִיר פֶערְגְרִינְגֶערְן מַיין חִיּוּנָה אִיךְ זָאל קֶענֶען בְּלַייבֶּין בַּיי מַיין עֶרְלִיכֶען עוֹיסֶען, אוּנ נָאךְ טָאן גְּמִילוּת חֲסָדִים מִיט לַייטִין, אוּנ אִיךְ זָאל הָאבִּין נַחַת פוּן מַיינֶע קִינְדֶערְלִיךְ, אָמֵן.

תְּחִנָּה וֶועגִין פַּרְנָסָה (צו זאגן אין שמע קולנו).

עֶרְבַּרְמִינֶער פָאטֶער! דַיין הֵיילִיגֶע מִילְדֶע הַאנְד, אִיז דָאךְ אָפִין צוּ שְׁפֵּייזִין אַלֶע דַיינֶע בֶּעשֶׁעפֶענֶעס פוּן גְרֶעסְטֶען בִּיזִין קְלֶענְסְטִין, אַלֶע הָאפִין נוּר צוּ דַיין הִילְף, וִוי דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם זָאגְט (עיני כל אליך ישברון) דִי אוֹיגִין פוּן אַלֶע בֶּעשֶׁעפֶענֶעס הָאפִין נוּר צוּ דִיר (ואתה נותן להם את אכלם בעתו) וָואס דוּ גִיסְט זֵייעֶר שְׁפֵּייז יֶעדֶערִין אִין זַיין צַייט. בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶּער גָאט, דוּ זָאלְסְט מִיר אוּן מַיין הוֹיז גִיזִינְד אוֹיךְ מְחַיֶּה זַיין מִיט דַיין הַשְׁפָּעָה. גִיבּ אוּנְז אַרֵיינֶע אַכְשֵׁרָה פַּרְנָסָה אָן קִנְאָה, אָן שִׂנְאָה, אָן חִלּוּל שַׁבָּת חָלִילָה, אָן הַשָּׂגַת גְבוּל, מִיר זָאלִין נִיט דַארְפִין אָנְקוּמֶען חָלִילָה צוּ אַמֶענְשִׁינְס גָאבּ, אוּן נִיט פַּרְנֶעמֶען אַפְרֶעמְדִין גְרָאשִׁין, מִיר זָאלִין דִיר קֶענֶען דִינֶען מִיט אַרֵיינֶע הַארְץ, טָאן גְמִילוּת חֲסָדִים מִיט פִיל מֶענְשִׁין, אוּן מְגַדֵּל זַיין אוּנְזֶערֶע קִינְדֶערְלַאךְ צוּ תּוֹרָה אוּן יִרְאַת שָׁמַיִם, עֶס זָאל דוּרְךְ אוּנְז גִירִיהְמְ'ט אוּן פֶערְהֵיילִיגְט וֶוערִין דַיין גְרוֹיסֶער נָאמֶען א), אָמֵן.

תְּחִנָּה וֶועגִין גוּטֶע קִינְדֶער (ענדע שמונה עשרה נאך יהיו לרצון).

עֶרְבַּארְמִינֶער פָאטֶער אוּן קֶענִיג, פַאר דִיר אִיז דָאךְ אָפִין אוּנְזֶער הַארְץ, דוּ וֵוייסְט דָאךְ וִוי מִיר וִוילִין דִיר טְרַייא דִינֶען,

---

שערי ציון

א) ווִי אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים עֶרְקְלֶערִין דֶעם פָּסוּק לֶערְנֶען תּוֹרָה אוּנ הַאנְדְלֶען עֶרֶענְטְלִיךְ (וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ) שֶׁיְּהֵא שֵׁם אוּנ בֶּעגֵיין זִיךְ פְרַיינְדְלִיךְ מִיט יֶעדֶער שָׁמַיִם מִתְאַהֵב עַל יָדְךָ, דוּ זָאלְסְט מֶענְשִׁין, וֶועלִין אַלֶע זָאגִין: גִיבֶּענְשְׁט מִיט דַיין גוּטִין אוֹיפְפִירוּנְג מַאכִין זַיינֶען זַיינֶע עֶלְטֶערְן וָואס הָאבִּין אִים בֶּעלִיבְּט נָאטֶעס נָאמֶען, אַז דוּ וֶועסְט גִילֶערְנְט תּוֹרָה, וֶועט וִוי שֵׁיין עֶר פִירְט

זיך

נור אבער דער מענש איז דאך ניט קיין עוויגער, עס וועט קומען די צייט וואס אונזער ליכט וועט אויסגיין (דער לעבען וועט זיך ענדיגען), דרום האסטו געהייסען מ'זאל חתונה האבין און האבין קינדער און האדעווען זיי צו תורה און יראת שמים, זיי זאלין זיין טרייע דינער פאר דיר, און אז מ'לאזט גוטע קינדער הייסט מען ניט געשטארבן, ווייל אין די תורה און די גוטע מעשים פון די קינדער האבין די עלטערן אגרויסן טייל אין דעם. אבער ביי יעצטיגע צייט, וואס עס בלאזט שלעכטע ווינטען פון אלע קאנטין און פארפעסטין די קינדער מיט שלעכטע געדאנקען, מיט שלעכטע מיינונגען, אראפ צו פירין זיי פון אידישע וועג, צו פארקריכין אין פינסטערע בלאטיגע דרכים, איז זייער שווער צו ערציהען קינדער צו תורה און יראת שמים. דרום פאר גיס איך מיין געבעט פאר דיין הייליגען שטול, דו זאלסט זיי אפהיטען פון שלעכטע חברים 1) און זאלסט זיי מזמין זיין גוטע חברים, וואס האבען חשק צום לערנען תורה און טאן גוטע מעשים. בכדי מיינע קינדער זאלין זיך לערנען פון זיי נור גוטעס, און עפין זייער הארץ צו פארשטיין גרונטיג דיין הייליגע תורה און שטארק זייערע קרעפטין צו דיין תורה, און היט זיי אב פון אביזע אויג, און פון אלע שלאפקייטען, און שיינק זיי אריכות ימים ושנים, און העלף מיר איך זאל קענען צאלין פאר זיי גוטע שכר למוד, און איך מיט מיין מאן זאלין זוכה זיין צו הערין זייערע שיינע דרשות צו בר־מצוה. און נאכהער פירין זיי צו דער חופה מיט שיינע כשרה פארטייען, און זוכה זיין צו זעהען פון זיי גוטע דורות אויף לאנגע יאהר, אמן.

תחנה צו פתיחת ארון הקודש.

בריך שמיה דמרא עלמא, געלויבט איז דער הייליגער נאמען פון דעם הער פון דער וועלט, עס זאל זיין דיין פריינדליכער ווילען

שערי ציון

זיך אויף מיט אלעמען, ווי ארינטליך זיין האנדיל איז, ווי ריכטיג זיין ווארט איז, אויף אים זאגט דער נביא (ישראל אשר בך אתפאר) דורך דעם אויפפיהרונג פון אזא אידין ווערט גאט און זיין תורה בעליבט און בערימט ביי אלעמען.

מעשה אלפס

1) ווי דוד המלך עליו השלום האט געבעטין (אתה ה' תשמרם) נור דו גאט זאלסט זיי היטען (תצרנו מן הדור זו לעולם) זאלסט זיי אב היטען פון די שלעכטע ווינטין וואס בלאזין אין דעם דור, (סביב רשעים יתהלכון) וואס די רשעים שוועבין ארום די קינדער. פאנגען זיי אין נעץ. (כרום זלות לבני אדם) וואס איז דער נעץ? וואס ביי די קורצזיכטיגע מענשין שטייט הויך די

נידעריגע

בּיי דיין פֿאלק יִשְׂרָאֵל אויף עֶוויג. מיר גֶעפֿינֶען אין זוהר הַקָּדוֹשׁ, דער גרויסער תַּנָּא ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי זָאגְט, דָאס אין דער צייט אַז מ'עֶפֿינְט דֶעם אָרוֹן הַקּוֹדֶשׁ אַרויסְצונֶעמֶען די סֵפֶר תּוֹרָה צוּ לֵייעֶנֶען בְּצִבּוּר, עֶפֿינְט זיך אין הימל די טויערין פון רַחֲמִים און לִיבְּשַׁאפְֿט א), און אַזוי ווי יֶעצְט איז אָפֿין די שַׁעֲרֵי רַחֲמִים. קוּם איך אַריִמֶע פֿרוי (פלונית בת פלונית) פֿאַר דיר הייליגער גָאט מיט אַהֵייסֶע גֶיבֶּעט, דוּ זָאלְסְט אָנְנֶעמֶען אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת מיט בַּארְמְהֶערְצִיגְקֵייט, אוּנ זָאלְסְט דֶערְלֵיינְגֶערְן די יָאהְרִין מיר און מַיין מַאן און מַיינֶע קִינְדֶער אין גוּטֶע אִידִישְׁקַייט. דוּ זָאלְסְט דוּרְךְ די אָפֶֿענֶע טויעֶרִין אַרָאפְּשִׁיקֶען מיר און כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁפַֿע בְּרָכָה, פַּרְנָסָה און הַצְלָחָה, מיר זָאלִין חָלִילָה נִיט אָן קוּמֶען צוּ די גָאבּ פון אַמֶענְשִׁין, דֶען דוּ בִּיסְט דָאךְ דער שְׁפַּייזֶער פון די גַאנְצֶע וועלְט. אוּנ דוּרְךְ דֶעם זְכוּת וָואס איך וועל גֶעבִּין כָּבוֹד דיין הייליגֶע תּוֹרָה, איך וועל נִיט רֵיידִין בְּעֵת מֶען לֵייעֶנְט און נִיט מְבַלְבֵּל זַיין די מַאנְסְלַייט, דָאס זֵיי זָאלִין קֶענֶען צוּ הֶערִין וָואס מֶען לֵייעֶנְט אין דער תּוֹרָה, בִּזְכוּת זֶה זָאלְסְטוּ לִיבֶּער פָֿאטֶער מיר מְזַכֶּה זַיין מיט גוּטֶע קִינְדֶער, וָואס זָאלִין הָאבִּין גְרוֹיס חֵשֶׁק צוּ לֶערְנֶען דיין הייליגֶע תּוֹרָה, און זָאלְסְט דער לַייכְטִין זֵייעֶר שֵׂכֶל זֵיי זָאלִין פַארְשְׁטֵיין די טִיפְֿקֵייט פון איר חָכְמָה, דֶען נוּר די טֵייעֶרֶע מַתָּנָה (דאס איז די תורת הקדושה) איז אוּנְזֶער טְרַייסְט וָואס עֶרְקְוויקְט אוּנְזֶער בִּיטֶערֶע הַארְץ אין גָלוּת, אוּנ זִי איז בַּיי אוּנְז אַגוּטֶע זִיכֶערְהֵייט אַז דוּ וועסְט אוּנְז עֶרְלֵייזֶען פון אַלֶע צָרוֹת בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

תְּחִנָּה צוּ הַגְבָּהַת סֵפֶר תּוֹרָה (ווען מ'הויבט אויף די ס"ת).

טְרַייעֶר פָֿאטֶער פון הימל, איך זֶעה יֶעצְט ווי דיין לִיבֶּע פֿאלק יִשְׂרָאֵל הֵייבִּין אויף דיין הייליגֶע תּוֹרָה און זָאגִין הויךְ (וְזֹאת הַתּוֹרָה

מעשה אלפס

נִידֶערִיגֶע נַארִישֶׁע זַאכֶען, אַזוי זוי אַקְלֵיין קִינְד נִיט אָב די טויעֶרְסְטֶע מַטְבֵּעַ פַֿאר אַצוּקֶערְקֶע, דָאס גְלֵייכִין איז דער פּוּסְטֶער כָּבוֹד פון די גֶעלְט קֶענֶעט אָדֶער די קוֹקַארְדֶע, אַגְרויסֶער נֶעץ וָואס פַֿאנְגְט די נַארִישֶׁע פֵֿייגֶעלֶע אין קְלֶעטְקֶע אַריין:

שערי ציון

א) פון דֶעם קֶען מֶען פַארְשְׁטֵיין ווי טֵייעֶר אין די הייליגֶע צייט ווען מ'נֶעמְט אַרוֹיס די סֵפֶר תּוֹרָה צוּ לֵייעֶנֶען בִּיז מ'שְׁטֶעלְט צוּ אִיר אַריין צוּרִיק אין אָרוֹן הַקּוֹדֶשׁ, נִיט שְׁמוּעֶסֶען חָלִילָה דָאן קֵיין דְּבָרִים בְּטֵלִים, יֶעדֶע קְלוּגֶע גָאטְס-פַֿארְכְטִיגֶע פֿרוי אִיבּ זִי הָערְט ווי מֶען לֵייעֶנְט אוּנ זִי קֶען צוּ הָארְכֶען אין אַחוּמָשׁ

אשר שם משה לפני בני ישראל) דאס הייסט דאס איז די ליבע תורה וואס איז געגעבן די ישראל פון גאטעס מויל דורך משה רבנו, באדיינק איך מיר ווי ריכטיג דאס איז, אז די הייליגע תורה איז מן השמים (אהימל'שע), ווייל ווי וואונדערבאר עס איז, אז אמויער וואס שטייט שוין העכער דריי טויזנד יאהר און פיל הארמאטין און באמבעס האט מען שוין אויף אים געשאסין און ער איז געבליבן שפאגיל נייע ווי דער טאג וואס ער איז ארויס פון מייסטערס האנד, עס איז פון אים ניט גירירט געווארין אהאר. אונזער ליבע תורה איז אונזער מויער (אני חומה זו תורה) זי באשיצט אונז פון אלע קוילין וואס מען שיסט צו פארלענדין אונז פון דער וועלט. ווי דוד המלך ע"ה זאגט (אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד) די שונאי ישראל זאגין איינע צו די אנדערע, לאמיר זיך אלע אויפקלייבען אונ פארטיליגען זיי, עס זאל גאר דער נאמען "איד" ניט דערמאנט ווערין אויף דער וועלט, אונ וויפיל באמבעס מ'האט געשאסין אויף דער תורה מ'האט איר געברענט אום צו פארלירין איר, בכדי אז אידין וועלין ניט האבין קיין תורה וועט מען זיי נאכהער קענען פאר טיליגן, אונ נאך אלעם דעם האבין מיר אונזער תורה אין גאנצין, עס פעלט אין איר קיין ווארט, ווי אין דעם טאג, וואס משה רבנו האט איר געשריבן פון גאטעס מויל, און אונז איבער געגעבן. אויף דעם דאנק איך אונ לויב דיין ליבען נאמען, אונ בעט דיין רחמנות איך זאל שטענדיג ליב האבין דיין תורה אונ די וואס לערנען איר. אונ אויך מיינע קינדער, איבער הויפט מיינע טאכטער זאלין איר ליבין, זיי זאלין ווערין נעמען חתנים וואס לערנען און ליבין דיין הייליגע תורה, אונ בזכות התורה זאלין מיר בקרוב אויס געליזט ווערין אונ גיין מיט שטאלץ אין אונזער הייליגע לאנד, אמן.

תחנה ליום ראשון (צו זאגן זונטיג נאכן דאווגען).

יהי רצון מלפניך, עס זאל זיין אגוטער ווילען פון דיר, הער פון דער וועלט וואס היינדיגען טאג (ראשון בשבת) האסטו באשאפען

שערי ציון

אין מה טוב, אז מען זאל די שטילערהייד אהיילינע זאך, נור שטיל בכדי ניט ליינען די סדרה אין טייטש חומש אדער מבלבל זיין די מאנסליט, ווי זאלכע קענען אין אוצר התורה אדער ליינען וואס נור צו הערן ווי מע ליינט אין ספר תורה.

די הימל אונ ערד. אונ אלעס האסטו בעשאפין פון וועגין די תורה אונ פון וועגין דיין פאלק ישראל, דאס הייסט, דר תכלית פון דער וועלט איז, עס זאלין זיך געפינען איידעלע מענשין, וואס זאלין זיך פירין אין די אנגינעהמע וועג וואס דו האסט זיי גילערינט אין דיין תורה, אונ דו האסט גיזאגט „יהי אור״ עס זאל ווערין פון פינסטער ליכטיג, אזוי זאלסטו דער לייכטין מיינע אויגין אונ די אויגין פון מיין מאן אונ קינדער אונ די אויגין פון כלל ישראל מיר זאלין זיך פירין אין די ליכטיגע וועג פון דיין תורה. אונ זאלסט אונז צו שיקין אונזער פרנסה בכבוד, די קאפ זאל אונז זיין רוהיג צו לויבין דיין הייליגען נאמען מיט עהרע־פורכט אונ מיט שמחה, אמן.

תחנה ליום שני (צו זאגן מאנטיג נאכן דאווענען).

יהי רצון מלפניך, עס זאל זיין דיין גוטער ווילען, הער פון דר וועלט, וואס היינטיגען טאג (שני בשבת) האסטו גימאכט אצווישען שייד דאס די וואסער וואס גיפינען זיך איבערין רקיע זאל זיין אב גיטיילט פון די וואסער וואס גיפינען זיך אויף דער ערד ביז דעם „רקיע״ (ביז דעם ארט וואו די וואלקענס הייבען זיך אויף), אונ די אונטערסטע וואסער האבען זיך געקריגט מיט דיא אויבערסטע וואסער, פאר וואס זיינען זיי הויך אונ מיר נידעריג 1), דרום שטייט ניט ביים צווייטין טאג „כי טוב״ ווייל פון קריג קומט קיין גוטעס ניט, אונ דאן איז בעשאפין גיווארין דער גיהנם וואס ער ברענט דורך פייער פון כעס. אלזא בעט איך דיר, זאלסט מיר מציל זיין פון כעס אונ פון קריג (מחלוקת) אונ פון אונגליקען אונ פארפליצונג. אונ דער זכות התורה וואס מ'לייענט היינט וואס זי איז גיגליכען צו וואסער, זאל מגין זיין אויף די אלע וואס פארין אויפין ים, זיי זאלין נצול ווערין פון די רוישענדע וואסער פון ים, זייער שיף זאל חלילה ניט ארויף גיין אויף אשטיין, אדר איין שיף זאל זיך ניט אנשלאגין אן די צווייטע, זיי זאלין חלילה ניט אונטער גיין, אונ זאלסט זיי ברייגען לשלום צו זייער ארט וואו הין זיי פארין, דען דו ביסט איין ערבארמיגער פאטער וואס דו הערסט יעדענס תפלה. ברוך שומע תפלה.

1) אין „אוצר התורה״ (בראשית דף ט) גידאנקען אויף די קריג פון די אונטערסטע האבין מיר געשריבין זייער אשיינעם טאסער אונ דעם צופרידין שטעלין וואס דער

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, עס זאל זיין דיין גוטער ווילען, הער פון דער וועלט וואס היינטיגען טאג (שְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת) האסטו צו גיריכט אוואהנונג פארן מענשן, דו האסט גיהייסן אז אלע וואסערן זאלין זיך אויף זאמלען אין ים אונ עס זאל ווערין גיזעהען טרוקענע פלעצר, אויך האסטו גיגרייט אבופעט פאר דיינע בעשעפענעש, דו האסט בעפוילין די ערד זאל ארויס געבין אלע זארטין תְּבוּאוֹת מיט אלע גרינסין אונ אלע פרוכט בוימער אונ יעדער קערענדיל זאל מען קענען ווידער פערפלאנצן, עס זאל ארויס גיין פון דאס ניי אבוים מיט צווייגין מיט פֵּירוֹת אונ אזוי ווייטער אונ ווייטער אן אעגדע (ווער קען באטראכטין דיינע גרויסע וואונדער?), אזוי זאלסטו בענטשין מיר אונ כָּל יִשְׂרָאֵל מיט אלעם גוטעס, אונ מיין הויז זאל זיין אפין פיר אלע נויט בעדערפטיגע, ווי די הויז פון אַבְרָהָם אָבִינוּ אונ די מוטער שָׂרָה, אונ אזוי ווי דו האסט גידאפילט אין דעם טאג צוויי מאל „כִּי טוֹב" אזוי זאלסטו אונז געבין די צוויי גוטע זאכין „גיזונד אונ פַּרְנָסָה" פון דיין ברייטע הייליגע האנד, מיר זאלין קענען מיט ארויהיגע קאפ דערציילן שטענדיג דיינע וואונדער, ווי דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה זאגט שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו, אָמֵן.

תְּחִנָּה לְיוֹם רְבִיעִי (צו זאגן מיטוואך נאכן דאוונען).

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, עס זאל זיין דיין גוטער ווילין, הער פון דער וועלט, וואס היינטיגען טאג (רְבִיעִי בְּשַׁבָּת) האסטו בעשאפין די גרויסע ליכט, די זון, די לְבָנָה, די שטערין צו בעלייכטין פארין מענשן, אונ ווייל די לְבָנָה האט מְקַטְרֵג גיוועזן (באליידיגט די זון) איז דער פאר איר ליכטיגקייט קלענער גיווארין, אונ דורך דעם איז חָלִילָה גישיקט גיווארין שלאפקייט אויף קליינע קינדער, ווייל דורך די עֲבֵרָה פון לָשׁוֹן הָרָע וואס זי טייט ווי פינסטער דר מענש איז, ווערין צו גינומען חָלִילָה קליינע קינדער וואס זיי זייגען די ליכט פון די אויגין (די אויגין אין קאפ). בעט איך דיר ערבארמיגער פאטער זאלסט אונז ערלייכטין די אויגין צו פארשטיין ווי אונווירדיג לָשׁוֹן הָרָע איז אונ מיר זאלין וויסין צו שעצין איינער דעם צווייטן, אונ טאמער וועט אונז איינער חָלִילָה פוגע בְּכָבוֹד זיין, זאלין מיר שטיל שווייגין, ווי די

מעשה אלפס ופרי הגפן

בורא האט זיי מפיים גיוועזן, אז דערפאר וועט מען נעמען פון זיי זאלץ צו די קָרְבָּנוֹת אין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

אדער

זון האט שטיל געשוויגען ווען די לבנה האט איר בעליידיגט (אונ געזאגט ווי קענען זיין צוויי מלכים אונטער איין קרוין), בזכות זה זאל אונזער מזל שיינען ווי די ליכטיגע זון, ווי דבורה האט געזאגט אין איר שירה (ואוהביו כצאת השמש בגבורתו), אונ מיר מיט אונזערע קינדער זאלין נצול ווערין פון אלע מיני חלאים אונ עין הרע ר"ל, אונ די זון זאל זיין אהיילונג צו אלע אונזערע ווייטאגין אונ צו אונזערע שוואכקייט, ווי דו האסט אונז פערשפראכין דורך דיין היליגען נביא מלאכי (וזרחה לכם יראי שמי, עס וועט אויף שיינען צו אייך גאטס פארכטיגע לייט (שמש צדקה ומרפא בכנפיה) די ליכטיגע זון וואס זי וועט אייך ברייגען גערעכטיגקייט אונ אהיילונג מיט אירע פליגלען, אמן.

תחנה ליום חמישי (צו זאגין דאנערסטיג נאכין דאווענען).

יהי רצון מלפניך, עס זאל זיין אגוטער ווילין פאר דיר, טרייער פאטער פון הימל, וואס היינטיגען טאג (חמישי בשבת) האסטו בעשאפין פון וואסער מיליאנען ארטין לעבעדיגע ברואים. אלער האנד פויגלען, סיי די וואס פליהען נידעריג אונ סיי די וואס פליהען גאנץ הויך, עס זאל זיין אגוטע שפייז פיר דעם מענשין. סיי פון זייערע פלייש אונ סיי פון זייערע אייער, אויך אלע ארטין פיש פון ים אונ דעם גרויסין פיש (לויתן), אונ יעדער בעשעפעניס האט זיך אבעזונדערין טעם, דער זעלבער פיש פון זעלביגען ים ווען מ'פאנגט אים אין דער שטאט, האט ער אזא טעם אונ ווען מ'פאנגט אים אין אצווייטע שטאט, האט ער איין אנדער טעם. אונ אויך יעדער פויגיל האט איין אנדער נאטור, בכדי צו זיין אשפייז פיר דעם גייסט פון מענשין, ער זאל זיך לערנען פון יעדערין אמדה אדער אמוסר, ווי איוב זאגט (מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו, ער לערינט אונז חכמה פון די נאטור פון יעדער בהמה, פון יעדער פויגיל (ווי אין פרק שירה איז ערקלערט דעם מוסר וואס יעדער בעל חי זאגט). דו האסט בעשאפין אזעלכע פיש. וואס ווען מען נעמט זיי ארויס פון וואסער שטארבין זיי גלייך, אויך האסטו בעשאפין ארטין פיש וואס קענען לעבין אגעוויסע צייט אן וואסער, ווען זיי האבין נור אין זיך אפייכטיגקייט פון וואסער. אבער ווען די זון נים אויף זיי אבאק שטארבין זיי. דאס איז צו לערנען דעם מענשין, אז דער וואס האט זיין לעבינס מיטל צו גרייט אונ דארף נים זארגין אויף חיותה, דארף שטענדיג זיין געדאנקען שווימען אין

מִצְוֹת און תּוֹרָה (וואס איז גיגליכען צו וואסער), און ווי עֶר שֵׁיידעט זיך אָב פון דֶער תּוֹרָה, אַזוֹי איז עֶר ווי גִישְׁטָארְבִּין, אָבֶּער די בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת און די בַּעֲלֵי מִסְחָר וואס דַארְפִין זוכִין זֵייעֶר לֶעבִּינְס מִיטֶל, די קֶענֶען נִיט לִיגִין שְׁטֶענְדִיג אין וואסֶער פון דֶער תּוֹרָה, נור זֵיי דַארְפִין הָאבִּין אין זיך אַפֵּייכְטִקֵייט פון וואסֶער, ליבּ הָאבִּין די תּוֹרָה און צֵייטִין ווייס מַאכִין זיך קְבִיעוּת צו תּוֹרָה, אָבֶּר ווען די זון (די תשוקה צו הצלחת הזמן) גִיט אויף זֵיי צַבַּאק און זֵיי ווארְפִין די תּוֹרָה הִינְטֶער זיך, דַאן ווערִין זֵיי גִירֶעכִינְט חָלִילָה ווי אָב גִישְׁטָארְבִּין פון זֵייעֶר חִיּוּת, ווייל די תּוֹרָה איז דֶער חִיּוּת פון אידִין, ווי מִיר זָאגִין אין מַעֲרִיב (כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ). — אַלְזָא לִיבֶּער הַארְצִיגֶער פָּאטֶער, זָאלְסְט אויס וואשִׁין אוּנְזֶער הַארְץ מִיט אוּנְזֶערֶע אויגִין מִיט די קְלָארֶע וואסֶער פון דֶער תּוֹרָה, מִיר זָאלִין דֶער זֶעהֶען די אֶמֶתֶע וֶועג, און לִיבּ הָאבִּין דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, און עֶס זָאל אויף אוּנְז מְקוּיָּם ווערִין די בְּרָכָה פון יַעֲקֹב אָבִינוּ (וְיִדְגּוּ לָרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ) מִיר זָאלִין זיך מֶערִין און גְרוֹיסֶען ווי די פִישׁ פון וואסֶר, וואס שַׁאדֶעט זֵיי קֵיין עַיִן הָרָע, אַלֶע אַנְטִיסֶימִיטֶען און שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל, זָאלִין פַאר שֶׁעמְט ווערִין קוּקֶענְדִיג אויף אוּנְזֶער הַצְלָחָה, עֶס זָאל זַיין אַגְרוֹיסֶער כָּבוֹד פִיר דִיר, בֶּעשֶׁעפֶער פון דֶער וועלְט, און קֶענִיג פון יִשְׂרָאֵל, אָמֵן.

תְּחִנָּה לְיוֹם הַשִּׁשִּׁי (צו זאגין פרייטיג נאכין דאווגען).

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, עֶס זָאל זַיין אַגוּטֶער ווילֶען פון דִיר, וואס הַיינְטִיגֶען (שִׁשִּׁי בְּשַׁבָּת) הָאסְטוּ בֶּעשַׁאפִין (פון די ערד) אַלֶע וואוּנְדֶערְלִיכֶע חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת און אַלֶע ווערִימְלַאךְ, און אַם עֶנְדֶע הָאסְטוּ בֶּעשַׁאפִין דֶעם מֶענְשִׁין מִיט חָכְמָה, דוּ הָאסְט צוּ גִיגְרֵייט אַלֶע זַיינֶע שְׁפֵּייז און אַלֶע הִצְטָרְכוּת נָאכְהֶער הָאסְטוּ אִים בֶּעשַׁאפִין, צוּ ווייזִין אַז עֶר איז דֶער רֶעכְטֶער גַאסְט פון דֶער שִׂמְחָה, ווי דֶר שְׁטֵייגֶער איז אַז עֶס איז אַלֶעס פַארְטִיג דַאן לַאדֶעט מֶען אַיין דֶעם גַאסְט, אויך הָאסְטוּ אִים מִיט דֶעם גִילֶערִינְט אַמוּסָר ווי דָוִד המע"ה זָאגְט (אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי) דֶער שְׁפֶּעטְסְטֶער און דֶער עֶרְסְטֶער הָאסְטוּ מִיר בֶּעשַׁאפִין, ווען דֶער מֶענְשׁ הַאלְט זיך בְּגַאֲוָה און גֵייט אַרָאבּ פון די גוּטֶע וועג פון דֶער תּוֹרָה, זָאגְט מֶען אִים וואס איז מִיט דִיר אַזוֹי דֶער יִחוּס, דֶער קְלֶענְסְטֶער ווערִימֶל איז בֶּעשַׁאפִין גִיווארִין פְרִיעֶר פַאר דִיר, און יֶעדֶער איז אויף אִים אַהֶערַשֶׁער, ווי טִיטוּס הָרָשָׁע בְּעֵת עֶר הָאט זיך גִיגְרוֹיסְט קֶעגִין

השי"ת איז גיקומען אפליג און איז אים אריין גיפלויגן אין די געווליכער און גילעבערט דעם מוח1). אבער אז ער איז חכה, ער גייט אין דרך הישר פון דער תורה, איז ער דער ערשטער (דער חערשער איבער אלע ברואים). משה רבנו און יהושע האבין בעפוילין די זון זאל זיך אב שטעלין האט זי זיך אב גישטעלט אגאנצען מעת לעת. משה רבנו האט בעפוילין אויפן ים ער זאל זיך שפאלטין האט ער זיך גישפאלטין און דאס גלייבן, אויך האסטו היינטיגען טאג בעשאפין זיין פרוי (חוה) זי זאל פארערווייגען זיין נאמען דורך די קינדער וואס זי וועט אים געבוירין און דוא האסט זיי גיבענשט מיט דיא ברכה (פרו ורבו ומלאו את הארץ), אזוי זאלסטו ערבארמיגער פאטער מיר אויך בענשין אז אונזער בנין (פון פיר פיס מיין מאן) זאל זיין ביז הונדערט און צוואנציג יאהר, מיט פיל נחת דאס מיר זאלין האבין קינדער און איניקלאך, וואס זאלין עוסק זיין אין תורה ומצות. וואס צו דעם ציעל האבין מיר מקבל גיוועזן די הייליגע תורה, וואס אויף דעם ווייזט דער ה' הידיעה פון יום הששי, אז דער גאנצער קיום פון דער וועלט איז נור בזכות התורה וואס זיא איז גיגעבין גיווארין דעם זעקסטין טאג אין סיון (חג השבועות). אויך האסטו גיבענשט דעם טאג, דו האסט צו גישיקט אונזערע עלטערין אין דר מדבר פרייטיג דאפילטע שפייז, אויף היינט און אויף שבת, צו לערנען זיי, אז די רוהע פון שבת מינערט ניט ביין מענשין זיין פרנסה, ער גיפינט זיין מעסטיל מן פון שבת אין איינעם פון די וואכענדיגע טאג, בכדי ער זאל שבת האלטין מיט פערגעניגען אן זארג. אזוי זאלסטו ליבער פאטער אונז אויך דאפלען די פרנסה מיר זאלין קענען צו גרייטין סעודות שבת בהרחבה, און העלף מיר מיט מיין מאן מיר זאלין זיך מזרז זיין אראב גיין פון גאס פריה, פאר די שקיעה און מאכן פארטיג אלע צרכי שבת פריה, עס זאל זיך חלילה ניט מאכין קיין שטן מקטרג, מען זאל חלילה ניט קומען צו חלול שבת, און העלף מיר איך זאל בענשין ליכט אין דער צייט, מקבל זיין דעם הייליגען שבת בשמחה מיט אפרייליכע הארץ, און בזכות כבוד השבת זאלין מיר גישפייזט ווערין בכבוד, און קענען

מעשה אלפס

1) אדער דער זינדיגער מענטש אטהעמט מעניש אנדערע קראנקהייט. וזי די חכמי אריין אין זיך אמקראב אדער הרפואה שרייבען און אויך די חכמי התלמוד מבאציל. וואס פאר וועבט אין אים לא ברכות ח) אז דער גאנצער לופט איז פול מיט

(השלמה)

טאן גמילות חסדים מיט לייטן, און מיינע קינדערלאך זאלין זיין געזונד און איך זאל זיי אויס האדעוועט צו תורה און יראת שמים, און מיר זאלין אויס געלייזט ווערין און גיין מיט שטאלץ אין אונזער הייליגע לאנד במהרה בימינו, אמן.

תחנה ונזכה ונחיה (צו זאגין גאנץ אפט נאך ובא לציון).

רבונו של עולם גוטער פאטער, איך וייס גאנץ גוט אז דו האסט בעשאפין דעם מענשין צו זייער אגרויסין ציעל, לעבין איין עוויגען לעבין אין גרויס פערגניגען, אבער צו דעם דארף ער זיך צו גרייטין אויס ציירין זיך מיט די שיינע הערליכע צירונג פון די תורה ומצות. וואס מען איז מקיים אויף דער וועלט אין דעם קורצין לעבן, נור פון גרויסין טומיל, וואס מ'איז פארטראגין צו שפייזן די פאמיליע, פארגעסין פיל מענשין אן זייער גאנצין תכלית און ברייגגען אויס זייער לעבין נור אין הארעוועען וועגין פרנסה, אלא בעט איך דיר ליבער הארציגער פאטער, זאלסט מיר געבין פערשטאנד דאס איך זאל היטען דייגע מצות אין די צייט פון מיין לעבין און דורך די תורה ומצות וואס מיר וועלין היטין, זאלין מיר זוכה זיין דער לעבין "משיח צייט", וואס דאס איז די העכסטע גליקליכע צייט וואס איז בעשטימט פון דיר ליבער פאטער, צופירין דאס אידישע פאלק צום תכלית השלמות (צום ווירקליכען גליק), אז יעדער איינציגער זאל זוכה זיין צום העכסטע פערגניגען נאך זיינע מעשים נאך, דאן וועט די אידישע פאלק קומען צו איר גרויסין ציעל און מיט איר די גאנצע בריאה. אלע וועלין ערקענען דעם אמת מיטן יושר, עס וועט אויס גיין מלחמות, בלוט פערגיסונג, די צווייפיסיגע חיות (די חוליגאנעס) וועלין פערשטיין זייער אירטהום, און אלע וועלין לעבין צווישען זיך ליבליך, די הערצער וועלין ווערין פול מיט חכמה אין בעגייסטערונג, און דורך קליינע מיהע וועט מען קומען (דער וואס וועט ווערט זיין) צו רוח הקודש און

מעשה אלפס

מיט שעדליכע בריאים, וואס די אויג קען די ניט באמערקן פון קליינקייט און נור בהשגחת ה' ווערט דער מענש פאר היט, ווי דוד המלך עליו השלום זאגט "יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש". און ווי נור דער מענש הייבט אן צו האלטין זיך בגאוה און פאר געסין אן דעם בורא עולם, איז ער אין גיפאר גישעדיגט צו ווערין, סיידין ער האט אזכות וואס איז מגין אויף אים, דער ווייל פארצערט ער דעם זכות אויף דער וועלט, און עס בלייבט אים גאר ניט אויף די אמתע וועלט.

נבואה, מ'וועט דינען דעם בורא ב"ה. מיט גרויס פרייד און הרחבה און אזוי וועט מען שטייגן העכער און העכער, ביז מ'וועט קומען צום גרעניץ, וואס פון אים וועט מען איבער גיין אין די קינפטיגע וועלט (דאס איז נאך תחית המתים און נאך דעם יום הדין הגדול), וואס דער בורא ב"ה וועט דאן משפטן די וועלט, וועלכע מענשן וואס האבן גיטאן פיל בייזע מעשים און גישטארבן אן תשובה וועלן בלייבן צו אייביגע שאנדע, און די וואס האבן גיטאן גוטע מעשים און אויף די ביסיל שלעכטע מעשים האבן זיי תשובה גיטאן, וועלן איבער גיין צום עוויגען פערגניגען. יעדער נאך זיין מדרגה ווי ער האט זיך אויף גיפירט אויף דער וועלט. די וועלט וועט דאן איבער גיארבעט ווערין אין אזא פארמא וואס פאסט צו די עוויגקייט, דארטין וועלין זיצין די צדיקים מיט גרויס פארכט און יעדער וועט גניסען די אונבעגרעניצטע פערגניגען וואס קיין פעדער איז אימשטאנד אוים צו שרייבן, יעדער נאך זיינע מעשים און נאך די הויכקייט פון זיין נשמה, און וועלין אלע שטייגן העכער און העכער. דרום בעט איך דיר גוטער פאטער, דו זאלסט מיר מיט מיין מאן און מיינע קינדער העלפין, ליב צו האבין דיין תורה און היטין אירע מצות יעדערע אין איר צייט, אום מיר זאלין אויך זוכה זיין צו דעם עוויגען גרויסין גליק במהרה, אמן.

תחנה לשבח לאדון הכל (זאגין גאנץ אפט, איבער הויפט ראש השנה).

עלינו לשבח. אויף אונז אידין ליגט אפליכט (אחוב) צוא לויבין און געבין גרויס עהרע צום וועלט באשעפער, פאר דעם וואס ער האט אונזער טייל ניט פערגלייכט. צו די פעלקער פון יענע לענדער (וואס גלויבין אז די מזלות גיבין זייי השפעה אין פרנסה), און אונזער גורל (לאז, שיקזאל) האט ער ניט גיגעבין ווי יענע ערד-בעוויצער (וואס ליגין אין דומהיים) זיי *) בוקין זיך צו הבל וריק און בעטין ביי געטער וואס קענען זיך אליין ניט העלפין 1), אבער מיר (היילינע פאלק ישראל) קניען און בוקין זיך

פנינים יקרים

1) די חכמים שרייבן, אז דעם שבח „עלינו לשבח" האט יהושע (דער העכסטער תלמיד פון משה רבנו) מתקן געווען, נאכדעם ווי אידן זיינען אריבער דעם טייך „ירדן", און האבן איין גענומען דעם ערשטן קרעפאסט „יריחו". זיי האבן דאן געזעהן דעם אונטערשיעד פון אידן ביז די כנענים, ווי יודן זיינען די חיל פון דעם וועלט קעניג. זינט גאט האט זיי ארויס גענומען פון מצרים, פירט ער זיי ביי קאנ... מים,

*) די פעלקער פון יענע לענדער (וואו אונזערע אבות האבין געוואהנט).

און דאנקען דעם קעניג איבער אלע קעניגע דער הייליגער גאט געלויבט איז ער, ער איז דער קינסטלער וואס האט אליין אויס געשפרייט דעם הימל און געגרינדעט די ערד, און הגם זיין הערליכער קעניג שטול און זיין מאכטיגקייט איז אין די העכסטע הימלען, דאך איז ער אליין אונזער פיהרער, אן מיטהעלפער, ווי אין דער תורה איז געשריבן (וידעת היום) דערקענען דם יעצט (מיטן ריינעם פארשטאנד) און נעם דאס אריין אין הארצן, דאס דער באשעפער פון דער וועלט איז נור השי"ת, ער אליין איז דער פיהרער. אויבן אין הימל און אונטן אויף דער ערד איז ער איינער, און מער קיינער.

תחנה להעביר גלולים מן הארץ (צו זאגן גליין נאך די פאריגע):

הארציגער פאטער, מיר האפן צו דיר וועהען אומגעזאמט דיין הערליכע מאכט, דו וועלסט אב שאפן די געצענדינסט פון דער וועלט און די פוסטע אידיאלען (וואס פיל יונגע מענשן אפפערן זיך פאר זיי) וועלן פערניכטעט ווערן פאר די ליכטיגקייט פון אמת, וואס וועט אויס שיינען אויף דער וועלט. אלע בני בשר וואס זיינען אריין געטאן נור אין קערפערליכע תענוגים וועלן בעלויכטין ווערן מיט אמונה ודעת, או אויסער וואס זיי אליין וועלן זיך קענען בעהערשין (גובר זיין דעם יצר הרע) וועלן זיי נאך, נאכטאן די מעשים פון אברהם אבינו, בעקאנט מאכין דיין נאמען (און די ליכט פון דיין הייליגע תורה) אין דער וועלט, עס וועלן זיך קערין און ווענדין צו דיר אלע רשעים, וואס פערדארבין די וועלט, עס וועלן שוין ערקענען און וויסען אלע וועלט בעוואוסט, דאס פאר דיר דארף זיך בייגין יעדעם קניה, (תשבע כל לשון) און צו דיר דארף זיין צו געשוואוין יעדעם צונג, ווייל יעצט אז די קעפ זיינען פאר שכורת און פערצאדעט פון שלעכטן צייט לויפט (רוח הזמן), בוקט זיך יעדער צו איין אנדער זאך, דער בוקט זיך

פנינים יקרים

מיט איין „עמוד ענן" פאראויס (ווייזין די וועג), און ביי נאכט מיט א זייל פון עלעקטרי (צו בעלייכטן), און בעת זיי האבין גידארפט אריבער געהן דעם ירדן, האבין זיי ניט גיברויכט קיין „פאנטאנע באטאליאן" צו מאכין א בריק. נור די כהנים וואס האבין גיטראגין דעם ארון הקודש, אז זיי זיינען צו גיקומען צום ברעג ירדן און האבין נור איין גיטונקט די פיס אין וואסער, האט שוין דער ירדן גימאכט פיס און אבגיטראטין די וועג (הירדן יסוב לאחור), די וואסער פון ארויב שטראם איז אראב גילאפין און די וואסער פון ארויף האט זיך אב גשטעלט, ניט גילאפין אראב נור געווארין ווי א הויכער

צו געלט (צו די גאלדענע קאלב), דער בוקט זיך צו אליבע (צו די גלאנצינגע פעלבעלע פון די פליישיגע קאלב), זיינען די הערצער פול מיט תאות און דער צונג (וואס ער איז די פעדער פון הארץ, ער נים ארויס וואס די הארץ טראכט), רעט אלעם וואס די הארץ גילוסט, אז די מוחות וועלין אבער ניכטער ווערין דורך דעם ריינעם גאטליכען לופט (רוח אלהים), וועט מען אוועק ווארפין די נארישקייט און זיך בוקין נור צו גאטליכע וויסענשאפט, און די הארץ וועט זיין צו גיצויגין מיט גרויס ליבשאפט צו גאט, וועט דער צונג זיין צו גישווארין צו גאט, כלומר, ער וועט גאר ניט קענען ריידין קיין פוסטע זאך, נור חכמת התורה ומעשים טובים), לפניך, פאר דיר גאט וועלין זיי זיך קניען און נעמען אויף זיך מיט צופרידענהייט דיין הערשאפט, און צו דיין הערליכען נאמען וועלין זיי עהרע געבין, דען די קעניגרייך איז דאך דיינע, און צו עוויגע צייטין וועסטו בכבוד רעגירען, ווי משה און ישראל האבין גיזאגט אין זייער שירה (ביים ים) „גאט וועט רעגירען אימער און עוויג". ליבער און טרייער פאטר, זאלסט מיר העלפין אז איך מיט מיינע קינדער זאלין דער לעבין צו די גליקליכע צייט, במהרה, אמן.

תחנה לחלץ נפשי מצרה (ווען עס איז טרויעריג ארום הארצין).

הארציגער פאטער! דו האסט מיר ביז יעצט גיהאלפין פון אלע מיינע ליידין, בעט איך דיר גוטער גאט, זאלסט מיר היינט אויך העלפין פון מיינע צרות וואס איך קען זיי פאר קיינעם ניט אנדעקין נור פאר דיר אליין, וואס דו ווייסט אלע פארבארגענעם פון הארצין. טרייער פאטער! שיק מיר דיינע גוטע מלאכים זיי זאלין מיר ארויס פירין פון מיינע טרויערקייט, און מיר ארויף פירין אויף די רעכטע גליקליכע וועג, דאס מיר זאלין גישפייזט ווערין פון דיין הייליגע און ברייטע האנד, מיר זאלין ניט דארפין אנקומען צו

פנינים יקרים

נאנט, און איז אזוי גישטאנען ביז די גאנצע יודישע ארמיע (העבער אמיליאן מענשין) זיינען אריבער מיט ווייבער און קינדער אין דער טריקענעם, ווי דוד המלך זאגט: (מה לך) „הירדן תסוב לאחור"? וואס איז מיט דיר ירדן, וואס דו האסט זיך געצויגען אהינטער? פאר דעם הערדען באשעפער פון דער וועלט (וואר דיין אנטווארט). נאכהער ווי די גאנצע יודישע ארמיע איז אריבער, זיינען די כהנים מיטען ארון הקודש צוריק ארויס פון ירדן. האט זיך דער וואסער אראב גילאזין און אנגעהויבען צו שטראמען ווי פריער. די כהנים מיט'ן ארון זיינען געבליבען אויף דער זייט און

אמענשינס גאב. און מיר זאלין ניט פארשעמט ווערין און שונאים זאלין ניט דערפרייט ווערין. איינציגער פאטער! בעהיט מיר מיט מיינע קינדער און כל ישראל פון אלע מיני צרות און פון עין הרע און יצר הרע, און שיינק אונז אריכות ימים אין גוטע אידישקייט, אמן.

תחנה עשר זכירות (צו זאגין גאנץ אפט).

טרייער פאטער! דו האסט געשריבען אין דיין ליבע תורה מ'זאל שטענדיג געדיינקען די איינינע זאכין (דער גרויסער גאון ר' חיים יוסף דוד אזולאי" רעכינט אויס 10 זאכין), בעט איך דיר זאלסט מיר געבין פערשטאנד צו פארשטיין דעם גידאנקען פון דעם, און זאלסט מיר העלפין דאס מקיים צו זיין, ווייל דיינע מצות זיינען גוטע עצות צו פירין דעם מענשין אין גוטין וועג, ווי דוד המלך זאגט (גם עדותיך שעשועי) דיין תורה איז מיין פריילכקייט, (אנשי עצתי) און דיינע מצות זיינען מיינע בעלי עצות (קייזערליכער סאוועט).

א) זכירת יציאת מצרים.

מ'זאל שטענדיג געדיינקען דעם טאג, וואס השי"ת האט ארויס גינומען אידין פון מצרים, דיזע ערשיינערונג ווארצילט איין אין הארצין, אז די וועלט האט אווירט וואס האט איר בעשאפין, און ער רעגירט איבער איר, היינו דער גרויסער שטויב וואס איז גיוואהרין איבער גאנץ מצרים פון ארויפין אש (פיח הכבשן, מכת שחין), ווייזט, אז ער איז אבורא יש מאין, ער בעשאפט די גרעסטע זאכין פון גאר ניט, — אז הרך זיין בעפעל זיינען צו שטארבין די פיש (מכת דם), ער האט אנגעשיקט אויף זיי דעם צפרדע'סקין קארפוס חיל (מכת צפרדע), נאכהער פאלקין חיל פון אלע ווארטין חיות (מכת ערוב), נאכהער אנגראמאדנעם היישעריג (מכת ארבה), דאס אלעם לערינט אונז, אז פון קלענסטין רמש (ווי כנים), ביז די גרעסטע חיות

פנינים יקרים

די יודין אויף יענעם זייט ירדן, האט זיך דער ארון מיט די לוחות אויף געהויבען אין דער הויך און אריבער געטראגען די כהנים (וואס האבין זיך געהאלטען אן אים אין דער לופטין איבער'ן וואסער, ווי איין אדלער טראגט אריבער זיינע קינדער (צו טייטין אונז, אז דער וואס איז נושא בעול התורה, טראגט זי אים אריבער אלע שטראמען). נאכן אריבער דעם ירדן האט מען גידארפט נעמען דעם גרעסטען קרעפאסט, יריחו'ס קרעפאסט וואר זייער אשטארקער (די גרעב פון מויער איז גיוועזען ווי די הויך), און אין קרעפאסט זיינען גיוועזען גרויסע גבורים, די זיינען ביי זיך פעסט

ניוועזען

ווערין אלע פערציטערט פאר זיין ווארט. — פון דעם נס רעגין מיטן שטארקין האגיל פון די פייער מיטן שטורעם (מכת ברד). פון שטארקין מזרח ווינט, וואס האט גיבראכט אויף זיינע פליגלען דעם היישעריג אונ דער שטורעמדיגער מערב-ווינט וואס האט אים צוריק גיטראגין אין ים-סוף. לערנען מיר אז אונטער זיין האנד איז אלע אוצרות פון לופט. — פון דעם וואס דורך זיין ווארט זיינען גיקומען אויף זיי אלע נגעים, אונ דורך זיין ווארט זיינען אלע די מינות אב גיטראטין, זעהען מיר אז אין זיין האנד איז דער לעבין אונ דער טויט. אונ ער איז איינער אונ מער קיינער.

ב) זכירת השבת.

דעם הייליגען טאג שבת (זאל מען שטענדיג גידיינקען), ער ווייזט, אז דער בורא האט בעשאפן די וועלט אין זעקס טעג, אונ דעם זיבעטין טאג האט ער אויף גיהערט צו ארבייטין אונ האט גירוהט, אונ פון דענסטמאל אן רוהט די וועלט ביז היינט. עס ווערט ניט בעשאפען קיין נייע בעשעפענעס (אין כל חדש תחת השמש), אפילו די קלענסטע פליגעלע. — אויך איז קיין קינסטלער ניט אימשטאנד צו בעשאפין אפילו אקליינע פליגעלע פון א פליג. דרום דארף מען אים גידיינקען צו הייליגען, ווען עס מאכט זיך אגוטע שפייז (וואס וועט ניט מכולה ווערין ביז שבת) אונ עס קען זיין אז מ'וועט דיא זאך מער ניט קריגען, דארף מען דאס צו גרייטין אפילו פון זונטיג אויף שבת, ווייזין די חביבות פון שבת. אויך ווען מ'נעמט אן איין ארבייט, למשל, אפריצעזנער שרבה ניט גייען וואס, אונ ער פארט אוועק שבת פריה, דארף מען אוים רעכענען אויב מען איז דאס אימשטאנד צו מאכין פארטיג ביז די שקיעה, אויב ניט זאל מען צו זעצין נאך איין ארבייטער, אונ אויב עס איז ניט מעגליך פארטיג ווערין ביז די שקיעה אונ מ'וועט דארפין אריין ארבייטען אין שבת, זאל מען דאס בעסער ניט אן נעמען, ווייל פון זונטיג אן דארף מען שוין גידיינקען די הייליגקייט פון שבת.

פנינים יקרים

ניזען, אז קיינער וועט אזא קרעפּאסט ניט נעמען, האבין די זיך פארשלאסן אין אים. אונ פון אויבען דינען זיי געשטאנען גרייט אויף מלחמה.

אידין האבין אויך צו גינרייט זייערע גיוועהר צום שטרייט, מיינט איר אפשר איינגלישע הארמאטין, אדער באמבעס? ניין, נאר אייער נארט גיוועהר, מ'האט זיך גיעבט

דעם הייליגען טאג, וואס אידין זיינען גישטאנען ביים בארג סיני מקבל זיין די תורה. דאס לערינט אונז אז די תורה געבין האט דער בורא עולם ניט אנגיטרויט אפילו דעם בעסטין מענשין ווי משה רבנו, מאכין אים פאר אשליח געבין דורך אים די תורה (אזוי ווי ער איז גיוועזן דער שליח פון השי"ת ביי יציאת מצרים), נור דער בורא אליין בכבודו ובעצמו האט ערשיינט אויפין הר סיני, פאר אגרויסע פובליקע פון מיליאנען מענשין און האט מיט זיי פערזענליך (פנים אל פנים) גירעט די עשרת הדברים (וואס אין זיי איז פערוויקילט גאנץ תרי"ג מצות), דרום אז עס וועט קומען איינער און זאגין, אז ער איז אצווייטער משה רבנו און גאט האט אים גימאכט פאר אשליח געבין אנאיע תורה, וועלין מיר אים ענטפערן, די ערסטע תורה האט דען גאט גיגעבן דורך אשליח? נור בכבודו ובעצמו, היינט ווען ער וויל איר בייטין זאל ער אזוי גוט זיין אליין ערשיינען פאר די גאנצע פאלק ווי דענסטמאל, בדורך בלייבין מיר שטענדיג ביי דעם (אני מאמין שזאת התורה לא תהא מוחלפת), אז עס וועט ניט זיין קיין אנדער תורה פון דעם בורא ב"ה (נאך דייטליכער איז ערקלערט גיווארין אין מעשה אלפס פירטע טייל זייטע 80).

ד) זכירת הקצפת אבותינו במדבר.

איך דער מאן מיט אביטערע הארץ אלעם וואס אונזערע עלטערין האבין ערצארינט דעם בורא ב"ה אין דער מדבר, און איבער הויפט די גישיכטע פון עגל, און געווים דארף מען גידיינקען וואס מ'האט אליין ערצארינט דעם ליבין גאט פון יוגינט אן, און מ'דארף חרטה האבין אויף דעם, און פארזיכטיג זיין אויף ווייטער בעסער צו זיין.

ה) מצות זכירת מעשה עמלק.

און איך בין מקיים די מצוה, דער מאנען וואס עמלק האט גיטאן אידין בעת זיי זיינען ארויס פון מצרים, וואס די גאנצע וועלט איז פארציטערט גיווארין פאר די גרויסע וואונדער וואס דער בורא

פנינים יקרים

גינומען מכין זיין צום קרבן פסח וואס ס'דארף אין 4 טעג ארום מקריב זיין (דעם ירדן איז מען אריבער דעם צענטין ניסן) און ווייל ערלים טארין ניט עסין דעם קרבן פסח, אויך דער וואס האט מל צו זיין א קינד טאר ניט מאכען דעם קרבן פסח אידער ער איז אים מל. האבין זיך אלע גינומען צו דער מצות (בריתו של אברהם אבינו). נאכהער הט מען גמאכט דעם קרבן פסח מיט גרוים פאראד, און אזוי ווי דעם קרעפאסט

פו.

האט גיטאן פון אידינס ווענין אין מצרים ׳ אונ אלע האבין גיהאט פאר זיי יראת הכבוד (עהרעפורכט), איז גיקומען עמלק אונ אן גיפאלין אונ גימאכט אמלחמה צו ווייזין די וועלט, אז ער גלויבט ניט אין קיין זאך, הגם ער האט גיחאפט זיין פסק, אבער דער וייל האט ער אריין גיווארפין שלעכטע זאמען (זרע עמלק) אין די לייכטזיניגע מענטשין, אב שוואכין אין זיי די אמונה, דארפין מיר דאס גידיינקען אוים צו מעקין פון הארצין די זרע עמלק, די שלעכטע זאמען וואס עמלק האט פארזייט אין די שוואכע בעלי אמונה, אונ אז דער בורא וועט אונז העלפין, מיר וועלין זיין אין אונזער לאנד אונ מיר וועלין האבין דעם מלך המשיח, וועלין מיר פאר פירין מיט אים אמלחמה אוים צו מעקין זיין נאמען פון דער וועלט.

ז) זכירת עונש מרים.

ליבער פאטער, איך וויל מקיים זיין, וואס דו האסט גישריבען אין דיין תורה, מיר זאלין גידיינקען וואס האט פאסירט מיט די צדקת מרים, בעת אידין זיינען גיגאנגען פון מצרים האט זי אמאל גירעט פאר אהרן אויף איר ברודער (משה רבנו), וואס ער האט זיך פון מתן תורה אן אב גישייד פון זיין פרוי צפורה, האט זי אים (משה רבנו) גיוואלט פאר גלייכין צו אלע נביאים, וואס זיי זיינען ניט אב גישיידט פון זייערע פרויען, הגם זי איז דאך גיוועזן עלטער פון אים, אונ האט אים ליב גיהאט, זי האט דאך איין נישטעלט איר לעבין פאר אים (בעת מיהאט אים גיווארפין אין טייך) אונ משה רבנו האט דאך ניט מקפיד גיוועזן אויף דעם וואס זי האט אים באליידיגט, פון דעסט וועגין איז איר ניט גישוינט גיווארין, אונ זי איז גישלאגין גיווארן מיט צרעת. היינט ווי זאל איך ניט פערציטערט ווערין, ווען איך דער מאן זיך פיל מאל האב איך גירעט לשון הרע אויף מיין גלייכין אונ אויף וויכטיגערע מענשין פון מיר אונ אויף גאר גרויסע לייט, ווי ווייט דער עונש איז. אלזא ליבער פאטער העלף מיר איך זאל פון היינט אן

פון מצרים וואס קיין עבד האט ניט גיקאנט ארויס גיין פון דארטן) האבין אידן גיבראכין מיט די גיזועד פון דם מילה ודם פסח אונ זיינען ארויס פון אים. דאס גלייכען האט מען דא לעבין ידיעה גיבראכטם דם מילה

ודם פסח אונ מיט די נייסטליכע ניזעער האט מען זיך גענומען צום קרעפאכטס, מהאט אים אלע טאג ארום געריגעלט. די כהנים מיט דעם ארון הקודש פאראויס, נאכהער די גאנצע יודישע ארמיע, נתוים תאבען

אב היטין מיין צונג פון אלע רייד וואס מען טאר ניט און וואס עס פאסט ניט. מיין צונג זאל זיין אריינע כלי צו לויבין דיין נאמען, אמן.

ז) זכירת יהוה אלהים.

איך וויל מקיים זיין, וואס דו ליבער גאט שרייבסט אין דיין היילינע תורה, דער מענש זאל ניט זאגין, אז מיין קראפט און מיין שכל האט מיר גיגעבין מיין רייכטהום. ניין מיין קינד, עס איז דא קלינערע און מער בריות פאר דיר און האבין קיין ברויט ניט (לא עלינו), דיין הצלחה איז נור ווייל השי"ת האט דיר גיגעבין קראפט און מאכט אין די הענט און שכל אין מוח, און מיט זיין חילין האט ער גיקערעוועט די רעדעלע עס זאל זיך דיר גוט אריין גיסען. אלזא דארף מען דאנקען און לויבין השי"ת און מ'דארף טאן צדקות און גמילות חסדים צו אלע מענשין, חייזין אז מ'איז אגוטער גבאי אויף די געלט, וואס השי"ת האט ביי מיר איין גילייגט, און ווען ער וועט צופרידין זיין פון מיינע גבאות וועט ער האלטין ביי מיר דיא הצלחה אויף ווייטער און ווייטער, אמן.

ח) זכירת המן עומר לגלגולת (צו בעטין פרנסה).

רבון העולמים ואדוני האדונים, מלך המלכים דער קעניג איבער אלע קעניגען, דו פארלאנגסט אין דיין ליבע תורה, א מענש זאל אפט דער מאנען, דו האסט גיפירט אונזערע עלטערין אין דער מדבר 40 יאהר, וואס פאר די מענשליכע אויג איז גאר ניט מעגליך גיוועזן זיי זאלין דארטען קענען לעבין איין וואך, וואו נעמט מען ברויט און וואסער פאר מיליאנען מענטשין אין אויסטין מדבר? און מיט דיין חסד האסטו גיוויזין, אז אן ברויט קענסטו אויך שפייזין, דו האסט זיי גיגעבין אלע טאג אפרישינקע שפייז פון הימל (דעם מן) וואס איז צו גאנגען אין אלע גלידער און האבין גישפירט אין אים אלע טעמים (וואס איטשער האט נור גיוואלט), צו לערנען אונז מיט דעם, אז ווי. נור דער

פנינים יקרים

האבין די גבורים פון יריחו וואס זייגען נישטאנען אויפ'ן קרעפאסט ווי געקוקט אין די אויגען, און אנדערע האבין מיליכט נאך געמאכט לצנות פון זיי. אויפ'ן זיבעטין טאג (דאס איז גיוועזן שבת) נאך די זיבעטע הקפה האט די גאנצע יודישע ארמיע קיט איין מאל, געשאלין „אתרועה גדולה", דאס ווייזט אויף די פעסטע אמונה אין די רייד פון דער תורה, אז איר הבטחה געבין אונז די לאנד) איז ביי זיי זיכער, גלייך

ווי

מענש האט גיטאן דאס ווייניגע וועגין פרנסה, איז הגם עס איז גאר קיין אויסקוק ניטא „מאין יבא עזרי״? פון וואנען זאל קומען די הילף? זאל ער ניט אנוועררין דעם האפענונג פון השי״ת אונ חאפין חלילה צוגראשין וואס מ׳טאר ניט, היינו גנבה, גזלה, קויפן גנבות חלילה, האנדלען אום שבת גיין, חלילה וחלילה, ער דארף וויסין „היד ה׳ תקצר? איז דען גאטעס האנד קורץ? „עזרי מעם ה׳ עושה שמים וארץ״ מיין הילף וועט קומען פון השי״ת. וואס מיט זיין ווארט האט ער באשאפין הימל אונ ערד מיט מיליאנען ברואים און שפייזט אלעמען, בודאי וועט ער מיר אויך צו שיקען מיין שפייז. ווי ער האט גישריבען אין דער תורה (וברכך בכל אשר תעשה) ער וועט שיקען די ברכה אין אלעם וואס דוא וועסט טאן, אונ ווי באלד איך האב דאך גיטאן, איך האב אשטיקעלע עסק אין ערליכען פאך, איז שוין דא איין ארט וואו די ברכה זאל חל זיין, וועט ער בודאי שיקען ברכה והצלחה, איך זאל גישפייזט ווערין בכבוד, ניט און רידין חלילה אפרעסמדין גראשין, נור פאר קערט טאן נאך צדקות און גמילות חסדים מיט אלעמען ווי וייט מעגליך, אמן.

ט) זכירת ירושלים.

רבון העולמים, אונזערע עלטערין האבין צו גישווארין צו אונזער היילגע לאנד, בעת דער בית המקדש איז חרוב גיווארין אונ זיי זיינען גיגאנגען אין גלות אונ האבין זיך גישיידעט מיט איר (אם אשכחך) אויב איך וועל דיר פאר געסין ליבע ירושלים, זאל איך פאר געסין און מיין רעכטע האנד, דאס הייסט זי זאל חלילה אב גינומען ווערין, אז איך זאל גאר ניט שפירין אז איך האב אהאנד. אלזא ליבער פאטער העלף מיר צו גידיינקען אונזער ליבע מוטער ירושלים אויף אלע מיינע שמחות, ביז וואנען מיר וועלין זוכה זיין צו זעהען איר

פנינים יקרים

ווי דער קרעפאסט איז שוין ביי זיי אין האנד, אונ זיי שאלין שוין אתרועת נצחון, איז גליך דר מויער איין גיזונקען גיווארין אין ד׳ערד, אונ עס איז געווארין פאר זיי פריי די וועג צו גיין. די משנה שרייבט (אין ברכות פ״ט) אז ווער עס קומט אויף דעם ארט דארף געבין אשבח והודאה צום בורא ברוך הוא. יהושע האט וויסט געמאכט די שטאט יריחו אונ האט גיגעבין איין באפעל, אז מ׳זאל איר קיין כאל ניט אויף בויען, ווייל זי איז גיוועזן דער רעכטער געמט פון אלע געצין דינער, אונ דארטין האט ער מתקן גיוועזן דעם גרויסין שבח „עלינו״, אז מיר דארפין דאנקען דעם גרויסען הער פון

דער

אין פֿרייד בעת אירע קינדער וועלין זיך אום קערין אין איר שוים,
במהרה בימינו, אמן.

י) זכירת מעשה בלעם ובלק.

טרייער פאטער, דו האסט אונז גיזאגט דורך דיין היליגען נביא מיכה, מיר זאלין דער מאנען די גישיכטע וואס בלק (דער קעניג פון מואב) האט אויף גיקלערט אפלאן וועגין אידין, רופין בלעמ'ן זיי שילטין, אונ בלעם האט גיקאנט צו טרעפין די רגע וואס השי"ת איז צארינדיג (אלע טאג), אונ וואלט חלילה אין די שלעכטע מינוט זאגין „כלם" (פאר לענד זיי), האט השי"ת גיטאן חסד אונ די גאנצע צייט האט ער ניט גיצארינט, האט בלעם גימוזט ענטפערין בלק'ן (מה אזעום) ווי קען איך צארענען אויף אידין אונ שילטין זיי (לא זעם ה') אז גאט צארינד ניט, דען עס איז פאר אים דורך אוים איין עת רצון, איז ער גיבליבין אנאר אונ אבעל עולה, אונ אנשטאט שילטין האט ער זיי גימוזט בענטשין אונ איז אוועק מיט בזיונות פון בלק'ן. דארפין מיר גידיינקען ווי ווייט די חסדים פון השי"ת איז גרוים מיט אונז, אונ אזוי בכל דור ודור וואס שטייען אויף אנטיסימיטין בלעמ'ס תלמידים צו שילטין אידין, זאלסטו גוטער גאט אומקערין זייערע קללות אויף ברכות, אונ אזוי זאלסטו אונז מציל זיין פון אלע שונאים. סיי וואס ווילין אונז שלאגין מיט די הענד אונ סיי מיטן מויל, אונ זאלסט ברייגען אויף אונז ישועות ונחמות במהרה, אמן.

תחנה ושמור נפשך מאד (פאר היטין אליין די אייגענע נשמה).

ערבארמיגער פאטער! איך ארימע פרוי, ארים אין מעשים טובים אונ רייך אין זינד, צוברעכינער שארבין, פארוועלקטע בלום, מיט אצוברעכענע הארץ אונ מיט ווארימע טרערין קום איך בעטין פאר דיר גרויסער היליגער גאט, דו זאלסט

פנינים יקרים

דער וועלט וואס מיר זיינען געפאלין אין זיין גורל, אונ דער פאר איז דער שבח אזוי טייער געבליבען ביי אידען. או די אנשי כנסת הגדולה האבין אים אריין נישטעלט ראש השנה אין שמונה עשרה אין „מלכיות" וואס דער בורא פערלאנגט, מיר זאלין ראש השנה זאגין פאר אים „מלכיות" בכדי מיר זאלין אים מאכין קעניגען אויף אונז, אונ דאדורך וועט ער אונז דער מאנען צו אגוט יאהר, דארום איז די תחנה פון „עלינו" זייער אטייערע, מ'דארף איר זאגין מיט גרוים כונה.

דער

מיר געבין א לב טהור (אריינע הארץ) מיט אגוטין ווילן (אפעסטין מופח), איך זאל זיך פעסט בעשליסען, אוים צו מיידין די טריט פון די רשעים וואס ווייכין אוים דיין תורה אונ גייען אין פינסטערע וועגין וואו זייערע תאוות שלעפין זיי (דרך רשעים באפלה), אונ דער טרינקען מיט דעם זייער נשמה, ווי דוד המע"ה זאגט (אשרי האיש) גליקליך איז דער מענש (אשר לא הלך בעצת רשעים) וואס ווייכט אוים די עצות פון רשעים (וואס זיי ראטהען צו גיין אין זייער וועג), (ובדרך חטאים לא עמד) אונ אין די וועג פון די זינדיגע מענשין איז ער ניט גישטאנען, (ובמושב לצים לא ישב) אונ אין די קאמפאניעם פון לצים, קארטען שפילער, אדער אזוי אויפקלייבין זיך באלעמוצען אונ מאכין לצנות איז ער ניט גיזעסין, (כי אם בתורת ה' חפצו) נור איך זאל חשק האבין צו גיין אין די ריכטיגע וועג פון דיין תורה. אונ העלף מיר, אז ווען איך האב נור צייט (ווען איך האב אב גיטאן אלע נייטיגע ארבייט פון גאס אונ פון שטוב) ובפרט שבת ויו"ט זאל איך זיך ניט אוועקזעצין שמועסין פוסטע רייד, נור לייענען היילגע קלוגע ספרים וואס ווארימען אויף די הארץ מיט היילגע געפיהלען, ליב האבען דיין היילגען נאמען אונ ליב האבען די וואס ווייסין דיין תורה אונ טוען גוטעס, אונ זיי לערנען צו וויסין אלע דינים וואס א אידישע טאכטער מוז וויסען, סיי אין אדין אונ סיי אין דרך ארץ א), ובזכות זה זאל מקוים ווערין אויף מיר וואס דוד המלך זאגט ווייטער (והיה כעץ שתול) איך זאל זיין ווי אבוים וואס איז גיפלאנצט

שערי ציון

א) דער ספר מוסר השכל שרייבט פון פיל היילגע ספרים, אשרי וואס וויל זיין געטריי דעם מאן אונ וויל פארדינען דעם נאמען „העכסט ערענטליכע פרוי" דארף זי נעמען אויף זיך די זאכין: א) זי זאל גיין ארום זיך ריין ציכטיג, ניט פארשמירט, עס מעג זיין איינפאכע, אלטע געמיינע קליידער נור ריין אונ גאנץ (פאר גייט); אונ אזוי אויך אכטונג געבין, די קינדער זאלין גיין ריין אונ גאנץ. — ב) אין שטוב זאל זיין אוים גיקערט, אויף גיראמט. די כלים צושטעלט אויף זייערע ערטער. — פוילקייט אין אהויז, איז איין אונגליק אין הויז, דאס ווערט צו שטאכין, דאס צו בראכין, דאס צו ביסין, דאס צו ריסין, דערבער מוז די אכטונג געבין עס זאל זיין די ווירטשאפט אין ארדנונג. — ג) זי זאל זיך היטען פון איבעריגע רייד פון פלוידערין, ווארום נארישע רייד, גיבען ניט צו קיין חן, שלמה המלך זאגט, אז ווייניגריידין מאכט אנארין אויך פאר אחכם. — ד) ביי אנויט, ווען דעם מאן איז איינג, זאל זי אים צופיל ניט דערמאנען וועגין וואס עם פעלט. — ה) אז איר פעלט עפעס אין געזונד זאל זי עם ניט פערגרעסערין, אונ ניט חאפין זיך אן הייבען מיט דאקטורים, אדער ווי היינט איז אריין אין מאדע, נור עפעס פארען אין אויסלאנד אין א באד. נייל חוץ וואס מ'ברייננט אוים געלט אום זיסט, מאכט מען זיך אן טאקע קראנקייטין

בײ אַקְוַואל וואַסער, וואָס ער ניט זיין פרוכט אין דער צייט און די צווייגען וואָס מ׳נעמט פון אים (אַיין צו פלאַנצין אין אַ צווייטין אָרט) איז גיראָטין מיט גרוים הַצְלָחָה, אַזוי זאָל איך זוכה זיין צו האָבין גוטע דורות וואָס גאָט און לייט זאָלן זיך מיט זיי פריישן, אָמֵן:

תְּחִנָּה שְׁלשָׁה שְׁעָרִים.

די תְּחִנָּה איז גיגרינדעט אויף דיא 3 מִצְוֹת, וואָס זיינען איבער גיגעבין צו די פרויען, דער נאָמען פון זיי איז חנ״ה דאָס הייסט: חַלָּה, נִדָּה, הַדְלָקָה, און אַזוי ווי אונזער מוטער חַנָּה האָט גיבעטין בײ השי״ת, אַז בִּזְכוּת די 3 מִצְוֹת, וואָס זי האָט אָב געהיט פּינקטליך, ווי די תּוֹרָה האָט גיבאָטין א), זאָל השי״ת איר מְזַכֶּה זיין מיט אַזוהן, און השי״ת האָט צו גיהערט איר תְּפִלָּה, און האָט איר גיגעבין אַ וויכטיגען זוהן שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, וואָס ער איז גיוועזן וויכטיג ווי משה וְאַהֲרֹן צו זאַמען, ווי דָּוִד הַמֶּלֶךְ זאָגט (מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ), אַזוי אויך די פְרוי וועט וואָס אָב היטען די דרייא מִצְוֹת ווי גיהעריג איז, זאָל השי״ת איר מְזַכֶּה זיין גוטע קינדער און אַגרינגע געמיטה, אָמֵן.

ראשון לציון

א) ווי די חֲכָמִים זאָגען (ברכות לא). ר׳ אֶלְעָזָר זאָגט די 3 מאָל אֲמָתְךָ (בעני אמתך, ולא תשכח את אמתך, ונתת לאמתך) וואָס חַנָּה האָט געזאָגט אין איר תְּפִלָּה בעדייט: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דו האָסט געגעבען די פרויען 3 מִצְוֹת, חַלָּה, נִדָּה, הַדְלָקָה, וואס

שערי ציון

אֱמֶת׳, נור מ׳דאַרף זיך אויס רוהען און אָב היטען. — ז) אויב דער מאַן איז עפּעס אונגערעכט מיט אַוואָרט, זאָל זי עם פאַר בייַ לאָזען, אַמאַנס כַּעַס גערוועט אַקְליין ווילע, ער וועט באַלד אַליין פאַר שטיין זיין אונגערעכט און וועט זי איבער בעטין. — ח) זי זאָל פאַר אים אין די אויגען ניט לויבען קיין אַנדער מאַנספּערזאָן, דער איז דיגער קְלוּג, דער איז גאַנץ שיין. — ט) אַז ער איז אין איין אונגליק חָלִילָה, זאָל זי אים ניט בעשולדיגען און ניט אַרויף וואַרפען אויף אים אומזיסטע חֲטָאִים. — ט) ניט אַרום לויפען אין פרעמדע הייזער און בריינגען אַהיים נייע יְדִיעוֹת, פון קליידער, פון מעבֶּיל, פון צירונג.

י) בעסער דאַוונען אין דער היים אַליין פאַר גאָט, איידער גיין אין שול בעטראַכטען יענעמס מעבּיל, יענעמס צירונג און קומען צו קִנְאָה צו לְשׁוֹן הָרָע חָלִילָה. — יא) צְדָקָה זאָל זי ניט טיילען פיל אָן מאַנס יְדִיעָה, און זאָל זיך אויף די אָרעמע לייט ניט בייזערין. — יב) אַז דער מאַן וויל עפּעס ניט אויס זאָגין, זאָל זי אים ניט אַריין קריכען אין לעבער אַריין, ער זאָל איר דוקא אויס זאָגין, (זי זאָל זיך דער מאָנען דעם בעוואוסטען משל פון האָן). — יג) אַז עם קומט איינער פון זיינע פריינד, זאָל זי אים אויף נעמען מיט כָּבוֹד, מיט אַפריינדליכע מינע.

אִיךְ נֶעם צוּ הִילְף דֶעם לֶעבֶּעדִיגֶען גָאט בָּרוּךְ הוּא, וָואס עֶר לֶעבְּט אִימֶער אוּנְד עֶוִויג, אוּנ שְׁרַייבּ דִי וִויכְטִיגֶע תְּחִנָּה „שְׁלשָׁה שְׁעָרִים" מִיט גְרוֹיס פְרַיינְדְשַׁאפְט צוּ אוּנְזֶערֶע טַייעֶרֶע שְׁוֶועסְטֶער דִי אֵיינִיקְלַאךְ פוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, אוּנ מִיט גְרוֹיס עֶהְרִין פוּרְכְט (יראת הרוממות) פַאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אוּנ מִיט גְרוֹיס גִיבֶּעט, אַז עֶר זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִּין אוֹיף מִיר אוּנ אוֹיפְן כְּלַל יִשְׂרָאֵל, מִיר זָאלִין נִיט דַארְפִין זָא לַאנְג נַע וָנָד זַיין (ארום וואלגערין זיך אין גלות), עֶר זָאל אוּנְז שׁוֹין עֶנְטְפֶערִין וִוי עֶר הָאט גִיעֶנְטְפֶערְט אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב, וָואס צוּלִיבּ דִי שִׂנְאָה פוּן זַיין בְּרוּדֶער עֵשָׂו אִיז עֶר גֶעבֶּעךְ גִיוֶועזְן פַאר וָואגִילְט פוּן זַיין הֵיילִיגֶע לַאנְד אוּנ פוּן זַיינֶע עֶלְטֶערִין 22 יָאהר, אוּנ בִּזְכוּת אוּנְזֶער קֶענִיג דָוִד וָואס צַייט שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הָאט אִים גִיזַאלְבְּט פַאר אַ מֶלֶךְ בִּיז וַואנֶען עֶר אִיז אַרוֹיף אוֹיפְן קֶענִיג שְׁטוּל, (אמשך פון 18 יאהר) אִיז עֶר גִיוֶועזְן נַע וָנָד אִין אַלֶע מִדְבָּרִיּוֹת, גֶעיָאגְט פוּן שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ אִין טוֹיט שְׁרֶעק, וִוי דִי וֶועלְט זָאגְט, „אַז מ׳אִיז גֶעיָאגְט פוּן אַ קֶענִיג אִיז דִי וֶועלְט אֵיינְג". זָאל זַיין זְכוּת מֵגֵן זַיין אוֹיף אוּנְז. אַז נָאךְ דִי 18 הוּנְדֶערְט יָאהר וָואס מִיר זַיינֶען נַע וָנָד אִין גָלוּת. אִין טוֹיט שְׁרֶעק. זָאל דֶער בּוֹרֵא אוּנְז שׁוֹין אוּמְקֶערִין אִין אוּנְזֶער לַאנְד מִיט אוּנְזֶער מְלוּכָה בִּמְהֵרָה. אָמֵן:

שערי ציון

יד) זי זאל זיך ניט וועלען פירען, העכער איידער זייער פערמעגין איז, בפרט היינטיגע צייטען, אז דער לוקסוס האט זיך איסגעברייטעט, דער פיהרונג איז אן אחשבון, קען מען חלילה אריין אין אנרויסען אונגליק ווי די וועלט זאגט: „אז מ׳לעבט אן אחשבון, שטארבט מען אן אצייט". טו) קינדער זאל זי ערציהען אין פרומקייט אונ איידילקייט, ווען איינער גיט זיי עפעס, זאלען זיי זאגען אדאנק, אונ ערקלערען אז א ברכה וואס מען מאכט אויף שפייז איז דאס אדאנק דעם עווינגען אויף די שפייז וואס ער האט בעשאפען, דרום זאל זי לערנען די קינדער אברכה, אונ אפ היטען אז זיי זאלען ניט עסען אן המוציא, אן א ברכה. טז) איהרע רייד זאל זיין שטיל רוהיג, אן כעס, אן רוגז, אן קולות, בפרט אויף די דינסטען שרייען, פאסט געווים ניט, די מעג אוים רעכענען, אז קינער נויס ניט וואס הינטערין פלייציגע שטייט, אז איר קינד וואלט חלילה דינען, וואלט זי געווים וועלען מ׳זאל איר בעהאנדלען גוט, אזויא איז יענע אויך אקינד פון עלטערען אונ מ׳דארף איר אויך בעהאנדלען גוט.

ראשון לציון

וואס ווען זיי זיינען חלילה עובר אויף זיי, שטייען זיי אין סכנה בעת געבורען דעם קינד, האב איך דאך דאס אפ געהיט ווי א טרייע „אמהי" (דינסט), דארפסטו בזכות זה אויף מיר רחמנות האבען אונ מיר געבען אקינד.

אײדער מיר װעלן שרײבן די תּחנה פון חלה, רעכענען מיר פאר נײטיג צו ערקלערן, װאס איז דאס חלה פאר אזא גרױסע מצוה װאס אלע הײליגע ספרים מאכן אזא פאראד פון דעם? אױך דער מדרש שרײבט אז דער ב׳ פון בראשית איז גלײך װי עס װאלט שטײן (בשביל ראשית) צוליב די זאכען װאס הײסן „ראשית״ האט דער בורא בעשאפן די װעלט, הײנו די תּורה הײסט „ראשית דרכו״, אידין הײסן „ראשית תבואתו״ און די מצוה פון חלה הײסט „ראשית״ (ראשית עריסותיכם חלה תרימו) איז חלה אײנע פון די 3 זאכן װאס צוליב זײ האט דער בורא בעשאפען די װעלט, װאס איז דאס פאר אזא גרױסע זאך? מאכען א ברכה אויף א שטיקעל טײג און אריין װארפן אין אויבן פארברענן, זאל דאס זײן אזא גרױסע מצוה? און מיט די ערקלערונג װעלן מיר שױן פאר שטײן די װיכטיגקײט פון „נדה״ און „הדלקת הנר״ אױך.

מיר האבן דא דער מאנט אז דער נביא ירמיה רופט אידין (ראשית תבואתו) די ערשטע און בעסטע סארט פון אלע פרוכט פון גאטעס װעלט (די פרימע, די קרױן סחורה), אונזערע עלטערין האבן ערקענט דעם בורא, בעת די װעלט איז נאך האלב װילד געװעזן, אברהם אבינו איז געװען דער ערשטער װעלכער האט גימאכט ערקענען אלעמען, אז עס איז דא א בעשעפער, װי דער מדרש שרײבט אז די געשיכטע פון אברהם איז װי א רײזענדער האט גיבלאנזשעט אין א פינסטערע נאכט, ער האט די װעג ניט גיטראפן, פלוצלונג האט ער דער זעהען א שײן פון פײער איז ער נאך דעם שײן נאך גיגאנגען ביז ער איז גיקומען צו א הױז, װי ער האט נור די טיר געעפנט איז איהם שױן ליכטיג גיװארין אין די אויגען. ער זעהט פאר זיך א פראכטיגע הױז, – דער סופיט איז געפאקאסטירט דונקיל בלאה, אין סופיט איז אריין גיצױגען פיל גאלדענע פלאמען, אין מיטען צװײא גרױסע פלאמען עלעקטרעשע, אויף די פענסטער גארדינען, פון דרױסן לאריגם, אין הױז זײער אגישמאקער לופט, די דילין איז באצױגען מיט טײערע דיװאנס, אין די װינקלען שטײען גרױסע װאזאנעס, צום הױז איז דא א גארטן, א װאלד, א טײך, אלע זארטין עופות, בהמות, אין הױז איז דא פערשידענע פריפאסין װעלכע נײטיג איז. פון אלע זאכן איז קאנטיג דאס דא װאױנט א רײכער װירט, מיט קאפ און גרױס חכמה איז אלעס גיארדענט, קײן װירט זעהט ער אבער ניט, ער זעהט נור קינדער שפילען זיך אין פאפקעס און ליאלקעס, רופן די פאפקע מאמא און די ליאלקע פאפא. ער פרעגט בײ זײ װאו איז דער װירט? װײסען זײ ניט װאס צו ענטפערן, ער טראכט װאו איז ער דא אין דער װעלט? איז דאס מעגליך אזא גרױס ארטיגע הױז, זאל זיך פירין אהן א װירט, אפשר װארפט ניט אװעק קײן קינדער, – װיא ער גײט ארום אזױ פארטיפט אין געדאנק, האט פאר איהם ערשײנט א העררליכער גראף און זאגט צו איהם: איך בין דר װירטה, און דאס אלעס װאס דו זעהסט האב איך אלײן מיט מײנע הענד געמאכט, אלײן געבױט, אלײן גיפלאנצט אלײן

באלױכטן

באלויכטין, אונ דאס זייגען מיינע קינדער וואס איך וויל זיי גליקליך מאכין אויף עוויג - ווען זיי זאלין נור פארשטיין ווי צו פירין זיך, ער איז שרעקליך ערשטוינט גיוואָרין פון די חכמה פון דעם גראף אום צו שטרויען אליין אזא פאלאץ מיט אלע בעקוועמליכקייט. אונ ווי ער האט ערקענט אויף איהם אז ער איז פול מיט חסד אונ רחמים, איז ער זייער צו גיקלעפט גיוואָרין צו איהם, אונ האט אן גיהויבין צו ערקלערין די קינדער זיי זאלין אוועק וואַרפין די פאפקעס מיט די ליאלקעס אונ צו לייגין דעם מוח צו באטראכטין די חכמה נפלאה פון זייער פאטער, אונ פלייסען זיך, זיין גיהארכזאם, פאלגען אלעס וואס ער לערענט זיי צוא זייער גליק. אונ זעהען אז אין אלע זייערע טהאטין זאל זיך אב שפיגלען, אז זיי שטאמען ארויס פון אפאטער אזא חכם אונ אזא אדעל,

דער ביישפיל פון דעם איז אונזער פאטער אברהם, ער האט גיבלאנדזשעט. ווייל זיין פאטער תרח איז גיוועזן אגעצין דינער, אונ דיא געצין דינסט האט דאן געשפילט די ראלע, אברהם האט אנגעפאנגען די וועג ניט געטראפען, ער האט גיקלערט אויף די זוהן, די לבנה, אפשר איז דאס גאט, נור זיין געזונטער פארשטאנד האט דאס איהם ניט געלאזט גלויבין, ער האט זייער פיל גיהארעוועט, גיטראכט, גערייכקט ווי צו דער גיין דעם אמת, ווער עס האט באשאפין די גרויסע וועלט, אונ אויך די קליינע וועלטיל, דאס איז דער מענש וואס ער האט אין זיך די כחות פון די גאנצע נאטור, אונ צו וואס פיר אצעל דער מענש איז באשאפין גיווארן? איז דען מעגליך אז זיין תכלית איז נור ווי א בהמה צו עסין אונ טרינקען אונ לעבין אטאג, אז זיינע טעג זאלען זיין ווי די בלעטלאך פון קאלאנדאר, וואס זיי עקסעסטירן נור בעת דר טאג איז דא, נאכהער ווי דר טאג פארגייט, פליקט מען זיי אב אונ מען טרעט זיי אונטער די פיס, אזוי זאלין אוועק גיין דעם מענטשענס טעג? אויב אזוי, איז ער דאך אונגליקלעכער פאר די בהמה, די בהמה באקומט דאך איהר שפייז אן מיהע, איהרע קינדער גיבוירט זי אונ האדעוועט אן מיהע, אן שמערצין, איהר שרעקט ניט אב די אונגליקען וואס קענען מארגין זיין, אונ דער מענש איז אין אלעם דער הפוך —. דיזע גידאנקען האט אים ניט גילאזין קיין רוהע, ער האט ניט גיגעסין ניט גיטרונקען, נור גיזוכט דעם אמת, גאט האט צוגיזעהען זיין ריינע הארץ מיט זיין מיהע, אז ער וויל וויסען דעם אמת, האט ער אין איהם אריין גישיינט אשטראל פון אמת ואמונה. איז ער צו גיגאנגען נעהנטער צו דער זאך, ער האט דערזעהען די וועלט מיט איהרע גרויסע ארדענונגען, אלעס אב גישטימט פינקטליך צו דער צייט אין וואג אונ אין מאס, ער האט דערזעהען די צוויי עלעקטרישע פלאמען וואס באלייכטין דיא וועלט. דאס איז די זוהן מיט די לבנה, דער הימל מיט די שטערין ווי גאנצע פלאמען, דר שאטען צו פארשטעלין די היץ חי נארדינן, די פינסטערע נאכט ווי לאדינם, דר גישמאקער לופט איבעראל, די ערד איז באדעקט מיט פערשידענע שפראצונג

און געוואוקס, אין דיא ערד געפינט זיך פערשיעדענע מעטאלען, יעדער מין בעשעפענעס מיט זיין נאטירליכען פארשטאנד ער זאל קענען עקסעסטירין. דיא ימים מיט די ברואים וואס אין זיי, דער וואלקען מיט זיין רעגין אלעס געוואגען און גימאסטין ריכטיג.

אברהם איז געוועזן דער גרויסער פילאזאף האט ער אנגיפאנגען קלערין איז דאס מעגליך אזוי אגרויסע וועלט, יעדער זאך קינסטליך געארבעט און אלעס ניי ווי היינט גימאכט, זאל ניט זיין איינער וואס האט דאס אלעס גאָרדענט, און פירט די גאנצע ווירטשאפט, עס איז אונמעגליך צו גלויבין. ער זעהט אבער די מענשען פון דער וועלט פארשטעהן גאר ניט, זיי פארנעמען זיך גאר מיט פאפקעס און ליאלקעס (מיט די געצין דינסט). ער האט זיך אזוי פיל פארטיפט אין גידאנקען ביז גאט האט זיך צו איהם באוויזען בנבואה, און זאגט איהם: איך בין דער ווירטה פון דער וועלט, איך בין דער באשעפער און דער פיהרער, און אלע מענטשען זיינען מיינע קינדער וואס איך האב זיא באשאפין צוא אגרויסען ציעל.

אט יעצט האט אברהם ערקענט זיין בעשעפער און האט באמערקט וואס פארגעניגן הייסט, אז די אלע פארגעניגען פון דער וועלט הייבט זיך גאר ניט אן קעגין די איין מינוט פארגעניגען וואס דער מענש ווערט אוים גיטאהן פון קערפער און איז זיך מתדבק צו גאט, ווי ער האט יעצט געשפירט ביי זיך אין די צייט וואס ער איז גיוועזן אוים גיטאהן פון גשמיות און גירעט מיט גאט. האט ער פון דענסטמאהל אן, זיך אנגיהויבען אלעס וואס מעגליך איז אב שיידען פון די גראבהייט פון חומר, וואס ער איז נור ווי אבהמה און זעהען אלעס פארגלייבען זיך צו די מהאטין פון השי"ת, וואס ער איז די קוועלע פון חסד, האט ער אויך אנגיפאנגען צו טאהן חסד מיט אלעמען ביז וואנען ער איז גיווארין דער חסד אליין (חסד לאברהם) און ניט נור איינפאכע חסד, ווי באהילפיג צו זיין יעדערין קערפערליך, נור איבערהויפט גייסטליך מאכין אלעמען ערקענען דעם נאמען. פון דעם באשעפער און דעם פירער, דאס אלע זאלען וויסען אז עס אין דא אגאט וואס האט באשאפין דעם הערליכען פאלאץ (די וועלט) און ער אין דער פיהרער פון דער וועלט. די אלע לעקציאנען וואס ער האט באלערינט די וועלט האט אים גיקאסט גוט און בלוט, האב און גאב. ווייל נמרוד'ן מיט זיין כוויטע האט דאס זייער ניט גישמעקט, האבין זיי איהם שטארק רודף גיוועזן, און נאכהער גיווארפין אין קאלך אויבין, און ער האט זיך פעסט גיהאלטען ביי זיין געדאנק, און איז ניט מיד געווארען ארום וואנדערין אין דער וועלט פאר שפרייטין זיין הויבען אידיאל, ביז גאט האט איהם גיהאלפין אז ער האט באלויבטין אגרויסין טייל וועלט און אלע זיינע פיינדע זיינען אונטער אים גיפאלין.

דאס זאגט ירמי' הנביא אין נאמעם גאטען (זכרתי לך חסד נעוריך) איך דערמאן'

דיך ישראל דיין יונגענד געגאדע, בעת דער יודינטהום האט זיך אנגעהויבען אקארסט צו ענטוויקלען וואס דיין פאטער אברהם האט מיט מיר (גאט) חסד גיטאהן מיר באקאנט צו מאכען אין דער וועלט, (אהבת כלולתיך) אויך גידיינק איך די ליבע פון דיין האכציים דאס איז די צייט וואס זרע אברהם האבען געשלאסען פרטיא מיט השי"ת אוועק וואפען אלע גלולי מצרים אונ דינען נור דעם גאט פון אברהם אונ מקבל גיוועזען די תורה על הר סיני. (לכתך אחרי במדבר) אויך גידיינק איך דיין טרייהייט מיט דיין איבער געבונג צו מיר, אוועק וואפין אזא פרוכט-בארע לאנד ווי מצרים (כגן ה' כארץ מצרים), אונ גיין נאך מיר אין דער וויסטע (בארץ לא זרועה, אויף איינעם ערד באדען, וועלכער נאך נימאלס קיין זאמען עמפפאנגען האט), (קודש ישראל לה') פיר דאס אלעם וועסטו ביי מיר זיין א היילינגטהום ווי דיין פאטער אברהם, וועלכער האט דער ערסטער פארשטאנען וואס דער אמת'ר פארגעניגען איזט, אונ איז צופרידען גיוועזען צו זיין מיין הויז לעהרער צו לערנען אלע מענשין די אמתע וועג, אזוי וועט איהר (די גאנצע פאלק ישראל) ביי מיר זיין הויז לעהרער, צו באלערנען אלע פעלקער די אמתע וועג פון לעבין, צו פארענדיגען די פובליצירונג דאס גאטהייט (פעולת התכרוח) וואס אייער פאטער אברהם האט אנגעהויבען.

אויף די היסטאריע באציהט זיך די דריי מצות פון די פרויען, וייל זי איז די עקרת הבית, פון די יודישע הויז, ווי דער תלמוד זאגט (שבת ל"ב, ראשית קראתי אתכם על עסקי ראשית הותרתי אתכם), ווייל איר זייט ביי מיר די קרוין פון מיין וועלט, וואס איהר דארפט מיט אייערע טהאטין באלייכטין, פארשיינען אונ באלערנען אלע מענטשען פון דער וועלט. — נור ווי אזוי איז דאס אבער מעגליך, אז אלע יודען זאלען שטיין אין אזו אהויכע מדרגה זיין לעהרער פר דר וועלט, צו מאכען די גאנצע וועלט פאר גאטעס גארטען? (כרם ה' צבאות), די באשעפטיגונג וועגען לעבנס-מיטל פארנעמט דאך די גרעסטע טהייל צייט, אונ די ביסעלע צייט וואס פארבלייבט, וואו איז דער יצה"ר אין דער וועלט? וואס הייסט זיך פארגלייכען, צו מאנכע פעלקער פארברייגען אין טעאטערין אונ קארטען שפיל, אונ מיט אזא פיהרונג קען מען רעדן זיין אליכטונגקייט פאר דער וועלט? דרום האט השי"ת אב גישייד פון אונז דעם שבט לוי. ער זאל ניט נעמען קיין חלק אין ארץ ישראל, אונ זיין חלק האבין די איבעריגע עלף שבטים גינומען צו בעארבייטען אונ איהם געבין אלעם פארטיגע, אום איהם צו בעפרייען פון אלע קערפערליכע טרדות. ער זאל זיין פריי נור צו תורה ומעשים טובים, דאפיר וועט ער מיט זיין תורה וואס ער איז אב גילייגט אויף דעם זיין גאנצין לעבין, בעלערנען די גאנצע פאלק, אז די פאלק אין איהרע רוהיגע צייטין זאל זי איהם נאך טאהן, קערין זיך צו גאטעס דינסט, ניט נאך צו טאן די הבלי האומות. אונ האט אונז אן גיזאגט, אז אלע ערשטע זאלען מיר געבין דעם כהן. איך מאך פארטיג די תבואה אריין צו שיטען אין זאסיק, אין מאגאזין דארף איך די ערשטע (תרומה ומעשר) נעבין דעם כהן ולוי, ווערט דאס די פרוי פון כהן, פון לוי צו מאלין אונ אים באקען ברויט, אונ פאר

די

די יונגע כֹּהנים ולוים וואס לערנען אין ישיבות (ווער וועט זיי פארטיג מאכן די ברויט) ? אויף דעם האט די תּוֹרה גיהייסען די מצוה פון חלה, היינו ווען מ'קנעט אטייג פון 6 פונט זאל מען אָב שיידען אַפּערטיל פונט ($^1/_{24}$ טייל) אום באַקן אַחלה'לע פאַרין ישיבה מאַן, אַבעקער וואס באַקט 10 פוד דאַרף אָב שיידען $8\,^1/_3$ פונט ($^1/_{48}$ טייל), אום באַקען אונ אַריין שיקען אַלעבעל ברויט פאַר די ישיבה לייט 1), צו דעם תּכלית, אַז זיי זאלין זיין רוהיג פון אַלע טרדות הזמן נור צו תּוֹרה ומעשים טובים. באדורך וועט די גאַנצע פאָלק קענען זיין "ממלכת כּהנים וגוי קדוש", אַז אַלע אומות זאלען קענען גיין פאַר זייער שיין, צוא ערקענען דעם באַשעפער,

מעשה אלפס

1) לבד די איבעריגע מתּנות וואס די תּוֹרה האט פאַראָרדענט צו געבין די כֹּהנים אונ לוים, 5 טאלער פון פּדיון הבּן. אַטייל קאָל אַז מען שערט די שעפּסין (ראשית הגז), אַז מ'קוילעט א בּהמה דאַרף מען אים געבין אַ חלק פלייש, בּכדי די כּהנים ולוים זאלין האָבין זייער לעבענס-מיטל בּכבוד, זיי זאלין זיין רוהיג צו לערנען בּהתמדה נאָטעם תּוֹרה אונ זאלען נאַכהער קענען לערנען מיט'ן כּלל ישׂראל שבת ויו"ט, נור ווייל דער עיקר איז דאָך ברויט אין אַ שטוב, דרום רעכינט דער מדרש תּרומה אונ חלה. — די מצוה פון חלה נעמען האט אין זיך נאָך אַ טייערין גידאַנקען, אַזוי ווי תּרומה ומעשׂרות וואס לערנען דעם מענשין אַז אַלע זיינע קניינים איז אמתּנת אלהים (אַנאָטעם גאַבע), דער בּורא איז דער ווירט פון דער וועלט, ער גיט דעם מענשין לעבען אונ פּרנסה, אונ אַן דעם רצון הבּורא העלפט גיט קיין שתּדלנות, אַזוי וויא מען האט אונז געוויזען אין דער מדבּר בּיין מן, אַז דער וואס האט גילייגט השתּדלות אונ געקליבען אַסך מן האט קומענדיג צו הויז ניט געפונען מעהר ווי איין עומר לגולגולת, אונ בּיי עבודת האדמה זעהט יעדערער שיינבּאַר, אַז נײן גאַנצע מיהע פון אַקערין אונ זייען קען נאָר ניט געבן, ווען עס זאל ניט זיין דערבּיי גאָטעס גאַבע, רעגן אונ נוטע לופט, אונ אוים היטונג פון אַלע פּגעים, ווי היישעריגען אונ ווערים אונ ד. ג., דרום ווי עס ווערט פאַרטיג די תּבוּאָה (אויפען פעלד אָדער די פּרוכט אויפען בוים) דאַרף ער די ערסטע בּכּורים פירען מיט שׂמחה אין בּית המקדש, ווי דער אָרים (וואס אַרבעט אַנאַרטין פון אַ גראף צו נעמען אַטייל פון די פּרות) טראָגט די ערסטע פרוכט צום גראף. נאַכהער ווי ער נעמט אַראָב, דאַרף ער געבין אַחלק צו גאָט תּרומה ומעשׂרות, דאס זאל אין אים אַיין פלימען טיף דעם גערדאַנקען אַז אַלעם וואס ער נעמט אַראָב פון די פעלדער איז גאָטעס גאַבע, אום דיין הארץ זאל זיין נוייך אונ אדעל צו באַנוצען מיט דעם נאָך גאָטעס וואונש, צו טהאָן גוטעס זיך אונ אַלע מענשין. — דער פאַבריקאַנט ווייס דאָך אָבער זיינע מאַטריאַל! חשי"ת ווייס דאָך די הארץ פון מענשין, אַז בּעת ער איז נאָך ניט זיכער מיט דער זאַך (עס זאל זיין געווים זיינע) דיינקט ער טאַקע צו טאָהן מיט דעם גוטעס, אָבער נאַכהער אַז ער האט שוין אַריין געקראָגין, שטעלט זי אים פאַר אַז דאס איז זיינע נור זיינע, אונ דער צווייגער איז שוין גאָר קיין מחותּן ניט מיט דעם, אונ ער האט שוין בּילבערע זאַכען אויף וואס צו פאַרבּריינגען זיין געלט, נאָך צו געבין זיין תּאוה אונ זיין לוקסוס מיט די גאוה, אונ זיין הארץ ווערט שוין הארט ווי שטיין, דאס גלייבען די תּבואה וואס איז שוין אוים געהיט געוואָרען פון אַלע אומשטענדע (ווי היישעריגען אונ ד. ג.) אונ ער האט איר שוין אַריין גענומען אין אוצר ומאַגאַזין), מיינט ער אַז עס איז שוין נאָר זיינע. אויף דעם קומט די תּוֹרה מיט די מצוה פון חלה נעמען אַן צו מערקין דעם מענשען, אַז אַפילו בּעת די תּבואה איז שוין בּיי דיר

אין

דעם פידרער פון דער וועלט. נור ווייל היינט זיינען מיר מיט די כהנים טמאים, וואס זיי טארען די חלה ניט עסן, נעמט מען נור אכצעת און מ'פארברענט, בכדי דער גידאנקען פון חלה נעמען זאל ביי אונז ניט פארגעסען ווערין, און מיר זאלין אידם ערפילען דורך אנדערע מיטלען ווי שטיצען תורה און מחזיק זיין ישיבות–א). יעצט פאר שטיי איך, וואס אגעוויסע צדקניות פלעגט זיך נוהג זיין, אז גלייך ווי זי פלעגט אריין ווארפען די חלה אין אויבען, פלעגט זי זאגין: מ'דארף מאכען אחלה'לע פאר דעם ישיבה-מאן. האב איך ניט פארשטאנען וואס געהער זיך דאס איינע צו די צווייטע? יעצט פארשטיי איך. אז עס האט אגרויסע שייכות, ווייל אונזערע עלטערין האבען געוואוסט דעם אידיאל וואס ליגט אין חלה נעמען, און ווי באלד יעצט איז די חלה און די כהנים טמא (און עס גייט לשרפה) קומט דאך די מצוה ניט צו איר תכלית, דרום האט זי גלייך גימאכט צום ערשטען איין חלה'לע פאר דעם ישיבה מאן. ווי די צרפתית מיט אליהו הנביא (מ"א יז), פריער האט זי געמאכט פאר איהם אקוכין, נאכהער פאר זיך מיט די קינדער. יעצט טייערע שוועסטער בטראכט ווי די מצוה פון חלה נעמען מאכט די יודישע טאכטער טריי צו איהר רעליגיאן, דס קלינגט איהר אין אויער: אך מענש' דו מענש! ווי טייער עס דארף ביי דיר זיין דיין לעהרער, וואס לערינט דיר גאטעס וועג, אז ווען דו באקסט ברויט זאלסטו גלייך ביין קנעטען דעם ערסטען ביסען מאכען פאר דיין לעהרער, נאכהער פאר זיך, אה ווי דער היילינער געדאנק האט אויף דיא יודישע פרוי גיווירקט צו ערציהען אירע קינדער נאך דעם געשמאק פון די ליבע תורה, און אנצינדען זייער ליכט מיט דעם פייער פון דער תורה וואס אויף דעם באמערקט די מצוה פון ליכט בענטשן, ווי אונזערע חכמים זאגען (ברכות יז)

מעשה אלפס

אין שטוב, דו האסט שוין צו מאלען און געקנאטען און דו דיינקסט אז דוא ביזט שוין נאר זיכער מיט איהר, זאלסטו דאן אבשיידען אשטיקעלע צו ליב נאמעס באפעל, בכדי דוא זאלסט דיינקען, אז אפילו אין דיין הויז וואס דוא ביזט א בעל הבית אין איהר און ראספראנייעסט זיך דארטען מיט דיין אייגענעם ווילען, ביזט דו נאך אלעם ביי גאט אין האנד, אלע טיילע קען ער צו נעמען ביי דיר דיינע אלע קנינים, עס קען חלילה פון זיי ווערין ווי פון דעם כזית חלה וואס דו האסט אריין געווארפען אין פייער, וועלכער ווערט אין אקליין טיילע אש און רויך), אויב דו וועסט ניט וויסען ווי צו באגיין זיך מיט דעם, און די צייט וואס דו האסט דאס, איז דאס נור גאטעס נאבע, צו באנוצען צו א בעשטימטען ציעל, שאהן זיך נוטעס און לייטען, ס"ד חורש בס' חורב, דבש וחלב תחת לשונו.

שערי ציון

א) די מצוה פון שטיצין די וואס הארעווען אויף תורה מיט איין אמת (וואס צו דעם ציעל קומט די מצוה פון חלה) איז אזוי האכגישעצט, אז הגם ביי קיין מצוה טאר מען ניט פרובין דעם בורא ברוך הוא, אבער ביי די מצוה פון החזקת תורה האט השי"ת גענאנט דייטליך דורך דעם נביא מלאכי (ובחנוני נא בזאת) פרובירט מיר מיט דעם, איר שטיצט תורה, און די וואס הארעווען אויף איר צו קענען איר לערנען דאס פאלק, זאלין האבען דייער לעבענס-מיטל בכבוד, וועט איר זעהן אז איך וועל אייך עפענען די פענסטער פון הימל און רעגענען מיט פרנסה ביז גענוג.

נשים במאי זכיין" וואס איז דער עיקר זכות פון די פרויען? מיט דעם וואס זייא ברענגען אראפ די ליכטיקייט פון דער תורה צו זייערע מאנען און קינדער, דער גאטליכער פהילאזאף דער בחינת עולם שרייבט, אז דער מענש מיט די תורה איז אגעטליכע ליכט אויף דער וועלט, דער קערפער איז אגעפלאכטענער קנויט און די נשמה איז די בויםעל, און די תורה איז דער געטליכער פונק, אז דער פונק קומט צו וואמען און באהעפט זיך מיטין לאמפ. ווערט פול דיא אידישע הויז מיט ליכטיקייט, אז זי זאל עוויג עקסעסטירען אויף די וועלט, און נאכהער אויף די עוויגע וועלט; און אונזער וועסעם האנד ליגט דאס? נור אונטער דיא פרויא וואס זי איז די ווידטין פון שטוב און די געהילף פון מאן, איהם מזרז צו זיין, בעת ער קומט פון זיין ארבעט און זי דערלאנגט איהם שפייז, און ער רוהט זיך אביסעל אויס, דאן דארף זי איהם אויך געבען גייסטליכע שפייז פיר זיין זעלע, און זאגען פריינדליך: וועהע מיין ליבער מאן נעם אוויילע אספר אין האנד, לערין אליין, האָרך וואס די קינדער האבען גילערינט אין חדר צו וויסען זיי? עס זאל אונזער מיהע ניט זיין לאבוד. און וויא ווייט אגוטע פרוי קען ווירקען מיט גוטע רייד אויף איהר מאן, איז גאר ניט אוים צו שרייבען, ווי דער חכם זאגט (אשת חיל עטרת בעלה) אקלוגע גאטס-פארכטיגע פרוי איז די קרוין פון איהר מאן, (חכמות נשים בנתה ביתה) די קלוגע פרוי בויט איהר הויז, זי צינדעט אן די געטליכע ליכט. די ליכט פון שבת וואס דאס באדייט אויף די עוויגקייט (ליום שכלו שבת) צינדעט זי אן ביי איהר אין הויז, אז עס זאל לייכטען אימער אונד עוויג. ווער עס איז קלאהר אונזער היסטאריע ווייס וויפיל פרויען האבען אריין גיבראכט געטליכע ליכטיגקייט אין בית ישראל, די קלוגע און שיינע רחל דעם אידישען מיליאנערים (כלבא שבוע״ס) טאכטער האט גימאכט אויפשיינען אגרויסען שטערען דעם תנא ר׳ עקיבא מיט פיר און צוואנציג טויזענד קליינע שטערען אויף יודישען הימעל, ביי אונזער מוטער שרה׳ס האט גיברענט די ליכט (פון שבת) פון שבת צו שבת, כלומר, די ליכטיגקייט פון דער תורה, וואס זיי האבען מזרז גיוועזען זייערע מאנען עוסק צו זיין אין דעם טאג פון שבת (בעת דער מענש איז אוים גירוהט) האט גימאכט מוטה און פליים צו שיינען א גאנצע וואך (וואס מען איז מאנכע מאל פערטומט). ניט אום זיסט האט דער בארימטער חכם גיגליכען די תורה צו א אשת חיל, ווייל א אשת חיל איז איינע פון די טייערסטע אנטיקען אין דעם וועלט אוצר. דאס איז די כוונה פון אונזערע חכמים (נשמה שנתתי בכם קרויה נר) די נשמה וואס דער בורא האט גיגעבין אין מענשין הייסט „נר", ווי דער פסוק זאגט (נר ה׳ נשמת אדם) די נשמה פון מענשין איז גאטעס ליכט. אליכט דארף האבען א קנויט, ד. ה. די נשמה דארף האבען אקערפער. און מען דארף איהר ליכטיג מאכן מיט פייער, אליכט אן פייער איז פינסטער, די פרוי דארף אן צינדען די ליכט פון שבת, אז עס זאל שיינען, דאס באמערקט איהר אז איהר פליכט איז אריין צו ברענגען

דעם אור התורה אין אידר מאנס אונ קינדער'ס ליכט, וויל ווען אידר מאן אונ קינדער זיינען אן תורה איז זייער ליכט אן פייער.

מיר זאגין נאך קבלת שבת (במה מדליקין ובמה אין מדליקין), אז די ליכט וואס דארפין ברענען שבת דארפין זיין געמאכט פון אזעלכע בוימיל אונ קנויטען וואס דער פייער זאל זיך האלטען אן זיי אונ ברענען העל אונ ליכטיג, ווען אבער די בוימעל איז ניט קיין ריינע אונ דער קנויט איז ניט פיהיג אז דער פייער זאל זיך אן איהם אן האלטן, דאס קען מען ניט באנוצען אויף שבת, ווייל אם ענדע וועט מען בלייבען זיצען אין דער פינסטער. אונ ווי (דער בחינת שלם שרייבט) אז דער קערפער מיט די זעלע פון מענשין דאס איז דער קנויט מיט די בוימעל וואס דער פאבריק פון זיי איז די מוטער (זיי ווערין אנטוויקעלט אין מוטער לייב), אויב די פאבריק ארבעט ריכטיג ווי דער מייסטער האט איינגעארדענט דאן קומט ארויס דער קנויט מיט די בוימעל ריין אונ פיין, אז דער פייער זאל זיך לייכט אן נעמען אונ ברענען העל אונ קלאר. דאס איז ווען די פרוי היט אב אידר ריינטליכקייט נאך דעם ארדענונג פון דער תורה, וואס זי שרייבט (ויקרא ט"ז) והזרתם את בני ישראל מטומאתם, אידר זאלט אב ציהען די יודישע קינדר פון די אונריינטליכקייט, דאס איז איין אויפמערקזאמקייט, אז די יודישע טאכטער איז נאהענט צו אידר מאנאטליכען פלוס, זאל זי שוין זיין באזונדער, נאכהער ווער רעט די גאנצע צייט פון פלוס דאס איז דאך גיפערליך פיר דעם קערפער אויך. אם ענדע ווי דער פלוס הערט אויף, דארף זי מאכין אידר אב צוג, אונ אן ציהען ווייסע וועש אונ ציילין 7 ריינע טעג, היינו אלע טאג זיך בודק זיין (אונטערזוכין) פריה אונ פארנאכט מיט אווייבע זאך אוייסע, אונ נאך דעם זיבעטין ריינעם טאג אין אווינד דארף זי גיין טבילה אין אכשרה מקוה, דאן ווערט זי טהור לבעלה, אויב זי היט אב אלעס ווי די תורה לערינט איהר, פארמעוועט זיך אויס ביי אידר דאס קינד אגוף טהור מיט אנשמה קדושה, וואס נאכהער קען זיך אן נעמען דער פייער פון די תורה אן זיין ליכט, אונ ווען חלילה זי היט ניט אב אידרע ריינטליכקייט וויא דר בת התורה, פעראונרייניגט זי זיך אונ דעם מאן, אונ די קינדער וואס זי האט זיינען פון דעם וארט קנויטען אונ בוימעל וועלכע דער פייער נעמט ניט אן ביי זיי, ד. ה. זייער קערפער אונ זעלע זיינען אונריין. וואס דער אור התורה קען זיך אן זיי ניט אן האלטען אונ זיי בלייבען אין דער פינסטער.

תחנה פאר חלה נעמען.

הארציגער פאטער אונ גרויסער קעניג, איך קום יעצט מיט גרוים שמחה מקיים זיין די ליבע מצוה, וואס דו האסט אונז גיבאטין אין דיין הייליגע תורה, (ראשית עריסותיכם חלה תרימו)

אָבּ שֵׁיידִין חַלָה פוּן אוּנְזֶערֶע טֵייג. פַאַרְצַייטִין בְּעֵת מִיר זַיינֶען גִיזֶעסִין אוֹיף אוּנְזֶער לַאנְד, הָאט מֶען אָבּ גֶעשֵׁייד אַ הִיבְּשֶׁע שְׁטִיק טֵייג, אוּן פוּן דֶעם אוֹיסְגִיבַּאקֶען אַ חַלָה פַאר דִי יוּנְגֶע כֹּהֲנִים, וָואס לֶערְנֶען אִין דִי יְשִׁיבוֹת, אוּן הַיינְט אַז מִיר זַיינֶען טָמֵא אוּן דִי כֹּהֲנִים טָארִין דָאס נִיט עֶסִין, שֵׁיידֶעט מֶען אָבּ אַקְלֵיין שְׁטִיקֶעלֶע גְרוֹיס וִוי אַ זַיִת (אוּן פארברענען), עֶס זָאל נִיט פַארְגֶעסִין וֶוערִין דִי מִצְוָה פוּן חַלָה, (וואס זי לערינט אונז) צוּ שְׁטִיצֶען יְשִׁיבוֹת, עֶס זָאלִין אוֹיס וַואקְסִין גְרוֹיסֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אוּן גְאוֹנִים אִין תּוֹרָה אוּן אִין מַעֲשִׂים טוֹבִים, וּבִזְכוּת זֶה זָאלְסְטוּ עֶרְבַּארֶעמִיגֶער פָאטֶער שִׁיקֶען דַיין בְּרָכָה וואוּ מִיר וֶועלִין זִיךְ קֶערִין אוּן וֶוענְדִין, אִין אוּנְזֶערֶע הַאנְד אַרְבֵּייט אוּן אִין אוּנְזֶערֶע גִישֶׁעפְטִין, אוּן אוּנְזֶערֶע קִינְדֶערְלַאךְ זָאלִין נִיט פַאר וָואגִילְט וֶוערִין פוּן אוּנְז, מִיר זָאלִין זַיי קֶענֶען אַלֵיין אוֹיס שְׁפַּייזֶען, אוּן דִי מִצְוָה פוּן חַלָה זָאל גִירֶעכִינְט זַיין פַאר דִיר, וִוי אִיךְ הָאבּ אִיר מְקַיֵּים גִיוֶוען מִיט אַלֶע כַּוָּנוֹת אוּן מִיט אַלֶע תרי"ג מִצְוֹת וָואס זַיינֶען אָבְּהֵיינְגִיג אָן אִיהר, אָמֵן.

אַז מ'פַארְקְנֶעט אַטֵייג 3 פוּנְט פוּן דִי 5 זָארְטִין מֶעל (ווייץ, גערשטין, קארין, האבער, כוסמין) אִיז מֶען מְחוּיָּב אָבּ צוּ שֵׁיידִין חַלָה מִיט דִי בְּרָכָה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַפְרִישׁ חַלָּה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תְּחִנָּה נָאכִין אָבְּשֵׁיידִין חַלָה.

לִכְבוֹד גָאט בָּרוּךְ הוּא (וָואס הָאט אוּנְז גִיגֶעבִּין דִי הֵיילִיגֶע מִצְוָה) אוּן לִכְבוֹד דֶעם הֵיילִיגֶען שַׁבָּת, טַייעֶר פָאטֶער! עֶס זָאל

שערי ציון

איניגע דינים פון חלה נעמען.

א) פון אַרְבֶּעסֶענֶע מֶעל, גְרֶעקֶענֶע (רעצקע) מֶעל, קַארְטָאפִיל מֶעל אוּן דָאס גְלֵייכִין, דַארְף מֶען נִיט נֶעמֶען חַלָה.

ב) דִי בְּרוֹיט, דִי חַלָה וֶועלְכֶע הָאט גִיבַּאקְט נִיט קֵיין אִיד, אַז אַ אִיד קוֹיפְט עֶס, אִיז פָּטוּר פוּן חַלָה, אוּן דִי פְרוֹיעֶן וָואס רֶעכֶענֶען צוּ טָאן אַמִצְוָה וַואן דִי עֶרְשְׁטֶע

וואו

זיין דיין גוטער ווילען מיר מזכה צו זיין, מקיים זיין די מצוה פון חלה אין אונזער לאנד, בעת דער בית המקדש וועט זיין געבויט, דאן וועל איך געבין תרומה ומעשר פון אונזערע תבואה און פרוכט, און אב שיידין חלה ווי דער דין איז, און געבין דעם כהן ער זאל דאס עסין בטהרה ובקדושה, אום ער זאל כח האבין צו לערנען דיין היילינע תורה, און העלף מיר יעצט אויך צו שטיצין ישיבות און תלמידי חכמים ווי וויים מעגליך, ובזכות זה זאלסטו אונז געבין פרנסה בכבוד און מזכה זיין מיט קינדער גרויסע תלמידי חכמים און צדיקים וואס גאט און לייט זאלען זיך מיט זיי פרייען, אמן.

און גלייך דארף מען עס אריין ווארפין אין אויבין פארברענען, און ווען די חלה (ווארפענדיג אין אויבין) איז אריין געפאלין אין א הייסע ניקעבטש, דארף מען פרעגין א שאלה. דער פארברענען די חלה איז איין אנמערקונג, אז די שפייז וואס מיר נעמען אין מויל דארף זיין טהור און כשר נאך דעם דין התורה. כלומר, א אידישע טאכטער דארף פירין א אידישע קיך, מיר מיינען ניט מיט דעם זי זאל ניט קויפין קיין טריפה פלייש חלילה, וועגין דעם איז קיין רייד ניט, מיר מיינען נור די פלייש וואס איז געקויפט אין כשרה יאטקע, דארף אויך אב געהיט ווערען, עס זאל חלילה אין קיך ניט טרייף ווערען ביין כשרין און זאלצין, אכטונג געבין עס זאל זיין אויס גיטרויבערט פון חלב ודם, אב היטען פון פליישיגע ניפעס ביז מילכיגע, אויך ווען די קעכין איז אקריסטין דארף די ווירטהין אכטונג געבין אפט אין קיך אויף כשרות, אויך עס זאל ניט געקאכט ווערען פרייטאג נאך ליכט בענשין, אויך עס זאל ניט זיין קיין בשולי נכרים. הכלל אונטער די השגחה פון די אידישע פרוי איז אנגעטרויט די גרויסע וויכטיגע מצוה פון מאכל כשר. וואס דאס שטייט העכער פון אנדערע מצות, ווייל די שפייז וואס מ׳עסט ווערט פערוואנדילט אויף די פלייש און בלוט פון מענשין און ווען חלילה עס איז ניט כשר ווערט דער מענש טרייף חלילה און איז זיך מטמטם את הלב. אלזא די אשה וואס איז פארזיכטיג אין דעם איז איר שכר זייער גרויס.

שערי ציון

וואו מ׳קען אליין ניט באקין און קיין אידישער בעקער איז אויך ניטא), קויפען זיי ביין טערק חלה אויף שבת, שיידין אב חלה מיט אברכה איז דאס אברכה לבטלה.
ט) ווען מ׳האט ביין פאר קנעטין פאר געסין צו נעמען חלה. קען מען נעמען נאכן באקען, נור מ׳דארף אריין לייגן פאר די חלה אין א כלי אדער אריבער דעקין מיט א טישטאך און אב ברעכין א שטיקעל פון איין חלה און פארברענען.
ד) עס איז קיין אונטער שייד אויב די מעל איז מיט צוקער, אייער, מילך, האניג ווי באלד עס איז נידיכט פאר קנאטין איז חייב בחלה, ווען עס איז אבער ניט צום באקען

וִוי בֶּערִימְטֶע װײנֶען אידישֶׁע טֶעכְטֶער, אַז זײעֶר גָארְטִין איז פַארְשְׁלָאסֶען פון אוּנְצִיכְטִיגֶע זַאכֶען (זנות) , און אֲפִילוּ פון זײעֶרֶע מַאנֶען שֵׁיידִין זִיי זִיךְ אָב אַטָאג אָדֶער אַנַאכְט (סָמוּךְ לְוֶסֶת) נָאהֶענְט צוּ זײעֶר מַאנַאטְלִיכֶען פְלוּס, הַיינוּ וֶוען זִי איז גִיוָואהנְט צוּ בֶּעקוּמֶען איר פְּרוּיעֶן נַאסְט אַלֶע 30 טֶעג בַּיי טָאג, דַארְף זִי דִי נַאכְט פְרִיעֶר זַיין בֶּעזוּנְדֶער פון איר מַאן, דֶער הַיילִיגֶער מְשׁוֹרֵר (שלמה המלך ע"ה) שְׁרַייבְּט אַז דֶער אִידִישֶׁער גָארְטֶען דַארְף נִיט הָאבִּין קַיין צַאם פון בְּרֶעטֶער נוּר (סוּגָה בַּשׁוֹשַׁנִים) זִי איז גִיצַאמְט מִיט רוֹיזֶען און בְּלוּמֶען, כְּלוֹמַר, אַז זִי וֶועט נוּר אַטְרָאפֶּען רוֹיטְקַייט (בלוט) וִוי אַקֶעלְעֶנְדִיל פון אַרוֹיז, איז שׁוֹין איר גָארְטִין גִיצַאמְט, אַז איר מַאן זָאל שׁוֹין נִיט צוּטְרֶעטִין צוּ איר, בִּיז וַואנֶען דֶער פְלוּס פַארְהַאלְט זִיךְ, און זִי מַאכְט דֶעם אָב צוּג, און צִיהט אָן ווייסֶע וֶועשׁ און צֵיילְט נַאכְהֶער 7 רֵיינֶע טֶעג וָואס יֶעדֶער טָאג פון דִי 7 מַאכְט זִי בְּדִיקָה (איין אונטערזוכונג) אַלֶע פְרִיה און אָווֶענְד (מיט אווייכע ואך אווייסע) און נָאךְ דֶעם 7 טֶען רֵיינֶעם טָאג אין אָווֶענְד גֵייט זִיא טוֹבֵילֶת אין אַכְּשֵׁרָה מִקְוָה, דַאן עֶפִינְט זִיךְ דֶעם צוֹים פון איר גָארְטֶען פַאר איר לִיבֶּען מַאן. דֶר זְכוּת פון אוּנְזֶער מוּטֶער חַנָה זָאל מֵגִין זַיין אוֹיף אִירֶע טָאכְטֶער, זִיי זָאלֶען זײעֶרֶע מִצְוֹת רֶעכְט הַאלְטֶען, בִּפְרַט דִי מִצְוָה פון נִדָה זָאלֶען זִיי נִיט פַאר גְרִינְג הַאלְטֶען, ווייל וֶוען דִי פְרוֹי גֵייט צוּ קִינְד וֶוערְט קָאנְטְרָאלִירְט דֶער בּוּךְ פון אִירֶע מַעֲשִׂים, און וֶוען חָלִילָה זִי הָאט דָאס נִיט אָב גִיהִיט וִוי גִיהֶערִיג. שְׁטֵייט זִי אין אַגְרוֹיסֶע סַכָּנָה, סַיידִין אַז זִי הָאט אַגְרוֹיסֶען זְכוּת גֵייט זִי דוּרְךְ דֶעם עֶקְזַאמֶען, אַמָאל פַאר בַּייט מֶען דֶעם טוֹיט שְׁטְרָאף אוֹיף יִסוּרִים און זִי בְּלַייבְּט קְרַאנְק פון דֶעם קִימְפֶּעט, און וֶוען גָאר אַגְרוֹיסֶער זְכוּת שֵׁייטְקְט מֶען אין גַאנְצֶען. אָבֶּער זִי הָאט זִיךְ מִיט דֶעם חֶסֶד וֶוייניג צוּ פְרֵייעֶן, ווייל זִי פַארְצֶערְט (עסט אויף) דֶעם גְרוֹיסֶען זְכוּת אוֹיף דֶער וֶועלְט

שערי ציון

בּאקֶען נוּר צוּ קָאכֶען ווִי צוּם בַּיי שְׁפִּיל א.יף ראש הַשָׁנָה'דִיגֶע פַארְפִיל) גֶעמְט מֶען חַלָה אָן אַבְּרָכָה, וֶוען דִי פַארְפִיל וֶוערְט גִימַאכְט אוֹיף קְלָארֶע אֵייעֶר אָן אַטְרָאפֶּען וַואסֶער, דַארְף מֶען גָאר קַיין חַלָה נִיט נֶעמֶען.

ח) דִי מְשָׁרֶתֶת טָאר נִיט גֶעמֶען קַיין חַלָה אָן רְשׁוּת פון דִי וִוירְטִין, וֶוען דִי טֵייג אָבֶּער קֶען מְקוּלְקַל וֶוערִין (אײדֶער דִי וִוירְטִין וֶועט קוּמֶען). דַאן מֶעג דִי מְשָׁרֶתֶת אַלֵיין נֶעמֶען חַלָה מִיט אַבְּרָכָה.

ו) וֶוען מְ'פַאר גֶעסְט פְרַייטִיג צוּ נֶעמֶען חַלָה, דַארְף מֶען שַׁבָּת אִיבֶּער לָאזִין פון יֶעדֶער חַלָה אַקְלֵיינֶעם אַקְרַייצִיג און שַׁבָּת צוּנַאכְט צוּ זַאמֶען לֵייגֶען אַלֶע אַקְרַייצִיגֶעם און נֶעמֶען פון אײנֶעם אַבּוּיךְ און פַאר בְּרֶענֶען.

שבת

און בלייבט דארטין לעוה"ב ביי גאר ניט, און וויל אין דעם איז דא פיל דינים און ערקלערונגען, איז אזוי אז יעדער פרוי זאל אפט לייענען דעם פרק „קליין טייכעלע" וואס איז גישריבען עקסטרע צו דער זאך, אין מעשה אלפם (דריטע טייל זייטע 89 ביז ענדע) דארטען געפינט מען אלעם וואס נייטיג איז, עס איז זייער אנגענעהם צום לעזין.

מצות הדלקת נרות.

א) עס איז אמצוה אן צינדען לפחות 2 ליכט אויף שבת איינע ווייזט קעגין „שמור" את יום השבת לקדשו (וואס שטייט אין די צווייטע לוחות), כלומר, צו בעלייכטען דעם שכל, וויסען וואס מ'טאר ניט טאן שבת, אב צו היטען זיך פון דעם, און איינע קעגן „זכור" את יום השבת לקדשו (פון די ערסטע לוחות), כלומר, צו בעלייכטען דעם שכל וועגען וואס דער הייליגער שבת בעדייט, מ'זאל וויסען וואס מקיים זיין אין אים. צוויי מאל „נר" בעטרעפט 500 קעגען די אברים פון איש ואשה. בזכות דעם אב היטען ריכטיג ליכט בענטשען, וועט דער בורא געבען געזונד אין אלע גלידער א).

ב) פרייטיג פאר נאכט לפחות 10 מינוט פאר די שקיעה (זון אונטערגאנג), מוז מען בענטשען ליכט, דער עיקר מצוה איז דער מאן זאל די לאמפען און די לייכטער מיט די ליכט צו רעכט מאכען, און די פרוי זאל ליכט בענטשן. דעם ערשטן שבת וואס זי איז א קינדבעטארין זאל זי צורופען דעם מאן און זאגען אים, זיי מיין שליח אנצינדען די ליכט מיט א ברכה, דאן וועט זיא זיין א שותף אין דער מצוה.

ג עס איז א מצוה זיך ארום צו וואשען און אן טאן שיינע קליידער

שערי ציון

איינינע דינים פון ערב שבת.

א) שבת איז די הארץ פון יודענטהום, וועען די הארץ איז געזונד הייסט מען נאך אמענש, וועען די הארץ איז חלילה גיפעלערט איז מען שוין קיין מענש ניט.

ב) עס איז אמצוה פרייטיג אויף שטיין פריער ווי אלע טאג, צו צו גרייטען לכבוד שבת, די רייכסטע פרוי וואס האט פיל דינערשאפט זאל אליין טאן וואס מעגליך לכבוד שבת, ובפרט ווען עס איז שפעט, דא איז אחוב גמור צו העלפען וואס מעגליך, בכדי עס זאל ניט קומען צו חלול שבת חלילה. מיר געפינען אין הייליגען תלמוד אז די רייכסטע תנאים וואס אנדערע פון זיי זיינען גיוועזן קרובים למלכות, האבען אליין פיל גיהאלפען טאן לכבוד שבת.

ג) אין פאבריקען דארף מען זהיר זיין פרייטיג איין צאלען ארבייטער וואס פריער. און וועלכע ווירטהין עס פירט איין צאלען אין ווינטערדיגע טעג דאנערשטיג ביי נאכט זאל זי ניבענשט ווערין מיט גרוים הצלחה.

ד) די לאמפען איז אזוי אן ניטען פרייטיג

פאר. ליכט בענטשין, אבער ווען עס איז שוין שפעט, זאל מען פריער ליכט בענטשען און נאכהער זיך אב וואשען און שיין אנטאן, און ווען דער מאן זעט, אז עס איז שוין א מינוט צו די שקיעה און די ווייב איז נאך ניטא פון גאס, זאל ער אליין ליכט בענטשן, און אז זי קומט נאך דער צייט וואס מ'טאר שוין ניט צינדען קיין ליכט, טאר זי קיין ברכה אויך ניט מאכין אויף די ליכט, און ווען זי בייזערט זיך אויף אים, וואס ער האט געבענטשט אירע ליכט, דארף ער איר געבין צו פארשטיין מיט גוטע ווערטער, ווי באלד דו רעכענסט, מיין טייערע, מיט דיין ליכט בענטשען צו טאן א מצוה, הײנט ווען דו בענשט נאך דר צייט, איז לא די וואס דו האסט קיין מצוה, פארדינסטו נאך א גרויסע עבירה פון חלול שבת, און מיט די גוטע רייד וועט זיך אפארשטאנדיגע פרוי גווים בערוהיגען, און וועט זיך היטען אצווייטען מאל ניט צו פארשפעטיגען. און ווען דער מאן האט אויך ניט אנגעצונדען די ליכט און עס איז שוין נאך די שקיעה, זאל מען רופען איין ערל אנצינדען, ווען עס איז ניטא קיין ערל איז גלייכער צו עסין אין דער פינסטער, איידער מחלל שבת צו זיין חלילה. פריער צינדט מען אן די ליכט און נאכהער שפרייט מען אויס די הענד קעגען פנים (בכדי נים הנאה צו האבען פון דעם שיין, ביז נאך די ברכה)

און מען זאגט די ברכה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת.

שערי ציון

פריה, זעט מען דאן וואו עס פעלט אקנויט, וואו אנלאז, און אנדערע מאשינקעס וואס מ'דארף אוים ריינינגען עס זאל ברענגען העל, און ווען מ'לאזט דאס אויף פארנאכט קומט מען גאנץ אפט צו חלול שבת חלילה, אויך דארף מען זהיר זיין ריכטיג אנשטעלין דעם זייגער פרייטיג און האבען ביי זיך אשקיעה אין שטוב.

ה) פרייטיג פאר נאכט מוז מען אכטונג געבין עס זאל אין די קליידער ניט שטעקין קיין נאדיל פאדים, אדער אין די קעשענעם זאל ניט ליגען קיין געלט אדער א דבר מוקצה וואס מ'טאר שבת ניט האלטען.

ו) עס איז רעכט פרייטיג ביי טאג זיינ'ג צו עסין (נור עטוואס אסיגי מזונות) עס זאל ניט איבער חאלעשין די הארץ, און די פרויען וואס קאכען פרייטיג מיטאג ווי אלע טאג, איז דאס זייער ניט רעכט, אפילו זומער טאר מען שוין פון 8 אזייגער ניט עסין קיין סעודה קבועה.

ז) אלע קליינינקיטען ווי ווין, שנאפס, עסיג, ליכט, נאז זאל מען אנגרייטען פריה ניט לאזען אויף די לעצטע מינוט, אויך חריין אן רייבען מוז מען פאר די שקיעה, ווען מ'רייבט אן נאך די שקיעה, טאר מען דאס דעם שבת ניט עסין.

פיר

נאך דער ברכה לאזט מען אראב די הענד און מען קוקט אן די ליכט.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת.

לְכָבוֹד גָאט ב"ה וָואס הָאט אוּנז גֶעבָּאטֶען דִי הֵיילִיגֶע מִצְוָה און לְכָבוֹד דֶעם הֵיילִיגֶען שַׁבָּת, עֶס זָאל זַיין לִיכְטִיג אִין אַלֶע ווִינְקֶעלִיךְ פוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל און אִיבֶּער הוֹיפְּט אִין אַלֶע ווִינְקֶעלִיךְ פוּן אוּנְזֶער שֵׂכֶל, מִיר זָאלֶען זֶעהֶען דִי אֱמֶתֶע וֶועג מִיט אַלֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים, אָמֵן.

אַנַייעֶ שֵׁיינֶע תְּחִנָּה (צו זאגין נאך ליכט בענשין מיט גרויס כונה).

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֶער פוּן דֶער וֶועלְט, אִיךְ לוֹיב אוּן דַאנְק דַיין לִיבֶּען נָאמֶען, וָואס אִיךְ הָאבּ זוֹכֶה גֶעוֶועזֶען צוּ טָאן דִי גְרוֹיסֶע מִצְוָה וָואס דוּ הָאסְט אוּנז נָשִׁים מְזַכֶּה גֶעוֶועזֶען 1), וִוי דִי חַכְמֵי הַתַּלְמוּד שְׁרַייבֶּען (אין מסכת שבת) אַז נָשִׁים זַיינֶען מְחוּיָב צוּא בֶּענְטְשֶׁען לִיכְט פְרַייטִיג פַאר נַאכְט, און דַיין חֶסֶד זָאל זַיין מִיט מִיר, אַז מַיינֶע אוֹיגֶען זָאלֶען מִיר לַייכְטֶען צוּ טָאן דִי מִצְוָה בִּיז הוּנְדֶערְט יָאהר, און זָאלְסְט מִיר פַארְהִיטֶען עֶס זָאל קֵיין מָאל נִיט טְרֶעפֶען, אִיךְ זָאל פַארְשְׁפֶּעטִיגֶען אָן צִינְדֶען דִי לִיכְט נָאךְ דִי שְׁקִיעָה, עֶס זָאל נִיט זַיין חָלִילָה פוּן דִי מִצְוָה דִי גְרֶעסְטֶע עֲבֵירָה דָאס הֵייסְט חִלּוּל שַׁבָּת, וָואס דָאס אִיז הָארְבּ וִוי דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה צוּזַאמֶען, וַוייל שַׁבָּת אִיז דִי הָארְץ פוּן אִידִישְׁקַייט. און פַאר דֶעם זְכוּת הָאףְ אִיךְ און בֶּעט פוּן דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַז מַיינֶע קִינְדֶער וָואס דוּ הָאסְט מִיר גֶיגֶעבִּין מִיט דַיין חֶסֶד און וֶועסְט מִיר גֶעבִּין מִיט דַיין חֶסֶד, אַז זֵייא זָאלֶען נִיט זַיין קֵיין מְחַלְּלֵי שַׁבָּת חָלִילָה. מַיין פָּנִים זָאל נִיט פַאר שְׁוַוארְצְט וֶוערִין דוּרְךְ זֵייא אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט, און דִי לִיכְט פוּן דֶער תּוֹרָה זָאל זֵייא עֶרְלַייכְטֶען דִי אוֹיגֶען אַז זֵייא זָאלֶען חָלִילָה נִיט נִכְשָׁל וֶוערִין אִין עֲבֵירוֹת, וִוי דָוִד הַמע"ה זָאגְט (נֵר לְרַגְלִי דְבָרֶיךָ) דַיין

מעשה אלפס

1) פיר וואס איז די מִצְוָה פון ליכט בענשין שייך צו די ווייבר מער ווי צו די מאנס לייט? אויך וואס מיר לייענען וועגין דעם (אין במה מדליקין) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות כו' אז פאר די עבירה פון ניט זהיר זיין אין נדה חלה הדלקה שטארבט מען חלילה פון אקינדבעט, איז מיר אפראגע וואס מיר זעהען

תּוֹרָה אִיז אַ לִיכְט צוּ מַיין טְרִיט אִיךְ זָאל נִיט פַאר קְרִיכִין אִין אַיין עֲבֵירָה חָלִילָה, (וְאוֹר לִנְתִיבָתִי) אוּנ זִי פַארְשַׁיינְט מַיין גַאנְצֶע וֶועג פוּן לֶעבִּין. וּבִזְכוּת זֶה (וָואס אִיךְ הָאבּ אָנְגֶענוּמֶען דֶעם לִיבֶּען שַׁבָּת קוֹדֶשׁ אִין דֶער צַייט מִיט גְרוֹיס כָּבוֹד אוּנ בַּאשַׁיינְט אִים מִיט שַׁיינֶע לִיכְט) בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶּער גָאט, אַז אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ הָאבֶּען קִינְדֶער תַּלְמִידֵי חֲכָמִים זֵיי זָאלֶען זַיין (עֵינֵי הָעֵדָה) דִי לִיכְטִיגֶע אוֹיגֶען פוּן דֶעם פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אִיךְ זָאל הָאבִּן נַחַת אוּנ כָּבוֹד אִין בֵּיידֶע וֶועלְטֶען, אָמֵן.

אַ צְווייטֶע תְּחִנָּה נָאךְ לִיכְט בֶּענְטְשֶׁען.

אַתָּה אוֹרִי וְיִשְׁעִי, גְרוֹיסֶער גָאט וָואס דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער לִיכְט אוּנ אוּנְזֶער הִילְף (יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ) עֶס זָאל זַיין אַ גוּטֶער ווילֶען פַאר דִיר, בִּזְכוּת וָואס אִיךְ הָאבּ מְכַבֵּד גֶעוֶוען דֶעם הֵיילִיגֶען שַׁבָּת מִיט מַיין לִיכְט בֶּענְטְשֶׁען אִין דֶער צַייט אוּנ הָאבּ גֶענוּמֶען חַלָּה וִוי גִיהֶערִיג אִיז, אוּנ בִּזְכוּת וָואס אִיךְ הִיט אָבּ דִי רֵיינְטְלִיכְקַייט וָוס בֶּעלַאנְגְט אָן אוּנְז פְרוֹיעֶן, זָאלְסְטוּ מְתַקֵּן זַיין דֶעם קִלְקוּל וָואס דִי מוּטֶער חַוָּה הָאט גֶעמַאכְט, וָואס דוּרְךְ אִיר אִיז טָמֵא גֶעוָוארֶען דִי חַלָּה פוּן דֶער וֶועלְט (דֶער בּוֹרֵא הָאט פַארְמִישְׁט דִי עֶרְד מִיט וַואסֶער וִוי אַ טֵייג אוּנ הָאט אָבּ גִישֵׁייד פוּן אִיר חַלָּה, וָואס פוּן דֶעם אִיז בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען אָדָם הָרִאשׁוֹן, אוּנ הָאט אִים אַרַיין גֶעלָאזֶען אִין גַן עֵדֶן עֶר זָאל דִינֶען הַשֵּׁי"ת מִיט קְדוּשָּׁה וְטָהֳרָה, אוּנ דוּרְךְ אִיר אִיז עֶר פַאר טְרִיבֶּען גִיוָוארִין פוּן גַן עֵדֶן אוּנ זִי הָאט פַארְלָאשֶׁען זַיין לִיכְט אוּנ פַאר גָאסֶן זַיין בְּלוּט, דֶען עֶס אִיז נִגְזַר גִיוָוארְן אוֹיף אִים דֶר טוֹיט, אוּנ דוּרְךְ דֶעם זַיינֶען מִיר גֶעשָׁאלְטֶען גֶעוָוארֶען צוּ לַיידֶען גְרוֹיס צַעַר פוּן טְרָאגְן, פוּן הָאבֶּען אוּנ פוּן קִינְדֶער עֶרְצִיהֶען). אֲלוֹקָא בֶּעט אִיךְ דַיין רַחֲמָנוּת, אַז דֶער זְכוּת פוּן דִי דְרַיי מִצְוֹת זָאל זַיין אַתִּקּוּן אוֹיף דֶעם חֵטְא, וִוי דִי הֵיילִיגֶע גְמָרָא שְׁרַייבְּט (אין מסכת שבת) אַז אַ חָכָם פוּן שְׁטָאט גָלִיל הָאט גִילֶערִינְט רַב חִסְדָא'ן, אַז הַשֵּׁי"ת זָאגְט, אִיךְ הָאבּ אַייךְ אִידֶען גִירוּפֶען „רֵאשִׁית תְּבוּאָתִי", דְרוּם הָאבּ אִיךְ אַייךְ גִיגֶעבֶּען דִי מִצְוָה

מעשה אלפס

זֶעהֶען פִיל וָואס ווייסֶען גָאר נִיט פוּן אִידִישְׁקַייט, אוּנ פִיל וָואס ווייסֶן אֲפִילוּ, נוּר זֵיי הִיטֶען דָאס נִיט אָבּ וִוי גִיהֶערִיג, אוּנ לֶעבִּין דָאךְ. זָא פִיל? וַויל אִיךְ ווייסֶען דִי אוּרְזַאךְ פוּן דֶעם אוּם צוּ פֶערְשְׁטַארְקֶען בַּיי

זִיךְ דִי אֱמוּנָה אִין דִי הֵיילִיגֶע רֵייד פוּן אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים.

דֶער שְׁטַיינֶער אִיז, וֶוען מְ'בַּארְף אַיין לַאדִין אֵווִיכְטִיגֶען גַאסְט, וּבִפְרַט אַמַלְכָּה, אִיז דֶער עֶרְשְׁטֶער כָּבוֹד לִיכְטִיג מַאכִין

פון חלה, וואס זי הייסט „ראשית עריסותיכם" — איך האב אין מענשען גיגעבען ארביעית דם (וואס דער גאנצער לעבען באשטייט אין דעם). דרום האב איך אייך גיגעבין די מצוה איר זאלט זיך ערוויטערין פון „דם נדה" (דאס וועט פארהיטען אייער רביעית דם זאל ניט מכולה ווערין). — די נשמה אייערע רופט זיך „נר" (נר ה' נשמת אדם) דרום האב איך אייך גיגעבין די מצוה פון „נר שבת" וואס זי מאכט ארויין שיינען אין אייערע נשמות די אמונה אין חדוש העולם וואס שבת בעווייזט. אויב איר וועט דאס אב היטען ווי מ'דארף, וועט אלע זאכען זיין אין ארדנונג, אייער נאמען וועט זיין גרויס אין דער וועלט, וויל אזא היילינען פאמיליען לעבין ווי דער איד לעבט, פארמאגט קיין אומה ולשון ניט, ווען ניט חלילה, וועל איך מינערין אייער רביעית דם און עס וועט פארלאשען ווערין אייער ליכט (די נשמה), און עס וועט בטל ווערען אייער גרויסער נאמען, אין די דריי מצות גיגעבען געווארען צו אונז פרויען, מיר זאלען עס אב היטען ריכטיג, צו פארריכטען דעם פגם, בכדי די וועלט זאל צוריק קומען צו איר תכלית, זי זאל זיין פאר'ן מענשין ווי אגן עדן, ער זאל צוריק לעבין עוויג, און דער לעבין צו די גליקליכע צייט „ליום שכלו שבת". און אזוי ווי איך האב ביז היינט אב געהיט די דריי מצות, אזוי זאלסטו געבין ליכט אין מיינע אויגען און מיר מזכה זיין אב צו היטען זיי ביז מיינע הונדערט יאהר, איך און מיינע טאכטער און מיינע שניר. און בזכות די דריי מצות זאלסטו מיר בענטשען מיט דריי ברכות געזונד און פרנסה און נחת פון קינדער, אמן.

תחנה ברכת קדש (מתפלל זיין פרייטיג צו נאכט מיט גרויס כונה).

אנא קבל ברצון השכמתי בבוקר להכין צרכי שבת קדש.

טרייער פאטער, נעם אן מיט צופרידענהייט מיין אויף שטיין פריה ערב שבת פון דיין כבוד וועגין, צו גרייטען צרכי שבת, אזוי ווי דו האסט געשריבען אין דיין תורה (והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו) דיא מן וואס זיי וועלין אנקלייבען פרייטיג פריה, זאלען זיי גלייך צו גרייטען אויף שבת.

מעשה אלפס

מאכען די הייזער. שבת המלכה איז ביי קעניג צו 2 אנדיינקונגען, דער ערשטער אונז זייער אהאכבארטיגע נאמט, זי איז אנדיינקונג איז אז די וועלט איז ניט געווארין דער גרויסער פראוועט פון דעם וועלט- פון זיך (פון די בליערע נאמען), נור דער

בריטער

לְהַרְאוֹת בָּזֶה כַּמָּה גָּדוֹל בְּעֵינַי כְּבוֹד שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

צוּ וַוייזֶען מִיט דֶעם, ווי דֶער כָּבוֹד פוּן שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, אִיז בַּיי מִיר הוֹיכְאַרְטִיג גִישֶׁעצְט, זִי אִיז דֶער טַייעֶרעֶר פְּרֶיזֶענְט (מתנה טובה) פוּן דַיין הֵיילִיגֶען אוֹצָר א) וָואס דוּ הָאסְט אוּנְז בֶּעשָׁאנְקְען דוּרְךְ משֶׁה רַבֵּנוּ.

כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּתוֹרָתֶךָ לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּישְׁכֶם.

ווִי דוּ לִיבֶּער גָאט הָאסְט גֶעשְׁרִיבֶּען אִין דַיין תּוֹרָה (כי אות היא) אַז דֶער שַׁבָּת אִיז דֶער הֵיילִיגֶער צֵייכֶען צְווִישֶׁען מִיר אוּנ צְווִישֶׁען אַייךְ, אִיר זָאלְט ווִיסֶען אַז אִיךְ גָאט הֵיילִיג אַייךְ, הַיינוּ אַז אִיר וֶועט הִיטֶען שַׁבָּת ווִי גִיהֶערִיג אִיז, וֶועט אִיר ווִיסֶען, כְּלוֹמַר, אִיר וֶועט שְׁפִּירֶען אִין זִיךְ מִיט אַייעֶרֶע חוּשִׁים רוּחָנִיִּים אַ גְרוֹיסֶע הֵיילִיגְקַייט.

וְעָזְרֵנוּ לְעָנְגוֹ גַּם בְּתוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

אוּנ הֶעלְף אוּנְז, אַז לְבַד וָואס מִיר טוּעֶן זִיךְ פֶּערְגֶעניגֶען שַׁבָּת מִיט גוּטֶע שְׁפַּייז, פִּישׁ אוּנ פְלֵיישׁ אוּנ פֵּרוֹת, זָאלִין מִיר אוֹיךְ מַאכִין פֶּערְגְנִיגֶען אוּנְזֶער נְשָׁמָה, מִיט דֶעם וָואס מִיר וֶועלִין דַאווֶנֶען מִיט אַ וַוארִימֶע הַארְץ אוּנ לֵייעֶנֶען הֵיילִיגֶע סְפָרִים וָואס דָאס אִיז דֶער גַאנְצֶער תַּכְלִית פוּן שַׁבָּת, אַז עֶס זָאלֶען צוּ זַאמֶען קוּמֶען אַלֶע דְרַיי הֵיילִיגְקֵייט, "שַׁבָּת" אִיז הֵיילִיג, "אִידֶען" זַיינֶען הֵיילִיג אוּנ דִי "תּוֹרָה" אִיז הֵיילִיג, אַז "אִידֶען" לֶערְנֶען "שַׁבָּת" דִי "תּוֹרָה", וֶוערִין צוּ זַאמֶען גֶעפְלָאכְטֶען אַלֶע דְרַיי הֵיילִיגְקֵייט, זֵיי זָאלִין הָאבִּין אַקִיוּם אוֹיף עֶווִיג.

וְקַבֵּל בְּרָצוֹן הַדְלָקָתִי וּבִרְכָתִי עַל נֵרוֹת שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ.

הַארְצִיגֶער פָאטֶער, נֶעם אָן מִיט בַּאווִילִיגוּנְג אוּנ צוּפְרִידֶענְהַייט מַיין אָנְצִינְדֶען דִי לִיכְט מִיט מַיין בְּרָכָה לְכָבוֹד דֶעם לִיבֶּען שַׁבָּת קוֹדֶשׁ.

משלים יקרים

א) דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט אַ מָשָׁל צוּ אַ מַלְכָּה וָואס דֶער מֶלֶךְ הָאט אִיר אִיבֶּער גִיגֶעבִּין דִי שְׁלִיסְלֶען פוּן זַיינֶע אוֹצָרוֹת, הָאט זִי שׁוֹין אַגֶעווִיסֶען צֵייכֶען אַז דֶער מֶלֶךְ הָאט אִיר גֶעמַאכְט פַאר אַוֶוירְטִין אוֹיף אַלֶע זַיינֶע אוֹצָרוֹת, זִי דַארְף נוּר הִיטֶען

מעשה אלפס

גְרוֹיסֶער אִינְזִינֶער (דֶער בּוֹרֵא עוֹלָם) הָאט אִיר בֶּעשַׁאפִין אִין זֶעקְס טֶעג אוּנ דֶעם זִיבֶּעטֶען טָאג הָאט עֶר גִירוּהט, בֶּעדַייט דֶער לִיכְט בֶּענְשִׁין שַׁבָּת, עֶס זָאל אַרַיין שַׁייגֶען אִין דִי אִידִישֶׁע שְׁטוּבּ דִי אֱמוּנָה פוּן חִדּוּשׁ הָעוֹלָם. אוּנ ווַייל דִי פְּרוֹי הָאט אִין זִיךְ אוֹיךְ דִי זֶעלְבֶּע סְגוּלָה פוּן שַׁבָּת, זִי ווייזְט אוֹיךְ אוֹיף חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, ווִי הַשי"ת הָאט גִיזָאגְט (אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ) אִיךְ וֶועל אִים מַאכִין אַדָאפֶּעלְטֶע הִילְף, (עֵזֶר) זִי זָאל אִים צוּ גְרֵייטֶען שְׁפַּייז פַאר זַיין קֶערְפֶּער (כְּנֶגְדּוֹ) אוּנ מִיט דֶעם וָואס אִיךְ וֶועל אִיר

בעשאפען

להאיר את בתי נפשנו באמונתך הטהורה כי אתה בורא העולם ומנהיגו.

צו ערלייכטען אונזערע געפיהלען מיט דעם שיין פון דיא ריינע אמונה, אז דו ביסט דער גרויסער איינציגער וואס האט גיסטרויעט דעם הערליכען וועלט-פאלאץ, וואס צום אנדיינקונג האסטו גיגעבין דעם הייליגען, שבת, אז אין זעקס טעג האסטו בעשאפען די הימל און ערד און אלעס וואס אין זיי געפינט זיך, און שבת האסטו גירוהט.

כאשר הראית לנו בהוציאך אותנו ממצרים בזרועך הנטויה.

און אזוי ווי דו ביסט דער בעשעפער פון הימעל און ערד אזוי ביסטו אליין זייער פיהרער, ווי דו האסט גיוויזען בעת דו האסט אונז ארויס גענומען פון מצרים, אז די גאנצע נאטור איז אין דיין האנד, איר צו ענדערן ווי דו ווילסט, דרום איז דער שבת אויך אין אנדיינקונג "זכר ליציאת מצרים".

ועזרנו לשמור אותו בקדשה מבואו ועד צאתו.

ליבער הארציגער גאט, אזוי ווי דו האסט מיר גיהאלפען אריין נעמען דער שבת מיט כבוד און הייליגקייט, אזוי זאלסטו מיר העלפין אים צוהיטען אגאנצען מעת לעת, מיר זאלען פארברייגען נור אין תורה ומעשים טובים, דאווענען מיט אוואריטע הארץ, לערנען אליין און פארהערין די קינדער וואס זיי האבען גילערינט אגאנצע וואך.

ולא יבא חלילה חלול שבת על ידינו.

און היט אונז אויס, עס זאל חלילה ניט קומען דורך אונז קיין חלול שבת, סיי אמלאכה, אדער ריידן וועגן גישעפט וואס דאס הייסט אויך אחלול שבת. שבת דארף מען זיך פארשטעלין אז אלע ארבייט איז גיענדיגט, און עס איז ניטא וועגין וואס צו ריידען, אויך זאלען מיר ניט ברויכען קיין כעס אין אים. נור עס זאל זיין שלום ושלוה ביי אונז.

מעשה אלפים

בעשאפען אין זיין געגענווארט וועט די אויך זיין אהילף צו שפייזען דיין ניישט, וועהענדיג איר וואס די איז בעשאפען גיווארין עצם מעצמיו. וועט ביי אים פעסט ווערען די אמונה אין חדוש העולם. דרום איז די מצוה ניגעבען צו איר, אנצינדען שבת צוויי ליכט צו ווייזען אז די מיטען שבת זייגען צווי וויכטיגע ליכט, ליכטיג מאכען אונזערע אויגען אין די אמונה פון חדוש העולם. וואס

(השלמה)

משלים יקרים

היטען ניט פארלירען די שלימות. דאס גלייכען, אז השי"ת האט גיגעבין אידין דעם טאג שבת, אין אבעוויז אז ער האט זיי געמאכט הערשען איבער אלע זאכין וואס איז בעשאפין געווארין אין

די

אי"ם

וְתִשְׁמוֹר אֶת כָּל בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל מִשְּׂרֵפוֹת.

און דער זכות וואס מיר האבען אן געצונדען די ליכט פון שבת אין דר צייט און מיט כבוד, זאל מגין זיין, עס זאל ניט זיין קיין אונגליקן פון שרפות אין אידישע הייזער חלילה.

וִישַׁלַּח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנוּ.

און אזוי ווי מיר האבען בעלויכטען דעם שבת מיט ליכט, און מיר היטען אים מיט אמת, זאלסטו אויך שיקען דיין „ליכט" און דיין „אמת", דאס איז אליהו הנביא און מלך המשיח, זיי זאלען אונז ארויס פירען פון די פינסטערקייט פון גלות און פירען צו די גרויסע ליכט פון בית המקדש.

וּמַזָּלֵנוּ יָאִיר כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

און אונזער מזל זאל אויף שיינען ווי די זון אין העלען טאג, אז אלע וואס ווילען אויף אידען נעהמען נקמה, זאלען פאר שעמט ווערן, און דער מלאך רע זאל בעל כרחו אויך ענטפערן, אז מיר זיינען דיין ליבע פאלק, וואס דו האסט אויסערוועהלט פון אלע פעלקער, פירן אונז מיט שטאלץ און פרייד אין די הייליגע ליכטיגע לאנד במהרה, אמן.

תחנה (אין ירושלים בויין) כותל מערבי (נאך ליכט בענשן און שבת פריה)*

דיא אשה וואס אירע געדאנקען איז ריין און הייליג, אז בעת דאווענען שטעלט זי זיך פאר ווי זי שטייט אין ירושלים עיר הקודש אנטקעגען קודש הקדשים (ווי אין הייליגען תלמוד שטייט), אזא זארט פרוי קען זאגען די תחנה אין חוץ לארץ אויך. נור איינינגע ווערטער איז דא וואס זיא דארף ניט זאגין, נור טראכטין אין הארצען, וועלכע ווערטער? פארשטייט יעדער גילערענטע פרוי אליין.

גרויסער גאט! שטייענדיג דא ביי דעם מערב וואנט פון בית המקדש. פאלט אויף מיר אגרויסער פחד און אציטערניש, אז איך באדיינק זיך אויף וואס פאר אפארכטיגען און הייליגען ארט איך שטיי יעצט, איך ווייס ניט אויב איך בין גאר ווערט. אז מיין פוס זאל דא ארויף טרעטן, דא איז דער הייליגער ארט וואס אונזער פאטער

די זעקס טעג, חייל שבת איז „תכלית" אויף דעם פונדאמענט (בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ) ווערט ניבויט די גאנצע אידישע רעליגיאן.
מעשה שמים וארץ ער איז דער אוצר

פון

דער צווייטער אנבייגקונג פון שבת איז „זכר ליציאת מצרים" איז די פרוי

אברהם האט גיבויט זיין מזבח ריכטיג אנטקעגן דעם מזבח פון הימל, און האט דא ארויף גילייגט דעם טייערין קרבן, זיין ליבען איינציגען זאהן יצחק, און בעת ער האט גינומען דעם חלף לייגען אים אויף זיין האלז, איז ביי יצחק'ן די נשמה ארויס און ארויף גיפלויגן אין הימל, און דער גרויסער הימלישער כהן גדול (דאס איז מיכאל המלאך) האט איר מקריב גיוועזן אויפען מזבח פון הימל *), און בעת דער מלאך האט גירופען פון הימעל, אברהם אברהם! האלט אב! טוא אים גאר ניט, איך ווייס שוין, אז דו ביסט גאטס פארכטיג און דו האסט ניט פארמיטען דיין ליבען איינציגען קינד פון מיר, כלומר, דיין קרבן איז שוין אין ארדנונג, דעם עיקר (דאס איז די נשמה) האט מען שוין מקריב גיוועזן פאר השי"ת, פעלט נור דער קערפער, דאס קען מען פאר בייטן אויף דעם קערפער פון אבעל חי, ווייל אלעם קערפער איז דער מענש מיט די בעלי חיים גלייך, אלזא האט ער אים צו גשיקט דעם באראן, און אברהם האט אים מקריב גיוועזן אנשטאט דעם קערפער פון יצחק, און השי"ת האט אראב גישיקט אטל של תחיה און האט לעבעדיג גימאכט יצחק'ן, און אראב שטייגענדיג פון מזבח, האט יצחק אויף זיך אליין גיזעהן "תחית המתים" און זיך מתבונן גיוועזן אז אזוי וועט דער בורא ברוך הוא, לעתיד מחיה זיין אלע טויטע (וואס זיינען גיוועזן דבוק צו אים ביי זייער לעבען), האט ער זיך גישטעלט און גיזאגט די ברכה "ברוך אתה יי' מחיה המתים". אה, וואס פאר א פארכטיגער ארט דא איז! אז אזא וואונדערליכע הייליגע היסטאריע האט דא פאסירט. —

דא איז אויך דער ארט וואס אונזער פאטער יעקב, גייענדיג פון גרויסען בית המדרש פון שם ועבר וואס ער האט דארטין גילערינט פערצעהן יאר טאג און נאכט. נאכהער אז ער איז גיגאנגען קיין חרן צו

אויך אשייכות צו דעם, ווייל בזכות נשים צדקניות זיינען אידען אוים גילייזט גיווארען פון מצרים.

פון אלעם וואס איז בעשאפן בששת ימי המעשה, דער איד דארף נור היטען דעם שבת מיט הייליגקייט, סיי וואס איז נוגע צום גוף, אן גרייטען די שענסטע און די בעסטע שפייז נאך זיין פערמעגן,

*) ווי די תורה איז מרמז (וישם אותו על המזבח) אברהם האט ארויף גילייגט דעם הויפט יצחק, דאס איז זיין נשמה (ממעל לעצים) אויף דעם הימלישן מזבח וואס ער איז איבער די האלץ, ווייל דער מזבח וואס אברהם האט געבויט, איז געווען אונטער די האלץ.

לבן, האט השי"ת פאר האלטען דעם טייערין אורח דא אויף דעם הייליגען פלאץ, ער האט אראב גילאזען דעם לאמפ (די זון) פאר דער צייט. בכדי דער טייערער גאסט זאל דא בלייבען אויף נאכט לעגער, אונ האט אים דא גיוויזען אין חלום אז אליטער שטייט אויף ד'ערד אונ דער שפיץ גרייכט צום הימל. דאס איז אבילד אויף די וויכטיגקייט אונ די הויכקייט פון זרע אברהם, דאכט זיך אקליין מענשעלע ליגט דא אויף ד'ערד, אונ אשטיין צו קאפען, אבער זיין הויפט גרייכט צום הימל אונ די גאטליכע מלאכים (וואס ווערען בעשאפין פון זיין תורה ומצות) גייען ארויף אין הימל, מקבל זיין השפעה פאר זיין נשמה (חכמה, בינה, ודעת), אונ פאר זיין קערפער (פרנסה) אונ נידערין אראב צו ריק, אים דאס איבער געבען. אונ דער עוויגער בכבודו ובעצמו שטייט ביי אים צו קאפען, היטען אים אין אלע גיפערליכע וועגין וואס ער וועט גיין, ביז וואנען ער וועט קומען צוריק אין די הייליגע לאנד, אונ עס וועט אויף אים מקוים ווערען אלע הבטחות וואס ער האט פארשפראכען צו אברהם ויצחק. ווי דער הייליגער יעקב האט זיך אויף גיוואכט פון שלאף, איז ער פארציטערט גיווארען אונ גיזאגט מיט שרעק, אהו ווי אווי שלאף איך דאס אין אזא פארכטיגען ארט, דאס הייסט אז מ'איז זוכה צו שטיין אויף אזא הייליגען פלאץ, דארף מען זיין וואך מיט הייליגע גידאנקען, ניט פארשלאפענער הייד. היינט אז דער הייליגער יעקב וואס ער איז גיוועזען אזוי רייך אין תורה ומעשים טובים האט זיך גישראקען, וואס זאל שוין זאגען אזא ארימע פרוי ווי איך (וואס איז ארים אין מעשים טובים אונ רייך אין פעלערין), פון גרויס פחד האב איך גאר קיין ווערטער אין מיין מויל, נור איך פאר טרוי זיך אויף דעם וואס אונזערע חכמים זאגען, אז וואו מ'זעט דיין גרויסקייט דארטען זעט מען דיין ענוה. מיט דעם גידאנקען פאס איך זיך מוטה איבער צו זאגען די קורצע תפלה וואס דער הייליגער פאטער אברהם האט דא מתפלל גיוועזען נאך די עקדה, וויא אין דיין הייליגע תורה שטייט (ויקרא

משלים יקרים

אונ סיי וואס איז נוגע צום נפש, היינו דאוונען ווארים אונ לערנען, אונ עסין

לכבוד

מעשת אלפס

אונ ווען די אשה איז חלילה ניט זהיר אין דעם, הייסט עס. די איז שוואך אין די אמונה אז דער בורא איז דער מחדש

העולם. ... עס האפט דיך ביי איה נארישע נידאנקען, פילייכט איז נאר די בלינדע גאטער די ... עערט ... בעהאנדילט, ... די דארף ...

דעם

אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, אברהם האט גיבעטען, אז השי"ת זאל אויסערוואהלען דיזען ארט צו מאכען דא שטענדיג רוהען זיין שכינה, דאס אידן זאלען זיך דא אויפקלייבען מקריב זיין קרבנות, איינציגען דיין נאמען מיט גרויס ליבשאפט, ווי מיין זאהן יצחק האט יעצט גיטאן, און דו האסט מקבל גיוועזן זיין ווארימע תפלה, און האסט געוויזען אונזער פאטער יעקב, אז דיין שכינה רוהט דא שטענדיג. נאכהער האסטו מגלה גיוועזן אונזער קעניג דוד, אז דא איז דער היילעגער ארט וואו דיין שכינה רוהט, האט ער דא גיבויט א מזבח, און זיין זאהן שלמה האט דא גיבויט דעם בית המקדש, וואס ער האט פאראייניגט אלע אידישע הערצער מיט גרויס אהבה צו השי"ת, און פון דענסטמאל אן רוהט דיין שכינה דא אפילו אין די צייט פון חורבן, ווי אונזערע חכמים זאגען (מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי) די שכינה האט קיין מאל ניט אב גיטראטען פון כותל מערבי, ווי שלמה המלך זאגט (הנה זה עומד אחר כתלנו) מיין גיליבטער פריינד (די שכינה) רוהט כביכול הינטער די וואנט, און בעת חורבן וואס טיטוס מיט זיינע חילות האבען צו בראכען אלע ווענט פון בית המקדש, האסטו מיט דיין השגחה גילאזין די איינציגע וואנט, אז קיין הארמאט און קיין באמבע האט איר ניט גיקענט רירען פון ארט, צו ווייזן דיינע קינדער, אז אפילו בעת זיי האבען דיר ערצארינט. האסטו ניט אב גיטראטן פון זיי, און דיין השגחה איז פון דאנען משגיח אויף זיי אין אלע ערטער וואו זיי זיינען צו זייט און צו שפרייט, אזוי בין איך ארימע פרוי (אברהם אבינו'ס אייניקיל) אויך מתפלל אז פון דעם הייליגען ארט, זאל זיין דיין השגחה אויף דיין הייליגע פאלק ישראל, דו זאלסט איין פלאנצען חסד און רחמים אין די הערצער פון די מלכים ושרים פון אלע ערטער וואו אידין גיפינען זיך, זיי זאלין זיי פאר היטען פון בלעמ'ס תלמידים וואס שלאגען זיי מיט זייערע שלעכטע צינגער, און פון די חוליגאנעס וואס קומען אויף זיי מיט די הידים ידי עשו, ווי יעקב אבינו האט גיבעטין אויף דעם הייליגן ארט, אז דו זאלסט אים

מעשה אלפס

דעם קינד גיט השי"ת ניט דעם שליסעל צו עפענען דעם טויער, דאס פארשטייען אלע, אז די שליסעל פון קינדבעטארין איז ניט איבערגעגעבן צו קיין שליח פון די נאטור. קיין דאקטאר נעמט ניט ביז די

משלים יקרים

לכבוד שבת, דורך דעם זכות ווערט די גאנצע נאטור נכנע צו אים, און עם ווערט געשיקט א ברכה בכל משלח ידיו: לעצטע מינוט וואס דארטין טוט זיך. אונד

אדער

מיט מיינע קינדער באהיטען פון עשו, פון לבן און בני לבן, ובפרט די גוט הערציגע אידין וואס שטיצין די תלמידי חכמים און די איבעריגע מענשין וואס זיצען אין דיין הייליגע שטאט ירושלים, און אין די איבעריגע שטעט פון ארץ ישראל זאלסטו זיי געבען גרויס הצלחה בכל משלח ידם. און איך ארימע פרוי (פלונית בת פלונית) זאל אויך גיענטפערט ווערין בתוך כלל ישראל מיט די דריי טייערע ברכות, גיזונד און פרנסה און נחת פון קינדער, און מיר זאלען הערען בשורות טובות פון כלל ישראל, און אויך פון מיין פאמיליע וואס זיצען אין חוץ לארץ.

און אזוי ווי אונזערע חכמים שרייבען (אין מסכת שבת) אז צו ליב די גרויסע עבירה פון חלול שבת האסטו חרוב גימאכט דעם הייליגען ארט א) און אונז פארטריבען אין גלות, וואס אונזער בלוט גיבט זיך אין פיל ערטער ווי וואסער, און דיין הייליגער נאמען ווערט אזוי פיל מחולל, אך וועה איז צו מיינע זינד, קום איך דיר צו בעטין. אז בזכות וואס איך און די הייליגע טעכטער פון דיין ליבע פאלק ישראל האבען אנגינומען דעם ליבען שבת מיט גרויס כבוד און גיבענשט ליכט אין דער צייט, און נאכהער בין איך גיקומען דיר לויבען און דאנקען אין דעם הייליגען ארט, וואו דיין שכינה רוהט, בזכות זה זאלסטו שוין אויף אונז רחמנות האבען, און פירען אונז מיט שטאלץ צוריק אין אונזער לאנד, און אונזערע אויגען זאלען זוכה זיין צו זעהן דעם דריטען בית המקדש וואס דו העסט אראב שיקען פון הימל, וואס ער וועט שוין קיין מאל ניט חרוב ווערין, און מיר העלין דיר אין אים דינען מיט עהרין פורכט און מיט גרויס שמחה במהרה בימינו, אמן.

אתחנה ביי'ן כותל מערבי (שטענדיג גילטיג).

הייליגער גאט, איך דאנק און לויב דיין ליבען נאמען, וואס דו האסט מיר מזכה גיוועזן צו קומען אין דיין הייליגע לאנד, און שטעלין מיין טריט אויף דעם בארימטען הייליגען פלאץ, וואס דו

שערי ציון

א) ווי די תורה איז מרמז (את שבתותי תשמרו) אז איר וועט היטען מיינע שבתים ניט מחלל זיין (ומקדשי תיראו

מעשה אלפס

אדער א נקבה, און ווען ער וועט ארויס גיין? הכלל, קיינער איז ניט אימשטאנד צו עפענען דעם טויער, נור השי"ת אליין, היינט אז דו צווייפעלסט איבער אז עס איז נאר דא א בורא יחיד, טו זאל דיר די בלינדע נאטור ענטפערן, פארשטייט מען שוין אין וואס פאר א לאגע זי בלייבט.

און

האסט אויסערוואהלט, אז דיין שכינה זאל דא שטענדיג רוהען, אזוי ווי די נשמה רוהט אין מוח פון מענשין וואס ער איז (עולם קטן) אקליינע וועלטיל, אזוי איז דער היילגער ארט דער מוח פון די גרויסע וועלט, ווייל ארץ ישראל רופט זיך (ראש עפרות תבל) די קאפ פון דער וועלט, אונ דא איז דער העכסטער פלאץ פון גאנץ ארץ ישראל (ווי דער מוח איז דער העכסטער ארט פון קאפ), אונ דו גאט וואס דו ביסט (דער חי העולמים) די נשמה פון דער וועלט, רוהסט דא שטענדיג אונ פון דאנען ווערט פארשפרייט דיין השגחה אויף דער גאנצער וועלט, אזוי ווי די נשמה וואס רוהט אין מוח גיט איר חיות אין גאנצען קערפער, אונ אדם הראשון וואס זיין קאפ איז גינומען גיווארען פון עפר ארץ ישראל איז זיין מוח גינומען גיווארען פון מקום המקדש, בכדי זיין מוח זאל זיין היילג, דארטען זאל קענען רוהען די היילגע נשמה (וואס זי איז אחלק אלוה ממעל), דרום בעת ער איז פארטריבען גיווארין פון גן עדן, האט ער דא אויף דעם ארט מקריב גיוועזן אקרבן דעם שור הפר וואס איז בעשאפען גיווארן בששת ימי בראשית, דא אויף דעם היילגען ארט האט ער באקענט זיין זינד אונ האט תשובה גיטאן, אונ נח בעת ער איז ארויס פון תבה אונ האט גיזעהן, אז די וועלט איז וויסט האט ער זיך פאר נאנדער גיוויינט אונ זאגט, רבונו של עולם וועגען די זינד פון די נארישע מענשין האסטו חרוב גימאכט דיין וועלט! האט ער אויף דעם פלאץ גיבויט אמזבח אונ מקריב גיוועזן קרבנות, מתפלל צו זיין אז דו זאלסט שוין מער ניט חרוב מאכען דיין וועלט. שרייבסטו אין דיין תורה (וירח ה' את ריח הניחוח), אז דיר האט גישמעקט דער ליבליכער גירוך פון די קרבנות, כלומר, נח'ס תפלה ביי די קרבנות וואר דיר גיפעלין, ווייל דו האסט גיזעהען זיין ריינע הארץ, ווי ער האט זיך פארגישטעלט בעת מקריב זיין דעם קרבן, אז ער איז גרייט אפפערין די כחות הגוף מיט די תאוות אויף דעם פייער פון דיין ליבע (אהבת ה') מקיים זיין (ואהבת את יהוה אלהיך) דוא זאלסט ליב

מעשה אלפס

אונ ווענין וואס מיר זעהען, אז פיל פון די וואס בענשין גאר קיין ליכט ניט אונ האבין נאך אטרייפע קיך אויך, נעבוירען נאנין נרינג. — ווענין דעם זאגין אונזערע חכמים אגוט ווארט. (נפל תורא חדד סכינא)

שערי ציון

תיראו) וועט איר דאפיר האבען אייער בית המקדש איר וועט האבען ערהע פורכט פאר אים. ווייל ווען איר היט שבת, זייט איר מודה אין חידוש העולם,

חע עם תערט קראנק א קשרת בעל חי לויפט מען נישזויגד צום שוחט, נייל רויד

האבען גאט ברוך הוא (בכל נפשך) מיט דיין גאנצע זעלעס, און דאס איז געוועזען אזוי ערינסט, מיט ענערגיע אז עס איז איינגעשטעמפּעלט געווארען אין זיינע בלוט, די היילינגע כחות וועלין איבער גיין אין איינינגע פון זיינע קינדער. ווי אברהם אבינו און חנניא מישאל ועזריה און פיל צדיקים וחסידים וואס האבען זיך געלאזט ווארפען אין פייער צו ליב אהבת השי"ת, האסטו דאן צו געזאגט אז דו וועסט שוין מער ניט חרוב מאכען די וועלט וועגין די שלעכטע מעשים פון מענשין. ליבער הארציגער פאטער, אז איך זעה דא דעם ארט וואו דיין היילינגער פאלאץ איז געשטאנען, נעמט מיר אן אגרויס געוויין. אה, רבונו של עולם! איבער די זינד פון די נארישע מענשין האסטו חרוב געמאכט אזא הערליכען וועלט פאלאץ, וואס די גאנצע וועלט האט געשעפּט השפּעה און ליכטיגקייט פון איס, פאר די נביאים איז דא געוועזען דער קוואל פון נבואה, פאר בעלי רוח הקודש איז דא געוועזען דער מקור פון רוח הקודש, פאר חכמים אמקור פון חכמה, און זינט ער איז חרוב געווארן, האבען מיר עס אלעס פארלארען. אה גוטער גאט! אזוי ווי דו האסט אנגענומען נח'ס תפלה אזוי זאלסטו אן נעמען מיין תפלה וואס איך בעט דיר מיט ווארימע טרערין אין דעם נאמען פון כלל ישראל, אז דער בית המקדש זאל שוין געבויט ווערין דורך דיין היילינגע האנד, וועט ער שוין מער ניט חרוב ווערין, און זאלסט שוין דאס היילינגן ארט דער פרייען, אז מיר זאלען דיר קענען דינען מיטין גאנצין הארצין מיט פיל שמחה און מיט פיל גוטעס אין דעם היילינגען בית המקדש, און אלע פעלקער זאלען דער קענען, אז דו ביסט איינער און מער קיינער, און אלע זאלען קומען בוקען זיך פאר דיר אין דעם היילינגען ארט, ווי דוד המלך זאגט (יבא כל בשר להשתחוות לפניך ה') און מיר זאלען זוכה זיין צו קומען אהער עולה לרגל זיין במהרה בימינו, אמן.

אדריטע תחנה ביי'ן כותל מערבי (נאך ליכט בענשין).

ליבער גאט, איך קום יעצט נאך מיין בענשין ליכט מתפלל זיין אויף דעם היילינגען ארט, צום אנדיינקונג אז לעתיד וועט

שערי ציון מעשה אלפס

אז דער בורא האט אין זעקס טעג דורך דעם רעכינט מען אב ראטעוועןדעם שאדין, אבער ווען א בהמה טמאה איז
בעשאפען
אמסכנת רופט מען ניט קיין שוחט, ווייל דא וועט מען נאר ניט מציל זיין, דאס גלייבען
רעז

משיח וועט קומען, וועלין אלע מענשין (וועלכע וועלין ווערט זיין) קומען דא אלע שבת בוקען זיך פאר דיר אונ לויבען דיין הייליגען נאמען. ווי דו האסט גיזאגט דורך דיין הייליגען נביא ישעיה (והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה׳), דאס הייסט מ׳וועט אין דער היים בענשין ליכט, נאכהער וועט מען זיך זעצין אויף אלופט-באלאן, אויף אעראפלאן, אונ אין איינינגע מינוטען וועט מען זיין דא, מקבל שבת זיין אונ דאווען מעריב אונ קומען צוריק צופליען צו הויז מאכען קדוש, ווי עס שטייט (מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהם), די פעלקער וועלין זאגען, ווער זיינען דאס די גליקליכע וואס קומען צו פליהען ווי אויף וואלקען? איך פון גרוים תשוקה (לוסט) וואס איך בענק צוא דיא גליקליכע צייט, וואס מיר וועלין קענען שטענדיג זיין נאהענט צו דיר. אפילו די וואס וועלין וואהנען אין ענדע ארץ ישראל (גאנץ וויים פון ירושלים), וועלין אויך קענען קומען מקבל שבת זיין דא, דרום בין איך דא גיקומען יעצט מקבל שבת זיין, אונ בעטין דיין ליבען נאמען, דו זאלסט מיר העלפען, אז די ליכט פון שבת זאל ביי מיר שיינען אגאנצע וואך, ווי ביי אונזער מוטער שרה, דאס הייסט אז די ליכטיגקייט פון דער תורה וואס אויף דעם ווייזט די ליכט פון שבת, זאל שיינען ביי מיר אין שטוב שטענדיג, בכדי איך מיט מיין מאן אונ קינדער זאלען אויך זוכה זיין צו די גליקליכע צייט, במהרה בימינו, אמן.

אתחנה פאר קבלת שבת.

גרויסער מעכטיגער קעניג! איך דאנק דיר. וואס דו האסט מיר מזכה געוועזן מיט די הייליגע מצוה מקבל פנים זיין שבת המלכה מיט ליכטיגקייט, עס זאל אריין שיינען אין מיין שטוב די ליכט פון אמונה אין חדוש העולם, וואס שבת בעווייזט אז אין זעקס טעג האט דער בורא בעשאפען די גרויסע וועלט, די הימעל אונ די ערד

מעשה אלפס

רעדט די משנה נור וועגן די כשרה פרויען וואס פירען זיך אידישליך, נור זיי זיינען ניט זהיר אין די דריי מצות צו טאן ווי נייטיג איז. אבער וועגן די טמאים ר״ל, וואס לאכען נאר פון אידישקייט, ארום זיי רעדט מען דא ניט, מיט זיי וועט זיין אין אנדער חשבון.

שערי ציון

בעשאפען די וועלט מיט אלע אירע הערשאפט, אונ דער אנהייב בריאת העולם איז דאך געוועזן פון בית המקדש

מיט אלעם וואס אין זיי, דעם מערקווירדיגען ים מיט אלע מורא'דיגע
ברואים וואס אין אים, און דעם זיבעטען טאג האט ער גירוהט, (ויגפש)
און איז געווארען די נשמה פון די גרויסע וועלט, ער איז זיי מחיה
יעדער רגע ווי די נשמה איז מחיה דעם גוף, און אזוי ווי מיר ווייבער
זיינען אויך אליכט פון אמונה, ווייל דורך דעם וואס די פרוי (חוה)
איז בעשאפען געווארען פאר אדם'ן אין די אויגן, האט ער גיזעהען אז
די וועלט האט איין בעשעפער, הייסט דאס מיט אונזער בענשין ליכט
ווערט די אידישע שטוב בעלויכטען מיט צוויי ליכט, ליכטיג מאכען
אונזערע אויגען אין די אמונה, אז עס איז דא אגרויסער איינזיגער
(אבורא יחיד) וואס האט גיבויט דעם גרויסען וואונדערליכען וועלט
פאלאץ, און בזכות די אמונה זאלסטו בעלייכטען אונזערע אויגען אין
די ליכטיגקייט פון דער תורה, און זאלסט אונז ארויס נעמען (מאפלה
לאור גדול) פון פינסטערין גלות צו די ליכטיגקייט פון דער גאולה,
וואס דאן וועלין מיר זאגען איינע צו די אנדערע (לכו נרננה לה'), קומט
מיר וועלין לויב-זינגען צו גאט (נריעה לצור ישענו) מיט פרייד צו
שאלען פאר דעם שטארקען שוטץ פון אונזער הילף, וואס מיר האפין
זוכה זיין צו דעם במהרה בימינו, אמן.

תחנה פון ערב ר"ח, צו יום כפור קטן.

תפלה לעני כי יעטוף, ליבער גאט. איך קום אויס גיסען מיין הארץ
פאר דיר ווי איין עלינטער ארימאן, וואס איז פארשמאכטעט
און איין גידרייט אין דרייען פון גרויס פיין. א גאט! הער צו מיין
געבעט. און מיין שרייען זאל קומען פיר דיין הויכען שטול, אין דעם טאג
וואס איך רוף דיר ענטפער מיר גישווינד, דען עס פערשווינדען אין
רויך מיינע טעג, און מיינע ביינער זיינען ווי צו טריקענטע שייט העלצער,
מיין הארץ איז ווי פערוועלקטע גראז, מיין גיטראנק איז צו מישט מיט
טרערין וועגין דיין צארען וואס דו האסט מיר אמאל אויף גיהויבין און
גיטראגען אויף אדלער פליגלען, און היינט האסטו מיר ארונטער

שערי ציון

פון אבן שתיה (דער גרונד שטיין וואס איז געווען אין קודש הקדשים) און פון איהם האט זיך פונאנדער געשפרייט אין אלע זייטען בי

מעשת אלפס

און וועגין דעם, וואס צווישען די ערליכע וואס זיינען ניט זהיר טרעפט דאך אויך פיל וואס געבוירען נריגע? — דער סדר העולם איז. ווען איינער טוט אב אגרויסין

פארברעך וואס סוד פער'משפט אים פונט-שטראף, דערלאנגט פון מאכט מאל

אביפע

גיווארפען אין אב גרונד, אמאל בעת מיר האבן געהאט א בית המקדש מיט א כהן גדול, זיינען מיר געווען ווי דער רייכער רייזענדער וואס פארט מיט'ן באן אין פערטע קלאס, אויך נעמט ער איין מאל א בילעט ביז וואנען ער דארף פארען, פאר דינט ער אין צווייען, עס קאסט אים ביליגער, אי ער זיצט רוהיג די גאנצע וועג. ער דארף ניט לויפען אונ שפארען זיך ביי'ן קאסע יעדער מאל, די סטאנציעס איז פאר אים נור אפערגעגאנגען זיך דורך גיין אויפען פלאץ פארמע האפען פרישע לופט אונ עטוואס גיניסען אויפען בופעט זיך ערקוויקען די הארץ, אזוי זיינען מיר אמאל גיוועזן אין אהויכע מדרגה אין גרויסען פלאהר, מיר האבען גהאט אלאנד, א קייזערטהום, סנהדרין, א בית המקדש, מיט א כהן גדול וואס ער פלעגט טאן די הייליגע עבודה יום כפור, פלעגט ער אויס בעטען פאר'ן כלל ישראל לעבין אונ פרנסה אויף אגאנץ יאהר, הייסט דאס מיר פלעגין באקומען א בילעט אין הימל-קאססע צו פארין אויפען לעבינס באן דריי הונדערט פיר אונ פופציג טעג ביז ענדע יאהר מיט גרוים כבוד אונ עהרע, איז די סטאנציעס (די ראשי חדשים) גיוועזן נור אלעס פערגעגאנגען מקריב זיין דאנקבאר קרבנות אויף די צופרידענהייט פון אונזער גליקליכען לעבען, אונ וואס דער בורא איז צופרידען פון אונזערע גוטע מעשים, אבער היינט האסטו אונז גיווארפען פון אזוי הויכע מדרגה אין אבגרונד, מיר האבען ניט קיין בית המקדש, ניט קיין לאנד, ניט קיין סנהדרין, ניט קיין כהנים, זיינען מיר ווי דער ארימאן וואס פארט דריטע אונ אמאל פערטע קלאס אין איינגעשאפט אונ רויך, אונ דאס איז ער ניט אימשטאנד נעמען א בילעט אויף די גאנצע וועג, נור אויף איינע אדער צווי סטאנציעס, נאכהער אויף יעדער סטאנציע זוכט ער בעקאנטע זיי זאלען אים אויס לייען אדער פשוט א נדבה מאכען אויף נאך א סטאנציע, אונ אזו קוועלט ער זיך ביז ער קומט וואו ער דארף, אונ מאנכע מאל פארזאמט ער דעם באן אונ וואלגערט זיך אויפען

אביטע אין אהעכערין בית המשפט אדער מען בעט גנאדע, איז אויב ער האט אנוטען מליץ, פועל'ט ער אז מ'פאר ביט די טויט-שטראף אויף איניגע יאהר קאטארגע, אונ אמאל פועל'ט מען מ'זאל אים ארויס לאזען פריי נעגין אנרויסען זאלאג, ביז ער וועט געפינען פאר זיך א זכות, דאס גלייכען די פרוי וואס האט אנוטען מליץ, פלומר זכות

ענדע וועלט, אבער אז מ'האט מחלל גיוועזן שבת, הייסט דאך דאס אב גילייקענט חדוש העולם אונ קדושת

סטאנציע ביז אצווייטען צוג. דאס גלייכען איז אונזער ארימקייט אין מעשים טובים אזוי גרוים, אז מיר זיינען ניט אימשטאנד אוים צו בעטין יום כפור אבילעט אויפען לעבענס באן קוים אויף צוויי סטאנציעס תשרי און חשון און די ווייטעריגע סטאנציעס (ראשי חדשים) דארפען מיר זוכען בעקאנטע (זכות אבות) זאלען אונז אוים לייען, אדער פשוט בעטין נדבות אוים וויינען אבילעט פון לעבען און פרנסה אויף נאך אסטאנציע (דרייסיג טעג) ביז דעם צווייטען ראש חדש, און אזוי פארין מיר פון איין ראש חדש ביזין צווייטען, און אמאל חלילה ווען מיר פארשלאפען איין ערב ראש חדש אן תפלה ותשובה, בלייבען מיר זיך וואלגערין חלילה די גאנצע צייט אן געזונד און אן פרנסה ביזען צווייטען ראש חדש. אלזא ליבער גאט האב שוין רחמנות אויף אונז און בענטש דעם חודש אויף אונז מיט געזונד און פרנסה, מיט הילף און טרייסטונג, דו זאלסט אונז ענטפערין אויף וואס דוד המלך האט געבעטין (שלח אורך ואמתך המה ינחוני) שיק דיין ליכט און דיין ווארהייט (דאס איז אליהו הנביא און דער מלך המשיח) זיי וועלין מיר פירען און ברייגגען צו דיין הייליגען בארג ציון, און דו וועסט דארטען בויען דעם דריטען בית המקדש, און קער צוריק די סנהדרין אויף זייער ארט מיט די כהנים און דעם כהן גדול, וועלין מיר דארטען באזוכען דיין בית המקדש גאנץ אפט מיט פרייד און געזאנג, אז דיין נאמען וועט געהייליגט ווערין אין דער גאנצער וועלט, ווי דוד המלך זאגט (בהקבץ עמים יחדו) בעת אלע פעלקער און קעניגרייך וועלין זיך אויף קלייבען צו זאמען דינען גאט אין דיין הייליגען בית המקדש, (וייראו גוים את שם ה׳) דאן וועלן אלע פעלקער זיך פירכטען פיר דיין גרויסען נאמען, און דיין עהרע וועט ערשיינען אויף אונז במהרה בימינו, אמן.

שערי ציון

המקדש, טו וואס דארף מען דעם ביהמ"ק? האט דער בורא אים חרוב געמאכט. דער פסוק (את שבתותי תשמורו) איז איבער

ניחזרת

מעשה אלפס

אבות (אפאטער, אזיידען, אעלטער ניידען אגרויסען למדן וצדיק), אדער זי האט אמאל אליין געטאן אגרויסע מצוה, פאר בייט מען די טויט שטראף אויף אקלענערין שטראף, היינו זי בלייבט מיט אפעלער קראנק פון קינדבעט און ליידעט שמערצין פיל יאהר, און דער צווייטער חיים דאס גאר ניט, ער מיינט זי איז ארוים פאלקאם געזונד, און אמאל פועל'ט דער זכות אבות אז עם ווערט גענומען א נאלאג, היינו אגרויסען טייל פון איר׳ע מעשים טובים און מ'לאזט איר פריי געזונד, ביז זי וועט

תשובת

רבונו של עולם, הער פון דער וועלט, אז איך באטראכט אידישע לאגע, ווי דוד המע״ה זאגט (דמיתי לקאת מדבר) איך בין שוין גיגליכען צו די קאת (אזא מין פויגעל וואס אין דער מדבר) זי שרייט שטענדיג מיט איין קלאגעדיגע שטימע, אזוי שריי איך שטענדיג מיט אביטערע שטימע אונ זיך פארוויסטעט אונ איינזאם, ווייל מ׳טרייבט מיר פון מיין רוהע (כל היום חרפוני אויבי) דעם גאנצין טאג לעסטערין מיר מיינע פיינדע (מהוללי בי נשבעו) די וואס שפאטען פון מיר, שווערין זיך מיט מיר. כלומר, ווען זיי שווערין זאגען זיי „באם זיי וועלין עובר שבועה זיין זאל זיי אוים גיין אזא סוף ווי דעם אידען — „כי אפר כלחם אכלתי״ ווען איך עס מיין שטיקעל ברויט איז מיר ביטער אזוי ווי איינער עסט אש (ושקוי בבכי מסכתי) אונ מיין גיטראנק איז פר מישט מיט טרערין, אבער אז איך באטראכט דעם ערב ראש חודש ווי פינסטער די לבנה איז, טאקע ווי סוף חודש די נאכט, זעה איך אז דו ביסט גירעכט אונ דיין משפט איז גירעכט. מיר אידען ציילען נאך די לבנה, איז ווייל מיר האבען נאך גיטאן די לבנה, האבען מיר בעקומען די שטראף פון די לבנה. די פינסטערע געפיהלען פון מענשין שטורמען (ווי די לבנה האט מקטרג גיוועזן אויף די זון) ווי קענען צוויי מלכים בענוצען איין קרוין? (אלזא האט זי פערלאנגט, מ׳זאל די זון קלענער מאכען), אזוי שטורמען די פינסטערע אונ שפל׳ה געפיהלען פון מענשין, „ווי קען איך דאס צו זעהען אז יענער איז מיר אויך גיווארען אגאנצע סדרה״? „יענער פערגלייכט זיך אויך צו מיר״? אלזא דארף מען יענעם בעליידיגען אונ קלענער מאכען. מיר האבין ניט צו גילייגט דעם אויער מיטן שכל הערין דעם אנטווארט פון השי״ת, יע מיין קינד, כבוד איז אטייערע זאך, איך האב טאקע איין גינאטירט אין מענשין עהרע געפיהל, נור קריך ניט זוכין כבוד אין קרומע וועגין צווישען דערנער, זוך ניט כבוד ווי די בהמה דורכין בריקענען אויף יענם אונ בעליידיגן איהם (זיין אמתכבד בקלון חבירו) זוכען

מעשה אלפס

תשובה טאן, איז ווען זי טוט ניט קיין תשובה האט זי זיך וויניג וואס צו פרייען מיט דעם וואס זי איז ארוים געזונד, ווייל איר זאלאנ בלייבט פר פאלין, דאס הייסט ויא האט פארצערט פר איר לעבין אנרויסעו טייל פון אירע מעשים טובים, אונ אויף שפעטער בלייבט איר נאנץ וויינינ, אדער מ׳גענמט חלילה צו די קינד אין איאהר, אדער צוויי יאהר ארום, הכלל השי״ת וויים וואס ער האט

שערי ציון

גיחזרת צוויי מאל אין דער תורה (אין קרושים אונ אין בהר) מרמז זיין אויף ביידע

צו

כבוד דורך יענעמס בזיון, קום איך וועל דיר פירען אין גראדין וועג, וואו דו וועסט אים טאקע גיפינען, ווי אונזערע חכמים זאגען „איזהו מכבד? המכבד את הבריות" גיב יענעם כבוד וועט מען דיר געבען כבוד, ווען דו שעצט יענעם וועט מען דיר שעצין, ווי יעקב אבינו איז גיוועזען אויס גיצייכינט מיט די מדה פון שלום. שטענדיג איבער גילאזען זיינע אונ דורך גיקומען מיט די שווערסטע מענשן. ווי עשו אונ לבן, אבער די לבנה וואס זי האט ניט גיוואלט שעצין די זון, וואס איז איר ענדע גיווארען? איר כבוד איז גימינערט גיווארין ביז צום גרונד, אזוי זיינען מיר דורך אונזער „שנאת חנם" איינע צו די אנדערע, אראב צום גרונד. אונזער בית המקדש איז חרוב גיווארען אונ מיר זיינען צו ווארפען אין אלע עקן וועלט, אונ האבען ביי אונזערע שכנים גיקראגן אפנים אשענדליכען, אונ מיר זיינען גווארין פינסטער ווי סוף חודש די נאכט. אלזא רבונו של עולם, וועה צו אונזער עלינד אונ העלף אונז מיר זאלען איבער צנייעם אויף שיינען, דו זאלסט אויס רייסען די קראפעווע פון שנאת חנם פון אונזער הארצען, אונ איין פלאנצען אנשטאט דעם „אהבה ואחוה ושלום ורעות" מיר זאלען ליב האבען איינע די אנדערע, אונ חס האבען אויף יעדערינס כבוד, ווען אפילו יענער קומט מיר אן גראב, זאל איך אים פערשווייגען, אונ ניט פארשעמען יענעם צוריק, וועט אויף אונז מקיים ווערין וואס די הייליגע דבורה הנביאה האט גיזאגט אין איר שירה (ואוהביו כצאת השמש בגבורתו). די וואס ליבען דעם בורא אונ ליבען אלע מענשן וועלין שיינען ווי די זון וואס זי האט גישוויגען בעת די לבנה האט איר בליידיגט, דאפיר איז זי גיבליבען ביי איר גרויסען שיין, אזוי זאלסטו אונז אויך בענשן מיט די ברכה פון שלום. ווי דוד המלך זאגט (ורוב שלום עד בלי ירח) עס זאל זיין אזוי פיל פרייד צווישען אונז, אז עס זאל בטל ווערען די פינסטערע לבנה געפיהלען, די אור הלבנה זאל זיין כאור החמה, אונזער כבוד זאל אויף שיינען, אלע זאלען זעהען אז מיר זיינען דיין גיליבטע הייליגע פאלק מיט דעם וואס דו וועסט אונז פירין (קוממיות לארצנו) מיט שטאלץ אין אונזער לאנד במהרה בימינו, אמן.

שערי ציון

בתי מקדשים, אז ווען אידין האבען געהיט שבת האבען די בתי מקדשים געהאט אקיום.

מעשה אלפס

צו טאן מיט יעדער איינציגען, אלזא איז די גלייכסטע וועג תשובה, חרטה אויף די פריהערדיגע עבירות אונ זיין פארזיכטיג מקיים זיין ריכטיג די דרייא מצות אויף להבא, וועט השי"ת שיינקען געזונד אונ נחת פון קינדער.

וכפרט

עֶרְבַּארְמִיגֶער פָאטֶער! בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ, אַלֶע צַייט װעל אִיךְ דִיר לוֹיבֶּען, װאָס דוּ הָאסְט מִיר גֶעגֶעבֶּען לֶעבֶּען אוּנ צוּם לֶעבֶּען (שפייז אונ קלײדונג אונ וואחנונג) פוּן מַיין יוּגֶענְד בִּיז הַיינְט, אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבֶּען אַז דֶער הֵיילִיגֶער שַׁבָּת אִיז דֶער אוֹצָר פוּן פַּרְנָסָה אוּנ הַצְלָחָה, װֶער עֶס הִיט שַׁבָּת מִיט כָּבוֹד אוּנ פֶערְגְנִיגֶען עֶפִינְט מֶען פַאר אִים דֶעם אוֹצָר מַשְׁפִּיעַ צוּ זַיין פַּרְנָסָה בְּכָבוֹד וּבְנַחַת, אוּנ נִיט אַזוֹי װָאס שַׁבָּת אִיז דֶער אוֹצָר פַּרְנָסָה פַאר'ן גוּף, אִיז עֶר אוֹיךְ דֶער אוֹצָר פוּן לֶעבֶּען אוּנ פַּרְנָסָה פַאר דִי נְשָׁמָה. דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג שַׁבָּת הָאסְטוּ לִיבֶּער הַארְצִיגֶער פָאטֶער אוֹיס עֶרְװָאהלְט צוּ עֶרְשַׁיינֶען אִין אִים אוֹיפְ'ן בַּארְג סִינַי פַאר דַיין לִיבֶּע פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אוּנ הָאסְט מִיט זֵיי גֶירֶעט דַיינֶע הֵיילִיגֶערַייד פָּנִים אֶל פָּנִים, עָאס פוּן יֶעדֶער דִבּוּר װָאס אִיז אַרוֹיס פוּן דַיין מוֹיל אִיז פוּל גֶעװָארֶען דִי גַאנְצֶע װֶעלְט מִיט אַגֶעשְׁמַאקְן רֵיחַ פוּן טַייעֶרֶע בְּשָׂמִים, װָאס נָאכְהֶער אִיז דֶער רֵיחַ אַרַיין אִין גַן עֵדֶן1), װִי אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבֶּען (אין מסכת שבת). דוּ הָאסְט בּוֹחֵר גֶעװֶען דֶעם טָאג פוּן שַׁבָּת צוּ גֶעבֶּען אִין אִים דַיין תּוֹרָה צוּ לֶערְנֶען אוּנְז, אַז דֶער תַּכְלִית פוּן שַׁבָּת אִיז נִיט דֶער עִיקָר צוּ פַארְבְּרֵיינְגֶען אִין עֶסִין אוּנ שְׁלָאפִין אוּנ שְׁפַּאצִירֶען, נָאר צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה אוּנ לֵייעֶנֶען הֵיילִיגֶע סְפָרִים, מְ'זָאל װִיסֶען װִי צוּ לֶעבֶּען אוֹיף דֶער װֶעלְט אוּם צוּ גֶעפִינֶען חֵן בַּיי גָאט אוּנ לַייטְא), װִי דוּ הָאסְט גֶעװִיזֶען דַיין עֶבֶד נֶאֱמָן (דיין היילינען טרייען קנעכט משה רבינו״), װָאס דוּ הָאסְט אִים גֶעקְרוֹינְט אוֹיפְ'ן בַּארְג סִינַי מִיט אַהֶערְלִיכֶע קְרוֹין (כליל תפארת) דָאס אִיז דִי מַייסְטֶעטִישֶׁע שְׁטְרָאלֶען װָאס הָאט גֶעשַׁיינְט פוּן זַיין מוֹחַ, אַז מְ'הָאט נִיט גֶעקֶענְט אַיין קוּקֶען אִין זַיין

1) דֶער מִדְרָשׁ דֶער צֵיילְט, אַז דֶער רוֹמִישֶׁער פְּרִינְץ אַנְטוֹנִינוּס אִיז אַמָאל גֶעקוּמֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִיז עֶר גִיוֶוען גִילָאדִין שַׁבָּת בַּיין נָשִׂיא (רַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ), הָאט עֶר גִיגֶעסֶען דִי תַּבְשִׁילִין װָאס מְ'הָאט צוּ גִיגְרֵייט פוּן נֶעכְטִין אוֹיף שַׁבָּת אוּנ עֶס הָאט אִים זֵייעֶר גִישְׁמֶעקְט, נָאכְהֶער אִיז עֶר גֶעװֶען גֶעלַאדֶען אִין מִיטֶען װָאךְ, הָאט מֶען דֶער לַאנְגְט פְרִישֶׁע

אקערסט

א) וּבִפְרַט מוּטֶערְס װָאס דַארְפֶען זֵייגֶען זֵייעֶרֶע קִינְדֶער, כְּלוֹמַר עֶרְצִיהֶען זֵיי אִין אִידֶעשֶׁע װֶעג, װָאס דָאס חֶענְדֶעט זִיךְ אִיבֶּער הוֹיפְּט אָן דִי מוּטֶער, זָעלְבְּסְט פֶערְשְׁטֶענְדְלִיךְ אַז מִיט אַ פוּסְטֶע טְרוּקֶענֶע הַארְץ קֶען מֶען נִיט זֵייגֶען קַיין קִינְד, דְרוּם אִיז שַׁבָּת גִישְׁטֶעלְט אַז אֲפִילוּ שְׁטוּב אַרְבַּייט (וִוי קָאכֶען בַּאקֶען) טָאר מֶען נִיט, כְּבִדֵי דִי פְרוֹי אוּנ אֲפִילוּ דִי קֶעכִין זָאל זַיין רוּהִיג אוּנ קֶענֶען זִיךְ אָנְזֶעטִיגֶען מִיט

פייערע

געזיכט; גלייך ווי מען קען ניט איין קוקען אויף די זון אין תמוז, צו וייזען אז די קאפ פון מענשען וואס לערינט תורה לשמה, איז אימ־שטאנד ליכטיג צו מאכען זיין קערפער, דאס הייסט זיינע אלע מעשים אפילו וואס ער טוט וועגין זיין קערפער זאלין אויך זיין ליכטיג (לשם שמים). אלוזא ליבער הארציגער פאטער, פריי איך מיר מיט דיין טייערע מתנה דעם היילינגען שבת אונ איך זינג פאר דיר די לויב ליד (אוהבי יי' המחכים בבנין אריאל) איר ליב־האבער גאטעס, וואס איר האפט צו די גליקליכע צייט פון בנין בית המקדש (ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל) זאלט איר זיך אין דעם היילינגען טאג שבת פרייען ווי איירע עלטערין, בעת זיי זיינען גישטאנען שבת ביי דעם גרויסען פארא מקבל זיין די תורה אונ איך הייב אויף מיינע הענד מיט דאנק צו דיר, ליבער גאט, אונ זאג מיט שמחה (ברוך) געלויבט ביזט דו וואס דו האסט גיגעבען א היילינגע תורה צו דיין היילינגע פאלק אין דעם היילינגן טאג שבת, אונ אויך בעט איך דיין רחמנות דו זאלסט מיר העלפין מיט מיין מאן אונ מיינע קינדערלאך צו לערנען דיין תורה אונ היטען דיינע מצות ובפרט די מצוה פון שבת, וואס זי איז די הארץ פון יודענטהום, ובזכות זה זאלסטו פאר אונז עפענען אלע שערי רחמים אונ ענטפערין אונז מיט ערבארימקייט, אונ ערנער אונז פון דיין מילדע האנד, אונ זיי אונז מציל פון אלע אומשטאנדען אונ פון אלע שונאים, זיי זאלען אונז ניט דער שרעקען אונ ניט פארשעמען אונ ניט מאכין קיין שאדין, אונ איבער הויפט רעטע אונז פון דעם גרויסען שונא דאס איז דער יצר הרע, דאס ער זאל ניט גיוועלטיגען אויף מיר, אונ העלף מיר האדעווען מיינע קינדער אין גוטין וועג אונ זאלסט זיי אויס היטען פון קראנקייט אונ איבער הויפט פון די גרויסע קראנקייט דאס

טייערע גאטס־פארכטיגע געדאנקען פון מנורת המאור, פון חובת הלבבות אונ נאך פיל היילינגע קלוגע ספרים ווי מעשה אלפס א. ד. ג., זי זאל נאכהער א גאנצע וואך האבען צוא זיינען און משפיע זיין אויף אירע ליבע קינדער, מאכען די פאר מענשען אונ פאר ווארימע אידין, גוטע מעשים אונ מדות טובות אין זיי פארזייען, אז נאם אונ לייט זאלען זיך מיט זיי פרייען.

אקערסט געקאכטע, זאגט דער פרינץ שבת'דיגע האט מיר מער גישמעקט ווי היינטיגע, ענטפערט דער נשיא, אין היינטיגע שפייז פעלט אמין בשמים, פרעגט דער פרינץ, פעלט דען אין קייזערליכען אוצר וואס? כלומר, אויב אין דיין קיך
דאס

וויל

אין שלעכטע חברים און געזעלשאפט פון מושב לצים, וואס לאכען אב פון דער תורה און פון די גאנצע אידעשקייט, וואס דאס קוילעט אוועק די יונגע קינדער אן א מעסער, אזוי ווי דו האסט אויס געהיט אונזער פאטער יעקב פון די שלעכטע געזעלשאפט פון לבן׳ס קומפאניע, ווי ער האט געזאגט (עם לבן גרתי ותרי״ג מצות שמרתי) דאס הייסט, הגם איך האב געוואהנט צוואנציג יאהר אין לבן׳ס הויז, האב איך אבער זיך מיט מיינע קינדער ערווייטערט פון זייער געזעלשאפט א), אום מיר זאלען בלייבען טריי צו אידעשקייט, היטען תרי״ג מצות. און בזכות זה וואס ער האט זיך ערווייטערט פון שלעכטע קאמפאניעס האסטו אים געראטעט פון די געפערליכע האנד פון עשו הרשע, ווי דוד המלך עליו השלום זאגט (אשרי האיש) גליקליך איז דער מענש (אשר לא הלך בעצת רשעים) וואס ער דערווייטערט זיך פון שלעכטע קאמפאניעס און פון מושב לצים, וועט ער זיין (כעץ שתול על פלגי מים) ווי א בוים וואס איז געפלאנצט ביי א קוואל וואסער וואס זיין פרוכט גיט ער אין דער צייט (וכל אשר יעשה יצליח) און אלע זיינע טהאטען וועט אוועק גיין מיט גרויס הצלחה, אזוי זאלסטו ליבער גאט באגליקען מיינע קינדער זיי זאלען האבען גרויס הצלחה אין תורה ומעשים טובים און בפרט שבת זאלען זיי היטען ווי די אויג אין קאפ, איך זאל פון זיי האבען נחת און גדולה אויף ביידע וועלטין, אמן.

תחנה מקראי קודש, (ערקלערט דעם ענין פון בענשין ראש חודש).

ווען מ׳בענשט ראש חודש, זאגט מען פריער די תחנה נאכהער זאגט מען א תחנה וואס גיהער צום חודש וועלכען מען בענשט.

רבונו של עולם הער פון דער וועלט דו האסט באשאפען מיט דיין חסד הימל און ערד און אלע בעשעפענעש אין זעכס טעג און דעם זיבעטין טאג האסט דו גירוהט פון דיין ארבעט, און האסט אים גיבענשט און גיהייליגט און איבער גיגעבין אלס מתנה צו דיינע ליבע קינדער ישראל, צום אנדיינקונג, אז דו ביסט דער בורא עולם

מעשה אלפס

האט געפעלט דער געווירץ, האסטו אים געדארפט געמען פי מיין קוך-מייסטער (מיטן פרינץ פארט מיט זיין קיך) ענטפערט דער נשיא, דעם געווירץ רופט מען „שבת",

שערי ציון

א) ווייל ער האט זיך געפירט ווי די מוטער רבקה, ווי די תורה רידהמט איר (בת בתואל הארמי מפדן

ט האט אים דען דיין קכמייסטער? זעהען מיר פון דעם, אז דער גרויסער צדיק וואס
אים
הים

ומנהיגו, דער באשעפער און דער פירער. אויך האסטו געשריבן אין דיין תורה (ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה), דעם זיבעטען טאג האסטו פארענדיגט דעם פאסאן פון דיין ארבעט, איז דאס ארמז, אז שבת האסטו אויך וואס געטאן, צו לערנען אונז אז אין די זעקס טעג איז נור באשאפען געווארען די הנהגת הטבע וואס זי ווענדעט זיך ניט אן קיינעם נור אן דיין רצון, אבער שבת האסטו בעשאפען איין איבער נאטירליכע הנהגה וואס זאל קענען צו שטערען די גאנצע הנהגת הטבע און פירען איבער נאטירליך, דאס איז איין הנהגה וואס איז העכער פון די הימלען, נור אונטער דיין כסא הכבוד. און דאס איז איבער געגעבן צו די מעשים פון דיין הייליגע פאלק ישראל, ווי דו שרייבסט אין דער תורה (אם בחוקותי תלכו) אויב איר וועט זיך בעמיהען לערנען מיין תורה מיט פלייס און איר האלטען און פירען זיך אין גוטען וועג, ווי זי לערנט אייך. וועל איך עפענען פאר אייך מיין גוטען אוצר (דעם הימל) און געבן רעגען אין דער צייט און וועל באגליקען אלעס וואס איר וועט טאן, און איר וועט שטיין אין דער וועלט מיט אגרויסען נאמן, אז אלע פעלקער וועלין אויף אייך קוקען מיט עהרע פורכט, און ווען חלילה איר וועט ווארפען מיין תורה הינטער זיך, און וועט נאך גיין נאך וואס די אויגען געפעלט און וואס די בייזע הארץ גילוסט, וועל איך פארהאלטען די הימל, זי וועט ניט געבן קיין רעגין און די ערד וועט ניט געבן איר קראפט און אן שיקען אויף אייך אלע אונגליקען ביז איר וועט פארטריבען ווערין פון די טייערע לאנד, און וועט זיך וואלגערין אין פרעמדע לענדער צווישען פרעמדע פעלקער, און וועט דארטען ניט האבען קיין רוה. די איבערנאטירליכע הנהגה האסטו אן געהויבען צו פירען זינד דו האסט אונז גינומען פאר אפאלק דאס איז ביי יציאת מצרים, און פון דאן אן און ווייטער האסטו געטאן מיט אונז וואונדער איבער וואונדער,

שערי ציון

ארם אחות לבן הארמי), הגם זי איז געווען א טאכטער פון א רשע און א שוועסטער פון א רשע און די שטאם לייט רשעים, דאך האט זי זיך ניט אב געלערענט פון זייערע מעשים, ווייל זי האט אים ניחייבט זייערע ניזעלשאפטין,

מעשה אלפס

היט די ת׳רח און היט שבת ווי מ׳דארף, גיט מען אים שבת פאר זובען פון די בשמים, וואס האט פארשמעקט די וועלט דעם שבת פון מתן תורה, און אין זמירות זאגען מיר אויך (מעין עולם הבא יום שבת מנוחה), אז שבת איז אזעכציגסט חלק פון עולם הבא פון גן עדן.

דש

די האסט ערשיינט פאר די גאנצע פאלק (מיליאנען מענשין) אויף דעם בארג סיני, אונ האסט גירעט מיט זיי פנים אל פנים אונ זיי גיגעבען דיין תורה, דו האסט זיי גיפירט פערציג יאר אין אוויסטין מדבר. אונ זיי גישפייזט מיט מן פון הימל, מיט וואסער פון אשטיין וואס האט זיך מיט זיי מיט גיקייקילט וואו הין זיי זיינען גיגאנגען, אונ באדעקט זיי מיט אבאליגאן פון ענני כבוד, אונ איבער גיגעבין אין זייער האנד די גרעסטע מלכים (סיחון מלך האמורי אונ עוג מלך הבשן), וואונדער איבער וואונדער וואס האט ניט פאסירט זינט די וועלט שטייט, אונ צום אנדיינקונג פון די גרויסע וואונדער וואס דו האסט גיטאן צו דיין פאלק האסטו גישטעלט גייסטליכע פאמעטניקס, ווי דוד המע"ה זאגט (זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה׳) דער גנעדיגער גאט האט גימאכט אנדיינקונגען צו זיינע וואונדער 1), (פסח) איז אפאמעט אויף די וואונדערליכע היסטאריע פון יציאת מצרים, (שבועות) איז אפאמעט אויף די וואונדער פון מתן תורה, (סכות) איז אפאמעט אויף די פערציג יאהריגע רייזע אין דער מדבר, וואס מיר האבין קיין נאטירליכע שוץ גיהאט נור אונטער זיין סוכה פון די ענני כבוד.

טרייער פאטער, פון דיין גרויס ליבשאפט צו אונז, האסטו גיוואלט וויזין פאר אלעמען אז די איבערנאטירליכע הנהגה איז איבער גיגעבען צו אונז אין האנד, אז דורך אונזערע גוטע מעשים זיינען מיר מעורר שפע ברכה אויף דר וועלט, האסטו פארארדינט אז בענטשין ראש חודש, דאס הייסט בעשטימען וועלכין טאג זאל זיין ראש חודש ווענדעט זיך אן די סנהדרין אין ירושלים[א], אונ אויך האסט דו ליבער פאטער פארארדינט אז אונזערע חדשים זאלען זיך ניט רעכענען ווי ביי אלע אומות פון אן הויב יאהר, ביי אונז איז ניט אזוי, הגם דער נאטירליכער יאהר הויבט זיך אן פון תשרי, אבער

מעשה אלפס

1) דער גנעדיגער אונ ערבארמיגער גאט וואס ער וויל דעם גליק פון זיינע בריאים זיי זאלען זיך פירען אין גוטע וועג, נור עייל ניט אלע מאל לוינט צו וויזען נסים ונפלאות, ווייל עס וועט פאלען דער קורס פון די מעשים טובים, ווי עס איז גוט ערקלערט אין פרק דער יחוס פון פורים (מעשה אלפס חלק ח) דרום האט ער גישטעלט גייסטליכע פאמעטניקעס (דאס זיינען די רגלים) זיי זאלען אונז דערמאנען אונ פארשטעלין פאר די אויגען די נפלאות וואס אונזערע עלטערין האבען געזעהען אונ האבען דאס איבער געגעבען אב לבן, וועט אין געקריצט ווערען אין אונזער

שערי ציון

א) שבת בראשית, וואס דאן האט אנגעהויבען צו פירען זיך די נאטירליכע הנהגה וואס איז בעשאפען

געווארען

מאך

אין צאל פון חדשים רעכינט זיך תשרי דער זיבעטער חודש אונ דער
ערסטער חודש איז ניסן, ווייל אין אים איז געווען יציאת מצרים אונ
עס האט זיך אנגיהויבען נסים פון די איבערנאטירליכע הנהגה.
ליבער גאט, אז איך דער מאן זיך דעם פאראד וואס איז געווען ביי
ראש חודש בענטשין (קדוש החודש), בעת אידען זיינען
געזעסין אויף זייער לאנד, אגרויסער פלאץ איז געווען אין ירושלים
מיטין נאמען „בית יעזק" דארטען פלעגין זיך פאר זאמלען אלע עדות
(וואס האבען פאריגען אווינד געזעהן דעם מולד הלבנה) אונ לאחר חקירה ודרישה
(אויב זיי האבען זיך נים טועה גיוועזן) האט מען גימאכט פאר זיי אגרויסען באל
פאר זייער טרחה צו גיין אזא מהלך ביז ירושלים, נאכהער האבין זיך
די סנהדרין אויף גיקליבען אונ נאכין פונאנדער ריידין צווישען זיך
די ריכטיגקייט פון דער זאך מיט גרוים כבוד אונ ענוה וואס די גרויסע
צדיקים האבען גישעצט איינע די אנדערע, ווי די תורה מערקט אן
ביי די מצוה פון קדוש החודש וואס השי"ת האט גיהייסען משה
רבנו לערנען אידען (דברו אל כל עדת ישראל לאמר) איר ביידע „משה
ואהרן" זאלען ריידען, צוא אידען, פרעגט רש"י (וכי אהרן היה מדבר ?)
האט דען אהרן גירעדט צו אידען ? עס שטייט דאך (אתה תדבר) דו משה
זאלסט ריידן, ענטפערט רש"י באמת האט נור משה גירעדט צו אידן,
נור דער שטייגער איז ביי זיי גיוועזן, משה האט גיזאגט צו אהרן
(למדני) לערין מיר, אונ אהרן האט גיזאגט צו משה לערין מיר, האט
אוים גיזעהען ווי דער דבור איז ארוים פון ביידן, צו לערנען אונז, אז
אלע מענשין זאלען זיך פירן מיט ליבשאפט אונ ענוה, ווי די צוויי
ליבע ברידער האבין זיך גיפירט, אונ אויף דעם זאגט דוד המלך
(הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד) אזא פיהרונג איז גוט אונ שיין פאר
גאט אונ לייט, אונ נאכין ענדיגען זייער פלפול האבין זיך אלע
גישטעלט אונ דער עלטסטער פון זיי האט גיזאגט „מקודש החודש"
דער טאג איז גיהייליגט פאר ראש חודש אונ די איבעריגע סנהדרין
מיט די גאנצע פובליק (וואס זיינען דארטען גישטאנען) האבין גיענטפערט

שערי ציון

געוואָרען בששת ימי בראשית, וועגדעם
זיך אן בורא ברוך הוא, ער האט
פאראָרדנט עס זאל זיך שטענדיג אזוי
פירען (ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור). דריבער איז דער טאג שבת

מעשה אלפס

פארך די אמונה בח' אחד, אונ דאס וועט
אונז פירען אויף די וועג פון לעבען אונ
פון גליק.

געהיילינט

מיט אהויכע שטימע "מקודש, מקודש" (געהייליגט, געהייליגט) בכדי אז אלע זאלען וויסען. אז די נסים ונפלאות ווענדעט זיך אן אונזערע מעשים, נאכהער ווי די סנהדרין האבען דא געהייליגט דעם טאג ראש חודש האט מען שוין אין הימעל געהייליגט די "רגלים", למשל דעם פופצעטען טאג איז פסח, אונ ווען די סנהדרין האבען דא געהייליגט ר"ח תשרי, האט מען שוין אין הימעל געהייליגט דעם צעהנטען טאג פאר יום כפור (פאר איום סליחה ומחילה), אונ די סנהדרין (פון ירושלים) האבען פאר נאנדער געשיקט ידיעות אין אלע אידישע שטעטעלעך מ'האט באשטימט ראש חודש, בכדי מ'זאל וויסען ווען צו מאכין די רגלים. אז איך דער מאן זיך דאס אלעס. וואס פאר א כבוד עס איז דאן געווען פאר דער תורה אונ פאר אידין אונ איבער הויפט דער כבוד אונ די עהרע פאר אונז נשים, וואס ראש חודש איז געגעבען געווארין פאר אונז יום טוב ניט צו טאן קיין ווייטיגע מלאכה (חוץ שטוב ארבייט חי יו"ט), צו וויזען אז מיר שטייען העכער אין אפרט פון די מאנס לייט, מיר האבען ניט געגעבין אונזערע צירונג צו מאכען דעם עגל, אונ צו בויען דעם משכן האבען מיר אב געגעבין, האבט מיר אגרוים געווין, ווי מיר זיינען יעצט אראב געפאלין פון אזא הויכע מדרגה אין אזא טיפען אבגרונד, אה וועה איז צו אונזערע בייזע מעשים וואס ווי האבין דאס מיט געבראכט. דרום בעט איך דיר ליבער הארציגער פאטער, דו זאלסט אן נעמען אונזער בענשין ראש חודש, וואס מיר הייליגען דעם חודש אין די לענדער פון אונזער גלות, גלייך ווי די סנהדרין האלטען אים געהייליגט אין ירושלים עיר הקודש, אונ זאלסט אים בענייען אויף אונז צו לעבען אונ געזונד מיט פרנסה פון דיין מילדע דערבארימיגע האנד, מיר זאלען ניט דארפען אנקומען צו אמענשינס האנד, אונ העלף מיר מיט מיין מאן מגדל זיין אונזערע קינדערלאך, זעהן פון זיי פיל נחת, אונ העלף אונז מיר זאלען האבען ברוח זייערע שכר למוד אונ קליידונג, אונ אויף אלע זייערע הצטרכות, מיר זאלען זיי קענען מגדל זיין צו דיין הייליגע תורה אונ מעשים טובים, אונ אונזערע טעכטער זאלען מיר

שערי ציון

געהייליגט פון גמרא, מיר קאנען אים ניט אב רוקען אויף אין אנדער טאג מאכען שבת זונטאג, אבער די איבער-אמדליכע הנהגה וואס זי איז בעשאפן געווארען דעם ערסטען שבת, אונ געבליבען ליגען אין הימעל-ארחיוע, אנגעהויבען צו דייסטעווען האט זי ערסט דעם צענטען טאג ניסן "שבת הגדול" ווייל

אב היטען פון שלעכטע חברים אונ חברות אונ זיי מגדל זיין צו גוטע מדות אונ אהבת התורה, מיר זאלען זיי קענען געבין חתנים אידישע מענשין וואס ליבען די תורה, אונ בענש דעם חודש עס זאל חלילה ניט שולט זיין אין אונזערע הייזער קיין שלאפקייט אונ קיין שריפות אונ קיין אומשטאנד חלילה, אונ די טראגעדיגע פרויען זאלסטו דערבארימען מיט דיין גרויס רחמנות זיי זאלען אריבער גרינג, ניט מפיל זיין חלילה, אונ ווען עס וועט קומען זייער צייט צו געווינען זאלסטו שיקען דיינע גוטע מלאכים היטען זיי פון אלעם בייזין, זאלסט עפענען זייער טויער פון געווינען, אז דער קינד זאל ארויס גיין גרינג אין אגוטע צמזלדיגע שעה, אונ עס זאל חלילה ניט טרעפין קיין שום מכשול ניט די מוטער ניט דעם קינד, אונ די וואס זייגען קינדער זאלסטו משפיע זיין, עס זאל זיי ניט פעלין קיין מילך, אונ זאלסט שיקען אליהו הנביא אונז מבשר זיין אז דער מלך המשיח גייט, פירען אונז מיט שטאלץ אין אונזער הייליגע לאנד במהרה בימינו, אמן.

א תפלה אויף פרנסה מען זאל קענען היטען תורה ומצות.

זכור דערמאן אונז ליבער גאט דעם זכות פון אונזער פאטער יעקב, אז פון וועגין די ברכות האט ער גימוזט ענטלויפען פון עשו, ער זאל אים ניט טויטין, אונ ער האט געליטען צוויי אונ צוואנציג יאר אונ האט גילערינט די תורה בקדושה, דרום זאלסטו אונז מציל זיין פון פיין אונ גלות, אז מיר זאלען ניט דארפען חלילה זיין נע ונד אין פרעמדע לענדער, אונ אזוי ווי דו האסט געשיקט גוטע מלאכים, דאס זיי האבען אים גיבראכט די שאף פון לבן וואס עס האט גיהערט על פי דין אונ יושר צו אים, נור לבן האט אים ניט גיוואלט געבין, אזוי זאלסטו אונז ליבער גאט שיקען גוטע מלאכים צו ברייגען אונז שפע אין אונזער פרנסה, אונ גאר די ברכות וואס אונזער פאטער יעקב איז גיבענשט גיווארען פון זיין פאטער יצחק, זאלן אלע אין אונז גישעהן, מיר זאלין קענען עוסק זיין אין אידישקייט מיט אהייליגען געפיל אמן.

שערי ציון

(ווייל דאן איז געווען שבת) אונ אין פולין מצרים), דרום רופט זיך דער ערשטער פראכט איז זי ארויס דעם ערשטען טאג טאג פסח אויך מיטן נאמען, שבת פסח, וואס דאן זייגען העבער ווי א (וספרתם לכם ממחרת השבת), דער מילאן אידין ארויס ביד רמה (לעיני כל זארט שבת, ווענדעם זיך אן אונז, ווען

אַ נייעֶ תְּחִנָּה פוּן ראש חודש בֶּענְטְשִׁין. ם

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, ווי אַזוֹי זָאל אִין מִיר נִיט צוּבְּרָאכִין ווערִין מַיין הַארְץ, ווען אִיךְ דֶּער מָאן זִיךְ אַז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִישְׁטַאנֶען, הָאט דֶער כֹּהֵן גָּדוֹל יוֹם כִּפּוּר גִיטָאן דִּי עֲבוֹדָה אִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אָבֶּער אִיצוּנְד בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, הָאבִּין מִיר נִיט קַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אוּנ נִיט קַיין כֹּהֵן גָּדוֹל, אוּנ נִיט קַיין קָרְבָּן, עֶם זָאל אוֹיף אוּנְז מְכַפֵּר זַיין, הָאבִּין מִיר קַיין אַנְדֶער מִיטֶעל נִיט, נוּר אוּנְזֶער תְּפִלָּה פַאר דִיר גָאט, פַארְגֶעם זְ לִיבֶּער בַּאשֶׁעפֶער, אוּנ גִיבּ אוּנְז פַּרְנָסָה טוֹבָה, אַז אִיךְ זָאל קֶענֶען מְפַרְנֵס זַיין לוֹמְדֵי תּוֹרָה אוּנ צְדָקָה גֶעבִּין צוּ עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים הֲגוּנִים, אוּנְזֶערֶע עֲשִׁירוּת זָאל נִיט זַיין צוּ גַאֲוָה מַרְיבִין כְּדֵי מִיר זָאלִין נִיט הֶערְשִׁין אִיבֶּער דִּי עֲנִיִּים, (פותח את ידך) גָאט בָּרוּךְ הוּא דוּ עֶפִינְסְט דַיין פוּלֶע הַאנְד, אוּנ שְׁפַּייזְט דִּי גַאנְצֶע וֶועלְט, (אב הרחמן יהיו לרצון אמרי פי) מַיין גִיבֶּעט זָאל זַיין בְּאַווילִיגְט פַאר דִיר פוּן מַיין צוּבְּרָאכִין הַארְץ, עֶס זָאל זַיין פַאר דִיר גְלַייךְ ווי אִיךְ וָואלְט גִיבְּרַאכְט אַיין קָרְבָּן, אוּנ ווען חַס וְשָׁלוֹם אִיךְ הָאבּ שְׁלֶעכְטֶעס גִיטָאן, וֶועה מַיין צוּבְּרָאכֶן הַארְץ דוּרְךְ וויינֶען אוּנ שְׁרַייעֶן, אַ מֵלִיץ טוֹב זָאל מַמְלִיץ זַיין פַאר אוּנְז, אוּנ ווען חַס וְשָׁלוֹם אִיךְ בִּין נִיט ווערְט, אַז אִיךְ זָאל מִתְפַּלֵּל זַיין, פַארְזִיכֶער אִיךְ מִיר אוֹיף דִיר, דוּ טוּסְט דָאךְ (חסד לאלפים) דַיין גְנָאד אִיז צוּ פִיל טוֹיזֶענְדֶער דוֹרוֹת, פַארְגֶעם דִּי תְּפִלָּה פוּן (פלונית בת פלונית) זָאלִין מַיינֶע מִרֶערִין נִיט פַארְגַאסִין ווערִין אוּמְזִיסְט, דֶער מִדַּת הַדִּין זָאל ווערִין גִיאַיינְצִיגְט מִיט מִדַּת הָרַחֲמִים, אוּנ עֶס זָאל דָאס יָאר קוּמֶען דֶער גּוֹאֵל צֶדֶק, אוּנ גָאט זָאל גֶעבִּין מִיר זָאלִין דֶערְלֶעבִּין, אַז אִין אוּנְזֶערֶע טֶעג זָאל דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ גִיבּוֹיט ווערִין, אוּנ דֶער כֹּהֵן גָּדוֹל זָאל טָאן דִּי עֲבוֹדָה אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אוּנ אִיךְ (פלונית בת פלונית) מִיט אַלֶע נָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת, זָאלִין מִיר דֶער לֶעבִּין דָארְטִין מִתְפַּלֵּל צוּ זַיין, דִּיא זְכוּת פוּן דִּי אִמָּהוֹת שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה זָאלֶען זַיין מְלִיצֵי יוֹשֶׁר פַאר כָּל יִשְׂרָאֵל בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. אָמֵן סֶלָה.

נָאךְ אַנַייעֶ תְּחִנָּה פוּן ראש חודש בֶּענְטְשִׁין.

הַשְׁקִיפָה קוּק אַרָאבּ פוּן דֶעם הִימֶעל אוּנ זֶעה ווי דַיין הֵיילִיגֶע פָאלְק יִשְׂרָאֵל שְׁטֵייעֶן אוּנ טוּעֶן תְּפִלָּה מִיט צוּ בְּרָאכֶענֶע הֶערְצֶער

שערי ציון

דִּי סַנְהֶדְרִין בֶּעשְׁטִימֶען ראש חודש נִיסָן, ראש חודש, אָדֶער ווי גִיבֶּען צוּ אַ חֹדֶשׁ דָאן אִיז דֶער פוּפְצֶענְטֶער טָאג פֶּסַח, אֶחָד שֵׁנִי ווערְט דֶער פֶּסַח אָבּ גֶערוּקְט אָבֶּער ווען דִּי סַנְהֶדְרִין מָאכֶען מָארְגֶען ווייטֶער אוּנ אַזוֹי אַלֶע יָמִים טוֹבִים,

אונ זייגען מעורר מיט זייערע תפלות די אבות הקדושים זיי זאלען אויך בעטין רחמים פאר דיר ·

עורו דער וועקט זיך אבות, פון די קברים אונ גייט צום כסא הכבוד, בעטין רחמים אויף די ביסעלע שאף וואס איז געבליבען פון שלאכט, קום שטיי אויף אברהם בעט ביי אונזער הימלישען פאטער וואס לעבט אייביג, ער זאל געדיינקען דעם ברית בין הבתרים, וואס ער האט דיר מבטיח געוועזן אז דיינע קינדער וועלען זיין אזוי ווי שטערין אין הימעל, אונ נוען זיי האבען געזינדיגט, בעט ביי השי"ת, זאג מיט געוויין אזוי, ליבער גאט געדיינק וואס איך האב זיך מוסר נפש געוועזן אונ האב זיך געלאזט טארפען אין קאלך אויבין, וועגין דיין הייליגען נאמען, אונ האב מקדש השם גיוועזן, זאל דאס מגין זיין פאר מיינע קינדער · קום שטיי אויף יצחק אבינו, וואס דו ביסט גיבונדען גיווארען אויף דעם מזבח אונ בעט אויף אונז רחמים פאר גאט וואס זיצט אויף דעם כסא רחמים, ער זאל רחמנות האבען צו ליב די שרעק וואס דו האסט געהאט אויף דעם מזבח, זאל דאס זיין א פאר געבונג אויף דיינע קינדער וואס זייגען שולדיג מיתה ח"ו · — קום שטיי אויף אונזער פאטער יעקב, אונ בעט פאר דעם הייליגען גאט, דאס ער דער הערט דאס געבעט פון אלע מענשין, אונ בעט אויף דיינע שאף, וואס דו האסט זיך מוסר נפש געוועזן פון זייערט וועגין, אויב זיי האבען געזינדיגט אונ זיי זייגען חייב גלות, אזוי געדיינק ליבער גאט, אז איך בין געגאנגען פון מיין פאטערס הויז אונ האב זיך פאר דונגען ביי לבן, אונ האב אים געדינט ערינסט אז עס האט מיר גיברענט ביי טאג די היץ אונ ביי נאכט די קעלט · — קום שטיי אויף משה רבינו אונ בעט פאר גאט אויף די קינדער ישראל, אונ איך בעט דיר נאר האפטיגער נביא וואס דו ביסט געוועזן א פאטער צו די קינדער ישראל, אונ אויך אין דר מדבר אז זיי האבן געזינדיגט, האסטו איין געשטילט דעם גרים צארען פון גאט, זיי זאלען ניט פארלענדעט ווערין, דרום שטיי אויף אונ בעט פאר גאט, ער זאל ניט פאר דארבען דיין פאלק, וואס דו ביסט געוועזן זייער שליח אום צו ציהען זיי פון מצרים אונ פירען זיי אין זייער לאנד ארין, וואס גאט האט צו זיי געשווארען, זאג פיר השי"ת אזוי, גידיינק ליבער גאט דאס איך בין פאר זיי געלאפין אין דער מדבר, כדי עס זאל זיי קיינער ניט קענען בייז טאן, דו גאט פון

הימעל, געדיינק אן דיין ערין גארטען דאס דו האסט געפלאנצט מיט דיין הייליגע האנד. — שטיי אויף מלך המשיח אונ זעה די ערה פון גאט, דער וועק דיין משפט פאר דיין הייליגען פאטער פון הימעל, אונ זאג פאר אים רבונו של עולם, ביז ווי לאנג וועסטו זיי פאר לאזין, איך בעט דיר אז מיינע יסורים וואס איך לייד, זאל זיין א פאר געבונג אויף די זינד פון די ישראל, איך בעט דיר גאט וועק אויף דיין חסד צו דיין הייליגע פאלק ישראל, דו ביזט דאך דער קעניג איבער דער גאנצער וועלט, וואס דאס לעבין אונ דער טויט איז נאר אין דיינער מאכט, דו ביסט ממית ומחיה, קיין אנדער גאט איז ניט פארהאנדין אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט, דו ליבער גאט, דו דער נידערסט דעם מענשין אז ער גייט ניט אין דעם רעכטין וועג, אונ דו דער הייבסט דעם מענשין אז ער טוט תשובה אונ נעמט אויף זיך צו גיין אין גוטען וועג, דו שטראפסט אונ דו היילסט, מיין בטחון איז נור אויף דיר, וואס דו פירסט דיך געגין דעם מענשין מיט די שלש עשרה מדות פון רחמים, אמן:

תחנה בזכות אמהות.

זכור געדיינק אונז דעם זכות פון שרה רבקה רחל ולאה, איבער דעם זכות פון זייערע גוטע מעשים, זאלסטו פאר נעמען מיין גיבעט אונ זאלסט בענייען דעם חודש וואס מיר טוען יעצט בענשין צו גוטעס אונ צו ברכה. אונ דו זאלסט אונז געבין א לעבין פון פריד, לעבין פון ברכה, לעבין פון פרנסה אונ שטארקייט אין אונזערע ביינער, מיר זאלען פחד האבען צו טאן איין עבירה, מיר זאלען ניט ווערין פארשעמט פאר קיינעם, מיר זאלען האבען נחת אונ כבוד, מיר זאלען אין זיך האבען ליבשאפט צו דער תורה, אונ מורא פאר השי"ת, אונ זאלסט דער פילען די פערלאנגען פון אונזער הארצען צו גוטען, צוליב דעם זכות פון דער תפלה פון רבים, אמן סלה:

ווען מ'בענשט ר"ח מרחשון זאגט מען די תחנה.

רבון כל העולמים, הער פון אלע וועלטין, וואס דו הארכסט צו די גיבעט פון אלע מענשין, מיר קומען יעצט בענשין אונ הייליגען דעם חודש "מרחשון" דאס אין דעם חודש האט שלמה המלך פארענדיגט

דעם ערשטען בית המקדש (ווי עס שטייט געשריבען אין מלכים א' ו). — טייער פאטער, אז איך דער מאן זיך מיט וואס פאר א ליבשאפט זייגען דייגע קינדערלאך אין דעם חודש צו געבונדען געווארען צו דיין תורה, ווייל זייערע אויגען האבען געזעהען, אז דורך זייער עולה לרגל זיין, זייגען זיי געבענשט געווארען מיט דיין השגחה פרטית, יעדער פאמיליע קומענדיג צו הויז (פון ירושלים) האבען זיי געפונען זייער גאנצין פערמעגין אין ארדנונג ווי זיי האבין געלאזין, שטאדעס שאף וואס האבען זיך געפיטערט אין די וועלדער אונ קיין וואלף האט זיי ניט אנגערירט, עופות זייגען ארום געגאנגען ארום שטוב, ארום די גערטנער אונ קיין רייסענדע פויגעל האט זיי ניט צו ריסין, מאגאזינען תבואות, שראנקען מיט זילבער אונ גאלד אונ קיינער האט ניט אן גערירט, הגם עס זייגען געווען שלעכטע שכנים ארום ארץ ישראל, וואס האבען געשארפט די ציינער אויף אידישע רייכקייט אונ אויף די לאנד, אונ בעת אידין זייגען אוועק קיין ירושלים עולה לרגל זיין, האבען דאך די שלעכטע שכנים געהאט אגוטע געלעגענהייט זיך אריין צו כאפען אונ צו גענעמען אלעס. אונ איך איין גענעמען פיל שטעט (פון ארץ ישראל) אונ באזעצין זיך אין זיי. פון אידין איז דאך קיינער ניט געבליבען אין די היזער, טו ווער האט זיי געהיט? דיין השגחה האט זיי געהיט. ווי דו האסט מבטיח געווען (ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות) קיינער וועט ניט געלוסטען דיין לאנד אונ דייגע רייכקייט. ווען דו וועסט גיין געזעהען ווערין פאר דעם בורא עולם אין בית המקדש, היינט אז אלע אידין פון קליין ביז גרויס האבין געזעהען אין דעם חודש מיט זייערע אויגען אז די תורה איז מן השמים (ווייל אמענש קען דאך ניט שרייבען אזא זאך וואס געגין די נאטור) ווי ווייט איז דאס באליבט געווארין דיין תורה אונ דיין הייליגער נאמען, פון גרויס תשוקה וואס מיר וואלטין דאס אויך וועלין זעהען. בעט איך דיין רחמנות דו זאלסט אונז שיקען דעם גואל צדק, ער זאל אונז פירען מיט שטאלץ אין אונזער לאנד, אונ בויען אונז דעם דריטען בית המקדש מיט דייגע אייגענע הענד, בכדי ער זאל עוויג האבען א קיום. אונ דארטען וועלען מיר דיר דינען בקדושה, מיט גרויס ליבשאפט ווי מיר האפען. — אין דעם חודש מרחשון האט פאסירט נאך זייער טרויריגע זאכין, דעם עלפטען טאג אין אים האט אונזער מוטער רחל געשטארבין איר זוהן בנימין, אונ ווייל זי איז שווער צו קינד גיגאנגען, איז זי פון דער וועלט אוועק גיגאנגען, בעטען מיר שטיי אויף

ניטוויס

געטרייע מוטער רחל פון דיין קבר, און עפין אויף די טויערן פון רחמים, און דערוועק די דערבארימקייט פון דעם אלמעכטיגען גאט. דאס ער זאל שוין ממלא זיין וואס ער האט דיר צוגעזאגט, דען אז מ'האט די יודין אין גלות געפירט, ניט ווייט פון דעם קבר פון אונזער מוטער רחל, האבין די יודין זיך אויס געבעטין ביי דעם שונא, מ'זאל זיי לאזין גיין אויף איר קבר, און ווי די יודין זיינען געקומען אויף דעם קבר, און האבין אנגעהויבען צו שרייען און צו וויינען מיט א ביטער געשריי. מוטער מוטער! ווי קאנסטו דאס צו זעהן, אז מ'זאל אונז פירען אין גלות אריין, און מ'זאל אונז אנטאן אזוי פיל יסורים, אזוי איז אונזער מוטער רחל ארויפגיגאנגען צו השי"ת מיט א ביטער געשריי און זאגט. רבונו של עולם, דיין רחמנות איז דאך פיל גרעסער ווי די רחמנות פון א בשר ודם, איך האב רחמנות געהאט אויף מיין שוועסטער לאה, ווען מיין פאטער האט פארביטען, און האט זי גינעבין צו מיין מאן יעקב אויף מיין ארט, און האב איר אויס געזאגט די סימנים וואס מיין מאן האט מיר איבער גיגעבען, כדי מיין מאן זאל מיינען, אז איך בין דאס, ווען אויך די זאך איז מיר זייער שווער געווען, נאר פון וועגין די רחמנות אויף מיין שוועסטער האב איך דאס געטאן, און דו גאט ביזט דאך א רחום וחנון, בעדארפסטו אודאי רחמנות האבען אויף מיינע קינדער, דאן האט א שטימע פון הימל גיענטפערט, דו האסט רעכט, איך וועל דיינע קינדער ארויסציהען פון אלע צרות, און איך וועל זיי ארויסנעמען פון זייער פיין. און העלפין זיי עוויג. אלזא, דערוועק זיך יעצט אויך מוטער רחל, און שטיי אויף פון דיין קבר, און שטעל זיך פאר דעם כסא הכבוד, און בעט פאר דיינע קינדער, וואס זיי זיינען געגליכען צו שעפעלאך וואס בלאנדזענען אין דער מדבר צווישען חיות, דאס השי"ת זאל אויף זיי רחמנות האבען און בענשין דעם חודש מרחשון לברכה והצלחה, אמן.

עורה נא, ערוועק זיך בנימין דער זאהן פון יעקב אבינו, שטעל זיך ביי דער רעכטער האנד פון דיין מוטער רחל און העלף איר בעטין פון דעם בעל הרחמים, אז דער חודש מרחשון, וואס דו ביסט גיבוירין געווארין אין אים (יא ט), זאל דיין זכות אונז בייששטיין, ווען עס קומט פאר אקטרוג אויף אידען איבער די זינד פון מכירת יוסף, וואס די ברידער האבין פאר קויפט זייער ברודער פאר אקנעכט,

ווייל

ווייל דער שטן טאנצט נאך עד היום צווישען אונז, מאכען א שנאה פון איין ברודער צום אנדערין אונ עובר צו זיין אויף די שבועה וואס השי"ת האט אונז באשווארין (דורך משה רבינו ע"ה) מיר זאלין ליב האבין איינער דעם צווייטין, אונ פאר דעם ניט היטין דאס, ליידין מיר זייער פיל, אונ אין דעם חודש מרחשון (ו בו) איז צדקיהו (דער לעצטער אידישער קעניג) גישטראפט גיווארן, ווייל ער האט עובר שבועה גיוועזן, אונ נבוכדנאצר (דער קעניג פון בבל) האט גישאכטין זיינע קינדער פאר אים אין די אויגין, אונ נאכהער האט ער אים בלינד גימאכט. אונ אין שפעטערדיגע צייטין (שנת ה' תפ, יז חשון בעיר גראל) זיינען אוים גיהרגת גיווארען צוועלף טויזינד אידען אויף קדוש השם, אונ אין זעקם אונ צוואנציגסטען מרחשון (שנת ה' נב) האט מען ארוים גיטריבען אידין פון איינגלאנד, אונ דעם זעלבין טאג (שנת ה' קנד) האט מען ארוים גיטריבען אידין פון פראנקרייך, אונ דאס איז אלס פאר די עבירה פון שנאת חנם וואס זיא הערשט נאך צווישען אונז, זאל השי"ת דער מאנען דעם זכות פון בנימין הצדיק, וואס ער איז ניט גיוועזן אין די עצה פון מכירת יוסף, אונ האט גינומען אגרויסען אנטייל אין יעקב אבינו'ם צער, אונ האט זיינע קינדער נעמען גיגעבין נאך די צרות פון זיין ברודער יוסף, זאל זיין זכות מגין זיין, או מיר זאלין שוין אוועק ווארפען קנאה אונ שנאה, דאדורך וועלין מיר פון אונזערע צרות נצול ווערין, אונ דער חודש מרחשון זאל גיבענשט ווערין אויף אונז אונ אויף כלל ישראל צום לעבין אונ גיזונד ופרנסה מיט אלעם גוטין, אמן.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון אונ מי שעשה נסים
וויא ווייטער שטייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

ווען מ'בענשט ר"ח כסלו זאגט מען דאס.

אל מלך יחיד שליט בעולמו, איינציגער קעניג דער וואס גיוועלטיגט אויף די גאנצע וועלט, מיר קומען יעצט בענשין אונ היילינגען דעם חודש כסלו, דאס אין דעם חודש האט אונזער מוטער לאה איר ערשטין זון ראובן געבוירין (דעם פערצענטען טאג אין חודש), רבונו של עולם, דו טוסט דער הויבין אלע נידעריגע, אונ טוסט באגליקען די אונגליקליכע, דער מאן אונז דעם זכות פון אונזער מוטער לאה, וואס זי האט פיל טרערין פאר גאסין, זי זאל אין דעם גורל פון עשו ניט פאלין, דען ליוט פלעגין זאגין, יצחק האט צוויי זין, דער עלטערער

איז עשו, און דער אינגערער איז יעקב, און לבן האט צוויי טעכטער די עלטערע לאה און די אינגערע רחל, געווים וועט לאה פאלין אין דעם גורל פון עשו הרשע, און רחל וועט פאלין אין דעם גורל פון יעקב, דרום פלעגט אונזער מוטער לאה וויינען און קלאגין, און דו גאט האסט איר מזל דערהויבין, און זי איז צו יעקב גינומען גיווארין, און האט אין דעם חודש כסלו איר ערשטין זון ראובן געבוירין. — טרייע מוטער לאה, שטעל דיך פאר דעם כסא הכבוד בעטין פאר דיינע קינדער, און אויך פאר מיר דיין טאכטער (פלונית בת פלונית) דאס איך און מיין מאן זאלען זוכה זיין מגדל צו זיין אונזערע קינדערלאך, און אונזערע טעכטער זאלין חלילה ניט אריין פאלין אין דעם גורל פון מאנען רשעים, און עס זאל דער הויבין ווערין דער מזל פון אונזער פרנסה, דאס מיר זאלין זיי קענען געבין גוטע און פרומע מאנען, דאס זיי זאלין גוטע און פרומע קינדער האבין, אמן.

אתה האל עושה פלאות, דו גאט וואס דו טוסט וואונדער אלע צייט, מיר קומען פאר דיר יעצט בענטשין און היילגען דעם חודש כסלו, דאס דו האסט אין דעם חודש גיטאן גרויסע וואונדער, אין די טעג פון מתתיהו כהן גדול חשמונאי מיט זיינע קינדער, ווען אנטיוכוס הרשע איז אויפגישטאנען אויף דיין פאלק ישראל, צומאכין פארגעסין זיי דיין היילגע תורה, און אראב פירין זיי פון אידישע וועג, ער האט ארויס ניגעבין גרויסע גזרות אויף אידען, זיי זאלין ניט מל זיין זייערע קינדער, און ניט היטין קיין שבת, און פירין אטרייפע קיך, און האבען אריין גישטעלט זייערע געצין בילדער אין בית המקדש און מטמא גיוועזן אלע היילגע כלים מיט אלע בוימלען פון היכל, איז אידען דאן גיוועזן פינסטער און ביטער, און דו מיט דיין גרויס רחמנות ביזט דו זיי גיקומען צו הילף און האסט איבער גיגעבין די גרויסע מחנה העלדין פון אנטיוכוס אין די הענד פון די שוואכע אידין, וואס זיינען גיוועזן אויס גימארעט פון ניט פארזוכין אלאנגע צייט אלעפיל פליישיגע נאסער (ווייל זיי האבין קיין טריפות ניט גיוואלט עסין), נאכהער פיר און צוואנציג טעג אין כסלו זיינען אידען אריין אין בית המקדש און ארויס גיווארפין די געצין בילדער מיט די טומאות און האבין אלם מטהר גיוועזן און אנגיפאנגען טאן די עבודה בקדושה. ווי זיי זיינען גיקומען פארנאכט אנציגדין די מנורה האבין זיי ניט גיפונען קיין שמן טהור (ריינע כשרה

בוימל) נור איין קריגעלע וואס איז געוועזן פארזיגל'ט מיט די חתימה פון כהן גדול, עס איז אבער געוועזן אן צו גיסן די מנורה נור אויף איין נאכט, האסטו געטאן אנס אז דער קליינע קריגעלע איז געווארין חי אקוואל און האט געגעבין פון זיך בוימיל אויף גאנצע אכט טעג ביז מען האט געבראכט פון גאנץ ווייט שמן טהור. דער נס איז געוועזן צו ווייזין די חביבות, ווי ווייט השי"ת האט ליב אידען בעת זיי אפפערין זיך צו היטין די תורה, אזוי אויך ליבער גאט זאלסטו ערוועקין דיין רחמנות צו טאן מיט אונז נסים ונפלאות, מיר זאלין קענען היטין דיין תורה מיט אפרייליכע הארץ, און זאלסט דער לייכטין אונזער מזל אין דעם חודש מיט געזונד און פרנסה, און מיר זאלין זוכה זיין צו צינדען ליכט אין בית המקדש במהרה בימינו, אמן.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון און מי שעשה נסים וויא
וויטער שטייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

אתחנה לחנכה (נאכין אנצינדען חנוכה ליכט).

דער בארעמיגער פאטער, דער מאן אונז דעם זכות פון דעם צדיק מתתיהו כהן גדול, וואס ער האט זיך דער ערסטער מוסר נפש געוועזן און געהרג'ט דעם שר פון אנטיוכוס וואס האט דאן גינייט אידין עסין טרפות און דעם זכות פון די צדיקת "יהודית" דאס דו האסט איר געמאכט פאר אגוטין שליח ראטעווען דיינע קינדער, זי האט דעם שר פון אנטיוכוס חיל די קאפ ארונטער גינומען. דרום זאלין זיי זיין גוטע מליצים אז דער בורא זאל אונז געבין פארשטאנד ארין נעמען אין גידאנקען אז די קליינע לימינאציע (נרות חנוכה), זאל ארין שיינען אין אונזער הארצין שטאלץ און גרוים מוטה, ווייל דער פייעריל פון יעדער חנכה ליכטעלע איז ווי אשטערין אין הימל, הגם ער זעט אויס קליין אבער באמת איז יעדער שטערין אגרויסע וועלט. די געשיכטע פון קריגעלע בוימיל האט געוויזען, אז דער בית המקדש איז די ציפער בלאט פון אידישען זייגער וואס ווייזט שטענדיג ווי די פאלק האלט, אז מ'האט גיפונען אין בית המקדש אלע בוימיל טמא, איז אבעווייז אז אנטיוכוס מיט זיין חיל וואס זיינען דאן אנגעשטאנען אויף אידען אראב פירען זיי פון גראדע וועג, האבען שוין געהאלטען גאנץ ווייט אין דער ארבייט, זיי האבען שוין מטמא געוועזן אלע היילינקייט פון אידין, דער גרעסטער טייל אידין זיינען שוין טמא

געווארין

געווארין מיט טרייפע קיכין און מיט שלעכטע גידאנקען אין אמונה. און נור דער קליינער קריגעלע בוימל, די ביסעלע אידין וואס האבין זיך גיהאלטין פעסט ביי די היילגע תורה אונטערין שוץ פון מתתיהו כהן גדול זיינען געבליבען. אבער דאס איז נור גיוועזן צו בעלייכטין אידישע מנורה אויף איין טאג, מארגין וואלט ווידער זיין פינסטער, די ביסעלע עלטערע אידען וואלטען אויס שטארבען און עס וואלט בלייבין דער גאנצער יוגינד פארפירט אין א פינסטערע שלעכטע וועג, האסטו גיטאן וואונדער איבער וואונדער, אז די ביסעלע שוואכינקע, אבער פייערדיגע אידין וואס האבין זיך מוסר נפש גיוועזן פאר דעם כבוד הבורא און פר דעם כבוד פון אונזער תורה האבין גיזיגט אזוי פיל מיליאנען שטארקע חוליגאנעס, און האבען גיבראכט אזא גרויסע תשועה פאר אידען, סיי אין גוף, אידין זיינען ארויס פון די אייזערנע האנד פון אנטיוכוס און זיינען גיבליבען זעלבסט-שטענדיג ערך צוויי הונדערט יאהר אונטער אייגענע מלכים, און סיי אין דער נשמה, זיי האבין גישיינט אגרויסע צייט ביז וואנען עס איז גיווארען פון דאס ניי שמן טהור, דאס הייסט אויף גימונטערט די פארלאשענע פינסטערע הערצער, און אריין גיבלאזין אין זיי היילגע פונקען ביז עס איז מקוים גיווארען (ולכל בני ישראל היה אור במושבותם). אלזא זאלסטו אונז העלפין צינדען אונזער היילגע לימינאציע מיט גרויס שטאלץ און מוטה אויף אונזער גרויסין נצחון וואס אונזער קערפער איז געווארין ציכטיג, און אונזער נשמה איז גיווארין ליכטיג, און זאלסט אונז אויך העלפין האלטין די היילגע טעג היילג ניט מטמא זיין זיי מיט לצנות און קארטין שפילין1) נור לויבין דיין היילגען נאמען מיט פרייד און מיט היילגע גידאנקען, אמן.

די היילגע מצוה פון „בענשין חנוכה ליכט" זיינען ווייבער אויך מחויב, דרום ווען דער מאן איז אין וועג, דארף די אשה אליין בענשין חנוכה ליכט:

מעשה אלפס

1) די גרויסע אונגליקען וואס שכרות און קארטין האבין געבראכט אויף דער וועלט, איז די פעדער ניט אימשטאנד אויס צו שרייבין, פיל עשירים זיינען דורך דעם גיווארין אביונים און געשטארבען אין פרעמדע קבריכם. פיל האבען זיך דורך דעם אליין אמיתת אן געטאן, הכלל די מענשהייט האט דורך דעם פארלארין איהר שטאלץ קלייד, און זיך אן גענייגען ש"ק במתנה (ש"ק מאכט, שכרות קארטין). צוא אונזער גרויסען בעדויערונג האט דער יצר הרע אריין גישלעפט אין די קארטין פיל ארנטליכע אידישע מענשן, און די התחלת האט ער גימאכט פון חנוכה. חנוכה יוגנט

ווען מ'בענטשט ראש חודש טבת זאגט מען דאס.

אלהים ברב רחמיך הושיענו מצרותינו, ליבער גאט מיט דיין גרויס ערבארימקייט העלף אונז פון אונזערע צרות, ווען מיר קומען פאר דיר יעצט דעם חודש "טבת" הייליגען אונ בענטשן, דאס אין דעם חודש איז אברהם אבינו געשטארבען, דרום רבש"ע גידיינק אונז זיין זכות, דאס ער האט זיך גילאזט אין קאלך אויבען ווארפען פון וועגין דיין ליבען נאמען, ווען נמרוד הרשע איז אויף גישטאנען אויף אים. אזוי האסטו געשיקט דיין הילף עס זאל קילין דאס פייער פון דעם קאלך אויבען, אונ אברהם זאל ניצול ווערין (ניט קיין מלאך איז געשיקט געווארען צו העלפין אים נור השי"ת אליין, ווי אין מדרש שטייט), אזוי רבונו של עולם זאלסטו באהיטען אונז אלע חדשים פון אגאנץ יאהר, פון שריפות ומגפות אונ היזיקות, דאס עס זאל ניט שולט זיין אין קיין שטוב מאחינו בני ישראל קיין פייער אונ קיין שום שרעק, נור עס זאל לייכטין אונזער מזל ווי דער מארגען שטערין אין הימעל, אונ ווי די זוהן אין מיטין טאג. דאס קיין שונא זאל איבער אונז ניט דער פרייט ווערין.

אל פודה מכל צרה, גאט וואס ער ערלייזט זיין פאלק ישראל פון אלע לייד, ווען מיר קומען פאר דיר יעצט דעם חודש טבת בענטשן, דאס אין דעם חודש זיינען אונז פיל אונגליקען גישעהן, איינס איז דאס דעם ניינטין טאג זיינען גישטארבען עזרא הסופר אונ נחמיה בן חכליה, וואס זיי האבען דעם אנדערין בית המקדש געבויט, אונ האבין די אידען פון דעם גלות בבל ארויס גינומען, יעצט דער מאן אונז

מעשה אלפס

דער יצר הרע איז א מצוה צו שפילין אין קארטין, אלזא ווילין מיר ערקלערען פיר אונזערע קלוגע שוועסטער, די שייכות פון חנוכה צו קארטין, בכדי זיי זאלין זיך איבער ציהען דעם טעות פון דעם. בעת אנטיוכוס האט גוזר געוועזן אז מ'זאל ניט לערנען, אונ ווען מ'וועט געפינען א קאמפאניע יידין אונ לערנען וועט מען זיי אום ברענגען. איז אידין דאן געווארען פינסטער אונ ביטער, ווייל איין איד אן תורה איז ריכטיג ווי א פיש אן וואסער, וואס האבין די פרומע אידין געטאן? האט מען זיך צוזאמען געקליבען לערנען תורה שבעל פה (משניות אונ תלמוד) וואס דאס האט מען פארצייטען ניט געטארט שרייבין, נור לערנען אוים ווייניג, דינען גיזעסען קאמפאניעס אונ מ'האט געלערינט, אונ אום צו פארהיטען פון איין אנפאל, פיליייכט וועט מען בעפאלען אונ געפינען לערנענדיג, האט מען גענומען א טאליע קארטין אונ מ'האט דאס צו טיילט יעדערין עטליכע, אונ מ'האט דאס געהאלטין אונטערין טישטאך, אונ אז מען איז בעפאלען אונ מ'האט געפונען א קאבראניע, האט מען

רבונו של עולם, זייער זכות און דער בארים דיך איבער אונז, שיק אונז דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן. דער צווייטער אונגליק האט אונז אין דעם חודש געשעהן, דאס דעם צעהנטען טאג אין חודש האט נבוכדנצר מלך בבל באלאגערט מיט זיינע חילות אויף אונזער קרוין שטאט ירושלים, חיי איז אונז, ווי איז צו אונזערע יארין, דאס עס איז צו גענומען געווארען די קרוין פון אונזער קאפ, איז דרום טוען מיר אלע יאהר אין דעם טאג איין תענית פאסטין, כבדי השי"ת זאל זיך אויף אונז דער בארימען און אומקערין אונז צו אונזער לאנד. ווידער אגרויסער אונגליק, דאס דעם פערצעהנטן טאג אין חודש האט מען אין שפניא אן גיטאן גרויסע יסורים און נאכהער פארברענט ניין הונדערט פופציג אידען, רבונו של עולם (הלעד יעשן אפך) ! צו ביז אייביג וועט דען דיין גרים צארין אויף אונז ברענען ! ערוועק שוין דיין דער בארימקייט ופדה אלהים את ישראל מכל צרותיו, ער לייז גאט דיין פאלק ישראל פון אלע זייערע צרות, און אויך מיין מאן און מיינע קינדער צווישען זיי, און אזוי ווי דו האסט ארויף גיגאסין גרויס חן אויף אסתר המלכה בעת די איז גינומען געווארן אין דעם חודש צום קעניג אחשורוש, אזוי זאלסטו אויף אונז געבין דיין חן וחסד, און אונזער מזל זאל אויף געריכט ווערין, צו אלעם גוטען, אמן ואמן, כן יהי רצון.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון און מי שעשה נסים חי וויטער שטייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

מעשה אלפס

געמיינט אז מען שפילט אין קארטען, און דאס האבין דאך די שונאים געוואלט אז אידין זאלין אוועק ווארפין זייער תורה און ווערין קארטעשוויניקעס, האט מען זיך מיט דעם אב געראטעוועט. ווי די שונאים זיינען אוועק האט מען די קארטין צוריק ארונטער געלייגט אונטערין טישטאך און ווייטער גענומען רעדען אין לערנען, איז דאך חנוכה די קארטען א פאמעט ווי חיות די תורה איז געווען טייער ביי אונזערע עלטערן, אז זיי האבען געזוכט אלע מיני התחכמות נאר ווי צו פערבלייבען ביי די תורה, אם ענערע קומען די אגוויסערע מענשין און לעשין אוים מיט די קארטין

(תשלמת)

די נאנצע ליבע צו דער תורה, וואס איז אונז געבליבען פון אונזערע עלטערין בירושה, און די התמדה וואס אונזערע עלטערין האבין געהאט צו די תורה לערנען איר גאנצע געבט, ברייננען זיי אוים די די גאנצע נעבט אין קארטין שפיל, און א ווארט תורה ווייל מען אין מויל ניט גענומען, דער יצר הרע האט מיט זיי געמאכט ריכטיג ווי דער פוקם מיט'ן קאקעם נוס ב חיות האבען אמאל געפונען אין וואלד אגרויסען קאקעם נוס, דער זאגט כולה שלי און דער זאגט כולה שלי, האט דער זעהען דער פוקם ווי זיי רייסין זיך, זאגט ער איך וועל מאכין א פשרה האט

וֶוען מֶען בֶּענְשְׁט ראש חודש שְׁבָט זָאגְט מֶען די תְּחִנָּה.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, עֶס זָאל זַיין דֶער ווילֶען פַאר דִיר אוּנְזֶער גָאט אוֹיךְ דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן, דוּ זָאלְסְט אוֹיף אוּנְז בֶּענְטְשִׁין דֶעם חוֹדֶשׁ שְׁבָט, אוּנ עֶס זָאל פַאר דִיר דֶער מָאנְט ווערין דֶער זְכוּת פוּן משֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, דָאס אַיידֶער עֶר אִיז גִישְׁטָארְבֶּען (ז' אֲדָר) הָאט עֶר אִין דֶעם חוֹדֶשׁ אָן גִיהוֹיבֶּען אִיבֶּער חַזְרִין מִיט די אִידִין די תּוֹרָה, וָואס עֶר הָאט זֵיי גִילֶערְינְט, אוּנ הָאט זֵיי גִיזָאגְט טִיפֶע אוּנ וָוארִימֶע מוּסָר דָאס זֵיי זָאלֶען אִין רֶעכְטִין וֶועג גֵיין, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, ווייא אִיז צוּ אוּנְז, דָאס מִיר הָאבִּין יֶעצְט נִיט קֵיין נָבִיא, דָאס עֶר זָאל אוּנְז זָאגֶען מוּסָר אוֹיף אוּנְזֶערֶע בֵּייזֶע מַעֲשִׂים אוּנ זָאל אוּנְז דֶעם גוּטֶען וֶועג ווייזֶען, אוּנ וֶוען מִיר טוּעֶן זִיךְ אַלֵיין בֶּעטְרַאכְטֶען אוּנְזֶערֶע חֲטָאִים עֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים וָואס מִיר הָאבִּין גֶעזִינְדִיגְט אוּנ פַאר קְרִימְט די רֶעכְטֶע וֶועג, טוּט אוּנְז אָן חַאפִּין אַצִיטֶערְנִישׁ אוּנ אַפָּארְכְט. מִיר ווייסִין נִיט ווִיא אוּנְזֶער פָּנִים צוּ פַאר שְׁטֶעלִין מֵחֲמַת גְרוֹיס שַׁאנְדֶע, וואוּ זָאלִין מִיר זִיךְ פַאר בֶּארְגִין, וואוּ זָאלֶען מִיר פוּן דַיין גְרוֹים צָארִין אַנְטְלוֹיפֶען, זָאלֶען מִיר גַאנְץ הוֹיךְ מִיט אַלוּפְט בַּאלְאן פְלִיהֶען, בִּיסְטוּ אוֹיךְ דָארְטֶען, זָאלֶען מִיר אִין דֶער טִיפֶענִישׁ פוּן דֶער עֶרְד גֵיין, בִּיסְטוּ אוֹיךְ דָארְטֶען, זָאלֶען מִיר אִין טִיפֶענִישׁ פוּן יַם שְׁווימֶען, וֶועט מִיךְ דָארְטֶען אוֹיךְ דַיין הַאנְד טְרֶעפִין, אוּנ וֶוען אִיךְ וֶועל מִיר טְרַאכְטִין, דָאס פִינְצְטֶערְנִישׁ וֶועט מִיךְ צוּא דֶעקִין דָאס דוּא וֶועסְט מִיךְ נִיט זֶעהן. שְׁטֵייט אִין הֵיילִיגֶע שְׁרִיפְטֶען (גַם חוֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ) קֵיין פִינְסְטֶערְנִיס אִיז פַאר דִיר גָאט נִיט פִינְסְטֶער, אוּנ די נַאכְט אִיז פַאר דִיר לִיכְטִיג. דְרוּם רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הָאבּ אִיךְ נִיט וואוּ צוּ לוֹיפֶען נוּר צוּ דִיר אַלֵיין, דוּ זָאלְסְט

מעשה אלפס

עֶר צוּ שְׁפָאלְטִין דֶעם נוּס אוּנ גֶעגֶעבֶּען אַהַאלְבְּן שָׁאלֶעכְטֶע דֶעם אוּנ אַהַאלְבֶּן דֶעם, אוּנ די יָאדְרֶע הָאט עֶר צוּ גֶענוּמֶען פַּסַק גֶעלְט, אַזוֹי אִיז די יָאדְרֶע פוּן קָארְטֶען חֲנוּכָּה, וָואס דָאס ווייזְט ווי הַייס אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין הָאבֶּען גֶעלִיבְּט די תּוֹרָה דָאס הָאט דֶער יֵצֶר הָרַע צוּ גֶענוּמֶען, אוּנ פַאר ווי הָאט עֶר גֶעלָאזֶען דֶעם שָׁלַאכְץ. שְׁפִּילֶען גַאנְצֶע נֶעכְט אִין קָארְטִין אוּנ נָאךְ מִיט אַ הוֹסָפָה מֵחוֹל עַל הַקוֹדֶשׁ וויפִיל וָואכִין נָאךְ חֲנוּכָּה אוּנ וויפִיל וָואכִין פַאר חֲנוּכָּה, אַלְזָא דַארְף יֶעדֶע קְלוּגֶע פְרוֹי זֶעהֶען אוּיס צוּ רַאמֶען דֶעם קָארְטֶען שְׁלַאנְג פוּן אִיר שְׁטוּבּ, אוּנ אַרַיין צִיהֶען אִין אִיר שְׁטוּבּ אַנְשְׁטָאט דֶעם די לִיכְטִיגְקֵייט פוּן דֶער תּוֹרָה, לֶערְנֶען די גְרוֹיסֶע ווינְטֶער נֶעכְט אַזֶעלְכֶע הַיילִיגֶע סְפָרִים, ווי מְנוֹרַת הַמָּאוֹר, מַעֲשֵׂה אַלְפַס, אוּנ דָאס גְלֵייכֶען.

אוים שטרעקין דיין הייליגען ארום צו נעמען מיין תשובה, כי אתה רב חסד ומרבה לסלוח, דען דו ביסט פול מיט חסד אונ רחמים האב אויף אונז רחמנות, אמן סלה.

רבונו של עולם. ווען מיר קומען פאר דיר יעצט בענטשין אונ הייליגען דעם חודש "שבט" וואס אין דעם פופצענטען טאג פון דעם חודש איז ראש השנה צו די בוימער א), גידיינק אונז דעם זכות דאס מיר טוען דעם טאג דיר לויבען אויף די פירות פון די בוימער, בזכות זה בענטש ליבער גאט די פרוכט פון די בוימער, דאס זיי זאלען אוים ציהען זייער בליאונג, אונ זאלען מאכען וואקסען היינטיגם יאר זייערע פירות צו ערקוויקען דעם מענשין, אונ אויך באהיט דיין פאלק ישראל דאס די קעלט פון דעם חודש זאל זיי ניט שאדען, אלע די וואס פאהרין אין וועג זאל זייא ניט באגעגענען דער טויט פון דיא קעלט, אונ זאלסט זיי פירען אויף דעם גלייכען וועג, דאס זיי זאלען ניט פאר אירט ווערין דורך דעם שניי אין א שלעכטע וועג, אונ אויך די יודישע קליינע קינדער וואס אין שטאט זענען, זאל זיי נים שאדען די קעלט, עס זאל זיי חלילה צו איין שלאפקייט ניט ברייננען, ובזכות וואס מיר וועלין מאכען פיל ברכות אויף די פירות צו לויבין דיין הייליגען נאמען, זאלסטו שיקען דיין ברכה מיר זאלען האבען שלום אונ פרנסה טובה אונ די גאולה אויף כל ישראל אמן כן יהי רצון.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון אונ מי שעשה נסים ווי ווייטער שטייט (נאך אלע חדשים׳דיגע התחנות).

ווען איין עבור יאר זאגט מען די תחנה ווען מ׳בענטשט ר״ח **אדר ראשון**.

מלך במשפט יעמיד ארץ אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, קעניג דער דא האט מיט ריכט גישטעלט די וועלט, ער איז ניט נושא פנים קיינעם, אונ נעמט ניט קיין שוחד, אונ איז מדקדק מיט זיינע צדיקים אויף א האר, מיר קומען יעצט דעם חודש אדר בענטשין אונ הייליגען, דאס אין דעם חודש איז משה רבינו ע״ה גישטארבען

שערי ציון

א) אין די ווארעמע לענדער (ווי ארץ ישראל אונ ד. ג.) איז ביז חמשה עשר בשבט שוין געגאנגען די גרעסטע טייל רעגן פון דעם יאהר, איז שוין ארויף דער שבף (זאפט) אין די בוימער אונ זיי הויבען שוין אן צו בליהען פון יעצט, אונ וויל די מעשרות וואס מדארף אב שיידען פון די פירות איז ניט אלע יאהר גלייך, די ערסטע צוויי יאהר פון שמיטה גיט מען מעשר ראשון (דעם לוי) אונ מעשר

שני

פאר דעם װאס ער האט דעם שטיין גישלאגען ער זאל װאסער געבין, ער האט בעדארפט נור רידין צום שטיין, אזו װי דו האסט אים גיבאטען, בכדי אידין זאלען פון דעם נעמען אלערנונג, מה דאך אויף אשטיין האט גיװירקט רייד. ער זאל טאן דעם רצון הבורא, אפשיטא אויף אמענשין דארף גװיס װירקען דברי מוסר ותוכחה, װען אפילו זיין הארץ איז הארט װי אשטיין, ניט מ'זאל אים דארפען שלאגען מיט אשטעקין, דאס הייסט ברײנגען אויף אים יסורים, נאכהער װעט ער ערסט טאן תשובה. דרום טוט אונז אגרױס פארכט אונ ציטערניש אנגעמען, װען מיר טוען זיך דאס בעטראכטען אין אונזער הארץ. װאס פאר עונות אונ חטאים אונ פשעים מיר האבען גיטאן, מה דאך דו האסט משה רבנו ע"ה ניט נושא פנים גיװען, איז דאך שוין גװיס געגען אונז, װאס מיר זיינען פול מיט זינד. אוי לנו כי נואלנו, װיי איז אונז, דען מיר זיינען פאר נארישט גיװארין.

משה ימליץ טוב בעדנו בר"ח אדר.

קום שטיי אויף משה רבנו אונ עפין אויף די טויערין פון הימיל אריינצולאזין אונזערע תפלות ובקשות װאס מיר טוען יעצט בעטין, אונ זעה דיינע שאף (די ישראל) װאס דו האסט זיי גיפאשעט אין דער מדבר, אונ האסט פון זיי פיל צער געליטען, זיי שטייען יעצט מיט אביטער הארץ אונ אצובראכען געמיט, אונ פאדערין פון דיר דאס דו זאלסט פון זיערט װעגין בעטין דעם מלך מלכי המלכים הקב"ה, דאס ער זאל אונז בענטשין דעם חודש אדר צו אלעם גוטין, אונ זאל אונז עפינען די טויערין פון רחמים אונ די טויערין פון חן, אונ די טויערין פון לעבין אונ פון גיזונד אונ פון פרנסה אונ הצלחה, אזוי װי אין פסוק שטייט (יפתח ה' לך את אוצרו הטוב), גאט װעט דיר עפינען זיין גוטין אוצר, דאס צו אלעם זאל גאט טאן װעגין דיין זכות, דאס דו ביזט א שליח גיװען צו ארױס פירען אונז פון מצרים אונ גינעהענט אונז צוא דעם בארג סיני. אונ גיגעבן אונז די הייליגע תורה לערנען אונז די הייליגע מצות, אונ האסט גיהאט

שערי ציון

שני, פידען קיין ירושלים. עסין דאס פערטען אונ דעם פינפטען יאהר איז בקדושת מעשר שני. אונ דעם דריטען מעשר ראשון אונ מעשר שני אונ דעם יאהר איז מעשר ראשון אונ מעשר עני זעקסטען מעשר ראשון אונ מעשר עני, (פאר ארעמע לייט), אונ אזוי װייטער דעם דעם זיבעטען יאהר איז שמיטה ארבייט

פון אונז פיל מיה אונ טרחה, ווען די יודין האבין גזינדיגט האסטו פאר זיי גאט גיבעטין, אזוי שטיי אויף יעצט אונ בעט פאר כל ישראל, דאס דער חודש אדר, וואס מיר טוען יעצט בענטשין, זאל גיבענטשט ווערין פון גאט ב"ה, אונ אזו ווי צוליב דיין זכות האט השי"ת גימאכט רעגינען דעם מן פון הימל, אזוי זאל ער יעצט אויף אונז רעגענען שפע ברכה אונ הצלחה אין אלע אונזערע ווערק. אום מיר זאלען חלילה צו קיין פרעמדין טיש ניט דארפין אנקומען, אונ עס זאל פול ווערין אונזערע אוצרות מיט זאטקייט, אונ אויך אונזערע הענד זאלען פול ווערין מיט גאטס ברכה, אמן.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון אונ מי שעשה נסים ווי ווייטער שטייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

ווען מ'בענטשט ראש חודש אדר זאל מען די תחנה זאגען.

אויך ווען מ'בענטשט אדר שני זאגט מען אויך דאס.

אל רחום וחנון עוזרה בצרות נמצא מאד, גאט דער בארמיגער אונ לייטזעליגער, דער דא אין לייד ווערסטו צו איין הילף געפונען, מיר קומען יעצט בענטשען אונ הייליגען דעם חודש אדר. דו האסט אין אים גיטאן וואונדער צו דיין הייליגע פאלק דורך מרדכי היהודי אונ אסתר המלכה, ווען המן הרשע איז אויף גישטאנען צו פאר טיליגען, הארגענען אונ מאכין פאר לירען דיין פאלק ישראל זרע אברהם פון גרוים ביז קליין, אונ דו מיט דיין גרוים דער בארימהקייט, האסטו זיי גיטאן נור איבער שרעקין אבער ניט שטראפען, דען דו האסט גיחתמת די גזירה מיט א חתימה פון ליים, אונ ווען די אידען האבען פאר דיר תשובה גיטאן, האסטו זיי גישטעלט מושיעים ומצילים פון דער צרה, מרדכי היהודי ואסתר המלכה, דאס זיי האבען די גזירה מבטל גיוועזן. אונ המן הרשע מיט זיינע קינדער זיינען אויף דער תליה גיהאנגען גיווארין, אזוי אויך רבונו של עולם, העלף צו אונזער גיבעט פון זייער זכות וועגין, אונ בענטש אויף אונז דעם חודש צו גוטען, אונ גיב אין דעם הארץ פון דעם מלך יר"ה מיט זיינע

שערי ציון

מען גאר ניט די פעלדער, אונ די פרות דרום דארף זיין א בעשטימטער טאג וואס עס וואקסט איז הפקר צו אלעמען, ראש השנה פאר די בוימער, אז די דארף מען קיין מעשרות ניט געבען, פרות וואס האבען געבליהט פאר חמשה עשר

שְׁרִים דָאס, זֵיי זָאלֶען מִיט אוּנְז חֶסֶד טָאן דוּרְךְ דֵיין דֶער בַּארִימְהַקַייט אַלֶע צַייט אוּנ הָמָנ׳ס תַּלְמִידִים זָאלֶען הָאבִּין הָמָנ׳ס מַפָּלָה, אָמֵן.

נָאכְהֶער זָאגְט מֶען דֶעם יְהִי רָצוֹן אוּנ מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים וִוי וַוייטֶער שְׁטֵייט (נאך אלע חדשים׳דיגע תחנות.

אִין דִי טֶעג פֿוּן פּוּרִים זָאגְט מֶען דָאס.

הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה, לִיבֶּער גָאט בְּלִיק פֿוּן הִימֶל אוּנ זֶעה דֶעם זְכוּת פֿוּן דַיינֶע לִיבֶּע אִידֶען, פִֿיל צְדָקָה גֵייט פֿוּן זַייעֶר הַאנְד אַרוֹיס אִין דֶעם טָאג פֿוּן פּוּרִים, אֵיטְלִיכֶער נָאךְ זַיין פַֿאר מֶעג נָאךְ אוּנ זַיינֶען מְקַיֵּים דִי מִצְוָה פֿוּן מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֶס זָאל מְקוּיָּם וֶוערִין אוֹיף אוּנְז דֶר פָּסוּק צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה (צִיּוֹן וֶועט אוֹיסְגִילֵייזְט וֶוערִין פֿוּן אִירֶע גִיפֿיינְקֶענִים דוּרְךְ דֶעם זְכוּת פֿוּן צְדָקָה) אוּנ דִי מִצְוָה פֿוּן צְדָקָה זָאל זַיין אַסְלִיחָה אוֹיף אוּנְזֶערֶע זִינְד, אַזוֹי וִוי דָנִיאֵל הָאט גִיזָאגְט צוּ נְבוּכַדְנֶאצַר וַחֲטָיךְ בִּצְדָקָה פְּרוֹק (דַיין זִינְד זָאלְסְטוּ מִיט דֶער מִצְוָה פֿוּן צְדָקָה אוֹיס לֵייזִין), פַֿארְגִיבּ אוּנְז רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אוּנְזֶערֶע זִינְד, צוּלִיבּ דֶעם זְכוּת פֿוּן דֶער מִצְוָה פֿוּן צְדָקָה אוּנ מִיר זָאלֶען אוֹיס גֶעלֵייזְט וֶוערִין פֿוּן גָלוּת בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

וֶוען מְ׳בֶּענְשְׁט רֹאשׁ חוֹדֶשׁ נִיסָן זָאגְט מֶען דִי תְּחִנָּה.

אֵל רַחוּם עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר נִסִּים וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר, דֶער בַּארְעמְהֶערְצִיגֶער פָֿאטֶער, דֶער דָא טוּט גְרוֹיסְקַייט גָאר נִיט צוּ דֶער קְלֶערִין, נִסִּים אוּנ וואוּנְדֶער אָן אַיין צָאל, מִיר קוּמֶען יֶעצְט בֶּענְטְשִׁין אוּנ הֵיילִיגֶען דֶעם חוֹדֶשׁ נִיסָן, דָאס אִין דֶעם חוֹדֶשׁ הָאסְטוּ אוּנְז לִיבֶּער גָאט פִֿיל נִסִּים גִיטָאן אוּנ גְרוֹיסֶע וואוּנְדֶער, בֶּענְשׁ אוֹיף אוּנְז דֶעם חוֹדֶשׁ נִיסָן, מִיר זָאלִין זוֹכֶה זַיין עֶרְלֵייזְט צוּ וֶוערִין פֿוּן אַלֶע דְרִיקוּנְג אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט עֶרְלֵייזְט דַיין פָֿאלְק יִשְׂרָאֵל פֿוּן מִצְרַיִם, אוּנ הָאסְט זֵיי דֶעם יַם גִישְׁפָּאלְטִין, אוּנ דִי אִידֶען הָאבֶּען פַֿאר דִיר שִׁירָה גִזָאגְט, אַזוֹי אוֹיךְ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם זָאלְסְטוּ אוּנְז אוֹיס לֵייזִין, מִיר זָאלֶען זָאגֶען שִׁירָה פַֿאר דִיר אוֹיף דִי נִסִּים וְנִפְלָאוֹת וָואס דוּ וֶועסְט מִיט אוּנְז טָאן, אוּנ מִיר זָאלֶען זָאגֶען צוּ דִיר אַנֵייעֶם שִׁיר הַלְלוּיָהּ.

שערי ציון

עֶשָׂר בִּשְׁבָט רֶעכֶענֶען זִיךְ צוּם פָֿארִיגֶען יאהר, אוּנ דִי וָואס בְּלִיהֶען נָאךְ חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט רֶעכֶענֶען זִיךְ צוּם קִינְפְֿטִיגֶען יָאהר.

פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה. עֶפִין דַיינֶע אוֹיגֶען לִיבֶּער גָאט, אוּנ זֶעה דִי מִיהֶע פוּן דַיין טַייעֶר פָאלְק, וִויפִיל מִיהֶע זֵיי הָאבִּין צוּ דֶער הַאלְטֶען דַיינֶע מִצְוֹת וָואס דוּ הָאסְט זֵיי גִיבָּאטִין צוּ טָאן אִין דֶעם חוֹדֶשׁ נִיסָן, אוֹיס בַּאמֶען דֶעם חָמֵץ פוּן זֵייעֶר שְׁטוּבּ, אוּנ עֶסִין מַצוֹת אַלֶע זִיבֶּען טֶעג פוּן פֶּסַח, וִוי גְרוֹיס אוּנ שְׁוֶוער עֶס קוּמְט זֵיי אָן, מַחְמַת דִי אֵיינֶגֶענִישׁ פוּן זֵייעֶר פַּרְנָסָה, אָבֶּער זֵיי הַאלְטִין דַיין בַּאפֶעל אוּנ הִיטֶען דַיינֶע מִצְוֹת, דְרוּם לִיבֶּער גָאט שִׁיק אַ שֶׁפַע וּבְרָכָה צוּ אַלֶע יוּדִין, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז הִיטִין מִיט דַיין הֵיילִיגְקֵייט, אַז מִיר זָאלִין חָלִילָה נִיט נִכְשָׁל וֶוערִין אִין אִיסוּר חָמֵץ אוּם פֶּסַח, אוּנ עֶס זָאל אוּנְז דֶער הֵיילִיגֶער יוֹ"ט פֶּסַח גְרִינְג אָנְקוּמֶען, אוּנ מִיר זָאלִין חָלִילָה נִיט בַּארְפֶען אָנְקוּמֶען צוּ מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם. אוּנ הֶעלְף אוּנְז מִיר זָאלֶען קֶענֶען אוּנ ווֶעלִין שְׁטִיצֶען דִי גִיפַאלֶענֶע בַּעֲלֵי בָּתִּים זֵיי זָאלֶען אוֹיךְ הָאבֶּען מִיט וָואס דֶעם הֵיילִיגֶען יוֹם טוֹב צוּ מַאכֶן, זֵיי זָאלִין אוֹיךְ נִיט פַארְשֶׁעמְט וֶוערִין, אָמֵן.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וֶוען מִיר טוּעֶן יֶעצְט בֶּענְטְשִׁין דֶעם חוֹדֶשׁ נִיסָן וָואס אִין אִים הַאלְטֶען מִיר דֶעם יוֹ"ט, וָואס עֶר וֶוערְט אָנְגִירוּפִין "פֶּסַח" דָאס גָאט הָאט אִיבֶּער גִיהִיפְּט דִי הַייזֶער פוּן יִשְׂרָאֵל, וֶוען עֶר אִיז אִיבֶּער גִיגַאנְגֶען אִין לַאנְד מִצְרַיִם צוּא טוֹיטִין זֵייעֶרֶע בְּכוֹרִים, אוּנ יוּדִין הָאבֶּען בַּיי דִי מְזוּזוֹת פוּן דִי טִירֶען מִיט דֶעם בְּלוּט פוּן דֶעם קָרְבָּן פֶּסַח גִישְׁמִירְט, הָאט דֶער מַשְׁחִית קֵיין שְׁלִיטָה נִיט גִיהַאט אַרַיין צוּ גֵיין אִין שְׁטוּבּ פוּן אַ יוּדִין. אַזוֹי זָאלְסְטוּ אָנְשְׁרַייעֶן אִין אַלֶע מַשְׁחִיתִים, דָאס זֵיי זָאלֶען נִיט קוּמֶען צוּ דִי טִירֶען פוּן אוּנְזֶערֶע הַייזֶער בַּיין צוּטָאן אוּנְז יוּדִין אוּנ אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער אוּנְד קִינְדֶס קִינְדֶער, אוּנ אוּנְזֶער גַאנְצֶע הוֹיז גֶעזִינְד, זָאלְסְטוּ מַצִיל זַיין פוּן אַלֶעם בֵּייזֶען, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז דֶערְלֵייזֶען הַיינְטִיגֶען חוֹדֶשׁ, אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט אוּנְז צוּ גִיזָאגְט הֵן גָאַלְתִּי אֶתְכֶם וגו', אִיךְ וֶועל אַייךְ דֶערְלֵייזִין דֶעם לֶעצְטִין מָאל, אַזוֹי וִוי דֶעם עֶרְשְׁטִין מָאל. בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

נאכְהֶער זָאגְט מֶען דֶעם יְהִי רָצוֹן אוּנ מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים וִוי ווייטֶער שְׁטֵייט (נאך אלע חודשים׳דיגע תחנות).

וֶוען מְ׳בֶּענְטְשְׁט ר"ח אִיָּר זָאל מֶען זָאגֶען דִי תְּחִנָּה.

אָב הָרַחֲמִים הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, דֶערְבַּארְעמִיגֶער פָאטֶער, וָואס הָאט אוֹיסְעֶרְוֶועהלְט דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, וֶוען מִיר קוּמֶען יֶעצְט

צו בענטשין אונ הייליגען דעם חודש איר, דאס אין דעם חודש, האבען מיר אנגיהויבען צו זיין איין געליבטע פאלק פאר דיר. אונ דו האסט אונז דעם ליבען הייליגען שבת גיגעבין, אזוי זאלסטו גידיינקען דעם זכות פון אונזער הייליגען שבת, אונ דורך דעם זכות וואס דו האסט אונז וייבער גיגעבין די מצוה פון ליכט בענטשין וכדומה, זאל דערהייבט ווערין אונזער מזל, אונ זאלסט אונז מציל זיין פון אלע שלאפקייטין וואס קענען פארקומען אין דעם חודש דורך דער טבע וואס דו האסט איין גישטעלט, אז די וועטערין זאלין זיך בייטין, דער ווינטער גייט אוועק אונ דער זומער קומט אן, אונ שיק אונז א רפואה, ווי אין דער תורה שטייט אני ה' רופאך, איך גאט וועל דיך היילין, אמן.

רבונו של עולם, מיר קומען יעצט בענטשין דעם חודש איר, דאס אין דער צייט ווען דו האסט די יודין פון מצרים ארויס גענומען האסטו ווי אין דעם חודש איר אנגיהויבען רעגענען דעם מן פון הימל בזכות משה רבנו ע"ה, אונ א ברונען מיט וואסער וואס איז בעשאפין גיווארען אין ששת ימי בראשית, פרייטאג בין השמשות, איז ער נאך גיגאנגען די יודין אין דער מדבר (ער האט זיך גיקייקילט ווי אשטין) פון דעם חודש איר אן, בזכות מרים הנביאה עליה השלום, יעצט גידיינק אונז ליבער גאט איר זכות, וואס זי האט פאר דיר שירה גיזאגט מיט די ווייבער, ווען די יודין זיינען אוים דעם ים גיגאנגען. אזוי ווי אין פסוק שטייט, ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחולות, ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים. מרים הנביאה די שוועסטער פון אהרן האט גינומען דעם פויק אין איר האנד, אונ עס זיינען ארוים גיגאנגען אלע ווייבער נאך איר מיט פויקין אונ בלי זמר. אונ מרים האט צו זיי גיזאגט זינגט צו דעם ליבען גאט, דען ער האט גיטאן גרויסע נסים, די פערד פון מצרים מיט זייערע רייטער האט ער גיווארפען אין דעם טיפען ים, אונ אזוי זאלען מיר זוכה זיין צו זאגען שירה מיט אלע צדיקים ונשים צדקניות, ווען משיח וועט קומען, אונ ערליית אונז פון אלע צרות במהרה בימינו, אמן.

התעוררי נא, דערוועק זיך מרים הנביאה, שטיי אויף פון דיין רוהע אונ שטעל זיך פאר דעם מלך מלכי המלכים הקדוש

ב"ה, אונ בֶּעט פון אִים, אַז עֶר זָאל אוֹיךְ אוּנְז רַחֲמָנוּת הָאבֶּען אִין דֶעם חוֹדֶשׁ אִיָר, מִיר, זָאלֶען הָאבֶּען גֶענוּג אוּנְזֶער שְׁפַּייז, אַזוֹי וִוי הַשי"ת הָאט גֶישְׁפַּייזְט דִי יוּדִין מִיט דֶעם מָן בִּזְכוּת דַיין בְּרוּדֶער משֶׁה, אונ דֶעם בְּרוּנֶעם וַואסֶער פון דַיין זְכוּת וֶועגִין, אַז מִיר זָאלֶען חָלִילָה נִיט פַּאר אָרִימְט וֶוערִין, אונ דֶער עִיקָר אִיז, אַז מִיר זָאלֶען גִירֵייניגְט וֶוערִין פון אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד, אַזוֹי וִוי דִי יוּדִין זַיינֶען גִירֵייניגְט גִיוָוארִין אִין דֶעם חוֹדֶשׁ, וֶוען זֵיי זַיינֶען אִין דֶער מִדְבָּר גִיגַאנְגֶען מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה. הוֹשִׁיעָה ה' אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ, הֶעלְף גָאט דַיין פָאלְק, אונ בֶּענְטְשׁ דַיין נַחֲלָה, אונ דֶער הֵייבּ זֵייעֶר מַזָל. אונ דֶערְבַּארִים זִיךְ אוֹיף זֵיי כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. אַזוֹי וִוי אַ פָאטֶער טוּט זִיךְ עֶרְבַּארִימֶען אוֹיף זַיינֶע קִינְדֶער, אונ בֶּענְטְשׁ אוּנְז דֶעם חוֹדֶשׁ אִיָר צוּם לֶעבִּין, אונ גִיזוּנְד, אונ מַזָל, אונ בְּרָכָה, אָמֵן.

נָאכְהֶער זָאגְט מֶען דֶעם יְהִי רָצוֹן אונ מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים וִוי וַוייטֶער שְׁטֵייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

וֶוען מ'בֶּענְטְשְׁט ר"ח סִיוָן זָאגְט מֶען דָאס.

אַתָּה נִגְלֵיתָ בַּעֲנַן כְּבוֹדְךָ עַל הַר סִינַי, רבש"ע דוּ הָאסְט עֶרְשַׁיינְט צוּ דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל אוֹיף דֶעם בַּארְג סִינַי, אונ הָאסְט זֵיי דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה גִיגֶעבִּין דֶעם זֶעקְסְטִין טָאג אִין חוֹדֶשׁ סִיוָן, וָואס מִיר קוּמֶען יֶעצְט בֶּענְטְשִׁין אונ הֵיילִיגֶן, דְרוּם לִיבֶּער גָאט גִידֵיינְק אוּנְז דֶעם זְכוּת וָואס מִיר הָאבִּין דַיין לִיבֶּע הֵיילִיגֶע תּוֹרָה מְקַבֵּל גִיוֶוען, אונ מִיר זַיינֶען דִיר גִיוָוארֶען אַ גֶעלִיבְּטֶע פָאלְק, אָבֶּער וֶוען דוּ בִּיזְט צוּ יִשְׁמָעאֵל'ן מִיט עֵשָׂו'ן גִיגַאנְגֶען, הָאבֶּען זֵיי דַיין תּוֹרָה נִיט גִיוָואלְט נֶעמֶען, דְרוּם דֶערְמַאן אוּנְז דֶעם זְכוּת אונ בֶּענְטְשׁ אוּנְז, אונ עֶר־לַייכְט אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער דִי אוֹיגְן צוּ דֶער תּוֹרָה, אוּם זֵיי זָאלִין הַאלְטִין דַיינֶע מִצְוֹת, אונ עֶרְבַּארִים זִיךְ אִיבֶּער אוּנְז, דֶען מִיר זַיינֶען יֶעצְט גִיגְלִיכֶען צוּ אַיין אִשָּׁה חָשׁ. אִיר מַאן אִיז אִין אַ וַוייטֶע וֶועג אַוֶועק גֶעפָארֶען, אונ הָאט אִיר אִיבֶּער גִילָאזְט אִין אָרִימְקַייט אונ אִין פַּיין, דִי טוּט הָאפִין אַלֶע טָאג אַז אִיר מַאן וֶועט קוּמֶען, אונ אִיר מַזָל וֶועט דֶער הוֹיבֶּען וֶוערִין, אַזוֹ אוֹיךְ מִיר דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, הָגַם דוּ הָאסְט זִיךְ דֶערְוַוייטֶערְט פון אוּנְז אוּן מִיר זַיינֶען יֶעצְט גִיגְלִיכֶען וִוי אַיין אַלְמָנָה חַיָה, אָבֶּער מִיר הָאפֶּען צוּ דִיר לִיבֶּער גָאט, אַז דוּ וֶועסְט זִיךְ אוּם

קערין צו אונז, אונ דו וועסט ווידער רעדין מיט אונז פה אל פה, אזוי ווי דו האסט מיט אונז גירעט אויף דעם בארג סיני, אונ דו וועסט בויען דיין קרוינשטאט ירושלים גיך אונ באלד, אונ די שיינקייט פון דיין נאציאן, דעם בית המקדש, זאלסטו אונז בויען דאס מיר זאלין דיר ווידער דינען וויא אמאל, וכשנים קדמוניות וויא אין די פריערדיגע יאהרין, אמן סלה.

תורה תורה! גיי ארויף אין הימל אונ זיי א מליץ טוב פאר דיינע קינדער ישראל, אונ דערמאן פאר דעם רבון העולמים וויפעל בלוט עס איז פון זיי פארגאסען גיווארין פון דיינטוועגין אין חודש סיון אונ וויפיל צדיקים זיינען אויף קידוש השם אומגעקומען, אונ וויפעל בלוט פון קליינע קינדער, וואס מען האט זיי אויף דער מוטערס ברוסט גיטויט, וואס עס איז ניט מעגליך פאר צו שטעלין די ווייטאגין וואס מיר האבען אין יענע צייטין גיהאט, אונ דאס איז אלס גיוועזין, ווייל זיי האבען ניט גיוואלט מחלל זיין דעם היילגען ברית פון דער תורה, אונ פארשטערין אירע גיזעצין, דרום גיהערסטו צו דער מאנען דעם זכות פאר דעם כסא הכבוד, דאס עס זאל גיגליכין זיין די בלוט, ווי די בלוט פון די קרבנות וואס מען פלעגט שפריצען אויף דעם מזבח, עשה למען תינוקות של בית רבן, טו פון וועגין די קליינע קינדער, וואס זייא לערנען אין חדר דיין היילגע תורה, אונ בענטש אויף אונז דעם חודש סיון, או מיר זאלען זוכה זיין גוטע קינדער צו האבין, אונ מיר זאלען זיי קענען מגדל זיין צו דיין ליבע תורה אונ צו מעשים טובים. ונאמר אמן.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון אונ מי שעשה נסים ווי ווייטער שטייט (נאך אלע חדשים־דיגע תחנות).

ווען מ'בענטשט ר"ח תמוז זאל מען די תחנה זאגען.

רבון העולמים ואדוני האדונים! הער פון אלע וועלטין, אונ העכער איבער אלע הערין, מיר קומען פאר דיר יעצט בענטשין אונ היילגען דעם חודש תמוז דאס אין דעם אנדערין טאג ראש חודש האט אונזער מוטער רחל איר טייערן זוהן יוסף הצדיק גיבאהרען, עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר גאט אונזער גאט, דאס עס זאל דער־וועקט ווערין אויף אונז דער זכות פון אונזער מוטער רחל, אזוי ווי דו האסט ניהערט איר גיבעט, ווען זי האט גרויס צער געליטען, דאס די

דאס קיין קינדער גיהאט אונ האסט איר א טייערין זון יוסף גיגעבען, אזוי זאלסטו צוהערין דאס גיבעט פון די אלע וואס האבען קיין קינדער ניט, דאס זיי זאלען דערמאנט ווערין צו האבען גוטע קינדער אזוי ווי יוסף הצדיק, אבער אונזערע קינדער זאלען חלילה ניט צו גינומען ווערין פון אונז, אונ מיר זאלען פון זיי גרויס גדולה זעהן, אזו ווי אונזער פאטער יעקב האט אם ענדע גיזעהן גרויס גדולה פון זיין זוהן יוסף הצדיק, אונ עס זאל ניט פאר שטערט ווערין זייער גדולה ביז אייביג.

הייליגער גאט אזוי ווי יוסף הצדיק איז ביי גישטאנען ביי דעם גרויסין נסיון וואס זיין ווירטהין (פוטיפר׳ס פרוי) האט אים אן גירעט, הגם ער איז גיוועזן איונגער מענש (אין די רעכטע היציגקייט) אונ אין אזא הייסין קלימאט ווי מצרים אונ דער ווייטערט פון זיין פאמיליע (ער האט זיך פאר קיינעם ניט גיהאט צו שעמען) אונ דאך האט ער גיזיגט דעם יצה״ר פון זנות אונ איז גיבליבען ריין אונ ציכטיג, ווייל ער האט גיהאט בושה פאר דיר צו טאן אזא שענדליכע זאך, אזוי ליבער גאט זאלסטו העלפען אונזערע זין אונ טעכטער ובפרט די וואס זיינען פערייזט פון זייער היים, זיי זאלין האבין בושה פאר דיר וואס דו זעהסט אומעדום, אונ זיך ניט פארפלעקין אין די שמוציגע עבירה פון זנות, אונ זאלען בלייבין ביז זייער ענדע לעבין ריין אונ ציכטיג, ובזכות יוסף הצדיק וואס ער איז גיבענשט גיווארען פון זיין פאטער יעקב מיט פיל ברכות אונ נאכהער האט משה רבנו גיבענשט זיין לאנד (זיין טייל וואס ער וועט נעמען אין ארץ ישראל) מיט גרויס גירעטענעס, אזוי זאלסטו אונז אויך בענטשין אין דעם חודש, אז די תבואה פון די פעלדער זאל חלילה ניט פאר ברענט ווערן פון היץ, אונ קיין היישעריג זאל חלילה זיי ניט אב עסין, רבונו של עולם (מלא אסמינו שבע) דער פיל אונזערע אוצרות מיט זעט פון דיין גיבענשטע האנד, עס זאל חלילה ניט זיין קיין הונגער אונ קיין יקרות, עס זאל אין אונז מקוים ווערין דיין ברכה (ונתתי גשמיכם בעתם) איך וועל געבין רעגין אין דער צייט (ונתנה הארץ יבולה) די ערד וועט געבין איהרע פרוכט (ועץ השדה יתן פריו) אונ אלע בוימער אפילו די אילני סרק (די וואלד בוימער) וועלין געבין פרוכט, בכדי מיר זאלען קענען רוהיג דיר צו דינען מיט ליבשאפט, אמן.

נאכהער זאגט מען דעם יהי רצון אונ מי שעשה נסים

וויא ווייטער שטייט (נאך אלע חדשים׳דיגע תחנות)

הבט

ווען מ'בענשט ר"ח מְנַחֵם אָב זָאגט מען דאס.

הַבֵּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ, פָאטער פון הימל וועה דאס מיר דיין פָאלק יִשְׂרָאֵל שְׁטייען אונ בעטין דיך, דאס דו זָאלסט אונז טרייסטין אַזוי ווי אַ פָאטער, אונ פאר גיב אונזערע זינד דאס איבער זיי זיינען מיר פון אונזער לאנד פערטריבען געווארען, אונ פון אונזער ערד דער ווייטערט, אונ דיין הייליגער וואוינונג (בֵּית הַמִּקְדָּשׁ) איז אין דעם חוֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב פאר ברענט געווארין. אוי לָנוּ וְאוֹי לְנַפְשֵׁנוּ, וויי איז אונז אונ וויי איז צו אונזערע נְפָשׁוֹת, דען עס איז צו גינומען געווארען די ליכט פון אונזערע אויגען, דאס איז דער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וואס ער פלעגט פאר געבין אויף אונזערע זינד, אויך ווען ער איז געשטאנען, איז אין דעם חוֹדֶשׁ געוועזן אַזוי אַ יום טוב דאס עס איז ניין גלייכען ניט געוועזן, אָבער יעצט איז ער צו אונז נאר פול מיט טרויער אונ געוויין, דען מיר טוען זיך באדיינקען די גְּדוּלָּה וואס עס איז פון אונז אַוועק גינומען געווארען, ליבער גאט! הער צו דעם יאמער פון צִיּוֹן, אונ פאר נעם דאס געשריי פון יְרוּשָׁלַיִם, וואס זי טוט מיט אַ ביטער הארץ קלאגען, אונ אַזוי ווי דו האסט זי מיט פייער פאר ברענט, אַזוי זאלסטו זי בויען מיט פייער, אַזוי ווי אין פָּסוּק שטייט וַאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נְאֻם יְיָ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, איך וועל זיין צו יְרוּשָׁלַיִם (דאס זיינען די ווערטער פון גאט) אַ מויער פון פייער אַרום אונ אַרום, גילויבט ביסטו גאט דער טרייסטער פון צִיּוֹן, אונ דער בויער פון יְרוּשָׁלַיִם, אָמֵן.

נאכהער זאגט מען דעם יְהִי רָצוֹן אונ מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים ווי וויטער שטייט (נאך אלע חדשים'דיגע תחנות).

ווען מ'בענשט ראש חוֹדֶשׁ אֱלוּל זאגט מען די תְּחִנָּה.

אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא! ווען אַ לייב שרייט ווער זאל זיך ניט פארכטען? דאס ווארט אַרְיֵ"ה באטייט (די אל"ף מאכט) „אֱלוּל" (די רי"ש מאכט) „רֹאשׁ הַשָּׁנָה" (די יו"ד מאכט) „יוֹם כִּפּוּר" (די ה"א מאכט) „הוֹשַׁעְנָא רַבָּה", דאס הייסט ווען עס קומען די דאזיגע הייליגע אונ פארכטיגע טעג ווער זאל זיך ניט פארכטין? רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יעצט קומען מיר בענטשין אונ הייליגען דעם חוֹדֶשׁ אֱלוּל מיט גרויס פארכט אונ ציטערניש, דען עס קומט אָן די צייט וואס דו ווערסט זיך זעצין אויף דיין שטול צו מְשַׁפֵּט'ן די וועלט, דרום טוט אונז יעצט אַ ציטערניש אָן טאפין, אונ

אונזער הארץ צו גיט אין אונז אזוי ווי וואסער, אונ איך פעדער מיך דיין דינערין (פלונית בת פלונית) דאס איך בין ערד אונ אש אונ בין געקומען צו דער וועקין גרויס דער בארימקייט, דאס דו זאלסט מיך אונ אלע ידין געדינגען אין דעם חודש אלול וואס איך טו פאר דיר יעצט בענטשין, דאס דו זאלסט מיר עפענען די טויערין פון תשובה, טויערין פון תפלה, דאס עס זאל פאר געבין ווערין גאר מיינע זינד, אונ זאלסט מיך שרייבין אין דעם בוך פון לעבין דעם ראש השנה וואס וועט זיין. בענשין אונ באגליקען אלע מיינע וועגין אונ גאר די ווערק פון מיינע הענד, אונ גיב מיר אגוטע אריינע הארץ איך זאל פארשטיין, ווי נוייט נאריש איך בין געוועזן, מיט דעם וואס איך האב אב געטראטין פון דיין תורה, וואס זי פירט צו די וועג פון לעבין, אז איך זאל איין אמת׳ה חרטה האבין אויף מיינע בייזע מעשים, אונ זאל ביי זיך מאכין אפעסטין בעשלוס אז איך זאל שוין מער ניט זינדיגען, אונ זאל דיך ניט דער צערענען, אונ עפין מיר די טויערין פון פרנסה אונ זאלסט מיר געבין חן אונ חסד אין דיינע אויגען אונ אין די אויגען פון אלע וואס זעהן מיך, דען דו ביסט נאהענט צו די אלע וואס רופען דיך. אונ ווערסט געפונען צו די וואס פארשטין דיך, אונ ענטפער מיר אז דער חודש אלול וואס איך טו יעצט בענטשען, זאל געבענטשט ווערען פון דיין פולער ברכה, אמן:

על כחמיך הרבים אבטח, אויף דיין פיל דער בארימקייט טו איך מיך פאר זיכערין, (ועל חסדיך אשען) אונ אויף דיין גענאדע ליבר גאט טו איך מיך אן לעהנען, אונ איך קום צו בענטשין דעם חודש אלול, דען איך וויים ווען דו וועסט חלילה אויף מיינע בייזע מעשים קוקין, יאזו באטייט דערווארט אלול „אוי לי ואוי לנפשי״) וויי איז צו מיר אונ וויי איז צו מיין לייב. אבער ווען איך וועל מיר צום הארצען נעמען אונ וועל חרטה האבין באמת אויף מיינע זינד, אזוי וועסטו ליבער גאט זיך קערין צו דער בארעמען זיך אויף מיר, אונ דער נאמען פון דעם חודש אלול וועט ווייזען „אני לדודי ודודי לי״ איך קער מיך צו מיין פריינד (דאס איז השי״ת) אונ מיין פריינד וועט זיך קערין צו מיר צו פאר געמען מיין גיבעט אונ מוחל זיין מיינע עבירות, דרום ליבער גאט (השקיפה ממעון קדשך מן השמים) קוק פון דיין הייליגן וואוינונג פון דעם הימעל אראפ

אונ

און וועה מיין ביטער הארץ דאס איך בין גקומן יעצט פר דיר בעטען, ריינג מיך מיינע זינד. א ריין הארץ באשאף מיר גאט און איין רעכט מוטה באניי אין מיר. דאס איך זאל אב קערן פון דעם בייזין וועג, און זאל שוין מער קיין עברות ניט טאן, און זאל האלטין טייער דיין הייליגע תורה און מצות כל ימי חיי, אמן ואמן:

ממשפטיך יראתי על כן אקדמך בתחנונים, רבונו של עולם איך טו מיך זייער פארכטין פון דיין משפט אין דעם יום הדין וואס עס קומט אן, דרום טו איך מיך פעדערין מיט מיין גיבעט, אלמעכטיגער גאט דער בארעם דיך אויף מיר. גיס ניט אויס דיין צארין אויף מיר, און קער דיין הארץ און דיינע אויערין צו פאר נעמען מיין תשובה ותפלה, און בענטש דעם חודש אלול דאס עס זאל דער וועקט ווערין אונזער הארץ צו גוטעס טאן, עס זאל נייזען דער נאמען אלול "אשרי לך ואשרי לנשמתך" וואל איז צו דיר און וואל איז צו דיין נשמה, און מיר זאלין זוכה זיין געשריבען און גחתמת ווערין צו איין ניי גיבענשט יאהר צום לעבען און געזונד און פרנסה בכבוד. ברוך שומע עמו תפלת עמו ישראל ברחמים, געלויבט ביסטו גאט דאס דו הערסט די גיבעט פון דיין פאלק ישראל מיט דער בארימהקייט, הער צו אויך די גיבעט פון (פלונית בת פלונית) און די גיבעט פון מיין מאן און מיינע קינדער צו דער בארעמען זיך אויף אונז און אויף כל ישראל, אמן ואמן, כן יהי רצון:

פאר יעדער ראש חודש בענטשין זאגט מען דעם יהי רצון:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה. ותתן לנו חיים ארוכים. חיים של שלום. חיים של טובה. חיים של ברכה. חיים של פרנסה. חיים של חלוץ עצמות. חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא. חיים שאין בהם בושה וכלמה. חיים של עושר וכבוד. חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים. חיים שימלאו משאלות לבנו לטובה בזכות תפלת רבים. אמן סלה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ עָס זָאל זַיין דיין גוּטֶער ווילֶען אוּנְזֶער גָאט, וָואס דוּ בִּיזְט אויךְ דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן, (שֶׁתְּחַדֵּשׁ) דָאס דוּ זָאלְסְט בֶּענַייעֶן אוֹיף אוּנז דִיזֶען קוּמֶענְדִיגֶען חוֹדֶשׁ (לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה) צוּ גוּטִין אוּנ צוּ גְלִיק, אוּנ גִיבּ אוּנְז אֲרִיכוּת יָמִים אוּנ אַקְרֶעפְּטִיגֶען לֶעבֶּען, אַלֶעבִּין פוּן פְרִידֶען, אַגוּטִין אוּנ גְלִיקְלֶעכֶען לֶעבִּין, אַלֶעבִּין פוּן פַּרְנָסָה מִיט נַחַת אָן צַעַר, אַלֶעבִּין מִיט אַקְרֶעפְּטִיגוּנְג אִין דִי בֵּיינֶער אוּנ אִין דִי גְלִידֶער (חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם) אַלֶעבִּין וָואס מִיר אוּנ אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער זָאלֶען גְלוֹיבֶּען מִיט אַרַיינֶע הַארְץ אִין גָאט בָּרוּךְ הוּא אוּנ גֵיין אִין גוּטֶען וֶועג, מִיר זָאלִין נִיט פַארְשֶׁעמְט וֶוערִין אוֹיף דִיזֶע וֶועלְט אוּנ נִיט בְּעוֹלָם הַבָּא פַאר פַּמַּלְיָא שֶׁל מַעְלָה. (חַיִּים שֶׁל עוֹשֶׁר וְכָבוֹד) אַלֶעבִּין מִיט פֶערְגְנִיגֶען דוּרךְ רַייכְטְהוּם אוּנ עֶהְרֶע, מִיר זָאלִין קֶענֶען מְגַדֵּל זַיין אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער פַאר עֶרְלִיכֶע אִידֶען מִיט גוּטֶע מַעֲשִׂים, ווִי דָוִד הַמֶּעֱ"ה הָאט גִיבֶּעטִין רבש"ע אִיךְ זָאל שְׁטַארְבִּין

מִיר שְׁרַייבִּין דָא אוֹיף 6 יָאהר מוֹלָדוֹת, אוֹיךְ וֶועלְכִין טָאג עָס אִיז רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, ווייל עַל פִּי רוֹב וַוייבֶּער קָאנֶען נִיט דֶערְהֶערֶען פוּן נַייטֶען דֶעם חַזָּן וָואס עֶר זָאגְט, בְּעֵת עֶר בֶּענְטְשְׁט ראש חוֹדֶשׁ:

מולדות לחודש חשון

(תרב"ע) דֶער מוֹלָד אִיז דִי נַאכְט אוֹיף מָאנְטִיג 36 מִינוּט מִיט 2 חֲלָקִים אוֹיף 10. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז זוּנְטָאג אוּנ מָאנְטָאג.

(תרע"ג) דֶער מוֹלָד אִיז פְרַייטָאג פְרִיה 24 מִינוּט מִיט 14 חֲלָקִים אוֹיף 7. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז פְרַייטָאג אוּנ שַׁבָּת.

(תרע"ד) דֶער מוֹלָד אִיז מִיטְווָאךְ נָאךְ הַאלְבֶּע נַאכְט 37 מִינוּט מִיט 9 חֲלָקִים אוֹיף 4. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז פְרַייטָאג אוּנ שַׁבָּת:

(תרע"ה) דֶער מוֹלָד אִיז מָאנְטָאג בַּייטָאג 46 מִינוּט מִיט 8 חֲלָקִים אוֹיף 1. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז דִינְסְטָאג אוּנ מִיטְווָאךְ:

(תרע"ו) דֶער מוֹלָד אִיז פְרַייטָאג צוּ נַאכְט 34 מִינוּט מִיט 15 חֲלָקִים אוֹיף 10. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז פְרַייטָאג אוּנ שַׁבָּת:

(תרע"ז) דֶער מוֹלָד אִיז דִי נַאכְט צוּ פְרַייטָאג 7 מִינוּט מִיט 10 חֲלָקִים אוֹיף 8. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז פְרַייטָאג אוּנ שַׁבָּת:

מולדות לחודש כסליו

(תרב"ע) דֶער מוֹלָד אִיז דִינְסְטָאג פְרִיה 20 מִינוּט מִיט 8 חֲלָקִים אוֹיף 11. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז דִינְסְטָאג אוּנ מִיטְווָאךְ:

(תרע"ג) דֶער מוֹלָד אִיז דִי נַאכְט אוֹיף זוּנְטָאג 8 מִינוּט מִיט 15 חֲלָקִים אוֹיף 8. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז זוּנְטָאג אוּנ מָאנְטָאג:

(תרע"ד) דֶער מוֹלָד אִיז פְרַייטָאג נָאךְ מִיטָאג 41 מִינוּט מִיט 10 חֲלָקִים אוֹיף 5. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז זוּנְטָאג:

(תרע"ה) דֶער מוֹלָד אִיז דָאנֶערְשְׁטִיג פַארְטָאג 30 מִינוּט מִיט 4 חֲלָקִים אוֹיף 2. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז דָאנֶערְשְׁטָאג.

(תרע"ו) דֶר מוֹלָד אִיז זוּנְטָאג פְרִיה 18 מִינוּט מִיט 16 חֲלָקִים אוֹיף 11. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז זוּנְטָאג אוּנ מָאנְטָאג:

(תרע"ז) דֶער מוֹלָד אִיז שַׁבָּת פְרִיה 51 מִינוּט מִיט 11 חֲלָקִים אוֹיף 8. רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז זוּנְטָאג:

ווי אַמֶלְךְ נִיט הִיא אֵיין אֶבְיוֹן, (חַיִּים) אַלֶעבֶּן דָאס עָם זָאל זִיךְ
עֶרְוֶועקְן אִין אוּנְז אַלִיבֶּע צוּ דִי הַיילִיגֶע תּוֹרָה אוּנ הָאבִּין אִין זִיךְ יִרְאַת
שָׁמַיִם ווִי דִי קִינְדֶער פוּן יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה, ווָארוּם אַז יַעֲקֹב אָבִינוּ
הָאט גִיזָאלְט שְׁטַארְבִּין, הָאט עֶר גִיווָאלְט עֶנְטְדֶעקְן זַיינֶע קִינְדֶער
דִי צַייט פוּן דִי גְאוּלָה, הָאט זִיךְ דֶער רוּחַ הַקוֹדֶשׁ פוּן אִים אָבּ גִיטָאן
הָאט עֶר זִיךְ זַייעֶר דֶערְשְׁרָאקֶען אוּנ גִיזָאגְט צוּ זֵיי, אֶפְשַׁר אִיז דָא
אֵיינֶער פוּן אַייךְ ווָאס גְלוֹיבְּט נִיט אִין גָאט בָּרוּךְ הוּא חָלִילָה? הָאבִּין

מולדות לחודש טבת

(תרב"ע) דער מולד איז די נאכט אויף דאָנערשטאג 4 מינוט מיט 4 חלקים אויף 12. ראש חודש איז דאָנערשטאג אונ פרייטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז מאָנטאג פריה 52 מינוט מיט 16 חלקים אויף 8. ראש חודש איז דינסטאג אונ מיטוואך:

(תרע"ד) דער מולד איז זונטאג פארטאג 25 מינוט מיט 11 חלקים אויף 6. ראש חודש איז מאָנטאג אונ דינסטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז דאָנערשטאג ביטאג 14 מינוט מיט 5 חלקים אויף 3. ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז די נאכט צו דינסטאג 2 מינוט מיט 17 חלקים אויף 12. ראש חודש איז דינסטאג אונ מיטוואך:

(תרע"ז) דער מולד איז די נאכט צו מאָנטאג 25 מינוט מיט 12 חלקים אויף 9. ראש חודש איז מאָנטאג אונ דינסטאג:

מולדות לחודש שבט

(תרב"ע) דער מולד איז פרייטאג מיטאג 48 מינוט מיט 5 חלקים אויף 12. ראש חודש איז שבת:

(תרע"ג) דער מולד איז די נאכט צו מיטוואך 36 מינוט מיט 17 חלקים אויף 9. ראש חודש איז דאָנערשטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז די נאכט צו דינסטאג 9 מינוט מיט 12 חלקים אויף 7. ראש חודש איז מיטוואך:

(תרע"ה) דער מולד איז שבת פאר טאג 58 מינוט מיט 6 חלקים אויף 3. ראש חודש איז שבת:

(תרע"ו) דער מולד איז מיטוואך ביי טאג 47 מינוט אויף 12. ראש חודש איז דאָנערשטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז דינסטאג ביי טאג 19 מינוט מיט 18 חלקים אויף 10. ראש חודש איז מיטוואך:

מולדות לחודש אדר ראשון

(תרב"ע) דער מולד איז די נאכט אויף זונטיג 32 מינוט מיט 6 חלקים אויף 1. ראש חודש איז זונטאג אונ מאָנטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז דאָנערשטאג פריה 21 מינוט אויף 10. ראש חודש איז פרייטאג אונ שבת:

(תרע"ד) דער מולד איז מיטוואך פריה 58 מינוט מיט 13 חלקים אויף 7. ראש חודש איז דאָנערשטאג אונ פרייטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז זונטאג נאך מיטאג 42 מינוט מיט 7 חלקים אויף 4. ראש חודש איז זונטאג אונ מאָנטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז די נאכט צו פרייטאג 31 מינוט מיט 1 חלק אויף 1. ראש חודש איז פרייטאג אונ שבת:

(תרע"ז) דר מולד איז די נאכט אויף דאָנערשטאג 3 מינוט מיט 14 חלקים אויף 11. ראש חודש איז דאָנערשטאג אונ פרייטאג:

זיי אַלע צו זאַמען גיענטפֿערט (שְׁמַע יִשְׂרָאֵל) הער צו אונזער פֿאָטער יִשְׂרָאֵל (ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד) דער גאָט וואס איז דיין גאָט, דער איז אונזער גאָט אויך, גאָט בָּרוּךְ הוּא איז איינער, דאַן האָט ער באַקומען מוטה און האָט זיי גיבענשט, אַזוי זאָלסטו ליבער גאָט אונז אויך

מולדות לחודש אדר שני

(תרע"ג) דער מולד איז פרייטאג צו נאכט 5 מינוט מיט 1 חלק אויף 11. ראש חודש איז זונטאג און מאנטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז שבת בייטאג 45 מינוט מיט 2 חלקים אויף 2. ראש חודש איז זונטאג און מאנטאג:

מולדות לחודש ניסן

(תרב"ע) דער מולד איז מאנטאג נאך מיטאג 16 מינוט מיט 7 חלקים אויף 2. ראש חודש איז דינסטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז זונטאג פריה 49 מינוט מיט 2 חלקים אויף 11. ראש חודש איז דינסטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז פרייטיג אווענד 37 מינוט מיט 14 חלקים אויף 8. ראש חודש איז שבת:

(תרע"ה) דער מולד איז דינסטאג פאר טאג 26 מינוט מיט 8 חלקים אויף 5. ראש חודש איז דינסטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז די נאכט צו מאנטאג 59 מינוט מיט 3 חלקים אויף 2. ראש חודש איז דינסטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז פרייטאג פריה 47 מינוט מיט 15 חלקים אויף 11. ראש חודש איז שבת:

מולדות לחודש אייר

(תרב"ע) דער מולד איז מיטוואך פארטאג 8 חלקים (פון אמינוט) אויף 3. ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז די נאכט צו דינסטאג 33 מינוט מיט 8 חלקים אויף 12. ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז שבת פריה 21 מינוט מיט 15 חלקים אויף 9. ראש חודש איז זונטאג און מאנטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז מיטוואך נאך מיטאג 10 מינוט מיט 9 חלקים אויף 6. ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז דינסטאג ביי טאג 48 מינוט מיט 4 חלקים אויף 3. ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז שבת צו נאכט 31 מינוט מיט 16 חלקים אויף 12. ראש חודש איז זונטאג און מאנטאג:

מולדות לחודש סיון

(תרב"ע) דער מולד איז דאנערשטיג ביי טאג 44 מינוט מיט 9 חלקים אויף 3. ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז מיטוואך נאך מיטאג 17 מינוט מיט 4 חלקים אויף 1. ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז די נאכט צו מאנטאג 5 מינוט מיט 16 חלקים אויף 10. ראש חודש איז דינסטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז פרייטאג פאר טאג 54 מינוט מיט 10 חלקים אויף 6. ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ו) דר מולד איז די נאכט אויף דאנערשטג 27 מינוט מיט 5 חלקים אויף 4. ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז מאנטאג ביי טאג 15 מינוט מיט 17 חלקים אויף 1. ראש חודש איז דינסטאג:

בענטשין און געבין אגליקליכען חודש, אז עס זאל ערפילט ווערין
אלע בקשות וואס מיר האבין גיבעטין צו גוטין, בזכות די תפלה פון
כלל ישראל, אמן סלה:

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ. וְגָאַל אוֹתָם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת. הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ בְּקָרוֹב. וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. חֲבֵרִים כָּל יִשְׂרָאֵל. וְנֹאמַר אָמֵן:

מולדות לחודש תמוז

(תרב"ע) דער מולד איז שבת פאר טאג 28 מינוט מיט 10 חלקים אויף 4.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז די נאכט צו פרייטאג 1 מינוט מיט 5 חלקים אויף 2.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז דינסטאג פריה 49 מינוט מיט 17 חלקים אויף 10.
ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז שבת פאר נאכט 38 מינוט מיט 11 חלקים אויף 7.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז פרייטאג ביי טאג 11 מינוט מיט 6 חלקים אויף 5.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז די נאכט צו מיטוואך פונקט 1.
ראש חודש איז מיטוואך און דאנערשטאג:

מולדות לחודש אב

(תרב"ע) דער מולד איז זונטאג פאר נאכט 12 מינוט מיט 11 חלקים אויף 5.
ראש חודש איז מאנטאג:

(תרע"ג) דער מולד איז שבת נאך מיטאג 45 מינוט מיט 6 חלקים אויף 2.
ראש חודש איז מאנטאג:

(תרע"ד) דער מולד איז די נאכט אויף דאנערשטאג 34 מינוט אויף 11.
ראש חודש איז פרייטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז מאנטאג פריה 22 מינוט מיט 12 חלקים אויף 8.
ראש חודש איז מאנטאג:

(תרע"ו) דער מולד איז זונטאג פריה 55 מינוט מיט 7 חלקים אויף 5.
ראש חודש איז מאנטאג:

(תרע"ז) דער מולד איז דאנערשטאג בייטאג 44 מינוט מיט 1 חלק אויף 2.
ראש חודש איז פרייטאג:

מולדות לחודש אלול

(תרב"ע) דער מולד איז דינסטאג פאר טאג 58 מינוט מיט 12 חלקים אויף 5.
ראש חודש איז דינסטאג און מיטוואך:

(תרע"ג) דער מולד איז מאנטאג פאר טאג 20 מינוט מיט 7 חלקים אויף 3.
ראש חודש איז דינסטאג און מיטוואך:

(תרע"ד) דער מולד איז פרייטאג מיטאג 18 מינוט מיט 1 חלק אויף 12.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

(תרע"ה) דער מולד איז די נאכט צו מיטוואך 6 מינוט מיט 18 חלקים אויף 9.
ראש חודש איז דינסטאג און מיטוואך:

(תרע"ו) דער מולד איז מאנטאג פאר נאכט 39 מינוט מיט 8 חלקים אויף 6.
ראש חודש איז דינסטאג און מיטוואך:

(תרע"ז) דער מולד איז פרייטאג צו נאכט 28 מינוט מיט 2 חלקים אויף 8.
ראש חודש איז שבת און זונטאג:

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים. דֶער גָאט וָואס הָאט גִיטָאן וואוּנְדֶער צוּ אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן אוּנ הָאט זֵיי אוֹיס גִילֵייזְט פוּן קְנֶעכְטְשַׁאפְט צוּ פְרַייהַייט, א) דֶער זָאל אוֹיס לֵייזְן אוּנְז אוֹיךְ בַּאלְד, אוּנ זָאל צוּזַאמֶען פִירֶען אוּנְזֶערֶע פֶערְשְׁטוֹיסֶענֶע פוּן אַלֶע עֶנְדֶין וֶועלְט, אוּם דָאס גַאנְצֶע פָאלְק יִשְׂרָאֵל, זָאל פֶערְאֵיינִיגְט וֶוערִין, אָמֵן.

ראש חוֹדֶשׁ (פלוני) יִהְיֶה בְּיוֹם (פלוני) הַבָּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה:

ראש חוֹדֶשׁ (. . . . .) וֶועט זַיין (. . . . .) וָואס קוּמְט אוֹיף אוּנְז אוּנ כָּל יִשְׂרָאֵל צוּ גוּטִין.

יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. וְנֹאמַר אָמֵן:

דֶער הֵיילִיגֶער גָאט (גילויבט איז ער) זָאל בֶּענַייעֶן דֶעם קוּמֶענְדִיגֶען מָאנְהַייט פַאר אוּנְז אוּנ פַאר כָּל יִשְׂרָאֵל, צוּם לֶעבִּין אוּנ צוּ פְרִידֶען, צוּ פְרֵייד אוּנ צוּ פְרֵייהֵלִיכְקַייט, צוּ הִילְף אוּנ צוּ טְרֵייסְט. אוּנ מִיר זָאגֶען דֶארוֹיף, אָמֵן.

תְּחִנָּה שַׁעֲרֵי זִמְרָה (וועןמען זאגט אנעים זמירות).

לִיבֶּער הֶער גָאט! עֶפִין מִיר דִי טוֹיעֶרִין פוּן לוֹיבּ אוּנ גֶעזַאנְג, אוּנ פַאר נֶעם מַיין לוֹיבּ גֶעזַאנְג וִוי דָאס לוֹיבּ גֶעזַאנְג פוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָוִד וּשְׁלֹמֹה, אוּנ עֶפִין מִיר דִי טוֹיעֶרִין פוּן הִימֶעל, אוּנ דִי טוֹיעֶרִין פוּן גַן עֵדֶן, אוּנ הֶעלְף מִיר עֶס זָאל אוֹיף אוּנְז נִיט גִיוֶועלְטִיגֶען דֶער יֵצֶר הָרָע, אוּנ דֶער הֵיילִיגֶער שַׁבָּת (אדער יום טוב) זָאל אַ מֵלִיץ יוֹשֶׁר זַיין פַאר מִיר אוּנ פַאר מַיין מַאן אוּנ קִינְדֶער אוּנ פַאר כָּל יִשְׂרָאֵל, צוּ אַלֶעם גוּטִין אָמֵן, (וּבְרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים נָא חֲזַק וּשְׁמוֹר נַפְשִׁי)

שערי ציון

א) אַלֶע פֶעלְקֶער צֵיילֶען דִי חֳדָשִׁים פוּן זֵייעֶר אָנְהֵייבּ יָאהר, אָבֶּער מִיר אִידֶען צֵיילֶען דִי חֳדָשִׁים נִיט פוּן תִּשְׁרֵי (וָואס עֶר אִיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה) נוּר פוּן נִיסָן, צוּ וַוייזֶען אַז מִיר שְׁטֵייעֶן נִיט אוּנְטֶער דִי נַאטוּר, ווייל מִיט דֶער נַאטוּר דַארְפֶען מִיר זִיךְ גָאר נִיט גֶעפִינֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, אַבְרָהָם אָבִינוּ אוּנ אוּנְזֶערֶע מוּטֶערְס שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל זַיינֶען גֶעוֶועזֶען עֲקָרוֹת, נוּר דֶער בּוֹרֵא הָאט אוֹיף גֶעהֵייבֶּען אַבְרָהָם אָבִינוּ אִיבֶּער דִי נַאטוּר (הֶעכֶער פוּן דִי מַזָּלוֹת) אוּנ הָאט אִים גֶעגֶעבֶּען קִינְדֶער, אַלְזָא שְׁטֵייעֶן מִיר זֶרַע אַבְרָהָם הֶעכֶער פוּן דִי מַזָּלוֹת נוּר אוּנְטֶער דִי הַשְׁגָּחָה פוּן הַשֵּׁי"ת, דְרוּם הָאבִּין מִיט דִי נַאטוּר הָאט קַיין עֶבֶר

מיט דיין גרויס דער בארעמונג שטארק אונ באשירעם מיין לייב פון גיהנם וחבוט הקבר וחבלי משיח, אונ גיב מיר אלעם גוטס, אונ ואלסט מיר מזכה זיין צו ערציהען מייגע קינדער לתורה ולחפה ולמעשים טובים. אמן:

שיר תחנה אנעים זמירות הכבוד

אנעים זמירות, אליבליכע לויב-געזאנג וועל איך זינגען אונ וועל זיי וועבין מיט לויב לידער, דען צו הקדוש ברוך הוא טוט מיין נשמה בייגקען.

נפשי, מיין וועלע געלוסט צו זיין אונטער דעם שוטען פון דיין הייליגע שכינה, אום צו וויסען אלע געהיימע סודות פון דיין תורה.

מדי דברי, ווען איך טו ריידין וועגין דיין העדליכען כבוד ברומט (ביינקט) מיין הארץ צו דיין פריינדשאפט.

על כן, דרום וועל איך שפרעכין וועגין דיר גיעהרטע רייד, אונ דיין נאמען וועל איך עהרין מיט אפרייליך געזאנג.

* * *

אספרה ערציילען דיין העדליכקייט: בין איך ניט אימשטאנד, ווייל איך האב דיר ניט געזעהן, פאר צו שטעלין דיר בדרך דמיון, חיים איך אויך ניט ווייל איך האב דיר ניט גוט ערקענט, דאך ערלויב איך מיר צוא ריידין וועגין דיין עהרע.

ביד ווייל דורך דיינע נביאים (פראפעטין) דורך דיינע טרייע דינער, וואס האבען זוכה געוועזן צו רוח הקודש האסטו פארגישטעלט דעם העדליכען פראכט פון דיין שיינהייט.

גדולתך דיין גרויסקייט אונ דיין מאכט האבען זיי אנגירופען נאך די וויכטיגקייט פון דיינע מעשים, ווען דו פירסט זיך במדת

ניט געקאנט ארויס גיין פון דעם איינערנעם שלאם פון מצרים, אבער מיט אונז האט השי"ת געטאן נסים ונפלאות איבער די נאטור. אונ האט אונז ארויס געפירט אין חודש ניסן מיט גרויס שטארק פון קנעכטשאפט צו פרייהייט, אונ ווייל ראש חודש בענשין בבלל זייט דאך, אז מיר ווערין גיפירט מיט די איבער נאטירליכע השגחה (ווי עס איז ערקלערט אין די ערשטע תחנה פון ראש חודש בענשין) דרום הויבען מיר אן ראש חודש בענשין מיט די תפלה (מי שעשה נסים לאבותינו).

אונזי

הרחמים רופען זיי דיר מיט דעם נאמען „גדול", און ווען במדת הדין רופען זיי דיר מיטין טיטול „גבור".

דמו זיי (די נביאים) האבען דיר פארגישטעלט, אבער דאך ניט ווי דו ביזט (ווייל דער מענש ביי זיין לעבין קען דיר גיט בעגרייפען), זיי האבין דיר נור גיגליכען נאך דיינע מעשים.

המשילוך זיי האבען דיר פארגליכען אין פילע פערשיינונגען, אבער באמת ביזטו איינער אין די אלע פארשטעלונגען.

ויחזו זיי (די נביאים) האבין דיר גיזעהן אין גישטאלט פון אגרייז גראען מאן (ביין בארג סיני) און ווי איונגער העלד (ביין שפאלטען דעם ים פאר די ישראל).

זקנה אלטקייט האבין זיי גיזעהן בעת דו זיצט אויף דעם כסא המשפט (ריכט שטול) און יונגענד אין דעם טאג פון שלאכט, ווי איין קריגס העלד (איש מלחמה) איז דיינע הענד אים מעכטיג (רעכענען זיך מיט די שונאי ישראל ווי מיט די מצרים ביין ים און דאס גלייכן).

חבש פערבונדין מיט איין זיעג (נצחון) הוט אויף זיין קאפ, עס האט אים גיהאלפען זיין רעכטע האנד און זיין הייליגער ארם (דאס הייסט מיט אונזער תורה ומעשים טובים גיבין מיר אים מוטה אב צו רעכענען זיך מיט אונזערע באליידיגער).

טללי מיט שטראלענדע טוי איז זיין קאפ פול, און זיינע האר-לאקען (איז פול) מיט די טראפען רעגין פון די נאכט א).

יתפאר ער רידמט זיך מיט מיר, ווייל איך גיפעהל אים, און ער וועט זיין צו מיר ישראל איין הערליכער און פארכטיגער קרוין.

כתם אקרוין פון ריינע גין גאלד איז דאס גישטאלט פון זיין קאפ, און עס איז גיצייכינט אויפ'ן שטערין (פון כהן גדול) די הערליכקייט פון זיין הייליגען נאמען (דער כהן גדול האט גיטראגין אויפען שטערין אנאלדענעם צירונג (ציץ) גיקריצט אויף אים די ווערטער קדש לה').

מעשת אלפס

1) אזוי ווי די זון שיין איז קלאר און ליכטיג, אבער ווען זי שיינט אריין אין א שטוב וואס די פענסטער איז פאר קאלכט זעט זי אויס דונקל, אזוי איז די הימ'לישע השפעה, בעת זי גייט ארויס פון השי"ת איז זי ליכטיג, פול מיט רחמים, ניר אז זי קומט צו דעם מענשין וואס זיין נפש איז פארשמירט מיט באלך און שמוץ פון זינד זעט זי ביי אים אויס פינקטער, דאס איז דער גידאנקען (ראשו) דער אנפאנג פון די השפעה, בעת זי גייט ארויס פון השי"ת איז זי ווי די שטראלענדע טוי פון פריה מארגין, (קווצותיו), אבער ווען זי קומט אראפ אויף די בריגעס פון די האר (אויף דעם עולם השפל) ווערט זי ווי די טראפינס רעגין פון די פינסטערע נאכט.

תפלין

לחן צו חן, עהרע אונ הערליכען פראכט, האט איהם זיין פאלק ישראל (בעקרוינט מיט דעם קרוין פון זייער תפלות ותשבחות).

מחלפות די צייכען האר פון זיין קאפ, זיינען ווי ביי איונגען מאן, זיינע לאקין זיינען גיקרויזט אונ שווארץ.

נוה הצדק, די וואהנונג פון גירעכטיגקייט, די הערליכקייט פון זיין פראכט (דאס איז ירושלים עה"ק), זאל זיין דער ווילען פון השי"ת, אז ער זאל זי אויפבריינגען צום אנדיינקונג ביי די הויפט: פון זיין פריידע.

סגולתו זיין געליבטע פאלק (ישראל) זאלין זיין ווי אצירונג אין זיין האנד, ווי אקעניגליכע קרוין אין איר הערליכען פראכט.

עמוסים זיי זיינען אויף איהם אויפגעלאדען אונ ער האט זיי גיטראגין (פון מצרים), זיין קרוין (די תורה) האט ער זיי געצירט, ווייל זיי זיינען טייער אין זיינע אויגען האט ער זיי געעהרט (ארום גערינגעלט מיט ענני כבוד אונ גשפייזט מיט מן פון הימל).

פארו זיין הערליכקייט איז אויף מיר אונ מיין פערהערליכונג איז אויף איהם א), אונ ער איז נאהענט צו מיר ווען איך רוף צו איהם.

צח מיין פריינד (הקב"ה) איז העל אונ רויט, כלומר, אפילו ווען ער משפט די וועלט איז ער מצרף דעם מדת הרחמים צום מדת הדין, אבער ווען ער וועט טרעטין זיין קעלטער אין אדום, דאס הייסט ער וועט זיך רעכענען מיט די שונאי ישראל, וועט זיין קלייד זיין נור רויט (דורך אוים מדת הדין).

קשר דעם תפלין באנד האט ער געוויזען צו דעם פרומען (משה רבינו) בעת ער האט געבעטין גאט זאל איהם ווייזין זיין כבוד, האט משה אין דעם פארשטאנען אז (רוצה ה' כו').

רוצה אז איהם (דער בורא ב"ה) וואהלגעפעלען זיין פאלק, די פרומע צו בעשיינען, ער וואַרט מקבל צו זיין די לויב גיזאנג פון ישראל מיט זיי צו ריהמען זיך (ווי אין די תפילין פון השי"ת שטייט ומי כעמך ישראל).

מעשה אלפס

א) תפלין רופין זיך „פאר" דאס הייסט איך טראג זיינע תפלין, וואס אין זיי איז געשריבען זיין רוהמונג, אז ער איז דער גרויסער איינציגער, וואס האט אליין געשטרויעט דעם הערליכען וועלט פאלאץ מיט אלע הערשאפט וואס אין איהם געפינט זיך אונ ער איז די נשמה פון דער וועלט, וואס ער איז אין זיי משפיע חיות אלע רגע, אונ ער כביכול טראגט מיינע תפלין וואס אין זיי איז געשריבען מיין ריהמונג, אז איך בין איין איינציגע פאלק אויף דער וועלט וואס לאזט זיך ברענגען אונ בראטין ווען די הייליגונג פון דער תורה אונ דעם כבוד פון זיין נאמען.

אין

ראש אין אנפאנג פון דיין װארט (דיין תורה) ערשיינט דער „אמת"
ארויס צום ערשטין, צו ווייזין אז אין יעדער צייט ביזט דו
נאהענט צו די פאלק וואס זוכט דיר מיט אמת ב).

שית נעהם אויף צו דיר די הויכע שטימע פון מיינע לויב ליעדער
און מיין געזאנג זאל נאהענט קומען צו דיר.

תהלתי מיין לויב זאל זיין אקרוין צו דיין קאפ, און מיין געבעט זאל
זיין גלייך ווי די קטורת (רויכווערק) וואס די כהנים האבען
מקטיר געוועזן אין דיין הייליגע הויז (בית המקדש).

תיקר עס זאל ביי דיר טהייער זיין די לויב געזאנג פון מיר ארימע
פרוי, וויא די לויב געזאנג וואס די לוים האבין געזונגען ביי
די קרבנות אין בית המקדש.

ברכתי מיין לויב זאל אויף געהן צו הקב"ה וואס ער שפייזט די
גאנצע וועלט, און העלפט די געווינערין בעת זי איז אויפ'ן
בראך שטול, ער מאכט זי וויסען האבין און ער מאכט זי געזונט.
ובברכתי און צו מיין לויב געזאנג נייגע דיין קאפ, צום צייכען
אז זי איז דיר וואהל געפעלין, און נעם איר אן לרצון ווי
דעם גוטין ריח פון די בשמים פון בית המקדש.

יערב מיינע רייד זאל זיין זיס פאר דיר, דען מיין זעלע בענקט צו דיר.

לך ביי דיר גאט איז די גרויסקייט, די שטארקייט, די הערליכקייט
די עוויגקייט און דער פראכט, דען צו דיר געהער אלעס וואס
אין הימל און אויף דער ערד, ביי דיר גאט איז די הערשאפט, דו
ביזט ערהאבען, איבער אלעס ביזט דו דאס הויפט, ווער איז אים
שטאנד אויס דערציילען דיינע גבורות, און ווער איז אימשטאנד צו
ערקלערען גאר דיין לויב.

תחנה בנות ציון (נאך טוסף דעם שבת פון ר"ח בענטשין).

אתחנה (איך בעט) וואס „שבת המלכה" בעט פון אידישע טעכטער.
צאינה וראינה בנות ציון, איר טעכטער פון ציון, (צאינה) געהט אוועלע
ארויס פון וועלט טומיל, פון די אבעזיאנע שקאלע (נאך צו

מעשה אלפס

ב) אין די דריי ערסטע ווערטער פון דער תורה „בראשית ברא אלהים" איז די לעצטע אותיות אמת און אין די דריי לעצטע ווערטער פון דער פרשה „ברא אלהים לעשות" איז אויך די לעצטע אותיות אמת. זעהט מען נייעם צאינה וראינה (אוצר התורה אנפאנג בראשית).

פאן דעם לוקסוס. אונ די מאדע וואס. יענער סום אן אשום איבערליין)—. (וראינח) אונ
בעטראכט אוויילע דעם אמת'ן וויכטיגען תכלית, (בנות ציון) טעכטער
פון די מוטערס וואס זייערע מעשים טובים זיינען גיצייכינט אויף די
וועלט היסטאריע מיט גאלדענע בוכשטאבען, — פון אייביג אן האט
איר פרויען געוויזען אייער שטארקע ליבשאפט אונ עהרע פורכט
פאר גאט ב"ה, ניט אריבער טרעטין זיינע רייד, בעת דער שטן
האט גימאכט אטומיל אז משה רבנו וועט מער ניט קומען צוריק
אונ האט אידען אן גירעט "די ערשטע עבירה" מאכען דעם עגל,
זייט איר פרויען ניט איבער גירעט גיווארען אונ האט בשום אופן ניט
גיגעבין אייערע גאלדענע צירונג צום עגל, דער פאר האט איר זוכה
גיוועזן, אז "די ערשטע מצוה" וואס דער בורא האט גיגעבין דעם כלל
ישראל, דאס איז קדוש החודש היילעגען אונ בענטשין ראש חודש*),
האט מען אייך נשים גישעצט אונ גיגעבין דעם ראש חודש פאר א
יום טוב, אויך האט איר שטענדיג גיהאט גרויס ליבשאפט צו די
מצות פון גאט ב"ה נאך מער ווי די מאנס לייט, אין דער צייט ווען
דער בורא ב"ה האט געהייסען דורך משה רבנו אז אידען זאלען
בויען א משכן, די שכינה זאל דארטען רוהען, אונ געבין געטליכע
ליכטיגקייט אין אידישע הערצער, האט איר די ערשטע אויסגיטאן
אייערע צירונג מיט גרויס זריזות אונ ליבשאפט געבין דאס נדבה
צום משכן, אונ דער פאר האט איר זוכה גיוועזן אז מ'האט אייך
גיגעבין די וויכטיגע מצוה פון אן צינדען מיינע ליכט (די ליכט פון
שבת) צו געבין ליכטיגקייט אין אייערע נשמות אונ אין אייערע
מאנען אונ קינדערס נשמות, היינט ווי אזוי קומט דאס אז א גרויסע
טייל פון אייך זייטען יעצט נאכלעסיג גיווארען אונ אראב געפאלען
פון אייער הויכע מדרגה צו זיין נידעריגר פון אייערע האכגישעצטע
מוטערס, אז עס איז דעכט ביי פיל פרויען אז אייערע קינדער זאלען
פאר לעשין די ליכט פון זייערע נשמות אונ פון אייערע, פאר אייך
אין די אויגען מיט דעם וואס זיי טוען אזא פרעכהייט געגין יודינטהום
אונ זייען מחלל שבת בפרהסיא, זיי פוצין די קאמאשין אום שבת,
זיי טראגין מיט זיך געלט אונ קויפין אום שבת אונ אנדערע חלילה

*) ווי רש"י הקדוש (אגדת בראשית) ברייננט דעם מדרש "לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה (כלל) ישראל",

רויקערין פאפידאסין אונ איר ווייסט אונ שווייגסט,״ ווען איר זייט גילערינט בארפט איר פארשטיין ; אז דעם גאנצין צעטיל פון ותתן לנו, וואס איר האט גיבעטין ביין רבש״ע (אין יהי רצון פון ר״ח בענטשין) קענט איר נור באקומען ווען איר מיט אייערע קינדער וועלין שבת ערליך האלטען 1) — אויך דארפט איר וויסען, אז מיט דעם וואס זיי צוברייסען דעם בונד פון השי״ת מיט כנסת ישראל (שבת איז „ברית עולם״ איין עוויגער בונד פון השי״ת מיט אידען) ווערין זיי אב געריסען פון „צרור החיים״ (עוויגען לעבענס־בונד) אונ זיי זיינען שוין ניט אייערע קינדער, אז זיי זאלען ראטעוועען אייערע נשמות נאך אייער אריכות ימים, ווי אידישע גוטע אונ פרומע קינדער ראטעוועען די עלטערין פון זייער פינסטערין אונ טרויעריגען צושטאנד אין גיהנם אונ ברייגגען זיי אריין אין די ליכטיגע פערגעניגענדע זאלען אונ פאלאצען פון גן עדן, אונ ווי אזוי קענט איר זיי רופען „קינדער״ אונ זיי ליב האבען, אז זיי זיינען ווי נכרים (פרעמדע) וואס געהערען שוין ניט צו אייך א). אלזא מיינע טייערע טעכטער, נעמט דאס גוט אין אכט אונ זאגט מיט טרערין צו השי״ת, טרייער פאטער פון הימל, עס איז גלוי וידוע פאר דיר, אז מיט מיין בעסטין ווילען וואלט איך וועלין טאן דיין רצון נור דער רעש פון דער וועלט פארטומעלט מיר, אלזא בעט איך דיין רחמנות דו זאלסט שטארקען מיינע געפיהלען איך זאל ניט פאר טויבט ווערין פון גרויסען וועלט־טומל, אונ העלף מיר צו היטען דיינע מצות אונ איבערהויפט אויפצופאסין מיינע קינדער (זין אונ טעכטער) פון יוגינד אן, זיי זאלען היטען דיין תורה

מעשה אלפס

1) די קלוגע ווערטער פון די מלכה „שבת״ וועלין מיר פארשטיין דורך א משל, ביי א גרויסען שר אנדיב לב (אגוטהערציגער) וועלכער האט פיל ארעמע פאמיליען אויס געהאלטען מיט אלעם נויטען, האט איינער

איינגער

גיבעטען א גיפעלי נקייט, ער זאל אים געבין אוויכטיגע זאך במתנה. — יא יא (ענטפערט דער שר), איך וועל דיר געבען מיטען בעסטען פערגניגען, נור פריער וויל איך מאכין א חקירה ודרישה, אויב דו האלטסט בכבוד די טייערע מתנה וועלכע איך האב דיר לייגער געגעבען, אויב דו שעצט מיינע מתנות איז מיר זייער אנגענעהם צו געבין דיר נייטער, אונ אויב ניט, זאג דו אליין אויב דו ביסט ווערט מ׳זאל דיר געבען א מתנה ? — דאס גלייכען האבען מיר דא געבעטען ביי השי״ת (וואס ער איז דער מקור הרחמים והנדיבות) א גאנצין צעטיל מיט מתנות (שתתן לנו חיים ארוכים חיים

שערי ציון

א) אונ אנדערע פרויען, לא די וואס זיי שטערין ניט זייערע קינדער פון חלול שבת, פארוואשין זיי נאך דעם פלעק, כלומר, זיי פארענטפערין זיי, אז

און מכבד זיין דיין הייליגען שבת, אים ניט מחלל זיין חלילה, עס זאל ניט פארשניטען ווערין זייערע יאהרען דורך די עברה פון כרת ר"ל, און גיב זיי אריינע הארץ צו שפירען דעם גישמאק און דעם גליק פון דיין תורה ומצות, דאן וועט השי"ת גווים צו הערען אייער גיבעט, און וועט אייך משפיע זיין גוטע גידאנקען און שכל ווי צו לערנען זיי די אידישע וועג מיט גוטע און פריינדליכע רייד, אום איר זאלט האבען פון זיי גרוים נחת אויף דער וועלט און גדולה וכבוד אויף די אמת'ע וועלט, אמן.

אתחנה פאר הבדלה.

באשעפער פון דער וועלט. מיט דיין גרויסין חסד האסטו אונז גיגעבען דעם טייערין פריזענט דעם שבת קודש, מיר זיינען ניט אימשטאנד דיר צו דאנקען דער פאר, וויל דאס איז זייער א גרויסע מתנה און דרום איז אונז שווער צו שיידען זיך מיט דעם הייליגען שבת, בעטין מיר דיר ערבארמיגער פאטער, אז בזכות וואס מיר האבין מכבד גיווען דעם שבת, זאל די קדושה פון שבת משפיע זיין אויף אונז מחשבות קדושות, אז מיר זאלען זיך האלטען הייליג און ריין פון זינד, און בזכות השבת זאלסטו אונז געבען

שערי ציון

א יונגער מענש קען ניט גיין אין ניט קיין ריינעם קאמאש. אויף דעם זאגען די חז"ל. פיל פרויען שמארבין לא עלינו יונגע, פאר די זינד וואס זיי פארוואשין (צואת בניהם בשבת) זייערע קינדערשע פעלערין וואס זיי טוען אום שבת, אויב איר נייט מיט איין אמת א טרייע מוטער (טריי צו זיין גוף און אויך טריי צו זיין נשמה) וועט צו קויפען אים נאך אפאר קאמאשין און זייט אים מזהיר ער זאל פרייטאג פאר נאכט אב פוצין ביידע פאר וועט ער האבען אויף שבת ביי טאג איין אב געפוצטין קאמאש אן חלול שבת.

מנשה אלפס

חיים של שלום, כו' כו') ענטפערט דער בורא ברוך הוא, מיינע ליבע קינדער, מיר איז זייער אנגינעהם צו געבין אייך פיל מתנות נאך מער פיל איר בעט, נור מ'דארף זעהען אויב איר האלט בכבוד די טייערע מתנה פון שבת (מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה) וועלכע איך האב אייך פון לאנג אן נעגעבען. פון דעם איז צו לערנען, אז דער וואס האלט שבת בכבוד ער געמט אים אן אין דער צייט, און היט אז זיינע קינדער זאלען אים ניט מחלל זיין, (השומר שבת הבן עם הבת) און פארברייננט אין אים אין היילינקייט, דר איז זוכה צו אלע מתנות והצלחות, ווי מיר זאגין אין לכה דודי (לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה), הכלל דער היטען שבת ברייננט צו אלע מתנות וברכות, ווי די חכמי התלמוד שרייבען, עשירים שבבשאר ארצות במה הן זוכין לעשירותן? בשביל שמכבדין את השבת.

ג'זונד און פרנסה בכבוד און נחת אויף אונזערע קינדער1) און מיר זאלען זוכה זיין אנצוזעטצען מיט היילינקייט דעם קומענדיגען שבת און נאכהער ליום שכולו שבת, און מיר גייען ארויס פון היילינגען שבת מיט די ווערטער „ברוך המבדיל בין קודש לחול" (גילויבט איז השי"ת וואס ער שיידעט אב פון היילינ ביז אונהייליג).

אתחנה נאך הבדלה (שבת צו נאכט).

רבון כל העולמים, הער פון אלע וועלטין. הימלישער פאטער וואס דו בליקסט מיט ליבע און גינאד אויף אלע דיינע ברואים, וועלכע דו האסט אויף דיין וועלט בעשאפען, פארגעס דעם היינעם גיבעט פון דיין דינערין וועלכע קומט פאר דיר אויף אפולע וואך אויסצוגיסין איר פולע הארץ, דער ליבער שבת קודש איז שוין אוועק, מיט איהם צוזאמען איז אויך אוועק אונזער רוהע, און א נייע וואך קומט אונז אנטקעגין, רבונו של עולם, ווער נאך ווי דו ווייסט, וואס א נייע וואך האט פאר א יודין צוזאגען, ווער נאך ווי דו הימלישער פאטער ווייסט דעם שווערין לעבן פון דיין פאלק ישראל, זייער ביטערין געמיט, ווי שווער און ביטער יעדער יוד פארדינט זיין ביסען ברויט, מיט וועלכע זארג און עגמת נפש. מיט וועלכע שרעק און מאטערנעס ער ברייננט צוזאמען זיין פינסטערע חיונה, ווער נאך פון אלע פעלקער אין דער וועלט, שפירט אזוי דעם שרעקליכען רושם פון א נייע וואך ווי דיינע ארימע קינדער, איין נייע וואך קומט אונז אנטקעגין, איין נייע וואך ברייננט אונז נייע זארג, נייע שרעק, נייע קומער, דאס איינציגע וואס אונז איז געבליבען, איז נאר די האפענונג צו דיר אליין, נור די איינציגע האפענונג און גלויבען אין דיר ערבארימדיגער פאטער האט אונז גיגעבין קרעפטין ביז היינט, אונזערע צרות מיט גידולד צו ערטראגען, לכן יהי רצון מלפניך, זאל זיין דערוויילען פאר דיר גרויסער אלמעכטיגער גאט, אז די נייע וואך וועלכע קומט אונז אנטקעגין, זאל זיא זיין מיט מזל, מיט פרייד, און מיט גליק, מיר זאלען חלילה נים טאן אזאך וואס קעגין

מעשה אלפס

1) אידין זיינען געגליכען צו איין גפן ווי דוד המלך־זאגט (גפן ממצרים תסיע) און די אידישע פרוי איז אויך געגליכען צו א גפן ווי דער משורר זאגט (אשתך כגפן פוריה), זאל טאקע השי"ת אייך בענטשין מיט די אותיות „גפן" ג'זונד, פרנסה און נחת פון קינדער און פון כלל ישראל.

דיין ווילען, מיר זאלען קיינעם ניט מקנא זיין אונ קיינער אונז ניט, אונ עפין אונז די טויערין פון ליבטיגקייט, טויערן פון אריכות ימים, טויערין פון פארשטאנד, מיר זאלען מיט דיינעם פערשטאנד מקיים זיין דיינע מצות, טויערין פון טרייסט, מיר זאלען גיטרייסט ווערין פון אלע טרויערקייט, טויערין פון פרנסה מיר זאלען גישפייזט ווערין פון דיין הייליגע האנד, טויערן פון בשורות טובות ישועות ונחמות אויף כלל ישראל, אונ פון אונזערע קינדערלאך וואס זיינען גאנץ ווייט פון אונז, אונ אויך ביי מיר צו הויז זאל זיין אפרייליכע וואך, אמן.

תחנה לתענית צבור.

גרויסער בשעפער! וועלכער דו קוקסט פון דיין הויכען שטול אין יעדע מענשליכע הארץ, אונ ווייסט די געהיימניסע פון יעדער וועלט, יעדע פערבארגענע מחשבה איז פון דיר ניט פערהוילן, דו ווייסט דאך מיין שווערען ביטערין געמיט, מיין בלוטיגע צו בראכענע הארץ מיט וועלכע איך קום יעצט אין דיין פאסט טאג פאר דיר פאר, אונזער הייליגער בית המקדש איז איבער אונזערע זינד חרב גיווארין, מיר האבען ניט מעהר קיין כהן, קיין קרבנות, קיין עבודה מכפר צו זיין אונזערע זינד, אונזערע קרבנות וועלכע מיר ברייגען פאר דיר, זייען אונזערע צובראכענע הערצער אונ שווערע געמיטה, אונזערע נסכים איז נור אונזערע הייסע טרערין וועלכע מיר פערגיסען פאר דיר. נור דאמיט קענען מיר פארקומען פאר דיר אלמעכטיגער גאט צו בעטן פון דיר מחילה וסליחה אויף אונזערע זינדע. מיר ווייסען זייער גוט, דאס דו גאט רחום וחנון פערלאנגסט ניט די פייניגונג פון אמענטשין, ווי דער הייליגער נביא ישעיה זאגט: (הכזה יהיה צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו) כלומר, הייסט דען דאס ביי מיר איין פאסט טאג וואס אמענטש זאל זיך נור פייניגען? וואס דען פערלאנגסט דו, מ'זאל טאן גוטעס אונ גענאד. זאט מאכען דעם הונגעריגען, אין קליידען דעם נאקעטין, מיט פילען דעם ליידענדין, נור דאס איז דיין הייליגער וואונש, אונ ווי דוד המלך

אונזערע נביאים וועלכע זענען געוועזן אין זיי געליטען צרות דורך ווייטערע זינד, די פריהערדיגע דורות האבין דורך דעם האבען זיי מתקן געווען ארבע מתקן געווען דאס עס איז אמצוה צו פאסטין תעניתים. צום גדליה. עשרה בטבת, די טעג, וואס אונזערע עלטערין האבין שבעה עשר בתמוז, תשעה באב, אחוץ

דָאס גִיזָאגְט (זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה) גָאטֶעס אָפְּפֶער אִיז אַ צוּ בְּרָאכֶענֶער גַייסְט, אוּנ דֶער פַאסְטִין אִיז נוּר אוּם אוּנְטֶערְטֶענִיג צוּ מַאכֶען דֶעם שְׁטָאלְצֶען גוּף, דַאמִיט מִיר זָאלְען קֶענֶען קוּמֶען פַאר דִיר מִיט אַרֵיינֶע צוּ בְּרָאכֶענֶע הַארְץ דִיךְ צוּ בֶּעטִין מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה אוֹיף אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד.

עֶרְבַּארְמִיגֶער גָאט! הֶער צוּ דָאס גֶעבֶּעט פוּן דַיין דִינֶערִין וֶועלְכֶע אִיז גִיקוּמֶען אִין דַיין הֵיילִיגֶע הוֹיז אוּים גִיבִּין אִיר פוּלֶעס הֶערְץ צוּ זַאמֶען מִיט דַיינֶע בֶּעטְרִיבְּטֶע קִינְדֶער וֶועלְכֶע שְׁטֵייעֶן פַאר דִיר יֶעצְט, בַּארֶעמְהֶערְצִיגֶער פָאטֶער, לֶערִין אוּנְז דִי וֶועגִין פוּן דַיינֶע גוּטֶע מִדּוֹת, פוּן דַיינֶע אוּנְעֶנְדְלִיכֶע רַחֲמָנוּת, זֶעה וִוי עֶלִינְד אוּנ פֶערְלָאזֶען מִיר שְׁטֵייעֶן אוֹיף דֶער וֶועלְט, צוּ וֶועמֶען זָאלִין מִיר שְׁרַייעֶן אוּם הִילְפֶע, צוּ וֶועמֶען זָאלֶען מִיר אוּנְז קֶערִין אוּנ וֶוענְדִין וֶוען נִיט צוּ דִיר הִימְלִישֶׁער פָאטֶער, עֶער נָאךְ ווִי דוּ גְרוֹיסֶער גָאט ווייסְט דִי גֶעהֵיימֶע צָרוֹת, דִי פֶערְבָּארְגֶענֶע וואוּנְדִין וֶועלְכֶע מִיר טְרָאגִין טִיף אִין אוּנְזֶערֶע צוּרִיסֶענֶע הֶערְצֶער, טְרֵייסְט עֶרְבַּארְמִיגֶר גָאט דַיינֶע אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלָיִם, דַיינֶע פֶערְפִינְסְטֶערְטֶע בֶעטְרִיבְּטֶע קִינְדֶער, זֶעה בַּארֶעמְהֶערְצִיגֶער פָאטֶער דַיינֶע אוּנְגְלִיקְלִיכֶע פֶערְבִּיטֶערְטֶע שֶׁעבְּסֶעלַאךְ זַיינֶען נֶעבַאךְ צוּ זֵייט אוּנ צוּ שְׁפְּרֵייט אִין אַלֶע עֶקִין וֶועלְט, מִיר הָאבֶּען אַלֶעס פֶערְלָארֶען, נוּר נִיט דֶעם בִּטָּחוֹן אִין דִיר, נוּר דִי הָאפֶּענוּנְג אוֹיף דִיר שְׁטַארְקֶער גָאט אִיז אוּנְז גֶעבְּלִיבֶּען אִין אַלֶע אוּנְזֶערֶע לֵייד אוּנ צָרוֹת. עֶס אִיז שׁוֹין צֵייט אַז דוּ זָאלְסְט צוּ זַאמֶען קְלַייבֶּען דַיינֶע פֶערְשְׁטוֹיסֶענֶע פוּן עֶק וֶועלְט, ווִי דוּ הָאסְט פֶערְשְׁפְּרָאכֶען אִין דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה (אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ), כְּלוֹמַר, אוֹיבּ דַיינֶע פֶערְשְׁטוֹיסֶענֶע וֶועלִין זַיין וואוּ דִי הִימְלִין עֶנְדִיגִין זִיךְ, וֶועל אִיךְ זֵיי אוֹיךְ צוּ זַאמֶען קְלַייבֶּען, בְּרֵיינְג אוּנְז אִין דִי טוֹיעֶרִין פוּן יְרוּשָׁלַיִם (וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם) אוּנ דָארְטִין וֶועלִין מִיר דִיךְ דִינֶען מִיט פָארְכְט ווִי פַאר צַייטֶן, דֶען דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער פָאטֶער, דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער עֶרְלֵייזֶער, נוּר דוּ אַלֵיין ווִירְסְט אוּנְז הֶעלְפִין בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן.

מעשה אלפס

אֶסְתֵּר תַּעֲנִית וֶועלְכֶעם דִי יוּדִין הָאבִּין אוֹיף זִיךְ מְקַבֵּל גִיוֶועזְן בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, דֶער אֵייגִין פוּן דֶעם תַּעֲנִית אִיז כְּדֵי צוּ עֶרְוֶועקִין דִי יוּדִישֶׁע הֶערְצֶער צוּ תְּשׁוּבָה זֵיי זָאלִין חֲרָטָה הָאבִּין אוֹיף זֵייעֶרֶע חֲטָאִים. ווִי אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁבִּיינֶען (אַגְרָא דְתַעֲנִיתָא צִדְקָתָא

דער בעדייטונג פון די 4 יאהרצייטין (תעניתים).

אגרויסער תלמודיסט איז אריין צום גדליה אין א פאבריק, וואס דארטין האבין גיארבעט איינציגע מענטשין תמימים, זיי ווייסין אז זייערע עלטערין האבין גיפאסט צום גדליה און זיי זעהען אז אלע נוטע און פרומע יודין פאסטין, האבין זיי אויך געפאסט, אויך האבין דארטין גיארבעט פיל יונגע מענשין, וועלכע האבין סתם גיוועזן צוא עסין היינט פריער ווי אלע טאג, עס איז דאך עפעס עשרת ימי תשובה בארפין עייזין אז-מען איז ניט קיין טרוש, און מען שרעקט זיך ניט פאר קיין נאך, די עלטערע מענטשין האט דאס פאר דראסין, רופט זיך איינער: אב, דו ביסט אן עין הרע אגיזונטער בחור, וואס וואלט דיר חלילה גישאט אז דו וואלסט פאסטין ביז נאך צוועלפין און דאוונען מנחה נאכהער עסין, ווי איז מען דאס אזוי אוים געטאן פון נאט און פון לייטין, ביזט אקערסט געקומען צו דער ארבייט האסטו זיך שוין גיהאפט צום עסין! — אויך אנישעפט — רופט זיך אב אצווייטער חכם — מיין פאטערס יאהרצייט פאסט איך ניט, דארף איך פאסטין צו גדליה כן אחיקמ'ס יאהרצייט? — אגאנצע וועלט זאל פאסטין אז איין מענטש איז גישטארבין? (זאגט אצווייטער חכם) איך וועל ניט לייקענען אז גדליה בן אחיקם איז געוועזן אגרויסער מענטש, אבער דאך ניט גרעסער ווי משה רבינו, און ז' אדר צו משה רבינו'ס יאהרצייט פאסט מען אויך ניט.

וואו נעמט מען דא אגילערינטין מענטשין? וועלכער זאל זיי קענען ענטפערין, וואלט ער אונז גאר מחיה גיוועזן — רופט זיך אב איין אלטער פשוטער יוד, איך וועל אייך ערקלערען די זאך (ענטפערט דער תלמודיסט), נור פריער וועל איך אייך עפעס פרעגין, דאכט זיך אז אהר צייט האט מען איין מאל א יאהר, און מיר מאכין נאך אונזער חורבן 4 יאהרצייטין: עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, תשעה באב, און צום גדליה, איז אויב איר ווילט פערשטיין די זאך הערט זיך איין אגעשיכטע. אין א שטאט איז געוועזן אגרויסער מיליאנער, אגרויס גילערינטער מאן, ער האט גיפירט גרויסע גישעפטין וועלכע ארום זיי האבין גילעבט הונדערטער פאמיליען. ויהי היום איז דער גביר לא עלינו געפאלין צו בעט טויט קראנק, איז גיווארין אגרויסער יאמער ביי ווייב און קינדער און אלע ארומיגע, וויל

מעשת אלפס

צדקתא, דער צעל פון פאסטין איז אוים זיי אין דיגען האבין אז דאס-וואס זייערע צו בעסערין ודי מעשים און טרוועקין אין עלטערין זענען גישטראפט גיווארין איז הארצין רחמנות, גלייכין דעם הונגעריגען איבער זייערע פיל זינד, און ווי באלד מיר און דעם נויטבעדערפטיגען, איך זאלין וועלין ניט משגיח זיין וועלין מיר גם ושלום

אן אים קען קיינער ניט פירין די געשעפטין וואס פון די לעבין הונדערטער פאמיליען, נור כל זמן ער איז גיוועזן ביין גידאנקען האט דער אופראוולאיוסקע גיפירעגט יעדער זאך אונ ער האט גיענטפערט, אזוי האט זיך געצויגען פיל וואכין, אם ענדע האט זיך די קראנקייט גישטארקט אונ אין דעם לעצטין קאנסולאם האבין איהם די פראפעסארין ענטזאגט פון לעבין, דא איז גיווארין פון דאס ניי אגרויסער יאמער, עס איז ווייטער אוועק אזוי איינינע טעג מען האט גיהאפט כל זמן אגליד שלאגט, איז נאך ניט פארלארין, אזוי ווי דאקטוירים קענען ניט צו זאגין לעבין, אזוי איז ניט געדרונגען אז זיי זאגין אב דעם לעבין, אונ מען האט זיך גיטרייסט מיט האפענונג. אין איינינע טעג צרוס האט דער פאטער פון הונדערטער פאמיליען צו געמאכט די אויגין, מיר קאנען זיך פארשטעלין וואס פאר אשרעקליכען יאמער עס איז גיווארין אין גאנץ שטאט, אלע האבין זיך פשוט גישלאגען קאפ אן וואנד פון גרויס צער, די גישעפטין האבין זיך גישטעלט, אסך פאמיליען זיינען צו פארין אין דער וועלט זובין ברויט.

ויהי היום איז גיקומען א פריינד פון די יתומים, זייער א קלוגער אונ א ערענטליבער מאן, האבין די פיהרער פון שטאט אים געמאכט פיר איין אפוטרפוס איבער די יתומים אונ איבער די גישעפטין, דער מאן וואר זייער צראיעלער אונ אקאפ מענש, ער האט זיך אריין געלייגט גוט אין גישעפט אונ די גישעפטין האבין אן געהויבען צו גיין, הגם עס איז ניט ווי דער פאטער, אבער דאך עטוואס. עס איז אזוי אוועק איינינע מאנאטין. אונ אלע זיינען גיווארין צו גיבונדין צו אים, ווייל ער וואר זייער א פריינדליכער מענש, מען האט גיהאפט אז ער וועט זיין א ממלא מקום דעם פאטער, אונ אין פערלויף פון איינינע יאהר וועלין זיך אויך אויס באדערוען די קינדער אונ אריין אין געשעפט, קען מיט דער צייט דער גישעפט אוועק אין א גרויסין פארמאט, אז עס וועלין צוריק קענגען לעבין ביי אים הונדערטער פאמיליען אונ די גרויסע וואונד וועט פארהיילט ווערין. פלוצלונג איז געקומען א פינסטערער וואלקין אונ האט פארלאשין אלעמעס שיין, עס זיינען בעפאלין א באנדע מערדער אונ ערמארדעט דעם עפיקון פון די יתומים אונ צו בארויבט די קאסע, דא איז געווארין אהל פון אלעס. די יתומים אונ די הונדערטער פאמיליען זיינען געבליבען אן ברויט, אונ זיינען געגאנגען צו שפרייט געווארין אין דער גרויסער וועלט, אין אפריקא,

ושלום אויך געשטראפט ווערען, אבער נוטין, איבער דעם דארף יעדער מענטש אז זיי וועלין דאס בערעכענען וועלען זעהן ניט אב צו קומען נור מיט דעם תענית, זייערע הערצער פארקערט ווערען צום גאר אויך אין דעם טאג פון דעם תענית

אין ארגענטינא. פיל זיינען צו שטארבין אין מדבריות, פיל זיינען צו
שטארבין פון הונגער, פיל זיינען גיפאנגען געווארין פון די רויבער באנדעס
צום פערקויף פיר עווינע שקלאפין, אז עס איז פון די יתומים אונ אלעמען
געבליבען קוים א צעהנטע טהייל אונ אויך אין דלות אונ שפלות, היינט
קענען מיר זיך פארשטעלין וואס פאר א טרויער יעדער קינד מאכט צום
יאהר צייט, אז ער דערמאנט זיך ווי גליקליך ער איז געוועזן בעת דער
פאטער האט גילעבט, אונ ווי אונגליקליך אונ שפל ער איז יעצט. זיי
האבין זיך ניט באנוגנט מיט דעם גלאוונעם יאהר צייט אליין, כלומר מיט
דעם טאג וואס דער פאטער איז נסתלק געווארין, נאר אויך דעם טאג
וואס זייער אונגליק האט זיך אנגעהויבען, היינו דעם טאג וואס דער
פאטער האט זיך גילייגט צו בעט, אונ אויך אין דעם-טאג וואס די
פראפעסארין האבין אידם ענטזאגט פון לעבין, אונ ווער רעט אין דעם
טאג וואס מען האט ערמארדעט זייער עפיקון, וואס דאן איז פארלאשין
געווארין זייער לעצטער שיין.

היינט פאר שטייט איר שוין ליבע קינדער וואס אונזערע 4 יאהר צייטין
בעדייטין? דער ערסטער איז עשרה בטבת (ט סמך מלך בבל על ירושלים)
דער מלך בבל האט באלעגערט אונזער רעזידענץ שטאט ירושלים, ד. ה.
אונזער גליק האט זיך גילייגט צו בעט, וואס מיר זיינען אמאל אזוי
גליקליך גיוועזן, גיהאט א לאנד מיט א קייזערטהום אונ געשפילט א ראליע
אויף דער וועלט, מיט אזא נאמען אונ מיט אזא פאצאט, אז די גאנצע
וועלט האט באוואונדערט די חכמה פון אונזערע מלכים, אונ די גליקליכקייט
פון אונזער לאנד, אונ די ערהאבענהייט פון אונזער בית המקדש, אלע
האבין גיזעהן אז דער מלך מלכי המלכים רוהט ביי אונז, אונ עס פלעגין
קומען די גרעסטע מענשין פון אלע לאנדען מתפלל זיין אין אונזער בית
המקדש, אונ מען האט אויף אונז געקוקט מיט גרויס ערען-פורכט, וויל
מען האט גיזעהן אז גאטעס הערליכקייט שיינט אויף אונז. האבען אונזערע
בייזע מעשים מיט געבראכט, אז אונזער ערדע אונד גליק האט זיך גילייגט
גיפעהרליך צו בעט, ד. ה. אז דער מלך בבל האט זיך ערלויבט אונ
באלאגערט אונזער קרעפאסט ירושלים, וואס קיין קעניגרייך האט זיך ניט
גיגלויבט אז מ'וועט קענען איין נעמען אזא קרעפאסט (לא האמינו כל
מלכי ארץ כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים), נאכהער דער צווייטער
יאהר צייט (שבעה עשר בתמוז), דעם טאג וואס נבוכדנצר האט גינומען

מעשה אלפס

זיך אליין אפ נעבין דין וחשבון פון אלע
דיינע מעשים, חוקר ודורש צו זיין אויב ער
האט עפעס געטאן א עבירה, ער זאל אויך
איר תשובה טאהן העט אים השם יתברך
געווים אלץ מוחל זיין, אונ ער העט זוכה
זיין פרייען זיך בנחמות ציון, אמן:

דעם קרעפּאסט, ד. ה. שוין אב געזאגט דעם לעבען אונזער ערדע. אונ גליק, נאכהער־דעם גלאוונער יאהר צייט (תשעה באב) וואס ער האט פארברענט דעם בית המקדש אונ טויזענדער מענשען צו האדעט. אונ אסך גרויסע מענער פון אידין גענומען אין פלען, ד. ה. אידעשע ערדע אונ גליק האט שוין צוגעמאכט מיט די אויגען, מען קען פארשטיין ווי פינסטער עס איז דאן אידין גיוועזן.

אין דיזע פינסטערע נאכט האט נאך גישיינט איין שטערין, וויל נבוכדנצר האט ניט געוואלט חרוב מאכין די לאנד, ער האט נור געוואלט אז ידען זאלין זיין אונטערטאן אונטער איהם, דרום האט ער נור די גרויסע לייט גענומען אין פלען, אבער דעם איינפאכען נאראד האט ער איבער געלאזט אונ איפגינומען איבער זיי פון זייערע איגענע ברידער, אפירשט אוויכטיגען מאן גדליה בן אחיקם, ד. ה. ווי איין עפיקון: איבער די יתומים, אונ מיט דער צייט וואלטין ידין ניקומען צו זיך, פיל פלעניקעם וואלטין זיך אום קערין, די אלע פארברענטע פלעצער וואלטין זיך אב בויען, אונ אין אפעטליך פון יאהרען ווען דער טיראן (נבוכדנצר) איז גישטארבין וואלט גיוועזן אמאגעפעקט אז אלע פלעניקעם זאלין זיך צוריק ציהען אין זייער לאנד, אונ מיט דער צייט וואלט מען דעם בית המקדש אויך אב בויען, וואלטין אידין צוריק ניקומען צו זייער גדולה אונ ערדע, אבער יעצט אז די רשעים האבין גיהרג'ט דעם צדיק גדליה בן אחיקם, איז געווארין אתל פון די גאנצע פאלק, פיל זיינען צולאפין אין מצרים אונ געהרג'ט גיווארין אין וועג, אונזפיל אין אפריקא אונ אין קיטאי אונ וואו די וועלט האט איין עק, אסך זיינען צושטארבין אין וועג פון חיות רעות אונ הונגער, אונ די לאנד איז גיווארין פארוויסטעט, אז העכער 50 יאהר אין קיין לעבעדיגעס וועזען ניט דורך גינאנגען אין איהר, איז דר וואס האט נור מארך אין כוח אונ נאציאנאליטעט־געפיל דארף דעם טאג ניט אזוי גור פאסטין, ער דארף זיצין אויף דער ערד אונ וויינען אויף דעם חורבן פון דאס פאלק, וואס פון איהר איז געווארין, אז עס איז פארצוינין גיווארין אויף איהר לויטערין הימעל אזא דיקער וואלקען (איכה יעיב באפו ה' את בת ציון) אונ עס איז גיפאלין פון הימל צו דער ערד שטיקער! שטיקער מיינט איהר פיליכט שטיקער האגיל וואס האט צו נעצט מוחות? דאס וואלט נאך אפשר ניט זיין אזא אונגליק, נור עס איז גיפאלין שטיקער פון אידישער גלאנץ (השליך משמים ארץ תפארת ישראל), אונ די פאלק איז גיווארין חושך ווי די ערד אונ שפל. אז יעדער ציינער אונ טוגענטען ערלויבט זיך צו זאגין "ויר פארטאטיי", פון יעדער עלילה (בלבול) וואס איז ניט גישטוינין

און ניט ניפלוינן, איז רעכט אין מאנכע ערטער עס זאל זיך ניסן אידישע בלוט טייכען וויים, איז דער טאג פון הריגת גדליה בן אחיקם כמעט גרעסער ווי דער חורבן בית המקדש (קשה סלוקן של צדיקים לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש), איז שוין גאר אדמיון דער יאהר צייט פון גדליה בן אחיקם צו דעם יאהר צייט פון משה רבינו? משה רבנו האט אוים ניגעלעבט זיינע יאהרען אונ ניגאנגען די פאלק אויף א שטאנד, אונ דא האט מען ערמארדעט אידם מיט די גאנצע פאלק צו זאמען, היינט ווי אזוי ערלויבט מען זיך צו לאכין פון דעם וואס פאסט 1) אונ טרויערט דעם טאג? ערקוויקט זאלט איר ווערין מיט אלעם גוטין ליבער פריינד, ווי איהר האט ערקוויקט אונזער הארץ — האבען זיך די עלטערע מענשין אוים גירופין — מיר זיינען פראסטע מענשין, מיר קענען ניט האבען קיין ויכוחים מיט די היינטיגע וואס מאכין זיך פיר חכמים.

תחנה לתענית אסתר.

אתה האל עושה פלאות, דו ביסט דער גאט וואס טוט וואונדער מיט אונז בכל רגע ורגע, נור דורך דעם וואס מיר זיינען ניט גוט אונ פרום. שפירען מיר ניט די נסים נסתרים (די פארבארגענע נסים) וואס דו טוסט מיט אונז, דאס דער נס ווערט פארדעקט אונ פאר היילען מיט אדרך הטבע גלייך ווי עס איז מיט די נאטור גיבראכט, דען בימי מרדכי ואסתר זיינען דאך די נסים גיוועזן גאר גרוים, פון דעסט וועגען ווייל די אידען זיינען דענסטמאל ניט ווערט גיוועזן, זיינען די נסים גינאנגען פערבארגען, דאס ושתי זאל זיך פארזינדיגען ביי דעם מלך אחשורוש אונ אסתר המלכה זאל ביי אים נושא חן זיין, דאס דורך איהר האבען דיא שונאים געהאט אמפלה, אזוי וויא די

מעשה אלפס

1) ווען איינער דארף פסין אין א תענית צבור (במצות הרופא), דארף ער פסין בצנעה, קיינער זאל ניט זעהען, עס זאל ניט אוים ווידין פארין אוינ אז ער איז זיך פורש מן הצבור, דאס הייסט אז ער איז איין אב געריסענע גליד פון פאלק'ס קערפער אונ שפירט ניט אין איר לייד אונ פרייד, אויך דארף ער ניט פסין ווי אלע טאג, נור צו פערטרייבען דעם הונגער, אונ ניט גאנץ פרית חי אלע טאג, ניט ווי מען זעהט ליידער גיוויסע מענשין פסין עפיל אין מיטן גאס אין אתענית צבור, פונקט ווי די זיינען גאר קיין מחותנים ניט מיט אידין, אח! ווי אונפארשעמט דאס איז! וואס פיר איין שולט זיי שטעלין ארוים אז דא וואוינט אגראבער יונג, וואס האט קיין מענשין געפיהל ניט. אז איר האט ניט בכח צו ערטראגען דעם צער פון פאסטין א האלבען טאג, היינט ווי שפירט איר ניט די הארץ פון אייערע אונגליקליכע ברידער וואס זיינען נעבעך גילעגין אין די נאסין נישוואלין פון הונגער?

גמרא הקדושה זאגט ארמז פון די תורה אויף דעם גם פון אסתר, די תורה זאגט ווען די אידען וועלען חלילה זיין זינדיג פון דעסט וועגען (ואנכי הסתר אסתיר) וועל איך זיי בעוויזען נסים בהסתר, דען דער אייבערשטער האט גיגעבן זיין הבטחה, דאס די שונאים זאלען חלילה ניט קענען פארלענדין די אידען, מיר פאסטען היינט אזוי ווי אונזערע עלטערין האבען גיפאסט בימי המן הרשע [1], דאס דר בורא ב"ה זאל זיך שוין מרחם זיין איבער אונז, מיר זאלען זוכה זיין צו זעהען די נסים בפרהסיא ווי אין דערצייט פון יציאת מצרים, אמן.

תחנה לשבעה עשר בתמוז.

רבונו של עולם, (אמרר בבכי) איך טוא זיך ביטערין מיט געוויין אויף די היליגע שטאט ירושלים, וואס אין היינטיגען טאג איז איר מויער גישפאלטען גיווארען, דער שונא האט איר חרוב גימאכט [2], די היליגע תורה איז אויך אין דעם טאג פארברענט גיווארין. היליגער באשעפער! האב חס אויף דיין היליגען נאמען, וואס ווערט מחולל ביי די געטצען דינער, נעם אנקמה אן די שונאים, דאס אלע זאלען זעהן דיין הילף מיט דאס גרויסקייט פון די ישראל צו ליב דיין גרויסען נאמען, אמן סלה.

תחנה לתשעה באב.

דיא תחנה זאגט מען אום תשעה באב ביא נאכט, אונ אויך אין דער פריא מיט גרוים גיוויין:

אל מלא רחמים, גאט וואס דו ביסט פול מיט דער בארימקייט, אונ ביסט דער ריכטער פון דער וועלט, אלע דיינע געריכט זענין מיט ווארהייט, היינטיגען טאג האבען אונזערע עלטערין אין דער מדבר (וואס דו האסט זיי אוים געצויגען פון מצרים). דער ווידער גיוועזען דיר אונ האבען ניט גיוואלט אן נעמען דאס גוטס וואס דו האסט גיטאן אונ האסט צו געזאגט צו אונזערע היליגע עלטערין, אברהם יצחק ויעקב, אונ האבן גישענדעט די היליגע לאנד, וואס

מעשה אלפס

1) אין די טעג פון מרדכי ואסתר אין די צייט דרייצעהנטען טאג אין אדר זיך נוקם צו זיין פון גם פורים איז געווארען דער אן זייערע פיינד וועלכע זענען געוועזען באפעהל פון קעניג אחשורוש דאס די יודין זעהר פיל דאס זיי האבן גיהארגט דר צו זאלן זיך איין זאמלן אין זייערע שטעט דעם האבען גרוים רחמים פון השם יתברך שר זאל

דיין שכינה האט גירוהט אין איר, אונ האבען אלע צייט גירעט אויף דייגע וואר האפטיגע קנעכט משה אונ אהרן, אונ היינטיגע נאכט האבין זיי גיוויינט אונ האבען פאר נאסען פיל טרערין אומזיסט. פאר דעם גיוויין וואס זיי האבען אומזיסט גיוויינט, זיי האבען מתרעם גיוועזן אויף דיר הייליגער גאט, האסטו באצאלט צו זייערע קינדער דאס אין דעם טאג זיינען פאר וויסט אונ פאר שטערט גיווארען דער ערשטער אונ דער אנדערער בית המקדש, וואס דורך דעם איז אוועק גינומען גיווארען פון אונז אונזער שיינקייט אונ די קרוין פון אונזער קאפ. מיר קענען שוין ניט ברייגגען קיין קרבנות אויף דיין הייליגען מזבח, מיר קענען ניט אויף גיין דריי מאל אין יאר צו זעהן די שיין פון דיין הייליגע שכינה, צו דער פרייען אונזער זעלע מיט די הייליגקייט וואס די שכינה האט גירוהט צווישען די כרובים. וויי איז צו אונז אונ וויי צו אונזער נפש, דען אין היינטיגען טאג איז פארברענט גיווארען אונזער הייליגער בית המקדש דורך איין פייער פון הימעל, אויך די גרויסע שטאט ביתר וואס אין איהר איז גיוועזן דאפעלט ווי יוצאי מצרים איז חרוב גיווארן אין דעם טאג, אויך שפניא האט חרוב געמאכט די יהודים (בשנת רנ"ב), איז אלץ גיוועזן אום תשעה באב. איבער די גרויסע עבירות פון די אידען וואס זיי האבען ווידער גיוועזין אקעגן דיר, אונ זיינען גיגאנגען אין בייזען וועג צו דערצערנען דיך אלמעכטיגער גאט, דרום האסטו צושטערט זייער קעניגרייך, אונ אלע זייער גלוסטיגקייט האסטו צו בראכען, אונ האסט זיי גיגעבין אין דיא האנד פון זייערע שונאים, אונ זייערע ווייבער אונ זייערע קינדער וואס זיינען זייער אדעל ערצויגען גיווארין זיינען גיפאנגען גיווארין, אונ האבען גימוזט ארבייטין זייער שווערע ארבייט אונ טראגען גרויסע מיל שטיינער אויף זייערע העלזער, אונ העלצער אן גיבונדין אויף זייערע פיס, צו מאכען זיי שוואך, אונ האבען געליטען גרוים הונגער אונ דארשט, אונ אויף אזעלכע גרויסע ביטערע צושטערונג. האבין אלע פעלקער גיקלאפט מיט די הענד

זאל זיי העלפען אין די מלחמה מיט זייערע זיי העלפען, אויך משה רבנו עליו השלום פיינד, אונ מיר געפינען דאס ווען די אין דעם טאג ווען ער האט מלחמת ישראל האבען ניפירט מלחמה האבען זיי געהאלטען מיט עמלק האט ער גיפאסט, מזר תענית געווען דאס השם יתברך זאל פערשטייט מען פון דעם דאס די יודען

און האָבען זיך פאַר וואונדערט, און האָבען געזאָגט דאס איז די שטאָט ירושלים? וואס זי איז געוועזען די קרוין פון אַלע שטעט און פון אַלע לענדער, וואס זי האט געוועלטיגט איבער אַלע לענדער, און יעצט איז זי פאַר וויסט דורך אירע פיינד גאר אָן דער באַרימקייט, און זיי פרייען זיך אויף איר בראך און לעסטערין זי מיט שענדליכע רייד, ליבער גאָט! קער אונז שוין צוריק אין ירושלים, אָמן סלה.

אֵלֶּה מִזְבְּחוֹת זְכוֹר, פיל אידישע בלוט זיינען פערגאָסען געוואָרען דורך אונזערע בלוט שונאים, די דאָזיגע מזבחות פון די הרוגי ישראל, דער מאן דער באַרעמיגער גאָט, און העלף אונז, זאמעל אונז איין פון אַלע פיר ענדין וועלט, און בויע אויף ווידער מיט פייער דיין שטאט ירושלים, טרייסט אונז פון אונזער טרויעריקייט, שיק אונז משיח צדקנו ער זאל אונז אויף ברענגען קיין ארץ ישראל, מיר זאלען היינט אין דעם טאג פרייליך זיין, צו לויבען דיין הייליגען נאָמען, און צו דער צייטען דיינע וואונדער, אַזוי ווי דו האסט ערלייזט דיין פאָלק ישראל פון מצרים, און עס זאל שוין מקוים ווערין וואס דער נביא האט געזאָגט, אַז דער חודש אב וועט פאַר קערט ווערין צו פיל פרייד, און ניט צו געוויין און קלאָגען, דאס זאל געשעהן באַלד אין אונזערע טעג, אָמן ואָמן.

תְּחִנָּה נֶחָמַת צִיוֹן (אויף שבת נחמו).

אָנָּא איך בעט דיר אֱלֹהֵי הַנֶּחָמוֹת, גאט וואס דו טרייסט יעדער אָבֵל, זאָלסטו טרייסטען מיר מיט מיין גאַנץ הויז געזינד, מיט כל ישראל דאס עס זאל ווערין פון אונז אָב גיטאָן אַלע צרות, מיט אַלע גזירות רעות, זאָלסט צו אונז שיקען די דאָפּעלטע נחמה דאס מיר זאלען דאָפּעלט גיטרייסט ווערין, אַזוי ווי דער נביא ישעיה זאָגט נַחֲמוּ נַחֲמוּ יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם, און פאַר אַלע צרות מיט אַלע יסורים

מעשה אלפס

האָבען נשׂוּים געפאַסט דעם דרייצענטען טאג אין אדר, איבער דעם האָבען אַלע יודען אויף זיך מקבל געוועזען דעם דרייצענטען טאג אין אדר פאַר אַ תענית צבור, נאר ער איז ניט אַזוי הארב ווי די פיר געבאָטענע תעניתים, דער עיקר דאָרף מען אין דעם תענית אין זינען האָבין דאס דער איבערשטער וועט און הערט צו די יודינס געבעט, דאס אויבּערשטער וועלען תשובה טאָהן מיט דעם גאַנצען הארץ אַזוי וועט אונז דער איבערשטער בעווייזען נאָיע נסים דאס מיר וועלען געהאָלפען ווערען פון אַלע צרות, און הערין ישועות ונחמות אָמן:

מִיט אַלֶע פֶערְשַׁיידֶענֶע עַגְמַת נֶפֶשׁ רַחֲמָנָא לִיצְלַן זָאלְסְטוּ אוּנְז בֶּעגִיטִיגֶען מִיט פִיל טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת דָאס מִיר זָאלֶען פַארְגֶעסִין אָן אוּנְזֶערֶע עֶרְשְׁטֶע צָרוֹת, אוּנ מִיר זָאלֶען שׁוֹין אוֹיפְגֶעקְוִויקְט וֶוערִין מִיט דִי גְאוּלָה שְׁלֵמָה דוּרְךְ מָשִׁיחַ בֶּן דָוִד, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

תְּחִנָּה מָצָא טוֹב (מתפלל צו זיין חמשה עשר באב).

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דַיין הֵיילִיגֶער דָוִד (מלך ישראל) הָאט גֶיזָאגְט „עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא" יֶעדֶער פְרוּמֶער מֶענְשׁ זָאל בֶּעטִין, אַז דֶער בּוֹרֵא זָאל אִים (אדער זיינע קינדער) צוּ שִׁיקֶען דֶעם בַּאשֶׁערְטִין זִווּג (מצא אשה מצא טוב) אוּנ אַזוֹי וִוי „חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב" אִיז פַארְצַייטֶען גֶיוֶוען בַּיי אִידֶען זֵייעֶר אַפְרַיילִיכֶער טָאג, אִין אִים הָאט מֶען גֶישְׁלָאסֶען פַארְטֵייעֶן, צוּם אַנְדֶיינְקוּנְג אַז אִין דֶעם טָאג אִיז פְרַייא גֶיוָוארֶען דִי וֶועג, אִידֶען זָאלֶען קֶענֶען עוֹלֶה לְרֶגֶל זַיין, וָואס צֶענְדְלִיגֶע יָאהְרִין, פוּן יָרָבְעָם בֶּן נְבָט אָן, הָאבֶען דִי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל גֶישְׁטֶעלְט שְׁטְרַאזִין אוֹיפִין וֶועג, נִיט צוּ לָאזִין עוֹלֶה לְרֶגֶל זַיין, אוּנ הוֹשֵׁעַ (דער זון פון קעניג אלה) הָאט אִין דֶעם טָאג אַרָאבּ גֶינוּמֶען דִי שְׁטְרַאזִין אוּנ אִידֶען הָאבֶּען מִיט גְרוֹיס בַּיינְקוּנְג אוּנ לִיבְשַׁאפְט אָן גֶיהֵייבֶּען גֵיין צוּרִיק קַיין יְרוּשָׁלַיִם אוּנ דָארְטֶען הָאבִּין זֵיי גֶיזֶעהְן וִוי דִי גָאלְדֶענֶע כְּרוּבִים (אין גישטאלט פון קליינע קינדער) וָואס אִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אוֹיפִין אָרוֹן הַקוֹדֶשׁ הָאבֶּען זִיךְ אַרוּם גֶינוּמֶען אֵיינֶע דִי אַנְדֶערֶע וִוי צְווֵיי גֶעלִיבְּטֶע (צוּ ווייזֶען וִוי וַוייט דִי לִיבְשַׁאפְט פוּן השי"ת אִיז צוּ זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל) אִיז צוּם אַנְדֶיינְקוּנְג הָאט מֶען בֶּעשְׁטִימְט דֶעם טָאג צוּ שְׁלִיסֶען פַארְטֵייעֶן. בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶּער פָאטֶער, אַז דוּ זָאלְסְט מִיר אוֹיךְ הֶעלְפִין אוּנ צוּ שִׁיקֶען פַאר מֵיינֶע קִינְדֶער זֵייעֶרֶע בַּאשֶׁערְטֶע, אוּנ אִיךְ מִיט מֵיין מַאן זָאלֶען זוֹכֶה זַיין פִירֶען זֵיי צוּ דֶער חֻפָּה אִין אַמַזָל'דִיגֶע שָׁעָה מִיט אֲרִיכוּת יָמִים (אזי ווי אין דעם טאג איז אראב גינומען גיווארען דער טויט שטראף פון אונזערע עלטערין אין דער מדבר); אוּנ מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּ וֶוערְ‍ן פוּן זֵיי גְרוֹיס נַחַת מִיט גוּטֶע דוֹרוֹת, אָמֵן.

ווכטיגע תחנות ובקשות אויף חודש אלול, סליחות טעג, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום כפור, אונ שלש רגלים.

תחנה אמהות לר"ח אלול (זאגען אין חודש אלול גאנץ אפט).

גרויסער קעניג! דער ליבער גאסט ר"ח אלול האט אונז געבראכט גוטע נאכריכט, ווי עס ווייזט דער ווארט „אלו"ל" (אני לדודי ודודי לי) אז ווען איך וועל זיך קערין מיט תשובה ותפלה צו מיין פריינד (הקב"ה) וועסטו מיין פריינד זיך קערין צו מיר, באגליקען מיינע וועגין אויפין נאיעם יאהר. — דער גוטער גאסט דער מאנט אונז אויך, די ליבע וואס דו טרייער פאטער ליבכסט אונז, מיט דעם וואס דו האסט אונז געגעבין די מצוה פון תשובה, מציל זיין אונז פון די וועג פון טויט אונ ארויף פירען אונז אויף די וועג פון לעבן, דאס הייסט מיר זאלען חרטה האבען אונ זיך מתודה זיין אויף די נארישע מעשים וואס מיר האבען זיך פארנארישט דעם גאנצין יאהר אונ געזינדיגט קעגין דיר, וואס אונזער קליין קעפעלע האט אויסגערעכינט, ווי יענער קליינער קינד אז די נייטע ריזע וואס די מענשין האבען געמאכט פון קיטיי נאך ניזנע (אויפען יאהר מארק) איז נור צו טרינקען טיי מיט זעמל*), כלומר אז דער

תכלית

*) אקויפמאן האט אמאל מיט גינומען זיין זאהן אויפין יאהרמארק, קומענדיג אין ניזנע אויפ'ן וואגזאל, זעט דער קינד אז עס זיצען מאנס פערזאהנען מיט לאנגע צעפ אראב געלאזען אויף די פלייצעס אונ טרינקען טיי מיט זעמיל, פרעגט ער דעם פאטער, ווער זיינען דאס? דאס זיינען קיטייצעס (ענטפערט דער פאטער) דארטען איז אזא מאדע אז מאנס לייט גייען מיט צעפ — ווי ווייט איז קיטיי פון דאנען? (פרעגט דער קינד). לערך 2 מאל אזוי פיל ווי פון דאנען נאך אמעריקע (ענטפערט דער פאטער) — אזוי, אזוי? זאגט דער קינד פארוואונדערט, איז דא אזעלכע געשמאקע טיי אז מען פארט אז פון קיטיי אהער טרינקען, טו היים מיר אויך געבען אגלאז טיי. — גיין מיין קינד, טיי איז אין קיטיי דא בעסערע קדארטען איז די רעכטע פלאנטאציעס פון טיי) נור דאס זיינען גרויסע קויפלייטע, דער עיקר זיינען זיי געקומען היער צום יאהרמארק מאכען גרויסע געשעפטען, אונ דער טיי טרינקען איז אטפל — דאס גלייכען דיינקען מיר ווי דער קינד, אז אונזער נשמה האט געמאכט אזא הייטע רייזע פון דעם עולם העליון אויף דיזע וועלט נור צו טרינקען טיי מיט זעמיל (ווי מ'רופט דאס „לעבען אמאנ") אונזער קליינע קעפעלע פארשטייט גאר ניט אז דא איז אגרויסער יאהר מארק (היום לעשותם) צו איין האנדלען טייערע סחורה (מצות ומעשים טובים) וואס מ'קען דאס אויפ'ן עולם העליון ניט בעקומען, ווי דער תנא זאגט (אין פרקי אבות) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא,

תכלית פון מענשינס לעבין איז נור צו עסין און טרינקען און זעהען פערגניגען, וואס דער גיוועזענער פארשטאנד ווייזט, אז די אלע תענוגי הזמן זיינען הבל הבלים, דאס איז נור גילעבט ווי א בהמה וואס איר קאפ ליגט שטענדיג אין צעבער בראהע, און אזא לעבין ענדיגט זיך פי דער וואנט-קאלענבאר, וואס די בלעטעלעך זיינע דינען נור דעם טאג, אבער ווי דער טאג גייט אוועק רייסט מען זיי אב און זיי וואלגערין זיך אונטער די פיס, און ענדע יאהר איז ניטא אזכר פון גאנצען קאלענבאר, אזוי איז אויך אזא וארט לעבין, נור גילעבט א טאג אבער ווי דער טאג גייט אוועק ווערט ער פארשוואונדען ווי ארויך עס בלייבט פון איהם גאר ניט און אזוי פון גאנצען לעבען. דרום דאסטו בעשטימט דעם לעצטין חודש פון יאהר, אויף חשבון הנפש, דער מענש זאל זיך ארום זעהן און מאכען דעם יאהר-באלאנס, זעהן אויב עס האט זיך איהם וואס אב גישטעלט מצות ומעשים טובים מיט צו נעמען אויף די עוויגע וועלט, אדער ער האט גילעבט ווי א בעל חי און האט נאך איין גיצערט די ביסל מצות ומעשים טובים וואס ער האט פון פאריגע צייט.

דער חודש אלול איז נאך גיהייליגט פון משה רבנו'ס צייט, וואס ער איז דאן אום ר"ח (אלול) ארויף גיגאנגען אויפ'ן הר סיני מקבל זיין די צווייטע לוחות און מ'האט גיבלאזען שופר אין דער מחנה (אין אידישע לאגער) אום מ'זאל מער זיך ניט טועה זיין ווי פריער וואס צו ליב דעם טעות איז ארוים גיקומען דער עגל, אויך האט מען מרמז גיוועזן מיטין בלאזען שופר אז אידען זאלען זיך נעמען צו תשובה, ווייל שופר ווייזט אז מ'רופט יענעם צום דין, איז ווען מען דער מאנט זיך, אז מ'דארף זיך שטעלין צום גרויסען משפט פון דעם מלך מלכי המלכים האפט ציטערין די הארץ, ווייל ווער קען גירעכט בלייבען פאר דעם רייניעם משפט, ווי דוד המע"ה זאגט (ואל תבא במשפט את עבדך), רבש"ע דו זאלסט ניט קומען אויף מיר מיט דין (כי לא יצדק לפניך כל חי) ווייל קיינער קען ניט גירעכט בלייבען פאר דיין משפט, דרום שרייבט אליהו הנביא (אין זיין ספר תנא דבי אליהו) אז אידען האבען דאן גיפאסט אין חודש (אלול) פיל תעניתים בכדי אונטערטעניג מאכען די הארץ צו תשובה און דעם לעצטין טאג פון די פערציג טעג (דאס איז דער צענטער טאג אין תשרי)

דאס מען גוזר תענית געווען אויף אלעמען פון פארנאכט אן אונ אין דעם טאג איז דער בורא ב"ה איבער געבעטן געווארען צו אידין אונ האט געזאגט צו משה רבנו (סלחתי כדברך) איך האב פארגעבין די זינד ווי דו האסט פארלאנגט, אונ האט אים איבער געגעבין די צווייטע לוחות, דרום איז דר צענטער טאג אין תשרי געהייליגט געווארען אויף עוויג פאר איום סליחה וכפרה (דאס איז יום כפור).

ויען שגלוי וידוע לפניך, אונ ווייל עס איז ענדעקט פאר דיר ליבער גאט, אז ווען אפילו דער מענש טוט שוין תשובה אונ וויל שוין ווייטער ניט זינדיגען, נור כל זמן ער איז צו געוואהנט צו זיין שלעכטין פיהרונג טוט ער מארגען די זעלבע עברה וואס ער האט זיך נעכטין געשלאגין אין הארצען אויף איר 1) דרום האסטו הימלישער פאטער געזאגט צו משה רבנו (פסל לך שני לוחות אבנים) דו זאלסט אליין אויס ארבייטין די לוחות וועל איך דאן אריין געבין אין זיי אנשמה דאס איז איך וועל שרייבען אויף זיי די עשרת הדברים, דאס איז איין אנמערקונג (פסל לך) דו מענש בילדע זיך זעלבסט אויס 2) ריינינג אויס דיין הארץ פון אלע שלעכטע זיטן, פון אלע שלעכטע געוואהנהייטין ווי למשל גאוה, כעס, קנאה, שנאה, עצלות (פוילקייט), ליידיג גיין, רכילות טרייבען, ריידין לשון הרע, נבול פה (מיאוסע רייד), שקר, פארלאנגען אפרעמדין גראשין אונ דאס גלייכין, אונ איין געוואהנען זיך צו אלע גוטע מדות, קוקען מיט אגוטע אויג אויף יעדער מענשין, אוואזען יענעמס כבוד אזוי ווי דעם אייגענעם כבוד, חס האבען אויף יענעמס גראשען אזוי ווי אויף דעם אייגענעם, טאן צדקות ומעשים טובים מיט שמחה אונ זריזות, אב היטען דעם דאווגען, אונ אברכה מאכען אויף יעדער זאך מיט כונה, די אויערין זאלען הערין וואס די מויל

מעשה אלפס

1) ווי די קללה וואס דער נחש (די תאוה) איז געשאלטען געווארען (הוא ישופך ראש) ער וועט דיר קלאפין אין קאפ, כלומר, דער מענש מיט'ן שכל פון קאפ שלאגט דעם שלאנג, דאס הייסט ער איז זיך מתודה אונ האט חרטה אויף די עברה (ואתה תשופנו עקב) אבער דער שלאנג (די תאוה) שלעפט דעם מענשין פאר די פיס ניין צוריק בעפרידיגען די תאוה.

2) דער ערשטער מענש (אדם הראשון) איז געוועזן געטליכע ארבייט, סיי זיין קערפער אונ סיי זיין נשמה, דרום די ערשטע לוחות וואס זיי זיינען געקומען מכפר זיין אויף דעם חטא פון עץ הדעת אז דער מענש זאל קומען צוריק צו די ערשטע מדרגה ווי אדם הראשון איז געוועזן פאר דעם חטא שטייט ביי זיי (והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים

הוא

דֶעם, אָבּ הִיטֶען שַׁבָּת פוּן דִי שְׁקִיעָה בִּיז אוֹיף מָארְגֶען נָאךְ צֵאת הַכּוֹכָבִים, דאן וֶועט דֶער „אַשְׁמְנוּ״ מִיט׳ן שְׁלָאגֶען זִיךְ אִין הַארְצֶען הַייסֶען אַרֶעכְטֶע תְּשׁוּבָה.

אוּנ ווייל אִיבֶּער בַּייטֶען אַיין גִיוָואנְהַייט דַארְף גִיוֶוערִין דְרַייסִיג טֶעג, דְרוּם הָאסְטוּ הַארְצִיגֶער פָאטֶער אוּנְז גִיגֶעבִּין דֶעם חוֹדֶשׁ אֱלוּל מִיר זָאלֶען תְּשׁוּבָה טָאן אוּנ נֶעמֶען אִין אַכְט אָבּ גִיוָואהנֶען זִיךְ פוּן אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדוֹת אוּנ תַּאֲוֹות וָואס פוּן זֵיי קוּמְט אַרוֹיס אַלֶע עֲבֵרוֹת, אוּנ צוּ גִיוָואהנֶען זִיךְ צוּ אַלֶע גוּטֶעס אוּנ מְקַיֵים זַיין מִצְוֹת מִיט זְרִיזוּת אוּנ שִׂמְחָה, דאן וֶועלִין מִיר קֶענֶען קוּמֶען שְׁטֶעלִין זִיךְ צוּם יוֹם הַדִין. דְרוּם בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶּער הַארְצִיגֶער פָאטֶער דוּ זָאלְסְט אוֹיף מִיר רַחֲמָנוּת הָאבֶּען אוּנ מִיר זַיין צוּ הִילְף אָבּ גִיוָואהנֶען זִיךְ פוּן אַלֶע עֲבֵרוֹת וָואס אִיךְ הָאבּ בִּיז אַהֶער גִיטָאן וּבִפְרַט דִי זַאכִין וָואס פוּן גְרוֹיס גֶעוָואנְהַייט אִיז דָם גִיוָוארֶען וִוי אַיין הֶיתֵּר, אַז מֶען שְׁפִּירְט שׁוֹין גָאר נִיט וָואס פַאר אַיין הַארְבֶּע עֲבֵרָה דָאס אִיז, וִוי לְמָשָׁל זִידְלֶען יֶענֶעם פַאר דִי קְלֶענְסְטֶע זַאךְ, אָדֶער נִיט אָבּ גֶעבִּין וָואס עֶס קוּמְט יֶענֶעם, וָואס דָאס אִיז פוּן דִי הַארְבְּסְטֶע עֲבֵרוֹת אַז אֲפִילוּ תְּשׁוּבָה אוּנ יוֹם כִּפּוּר אוּנ יְסוּרִים זַיינֶען אוֹיף דֶעם נִיט מְכַפֵּר, בִּיז וָואנֶען מֶען מוּז יֶענֶעם אִיבֶּער בֶּעטִין אוּנ דוּרְךְ קוּמֶען מִיט אִים, אוּנ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים (דורך דעם גרויסען גיוואהנהייט) אִיז דָאס גִיוָוארֶען אַזוֹי רֶעכְט אַז עֶס קְלֶעמְט גָאר דִי הַארְץ נִיט אוּנ עֶס פְּלַאגְט גָאר דֶער גְוִויסֶען (סאוועסט) נִיט, יֶענֶעם גִיסְט זִיךְ בְּלוּט פוּן דִי אוֹיגֶען אוּנ אִיךְ שְׁטֵיי גַאנְץ גְלַייכְגִילְטִיג אוּנ מַאנְכֶע מָאל חַאפְּט זִיךְ אַשְׁמֵייכֶעל טָאן דֶער בַּיי[1]. אוֹיף דֶעם בֶּעט אִיךְ דַיין גְרוֹיס רַחֲמָנוּת דוּ זָאלְסְט מִיר

מעשה אלפס

הוּא, אַז דִי לֻחוֹת זַיינֶען גִיוֶוען גֶעטְלִיכֶע אַרְבַּייט, סַיי דֶער אוֹיס הַאקְען דִי שְׁטֵיינֶער אוּנ סַיי דִי שְׁרִיפְט, אָבֶּער וִוי אִידִין הָאבִּין גֶעמַאכְט דֶעם עֶגֶל זַיינֶען זֵיי אַרָאפּ גִיפַאלִין פוּן זֵייעֶר מַדְרֵגָה, זֵיי הָאבֶּען פַארְלָארֶען דִי הֶערְלִיכֶע צִירוּנְג וָואס סְ׳הָאט זֵיי אָן גֶעצִירְט בַּיים הַר סִינַי, אוּנ זַיינֶען גֶעבְּלִיבֶּען וִוי אָדָם הָרִאשׁוֹן נָאכ׳ן חֵטְא פוּן עֵץ הַדַעַת וָואס עֶר הָאט גֶעקְרָאגֶען גִילוּסְט צוּ דִי תַּאֲוָה אוּנ הָאט מְבוּלָה גֶעמַאכְט זַיין קֶערְפֶּער עֶר הָאט אִים פַארְפְלֶעקְט מִיט דִי זוּהֲמָא פוּן נָחָשׁ הַתַּאֲוָה, דְרוּם מוּז שׁוֹין דֶער מֶענְשׁ אַלֵיין הָארֶעוֶועןְ אִים אַרְבֵּייטִין אוּנ אוֹיס בִּילְדֶען זַיין קֶערְפֶּער אוֹיס רֵיינִיגֶען אִים פוּן דִי זוּהֲמָא פוּן נָחָשׁ פוּן דִי שְׁלֶעכְטֶע זִיטֶען אוּנ תַּאֲוֹות, בִּכְדֵי עֶס זָאל רָאוּי זַיין צוּ־שְׁרַייבִּין אוֹיף אִים דִי הֵיילִיגֶע גֶעטְלִיכֶע שְׁרִיפְט, כְּלוֹמַר דִי גֶעטְלִיכֶע נְשָׁמָה זָאל קֶענֶען אִין אִים רוּהֶען צוּ טָאן גוּטֶע מַעֲשִׂים.

[1]) דִי אוּרְזַאךְ פוּן דֶעם נִיט שְׁפִּירֶען הָאט עֶרְקְלֶערְט דֶער גְרוֹיסֶער צַדִיק וְחָכָם רַבֵּנוּ „יִשְׂרָאֵל סַאלַאנְטֶער״ זצ״ל, ווייל

העלפין זיך אב גיוואהגען פון דעם, אז איך זאל שפירען דעם פערברעך פון דעם אונ דעם פארברעך פון אלע עבירות, ווייל ווען איך דער מאן זיך מיינע בייזע מעשים פאלט אגרויסע שרעק אונ ציטערנעם אויף מיר, מה דאך די אבות הקדושים אונ די גרויסע צדיקים זיינען גישטראפט גיווארען פאר קליינע זאכען וואס זיי זיינען דורך געפאלען, אברהם אבינו וואס ער האט גיפרעגט „במה אדע" איז נגזר גיווארען אויף זיינע קינדר צו זיין אין גלות מצרים. יעקב אבינו בעת די מוטער רחל האט גיזאגט (הבה לי בנים) סטארע זיך מיט תפלה אז איך זאל האבין קינדר, האט ער איר גיענטפערט מיט כעס (התחת אלהים אנכי?) האט דער בורא אים גיזאגט, אזוי ענטפערט מען דאס צו אטרויעריגע הארץ? איך שווער ביי דיין לעבין אז דיינע קינדער (די שבטים) וועלין מוזען שטיין מיט רעשפעקט פאר איר זון (יוסף), אונ ווייל ער האט באהאלטען זיין טאכטער דינה אין אקאסטין בכדי זיין ברודער עשו זאל איר ניט זעהן אונ וועלין נעמען פאר אפרוי. הגם זיין כונה איז גיוועזען צו גוטן, האט דער בורא אים גיענטפערט, דו האסט איר ניט גיוואלט חתונה מאכען פאר אגמהלתין האט איר שכם בן חמור גיחאפט אונ מאנס גיוועזן, ווייל ווען עשו וואלט איר נעמען פאר אפרוי קען זיין זי וואלט אים מחזיר למוטב גיוועזן. זעט מען פון דעם ווי ווייט דער מדת הדין רעכינט זיך מיט יעדערין אונ שוינט ניט דעם גרעסטין מענשן, משה רבנו מיט אהרן זיינען איבער אקליינעם פארזעהונג גישטראפט גיווארען צו שטארבען אין דער מדבר אונ האבין ניט זוכה גיוועזען אריין צו גיין אין ארץ ישראל, היינט אפשיטא איך ארימע פרוי וואס איך בין ארים אין מעשים טובים אונ פול מיט זינד, אונ הגם פון מיר זיינען פיל מעשים מגונים פאר געסין גיווארן, אבער פאר דיינע ליכטיגע אויגען קומען אלע פאר, אונ צום יום הדין ווען דער מענש קומט אויף די אמתה וועלט, ווייזט מען אים אלעס אונ ער זעט אזוי ווי אויף די טומאגע קארטינעס ווי ער לויפט צו די עברה אונ וואס ער טוט בחדרי חדרים, אפילו איין אומפאסיגען ווארט וואס ווערט גירעט אין שלאף צימער, ווייזט מען אויך דעם מענשין ביים יום הדין. ווי אגראמאפאן רעט איבער דיינע

מעשה אלפס

דער נפש האט אויך רמ"ח אברים רוחניים זיינען קעגין די רמ"ח אברים פון גוף, ווי דער גוף אונ די רמ"ח מצות עשה אונ אזוי ווי אין גוף קל ווען דער אבר איז

ניצור

ווערטער מיט זיין שטימע וואס ער קען דאס ניט אב לייקענען.
אלזא דער מאנענדיג זיך דאס אלעס, פאלט א גרויסע שרעק אויף
מיר, אונ מיינע גלידער ציטערין אין מיר, אה וועה צו מיינע בייזע
מעשים, ווען מ'וועט מיר מיינע אלע בייזע מעשים בעווייזען,
וועל איך דאך ניט האבין וואו צו בעהאלטען זיך פון גרויס שאנד,
אונ ווען איך דער מאן זיך נאך ווער עס וועט שטיין דער ביי, עס איז
דאך ניט אזוי ווי אויף דער וועלט פאר אייניגע מענשין, דארטין וועט
דאך זיין אזא הויכארטיגע פובליקום, הקב"ה מיט דעם גאנצען
הימעלשען פארלאמענט, די אבות הקדושים, אלע תנאים, אלע
גאונים אונ צדיקים, אלע ריינע נשמות, אונ איך וועל דאס שטיין
פאר זיי פארפלעקט פון קאפ ביז די פיס מיט דעם שמוץ פון מיינע
זינד. אה, ווינד אונ וועה איז צו מיר! אז איך שטעל זיך מיר דאס
פאר, פליסען מיינע אויגען טייכען טרערין אונ איך טוא וויינען אונ
שרייען מיט א צובראכענע הארץ פאר דיין הייליגען נאמען. אז דו
זאלסט מיין גיבעט אן נעמען מיט גרויס חסד, ווי דו האסט אן
גענומען דיא גיבעט פון אונזער מוטער חנה, אונ זאלסט אויף מיר
רחמנות האבין אונ אב וואשין מיט מיינע טרערין די פלעקין פון
מיינע זינד, ווייל דו באגערסט דאך ניט דעם טויט פון רשע, נור ער
זאל זיך ווידער קערין פון זיינע בייזע מעשים אונ זאל לעבין, דו
פאר שעמסט ניט די גישריי פון ארימאן (וואס איז ארום אין מעשים טובים),
אונ פאר בארגסט ניט דיין פנים פון אים. דרום דער לייכט אויך
דיין הייליגען פנים צו מיר אונ העלף מיר אב גיוואשען זיך פון די
בייזע מעשים אונ איך זאל ענטלויפען פון זיי ווי אונזערע חכמים
שרייבען (אין פרקי אבות) „ובורח מן העבירה" ענטלויף פון איין עבירה
ווי מען ענטלויפט פון אברענענדיגען שלאנג, ווייל די עבירות זיינען
גיפערליך צו דער נשמה מער ווי ברענענדיגע שלאנגען, אונ העלף
מיר איין גיוואהנען זיך אונ מיינע קינדער צו גוטע מדות אונ גוטע
מעשים, צו גאט אונ צו לייטען, בכדי מיין נשמה זאל ניט פאר
שעמט ווערין צום יום הדין פאר דיין כסא הכבוד, אונ איך זאל ווערט
זיין אז איך מיט מיין מאן אונ קינדערלאך זאלין דעם הייליגען יום

מעשה · אלפס

גיזונד שפירט ער, אז עס טוט אים וויי, ער שוין ניט, אזוי אויך איז די נשמה אז
ען אבער ער ערט פאבאליזירט שפירט, מען קיט די מצוה איז דער אבר פון די

הדין (ראש השנה) וואס גייט אונז ענטקעגען געשריבען אונ נחתמ'ט ווערין אין בוך פון לעבין, מיט געזונד אונ פרנסה בכבוד, בתוך כלל ישראל, אמן.

תחנה קול שופר (ווען מען הויבט אן שופר בלאזין בר"ח אלול).

רבונו של עולם! הער פון דער וועלט, היינט הויבען מיר אן צו בלאזין שופר, כדי מיר זאלען זיך דערמאנען אן דעם יום הדין, וועלכער ער קומט אן צו אונז לטובה, אונ מיר זאלין זיך ארום זעהן וועגין אונזערע מעשים פון אגאנץ יאר, מיר זאלין תשובה טאן אויף אונזערע עבירות, וויא דער פסוק זאגט (שובו אלי ואשובה אליכם), קערט זיך צו מיר מיט אייערע גוטע מעשים, אונ טוט תשובה אויף אייערע זינד, וועל איך זיך אויך צו אייך קערן, אונ איך וועל אייך מציל זיין פון אייערע צרות, דרום בעטין מיר דיר דערבארעמיגער פאטער, אז דו זאלסט זיך אויף אונז דערבארעמען, אונ געבען אונז איין גוטין גידאנקען, אז מיר זאלין טאן א תשובה שלמה, אונ דוא זאלסט אונז שטארקין אונזערע הערצער צו טאן דיין ווילען, אז מיר זאלען קענען הייליגען דיין נאמען, וואס ער איז זייער הייליג, אונ מיט די שטימע פון שופר, זאלסטו צוטומלען דעם שטן, אז ער זאל ניט קענען מקטרג זיין, אונ מיר זאלין קענען קומען צום יום הדין ריין פון אלע זינד, אונ ריין פון אלע פערברעכונגען, וועלכע מיר האבין פערברעכין געגין דיר היילגער גאט, (והאר עינינו בעבודתך) דערלייכט אונזערע אויגין מיר זאלין וויסין ווי דיר צו דינען מיט דעם גאנצין הארצין, אונ אזוי ווי די תקיעה איז א גלייכער קול, אזוי זאלסטו אויסגלייכען אונזערע הערצער פון אלע קרומע מחשבות, אז מיר זאלין גיין אין גלייכין וועג פון דער תורה, אונ אזוי ווי דער קול פון שברים תרועה איז איין צובראכענער קול, אזוי זאלסטו אונז העלפין צוברעכין אונ אונטערטעניג מאכין אונזערע הערצער צו דיר, אונ בזכות זה זאלסטו צו ברעכין אלע בייזע גזרות פון אונז, אונ מיר זאלין זוכה זיין צו הערין דעם שופר פון משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

מעשה אלפס

געשמח געזונד, למשל יעדער אידעאיז וואס מען האט קיל מאל עובר געוועזן אונ זהיר ניט צו עסין טרפות, דרום איז דאס ניט געטאן קיין תשובה, איז פאראליזירט ביי אים זייער הארב, אבער די עבירות געווארען דער אבר פון דער נשמה, דרום

שפירען

פון עֶרְשְׁטִין טָאג סְלִיחוֹת בִּיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה, זָאגְט מֶען דִי תְּחִנָּה, וֶוען מֶען קוּמְט אִין שׁוּל.

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, הֶער פון אַלֶע וֶועלְטִין, (קִדְּמוּ עֵינַי אַשְׁמוּרוֹת, לִשְׁפּוֹךְ לִבִּי כַּמַּיִם) מַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען גִיפֶעדֶערְט נָאךְ צוּ זַיין פַארְטָאג, פַארְגִיסֶען מַיין הַארְץ אַזוֹי וִוי וַואסֶער, גָאט מַיין גָאט, וָואס בִּין אִיךְ? אוּנ וָואס אִיז מַיין לֶעבִּין? אוּנ וָואס אִיז מַיין כֹּחַ? אוּנ וָואס אִיז מַיין גִירֶעכְטִיגְקַייט? אוּנ וָואס זַיינֶען מַיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים? דָאס אִיךְ זָאל מִיט זֵיי קוּמֶען פַאר דִיר, ווייל אִיךְ בִּין לֵיידִיג אוּנ לֶעדִר פון גוּטֶעס, אוּנ פוּל פון צָאלֶע מַיינֶע זַייטִין מִיט גְרוֹיסֶע זִינְד. אוּנ גְרוֹיסֶע אוּמְרֶעכְט, (אוֹי לִי וְאוֹי לְנַפְשִׁי), וִויי אִיז צוּ מִיר, אוּנ וִויי אִיז צוּ מַיין נְשָׁמָה, דֶען אִיךְ הָאבּ פִיל גֶעזִינְדִיגְט, וִוי קָאן אִיךְ קוּמֶען בֶּעטִין סְלִיחָה וּמְחִילָה פון דִיר, (אַךְ עַל רַחֲמֶיךָ אֶשָּׁעֵן, כִּי אֵל מָלֵא רַחֲמִים אָתָּה), נוּר אוֹיף דַיין גְרוֹיס רַחֲמָנוּת פַארְטְרוֹי אִיךְ מִיר, אַז דוּ עֶרְבַּארִימְסְט זִיךְ אוֹיף דִי וָואס בַּאקֶענֶען זֵייעֶרֶע זִינְד אוּנ הָאבֶּען אוֹיף זֵייא חֲרָטָה.

פַאר נֶעם עֶרְבַּארֶעמִיגֶער פָאטֶער! מַיינֶע רֵייד, אִיךְ בִּין נִיט מַעְלִים מַיינֶע עֲבֵרוֹת, וִוי קָאן אַ בָּשָׂר וָדָם לֵייקֶענֶען עֶטְוָואס פון דִיר, אַז דוּ גָאט ווייסְט דָאךְ אַלֶע מַיינֶע גֶעהֵיימְנִיסֶען, וִוי אַזוֹי זָאל אִיךְ פֶערְבָּארְגִין מַיינֶע זִינְד, אַז דוּ זוּכְסְט אוֹיף אַלֶע מַיינֶע חֲדָרִים פון מַיין הַארְץ, אוּנ מַיינֶע נִירֶען, אוּנ וִוי אַזוֹי זָאל אִיךְ לֵייקֶענֶען דַיין גוּטֶעס, וֶוען דוּ ווייסְט אֲפִילוּ דֶעם מֶענְשִׁינְס גִידַאנְקֶען וָואס עֶר טְרַאכְט נָאר, אִיךְ הָאבּ זֵייעֶר פִיל גֶעזִינְדִיגְט, וִויי אִיז צוּ מִיר, אִיךְ שֶׁעם זִיךְ אוֹיף הוֹיבֶּען מַיין קָאפּ גֶעגִין דִיר, גָאט פון הִימֶעל, נָאר אִיךְ בֶּעט אֲדוֹן רַב סְלִיחוֹת, דוּ זָאלְסְט פֶערְגֶעבֶּען מַיינֶע זִינְד, וֶועל אִיךְ דִיר דִינֶען בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ, כָּל יְמֵי חַיָּי.

סְלַח לִי אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

פַאר גִיבּ מִיר מַיין פָאטֶער אִין הִימֶעל, וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעזִינְדִיגְט אִין פִיל עֲבֵרוֹת. סַיי בְּשׁוֹגֵג (אומגעריין), אוּנ סַיי בְּמֵזִיד (מוטוויליג), אַלֶע גְרוֹיסֶע אוּנ הַארְבֶּע עֲבֵרוֹת וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעטָאן, אוּנ פִיל מָאל הָאבּ

מעשה אלפס

שְׁפִּירֶען מִיר נָאר נִיט, אַלְזָא מוּז מֶען אֶבֶר פון דִי נְשָׁמָה אַזַעלְכֶער וֶועט קְרִיגֶען
זֶעהֶען אָב צוּ רַאטֶעוֶוען זִיךְ, אוּנ לֶערְנֶען אַ לֶעבְּהַאפְט. אִין סֵפֶר אֶבֶן שְׁלֹמֹה
דִי דִינִים אוּנ דִיא מוּסַר פון דִיא עֲבֵרָה (דִי בַּאשְׁרַייבּוּנְג פון ווִילְנֶער גָאוֹן) אִיז דָאס
וֶועט מֶען מִיט דֶעם אוֹיף סוּנְטֶערִין, דֶעם עֶרְקְלֶערְט בַּאֲרִיכוּת (פון זַייטֶע 64 בִּיז 59).

איך דיר דערצאריגט, וואס עס איז אונמעגליך אויסצוזרעכענען, אונ דו נאט האסט מיר אין אלע צייטין גוטעס גיטאן, אונ איך האב דיר גיט גישעצט נאך דיין גרויסען כבוד נאך, דרום טו איך מיך בעטראכטען, אז איך וועל זיך מתודה זיין אויף אלע מיינע זינד פאר דיר רבונו של עולם, אונ איך וועל מיינע טרערין פארגיסען, אונ אבוואשין מיט זיי גאר מיינע זינד, וואס האבין פארפלעקט מיין נשמה.

סלח לי אבי שבשמים.

פאר גיב מיר מיין פאטער אין הימעל, דען ווען מיינע זינד זענען פיל וואס שאדין זיי צו דיר? נאר צו מיר איז וויי אונ צו מיין לייב איז ווינד, אונ ווען מיינע זינד האבען צו מיר גריבער געגראבען אונ האבען אויף מיר געבראכט טרויערקייט אונ זיפצען אין דאך צו דיר גאט פיל דער בארימהקייט אונ פאר געבונג. גאט מיין גאט גידיינק דאס געמיט פון מיין לעבין דאס איך בין ווי איין פערהועלקטע גראז, ווי א בלאט פון דעם בוים וואס פאלט צו דער ערד, מיין אנהייב איז פון ערד, אונ מיין ענדע איז צו ווערים. מיינע טעג זענען ווי א שאטין וואס גייט פארביי, אונ ווען מיין נשמה וועט פון מיר אוים גיין וועט מען מיך אין דער ערד ווארפען, מיין לייב וועט ווייטיגען אונ מיין האריץ וועט אין מיר ווי טאן, איך בין דאך נאר ערד אונ אש, יעצט בין איך דא, אונ שפעטער וועל איך פאר רוקין מיין גיצעלט אין קבר, אונ ווען איך זאל אפילו טויזינד יאהר לעבען וועל איך זיין גליך אז איך בין גאר ניט געוועזען. גאט מיין גאט. מעק אפ ווי א וואלקין מיינע זינד, פאר לעש די קולין פון מיינע זינד מיט די טרערין וואס טוען רינען פון מיינע אויגען.

עליך נפשי. אקונן בלב מר, אויף דיר מיין נשמה טו איך קלאגען מיט א ביטער הארץ. ווי אזוי איך האב דיך אוים געריסען פון דעם קוואל פון לעבען אונ הייליגקייט אונ האב דיך געפלאנצט אין דעם ארט פון טויט אונ אום ריינקייט? (איך לא חסתי עליך בת היקרה) ווי אזוי האב איך ניט רחמנות געהאט אויף דיר מיין נשמה וואס דו ווערסט גערופען מיינע טאכטער, וויי צו מיר וואס איך האב געטאן, ווי אזוי האב איך מורד געוועזען אין גאט, וואס ער איז א קעניג איבער אלע קעניגען, ווי אזוי האב איך זיך פוגם געוועזען מיין נשמה אונ האב פאר ביטען איין עוויגע וועלט אויף איין הבל דינגע וועלט. וואס וועל איך טאן

אז עס וועט קומען דער טאג וואס איך וועל בעשטימט ווערען צום שטארבען אונ נידערין אין גרוב. וויי צו מיר, מיין הארץ טוט מיר קלעמען וואס איך האב מורד געווען אין גאט דער דא איז ריין אונ זיינע מלאכים זיינען ריין אונ איך בין איין שענדליכע אונ איין זינדיגע, וויי געשריען אויף מיר.

סלח לי אבי שבשמים.

פאר גיב מיר מיין פאטער אין הימעל. דען איך שטיי אונ בין זיך מתודה איינגעבויגען מיין קאפ, אונ צובראכען מיין הארץ, אונ מיט שלאפע הענד, אונ אלע מיינע גלידער זיינען צושראקען. איך בעט פון דיר סליחה ומחילה וכפרה אויף אלעס וואס איך האב געגין דיין ווילען געטאן, אונ עס טוט מיר זייער באנק, אונ פארגיב מיך אויף די פיל יאהרין וואס זיינען איבער געפארין פון דער צייט אן וואס איך בין צו מיין שכל געקומען ביז דעם היינטיגען טאג וואס איך האב גאר מיינע יאהרין פארטאן אין נארישקייט, צופרידענשטעלין דעם יצר הרע, אונ פאר לענדין מיין פלייש, צו מאכין נידעריג אונ אומריין מיין טייערין שכל וואס דו האסט מיר געגעבען:

סלח לי אבי שבשמים.

פאר גיב מיר מיין פאטער אין הימיל, טו מיט מיר גרוים גינאד אונ שטארק מיך איינצובייגין מיין יצר הרע, איך זאל שוין מער ניט זינדיגין, אונ זאלסט אוים שטרעקין דיין רעכטע האנד אנצונעמען מיין תשובה פאר דיר, העלף מיר מקיים צו זיין אלע זאכין וואס איך נעם אויף מיר היינטיגען טאג צו טאן, איך זאל מיך שטארקין אין דיינע מצות, אזוי ווי אונזערע חכמים האבין געזאגט (הבא לטהר מסייעין אותו) דאס הייסט ווער עס קומט זיך ריינעגען העלפט מען אים. אריין הארץ בעשאף אין מיר אונ אפעסטין מוטה באניי אין מיר איך זאל זיין געהיט צו האלטין דיין גיבאט, אונ זאל ניט גישטרויכילט ווערין אין קיין שום עבירה, אונ דו זאלסט איינפלאנצין אין מיינע גידאנקען דיין פארכט, דאס עס זאל מיך ניט שרעקין קיין בייזע מחשבות אונ פרעמדע גידאנקען, בפרט אין דער צייט ווען איך וועל מיך שטעלין תפלה טאן פאר דיר. נאר אלע מיינע גידאנקען זאלין זיין גרייט צודינען דיך מיט ליבשאפט אונ

פֿרײליכקײט. אַלע מײַנע מַעֲשִׂים זָאלין נָאר זײַן פון דײַנט װעגין, אוּנ איך זָאל זײַן גוּט צוּ גָאט אוּנ צוּ לײַטין, איך זָאל קײנעם ניט מְקַנֵא זײַן, אוּנ איך זָאל אָבגעהיט װערין פון כַּעַס, אוּנ חֲנִיפָה, אוּנ רְכִילוּת, אוּנ לָשׁוֹן הָרָע, איך זָאל נָאר גאנץ זײַן מיט גָאט אוּנ מיט מענטשין:

סְלַח לִי אָבִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

פַאר גיב מיר מײַן פָאטער אין הימעל, אוּנ נעם מיך ניט צוּ פון דער װעלט בּיז איך װעל פַאר ריכטין װעלכעס איך האב פַאר דארבין, אוּנ מײַנע זינד זָאלין ניט גידײנקט אוּנ גידאכט װערן, װען איך װעל דיר מײַן נְשָׁמָה צוּריק אָב געבין, אוּנ מײַנע קינדער אוּנ קינדס קינדער זָאלין אַלע לערנען דײַן הײליגע תּוֹרָה, אוּנ עס זָאל זײַן דײַן פַארכט אויף זײער פָּנִים זײ זָאלין ניט זינדיגען צוּ דיר, אוּנ װען מײַנע קרעפטין װעט זיך ענדיגען זָאלסטוּ מיך ליבער גָאט ניט פַאר לָאזין, אוּנ אין דער צײַט פון מײַן עלטער זָאלסטוּ מיך ניט אַװעק װארפין פון פַאר דיר, אוּנ װעה מיך צוּ װאשין אוּנ רײניגען פון מײַנע זינד, אוּנ אין גירעכטע װעגין זָאלסטוּ מיך פירען, אוּנ דאס טרײסטוּנג פון צִיוֹן אוּנ יְרוּשָׁלַיִם זָאלסטוּ מיר װײזען, אוּנ עס זָאל זײַן אין דער בַּארמיגע צײַט צוּ בַּאװיליגען מיך אוּנ מײַנע תְּפִלּוֹת צװישען אַלע יוּדישע תְּפִלּוֹת. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי, אָמֵן:

תְּחִנָּה לְדָוִד אוֹרִי (צו זאגען אגאנץ חודש אלול אונ עשרת ימי תשובה).

לְדָוִד, אַתְּפִלָּה פון דָוִד הַמֶּלֶךְ (ה׳ אוֹרִי וְיִשְׁעִי) װען גָאט איז מײַן ליכט (צו ערלײכטען מײַן משפט ראש השנה) אוּנ מײַן הילף (יום כפור),

מעשה אלפס

שײנע מְשָׁלִים װעגין עם ענין פון תְּשׁוּבָה.

דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם זָאגט „אַשְׁרֵי אִישׁ יְרֵא אֶת יְיָ״, װאהל איז דעם מענטשין װאס ער טוּט תְּשׁוּבָה װען ער איז נאך אַמענש, װען ער איז נאך בּײַ די קרעפטין, אוּנ דער נָבִיא יִרְמְיָה זָאגט אויך „טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו״ גליקליך איז דער מענש װאס נעמט אויף זיך דעם עול פון תּוֹרָה וּמִצְוֹת אין דער יוּגענד, דא װערט אוּנ אים די געװאוהנהײט אַצװײטע נאטור אוּנ עס איז אים קײן זאך ניט שװער, גראדע אוּמגעקערט ער טוּט עס מיט גרױס פערגניגען, נור װײל ניט אַלע װייסן גרונטליך װאס הײסט „תְּשׁוּבָה״ װעלען מיר דאס גוּט ערקלערען. — דער װארט תְּשׁוּבָה הײסט אוּמקערין זיך, לְמָשָׁל אײנער פארט אין װעג, כָּל זְמַן ער האלט די לײצעס אין

פאר וועמען האב איך מיר צו פירכטען? (ה' מעוז חיי) ווען גאט איז מיין לעבענס קראפט, פאר וועמען זאל איך מיר שרעקען? (בקרוב) ווען עס גינעהענען צו מיר פאלשע מענשין, וואס שטעלין זיך פאר פאר גוטע פריינד אונ באמת זיינען זיי גאר מיינע בעליידיגער אונ מיינען צו עסין מיין פלייש איז גאט מיר צו הילף אז זיי ווערין גישטרויכעלט אונ פאלין. (אם תחנה עלי מחנה) דרום ווען עס וועט רוהען געגן מיר איין לאגער שרעקט מיר ניט די הארץ, ווען עס וועט אויף שטיין קעגין מיר א מלחמה (בזאת) בין איך פארזיכערט מיט דעם זכות פון דער תורה (וזאת התורה, וואס דורך דעם איז גאט מיין הילף) אז איך וועל זיגען. (אחת) איין זאך האב איך גיבעטין פון גאט אונ דאס איז מיין גאנצער וואונש (שבתי) דאס איך זאל זיצען אין גאטעס הויז (אין בית המדרש) מיין גאנצען לעבין (איך זאל נים דארפען גיין אין מלחמות) צו זעהען אונ שפירען די זיסקייט פון דער תורה אונ צו באזוכין אים אין זיין פאלאץ (בית המקדש) אונ מתפלל צו זיין (כי יצפנני) אז ער זאל מיר בעהאלטין אין זיין שוץ אין דעם טאג פון אונגליק, ער זאל מיר בעוואהרענען אין איין פערבארגענעם ארט, אויף איין פעלזין זאל ער מיר ערהייבן, (ועתה) אונ יעצט אז איך וועל שטענדיג זיצען אין גאטעס הויז (על התורה ועל העבודה) וועט ערהויבען ווערין מיין קאפ אויף מיינע פיינד וואס ארום מיר, אונ איך וועל שעכטין אין זיין גיצעלט פריידען-אפפער אונ וועל אויך זינגען אונ שפילען צו גאט דאפיר. (שמע) הער גאט מיין שטימע ווען איך רוף דיר אונ מיט גינעדיגקייט ענטפער מיר. (לך) פון דיינעט וועגין (איך זאל דיר דינען ערינסט) האט מיין הערץ מיר גיראטה איין עצה, אז דאס פאלק זאלען קומען בעטין ביי מיר עפעס א בקשה אונ אז איך האב באטראכט מיט וואס פאר

מעשת אלפס

אין האנד גייט דער פערדיל. אויף די גראדע וועג, נאר אבער ער שלעפערט איין אונ לאזט אב די לייצעס, אונ דער פערדיל שפירט אז ער איז פריי, טו וואס לויגט אים צו גיין אויפ'ן טרוקענעם זאמד? בעסער גייט ער אן אנייט אויפ'ן גראז, אז וואס דארטען איז א זומפ אונ ער וועט זיך דער טרינקען מיט'ן ווירטה צוזאמען? אויף דעם איז ער דאך נור א פערד, וואס ווייס מער ניט ווי די גראז פון אויבען. ער קייט די גראז אונ גייט וואס ווייטער טיפער אין זומפ, ביז די בריצקע ווערט פול מיט וואסער, אז דער ווירטה גיט זיך אכאפ פון שלאף אונ גיט אביטערין זיפץ, אך! וואו בין איך דא? אך צו וואס מיין דרעמלען האט מיר גיבראכט! אז מיין פערדיל האט מיר פארשלעפט אין א זומפ! דאן איז ווייניג דער זיפץ אליין, נור די ערסטע זאך איז „תשובה", זעהען ארויס צו קריכען פון זומפ אויף די גראדע וועג, אבער כל

פארשפעקט מ'איז גישטאנען פאר מיר, האב איך מיר גינומען אמוסר ווי דארף איך שוין שטיין פאר דיר מלך מלכי המלכים אונ דאן האב איך זיך גישטעלט מתפלל זיין פאר דיר מיט גרויס מורא וכבוד. (אל תסתר) פאר בארגע ניט דיין געזיכט פון מיר, פארשטויס ניט מיט צארין דיין קנעכט, דו ביסט דאך שטענדיג גיוועזן מיין הילף, דרום בעט איך דיר אז היינט אויך זאלסטו מיר ניט פארלאזין. (כי אבי ואמי) אזוי ווי אין די צייט וואס איך בין גיוועזן גיאגט פון שאול המלך האבין דאן מיינע בעסטע פריינד (ווי פאטער אונ מוטער) ניט גיקאנט מיר העלפין, נור דו גאט האסט מיר אריין גענומען צו זיך אונטער דיין שוץ, אזוי זאלסטו מיר היינט אויך העלפין. (הורני) לערין מיר גאט דיין וועג אונ פיר מיר אויף דעם רעכטין וועג, וועגין די וואס קוקין אויס די אויגין, פיליכט וועלין זיי זעהען אויף מיר עפעס א פעלער, וועלין זיי פאנאנדער קלינגען די וועלט אונ זאגן, אז דוד טוט אזוי מעגין מיר דאך שוין אלעס טאן, (אל תתנני) גיב מיר ניט איבער אין דעם ווילען פון מיינע פיינד, דען עס זיינען אויף גישטאנען געגען מיר פאלשע עדות (פאר שאול המלך) צו ריידין געגין מיר אנרעכט (אז איך בין אמורד במלכות) אונ ווען איך וואלט ניט האבין פעסט גיגלויבט, אז איך וועל נאך אמאל זעהען גאטעס גנאדע אויף די לאנד וואו דאס לעבין הערשט, וואלט איך שוין לאנג ניט אויס גיהאלטין מיט מיינע קרעפטין, נור די איינציגע האפענונג האט מיר גיגעבין מוטה אונ קראפט, דרום איז מיין לעבענם-געשיכטע אלעהרע פאר יעדער איינציגען אידען, אז איך קען זאגין צו יעדערין (קוה) האף צו גאט אונ זיי אין די האפענונג אזוי פעסט

מעשה אלפס

זמן ער וועגעט ניט אן קרעפטין אונ בלייבט שטיין אין זומפ וואס איז די פעולה פון זיפצען?— דאס גלייכען איז מיטין בעל תשובה, דער מע"ש איז אויך אריינגעפאלען אויף אפערדיל, דער חומר איז דער פערדיל אונ דער גלייכער שכל (וואס איז באלויכטין מיט די ליכטיגקייט פון דער תורה) איז דער רייטער, כל זמן דער שכל איז וואך אונ האלט דעם פערדיל פאר די לייצעס, ער לאזט אים ניט אריין קריכען אין תאוות. קומען זיי ביידע צום תכלית צו וועלכען דער מענש איז בעשאפען געווארען, ווען אבער דער שכל שלעפערט (ער קערט זיך אב פון דער תורה) אונ לאזט דעם חומר גיין וואו ער וויל, פארקריכט דער חומר אין זומפ פון תאוות, איז ווען דער מענש בעדיינקט זיך אז ער איז פארקראכין איז די ערשטע זאך "תשובה" ארויסקריכען פון זומפ אויף די גראדע וועג פון דער תורה, אבער כל זמן ער ליגט אין תאוה-זומפ וואס העלפט דער זיפצען?

אשיף

(ויאמץ לבך) ביז די האפענונג וועט מוטהיג מאכין דיין הארץ דאס דו זאלסט ווידער צו אים האפען. דאס הייסט דיא האפענונג צוא א מענשין וייל זי איז ניט קיין זיכערע איז איר ענדע נור הארץ ווייטיג, אבער די האפענונג צום בורא, וייל זיא איז אזיכערע אז ער קען אונ וועט ממלא זיין דיין וואונש, איז די האפענונג ניט מטה אונ דער מוטה גיט קרעפטען צו האפען וייטער.

תחנה פון תשובה תפלה וצדקה (צו זאגין אין סליחות טעג).

גרויסער גאט! הער פון דער גאנצער וועלט, דו ביסט דאך גיוועזן איין קיניג נאך אידער דו האסט באשאפען די וועלט, אז דו האסט אלך דינג באשאפען אזוי ווי דו האסט געוואלט אונ וועט קען זיך צו דיר גלייכען אדער אנטקעגען דיר זיך שטעלען, ווער קאן דער צילען דיין גרויסקייט אונ דיין הערליכקייט, דאס שטארקייט אונ דאס הערשאפט איז אין דיין האנד. דו ביסט איין איינציגער גאט דו קענסט מיך דער לייזען אונ דער פרייען ווען איך רוף צו דיר. אין דיין האנט באהאלט איך מיין נשמה אז איך טוא שלאפען, אונ אז איך חאפ זיך אויף קערסטו ווידער מיין נשמה אין גוף, הימלישער פאטער דער בארעם דיך איבער אונז אונ העלף אונז, דען אז אונזער ביהמ״ק איז געשטאנען איז בייא אונז ווייניג זינד געוועזן, דען דער תמיד של שחר האט פאר געבין אויף די עברות פון ביי נאכט, אונ דער תמיד של בין הערבים האט פאר געבין אויף די עברות פון ביי טאג, איצט מיט וואס זאלען מיר צו דיר קומען? דרום זאל פאר דיר קומען אונזערע צו בראכענע הערצער אונ שמערצונג אונ עס זאל פאר דיר

מעשה אלפס

נאך אשיינעם משל וועגין תשובה פון של״ה הקדוש.

אשיף איז געפארין אויפ׳ן ים, איז געווארין אגרויסער שטורם ווינד אונ האט גיווארפין די שיף, דער שטורם האט גיהאלטען אגאנצען טאג ביז ער האט די שיף פארווארפין אויף איין אינזיל וואס ניט בעוואהנט פון מענשין, אונ ווייל די פאסאזירער זיינען געוועזן אן געמאטערט פון וועג זיינען זיי אראפ אויפין אינזיל אב רוהען, דער אינזיל איז געוועזן בעוואקסען מיט טייערע פרוכט-בוימער, מיט גוטע קוואלין וואסער, די קלוגע רייזענדער האבען געזאגט, וייל מיר ווייסין ניט, פיליכט וועט דער שטורם באלד שטיל ווערין, וועט דער שיף קאפיטאן וועלען פארין ווייטער, אדער פיליכט וועט קומען אשטארקער ווינד אונ אוועק טרייבין די שיף פון דעם אינזיל, וועלין מיר בלייבין אן אשיף. דריבער האבען זיי ניט געוואלט

אז געטומען ווערין אונזערע תפלות אנשטאט די קרבנות צו פאר געבין אונזערע זינד.

רבונו של עולם. הער פון דער גאנצער וועלט, איך קום בעטין פאר דיר מיט א צובראכען הארץ און מיט א צובראכען געמיט, איך ווייס מיר קיין שום עצה ניט צו געבען, וואס איך זאל טאן צוא דעם יום הדין הגדול והנורא וואס דא קומט צו דעם נייעם יאהר, אונזערע חכמים האבען מתקן געוועזן אז עטליכע טעג פאר ראש השנה זאל מען אויף שטיין גאנץ פריא און מ'זאל זאגן סליחות מיט גרויס תפלה ובקשה, כדי עס זאל אן גענומען ווערען פאר השי"ת, אבער גוויס האבען זיי נאר געמיינט אזעלכע מענטשען וואס זיינען ריין פון זינד, די זאלען בעטען פאר השי"ת ער זאל זיי געבען זייער בארערפעניש, אבער ניט אזוי איין מענטש ווי איך בין, דען איך ווייס וואל אז איך בין פול מיט זינד, און ווי אזוי קען איך בעטין ביי השי"ת אז ער זאל מיר געבען פיל גוטס, דען דאס בארערפעניש פון איין מענטשען איז פיל, און איך בין דאס גאר ניט ווערט, פון דעסט וועגען האב איך מיך פארט דער וועקט מיט גרויס מורא און ציטערניש צו בעטין פאר דיר, איך ווייס ניט וואס איך זאל טאן מיט וועם זאל איך דיר איבר בעטין בורא יחיד, און מיט וואס זאל איך דיר באוויליגען אז דו זאלסט מיר פאר געבען מיינע זינד וואס איך האב געטאן, אויב מיט תשובה און ווידוי קען איך גיפעליג ווערין צו דיר, טוא איך בוודאי תשובה און בין מיך מתודה פאר דיר מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערען, איך האב געזינדיגט און געשולדיגט און ווידער געשפעניגט פאר דיר, און דו ליבער גאט דו ביסט דאך איין דער בארמיגער און פאר מראגסט די זינד פון אלעמען זייא מיר אויך מוחל, און אויב מיט תפלה און תחנה ביסטו מוחל, מאך

מעשה אלפס

פאר ברייגגען פיל אויפ'ן אינזיל, און זייגען צוריק אריין אין שיף, די צווייטע פארטע האבין געשפאצירט אביסל אויפ'ן אינזיל און גענאסין אביסיל פון די גוטע פרוכט, אבער באלד צוריק אריין אין שיף און זיך ניזעצט אויף זייערע פלעצער, און האבען קיין שאדען געהאט פון זייער פארברייגגען אויפ'ן אינזיל. די דריטע פארטע האבען פארבראכט אויפ'ן אינזיל אנאנצין טאג ביז נאגען זיי האבען דער הערט דעם סוויסטאק וואס טייזט, אז די שיף גייט באלד אב, זייגען זיי געלאפין צום שיף און האבען שוין געפונען די שיף איז איינג מיט מענשין, נור בדוחק האבען זיי אויך געפונען אפלאץ, די פערטע פארטע האבען ניט געקוקט אויף דעם צייכען פון

סוויספאק

איך פאלין ליבער גאט מיין געבעט פאר דיר, אונ אויב מיט געוויין אונ געשרייא ביסטו מוחל, אזוי טוא איך וויינען אונ זיפצען, ווייל איז מיין לייב אויף מיינע זינד, דען דו ביסט אזוי איין גאט וואס מען באדארף צו דיר ניט פיל שרייען, דו פאר נעמסט די צו בראכענע הערצער, ניט ווי די פאלשע נביאים וואס אליהו הנביא האט גיזאגט צו זיי, שרייעט שטארק צו אייער אב גאט טאמער וועט ער דער הערין. אבער אונזער גאט פאר נעמט תיכף אונזער געבעט, אונ אויב מיט איין צו בראכען הארץ פאר גיבסטו דיא זינד, אזוי צוא ברעך איך מיין הארץ פאר דיר, אונ דו ווייסט דאך וואל וועלכע הערצער זיינען צוא בראכען.

רבונו של עולם, איך טוא דיך בעטין, אז דו זאלסט זיך איבער מיר דער בארמען אונ זאלסט זיין אליין מיין מליץ ביי דעם משפט, דען איך וואלט גערען האבען ביידע וועלטן, אבער מיט מיינע מעשים האב איך עס געווים ניט פאר דינט, נאר מחמת איינם אין דעם אנדערין קען ניט זיין, דען מחמת דאגות פרנסה קען מען ניט רעכט גאט דינען, דרום וויל איך ביידע וועלטין, אבער איך גרים ניט וועלכע זאל איך פרייער אן הויבען צוא בעטין אז עס זאל פאר דיר אן גענומען ווערין, דרום טוא איך דיר בעטין אז דער זכות פון די אבות זאל מיר ביי שטיין פאר דעם יום הדין, אז דוא זאלסט עפענען די טויערען פון הימעל. אזוי וויא דו האסט געעפינט בעת די ישראל זיינען געשטאנען לעבין בארג סיני, אונ האבען מקבל גיוועזען די תורה, האסטו געעפינט אלע הימלען מ'זאל זעהען אז דו ביסט איין יחיד אין אלע עולמות. אזוי בעט איך דיר אז דו זאלסט גיא עפענען צו מיין תפלה.

רבונו של עולם, אזוי ווי דו האסט אן גענומען די טרערין פון די הייליגע מלאכים בשעת אברהם אבינו האט זיין ליבען

כעשת אלפס

סוויסטאק, זיי האבען געזאגט עס איז נאך דא גענוג צייט ביז מ'וועט אויף שטעלען דעם מאסט-בוים אונ אויף ציהען די פלאגען, מיר האבין נאך צייט, אונ האבין זיך אזוי פארבראכט אויפ'ן אינזיל, פלוצלונג האבען זיי דער זעהען פון ווייטין אז די שיף גייט שוין, זיינען זיי געלאפין מיט אלע קרעפטין צום פארט אונ זיינען אריין געשפרונגען אין וואסער אונ מיט גרוים סכנות זיינען זיי צו געשוואומען צום שיף אונ האבען קוים געפונען איין ארט אין גרוים איינגעשטופט, די פינפטע פארטע אבער פון גרוים פערגעניגען וואס זיי האבין גיהאט אויפ'ן אינזיל האבין זיי נאר

פארגעסין

זוהן יצחק'ן געוואלט ברייננען אויף דער עקידה, זיינען די טרערין געפאלען אויף דעם מעסער אונ האבין אים טעמפע געמאכט ער זאל ניט קענען שעכטין יצחק'ן, אזוי זאלסטו מיט אונזערע טרערין טעמפע מאכין דעם שווערד פון אלע משחיתים אונ דיא שונאי ישראל, אז זיי זאלין אונז ניט קענען שלעכטעס טאן צום נייעם יאר. אונ אזוי ווי בשעת אסתר איז געגאנגען צו דעם מלך אחשורוש, בעטין פאר דיין פאלק ישראל, האסטו מיט איר געשיקט איין מלאך אונ אסתר האט באקומען חן אין זיינע אויגען, אזוי זאלסטו ליבער גאט ביי אונזער משפט שיקען אזעלכע מלאכים זיי זאלען מאכען טרעפען אויף אונז חן וחסד אין דיינע הייליגע אויגען. אונ איך בין פאר זיכערט אין דיין גרוים געגאד אז דו וועסט מיר בוודאי העלפען, דען עס איז ניטא קיין שום צדיק אויף דער וועלט אז ער זאל זיין ריין פון זינד, אונ איך ארום מענטש איך קען מיך ניט מאכען פאר קיין רשעת אונ זאגען אז עס איז שוין ח"ו צו מיר קיין הילף ניטא, דרום בעט איך דיר ליבער גאט דו זאלסט זיך דער בארמען איבער מיר צו דעם נייעם יאר, דען דו ביסט אונזער דער בארמהערציגער גאט אונ מיר זיינען דיין ליב פאלק, אזוי ווי עס שטייט געשריבען, וועד איז אזוי ווי דיין ליב פאלק ישראל, אונ דו ביסט אונזער איינציגער גאט, דרום זאלסטו אליין משפטען דיין פאלק, דען דו ביסט אונזער גאט אונ אונזער טרייסטער, אונ דו זאלסט אונז שיקען דעם גואל צדק היינטיגען יאהר, אמן סלה.

שמע, הער צו ליבער גאט מיין תפלה פון מיין צו בראכענע הארץ גלייך ווי איך וואלט געבראכט איין קרבן עולה, אזוי ווי אין פסוק שטייט, איין צוא בראכען הארץ אונ איין צו שטויסען געמיט טוסטו ניט פאר שעמען, אונ דו נעמסט אן לרצון ווי איין קרבן עולה

מעשה אלפס

פארגעסין אז זיי זיינען פאסאזירער, אז ניט אייביג קענען זיי בלייבין אויפ'ן אינזיל ווייל דא איז ניט זייער היים, דער ווייל איז די שיף אוועק, אונ דער זומער איז מיט דער צייט אויך אוועק, די פרוכט זיינען אראפ געפאלען פון די בוימער, דער ווינטער מיט זיינע גרויסע פינסטערע נעכט איז אן געקומען, די גרויסע פרעכט האבין

אן געהויבען צו טרעקענען, עס האט אנגעהויבען פעלין עסין, אונ קיין ווארימע קליידונג האבען זיי ניט געהאט, איינינע פון די זיינען צו שטארבין פון הונגער אונ פון קעלט, איינינע האבען די חיות צוריסען, זיי האבען זיך געריסען די האר וואס זיי זיינען פערבליבען אויפ'ן אינזיל, אבער די חרטה איז געוועזן צו שפעט. —

און דו זאלסט זיך איבער אונז מרחם זיין און זאלסט מיך חו ניט פאר
דארבען, הגם מיינע זינד זיינען גרויס, דען אלע מענטשען לעבען נאר
מיט דיין גענאד וואס מיט דיין דער בארימהערציגקייט טוסטו חסד חנם.
אלמעכטיגער גאט לאז מיך מיט אלע מיינע פריינד לעבען. און דאס
לעבען זאל זיין אן זינד און אן שאנד, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק,
גאט איז איין דער בארמיגער איבער אלע זיינע באשעפענעס און
מיר זיינען דאך דיינע קינדער, דרום ליבער גאט דער בארעם דיך
איבער אונז פון דיין ליבען נאמען וועגין, מיר זאלען ניט נידעריג זיין
ביי אלע לייטען, אמן.

אנא ה׳ אלהי ישראל, איך בעט דיך אלמעכטיגער גאט, אז דו
זאלסט זיך איבער מיר מרחם זיין. (אל מלא רחמים) דו ביסט
דאך פול מיט רחמים דער בארעם דיך איבער מיר ליבער גאט,
אז מיינע קינדער און קינדס קינדער זאלען ניט שטארבען פאר מיין
לעבין, שטראף מיך ניט ליבער גאט דו ביסט דאך איין בארעם
הארציגער גאט און דו האסט אן געשריבן אין די הייליגע תורה ווען
איינער געפינט איין נעסט מיט פויגעל זאל ער די מוטער אוועק
שיקען און די קינדער נעמען, חאטשע אז דיא פויגעל וועלען דער
וואקסען קענען זיי ניט זייער פאטער און מוטער, און פאטער און מוטער
קענען זיי ניט, פון דעסט וועגען האסטו פארט גוזר געווען מען
זאל ניט נעמען די קינדער פאר די מוטער אין די אויגען, מכל
שכן מיר האבען גרויס מיה אידר מיר ערציהען אונזערע קינדער
דורך דיין גענאד, ניהערסטו בוודאי אונז העלפין מיר זאלען זייא
דער ציהען דיר צוא דינען, און עס זאל אין אונז מקוים ווערען דער
פסוק עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם דאס איז טייטש איין קרוין איז
צו די עלטערין זייערע קינדער, און דאס שוינהייט פאר די קינדער

מעשה אלפס

דאס גלייכען פאסירט מיט דעם מענשין, די
וועלט איז א ים, די תורה איז די שיף,
און די תאוות פיט׳ן לוקסוס זיינען דער
אינזיל, דער מענש וואס וויל ניט אראב
גיין פון די נוטע וועג פון דער תורה און
וויל זיך ניט לאזען איבער ריידען פון די
הנאה פון לוקסוס מיט די תאוות. ער וויל
ער דינען השי״ת ביז מאגען ער וועט
קומען צוריק צו זיין היים, די נשמה וועט
קומען צוריק צו השי״ת אין דעם צרור החיים,
ער איז פון די קלוגע פאסאזירער, די
אמת׳ח צדיקים, די צווייטע פארטע זיינען
ארוים אביסיל אויף דער וועלט און האבען
אנגעחויבען פון איר הנאה צו האבען, זיי
האבען שוין געזינדיגט, זיי האבען אבער
באלד חרטה געהאט און געטאן תשובה אין
דער

אין דער כבוד פון דייערע עלטערין, אונ ווען איך האב דאס ביי דיין לעבען גאמען ניט פאר דינט, בעט איך פון דיר איין מתנת חנם.

אב הרחמן, פאטער דער בארמיגער, גיב מיר מיט מיין מאן אונ מיט מיינע ליבע קינדער פרנסה פון דיין האנד אונ ניט פון קיין מענטשען, דען די גאב פון א מענטשען איז גאר נישט, קען דען א מענטש געבין וואס דער אנדערער באדארף? אונ ווען ער גיט שוין עפעס, גיט ער אים ניט אין דער צייט, אבער דו ליבער גאט דוא ווייסט איטליכען מענטשינס באדערפעניש אין איטליכע רגע וואס ער באדארף, דרום רבש"ע זאלסטו אונז שפייזען פון דיין היילעגער האנד, אמן.

רחום וצדיק, דער בארעמיגער אונ גירעכטיגער גאט, לאז מיר אזוי גלייך זיין פאר דיר אזוי ווי איין קליין ווערמיל וואס ווערט געשפייזט דורך דיין האנד, אזוי ווי עס שטייט דו עפינסט דיין האנד אונ מאכסט זאט אלע באשעפעניש אויף דער וועלט דורך דיין גוטס, פאר לאז מיך ניט דוא פאטער פון דער גאנצער וועלט, איך זאל דיר קענען דינען ביז מיין צייט וועט קומען צו שטארבען, דען דער נאך וועל איך דיך שוין ניט קענען דינען, דרום אלמעכטיגער גאט זאלסט מיך ניט פאר לאזין די גאנצע צייט פון מיין לעבען, אונ מיינע גלידער זאלען ניט שלאף ווערין כדי איך זאל דיר קענען דינען אזוי ווי עס גיהער צוא זיין, אונ אז איך וועל באדארפען שטארבען זאל איך שטארבען פון דיין ריינע האנד, אונ מיין מיתה זאל זיין איין כפרה אויף מיינע זינד, עס זאל זיין באוויליגט די זאג פון מיין מויל אונ די געדאנקען פון מיין הארצען פאר דיר גאט מיין באשעפער אונ דער ערלייזער ביז אייביג, אמן.

יהי רצון מלפניך, עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערן, אז די יעצטיגע צייט וואס איך שטיי פאר דיר צו בעטען אויף מיר אונ אויף מיין מאן אונ קינדער אונ אויף כל ישראל זאל זיין איין דער בארעמיגע אונ איין באוויליגטע צייט,

---

מעשה אלפס

דער יוגענד, דאס איז אגוטע תשובה.
די דריטע טייל פאסאזירער זיינען די וואס
האבען הנאה געהאט פון דער וועלט אונ
האבען געזינדיגט ביז צו דער עלטער,

נאכהער האבען די חרטה געהאט אונ
תשובה געטאן, אפילו זייער תשובה איז
שוין ניט אזוי חשוב, דאך האבען זיי אויך
גערעטעט זייער נשמה. די פערטע טייל

פאסאזיר

אז דו זאלסט אונז באהיטען פון אלע קריתק און אלע מיני שפלות און פאר שעמונג, אז מיר זאלען ניט פאר שעמט ווערין חס ונעגען אונזערע ווינד און מיר זאלען ניט פאר שעמט ווערין מיט גרוים עניות חלילה.

ליבער גאט, איך בעט דיך אז דו זאלסט מיין תפלה ניט פאר שעמען און זאלסט דער פרייען מיין הארץ, דען מיינע תאוונדען זיינען גרוים אז איך קען זיי גאר ניט אוים ריידען, זאל איך זיי זאגען פאר איין מענטשן, וואס קען ער מיר העלפען? ווען ער וועט שוין אפילו אויף מיר רחמנות האבען, און בפרט טאמער איז ער מיר גאר איין שונא וועט ער זיך נאך פרייען אויף מיין צער, ווייל איז צוא מיר פאר וועמען זאל איך קלאגען מער ווי פאר דיר ליבער גאט, איך בעט דיך וועה וועלכע יסורים איך טראג אויף מיין הארץ, און עס זאל מיר ביי שטיין דער זכות פון די אמהות אז איך זאל שוין מער קיין צער ניט האבען פון מיינע קינדער און פון אלע מיינע גוטע פריינד, און מיר זאלען געשפייזט ווערין פון דיין האנד בכבוד, דאס מיר זאלען צו קיינעם ניט דארפען אנקומען. ליבער גאט לאז אונז גיניסען דעם זכות פון אונזער מוטער חנה, אז זיא איז געגאנגען אין משכן אריין תפלה צו טאן און דער נביא עלי הכהן איז דארטען גיוועזן, האט זי נאר גירירט מיט די ליפען און איר שטימע האט מען ניט גיהערט, אזוי האט עלי צו איר גיזאגט, גייא ארוים וואס האסטו צו טאן אין בית המקדש, האט זי אים געענטפערט, ניין מיין הער, איך בין איין אשה וואס איך האב איין שווער גימיט, אזוי האט ער פאר איר דיך גיבעטן, האסטו איר גיהאלפען, אזוי זאלסטו מיר ליבער גאט אויך ענטפערין. ליבער גאט שטראף מיך ניט ווען איך האב שוין אפילו געזינדיגט, בעט איך דיך ליבער און דער בארימיגער גאט, גיי מיט מיר מיט מדת הרחמים און ניט מיט מדת הדין, אזוי ווי יעקב אבינו עליו השלום האט דיך גיבעטין ווען זיינע קינדער וועלין ח"ו שולדיג זיין זאלסטו זיי גידענקין וועלכע צרות ער האט פאר זיי גיליטען איידער ער האט זיא ערצויגען, אזוי בעט איך דיך אויך

מעשה אלפס

פאסאזירער זייענען די וואס טוען ניט קיין תשובה אפילו אויף דער עלטער, נאר אז זיי ווערן ניספערליך קראנק און נעמען ביי זיך אז זיי וועלן שוין פון די קראנקע בעט ניט אראב גיין, די וועלט איז שוין ניט פאר אים, און באלד אין אקורצע צייט וועט שוין די שיף (די נשמה) וואס די געלוסט צו דער תורה אוועק גיין פון אים.

שפארקם

אז איך זאל חו"ז קיין צער ניט האבן פון מיינע קינדער, און איך ווייס וואל אז איך בעט דיך צו פיל, איך בין בוודאי ניט ווערט אפילו צו שטיין פאר דיר, נאר ווייל דו באגערסט אז דער מענטש זאל דיך בעטין און דו דער בארעמסט זיך איבער אים, דרום בעט איך דיך גאט אז דו זאלסט מיך ניט אוועק ווארפען אויף מיין עלטער ווען מיין כח גייט אויס. ליבער גאט לאז מיך ניט פאלען אין דער האנד פון א מענטשן, דען עס איז קיין גרעסערער צער ניטא ווי א איין מענטש בעדארף אנקומען צום אנדערין, דרום בעט איך דיך אז דו זאלסט מיך היטען דער פון, און זאלסט מיר געבען חן וחסד אין דיינע אויגען און אין די אויגען פון לייטען, מיר מיט מיין מאן מיט מיינע קינדער צו לעבען אין עושר, און אונזערע קינדער און קינדערס קינדער זאלען עוסק זיין בתורה טאג און נאכט, און מיר זאלען אויסלעבין אונזער צייט מיט כבוד, און ווען עס וועט קומען מיין לעצטע צייט זאל קיין שטן און מקטרג קיין מאכט ניט האבען איבער מיין נשמה, און דו זאלסט מיר שיקן מלאכי רחמים, און מיין חלק זאל זיין מיט די נשים צדקניות אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט. ליבער גאט פאר שעם מיך ניט ווען איך טו פאר דיר בעטין, וואס איך קען פאר קיין מענשין ניט אויס ריידין זאג איך פאר דיר. מיין שווער געמיט, דו נעמסט אן אלע גיבעט, איך בעט דיר ליבער גאט דער ווייטער דיך ניט פון מיר, ווע, עס וועט אויף מיר ח"ו זיין איין צרה און איך וועל דיך רופען זאלסטו מיר ענטפערן, און איבער הויפט ענטפער מיר און העלף מיר איך זאל שוין ווייטער ניט זינדיגען, און שטארק מיין הארץ צו גיין אין דיינע וועגין, צו געבען צדקה און צו טאן מעשים טובים, אז מיין לעבען זאל הייסען איין רעכט לעבען. דו גאט ווייסט דאך וואל מיין מחשבה, דו העלפסט דעם מענטשען אין דעם וועג ווי ער נעמט זיך פאר. ליבער פאטער זיי דיך מרחם איבער מיר כרחם אב על בנים, אז איך וועל ח"ו זינדיגען זאלסטו מיר דער מאנען תשובה צו טאן, און זאלסט מיר העלפן און זאלסט היילן אלע

מעשה אלפס

שטארקט ער זיך מיט אלע כחות צו דער מאפין די נשמה און זי אויף האלטען ביז ער וועט טאן תשובה, דער נארט תשובה איז שוין נאר אשוואכע נר ברוחק געמט מען איר אן. די פינסטע טייל מענשין זיינען וואס האבען געמיינט זיי וועלען שווינ לעבען און איבינ יונג זיין און הנאה האבען פון דער וועלט. און אפילו זיי

זיינען

מיינע פעלערין, דען דו ביסט ארופא חנם אונ ארופא לשבורי לב. איך בעט דיך אבינו שבשמים דו זאלסט דער הויבען מיין מזל מיר מיט מיין מאן אונ זאלסט מיר געבין גוטע קינדער אונ איך זאל פון די קיין צער ניט האבין, דען דאס איז דער גאנצער לעבין פון מענטשין בעולם הזה אונ בעולם הבא, אונ זאלסט אונז געבין לחם לאכול ובגד ללבוש בכבוד אונ ניט ח״ו מיט בזיון, אונ זאלסט אונז לאזין אויס לעבין אונזערע יארין אין גרויס פריידען, מיר זאלין זוכה זיין צו זעהען אונזער משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן, כן יהי רצון.

תחנה ערב ראש השנה פאר מנחה.

רבונו של עולם, הער פון דער גאנצער וועלט, איך קום יעצט מתפלל זיין פאר דיר די לעצטע תפלה (מנחה) פון יאהר. איך וויים גאנץ גוט אז מיין דאוונען דעם גאנצין יאהר איז גיוועזן אן כונה, די אויערין האבין ניט גיהערט וואס די מויל האט גירעט, די מויל האט גימורמילט די היילינע ווערטער פון דאוונען אונ דער מוח איז גיוועזן פארטראכט אין הבלי הזמן. איך האב זיך אויפגעפירט ווי דער נארישער ישובניק וואס דער קעניג פארביי פארענדיג איז ער אריין צו אים אין הויז, האט ער גיהייסין זיין יונג אויף נעמען דעם קעניג אונ ריידין מיט אים אונ ער אליין איז אוועק טרייבין די בהמה, דאס גלייכין האב איך געטאן, איך האב געהייסען מיין דינער (די מויל) זאל ריידען מיט דעם רבונו של עולם (ברוך אתה ה', גילויבט ביזט דו גאט) אונ דער עיקר ״איך״ דאס איז דער מוח (דער גידאנקען) איז אוועק אויפ'ן מארק, אדער איך וויים וואו, טראכטענדיג נארישקייט, אונ מיינע תפלות זיינען געוועזן ווי טויטע קערפערס, ווי די חכמים זאגען ״אז תפלה אן כונה, איז ווי אגוף אן א נשמה״. — אונ אז איך נעם זיך דער מאנען אז היינט איז דער לעצטער טאג פון יאהר, אונ מארגען וועל איך מוזן שטיין צום משפט פאר דיר, אונ עס וועלען צו זאמען קומען אלע מקטרגים וואס זיינען בעשאפין געווארין פון מיינע זינד אונ די גוטע מלאכים (מליצי יושר) וואס זיינען בעשאפין געווארין פון

מעשה אלפס

זיינען גילעגין צו בעט האבען זיי זיך ניט געשטארקט אונ זיי האבען פארלארען דעם גענלויבט אז די וועלען שטארבען, עס איז פארשטאנד מיט'ן לשון אונ געשטארבען גאר אפחד געווען צו דער מאנען זיי צו אן ווידוי, דער גוף איז געגאנגען אין דער זאגען ווידוי, ביז די קראנקייט האט זיך ערד צו די ווערים אונ שלאגען, אונ די

מיינע מצות ווי די הייליגע תנאים זאגין (אין פרקי אבות) העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעובר עבירה אחת קונה לו קטגור אחד (ווען מ'טוט אמצות שאפט מען זיך איין אמלאך מליץ, און ווען מ'טוט אין עבירה שאפט מען זיך איין אמקטרג), שרעקט מיר זייער מיין הארץ, אז די מקטרגים זאלין חלילה נים מנצח זיין די מליצי יושר, דאס ערסטע, ווייל די מקטרגים זיינען זייער פיל ווי דער צאל פון די עברות וואס איך האב געטאן, ובפרט די עברות וואס מיט'ן צונג, לשון הרע, רכילות, קללות, שקר, לצנות, דאס איז גאר אן אצאל. און די מליצי יושר זיינען ווייניג, און דאס צווייטע די מקטרגים זיינען שטארקע און מוטהיגע, ווייל די עברות האב איך געטאן מיט חשק און מוטה, און די מליצי יושר זיינען שוואכע און פארשלאפענע, אזוי ווי איך האב געטאן די מצות אן חשק און אן מוטה, דרום פאלט אויף מיר אגרויסע שרעק איך זאל חלילה נים פארשפילין מיין משפט און פארלירען ביידע וועלטין, נים קיין עולם הזה, האבען חלילה גרויסע צרות פון די שווערע און ביטערע פרנסה, צרות פון קראנקהייטן חלילה, צרות פון שונאים, און צרות פון קינדער חלילה, און נים קיין עולם הבא, ווייל ווען מ'גייט ארום אן תורה, אן תפלה, און אן מעשים טובים, ווי אזוי קען מען זוכה זיין צו עולם הבא? און האבען אז מיינע קינדער וועלען מיר דורך טראגען דעם יום הדין און אויך מיר מזכה זיין צו עולם הבא, איז ביי היינטיגע צייטין ווייניג דא וואס צו האפען, הלוואי זאלען היינטיגע קינדער נים אריין שלעפין די עלטערין טיף אין גיהנם, דרום איז ווי צו מיר און ווי צו מיינע בייזע מעשים, איך בין געגליכען היינט צו איינעם וואס האט בעדארפט פארין אין אווייטע וועג וואס איז נים זיכער פון רויבער באנדעס און חיות רעות, האט ער דעם טאג פון זיין אפ פארין פארבעטין צו זיך זיין פאמיליע מיט אלע גוטע פריינד, און האט זיך מיט זיי געזעגינט און האט צומערליך געוויינט, פאטער (פרעגין די קינדער) וואס וויינסטו היינט מער ווי אלע מאל? (ענטפערט ער) איך דארף פארען אווייטע און

מעשה אלפס

נשמה איז געוואנגען אפארפלעקטע אין גיהנם דריבער זאגט דוד המלך עליו השלום (אשרי איש ירא ה') וואול איז דעם וואס טוט תשובה בעת ער איז נאך "אמענש" ווען ער איז נאך יונג און געזונד, דענמאלט איז די תשובה זייער טייער ביי השי"ת, ובפרט אין די 40 הייליגע טעג פון ראש חודש אלול ביז יום כפור, דאן איז די בעסטע צייט צו מאכען דעם יאהר בעלאנס און פאריכטען די פעלערן וואס מ'האט געזינדיגט

אַסַכָּנה'דיגע וועג, פיל מענשען זיינען דאָ געפאָרען און ניט צוריק געקומען, דורום שרעקט מיר די האַרץ, פיליייכט וועל איך חלילה ניט זוכה זיין נאָך אַמאָל צו זעהען איך. דאָס זעלבע איז ביי מיר היינט, ווייל אַמענש האָט צוויי הויפּט צייטען צו זאָגען ווידוי, איין צייט פאַר'ן גרויסען יום הדין און דעם צווייטען מאָל פאַר'ן שטאַרבען, אַמאָהליגע יאָהרען אַז די וועלט איז רוהיג געווען, יעדער איז געווען רוהיג מיט פּרנסה, מ'האָט ניט בעדאַרפט פאַרוואַגלט ווערען אויף ימים פאַרן אין עק וועלט, האָט מען זיך ניט בעדאַרפט אַזוי אָנשטרענגען אין ווידוי פאַרין יום הדין, ווייל מ'האָט זיך געקאָנט סומך זיין אויף דעם ווידוי פון פאַרין שטאַרבען, ליידער אָבער היינט וואָס אידען זיינען צו שפּרייט אין אַלע עקין וועלט, מ'פאָרט אויף גרויסע ימים וואָס פיל אונגליקען האָט געטראָפען, וויפיל שיפען מיט מענשען זיינען דאָס דער טרונקען געוואָרען, און פיל צרות און האַרץ ווייטאג, זיינען די מענשען געוואָרען ווי פליגען וואָס שטאַרבין פּלוצלונג און גייען אַוועק פון דער וועלט אָן ווידוי, ווי נייטיג איז יעצט דער ווידוי פאַרין יום הדין, ווייל ווער ווייס טאָמער איז דאָס חלילה דער לעצטער ווידוי, אַלזאָ ליבער האַרציגער פאָטער, העלף מיר מתפלל זיין דעם לעצטען מנחה פון יאָהר מיט גרויס כונה און זאָגען „סלח לנו אבינו כי חטאנו" מיט גרויס געוויין און מיט איין אמתע חרטה אויף די אַלע בייזע מעשים וואָס איך האָב דעם יאָהר געטאָן, אַז אַלע מקטרגים וואָס זיינען בעשאַפען געוואָרען פון מיינע עבירות זאָלען כלה ווערען, און גיב מיר אַריינעם געדאַנקען איך זאָל מאַכען אַפעסטין בעשלוס ניט אום קערען זיך חלילה טאָן נאָך אַמאָל די עבירות, און די יעצטיגע תפלת מנחה זאָל איך דאַווענען מיט גרויס התלהבות (וואַרעמקייט) און לעבהאַפט אַז זי זאָל קענען מחיה זיין אַלע אירע חברותות, דאָס הייסט די תפלות פון גאַנצין יאָהר וואָס איך האָב גידאַווינט אָן כונה, וואָס זיי זיינען ווי טויטע ציפער (נולין), זאָל היינטיגער מנחה זיין דער לעבעדיגער ציפער (דער איינס) וואָס ער וועט זיך צו

מעשה אלפס

געזינדיגט צו גאָט אַליין און אויך די פעלערין וואָס מ'האָט געזינדיגט צו מענשין און צו הקב"ה וואָס ער האָט פאַרזאָגט ס'זאָל זיך אויפפיהרען אָרענטליך מיט מענשין, דריבער שרייבען די היילינע ספרים, אַז אין די היילינע טעג איז אַחוב צו לייענען אַלע טאָג אַביסעלע מוסר ספרים כדי צו ערוועקין די האַרץ צו תשובה, וועט מען זוכה זיין געשריבען צו ווערען צו אַגוט יאָהר. אָמן.

דער

שטעלען צו די גוים און ווערען אצאל פון פיל הונדערטער לעבעדיגע תפלות, וואס וועלען ארויף גיין צו דיין כסא הכבוד ווערען א כתר לראשך, און זאלסט מיר העלפען טאן א תשובה שלמה מיט גרויס הכנעה, איך זאל אריין גיין צום יום הדין, און דו זאלסט מיר איינשרייבען איצט פון לעבען און געזונד און פרנסה בכבוד, און נחת פון מיינע קינדער, איך זאל זוכה זיין צו ערציהען צו לערנען דיין הייליגע תורה און טאן מעשים טובים, עס זאל זיין שיין פאר גאט און לייטע, אמן.

סדר ליכט בענשין פון ראש השנה.

ווען די אידעשע פרויי וואלט וויסען ווי וויט די מצוה פון ליכט בענטשן איז גרויס. וואלט זי געווים גיבענטשט מיט אריינע כונה און מיט גרויס שמחה, ווי דער הייליגער תנא ר' שמעון בן יוחאי שרייבט אין זוהר הקדוש (פ' בראשית) (ואתתא בעי בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת), דאס הייסט א פרוי דארף בענטשן ליכט שבת ויום טוב מיט פרייד פון הארצען און מיט גרויס כונה, די מצוה איז א גרויסער כבוד פאר איר, אז איר האט דער וועלט קעניג אויסערוואהלט מקבל פנים זיין די האכגישעצטע מלכה (שבת המלכה), און דאס איז א גרויסער זכות פאר איר זוכה צו זיין צו גוטע קינדער וואס זייערע אויגען זאלען לייכטען אין דער תורה, און זיי זאלען ברייגען גרויס פרייד אויף דער וועלט און אריכות ימים פאר איר מיט איר מאן און קינדערלאך, ובפרט די ליכט בענשין פון ראש השנה וואס מיט דעם געמט זי אויף דעם נייעם יאהר, דארף זי געווים בענשין מיט אריינע הארץ און מיט גרויס פרייד. - וועט

מעשה אלפס ופרי תנפן

התעוררות לימים הנוראים.

דער ערשטער טאג פון חודש תשרי איז בקבלה ביי אונזערע חכמים אז ער איז ביי אונז בני ישראל — ראש השנה, אין יחזקאל מ' שטייט בפורש: בראש השנה בעשור לחדש, ד. ה. אז ביז נאך יום כפור, רעכענט זיך אלעס פיר ראש השנה, דען די חכמים האבען בקבלה אז דער דין ומשפט וועלכער פאנגט זיך אן דעם ערשטען טאג ראש השנה, ענדיגט זיך ערשט אום יום כפור, דען „בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמון". — דער אברבנאל שרייבט, אין נאמען פון דיא אלטע אסטראנאמיקער אז אין מזל „מאזנים" (חודש תשרי), אין זיין אנפאנג נעמט אויף דעם נאראזאנט. אין צורה פון צוזאמענגעשטעלטע שטערן; אין דער

פארעם

זי מיט דעם זוכה זיין בריינגען אגוט יאהר אויף זיך אונ אויף איר מאן אונ קינדער.

אז ר"ה גיפאלט אום דער וואכין זאגט מען די ברכות נאכהער צינט מען די ליכט אונ ווען עס גיפאלט אום שבת זאגט מען די ברכות נאך ליכט צינדין.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של יום טוב (אויב יו"ט גיפאלט אום שבת זאגט מען של שבת ושל יום טוב*).

וייל די צווייטע נאכט ראש השנה איז אספק אויב מ'זאל מאכען „שהחיינו" אדער ניט, דרום איז רעכט אז די אשה זאל אן טאן צו ליכט בענשין אנייעם בגד אדער אוועק לייגען אויפ'ן טיש אנייע פרי אונ זאל אכוונה האבען מיט דעם שהחיינו אויך אויף דעם בגד אדער די פרי.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.

אונ גלייך נאך ליכט בענשין זאל זי זאגען די קליינע תחנה מיט גרוים שמחה.

איך דאנק דיר גוטער גאט פאר די זכיה, וואס דו האסט מיר מזכה גיוועזין מיט די הייליגע מצוה פון ליכט בענשין אין דעם יום הדין, אונ איך בעט דיין רחמנות אז דו זאלסט מיר מזכה זיין היטען די מצוה דעם גאנצין יאהר, אונ אזוי ווי איך האב ליכטיג גימאכט מיין שטוב מיט מיין אנצינדען די ליכט, אזוי זאלסטו דערלייכטען די אויגען פון מיינע קינדער מיט די ליכט פון דער תורה, אונ זאלסט ליכטיג מאכען אונזער משפט מיר זאלען געשריבען ווערען לחיים טובים ארוכים ושלום, אמן סלה.

---

*) וייל ניט אלע פארשטייען דעם טייטש פון די ברכה שטעלין מיר דא דעם טייטש פון דעם, בכדי מ'זאל דאס זאגען מיט גרוים כונה.

ברוך געלויבט ביזט דו גאט, קעניג פון דער וועלט, וואס דו האסט אונז געהייליגט מיט דיינע מצות, אונ האסט אונז (פרוייען) גיבאטין ליכטיג מאכען אונזערע הייזער מיט די ליכט פון יום טוב (אויב עס גיפאלט אום שבת זאגט מען) מיט די ליכט פון שבת אונ יום טוב.

ברוך געלויבט ביזט דו גאט, קעניג פון דער וועלט, וואס דו האסט אונז געשאנקען לעבען, אונ אונז געהאלטען אויף דיין וועלט, אז מיר האבען זוכה גיוועזן צו די הייליגע צייט פון דעם הייליגען יום טוב.

אַנייע תְּחִנָּה נאָך ליכט בענטשן.

בּוֹרֵא עוֹלָם, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל!

אָה וועלט שאַפער, דער מעכטיגער גאָט פון ישראל

נוֹתֵן נְשָׁמָה כֹּחַ וָאֱיָל.

דער וואס גיט לעבען דער וועלט בכלל אונ דיין פאָלק ישראל
קרעפטין צוא עקזיסטירען שוין טויזענדער יאָהר.

בַּיּוֹם הַזֶּה עוֹלָמְךָ בָּרָאתָ.

אין דיזען טאג, ערשטין תשרי האָסטו דיין וועלט בעשאַפען,
דאמאָלס איז דער ערשטער ראש השנה געוועזען.

אַךְ חוֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה הָיָה.

אָבער קיינע ליכטיגקייט איז אויף איר געוועזען.

וַתֹּאמַר, יְהִי אוֹר! וַיְהִי.

האָסטו אַ זאָג געטאָן — ליכטיג זאָל ווערין! איז געוואָרען.

תָּלִיתָ אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל וְהַקָּטָן.

דו האָסט אויף געהאָנגען אין דיין גרויסע וועלט־געביידע דעם גרויסין
פענאַר, די זוהן, אונ די לְבָנָה.

וְאֶתֵּם צֶאֱצָאֵיהֶם הַכּוֹכָבִים סְבִיבָם.

אונ מיט זיי אויך די שטערין, די פלאַנעטעס, וועלכע גייהען אַרום
דיזע פאָר ליכט, זאָ ווי קינדער אַרום זייערע עלטערין.

מעשה אלפס ופרי חנפן

פאַרעס פון איין בייזען מאן, אין זיין רעכטע האַנד האַלט ער איין וואָגשאָל, אין זיין לינקע — פאַר שריבענע אָפענע ביכער (ספרים פתוחים); דיזע בעוויזען־שרייבט דער אברבנאל — אז „פלס ומאזני משפט לה'", אין יענע טעג, אין זיי וועגט ער דעם מענשינס מעשים, געבען יעדען נאָך זיין פערדינסט לרע אונ לטוב, די ביכער דערמאָנען די מענשין אז „שלשה ספרים נפתחים" בראש השנה ס' — דיזער טאג ראש השנה, הייסט מיט זיין נאָמען אין דער תורה: „יום תרועה", „זכרון תרועה"; דען אין אָנפאַנגס יאָהר איז גלייך ווי אַ אָנפאַנג פון דעם בורא ב"ה מלוכה, בפרט ווי אַלע קדמונים זיינען מסכים מיט דער דעה פון ר' אליעזר, וועלכער האַלט אז בראש השנה נברא העולם, זאָ ווי דער חכם אבן עזרא, ר' סעדיה גאון, שרייבען, אויף דיזעם בעוויזט אונז אויך דער שופר, וועלכער דערמאָנט אונז אויף

(תשלמה)

בָּרָאתָ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן וְעֶזְרָתוֹ חַוָּה.

דוּ הָאסְט דַאן בֶּעשַׁאפֶען דֶעם עֶרְשְׁטִין אָדָם אוֹיף דֶער ווֶעלְט. פֶער־
פֶערְטִיגְט אוֹיךְ פִיר אִיהם אַיינֶע הִילְפֶע אִין זַיין לֶעבִּין, אַיין
שֻׁתָּף נֶעמֶען מִיט אִיהם אַ אַנְטְהֵייל אִין זַיין ווֶעלְט־חַוָּה'ן זַיין פְרוֹי.

מָעוֹן וּמַאֲכָל וּלְבוּשׁ לָהֶם עָרַכְתָּ.

אַיין פַארְטִיגֶען ווָאהנוּנְג אִין גַן־עֵדֶן, אַ גֶעגְרֵייטֶען טִישׁ מִיט אַלֶעם
גוּטֶען, אִי אָנְצוּגֶען, קְלֵיידֶער הָאסְטוּ זֵיי גִיגֶעבִּין.

אַךְ יִצְרָם הָרַע הֱסִיתָם.

דֶער שְׁלַאנְג, דֶער יֵצֶר הָרַע, ווֶעלְכֶער זִיצְט אִינֶערְלִיךְ בַּיין מֶענְשִׁין,
הָאט זֵיי צוּ לוּקְסוּס, צוּ בֶּאזֶעם אָן גִירֶעט, זֵיי הָאבֶען פוּנ'ם
עֵץ הַדַּעַת גֶעגֶעסִין, זֵיי הָאבֶען זֵייעֶרֶע יָאהרֶען פֶערְקִירְצְט.

בְּנָם קַיִן הָרַג אֶת אָחִיו הָבֶל.

זֵייעֶר פֶערְדָארְבֶּענֶע בְּלוּט, הָאבֶען זֵיי צוּ קִינְדֶער אִיבֶּערְגִיגֶעבֶּען,
דֶער קַיִן אִיז דֶער עֶרְשְׁטֶער מֶערְדֶער אוֹיף דֶער ווֶעלְט גִיוֶעזֶען,
זַיין אַיינֶען בְּרוּדֶער דִי בְּלוּט פֶערְגָאסֶען.

כַּמָּה חָלְפוּ הַדּוֹרוֹת.

אָט אַזוֹי, זַיינֶען, פוּן אָדָם הָרִאשׁוֹן אָן, פִיל דוֹרוֹת דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען,
דִיזֶע עֶרְשְׁטֶע פַארְפָאלְג. ווֶעלְכֶע הָאבֶען גִיקֶענְט טוֹיזֶענְדֶער
יָאהרֶען לֶעבֶּען, הָאבֶען דֶער לֶעבְּט נוּר זַיין הוּנְדֶערְט מִיט דְרַייסִיג
יָאהר, אוּנ ווַייטֶער, ווַייטֶער זַיינֶען דִי מֶענְשְׁלִיכֶע יָאהרֶען גֶעמִינֶערְט

מעשה אלפס ופרי הנפן

קְרָאנַאצְיֶע, זָא ווִיא עֶס שְׁטֶעהט בַּאיי דֶער קְרָאנַאצְיֶע פוּן שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, (וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה), מִיט דִיזֶען שׁוֹפָר בְּלָאזֶען שְׁרַייט דָאס גַאנְצֶע פָאלְק יִשְׂרָאֵל, ה' מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ, זָא ווִי דִי גְמָרָא זָאגְט דֶערִין, אִמְרוּ לְפָנַי מַלְכֻיּוֹת כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם, אוּנ אִין תְּחִלַּת מוּסָף זָאגֶען מִיר, זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ זִכָּרוֹן לְיוֹם רִאשׁוֹן. — דֶער כְּלָל אִיז, אַלֶע יָאהר אִין דִיזֶען טָאג אִיז נַייעַ מַאנֶעפֶעסְטִין, דֶעם עוֹלָם הַגָּדוֹל בִּכְלָל אוּנ יֶעדֶען מֶענְשִׁין (דֶעם עוֹלָם קָטָן) בִּפְרָט; אָבֶער דֶער נָאמֶען מַאנֶעפֶעסְט הֵייסְט נִיט נוּר לְטוֹבָה, נוּר אוֹיךְ דֶער הֵפֶךְ; ווֶער פוּן אוּנְז קָאן זִיךְ רֶעכֶענֶען פוּן דֶער גְלִיקְלִיכֶער בַּאטֶענְאַרְטֶע ווֶעלְכֶע ווֶעט גֶעווִיס אַיין אָרְדֶער בַּאקוּמֶען? ווֶען אוּנְזֶערֶע בֶּעוואוּסְטֶע חֲכָמִים הָאבֶען זִיךְ נוּר פִיר בֵּינוֹנִים גֶעהַאלְטֶען (אָמַר רַבָּה כְּגוֹן אֲנִי בֵּינוֹנִי) הַיינְט ווָאס זַיינֶען מִיר?...

געוואָרען, די מענשליכע ליכט האָט זיך אויסגעלאָשען, ביז מענשען האָבען אויף דעם וועלט באַשעפער תרעומות גיקראָגען, מען האָט אָנגעפאַנגען צו דער זוהן אונ לבנה דינען.

שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ קָדָרוּ, וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם

די נאַטור זעלבסט איז אויך געוואָרען פאַר דאַרבען.

וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.

די וועלט איז פאַר דאַרבען, דער לוקסוס איז גרוים, די מענשליכע תאוה איז אַ בערג, דער מענשליכער פערשטאַנד פערשוואַכט, די נשמה, די נר אלהים נשמת אדם – פער לאָשען געוואָרין.

וְרַק אֶחָד הָיָה בְּדוֹר הַהוּא נֹחַ הַצַּדִּיק.

דער נח הצדיק האָט אויך געהאַט אַ זוהן חם, מיט אַ גראָבען כאַראַקטער, אַ ניט שעטצער די עלטערין, פער דאַרבען אין אַלעם.

הַמַּבּוּל שָׁטַף אֶת כֹּל.

האָט דער עווינער ווי אַלעמען פאַרפלייצט מיטען מבול, נאָכהער איז אַ נייע וועלט געוואָרען, נייע אָבער ניט טריי, אַ שוואַכערע אַ דונקעלערע. –

צעהן דורות זיינען ווידער דורך געלאָפען, ביז אברהם אונ שרה. דיזע פאַר פאָלק, וועלכע האָבען ערקענט דעם וועלט שאַפער, מיט אַ ליכטיגען פערשטאַנד, זיי האָבען ערקלערט די מענשען דעם ריינעם אמת, די ליכטיגע אמונה אין דעם איינציגען גאָט, זיי האָבען אוים געשריען ה׳ אחד! –

מעשה אלפס ופרי הגפן

מיר זיינען געגליכען צו אַ נגבערינסקי פערטיילט, איין אָרקעסטער מוזיק ניט טורמע, וועלכע איז שוין אַלט אונ קאָנצערט; נאָכהער הייבען זיך די פערפיילט געוואָרען, די אַדמיניסטראַציע בעאַמטע אויף, זיי ווינצעווען מיט גליק האָט אויף אַ נייעם אָרט אַ נייע פעסטונג איינער צום צווייטען, מען גערט מיט געשטעלט. די צייט פון חנוכת הבית איז מוזיק געגען די אַריסטאָקראַטען, די איבער געקומען, בעאַמטע האָבען זיך אין דער פיודאַלען פון דער אַלטער טורמע צו דער נייער געבויידע פערזאַמעלט, טישען זיינען נייער, די ביידען קלינגען ביי די געזאַנגענע געגרייט, די בעסטע שפייזען זיינען טרינקען זיך ניט די קרעדין, אַ נייע – פערפערטיגט, דער עולם האָט זיך גוט טורמע. דאָס גלייכען זיינען מיר עם בני ישראל

בַּעֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת עָמַד אַבְרָהָם אָבִינוּ.

דער מאן אונז גאט אין דיזע עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, דעם זְכוּת פון אונזער אַלְטֶער פָאטֶער אַבְרָהָם, וואס ער איז ביי גִישְׁטַאנֶען ביי די צֶעהֶען נִסְיוֹנוֹת וואס דו האסט אים גֶעפְּרוּבְט, אונ דעם זְכוּת פון אונזער אַלְטֶער מוּטֶער שָׂרָה.

נֵר שָׂרָה אִמֵּנוּ הָיָה דוֹלֵק מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת.

עֶרְלֵייכְט גָאט מיין לִיכְט. זָאל בְּרֶענֶען הֶעל, קְלָאהר, אין מיין גַאנְצֶען לֶעבִּין, אִיךְ בִּין דָאךְ שָׂרָה'ם אַ טָאכְטֶער.

נָא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ!

הָאבּ רַחֲמָנוּת אויף מיר (פנ"פ), גיב מיר זִין אונ שְׁנִיר זָא ווי יִצְחָק אונ רִבְקָה, עֶרְלֵייכְט ווייעֶרֶע אוֹיגֶען, אַז זֵיי זָאלֶען הָארְכְזַאמִיג זַיין, מיר אונ מיין מַאן, זָא ווי יִצְחָק צוּ אַבְרָהָם וְשָׂרָה.

זְכוֹר נָא לִי עֲקֵדַת יִצְחָק.

אָה גוּטֶער גָאט, דער מָאן היינט צום יוֹם הַדִּין, די האלץ, דעם מִזְבֵּחַ, די פייער, די עֲקֵדָה וועלכֶע איז אין דיזען טאג גֶעשֶׁעהֶן, קוּק זֶע אָהן, אונזער צייט דיא פִינְסְטֶערֶע, די קִינְדֶער וועלכֶע ויינֶען ווי גֶעבּוּנְדֶענֶע... זֵיי ויינֶען דָאךְ אִידֶען, זֵיי הָאבֶּען דָאךְ נָאךְ ווייעֶרֶע אָבוֹת אין גַאנְצֶען נִיט פֶערְגֶעסֶען.

כִּי גַם אֲנַחְנוּ מִבְּנֵי אַבְרָהָם וְשָׂרָה

מִיר הַאלְטִין דָאךְ דִיךְ אָן בִּיין אֱמוּנָה, מִיר גְלוֹיבֶּען דָאךְ אַז ה' אֶחָד, מִיר ווִילֶען דָאךְ דִיךְ דִינֶען, נוּר דער פִינְסְטֶערֶער יֵצֶר הָרָע,

---

מנשה אלפס ופרי חגפן

יִשְׂרָאֵל וועלכער איז מְבוּשָׁה בַּגּוֹלָה, אַיְאהר אוועק אַיְאהר גֶעקוּמֶען, די שְׁכִינָה איז אין גָלוּת, די תּוֹרָה, דאס פָאלְק, פֶערְבּוּנְדֶען הֶענְד אונ פִים. די קָאפּ שווינְדֶעלְט, אין די אויגֶען פִינְסְטֶער, דער מוֹחַ גֶעשְׁוָוארְפֶען, פון אַלֶעם גֶעטְרוּבְט וְלֵעשָׁאן פַּרְאוּז) גוּט יוֹם טוֹב! „הֶערְט זיךְ קוֹלוֹת" אין יִשְׂרָאֵל צוּם צְווייטֶען - ראש הַשָּׁנָה, „לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבוּ וְתֵחָתֵמוּ" „שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה" אנייער יָאהר, אנייער גָלוּת, מיט אַנייעֶ טוּרְמֶע, מיט נייעֶ אֶבְיוֹנִים, מיט נייעֶ עֶמִיגְרַאנְטֶען מֵעֵבֶר לַיָּם... תִּקְעוּ בַחוֹדֶשׁ שׁוֹפָר! שְׁפִּילְט מוּזִיק! אָבֶּער — בַּכֶּסֶא לְיוֹם חַגֵּנוּ, דיזער יוֹם טוֹב איז פֶערְדֶעקְט, נִיט קְלָאהר, פַאר וועמען פון אונז וועט ער זיין אַ טוֹב, אונ פַאר וועמען אַ רָע, בֶּעהִיטֶע גָאט! נָאךְ עֶרְגֶער פון דער אַלְטֶער טוּרְמֶע... כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב, דיזער טאג מיט זיין קָארְנֶעטְצוּנְג, די עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, בִּיז

אונ דער פינסטערער גלות דער לאזט ניט די יונגע קינדער גיין אין גאטעס וועג, אונ היטען ווי גיהעריג דעם „נר מצוה ואור תורה".

אור ישראל וקדושו!

דער לייכט די אויגען מיין מאן אין זיין טעגליכען לעבען, פער-גרינגער אים זיין פרנסה, מיט ווייניג מיה. אויפין נייעם יאר.

מלך מוחל וסולח!

פיר גיב מיר מיינע זינד, אויב וועלכע איך בין ניט יוצא געגען דיר, הן אין קיך אין אפהיטען זיך אין כשרות, אין בשר בחלב, פליישיגס מיט מילכיגס. הן אין טהרה, וואס גיהער אן צווישען מיר אונ מאן אונ די קינדער, הן אין קארג זיין צו געבען הילפע ארימע פיל מיין מעגליך איז, הן אין קנאה מקנא זיין דיא קליידער אונ צירונג פון דער צווייטע.

והאר עיני עמך בארצות פזוריהם.

אה גוטער גאט, דער לייכט דיין פאלקס אויגען דא אונ דארט, אז זייא זאלען זיך אלע פיר אייניגען צוא דינען דיך מיט אביינע הארץ.

ובזכות הדלקת הנרות.

נא ווי איך בער לייכט מיין הויז, מיט דיזע ליכט, זא זאלסטו, גאט דער לייכטען דעם בית ישראל, אונ מיין הויז זאל אויך זיין אין כלל, צו משפטען אונז צוא געזונד, אונ פרנסה, צו א גאולה וישועה, אין דיזען יאהר.

מעשה אלפס ופרי הגפן

נאך יום כפור, איז אויף דעם פאלק ישראל יעדער יאהר, אנייער משפט. מען משפט אונז ביי דעם מלך מלכי המלכים, דעם פרט, אויך דעם כלל, „וכולם נסקרין בסקירה אחת", דען דער כלל ישראל באשטייט דאך פון די פרטים, ווען די פרטים זיינען זוכה במשפט, דאן קאן פון דעם נידערגעשלאגענעם מאן יעקב, וועלכער ווערט מיט דעם טריט צערטראטין-

אין גראבארטיגעם פאלק ישראל ווערין, וועלכער האט דיזען טיטול ישראל כשר פערדינט, ער זאל איין זיגער בלייבען. די סלחה די אלטע מנצח זיין, לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל וגו', אונ עם זאל מקוים ווערין — כל העמים תקעו כף הריעו לאלהים בקול רנה וגו', יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה, אמן.

וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם.

גיב א פריילעך בליק אויף דעם ארט וואו אונזער בית המקדש איז געשטאנען, וואו דיין פאלק האט זיך פעראייניגט, און מיר זאלען זוכה זיין להדליק נרות אין דער הייליגער מנורה, במהרה בימינו, אמן.

תְּחִנָּה לְדָוִד מִזְמוֹר

דעם מזמור זאגט מען ביידע טעג ראש השנה און אויך יום כפור נאך מעריב

לדוד מזמור, איין לויב-געזאנג פון דוד המע"ה צו השי"ת, (לה' הארץ ומלואה) צו גאט געהער די ערד און אלעם וואס אויף איר געפינט זיך א) די בעוואהנטע פלעצער און אלע אירע בעזיצער נעם אויף איר, דען ביי ימים האט ער זי געגרינדעט און ביי שטראמענדע טייכין האט ער זי פעסט געשטעלט (מיט דעם וואס ער האט איר פאר ארדינט מיט אלעס, זי זאל זיין ראוי לישוב האדם, ועם מען אז ער איז איר באשעפער). (מי יעלה) ווער איז ראוי אויף צוא שטייגען אויף גאטעס בארג (דעם בית המקדש) און ווער האט רעכט צו שטיין אויף זיין הייליגען פלאץ. (נקי כפים) ביי וועמען עס איז ריין די הענד (ער האט ניט פארנומען אפרעסדין גראשין) און א קלארע אריינע הארץ (ניט געטראכט קיין שלעכטע מחשבות) און ווער עס האט ניט אוים געשפראכען אומזיסט, „איך שווער ביי מיין לעבן" און אפשיטא אז ער האט קיין מאל גישווארין פאלש (כלומר זיין מויל איז א כשרה אריינע). (ישא ברכה) אזא מענש וואס זיינע הענד, זיין הארץ און זיין מויל זיינען ריינע, דער וועט ער-האלטין פון גאט ב"ה א ברכה (אויפן נייעם יאהר) און איין רעכטין לוין פון גאט זיין העלפער. (זה דור דורשיו) די וואס פירען זיך אזו אויף, די הייסין דר דור וום פארשטן נאך גאט, די וואס זוכין דיר גאט (דו זאלסט מאכין רוהען דיין שכינה צווישען זיי) די זיינען די וואהרע קינדער פון יעקב אבינו ביז עוויג, (שאו שערים) איר טויערין פון בית המקדש הויבט אויף אייערע קאפ (והנשאו) און ווערט דער הויבין איר טירין וואס אייער קדושה וועט

מעשה אלפס

א) דאס הייסט די גרויסע וועלט איז דער געטליכער בופעט, וואס ער האט צו געגרייט פאר די וועלט-רייזענדער אויף זייער לעבענס-באן, זעלבסט-פערשטענדליך איז, אז מ'געניסט פון באן-בופעט דארף מען גוט בעצאהלען, אבער מיט וואס קענען מיר צאלין דעם בורא ב"ה? אויב מיט געלט? איז דאך די געלט אויך דיינע (לי הכסף והזהב אמר יי צבאו"ת) צו וואו געמען מיר אזא זארט „מטבע" וואס דער בורא

בלייבין ביז עוויג, הגם דער בית המקדש איז חרוב אונ פאר ברענט געווארן, אבער די טויערן זיינען ניט פאר ברענט נור פאר זונקען געווארן אין דער ערד, ווי ירמיהו הנביא האט געזאגט (טבעו בארץ שעריה) אונ לעתיד וועלין זיי ענטדעקט ווערין, אונ מיר וועלין זיי אן טאן אויפ'ן בית המקדש וואס דער בורא אליין וועט בויען, בכדי עס זאל היסין אז מיר האבין אויך א טייל אין דער מצוה (ועשו לי מקדש) פון בויען דעם בית המקדש. (ויבא מלך הכבוד) אונ עס זאל אריין קומען אין אייך דער קעניג פון עהרע, כלומר, מ'זאל אריין טראגין דעם ארון הקודש מיט די לוחות אין קדשי קדשים, (מי זה) ווער איז דאס דער מלך הכבוד? (פרעגין די טויערין) ענטפערט שלמה המלך, ניט אויף מיר מיין איך דאס, נור גאט דער שטארקער שטרייט, העלד, צו שטרייטין קעגין די שונאי ישראל, נעמען דאכע פון זיי (שאו שערים) הייבט אויף איר טויערין אייער הויפט, (ושאו פתחי עולם) אונ ווערט ערהויבין איר טירין וואס אייער קדושה וועט בלייבין אויף עוויג (מיט דעם איז ער מרמז אויף דעם צווייטען בית המקדש וואס זיין הייליגקייט איז געבליבין אויף עוויג, אז אפילו היינט (בחורבנו) טאר אויף דעם פלאץ נים ארויף טרעטין א טמא לנפש אונ ווען ער טרעט ארויף איז ער חייב כרת על פי דין התורה). (מי הוא זה מלך הכבוד?) ווער איז דאס דער קעניג פון עהרע? (פרעגין די טויערין), — ענטפערט שלמה המלך — דער גאט פון אלע הערשאפט ער איז דער קעניג פון עהרע, עוויג 1).

בורא זאל דאס אן נעמען אין געצאלט? זאגין די חז"ל, דאס איז די "מטבע" שטבעו חכמים בברכות, די ברכה וואס מען מאכט אויף די שפייז, דאס איז די "מטבע" וואס מען צאלט דעם בורא ב"ה מיט דעם, אזוי ווי דער קינד וואס איז מכיר טובה (דאנקבאר) דעם פאטער פאר די נוטעס וואס ער טוט אים, געפט דער פאטער אן די דאנקבארקייט פאר איין געצאלט פאר די נוטעס, אונ עס איז אים ליב צו געבען דעם קינד נאך נוטעס, אזוי איז אויך ווען מיר זאגען דאנקבאר דעם בורא ב"ה פאר אלעס וואס ער גיט אונז למשל מיר זאגין (ברוך אתה ה') געלויבט ביזט דו גאט קעניג פון דער וועלט וואס דו האסט בעשאפען די און די שפייז, אונ אזוי (ברוך יוצר המאורות) געלויבט ביזט דו גאט פאר די ליכטער (די זון אונ די לבנה) וואס דו האסט בעשאפען אונז ליכטיג צו מאכען, אונ אזוי (מלביש ערומים) געלויבט ביזטו גאט דער קעניג פון דער וועלט פאר די קליידונג וואס דו האסט אונז געגעבען, אונ אזוי (ברוך חונן הדעת) פאר די פארשטאנד וואס דו האסט אונז געגעבען, נעמט דער בורא דאס אן פאר אניצאלט, אונ עס איז אים ליב צו געבין אונז אויפ'ן נייעם יאהר לעבען אונ צום לעבען מיט גרויס נחת. — —

1) כלומר נים ווי די פילאזאפין זאגען אז עס איז קיין כבוד פאר גאט אכטונג צו

זכור לנו ברית אברהם אבינו.

געדיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון אונזר פאטער אברהם, וואס פון דריי יאהר אן האט ער דער קענט זיין באשעפער און האט זיך מוסר נפש געוועזן בעקאנט צו מאכן דיין נאמען אין דער וועלט, און איז מיט צעהן נסיונות גפרובט געווארן, געדיינק אונז ליבער גאט, זיין זכות דען מיר טוען ציטערין און פארכטען פון דעם יום הדין, ווען מיר טוען זיך באדיינקען דאס היינטיגען טאג טוסטו זיך זעצין אויף דיין שטול און טוסט משפטין דיין באשעפעניש, און עס ווערט געלייגט פאר דיר דער בוך פון אלע מעשים פון די מענשין פון די גאנצע וועלט. קיין זאך איז פאר דיר ניט פאר הוילין און קיין פאר געסונג איז פאר דיר ניט דא. דער מאן דיך ליבער גאט אן אונזער פאטער אברהם, און דער בארים דיך אויף זיינע קינדער אין די צעהן טעג פון ראש השנה ביז יום כפור צוליב זיין זכות וואס ער איז מיט צעהן נסיונות גיפרובט געווארן און דו האסט גיפונען זיין הארץ טריי צו דיר.

זכור לנו זכות שרה אמנו.

געדיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון אונזער מוטער שרה, וואס זי איז אין דעם טאג ראש השנה דערמאנט געווארין און שרייב אונז אן בספר החיים, און מיר זאלין האבין קינדער תלמידי חכמים. רבונו של עולם, דו האסט איר צוא נייינציג יאר איין איינציגין זוהן גיגעבין, און האסט איר צוא גיזאגט דאס אירע קינדער וועלין זיין פיל און וויכטיג ווי שטערין אין הימעל, יעצט ליבער גאט זאל איר זכות ביישטיין דאס אירע קינדר, וואס זיי זיינען דיין פאלק ישראל, זאלין חלילה ניט פאר לענט ווערין, און שרייב אן א גוט יאהר מיר און מיין מאן און מיינע קינדער און קינדס קינדער און כל ישראל, אמן.

זכור לנו עקדת יצחק אבינו.

געדיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון אונזער פאטער יצחק וואס ער האט זיך גילאזט מקריב זיין פון דיין נאמען וועגין אויף

מעשה אלפס

געבין אויף די נידעריגע וועלט, איז בכן דער מענש שפילט ביי השי"ת אנרויסע קען דער מענש טאן וואס ער וויל, ווי ראליע, ובפרט זרע אברהם יצחק ויעקב באלד עס איז ניטא קיין משגיח, ניט אזוי, וואס רופען זיך זיינע קינדער, איז זיין

עתרה

דְעם הַר הַמּוֹרִיָה. רבש"ע עֶס זָאל זַיין גְלַייךְ וִוי זַיין אַש לִיגְט אוֹיף דְעם מִזְבֵּחַ אוּנ זַיין בְּלוּט אִיז פַאר גָאסְין, אוּנ דָאס קוֹל פוּן שׁוֹפָר וָואס מִיר בְּלָאזִין הַיינְט וִוי דוּ הָאסְט אוּנְז פַאר זָאגְט אִין דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, זָאל פַאר טוּמְלֶען אַלֶע מְקַטְרְגִים וָואס קוּמֶען מְקַטְרֵג זַיין אוֹיף דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אוּנ זָאלְסְט צוּ רַייסִין דֶעם גְזַר דִין, אוּנ מִיט דֶעם קוֹל פוּן שׁוֹפָר זָאלִין אַרוֹיף גֵיין פַאר דִיר אַלֶע אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת אוּנ בַּקָשׁוֹת, דָאס דוּ זָאלְסְט אוּנְז אָן שְׁרַייבְּין צוּ אַיין גוּט גִיבֶּענְשְׁט יָאר.

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת רִבְקָה אִמֵּנוּ.

גֶידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער מוּטֶער רִבְקָה, וָואס וִוי הָאט זִיךְ גִיהַארֶעוֶועט בַּיי עֶלְטֶערְין רְשָׁעִים (לבן ובתואל) אוּנ צְוִוישֶׁען שְׁלֶעכְטֶע מֶענְשִׁן, אוּנ הָאט זִיךְ נִיט אָב גִילֶערְינְט פוּן זֵייעֶרֶע מַעֲשִׂים, אוּנ אַזוֹי וִוי זִי הָאט זִיךְ בְּעָמִידָהט דָאס אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב זָאל מְקַבֵּל זַיין דִי בְּרָכוֹת פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער יִצְחָק אַזוֹי זָאל זִי שְׁטֵיין הַיינְט בַּיין יוֹם הַדִּין כִּסֵּא הַכָּבוֹד מַמְלִיץ טוֹב זַיין אוֹיף אוּנְז אִירֶע קִינְדֶער דָאס מִיר זָאלִין אָן גֶעשְׁרִיבֶּען וֶוערִין צוּ אַ גוּט יָאהר, אוּנ אוּנְזֶער הַארְץ זָאל בְּלַייבִּין מַדַיי צוּא דִיר, מִיר זָאלִין זִיךְ נִיט אָב לֶערְנֶען קֵיין לַייבְט זִינִיגְקַייט פוּן שְׁלֶעכְטֶע גִיזֶעלְשַׁאפְטִין, אוּנ אַלֶע בְּרָכוֹת פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער יִצְחָק זָאל אוֹיף אוּנְז מְקוּיָים וֶוערִין בִּמְהֵרָה, אָמֵן.

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת יַעֲקֹב אָבִינוּ.

גֶידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב, אַזוֹי וִוי דוּא הָאסְט אִים גִיהָאלְפִין פוּן עֵשָׂו אוּנ פוּן לָבָן, אַזוֹי זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפִין פוּן כָּל הַמְקַטְרְגִים זֵיי זָאלִין אוֹיף אוּנְז נִיט קֶענֶען מְקַטְרֵג זַיין צוּ דֶעם יוֹם הַדִּין, אוּנְזֶער הַיינְטִיגֶער מִשְׁפָּט זָאל אַרוֹיס גֵיין מִיט גְרוֹיס דֶער בַּארְמְהַצִיגְקַייט, אוּנ אַזוֹי וִוי עֶר אִיז גִיבֶּענְשְׁט גֶעוָוארֶען פוּן זַיין פָאטֶער יִצְחָק דָאס עֶר זָאל מִיטְ'ן קוֹל (יעקב) גִיהָאלְפֶען וֶוערִין, אַזוֹי זָאל אוּנְז זַיין זְכוּת בַּיי שְׁטֵיין דָאס דוּ זָאלְסְט

מעשה אלפס

שְׂתָרֶע אוּנ פֶערְלַאנְג צוּ רוּהֶען צְוִוישֶׁען זַיי. אִיךְ, אוּנ נָחִיל זַיין הִתְגַלּוּת אוֹיף דֶער וִוי עֶר הָאט גֶעשְׁרִיבֶּען אִין דֶער תּוֹרָה וֶועלְט אִיז אוֹיף צְוֵויי אוֹפַנִים צוּ צֵאלִין קָדְשׁוֹ לִי מִקְדָּשׁ) מַאכְט מִיר אַהֵיילִיגֶען אָרְט אַנוּטְין לוֹין דִי וָואס טוּעֶן נוּטְּעס אוּנ זִיךְ שְׁכִינַת הַמִּקְדָּשׁ) וֶועל אִיךְ רוּהֶען צְוִוישֶׁען שְׁטַייגְ רֶעקֶעגֶען מִיט דִי פֶערְבְּרֶעכֶער,

אַן גֶעמֶען אוּנְזֶרֶע תְּפִלּוֹת אוּנ דֶעם קוֹל פוּן דֶעם שׁוֹפָר, אוּנ אִיךְ מִיט מַיין מַאן אוּנ קִינְדֶער אוּנ דֶער כְּלַל יִשְׂרָאֵל זָאלִין גֶעשְׁרִיבְּן אוּנ גִיחַתְמְתּ וֶוערִין צוּ אַלֶעם גוּטִין, אָמֵן׃

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת אִמֵּנוּ רָחֵל׃

גִידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער מוּטֶער רָחֵל. וָואס זִי הָאט אוּיפְגִירֶעכִינְט דִי לַאגֶע פוּן אִיר שְׁוֶועסְטֶער לֵאָה. זִי זָאל נִיט אַרוּם גֵיין מִיט בִּזָּיוֹן, וֶוען יַעֲקֹב אָבִינוּ וֶועט מִיט אִיר רֵיידִין אוּנ זִי וֶועט נִיט ווִיסֶען וָואס צוּ עֶנְטְפֶערִין, אוּנ צוּא לִיבּ דֶעם וָואס דִי שְׁוֶועסְטֶער זָאל נִיט אוּנְגְלִיקְלִיךְ וֶוערִין, אִיז זִי בַּיי גִישְׁטַאנֶען אַ גְרוֹיסֶען נִסָּיוֹן צוּ וֶוערִין אָבּ גֶערִיסֶען פוּן אִיר גְלִיק פוּן אִיר גֶעלִיבְּטֶע פַּארְטְנֶע וָואס זִיא הָאט אוֹיף דֶעם גִיוַוארְט זִיבֶּען יָאהר, אוּנ הָאט אִיבֶּער גִיגֶעבִּין דִי שְׁוֶועסְטֶער דִי סִימָנִים וָואס יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט מִיט אִיר אָבּ גִירֶעט, דְרוּם וֶוען נְבוּזַרְאֲדָן הָאט דִי יוּדִין אִין גָלוּת גֶעפִירְט פַאר בַּיי אִיר קֶבֶר, אוּנ זִי הָאט גִיוַויינְט אוּנ גִיקְלָאגְט אוּנ מִתְפַּלֵּל גִיוֶוען פַאר דִיר אוֹיף אִירֶע קִינְדֶער, הָאסְטוּ אִיר דֶער מָאנְט דֶעם זְכוּת אוּנ אִיר צוּא גִיזָאגְט, דָאס דוּא וֶועסְט אוּנְז אוּם קֶערִין צוּ אוּנְזֶער לַאנְד, לִיבֶּער גָאט גִידֵיינְק אוּנְז הַיינְט אוֹיךְ בַּיין יוֹם הַדִּין אִיר זְכוּת צוּא גֶעבִּין אוּנְז אַ גוּט יָאהר, אוּנ זָאלְסְט אוּם גִיזַאמְט מְקַיֵּים זַיין וָואס דוּ הָאסְט אִיר מַבְטִיחַ גִיוֶועזֶן, אוּנ בִּזְכוּת וָואס מִיר הֶערִין הַיינְט שׁוֹפָר בְּלָאזִין וִוי דוּ הָאסְט אוּנְז גִיהֵייסִין אִין דַיין הַיילִיגֶע תּוֹרָה, זָאלִין מִיר זוֹכֶה זַיין צוּ הֶערִין שׁוֹפָר שֶׁל מָשִׁיחַ גִיךְ אוּנ בַּאלְד׃ אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן׃

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת לֵאָה אִמֵּנוּ

גִידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער מוּטֶער לֵאָה אוּנ קֶער דִיךְ צוּ אוּנְזֶער גִיוֵויין, אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט אָן גִינוּמֶען אִיר גִיוֵויין דָאס זִי זָאל אִין דֶעם גוֹרָל פוּן עֵשָׂו נִיט פַאלִין, דֶען דוּ בִּיסְט אַרַחֲמָן וָואס הֶערְט דָאס קוֹל פוּן גִיוֵויין. קוּק פוּן הִימֶעל אַרָאפּ אוּנ זֶעה וִוי דַיין פָאלְק טוּעֶן אַלֶע ווֵיינֶען מִיט בִּיטֶערֶע טְרֶערִין

מעשה אלפס

דְרוּם זָאגְט עֶר אֵיין מָאל (ה' גִבּוֹר מִלְחָמָה) (הַכָּבוֹד) ה' דֶער זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ זָאגְט אַז צוּ שְׁטְרַייטִין מִיט דִי פֶערְבְּרֶעכֶער. אוּנ דֶער טִיטוּל צְבָאוֹת אִיז בְּעֵת עֶר וֶוערְט נִתְגַּלֶּה דֶעם צְווייטִין מָאל ה' צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ צוּ בֶּעלוֹינֶען נוּטְשֶׁעם זַיינֶע גֶעלִיבְּטֶע דִינֶער,

און טוען ציטערין פון דעם פארכט פון דיין משפט, מיר זאלין חלילה ניט פאלין אין דעם גורל פון דעם שטן און די מקטרגים וואס קומען מקטרג זיין אויף אונז. רבונו של עולם קער דיך בעסער צו דעם קול פון אלע גוטע מלאכים וואס שטייען פאר דיין שטול און בעטין גוטס אויף דיין פאלק ישראל, און קער דיך ניט צוא דעם קול פון דעם שטן וואס קומט צו זאגין אויף זיי בייזעס. שריי אן אויף אים ער זאל זיין מויל ניט עפענען און ער זאל פאר טומילט ווערן פון צו ריידין שלעכטעס. און דאס קול פון דעם שופר מיט אונזערע תפלות זאלין אויף גיין פאר דיר, אן צו שרייבען אונז אין דעם ספר הצדיקים לחיים טובים, אמן.

זכור לנו זכות שבטי יעקב.

גידיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון די שבטים, די קינדער פון יעקב וואס האבין אלע צוזאמען דיין נאמען גאיינציגט, דען איידער יעקב איז גישטארבין האט ער זיינע קינדער צו זאמען גירופין און האט גיזאגט צו זיי, ליבע קינדער טאטער איז חלילה צווישען אייך דא א פסול, אזוי ווי מיין עלטער פאטער אברהם האט גיהאט אזוהן ישמעאל, אדער מיין פאטער יצחק וואס האט גיהאט א זוהן עשו. אזוי האבין דיא שבטים אלע צוזאמען גיזאגט (שמע ישראל) הער צו ישראל (אונזער פאטער) (יי אלהינו יי אחד) גאט אונזער גאט איז איין איינציגער גאט און מיר דינען אלע צו דעם גאט וואס אברהם און יצחק און דו אונזער פאטער האבין גידינט. דרום גידיינק אונז ליבער פאטער זייער זכות, דען מיר טוען אלע איינציגין דיין נאמען אלע טאג, און מיר טוען דיך היינט אום ראש השנה פאר איין קעניג איבער אונז קריינען

זכור לנו זכות יוסף הצדיק.

גידיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון יוסף הצדיק, וואס ער האט זיך מוסר נפש גיווען צו האלטין זיך ריין און ציכטיג פון אויסגילאסענהייט, דאס אין דעם טאג האט מען אים פריי גימאכט פון זיין תפיסה, און האט אים דער הויבין צו זיין א מושל אויף דער לאנד מצרים, און ער האט בעלוינט גוטעס צו די אלע וואס האבען גידיינקט אויף אים שלעכטעס, אזוי רבונו של עולם צוליב

זְכוּת זָאלְסְטוּ דֶער הויבֶּען אוּנְזֶער מַזָל, מִיר זָאלֶען חָלִילָה קַיין בִּלְבּוּל נִיט הָאבֶּען דָאס מִיר זָאלֶען אִין תְּפִיסָה זִיצִין. אוּנ זָאלְסְט אָב הִיטֶען אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער פוּן אויסְגִילָאסְעֶנְהַייט, בִּפְרַט דִי וָואס זַיינֶען פַאר וַוארְפִין אִין דֶער פְרֶעמְד, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין אַגוּטֶע הַארְץ צוּ בֶּעהַאנְדְלֶען פְרַיינְדְלִיךְ אַלֶע מֶענְשִׁין אֲפִילוּ דִי וָואס הָאבֶּען אוּנְז גִיטָאן שְׁלֶעכְטֶעס, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין אַגְרִינְגֶע גֶעמִיטָה, מִיר זָאלֶען דִיר קֶענֶען דִינֶען מִיט אַיין אֱמֶת'ה האַרְץ, אָמֵן.

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

גֶידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, דָאס עֶר אִיז אִין דִי טֶעג אויף דֶעם הַר סִינַי גִיוֶועֶן, אוּנ הָאט פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגִין דִי לוּחוֹת גִינוּמֶען, אוּנ וֶועה לִיבֶּער גָאט דָאס מִיר זַיינֶען מְקַיֵּם אַזוֹי ווִי דוּא הָאסְט אוּנְז גִיבָּאטִין, מִיר זָאלֶען הַיינְטִיגִין טָאג שׁוֹפָר בְּלָאזֶען, דְרוּם זַיי אויךְ מְקַיֵּם אַזוֹי ווִי דוּ הָאסְט גִיזָאגְט צוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ) אִיךְ הָאבּ פַאר גֶעבִּין (דִי זִינְד פוּן יִשְׂרָאֵל) אַזוֹי וִוי דַיין פֶערְלַאנְג.

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת אַהֲרֹן הַכֹּהֵן.

גֶידֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, דָאס זַיין מִדָּה אִיז גִיוֶועֶן צוּ מַאכֶען שָׁלוֹם צְווִישֶׁען מַאן אוּנ ווַייבּ אוּנ צְווִישֶׁען מֶענְשִׁין וָואס הָאבֶּען זִיךְ גִיקְרִיגְט בַּאנַאנְד. אַזוֹי אויךְ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם זָאלְסְטוּ אִים גֶעבִּין רְשׁוּת דָאס עֶר זָאל זַיין אַמְלִיץ טוֹב אויף דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל אָפּ צוּ טָאן דַיין גְרִים־ צָארֶען פוּן אוּנְז, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז אָן שְׁרֵייבֶּען צוּ אַיָאר פוּן פְרֵייד אוּנ שָׁלוֹם אוּנ שְׁטִילְקַייט, צוּ נַחַת אוּנ נִיט קַיין צַעַר חָלִילָה.

זְכוֹר לָנוּ זְכוּת דָוִד מַלְכֵּנוּ.

גֶדֵיינְק אוּנְז לִיבֶּער גָאט דֶעם זְכוּת פוּן דָוִד אוּנְזֶער קֶענִיג, וָואס עֶר הָאט זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ גִיוֶועֶן פַאר דַיין כָּבוֹד אוּנ פַארֶען כָּבוֹד פוּן כְּלַל יִשְׂרָאֵל, אוּנ הָאט זִיךְ אֵיינֶער אַליין גִישְׁטֶעלְט שְׁטְרֵייטֶען קֶעגִין דֶעם גָלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי אוּנ דוּ הָאסְט אִים גִיגֶעבֶּען דֶעם גְרוֹיסֶען נִצָחוֹן, אוּנ אויךְ פוּן אַלֶע פַיינְד. דָאסְטוּ אִים גִיהָאלְפֶען, אַזוֹי הֶעלְף אוּנְז אויךְ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם צוּלִיבּ זְכוּת פוּן אַלֶע בֵּייזֶע מַלְאָכִים, אוּנ

מקטרגים און משחיתים וואס האבען פיינדשאפט אויף דיין פאלק ישראל, און אויך קיין שונא זאל פון אונז ניט דער פריט ווערין.

זכור לנו זכות צדיקים וצדקניות.

גידיינק אונז ליבער גאט דעם זכות פון אלע צדיקים און נשים צדקניות וואס זיינען געוועזען פון דר צייט פון אדם הראשון ביז היינטיגען טאג, זייער זכות זאל אויף אונז מגין זיין דאס מיר און אונזערע קינדער זאלען זיין דיינע טרייע דינער מיט אפרייליכע הארץ, און זאלסט אויף אונז רחמנות האבען דאס דער גואל צדק זאל שוין קומען, און עס זאל זיין תחית המתים, און מיר זאלען שוין הערין שופר של משיח, במהרה בימינו, אמן

תחנה ממעמקים (פון טיפען הארצען).

בייי חסידים זאגט מען דאס עשרת ימי תשובה נאך ישתבח.

שיר המעלות, איין לויב געזאנג ביי דעם אויפגאנג (עולה לרגל זיין) אויך ביי דעם אויסוואנדערונג פון בבל קיין ירושלים (בויען דעם צווייטען בית המקדש), (ממעמקים) א) פון טיפען הערצין רוף איך דיר גאט. (ה' שמעה בקולי) גאט הער צו מיין שטימע, זאל דיינע אויערען פאר נעהמען מיין גיבעט מיר מוחל צו זיין מיינע זינד, און אנשרייבען מיר אגוט יאהר. (אם עונות) ווען דו גאט זאלסט דעם מענשים זינד אין גידאנקען האלטען, ווער קען פאר דיר בעשטייהן? (כי עמך) ביי דיר איזט די פערגעבונג (נור דו קענסט פאר-געבין די זינד פון מענשין) ווען מ'טוט תשובה מ'האט חרטה אויף די פאריגע זינד און מ'נעמט אויף זיך מער ניט צו זינדיגען. (למען) פון וועגין מ'זאל זיך פאר דיר פירכטען ניט מער צו זינדיגען, ווייל ווען עס וואלט ניט העלפען קיין תשובה

מעשה אלפס

א) דער ווארט „ממעמקים" לשון רבים ווייזט אויף צווייערליי טיפענעם, איינס איז טיפענעם פון קערפער וואס מיר זיינען אראפ פון אזא הויכע מדרגה, מיר האבען געהאט אלאנד, אקייזערטהום און אבית המקדש, יעצט זיינען מיר אין טיפען אבגרונד צו זיין איינגיבעטענע שכנים, וואס צאלין בלוטיגע דירה געלט, און מ'וואַרפט זיי אלע ווילע פון דער דירה, און דאס צווייטע איז די טיפענעם פון נפש, מיר זיינען אמאל געוועזען גוט און פרום מיט הויכע געפיהלען, נאהענט צו השי"ת, און יעצט דורך אונזערע זינד זיינען מיר דער ווייטערט פון אים און ליגען אין אב גרונד אין גאנץ נידעריגע געפיהלען, איז פון די ביידע טיפענעם (פון חומר און רוח) רוף איך צו דיר גאט, דו זאלסט מיר פארגעבען די זינד און אויף ברייגען אין אהויכע מדרגה פון נוטע אידישקייט און גליק.

וואלט דער ווינדיגער טראכטען ביי זיך, איך בין שוין זא חא פאר פאלען וועל איך שוין מאן וואס די הארץ גילוסט, אבער יעצט אז תשובה העלפט, היט זיך דער מענש מער ניט צו זינדיגען, (קויתי ה') איך האף צו גאט, מיין זעלע האפט *) צו אים, (ולדברו) און צו זיין ווארט וואס ער האט מיר פארשפראכען דורך די נביאים (בעתה אחישנה) טו איך האפען, (נפשי לה') מיין זעלע האפט צו גאט, מיט אפעסטע האפענונג נאך מער ווי דער שומר (וועכטער) וואס שטייט אין אפינסטערע נאכט את האפט צום פריה מארגען א), וועסטו פרעגין ווי קען עס גימאלט זיין נאך זיכערער ווי די האפענונג אז עס וועט טאג ווערין? ענטפערט דער משורר (שומרים לבוקר) יא דעם וועכטערס האפענונג איז זיכער, אז למשל זעכם אזייגער וועט טאג ווערין, אבער קען ער דען האפען אז דריי אזייגער זאל ווערען טאג? אבער (יחל ישראל) איך ישראל לבד וואס מיין האפענונג אויף "בעתה" איז זיכער, אז עס וועט קומען די בעשטימטע צייט וועט פאר מיר ליכטיג ווערן, קען איך נאך האפען פאר די בעשטימטע צייט זאל מיר אויך ליכטיג ווערן, (כי עם ה' החסד) ווייל ביי גאט איז די גנאדע (והרבה עמו פדות) און פיל וועגין זיינען ביי אים צו ערלייזונג, היינו "אחישנה" ווען אגוטע שעה וועט אויף מיר קומען און איך וועל מאן אתשובה שלמה (יפדה את ישראל מכל עונותיו) וועט גאט מיר אוים לייזען פון אלע זינד און וועט ברייגען אויף אונז אשנת גאולה וישועה במהרה, אמן.

תפלת החיים מארץ הקדושה

אום ראש חשנה יום כפור, ווען מ'נעמט אוים דיא ס"ת פון ארון הקודש זאגט מען דאס:

וי וי, דו ביזט א דערבארימיגער גאט, דו דערבארימסט דיך איבערן מענטשין אירדער ער זינדיגט, כלומר, ווען ער היט זיך פון זינד

*) דרום זאגט ער צווי מאל קויתי ה', קותה נפשי ווייל מיר האבין צוויי הבטחות פון השי"ת אוים צו לייזין אונז פון גלות, איינע "בעתה" ווען עס וועט קומען די בעשטימטע צייט, פאר מיר וועלין גוטע זיין אדער חלילה ניט וועט ער אונז גווים אוים לייזין, און א צווייטע צייט איז "אחישנה" ווען מיר וועלין ווערט זיין איז אלע טאג די צייט (היום אם בקולי תשמעו), דרום האבין מיר אצווייאיגע האפענונג.

מעשה אלפס

א) דער משורר שטעלט פאר די לאנגע פון אויף קאראהגל אין אווינטער נאכט אין אידין אין גלות ווי א סאלדאט שטייט אשלעכטען וועטער וואס שנייט און דרייט

את

היטסטו אים אויך ער זאל ניט אריין פאלען אין דעם נעטץ פון יצר הרע. אונ אויך דערבארימסטו זיך איבער אים נאכהער ווי ער האט געזינדיגט, אונ ביזט אים מוחל דורך תשובה.

אל רחום וחנון, דו ביזט א בארימהערציגער אונ אגנעדיגער גאט, הגם דער מענטש האט קיין זכות ניט נור ער טוט דיר אנרופען מיטין גאנצען הארצען, אזוי דערבארימסטו דו זיך איבער אים, אונ ביזט אים מוחל זיינע עבירות.

ארך אפים, דוא ביזט לאנגמוטהיג (דו ווערסט ניט גיך אין כעס) אונ דוא דער לייגערסט דיין גרימצארען אפילו צו דעם רשע, דו ווילסט ניט צו באצאלען דעם מענטשין נאך זיינע מעשים רעים נאך, נייערט דו טוסט אים ווארטין פיליכט וועט ער תשובה טאן.

ורב חסד, אונ דו בעווייזט פיל גינאד צו די מענטשן די וואס האבין אפילו גאר קיין זכות ניט.

ואמת אונ דו ביזט א ווארהאפטיגער גאט, דו שטראפסט דעם מענטשין אויף דער וועלט, אום ער זאל האבען א גוטען לוין לעולם הבא, אויף די מצות וואס ער האט גיטאן ביי זיינעם לעבן.

נוצר חסד לאלפים, דו היטסט (דו נידיינקסט) די גוטעס וואס א צדיק טוט אויף דער וועלט, אז זיין זכות זאל בייא שטיין זיינע קינדער אונ קינדס קינדער ביז צווי טויזנד דורות*).

נושא עון ופשע וחטאה, דו טראגסט (אונ האלטסט אויף) די מקטרגים ומלאכי משחית (וואס ווערין בשאפען פון די זינד) אונ ווארטסט ביז דר מענש וועט תשובה טאן וועלין זיי כלה ווערן, אונ ווען דער בורא וואלט זיי ניט גיטראגען האלטען זי בעפאלען ווי ווייסענדע חיות אופען מענשין אונ אים צורייסען אויף שטיקער.

ונקה, אונ דו רייניגסט דעם ריכטיגען בעל תשובה פון זיינע זינד, אונ ווען די תשובה איז נאך מאהבה, טייל ער ליבט דעם בורא עולם אונ האט גרויס צער אונ וויינט מיט ביטערע טרערין וואס ער

*) מיר בענוצען זיך טויזענדער יאהרען מיט דעם זכות פון די אבות הקדושים, איז ווען דער בורא וואלט זייא באצאלן נייער שכר פאר זייער לעבן, וואס וואלט געבליבין פאר אונז?

מעשה אלפס

אונ די ביינער ברעכט אים פון קעלט אונ טרייסט אים, אז ניט עווינ ווינט פינסטער די הארץ פאלט אים ארוים פון שרעק פאר זיין, 6 אזיינער וועט ליכטיג ווערען ווען עבים אונ נולים, נור פון פינק האבענג ער זיין אים רוהען די ביינער אונטער

צווארעמען

אִין אִים גִיזֶעהְן דֶער ווִידֶער אַזוֹי ווֶערִין דִי מְקַטְרְגִים גוּפָא מְלִיצֵי יוֹשֶׁר. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֶרְפִיל מַיין בֶּאגֶער צוּ גוּטֶען, אוּנ ווַאלְסְט מִיר מִיט מַיין מַאן אוּנ קִינְדֶער מוֹחֵל זַיין אוּנְזֶערֶע זִינְד וואס מִיר הָאבִּין גִיטָאן, אַפֶּערְצַייהוּנְג פוּן גְנָאד אוּנ רַחֲמִים אוּנ רֵיינִיג אוּנְז פוּן אוּנְזֶערֶע זִינְד פוּן אוּנְזֶערֶע שׁוּלְדֶען אוּנ פוּן אוּנְזֶערֶע פֶערְבְּרֶעכוּנְגֶען וּפְשָׁעִים, (וואס מיר האבן גיטאן מוטווילינגן קעגין דיין הייליגן נאמען) אוּנ דוּ ווַאלְסְט מִיךְ מִיט מַיין מַאן אוּנ קִינְדֶער דֶער מָאנֶען בַּיים יוֹם הַדִין צוּ לַאנְג לֶעבִּין, צוּ גִיזוּנְד, אוּנ צוּ שָׁלוֹם, אוּנ ווַאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין פַּרְנָסָה טוֹבָה, דֶען יֶעצְט טוֹמְטוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין זַיין פַּרְנָסָה בֶּעשְׁטִימֶען אוֹיף אַגַאנְצֶען יָאר, דְרוּם בֶּעט אִיךְ דִיר בַּארִימְהֶערְצִיגֶער פָאטֶער, דָאס דוּ ווַאלְסְט מִיט אוּנְז טָאן לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִין, אוּנ ווַאלְסְט אָנְשְׁרַייבֶּען צוּ אַיין גְרִינְגֶע אוּנ אַזִיסֶע פַּרְנָסָה, מִיר זָאלֶען הָאבֶּען לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ בְּכָבוֹד, אוּנ נִיט מִיט בִּזָיוֹן, מִיט הֶיתֵּר נִיט מִיט אִיסוּר, נִיט מִיט חִלּוּל שַׁבָּת חָלִילָה, אוּנ נִיט שָׁאדִין טָאן חָלִילָה אַצְווייטִין מֶענְשִׁין, דֶען דוּ בִּיזְט דֶער הֶער פוּן דֶער גַאנְצֶער ווֶעלְט, דוּ שְׁפַּייזְט מִיט חֶסֶד אַלֶע בַּאשֶׁעפֶּענִישׁ פוּן קְלֵיין בִּיז גְרוֹיס, ווִיא עֶס שְׁטֵייט גִישְׁרִיבֶּען עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, דִי אוֹיגֶען פוּן אַלֶע בַּאשֶׁעפֶּענִישׁ הָאפֶען צוּ דִיר, אוּנ דוּ גִיבְּסְט אִיטְלִיכֶען דַיין שְׁפַּייז אוּנ בַּאדֶערְפֶּענֶעשׁ אִין דֶער צַייט, אוּנ דוּ ווַאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין פַארְשְׁטַאנְד מִיר זָאלִין פַארְשְׁטֵיין אַז דֶער בֶּעסְטֶער פִּיהרוּנְג אִיז נוּר אִין דִי ווֶעג פוּן דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, אוּנ שִׁיק אוּנְז אַ רְפוּאָה שְׁלֵמָה צוּ אוּנְזֶערֶע ווייטָאגֶען, אוּנ גִיב בְּרָכָה וְהַצְלָחָה אִין אַלֶע אוּנְזֶערֶע עֲסָקִים וואס מִיר טוּעֶן; אוּנ דוּ ווַאלְסְט גוֹזֵר זַיין אוֹיף אוּנְז נוּר גוּטֶע גְזֵירוֹת צוּא דֶעם נַייעֶם יָאר, אוּנ ווַאלְסְט מְבַטֵּל זַיין פוּן אוּנְז אַלֶע בֵּייזֶע גְזֵירוֹת, אוּנ נֵייג דִי הַארְץ פוּן דֶעם קֶענִיג אוּנ אַלֶע דַיינֶע שָׂרִים אוֹיף אוּנְז צוּ גוּטֶן, עֶס זָאל זַיין בֶּעווִילִיגְט פַאר דִיר דִי בֵּייד פוּן מַיין מוֹיל, אוּנ גִידַאנְקֶען פוּן מַיין הַארְצֶען, דֶען דוּ בִּיזְט מַיין בַּאשֶׁעפֶּער אוּנ מַיין דֶער לֵייזֶער, אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן:

מעשה אלפם

אוֹיסגֶעטְעמֶען צוּרִיק. דָאס ווָעלְבֶּע אִיז דִי לִיכְטִיגְקֵייט פוּן דִי גְאוּלָה. אוּנ ווִי דַיינֶע לַאנְגֶע פוּן יִשְׂרָאֵל אִין דִי פִינְסְטֶערֶע נַאכְט גִידַאנְקֶען שְׁוֶועבִּין אִין דַיינֶע הָאפְּנוּנְג פוּן גָלוּת אוּנ פוּן פַּחַד פַאר פָארְגַאמְטֶען, אַז פוּן דִי גְאוּלָה, דְרִיקְט עֶר זִיךְ אוּים מִיט נוּר דֶער פוּנְק פוּן הָאפְנוּנְג אִיז זֵייעֶר פְרֵייד, אַז מַיין הָאפְנוּנְג וְצוּ דִי לִיכְטִיגְקֵייט נְחָמָה, אַז נִיט שַׁיינִ׳ ווִיעֶס זַיין שְׁלֶעכְט פוּן דִי גְאוּלָה אִיז נָאךְ ווִיכְטִיגֶער פוּן דֶעם עֶס נֶעם אוֹיפְשִׁיינֶען פַאר אוּנְז דִי שׁוֹמְרִים הָאפְנוּנְג צוּם טָאג,

רבש"ע. א) בזכות וואס מען לייענט אחרי מות זאל שוין היינטיגעס יאר מקוים ווערין, אזוי ווי עס שטייט בלע המות לנצח. ב) אונ בזכות וואס מען לייענט אחרי מות שני בני, צוויי צדיקים נדב ואביהוא אהרן'ס קינדער, זאלען ניט אפגריסען ווערין אונזערע קינדער פון אונז ח"ו. ג) אונ בזכות וואס מיר דערמאנען דעם נאמען פון אהרן הכהן, זאל פון אונז דערפאר אפגיטאן ווערין דער חרון אף דאס מיר זאלען ניט דארפען אנקומען צו פרנסת בשר ודם נור פון דיין הייליגע האנד זיך צוא ערנערין. אמן כן יהי רצון.

אונ דער נאך זאגט מען ואני תפלתי אונ בריך שמיה.

תחנה פון שופר בלאזען (צו זאגען מיט גרוים כונה).

אב הרחמן, דער בארמיגער פאטער, דיינע ליבע קינדער גרייטען זיך צו מקיים זיין די ליבע מצוה וואס דו האסט אונז גיבאטען אין דיין הייליגע תורה צו הערין "תקיעת שופר" אום ראש השנה, כדי דורך דעם זאלען מיר גיווינען דעם משפט, דער שטן זאל צו מישט ווערין אונ ניט קענען מקטרג זיין אויף אונז, ווייל דער שופר וועקט אויף די הערצער צו תשובה. דאס ערסטע ערינערט ער אונז, אז אין דעם טאג ר"ה האסטו דיין וועלט באשאפען אונ ביסט גיווארען איר קעניג. אונ דער שטייגער איז אין קראנאציע-טאג טרומייטערט מען ערינערין די פובליק אז היינט האט מען גיקרוינט דעם קעניג, אויף מונטערין זייערע געפיהלען אן נעמען אויף זיך מיט צופרידענהייט זיין קעניגרייך, זיך איבער געבין צו זיין טרייע אונטערטאנער, ווי עס שטייט געשריבען (בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה') מיט טרומייטען אונ אשטימע פון שופר שאלט פאר דעם קעניג גאט. אונ דער טרומייטערין אין קראנאציע-טאג איז שוין מודיע אמאניפעסט אז די אלע אנטלאפענע סאלדאטען ווען זיי וועלין ערקענען זייער אירטהום אונ וועלין היינט מיטין אייגענעם ווילען צוריק קומען לעבודת המלך, וועט זיי זיין גישאנקען דער גרויסער שטראף (פון איבער נעבין זיי אין דיסציפלינארנעם באטאליאן), דאס גלייכען די זינדיגע מענשין וואס זיינען אנטלאפען צגאנץ יאהר פון גאטעס ליכטיגע וועג צו גיין אין די פינסטערע וועג פון זייערע תאוות, זאלען היינט זיך צוריק קערין צו דעם חעלט קעניג, נעמען אויף זיך פון היינט אן אונ ווייטער צו זיין

טרייע דינער, וועט מען זיי ניט איבער געבין צו די גזרות רעות חלילה. דאס צווייטע דר מאנט אונז דער שופר, אז דער מלך מלכי המלכים וואס היינטיגין טאג האט ער בעשאפען די וועלט אונ איר איבער גיגעבין צום מענשין אין האנד (איס גימאכט פאר איין דירעקטאר איף די וועלט באנק), איז אום דער מענש זאל וויסען ווי אויף צופירען זיך, (כדי ער זאל זיך אונ די וועלט מאכען גליקליך), האט ער ערשיינט אויפען בארג סיני מיט אקול שופר אונ גיגעבין דעם מענשין אתורת חיים, אז ווען ער וועט זיך פירען ווי די תורה לערינט אים, וועט ער פארברייגען ארוהיגען אצופרידענעם לעבין אויף דער וועלט, אונ וועט זוכה זיין צו גרויס פערגניגען אויף די צווייטע וועלט. היינט אז מיר האבען אב גיטראטען פון די ליכטיגע וועג פון דער תורה אונ אוועק גיבלאנדזעט אין די פינסטערע וועגין פון אונזער בייזע הארץ, נאך צו גיין דעם לוקסוס אונ די תאוות, דער מאנט אונז דער שופר מיט זיין מוראלישע אונ מורא'דיגע שטימע, אז די וועלט איז ניט קיין הפקר צו טאן וואס די בייזע הארץ גילוסט, אונ דער זעלבער יצר הרע וואס פריער האט ער אונז אנגירעט צו טאן די בייזע מעשים איצונד האט ער גימאכט אגרויסע מלחמה אויף אונז, ער איז אגרויסער מקטרג מיט אגאנצע מחנה בייזע מלאכים וואס מיר האבען בעשאפען דורך אונזערע זינד, אונ דער קול שופר רופט אויס (עורו ישנים משנתכם) וואכט זיך אויף שלאפעדיגע פון אייער הארטען ליטארגעשין שלאף! אונ דער מאנט זיך אן אייער בעשעפער, איר פארבלאנדזעטע וואס האט פארגעסין דעם אמתין תכלית, דורך אייערע פוסטע תכליתים, איר האט פארבראכט דעם גאנצין יאר אין הבל הבלים וואס זיי קענען אייך ניט רעטען פון גרויסען פארכטיגען יום הדין, האט חרטה אויף אייערע בייזע מעשים אונ שלעכטע גידאנקען, דער מאנט זיך אז איר האט קיין קאנטראקט ניט אויף דער וועלט, אלע טאג קען מען אייך הייסען נעמען דעם פעקיל אונ גיין, נעמען דעם צוא קאפין זעקעלע-זאמד אונ גיין חלילה אין טיפען גרוב, דער מאנט זיך אז צו ליב אייערע זינד איז חרוב גיווארין אייער בית המקדש אונ די שונאים האבען גיטרומייטערט מיט שופרות אמלחמה אויף אייך, אונ אזוי מאכט איר חרוב אייערע נשמות אונ אייערע עווינע פאלאצען (פון די אמתה וועלט) דורך אייערע זינד, אלזא נעמט דאס גוט אין אכט אונ פארבעסערט

אייערע מעשים, נעמט זיך אפיר צו גיין אין די ליכטיגע וועג פון דער תורה, אפפערין זיך פאר דעם רצון הבורא ב״ה אונ פאר דעם רצון פון אייערע גוטע אונ פרומע עלטערין אזוי ווי אייער פאטער יצחק האט זיך גילאזט בינדען אויפן מזבח צו ערפילען דעם רצון הבורא אונ דעם רצון פון זיין היילינגען פאטער אברהם, דרום הארציגער פאטער עפין מיין הארץ, איך זאל נעמען גוט אין אכט די אלע היילינגע גידאנקען, אונ ערלייכט מיין שכל איך זאל פאר שטיין נאך פיל היילינגע כוונות וואס די ליבע מצוה פון הערין שופר בלאזען, האלט איין אין זיך, אונ אזוי וויא דער שופר איז איין גיבויגען, אזוי זאל איך פארציטערט ווערין פאר די גרויסע אימה פון פארכטיגען יום הדין, אונ איך זאל איין בייגין מיין הארץ פאר דיר אונ מיט אמתה ריינע טרערין זאל איך אויסגיסען מיין הארץ פאר דיר בעטין סליחה ומחילה אויף אלע מיינע בייזע מעשים וואס איך האב גיטאן אגאנץ יאהר, אונ ווען אפילו צו ליב מיינע גרויסע זינד זיינען צו געשלאסען פון מיר אלע טויערין, אבער די טויערין פון אמתה טרערין זיינען דאך ניט פארשלאסען.

גרויסער קעניג, זיי זיך מרחם אויף מיין זינדיגען גוף אונ איבער הויפט אויף מיין נשמה, אונ זיי מיר מוחל אויף מיינע בייזע מעשים אונ גיב מיר אריינע הארץ איך זאל זיך פעסט באשליסען מער ניט אום קערין זיך צו די זינד, אונ דורך דעם וואס איך וועל הערין דעם קול שופר מיט אריינע כוונה טאן אנחת רוח צו דיין ליבען נאמען, זאל צוריסען ווערין די וואנט פון די מקטרגים וואס זיינען מפסיק פאר אונזערע תפלות, אונ אונזערע וואריעמע תפלות זאלען ארויף גיין גלייך צו דיר, אונ זאלסט פול ווערין מיט רחמים אויף אונז, אונ אויפשטיין פון כסא דין אונ זיך זעצין אויף דעם שטול פון רחמים, אונ אונז גירעכט מאכען אין דעם משפט, אונ מציל זיין אונז פון אלע גזירות רעות, פון אלע קראנקהייטען אונ פון אלע אונגליקען ר״ל, אונ זאלסט אנשרייבען איאהר פון לעבין פון גיזונד פון פרנסה בכבוד אונ נחת פון קינדער, מיר זאלען זיי קענען ערציהען צו תורה אונ יראת שמים, אונ בזכות די היילינגע מצוה פון הערין שופר בלאזען זאלען מיר זוכה זיין צו הערין ווי דו אליין וועסט בלאזין מיטן וויכטיגען שופר צו בעפרייען אונז פון פינסטערין גלות אונ פירען

אונז מיט שטאלץ אין אונזער היליגע לאנד, אונ נאכהער זאלען מיר זוכה זיין צו זעהען די גרויסע שמחה פון תחית המתים, וואס דאן וועט אויך גיבלאזען ווערין מיט אוויבטיגען שופר, במהרה, אמן.

סֵדֶר תְּקִיעוֹת.

פאר תקיעת שופר זאגט מען דעם למנצח איינגע מאל.

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי יְיָ עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל הָאָרֶץ: יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ: יִבְחַר לָנוּ אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהֵב סֶלָה: עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר: זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ: כִּי מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל: מָלַךְ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ: נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר. אלויב גיזאנג צו די לוים פון קרח (כָּל הָעַמִּים) אלע פעלקער מאכט האנד־שלאג (ניט די האנד איינע די אנדערע) צום צייכען פון שליסען פרידען (אויס מיידען מלחמות) ווייל דאן וועלין זיי דינען אלע איין גאט (וועט בטל ווערין שנאת הדת) אונ גאט וועט זיין דער קעניג אויף די גאנצע וועלט, (הָרִיעוּ) טוט שאלין דורך שופרות אונ טרומייטען מיט אשטימע פון גיזאנג (פאר גרויס שמחה) וואס איר נעמט אן די קעניגרייך פון וועלט קעניג אויף אייך (כִּי ה' עֶלְיוֹן) זיי וועלין דאן ערקענען אז גאט איז דער העכסטער אונ ער איז פארכטיג, ווייל ער קוקט אויף אלע מעשים פון מענשין אונ ער איז דער גרויסער קעניג איבער די גאנצע וועלט, (יַדְבֵּר) די פעלקער (פון גוג ומגוג וואס וועלין קומען מלחמה האלטען אויף ירושלים וועט ער זיי אונטער טעניג מאכן אונטער אונזער מאכט (וּלְאֻמִּים) אונ נאציאנען (וועט ער פירין) אונטער אונזער גאנג, כלומר, דאס זיי וועלן ערקענן די היליגקייט פון דער תורה אונ גיין אין אירע אנגינעהמע וועגין (יִבְחַר) ער וועט ווידער

אויסער

אויסער ווילען אונזער פָארִיגֶע עֶרְבְשַׁאפְט (דאס איז ציון ירושלים) הָאבּ זי איז יעצט וויסט, וועט ער איר פון דאס ניי אויס בויען, דעם גרויס ווירדיגען שטאלץ פון יַעֲקֹב א) וואס ער ליבט זייער (דאס איז דער בית המקדש). (עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה) גאטעס עהרע איז הויך גישטיגען דורך דעם שאלונג, גאט ווערט גילויבט מיט די שטימע פון שׁוֹפָר, כְּלוֹמַר, גאט ב"ה וועט אן נעמען די מְלוּכָה וואס די גאנצע וועלט וועט אים ערקענען, אונ וועט פירען איין וואונדערליכע הַנְהָגָה מיט נִסִּים וְנִפְלָאוֹת, וואונדער איבער וואונדער, (זַמְּרוּ) זינגט צו גאט זינגט, זינגט צו אונזער קעניג זינגט אויף די נִסִּים וְנִפְלָאוֹת וואס ער וועט מיט אייך טאן. (כִּי מֶלֶךְ) דען דער קעניג פון דער גאנצער וועלט איז גאט, זינגט אַקלוגע ליד פון אייער ערקענען זיין גרויסקייט. (מָלַךְ אֱלֹהִים) גאט רעגירט איבער פעלקער, גאט האט זיך גיזעצט אויף זיין היילִיגען שטול צו פירען איין הויכארטיגע הַנְהָגָה. (נְדִיבֵי עַמִּים) די אדעל לייט פון פיל פעלקער, האבען זיך פערזאמעלט קיין יְרוּשָׁלַיִם זיך מגייר און מקבל זיין אויף זיך צו זיין טריע אונטערטאנער צום וועלט קעניג, זיי וועדען פערעביגט ווי די פאלק פון דעם גאט פון אַבְרָהָם, וואס ער (אברהם) איז גיוועזען דער ערשטער וואס האט ערקענט דעם גאט פון הימל. (כִּי לֵאלֹהִים) צו גאט וועלין זיך פערזאמלען אלע בעשיצער פון דער וועלט, כְּלוֹמַר, אלע קעניגע וואס זיי באשיצין מיט זייער מאכט, אונ אלע צַדִּיקִים וַחֲסִידִים וואס זיי באשיצען מיט זייער זְכוּת, (מְאֹד נַעֲלָה) וועט דאן גאט אונ די קינדער פון אַבְרָהָם ווערין זייער ערהויבען, אלע וועלין לויבען גאט אונ שעצין די יִשְׂרָאֵל וואס זיי זיינען גאטס פאלק פון אייביג אן.

ווען דער בַּעַל תּוֹקֵעַ הויבט אן צו זאגען די בְּרָכוֹת, דארף מען אויף הערען צו זאגין די תְּחִנּוֹת אונ אין הארכין די בְּרָכוֹת אונ די תְּקִיעוֹת.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִשְׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר:

מעשה אלפס

א) ווייל דער אנפאנג ידיעה, אז די געוויזען צו יַעֲקֹב אָבִינוּ ביי די מַרְאֶה פון
שְׁכִינָה רוהט אין דעם אָרט פון סולם, וואס ער שטייט אויף ד'ערד און
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, האט דער בורא ברוך הוא זיין שפיץ גרייכט צום הימעל. און דער

בודא

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

תקיעה שברים תרועה תקיעה

תקיעה שברים תרועה תקיעה

תקיעה שברים תרועה תקיעה

יהי רצון, עס זאל זיין באוויליגט פאר דיר מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין דאס בלאזען תקיעה שברים תרועה תקיעה וואס מיר האבען יעצט גיבלאזען, עס זאל פון דעם ווערין אקרוין דורך דעם מלאך וואס איז איבער דעם גיזעצט, אונ זאלסט טאן מיט אונז גוטעס אין דעם יום הדין, גילויבט ביסטו בעל הרחמים.

תקיעה שברים תקיעה

תקיעה שברים תקיעה

תקיעה שברים תקיעה

יהי רצון, עס זאל זיין באוויליגט פאר דיר מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין דאס בלאזען תקיעה שברים תקיעה וואס מיר האבען יעצט גיבלאזען, זאלסטו דאס אן נעמען לרצון אונ זאלסט רחמנות האבין איבער אונז אונ געבין אונז א גוט יאהר, גילויבט ביסטו בעל הרחמים.

תקיעה תרועה תקיעה

תקיעה תרועה תקיעה

תקיעה תרועה תקיעה גדולה.

ובכן יהי רצון, עס זאל זיין באוויליגט פאר דיר אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין, דאס די מלאכים די גייען אויף פון דעם שופר בלאזען פון תקיעה שברים תרועה תקיעה, אונ פון תקיעה שברים תקיעה, אונ פון תקיעה תרועה תקיעה זאלין קומען פאר דיין

מעשה אלפס.

בורא ב"ת שטייט ביי אים, דאס האט מרמז אויך אויף דעם לעצטין, וואס דער בורא נשמות אויף דעם ערשטען בית המקדש אונ ב"ה וועט דארטין שטענדיג רוהען.

כִּסֵּא הַכָּבוֹד אוּן זָאלִין גוּטֶס פַאר אוּנְז פִיר שְׁפְּרֶעכִין צוּא פַאר גֶעבִּין
גָאר אוּנְזֶערֶע זִינְד, אָמֵן.

דֶער נָאךְ זָאגְט דֶער חַזָן מִיט אַהוֹיכֶע שְׁטִימֶע.

אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן:
בְּשִׁמְךָ יְגִילוּן כָּל הַיּוֹם, וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ:
כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה, וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ:
אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אשרי וכו׳

תְּחִנָּה פַאר בִּרְכַּת כֹּהֲנִים

דִי תְּחִנָּה זָאגְט מֶען וֶוען דִי כֹּהֲנִים גֵייעֶן דוּכֶענֶען אַז דֶער חַזָן הֵייבְּט אָן צוּ זָאגֶען רְצֵה.

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

אוּנְזֶער גָאט, דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הִנֵּה בְּנֵי אַהֲרֹן כֹּהֲנֶיךָ, דִי קִינְדֶער פוּן אַהֲרֹן דַיינֶע כֹּהֲנִים וֶועלִין יֶעצְט אוֹיפְהֵייבֶּען דִי הֶענְד צוּ בֶּענְטְשִׁין דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, מִיטִין גַאנְצֶען הַארְצֶען, אוּן וֶועלִין זָאגֶען דִי בְּרָכָה וָואס דוּ הָאסְט זֵיי גִיבָּאטִין, דָאס מִיט דֶער בְּרָכָה, זָאלְסְטוּ זֵיי בֶּענְטְשִׁין דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל וֶוען זֵיי שְׁטֶעלִין זִיךְ דוּכֶענֶען, רבש״ע פַארְנֶעם דִי גִיבֶּעט פוּן דִי כֹּהֲנִים, וָואס בֶּענְטְשִׁין דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אוּן עֶס זָאלֶען גִיבֶּענְטְשְׁט וֶוערִין אַלֶע יוּדֶען צוּזַאמֶען, אוּן אוֹיךְ אִיךְ מִיט מַיין מַאן אוּן קִינְדֶער צְווִישֶׁען זֵיי, צוּ אַגוּט לֶעבִּין, אוּן גוּטֶע פַּרְנָסָה פוּן דַיין פוּלֶע גִיבֶּענְשְׁטֶע הַאנְד, אַז מִיר זָאלֶען נִיט דַארְפֶען אָנְקוּמֶען צוּ אַ בָּשָׂר וָדָם, אוּן מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּ הָאבֶען קִינְדֶער אוּן קִינְדֶס קִינְדֶער, גוּטֶע אוּנְד גָאטְס פָארְכְטִיגֶע, אוּן זָאלְסְט אוּנְז הִיטֶען פוּן אַלֶעם בֵּייז. קַיין שׂוֹנֵא זָאל אוּנְז נִיט קֶענֶען טָאן קַיין שְׁלֶעכְטֶעס, דוּ זָאלְסְט דֶער לַייכְטֶען דַיין גֶעטְלִיכֶען פָּנִים צוּ אוּנְז, אַז מִיר זָאלֶען קֶענֶען הַאלְטִין דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, אוּן מִיר זָאלֶען נִיט ווִידֶער שְׁפֶּענִיגֶען גֶעגִין דִיר, אוּן זָאלְסְט אוּנְז בֶּענְטְשִׁין מִיט אַלֶעם גוּטֶעס, מִיט אַ גוּט לֶעבִּין, פוּן גִיזוּנְד, פוּן פַּרְנָסָה, אוּן זָאלְסְט אוּנְז נוֹשֵׂא פָּנִים זַיין, וֶוען דוּ קוּמְסְט אוּנְז צוּ מִשְׁפְּטִין, דֶערְמָאן דֶעם זְכוּת פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן (וָואס עֶר אִיז גִיוֶועזִין, אַיין אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם) מִיט דַיינֶע קִינְדֶער,

און

און דו זאלסט אונז געבין שלום און שלוה, און רוהיגקייט, עס זאל חלילה ניט קומען קיין שרעק אין אונזערע וואוינונגען, און מיר זאלען קענען דיר דינען ליבער גאט מיט איין וואהרין געפיל, מיטין גאנצין הארצען בקדושה ובטהרה, ווי עס פאסט פאר איין אל יחיד ומיוחד ווי דו.

תחנה נאך וכתוב לחיים טובים.

אום ר"ה ויו"כ צו מוסף, אז דער חזן זאלט וכתוב לחיים, זאגט מען די תחנה.

אבינו אונזער פאטער און אונזער קעניג, דערמאן אונז דיין דער בארימהקייט, און דערוויטער דיין צארען, און פארלענד פון אונז, מארד, און שווערד, און הונגער, און גיפיינקענעס, און מגפה און אלע בייזע באגעגעניש, און אלע קראנקהייטין, און אלע שטרויכלונגען, און אלע בייזע גזרות, און שנאת חנם (אומזיסטע פיינדשאפט) פון אונז, און פון די אלע וואס דינען דיר, הייליגער פאטער.

ברכת כהנים.

יברכך יי וישמרך:

ווען דער חזן זאגט דאס ווארט "וישמרך", זאגט מען דאס.

רבונו של עולם, איך בין דיינע און מיינע חלומות זיינען דיינע. עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר גאט, אז אלע מיינע חלומות זאלען בעדייטען אויף אונז און כל ישראל צו גוטען. סיי עס האט זיך מיך געחלומט אויף זיך זעלבסט, סיי אויף אנדערע, סיי אנדערע האבין זיך געחלומט אויף מיר, אויב זיי בעדייטען צו גוט זאלען זיי מקוים ווערין אזוי ווי די חלומות פון יוסף הצדיק, און אויב זיי בדויבין איין אום בעסערונג זאלסטו זיי היילין אזוי ווי די וואסער פון מרה דורך משה רבנו, און אזוי ווי דו האסט געהיילט צו מרים פון אירע אונציכטיגקייט, און ווי דו האסט געהיילט די וואסער פון יריחו דורך אלישע, און נעמן פון זיינע קרעצטן, און חזקיהו מלך יהודה פון זיין קריינק, און אזוי ווי דו האסט פארקערט די קללה פון בלעם הרשע צו איין ברכה, אזוי זאלסטו פארקערין אלע אונזערע חלומות און פון כל ישראל צו גוטין, און זאלסט אונז היטען און באוויליגען, אמן.

יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃

ווען דער חזן זאגט דאס ווארט ״ויחנך״, אזוי זאגט מען נאך אמאל דעם ״רבונו של עולם״ וואס מ׳האט פריער געזאגט.

יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ, וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃

ווען דער חזן זאגט דאס ווארט ״שלום״, זאגט מען דאס.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר מיין גאט, אונ גאט פון מיינע עלטערין, אז דו זאלסט טאן (ארים ווירקען איבער אונז דעם ברכת כהנים) וועגען די הייליגקייט פון דיינע חסדים, אונ וועגין דאס גרויסקייט וואס איז פארשפרייט איבער דער וועלט, אום ווילען די ביינהייט פון דיין גרויסין מעכטיגען אונ פארכטיגען נאמען, וואס ווערט אויף געבויט דורך די צוויי אונ צוואנציג אותיות, וואס זיי גייען ארוים פון די פסוקים פון ברכת כהנים, וואס די ברכה איז געזאגט געווארין פון די מויל פון אהרן מיט זיינע קינדער געגין דיין הייליגע פאלק, אז דו זאלסט זיין נאהענט צו מיר ווען איך טו רופין צו דיר, אונ זאלסט פארנעמען מיין געבעט אונ מיין געשריי אין אלע צייטען, אזוי ווי דו האסט געהערט די געשריי פון יעקב אבינו, אונ דו זאלסט מיר געבען מיט מיין גאנץ הויזגעזינד אונזער שפייז אונ פרנסה מיט ברייטקייט, ניט בצמצום, מיט היתר, ניט מיט איסור, מיט נחת, אונ ניט מיט צער, פון דיין ברייטע האנד. אזוי ווי דו האסט געגעבען ברויט צו עסין, אונ קליידער אנצוקליידען צו יעקב אבינו, אונ זאלסט אונז מאכין בעליבט מיט חן אונ חסד, אונ רחמים אין דיינע אויגין אונ אין לייטינס אויגין, אונ זאלסט טאן מיט מיר וואונדער אונ נסים אונ צייכין צו גוטין, אונ זאלסט מיר באגליקען אין אלע מיינע וועגין, אונ גיב אין מיין הארץ פארשטאנד צו פארשטיין אונ צו קלוגין זיך, מקיים צו זיין די רייד פון דער תורה מיט אירע סודות, אונ דו זאלסט מיך מציל זיין פון פעלערין, איך זאל מיך חס ושלום ניט טועה זיין אין דער תורה, אונ ריינינג מיינע גידאנקען אונ מיין הארץ דיר צו דינען, אונ דו זאלסט דער לייגערין מיינע יארין מיט מיין מאן אונ קינדער מיט אלעם גוטין, מיט לעבין, מיט פיל שטארקייט אונ פריד, אמן סלה.

די תְּחִנָּה זָאגְט מֶען נָאךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, ווֶען דֶער חַזָן עֶנְדִיגְט דֶעם ווָארְט "שָׁלוֹם".

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה, שְׁטַארְקֶער גָאט ווָאס רוּהְט אִין הֵיכָל, אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם, דוּ אוּנ דַיין נָאמֶען אִיז לוֹיטֶער שָׁלוֹם, יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם, עֶס זָאל זַיין דַיין ווִילֶע, דוּ זָאלְסְט אוּנְז אוּנ כָּל יִשְׂרָאֵל גֶעבִּין אֲרִיכוּת יָמִים, גֶעזוּנְד אוּנ פַּרְנָסָה, אוּנ עֶס זָאל בַּיי אוּנְז זַיין לוֹיטֶער שָׁלוֹם, אָמֵן.

מִנְהָגִים טוֹבִים לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

נָאךְ דֶעם דַאוְונֶען זָאל מֶען גֵיין אַהֵיים פְרֵיילֶעךְ, אוּנ בָּטוּחַ אִין דִי חֲסָדִים פוּן הַשֵּׁי"ת, אַז עֶר ווֶעט מִשְׁפְּטִין מִיט חֶסֶד, אוּנ מֶען טָאר נִיט גֵיין פוּן שׁוּל אַיילֶענְדִיג אֲפִילוּ אַגַאנְץ יָאר, אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן אִין דֶעם יוֹם הַדִּין, כְּדֵי עֶס זָאל נִיט אוֹיסְזֶעהְן דַאס גָאטְס תְּפִלּוֹת אִיז אִים צוּלַאסְט. פַאר דֶער סְעוּדָה דַארְף מֶען מַאכִין קִידּוּשׁ אוֹיף ווַיין, אוּנ מְ'דַארְף עֶסִין דִי סְעוּדָה מִיט פְרֵיילִיכְקַייט, מְ'דַארְף זִיךְ אָבֶּער נִיט אָן עֶסִין בִּיז גַאנְץ זָאט, נִיט פִיל מַשְׁקֶה טְרִינְקֶען, אוּנ נִיט פַאר שְׁמוּעֶסִין זִיךְ אִין פּוּסְטֶע רֵייד, כְּדֵי עֶס זָאל נִיט אַפְּגֶעטָאן ווֶערֶען גָאטְס-פָארְכְטִיגְקַייט פוּן גֶעדַאנְק, מְ'דַארְף גֶעדֵיינְקֶען, דַאס דִי צַייט אִיז זֵייעֶר טַייעֶר עוֹסֵק צוּ זַיין אִין תְּשׁוּבָה אוּנ תְּפִלָּה.

סֵדֶר תַּשְׁלִיךְ.

דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג רֹאשׁ הַשָּׁנָה נָאךְ מִנְחָה גֵייט מֶען צוּ אַ טַייךְ אוּנ מֶען זָאגְט דָאס. אוּנ ווֶען עֶס גִיפַאלְט אוּם שַׁבָּת גֵייט מֶען דֶעם אַנְדֶערִין טָאג.

מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ. לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם:

תתן

עברי טייטש

מִי אֵל כָּמוֹךָ, ווֶער אִיז אַזוֹי מֶעכְטִיג אוּנ גְנֶעדִיג ווִי דוּ, ווָאס פֶערְצֵייהֶעט דִי זִינְד אוּנ נֶעמְט אַרוּנְטֶער דָאס פַאר בְּרֶעכֶען צוּא דִי פְרוּמֶע ווָאס מַאכִין פוּן זֵייעֶר אֵייגֶענֶעם פֶערְזָאן קֵיין גְרוֹיסִין ווֶעזִין (ווִי האלטין זיך קליין), עֶר הַאלְט נִיט עֶבִּיג זַיין צָארִין, ווֶען עֶר ווִיל גְנַאדֶע טָאהְן. (יָשׁוּב) עֶר ווֶעט אוּנְז ווִידֶער עֶרְבַּארְמֶען, עֶר ווֶעט אַיין פֶּרֶעסִין

קליינער

תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ, עָנָנִי בַמֶּרְחַב יָהּ: יְיָ לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְיָ לִי בְּעֹזְרָי, וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ, מִבְּטֹחַ בָּאָדָם:
טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ, מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים:

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּייָ, לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַייָ בְּכִנּוֹר, בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ, הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי יָשָׁר דְּבַר יְיָ, וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ:

עברי טייטש

(קלענער מאכין) אונזערע פערברעכען, אונ ווארפין אין די טיפענעס פון ים אלע זינד. (תִּתֵּן) דו זאלסט אונז געבין די ווארהייט, וועגין דעם זכות פון יעקב, גנאדע זאלסטו אונז ווייזען, וועגין דעם זכות פון אברהם, ווי דוא האסט געשווארען צוא אונזערע עלטערין נאך פארצייטין (ביי עקידת יצחק). (מִן הַמֵּצַר) אין נאוטה ווען איך האב גערופען צו גאט, האט ער מיר גיענטפערט אונ אוועק געשטעלט אין בעקוועמליכקייט. (יְיָ לִי) ווען גאט איז מיר צו הילף, שרעק איך מיר ניט, וואס קען מיר ווער טאן? (יְיָ לִי) ווען גאט איז מיר צו הילף, וועל איך שוין זעהען דעם אונטערגאנג פון מיינע פיינד. (טוֹב לַחֲסוֹת) עס איז בעסער זיך צוא שיטצען ביי גאט (ווען אויך ער האט מיך ניט פערשפראכין) איידער צו האפין אויף די הבטחה פון מענשין. (טוֹב לַחֲסוֹת) עס איז בעסער זיך צו שיטצען אויף גאט, ווי זיך צו פערטרויען אויף פירסטין.

רַנְּנוּ איר צדיקים זינגט אונ פרייט זיך מיט גאט, צו די וואס פירען זיך אין רעכטפארטיגע וועג, פאסט צו לויבען גאט. (הוֹדוּ) לויבט גאט אויף דער פידעל, אויף א הארפע פון צעהן קלאנגען, זינגט צו אים דאנקבארקייט. (שִׁירוּ לוֹ) זינגט פאר אים לויב־לידער, שפילט הערליך מיט פריינדליכער גיזעלשאפט. (כִּי יָשָׁר) דען גאטעס ווארט (דאס איז די וועלט וואס איז בעשאפין דורך זיין ווארט) איז גלייך אונ רעכטפארטיג, אונ די ווערק וואס איז בעשאפען דורך זיין ווארט איז פעסט גישטעלט, עס זאל קיין מאל ניט צושטערט ווערן. (אֹהֵב) גאט

בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד
מֵי הַיָּם. נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְיָ כָּל הָאָרֶץ,
מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי. הוּא צִוָּה
וַיַּעֲמֹד: יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם. הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת
יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד, מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי
אשר

עברי טייטש

ליבּט צדקה צו בּעלוינען גוטעס צו די וואס טוען גוטע מעשים, און
טאן משפּט, רעכענען זיך מיט די פערברעכער, נור ווארום שטראפט ער
זיי ניט אזוי גיך? וייל גאטעס גנאדע איז פול די וועלט, האלט ער
אב דעם שטראף פיליכט וועלין זיי תשובה טאן. (בּדבר) דורך
גאטעס ווארט זיינען די הימלען מיט אלע זייערע הערשאפט באשאפין
געווארין. (כונס) ער זאמילט אויף ווי אמויער די וואסער פון ים,
(ווי ביי קריעת ים סוף), ער שפּארט איין אין פערזאמלונגס-ערטער די
וואסער פון די אבגרונטין. (ייראו) עס פירכטעט פאר גאט די גאנצע
ערד, פאר אים ציטערין אלע בעזיצער פון דער וועלט. (כי) דען ער
האט נור גיזאגט (כששת ימי בראשית) און עס איז געווארען, ער האט
בעפאהלען (די וואסער פון ים זאלין ניט אריבער טרעטין דעם זאמד צו פארפלייצען די
וועלט) איז אזוי געבליבען שטיין, דרום פירכטעט זיך אלע בעזיצער
פון דער וועלט איבער צו טרעטין זיינע גיבאטע, וייל ווען איר וועט
איבער טרעטין, האט ער פארארדינט אז די וואסער פון ים זאל אויך
איבער טרעטין זיין ווארט. און אריבער דעם זאמד צו פארפלייצין
פיל שטעט. (יי הפיר) און דורך דעם וואס זיין השגחה איז אויף דער
וועלט, צושטערט ער דעם ראטה פון די פעלקער און פארניכטעט
זייערע גידאנקען וואס זיי ווילין שטערין דעם תכלית וואס דער
עוויגער האט בעשטימט. (עצת יי) גאטעס ראטה אבער בלייבט אויף
עוויג, זיינע גידאנקען ווערט גיטאן אין יעדער דור נאך דיא מעשים
פון דעם דור א). (אשרי) דרום וואהל איז דאס פאלק וואס האט אוים

מעשה אלפס

א) למשל פין באמת איז, אז די וועלט (סופי תיבות א.מ.ת), אלע וועלען דער
זאל קומען צום אמת, ווי עס זעהען די ליכטיגקייט פון דער תורה, און
איז אנגעוויזען אין די ווערטער פון סוף אז די ישראל זיינען "עם הנבחר" דאס שטייט
מעשת בראשית "ברא אלהים לעשות" ביין רבונו של עולם עוניג אן א שום
שנוי

אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו, הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְיָ, רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ, אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם, הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל, גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה, וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט:

הנה

עברי טייטש

ערוואולט צו דינען גאט, און נאך מער זיינן גליקליך די ישראל, לבד וואס זייערע עלטערין האבען אוים ערוואהלט צוא דינען גאט, האט גאט זיי אויך אוים ערוואהלט פיר זיין ערב, זיין צו אים (עם סגולה) „אגעליבטער אוצר". (משמים) פון הימעל בליקט גאט, ער זעהט אויף אלע מענשין־קינדער (דאס איז די נאטור־גאנג וואס ער האט פאראררינט). (ממכון שבתו) פון זיין אנגיבריטין וואהנונג (דאס איז די איבערנאטירליכע הנהגה) גיט ער אכטונג מיט גרוים השגחה אויף אלע בעוואהנער פון די ערד. (היוצר) דער וואס האט בעשאפען אלע זייערע הערצער, דער פארשטייט אויך אלע זייערע מעשים, און אזוי ווי ער האט בעשאפין אלע הערצער אין איין וויילע, (ער האט גיגעבין בכח אין אדם הראשון'ס הארץ עס זאל פון אים געבוירין ווערין אגאנצע וועלט), אזוי בליקט ער דורך אלע זייערע מעשים אין איין אויגען בליק (וכולם נסקרין בסקירה אחת). (אין המלך) און פון די איבער נאטירליכע השגחה ציט זיך די וואונדערליכע השגחה וואס פארהיט די גאטס פארכטיגע פון אלעם בייזין, קיין מלחמה פון פייער און וואסער זאל זיי ניט זיגען, ווי מיר זעהען אפט מאל אין דער וועלט, אז אקעניג ווערט ניט געהאלפען דורך זיין גרויסע ארמייע, (גבור) אויך אהעלד ווערט ניט גירעטעט דורך גרויסע קראפט (וויא דיא היסטאריע פון גלית הפלשתי). (שקר הסוס) און צמאל איז גראד וואס דער פערד איז פאלש זיין ווירט (ער פירט אים נענין זיין ווילען) דאס איז גראדע זיין הילף (ווי די געשיכטע פון אברבנאל, זעהע סדור קרבן מנחה מעשה אלפס) וואס מיט זיין גרוים מאכט

מעשה אלפס

שנוי, און ווען אויך עס דוערט, דארפין מיר האפין און זיך פאסין מוטה ניט שוואך צו ווערען אין האפענונג, און די גידאנקען פון זיין הארצען דאס רופט זיך די סיטלען

צו דעם, איז דער בורא מכין אין יעדער דור, דורך פערשיידענע פארמעס, נאך די מעשים פון דעם דור. אמאל דורך אפינסטערין וואלקין וואס פארשפרייט זיך

אויך

סדר תשליך

הנה עין יי אל יראיו, למיחלים לחסדו: להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב: נפשנו חכתה ליי, עזרנו ומגננו הוא: כי בו ישמח לבנו, כי בשם קדשו בטחנו: יהי חסדך יי עלינו, כאשר יחלנו לך:

נאך דעם זאגט מען דאס:

לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את יי, כמים לים מכסים:

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים. מאין יבא עזרי: עזרי מעם יי, עשה שמים וארץ: וארח צדיקים כאור נגה, הולך ואור עד נכון היום: ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב חסדך, ענני באמת ישעך: הנה

לא

עברי טייטש

וואלט ער ניט קענען רעטען זיין רייטער. (הנה) דאס איז אלס וייל גאטעס אויג (בליקס) אויף די וואס פירכטען פאר אים, צו די וואס האפען אויף זיין גנאדע. (להציל) צוא רעטין זיי פון טויט אונ צו ערהאלטין וייער לעבין אין הונגער צייט. (נפשנו) דרוםווארט אונ האפט אונזער זעלע נור צו גאט, דען נור ער איז אונזער הילף אונ אונזער בעשיצער. (כי בו) נור מיט אים פרייט זיך אונזער הארץ ווען מיר פערזיכערין זיך אין זיינעם הייליגען נאמען. (יהי) עס זאל זיין דיין גנאדע, גאט, איבער אונז ווי מיר ערווארטין פון דיר.
(לא ירעו), זיי (די חיות רעות אונ שלעכטע מענשין) וועלין ניט שאדין טאן אונ וועלען ניט פערדארבען אויף מיין גאנצין הייליגען בארג (ארץ ישראל), דען עס וועט (סוף כל סוף) פול ווערין די ערד מיט אנערקענען גאט, וא ווי דאס וואסער באדעקט דעם ים.

מעשה אלפס

אויפ'ן אידעשען הימעל (פאנראמען, אדער אנדערע צרות ר"ל) אונ אמאל ידורך אויף שיינען די זון אויפ'ן אידעשין הימעל, איז בכלל אלעם וואס פאסירט אין יעדער דור (פרייהייט אדער דריקונג), איז רינגעליך אין די גרויסע וועלט קייט, וואס דער לעצטער רינגעלע פון איר איז, דער תכלית וואס איז באשטימט ביי גאט ברוך הוא פון אנהויב בריאה, ווי מיר זאגין (יתגדל ויתקדש) אז ס'ף כל סוף וועט געגרויסט אונ פערהייליגט ווערען זיין גרויסער נאמען, אין דער וועלט וואס ער האט איר בעשאפען אונ געפירט נאך זיין ווילען.

דער

לא ינום ולא יישן שומר ישראל: הוד והדר לפניו, עוז וחדוה במקומו: כי עמך הסליחה, למען תורא: חנון ורחום יי, ארך אפים וגדל חסד: באור פני מלך חיים, ורצונו כעב מלקוש: כי אל גדול יי, ומלך גדול על כל אלהים: אשרי העם יודעי תרועה, יי באור פניך יהלכון: כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן, זקן אהרן שיורד על פי מדותיו א):

א נייע תחנה צו תשליך.

רבון העולמים, הער פון אלע וועלטין, דו האסט אונז געשריבען אין דיין היילינע תורה צו היילינען היינטיגען טאג (ראש השנה), דען אין היינטיגען טאג זיצטו אויף דיין שטול צו משפטין די גאנצע וועלט, יונגע אונ אלטע, ארום אונ רייך, משפטין זיי צו גוטס אדער שלעכטס חלילה, צו גליק אדער אונגליק, צום לעבין אדער פאר קערט חלילה, יעדערין נאך זיינע מעשים, אונ מיר ווייסין אז מיר זיינען פול מיט זינד, מיר האבען ניט מקיים גיוועזן וואס דו האסט פארזאגט אין דיין היילינע תורה, אונ מיר האבין ווידערגישפעניגט געגין דיר, דרום זיינען מיר זייער ערשראקין פאר דעם יום הדין, פילייכט וועסטו אונז משפטין נאך אונזערע מעשים, דרום קומען מיר היינטיגען טאג צום וואסער, פליסען טרערין ווי וואסער, אז דו זאלסט זיך מיט אונז באגיין מיט ערבארימקייט, מיט חסד וואס איז געגליכען צו וואסער, אונ זאלסט היינט צום יום הדין ערוועקין די שלש עשרה מדות פון רחמים צו ריינינען אונז פון אונזערע זינד, וואס זיינען פול ווי אין מעער וואסער, אונ זאלסט אפ וואשין אלע אונזערע פלעקין ווי וואסער. דו היילינער גאט זעהסט וואס ביי יעדער מענש איז אין הארץ, דו באמערקסט יעדער קערפער קלאר ווי וואסער, עס איז פון דיר קיין זאך ניט פאר הוילען, קיינער קען זיך פון דיר ניט באהאלטין, אויסער דיר קען קיין באשעפעניש ניט לעבען, ווי

מעשה אלפס

א) דער מנהג קדמונים פון תשליך (זיין תג"ך געפינען מיר, אז ביים וואסער איז צום וואסער) ראש השנה, בעדייט דער מענש קלול בעוויסטערט צו ווערין, אויף הויכע געדאנקען, אין פיל ערטער אין "הגר" בעת די איז ענטלאפען פון שרה'ן

אַפִּישׁ אָן וואַסֶער, וֶוען חָלִילָה דוּ זָאלְסְט זִיךְ בַּאגֵיין מִיט דֶער וֶועלְט אַקְלֵיינֶע וויילֶע מִיט מִדַת הַדִין, וֶוען דוּ וָאלְסְט בַּאצָאלִין אַמֶענְשִׁין נָאךְ זַיינֶע מַעֲשִׂים פִּינְקְטְלִיךְ ווִי עֶר הָאט פַאר דִינְט, וָואלְט דִי וֶועלְט קֵיין קִיוּם נִיט הָאבְּן, נָאר דוּ צָאמְסְט אַרוּם דֶעם מִדַת הַדִין מִיט דַיין מִדַת הָרַחֲמִים, ווִי דִי בְּרֶעגִין פוּן יַם צַאמֶען אַרוּם דָאס וואַסֶער, דְרוּם קוּמֶען מִיר הַיינְט צוּם וואַסֶער, נִיט מִיט אוּנְזֶערֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים, נִיט מִיט אוּנְזֶערֶע רֶעכְט-פַארְטִיגְקַייט, נָאר מִיר הָאפִין אוֹיף דַיין גִינָאד, אוּנ דַיין מִדַת הָרַחֲמִים, וָואס זַיינֶען אַזוֹי פִיל ווִי אִין יַם דָאס וואַסֶער, מִיר זַיינֶען זִיךְ מִתְוַדֶה אוֹיף אוּנְזֶערֶע בֵּייזֶע מַעֲשִׂים וָואס מִיר הָאבֶּען גִיטָאן בִּיז אַהֶער, אוּנ אוּנְזֶער הַארְץ אִיז זֵייעֶר צוּ בְּרָאכֶען וָואס מִיר הָאבֶּען דִיר פִיל עֶרְצֶערְינְט, מִיר הָאבֶּען נִיט גֶעהִיט דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, מִיר הָאבֶּען נִיט מְקַיֵים גִיוֶוען דַיינֶע הֵיילִיגֶע מִצְוֹת, מִיר בֶּעטִין פוּן דִיר הֶער פוּן דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט, וָואס אִין דַיין הַאנְד אִיז דִי זָעלֶע אוּנ דֶער לֶעבִּין פוּן אַלֶע מֶענְשִׁין, מִיר בֶּעטִין פוּן דִיר דוּ זָאלְסְט אָפּ מֶעקִין אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד, אוּנ אַלֶע אוּנְזֶערֶע שְׁטָרֵי חוֹבוֹת, דֶען מִיר הָאבֶּען נִיט מִיט וָואס אַיין צוּ צָאלִין דָאס וָואס מִיר זַיינֶען שׁוּלְדִיג, מִיר זָאלִין חָלִילָה נִיט בַּאדַארְפִין צָאלִין מִיט אוּנְזֶער לֶעבִּין, אוּנ מִיט דֶעם לֶעבִּין פוּן אוּנְזֶערֶע קְלֵיינֶע קִינְדֶער. אוּנ פוּן יֶעצְט אָן אוּנ וַוייטֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפִין לִיבֶּער גָאט מִיר זָאלֶען קֶענֶען דִיךְ דִינֶען מִיט'ן גַאנְצֶען הַארְצֶען, דוּ זָאלְסְט אוּנְז בַּאשַׁאפֶען אַגוּט הַארְץ, מִיר זָאלֶען הִיטֶען אַלֶע דַיינֶע גִיבָּאט, עֶס זָאל בַּיי אוּנְז נִיט זַיין קֵיין קִנְאָה, שִׂנְאָה, מִיר זָאלֶען אֵיינֶער מִיט דֶעם אַנְדֶערֶען טָאן גוּטֶעס, אוּנ טְרַאכְטִין גוּטֶע גִידַאנְקֶען אֵיינֶער אוֹיף דֶעם אַנְדֶערְן, מִיר זָאלִין וֶוערְט זַיין פוּן הַיינְט אָן, אַז דוּ זָאלְסְט מִיט אוּנְז גוּטְס טָאן, אוּנ זָאלְסְט הֵיילֶען אַלֶע צוּבְּרָאכֶענֶע הֶערְצֶער, דוּ זָאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין אַיָאר פוּן לֶעבֶּען, אַיָאר פוּן גֶעזוּנְד, אַיָאר פוּן פַּרְנָסָה, אַיָאר פוּן נַחַת, דוּ זָאלְסְט נִיט צוּ נֶעמֶען אַפָּאטֶער פוּן זַיינֶע קִינְדֶער, עֶס זָאלִין נִיט בְּלַייבִּין חָלִילָה אַלְמָנוֹת אוּנ יְתוֹמִים ווִי אַ שִׁיף אָן אַרוּדֶער, אוּנ

מעשה אלפס

אוּנְזֶער מוּטֶער. שְׁרַייבְּט דִי תּוֹרָה (וַיִמְצָאָה יאָין גָלוּת בָּבֶל) דֶער צֵיילְט אַז עֶר הָאט מַלְאַךְ ה' עַל עֵין הַמַיִם) אַז פוּן קְנוּאַל גִיזֶעהֶען מַרְאוֹת אֱלֹהִים בַּיין וואַסֶער (עַל וואַסֶער הָאט ער זוֹכֶה. גֶעוֶוען צוּ נְבוּאָה נְהַר כְּבָר), משֶׁה רַבֵּנוּ אִין מִדְרָשׁ דֶערְצֵיילְט בַּיידִין מִיט פִיל מַלְאָכִים, יְחֶזְקֵאל הַנָבִיא דִי תּוֹרָה, אַז עֶר אִיז גִיזֶעסִין בַּיין בְּרוּנֶען

וואסער

ווי א שטארע שאף אן א פאסטוך, דו זאלסט ניט צו נעמען עלטערן פון קליינע קינדער. און קינדער פון עלטערין, עס זאל ביי אונז קיין אונגליק ניט גישעהן אין אונזערע הייזער, אונזער בלוט זאל זיין אין גאנצין, מיר ווינען און שרייען היינט. אז אנאנק יאר זאלין מיר שוין מער ניט דארפין שרייען און וויינען חלילה, און דו זאלסט ערפרייען אלע ביטערע הערצער, דו זאלסט יעדערין ערפילען וואס אים פעלט. אלע קראנקע זאלסטו זיי שיקען א רפואה שלמה, זיי זאלען געזונד און שטארק ווערין. אלע וואס זיינען במקום סכנה זאלסטו זיי שטיצען מיט דיין רעכטע האנד, און זאלסט זיי מציל זיין פון זייער גיפאר, אלע עקרות זאלסטו ענטפערין מיט קינדער, און אלע חֲשׁוּכֵי בנים זאלין ערפרייט ווערען מיט זרע של קימא, זיי זאלען מער ניט זיין קיין צו דארטע בוימער, נור ווי בוימער וואס גיבען פרוכט, אלע שוואנגערע פרויען זאלען געווינען אין דער צייט, אן צער, אן חבלי לידה, אן יסורים, אן סכנה, זיי זאלען האבין לעבעדיגע קינדער, און זאלין פון זיי קיין צער גדול בנים ניט האבין, זיי זאלען זיי אויף האדעווען צו תורה ומעשים טובים, זיי זאלען ניט פאר שעמען זייערע עלטערין. זיי זאלען זיין גוט און פרום צו גאט און צו מענשין. רבונו של עולם, גיב אונז אייער וואס מיר זאלין ניט פאר שעמט ווערען, זאלסט אונז היטען פון ארימקייט, מיר זאלען ניט באדארפין אן קומען איינער צום אנדערין, דען די גאב פון אמענשין איז קליין און די שאנד איז זייער גרויס, נאר דו זאלסט אונז ערנערין פון דיין היליגע האנד, דו זאלסט אונז צו שיקען אכשרה און גרינגע פרנסה, אן צער, אן שווערקייטין, אן חלול שבת, אן פארשאפין שאדין דעם צווייטען, רבונו של עולם, דו זאלסט אונז ניט צו נעמען פון דער וועלט פאר דער צייט, ביז האנען מיר וועלין אויסלעבען אונזערע יארין: און אויס האדעווען אונזערע קינדער, און מיר זאלען פון זיי נחת האבען, זיי זאלען גיין אין די רעכטע וועג צו דינען דיר באמת ובתמים, אָמֵן.

מעשה אלפס

וואסער, אין אנפאנג מעשה בראשית אויסערקוואם אויף פיל נוטע גערעדנקען, מערקט אן די תורה (ורוח אלהים מרחפת על פני המים) אז דער געטליכער גייסט שוועבט איבער די טייערע וואסער, דאס ערסטע מערקט ער אן אויף די טייערע מרח פון מנוח, אזוי ווי וואסער מיידעט בין וואסער, ווייל דער וואסער מאכט אויס די הויכע פלעצער, און צייט דיך אלס

הבט משמים וראה, וועה הייליגער גאט פון הימעל אויף אונז אין דער נידער, אזוי ווי די וואסער גייט פון הויך אין דערנידער. וועה ווי מיר שטייען דא פאר דיר ליבער גאט מיט שרעק אונ מיט גרויס ציטערניס, דערבארים זיך אויף אונז. אונ עס זאל אוועק גיין אונזערע פארינגע זינד, אזוי ווי וואסער גייט אוועק, זאלסט אריינוואַרפין אונזערע חטאים אין איין ארט וואס זיי זאלין שוין מער ניט קומען, אזוי ווי די וואסער גייען, אונ פאלין אריין אין טיפען ים. מיר האבין פיל געזינדיגט. אבער יעצט איז אונזער הארץ קלאר ווי דאס וואסער. טו מיט אונז גינאד פון וועגין דיין הייליגע תורה וואס זי איז געגליכען צו וואסער. דען די תורה קען מען ניט מקיים זיין אין קבר. זי איז ניט גיגעבען געווארען פאר טויטע. דרום לאז אונז לעבין, מיר זאלען זי מקיים זיין אונ גוטעס טאן אויף דער וועלט ווי מיר קלערין. מיר זאלין פאריכטען וואס מיר האבען ביז יעצט קיילע געמאכט, הושיעה יי', העלף אונז גאט צו דינען דיך מיט דעם גאנצין הארצין. מיר זאלען פארברייגען אונזערע יארין אין פרומקייט אונ אין ערליכקייט. אונזער עלטער זאל מכפר זיין אויף אונזער יוגענד, אונ זאלסט אונז ניט ברייגען לידי נסיון. מיר זאלען ניט קומען לידי בזיון, אונ מיר זאלין חלילה צוא דער עלטער ניט באדארפין אנקומען צוא קינדער אונ צו קרובים, אונ צו די גאב פון א מענטשין, מיר זאלין אויסלעבין אונזערע יארין מיט אונזערע מאנען, מיר זאלין חלילה ניט אפגערסין ווערין אייגער פון דעם אנדערין, דו זאלסט אונז ניט אוועק ווארפין צו דער צייט פון אונזער עלטער, דוא זאלסט אונז ניט פאר לאזין ווען מיר וועלין שוין זיין שלאף, מיר זאלין זיין מיט דעם גאנצין זינען ביז די לעצטע מינוט, מיר זאלין קיין צער ניט האבין פון אונזערע קינדער אין גאנצין לעבין, מיר זאלין קיין צער ניט ווען אין אונזער גאנצע פאמיליע, אונ אין אונזערע אלע גוטע פריינד, אונ אין כלל ישראל אויף דער גאנצער וועלט, חדש עלינו, באניי אויף אונז ליבער גאט, דעם נייעם יאר, אז עס זאל זיין א יאר פון ברכה,

מעשה אלפס

וואו נידעריגער איז, אזוי איז דער בורא נגלה צו דער תורה, פאלגין אלעם וואס ב"ה ושוכן את דכא ושפל רוח) משרה די לערינט אים צו זיין עווינגען גליק, זיין שכינה נור בייא דעם וואס צו ברעכט אונ דאדורך איז ער מקבל אויף זיך עול דין הארץ דורך דעם קול שופר אונ ווערט מלכות שמים, זיין א טרייער דינער צום

וועלט

עֶס זָאל חָלִילָה קֵיין הוּנְגֶער נִיט זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט, עֶס זָאל זַיין אַ יָאר פוּן פַּרְנָסָה, אוּנ פוּן גוּטֶע גִישֶׁעפְטִין, אַ יָאר פוּן שָׁלוֹם אוּנ פוּן מְנוּחָה, אוּנ עֶס זָאל חָלִילָה קֵיין מַגֵּפָה נִיט זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּנ קֵיין שׁוּם שְׁלֶעכְטֶע אִיבֶּערְגַאנְג, אוּנ קֵיין שׁוּם צָרָה, אוּנ מִיר זָאלִין אַלֶע זַיין גֶעהִיט פוּן שָׁאדִין, פוּן פַייֶער אוּנ וַואסֶער, אוּנ פוּן אַלֶע בֵּייזֶע בַּאגֶעגֶענִישׁ, אָמֵן.

שְׁמַע קוֹלֵנוּ, הֶער צוּא אוּנְזֶער שְׁטִים גָאט אוּנְזֶער גָאט, פַאר נֶעם אוּנְזֶער גִישְׁרַייא, הָאבּ אוֹיף אוּנְז רַחֲמָנוּת אוּנ נֶעם צוּא אוּנְזֶער גִיבֶּעט וָואס מִיר בֶּעטִין דָא בַּיי דִיר בַּייא דֶעם וַואסֶער, וָואס מִיר זַיינֶען גִיקוּמֶען בֶּעטַייעֶן דַיין קֶענִיגְרַייךְ, וִוי עֶס אִיז גִיוֶועזִין פַאר צַייטִין דֶער שְׁטַייגֶער אַז מֶען פְלֶעגְט זַאלְבֶּען אַיין קֶענִיג בַּיי דֶעם וַואסֶער, נֶעם צוּ אוּנְזֶער תְּפִלָּה מִיט רַחֲמִים מִיט בַּאוִוילִיגוּנְג אוּנ דֶער מָאן אוּנְז הַיינְט דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין וָואס דוּ הָאסְט זֵיי גִיעֶנְטְפֶערְט בַּיי דֶעם וַואסֶער (בעת פרעה האט זיי נאך געיאגט ביין ים סוף), דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן נֹחַ הַצַּדִיק וָואס דוּ הָאסְט אִים גִיהָאלְפִין אִין וַואסֶער (ער איז גירעטעט געווארען פון מבול), דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ, וָואס מֶען הָאט אִים אַרַיין גִיוָוארְפִין אִין קַאלְךְ אוֹיבִין, אוּנ דוּ הָאסְט פַאר לָאשִׁין דֶעם פַייֶער וִויא מִיט וַואסֶער, דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן דִי עֲקֵדָה וָואס דֶער שָׂטָן הָאט גִימַאכְט אוֹיפִין וֶועג אַ טַייךְ וַואסֶער, אוּנ אַבְרָהָם אָבִינוּ מִיט יִצְחָק'ן זַיינֶען גִיגַאנְגֶען בִּיז הַאלְז אִין וַואסֶער (אונ ער האט מתפלל גיוועזן הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש), דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן יַעֲקֹב וָואס דוּ הָאסְט אִיהם גִיעֶנְטְפֶערְט בַּיי דֶעם בְּרִינֶעם וַואסֶער, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ גִירַאנְגִילְט מִיט דֶעם מַלְאָךְ בַּיי דֶעם וַואסֶער (נחל יבוק), דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן משֶׁה וְאַהֲרֹן אוּנ כְּלַל יִשְׂרָאֵל וָואס דוּ הָאסְט זֵיי גִיטָאן גְרוֹיס וואוּנְדֶער אוּנ גִיגֶעבִּין אִין דֶער מִדְבָּר וַואסֶער, דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן יְהוֹשֻׁעַ וָואס דוּ הָאסְט אִים גִישְׁפָּאלְטִין דֶעם יַרְדֵן אוּנ אִיז אִרִיבֶּער דֶעם וַואסֶער, דֶער מָאן אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אוּנ אֱלִישָׁע הַנָּבִיא וָואס זֵייא הָאבִּין

מעשה אלפס

וֶועלְט-קֶענִיג אוּנ בַּיי דֶעם טַייךְ וֶוערְט ווִי מְ'הָאט גִיזַאלְבְּט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע"ה דָאךְ פַאר פֶּעטֶעטִינְט דֶער קַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת בַּיין קְוַואל גיחון). אוּנ וֶוען מֶען וֶועט נָאךְ שָׁמַיִם, וַוייל דֶער מִנְהָג בַּיי אִידִין אִיז בַּיין טַייךְ פַאנְגֶענְדִיג פִישׁ, מֶערְקְט דָאס גִינֶוען צוּ זַאלְבִּין אַמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בַּיין טַייךְ אַן אַוֶועק צוּ וַוארְפִין דִי נַאוּחַ פִיט דֶעם

שמאלץ

גיטאן וואונדער ביי דעם וואסער, דער מאן אונז דעם זכות פון אלע
חסידים און נעם צו אונזער תשובה און זאלסט אונז אן חתמ'ענען
א גוט יאר, אונז און אונזערע מאנען און אונזערע קינדער, און אונזער
גאנצע פאמיליע און אלע אונזערע גוטע פריינד בתוך כלל ישראל,
און ווען עס איז חלילה נגזר געווארען אויף אונז א גזר דין און דער
מדת הדין ברענט ווי אפייער, זאלין דיינע רחמנות פאר לעשין אים
ווי וואסער, און דו זאלסט אויף זוכין אלע אונזערע זכיות, דער זכות
פון אונזערע אייגענע מצות, דער זכות פון אונזערע קליינע קינדער
וואס זיינען פון זינד ריין ווי וואסער, דעם זכות פון וואס מיר גיבין
זיי לערנען דיין הייליגע תורה וואס זי איז גיגליכען צו וואסער, זאלסט
אויף אונז דער וועקין דעם זכות פון אונזערע עלטערין, דיא אוים
גילייטערטע נשמות, דעם זכות פון אלע צדיקים און צדקניות וואס
אין גן עדן, און זאלסט אונז אן שרייבין מיך מיט מיין מאן און מיינע
קינדער אין דעם בוך פון לעבין, אמן.

אנא ה', איך בעט דיך גאט, דער גרויסער און שטארקער און
אלמעכטיגער, נעם צוא מיין תשובה וואס איך האב יעצט
חרטה אויף מיינע זינד מיט דעם גאנצין הארצין, דוא ווייסט דאך
אונזער קערפער, עס איז ניטא א מענטש אויף דער וועלט וואס זאל
טאן נאר גוטס און זאל ניט זינדיגין, און דעריבער האסטו אונז געגעבין
די הייליגע ימים נוראים מיר זאלין ניט פאר פאלין ווערין אין אונזערע
זינד, מיר זאלין תשובה טאן, ווי עס שטייט געשריבען דורך דיינע
הייליגע נביאים "כי לא תחפוץ במות המת", דו ווילסט ניט אז דער
מענטש זאל שטארבין, נור ער זאל תשובה טאן און חרטה האבין
אויף זיינע זינד, און זאל בלייבין לעבין, דרום זאלסטו צונעמען
מיין גיבעט און מיין תשובה צווישין די תפלות פון כלל ישראל,
פון אלע צדיקים וצדקניות, און זאלסט מיך לאזין לעבין, און דוא
זאלסט עפענען דיינע טויערין פון רחמים צו כל ישראל און צוא מיר

מעשה אלפס

שטאלץ (כי לא ידע האדם את עתו כדגים
הנאחזים כו'), ווייל דער מענש ווייס ניט
וואס א ווילע שפעטער קען מיט אים
פאסירען, ווי די פיש וואס שווימען רוהיג
אין טייך און פלוצלונג ווערין זיי געפאנגען
אין נעץ (ומצודה פרוסה על כל החיים),

אויך מערקט דאס אן, אז אלע וועלטליכע
פערגעניגען וואס זיי זיינען ניט נאך דעם
איידעלען געשמאק פון דער תורה הקדושה
און דער קינסטליכער קערפער איז
זיך מיט דעם מחיה איז דאס פאר די
איידעלע געפיהלען פון די נשמה יסורי
מות

אויך, דער האט מיין מזל אות דעם מזל פון מיין מאן אות מיינע קינדר, דער לייכט ווייערע אויגן אין דיין היילגע תורה, אונ דער הויב דעם מזל פון כלל ישראל, גיב ווי חן אין די אויגען פון דעם מלך אונ זיינע שרים, אונ זאלסט אונז בויען דיין היילגען בית המקדש, אונ מיר זאלען דאס זוכה זיין צו זעהען מיט אונזערע אויגין במהרה בימינו, אמן:

תְּחִנָּה פוּן עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה:

אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי, ווען איך טו זיך דיזעס ערמאנען, אזו באגיס איך מיך מיט טרערין, אז איך האב מיין תכלית גישטעלט אויף דער וועלט, נאר ועגין פרנסה, אונ איך האב גאר ניט אויס גירעכינט, אז איך וועל פאר דעם משפט פון דעם יום הדין גיבראכט ווערין, אונ איך וועל מוזין אויף אלע מיינע מעשים דין אונ חשבון אפגעבין אויף יענער וועלט, איך האב גאר ניט גיטראכט, אז דעם מענשינס לעבין אויף דער וועלט איז גאר ניט גיאכט, דען ווען ער לעבט שוין אפילו טויזינד יאר, איז גלייך אין דיינע אויגען ווי דער געכטיגער טאג, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק (כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול), (אדם) ווי זאל דער מענטש ניט זארגין, אז אלע טאג דארף ער זיך ריכטען צום טויט, (עד שובו לעפרו לא ישקוט) ביז זיין אומקערין זיך צו דער ערד, קען ער ניט רוען, טאג אונ נאכט טראכט ער ווי ער זאל זיין שפייז בעקומען, אונ איבער דער ביטערער פרנסה, קען ער דיך ליבער גאט ניט דינען; דרום בעט איך דיר היילגער גאט, דו זאלסט אונז צו דעם נייען יאר אנשרייבין צו איין גרינגע פרנסה, עס זאל זיין פון דיין מילדע אונ געטרייע האנד, אונ ניט פון א מענשינס האנד, (אוי לי) וויי איז צו מיר אויף מיינע יארין, וואס איך האב פארבראכט אין ליידין, ווי עס שטייט אין ספרי מוסר, (טוב שלא גברא משנברא ליום צרה ועברה) עס וואלט בעסער גיוועזן, אז מען זאל

מעשה אלפס

מות, אזוי ווי די פרישע לופט וואס מיר אין תורה, הכלל וואסער האט אין זיך לייפען איר אטהעמען זיך מחיה זיין, א גרויסע סגולה צו בעגייסטערין דעם איז דאס פאר די פיש אפיינינונג צום מענשין, אונ דאס פאדערט זיך זייער טויט, אונ אזוי ווי די פיש קען ניט לעבין ראש השנה, ווי די חז"ל זאגען (אמרו אין וואסער, אזוי קען די נשמה ניט לעבין לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם).

גאר ניט בעשאפען ווערין אידער בעשאפען ווערען צו אין טאג פון ליד, דען דעם מענשינס טעג זייגען וויינציג אונ שלעכט, אונ גייען גיך אוועק זא ווי איין בליץ, אונ צום סוף מוז ער ערשט חשבון געבין פאר גאט ב״ה, אויף אלע זיינע מעשים וואס ער האט איטליכען טאג גיטאן, אונ אויף אלעם קען ער ניט לייקענען, דען זיינע מעשים זיינען אויפגעשריבען מיט זיין אייגענע האנד, אונ אלע רגע איז ער ניט זיכער, טאמער הייסט מען אים אויף יענער וועלט גיין גיכער, אונ ער האט ניט אנגיבריים קיין שפייז (דאס איז מצות ומעשים טובים) צו אזא גרויסע אונ אלאנגע וועג, אונ פון זיין עשירות געמט ער גאר ניט מיט זיך, ער בלייבט נאקעט פון אלעם, ווי עס שטייט (ערום יצא מבטן אמו וערום ישוב שמה) נאקעט איז ער ארוים פון זיין מוטערס בויך, אונ נאקעט טוט ער זיך אומקערין אין דער ערד אריין, פלוצלונג ווערט ער באצוואונגען אין א בייזין נעץ א) דאס איז דער פינשטערער טאג, פון יום המיתה, דאס איז דאך אזא טאג וואס השי״ת נעמט אפ חשבון אויף אלעם, וואס ער האט געטאן אויף דער וועלט, דאס איז אזא טאג, וואס ער מוז אוועקגיין פון זיין ליכטיגע הויז אין פינשטערע גרוב, דאס איז אזא טאג וואס די אויגען ווערען בלינד, די אייגענע קינדער אונ די פריינד ווערין ביי אים ניט דערקענט. דער מענש זאל דאס אין דעם געדאנקען נעמען, וועט ער זיין צייט פון זיין לעבען ניט פארברייגען מיט׳ן יצר הרע. אויך זאל ער גידיינקען, אז ער איז ארוים געקומען פון א טפה סרוחה, אונ אלע טאג זאל ער פארשטעלין פאר זיך די גרוב פון זיין קבר, אין וועלכע מ׳וועט אים ברייגען, אין אזא ארט וועלכע עס איז רמה ותולעה. אויך זאל ער גידיינקען אז ער וועט מוזין אפגעבין דין וחשבון אויף אלע זיינע זינד פון זיין גיבארין טאג אן ביז דעם טאג וואס ער ווערט פון דער וועלט פארלארין, אלע טעג אונ נעכט פון זיין לעבין, אפילו ווען ער לעבט שוין אפ הונדערט יאר,

כעשה אלפס

א) ווי קהלת זאגט (כי לא ידע האדם את עתו) א מענש וויים ניט זיין צייט הנאחזים במצודה רעה) ווי די פיש וואס איז דאס גאר אויף אים אשטריק, (כדגים אפילו וואס אים שטעלט זיך פאר שווימט אין טייך אונ זעט פון וויטען א גליקליכע צייט, עס דוכט זיך אים אז א ווערימעל, חאפט ער אים אריין אין ער חאפט דא דעם גליק, אונ אם ענדע מויל מיט פרייד, אונ דא געפינט ער זיין

פרוויער

זיינען זיי אויך הבל הבלים, זיי גייען אוועק אין צרות אונ אין ליידין, ער האט ניט קיין מנוחה, ביז ער שלאפט שוין אין קבר, אבער וואויל איז דעם מענשין, וואס ער פארברייננט זיין צייט אין תורה אונ אין מצות ומעשים טובים, דען דאס טוט אים באגלייטין אויף די אמת'ע עולם, דרום בעט איך דיך ליבער גאט (אל תקחני מהעולם הזה קודם זמני) דו זאלסט מיך ניט אוועק נעמען פון דער וועלט פאר מיין צייט, כדי אז איך זאל קענען תשובה טאן אויף מיינע עבירות, אונ איך זאל גוטס טאן אויף דער וועלט, אום איך זאל ניט פארשעמט ווערין אויף יענער וועלט, בעוויז מיר דיין חסד, ווען איך לעב נאך, (היספר בקבר חסדך ואמונתך באבדון) וועט מען דערציילט ווערען אין קבר דיין חסד מיט דיין ווארהייט? (מה אנו מה חיינו) וואס איז אונזער לעבין, אונ וואס איז גיאכט אונזער עשירות, וואס מיר זאלען זיך דערמיט איבער נעמען, ווי עס שטייט (אדם ביקר בל ילין) ווען אפילו דער מענש איז אין גרויס עשירות, איז ער ניט זיכער מיט דעם איבער צו נעכטיגען, איינער טוט איינזאמלען פיל געלט, אונ ווייסט ניט נאכהער ווער עס וועט דאס ירשנען? (יצבור ולא ידע מי אוספם) היינט וואס איז מיין האפענונג ניט מער, נאר (מכל פשעי הצילני) פון אלע מיינע זינד זאלסטו מיר מציל זיין, צו דיר ליבער גאט טו איך האפען, דען דו ביזט (שומע אל אביונים) דו פאר נעמסט די גישריי פון די אביונים, (שור נא בעניי ואל תשור אל עוני) באטראכט מיין ארימקייט, אונ קוק ניט אין מיינע זינד, אונ שרייב אונז אן צום לעבען, גאט דו שפייזט דיא גאנצע וועלט מיט דיין גרויס דערבארימקייט, גיב אונז אזא פרנסה אז אונזערע מאגען אונ אונזערע קינדער זאלען ניט בעדארפען מבטל זיין דיין תורה לערנען, אז מיר זאלען דיך רבונו של עולם דינען מיט איין פרייליך הארץ, אונ זאלסט אונז געבען איטליכען באזונדער זיין פרנסה פון דיין מילדע האנד, אז קיינער זאל ניט באדארפין אנקומען צו א צווייטין, אמן סלה.

מעשה אלפים

פרויער אונ לייד, ווייל אין דעם ווערימעל אז ער פאר דינט פיל געלט אונ גייט מיט איז אנגיבינדען א קרוצינגל פון ווענדע, פרייד אונ דא לויערען אויף אים גזלנים וואס פאר צעפענט זיך אים אונ ער ווערט צו נעמען ביי אים די געלט מיטן לעבן גיפאנגין, אזוי איז דער מענש עס טרעפט צו זאמען,

אום צו פאר שטיין דעם ענין פון כפרות ערב יו"כ, וועלין מיר פריער עטוואס ערקלערין דעם ענין פון דיא צוויא ציגאלאך וואס איז פאר גיקומן אין די עבודה וואס דר כהן גדול האט גיטאן יום כפור, ער האט גימאכט אויף זיי א גורל, אויף וועלכע ציקעלע עס איז ארויס דער צעטעלע (לה' חטאת) האט ער גיקוילעט אונ אריין גיטראגען איר בלוט אין קדש הקדשים אונ גישפריינגט ענטגעגין כפורת וואס אויפ'ן ארון הברית, נאכהער אין היכל אויפ'ן פרוכת נאכהער אויפען גאלדענעם מזבח, אונ אויף דיא ציקעלע וואס איז גיפאלין דער גורל לעזאזל' האט דער כהן גדול אנגישפארט זיינע ביידע הענד אויף איר קאפ אונ האט זיך מתודה גיוועזן אלע זינד אונ די פערברעכונג פון אידין, אונ האט די ציקעלע מיט די זינד אוועק גישיקט דורך א שליח אין וויסטען מדבר. אונ דער שליח איז ארויף מיט דיא ציקעלע אויף א שפיציגען בארג, אונ האט איר א שטויס גיטאן אויף הינטער אונ זי האט זיך צו שאטין גלידער ווייס. אונטער די פיל גידאנקען וואס איז מרומז אין דעם (גיוואהנליך אז די תורה האט דאס ניט גיזאגט, מהסתם האט דאס פיל וויכטיגע בעדייטונגען) קען מען זאגען אויך דעם טעם. מיר זעהען אין דער וועלט ניט זייער פיינע קינדער, נוטע קעפ אונ ווארימע בלוט, איז ווען מ'זאל אויף זיי גוט אכטונג געבין אונ פירין זיי אין גראדע וועג, קען פון זיי ארויס קומען די וויכטיגסטע מענשין צו גאט אונ צו לייטין; ווען אבער מ'גיט ניט אכטונג אויף זייא אונ מ'לאזט זייא שפרינגען ווי די ציגען, פאר קריכען זיי הלילה אין אלע אונגליקען, זיי ווערין זוללים וסובאים אונ נאכהער ווערין זיי גנבים אונ גזלנים (אום נאך צו געבין זייערע טרייפע הערצער), נאכהער ווערין זיי אנארכיסטען, אונ דער סוף פון זיי איז, אז די עלטערין ווייסין ניט אין וועלכע וויסטע ערטער זייערע קינדער ווערין צו שאטין, אונ זייער טויט איז א כפרה פארין כלל ישראל, ווייל דער כלל ישראל לידעט זיך גינוג און פון זיי (דם הם המבאישים את ריח ישראל בעיני המלך והשרים כידוע)

די חכמי המדרש האבין דאס אין גיפאסט אין די רייד פון אונזער מוטער רבקה, בעת זי האט משתדל גיוועזן אז יעקב אבינו זאל נעמען דיא ברכות פון פאטער יצחק, האט זי אים גיזאגט (לך נא אל הצאן) גיי צוא די שאף (באטראכט די אומה הישראלית וואס זי איז גיגליכען צוא צאן) אונ נעם מיר פון דארטין צוויי גוטע ציגאלאך, זאגט דער מדרש (טובים לך וטובים לבניך) זיי וועלין זיין גוט פאר דיר (דו וועסט דורך זייא נעמען די ברכות) אונ זיי וועלין זיין גוט פיר דיינע קינדער (דורך זיי וועט פאר געבין ווערין זייערע זינד יום כפור). אין ציקעלי וועט פאלן אויף איר דער

גורל

נורל לה׳, כלומר, צווישען דיזע קינדער וועלען זיין פיל צדיקים וחסידים וואס מיט זייערע גוטע פייהיגקייט און ווארימען בלוט *) וועלען זיי גיין גלייך אין קודש הקדשים, דאס הייסט מיט ווארימקייט און מסירת נפש וועלען זיי זיך אפפערן פאר אלע הייליגקייט, פאר דעם כבוד התורה און כבוד שמים און פאר דעם כבוד פון די אומה הישראלית, וועלען זיי מגין זיין אויפ׳ן כלל ישראל אין גוטין זייט, כלומר, זייער תורה און מעשים טובים וואס זיי האבין געטאן מיט ווארימקייט און מסירת נפש וועט פאר קומען פאר השי״ת אין קודש הקדשים מכפר צו זיין אויפ׳ן כלל ישראל, אום ווירקען א שנת חיים, א שנת פרנסה וגזרות טובות, אויך וועלען זיך געפינען ביי אידין רשעים וואס וועלען בענוצין זייערע ווארימע בלוט און לעבעדיגקייט אין לינקען זייט, ווי עשו איש שעיר (שעיר המשתלח) וואס ענטלויפט פון בית המקדש (פון די בתי כנסיות ובתי מדרשות), ער וויל ניט זיין ווי יעקב אבינו (איש תם יושב אהלים) נור „איש שדה׳ לויפען אין ווילדע פלעצער, און ער איז אויך אמכפר, אבער אין זייער אפרוועדיגען ארט, דורך זייערע בייזע מעשים ווערט נגזר גזרות רעות אז אידין זאלין חלילה פאלין אונטער די ידי עשו (איש שעיר), און דאדורך ווערט אחל פון אונז, און איבער הויפט פון אונזערע קינדער, זייערע בייגער ווערט חלילה צוא שאטין אין אלע ווילדע ערטער, און דער גרויסער צער איז דיא כפרה **).

צו דעם אנדיינקונג פון די צוויי שעירים (וואס זיי מאבין אויפמערקזאם אויף זייער אוויכטיגען רעיון) האבין דיא ראשונים נאבין חרבן הבית מתקן געווען כפרות, אום נעקליבין איין בעל חי וואס ער האלט איין אין זיך דעם גאנצין גידאנקען פון די צוויי שעירים, דער בעל חי וואס אבאלבין מעת לעת איז ער דער סימבאל פון אצדיק (לה׳) און דעם צווייטין האלבין מעת לעת איז ער פונקט פארקערט, און איז דאן דער סימבאל פון גרעסטין רשע (לעזאזל), דאס איז דער האן, ביי טאג איז ער אנרויסער הולטיי (אין לך זנאי בעופות יותר מן התרנגול) און ער טרייזט אן די גאנצע וואס השי״ת בעס׳ת אויף דער וועלט, ווייל דיא אומ-גיראסיגהייט און הולטייסטווע איז די מוטער פון אלע זינד, דאס ברייננט צוא אלע

אונגליקען

*) די בלוט פון אציקעלע איז גלייך צו מענשין בלוט, דרום האבין די שבטים איין ניטגעקס יוסף׳ם העמדעל אין די בלוט פון א ציקעלע.

**) געוואהנליך אין אלע צייטין זיינען דא רשעי הדור, (שעיר עזאזל) נור ווען אידין זיינען געווען פרום איז געווען די גרעסטע טייל צדיקים וואס האבין געאפפערט זייער לעבין און זייער בלוט פאר דעם כבוד התורה וכבוד האומה (שעירי חטאת), איז דער גורל לה׳ פארניקומען אין דערבטע האנד, צו ווייזען אז די פאלק איז רובן צדיקים, ולהיפך חלילה עלה העזאזל ביסין, וד״ל.

אונגליקען, בלעם הרשע האט קיין אנדער עצה ניפונען אום גליקליך מאכין אידין נור מיט הולטייסטווע (לזנות אל בנות מואב), דרום רופט זיך בלעם „נאום הגבר" (גבר איז דער טייטש אהאן), דער הולטיי לבד וואס ער איז רע לשמים, האט ער אויך עין רעה לבריות, דער האן האט פי נט זיין ברודער אשנאת מות (סלחמת התרנגולים) (תלמידיו של בלעם הרשע עין רעה היפך מתלמידיו של אברהם אבינו „עין טובה") אונזבייא נאכט איז ער פונקט דער היפך, דאן ענטזאגט ער זיך פון אלע הולטייסטווע, אונ קריגט ליב אלעמען, ניט אזוי במחשבה נאר אפילו במעשה. ער ווערט גאר איין עסקן צבורי (מאן פארין כלל), ער שטייט אויף פונקט האלבע נאכט (צו חצות) אונ זאגט שירה „שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד" (ווי עס שטייט אין פרק שירה), ער רופט אוים אונ איז מודיע אז יעצט איז איין „עת רצון וואס השי"ת אין גן עדן איז זיך משתעשע מיט די צדיקים, דרום איז יעצט זייער מסוגל אז תלמידי חכמים זאלין אויף שטיין לערנן. ווי דוד המלך פלעגט טאן (חצות לילה אקום כו'), איינפאבע אידין זאלין אויף שטיין זאגין תפלות ותחנונים (קומי רוני בלילה לראש אשמורת), בוועררן זאלין אויף שטיין צו זייער ארבייט, ער דער מאנט ווי שלמה המלך'ס ווערטער (עד מתי עצל תשכב!), בכלל דער האן וואס האט אין זיך בידע איינגעשאפטין קוקט אביין „אין בני אדם", אויב דער וואס האלט אים איז א מענש וואס זיינע הויפט מעשים זיינען ניחען ווי א מענש דארף זיך פירן, אונ מיט זיין נאמען „אדם" איז ער (אדמה לעליון), נור וויל אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, איז ער דורך ניפאלין אין קליינע פעלערין, דאן איז ער זיין כפרה העגדיל „זה תמורתי" (דער לשון „תמורה" איז אבעל חי אויף אבעל חי), אבער ווען דער „אדם" איז נאר פון די (יושבי חושך וצלמות) ער איז ניגאנגען אגאנץ יאהר אין אפינסטערע ווענ, דיין „אדם" בעדייטעט נור אויף לשון אדמה (ער איז אשטיק ערד), דא איז נור (זה חליפתי) „חליפין" איז אויף א העכערע זאך, וויל דער האן איז פיל חיכטיגער פאר אים, ווי מיר זאגין אין תפלת זכה (ואפילו כבהמה לא הייתי), דאס איז א גרויסער סוחר פארין מענשין ער זאל בעת מעשה (פון כפרות שלאגן) צו ברעכן זיין הארץ אונ חרטה האבין אויף זיין שלעכטין פירונג וואס ביז העד, אונ בעטין רחמים ביי השי"ת אז סיי „זה חליפתי" אונ סיי „זה תמורתי" זאל אלעם זיין „זה כפרתי" (זה התרנגול ילך לשחיטה) אט די הולטייסטווע, די שלעכטע דרכים זאלין ניקוילעט (בעטייטנט) ווערין פון היינט אן, אונ איך זאל גיין לחיים טובים וארוכים אין א גוטע ווענ; וואס זאל ברייננען אויף מיר אונ אויף אלע אידין שלום וברכה, אמן

מען נעמט די כַּפָּרָה אין דער רעכטע האנד אונ מען זאגט. נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ׳ נאכהער זאגט מען דאס דריי מאל:

בְּנֵי אָדָם יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת, אֲסִירֵי עֳנִי וּבַרְזֶל: יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת, וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: אֱוִילִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם, וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: כָּל אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם, וַיַּגִּיעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת: וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַּר לָהֶם, מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם, וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַייָ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף, לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ: וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר, פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת, מָצָאתִי כֹפֶר:

עברי פייטש

בְּנֵי אָדָם, די מענשין וועלכע זיצען אין דער פינסטערנעס אין דונקעלין געפינקנעם, געבונדין אין אייזערנע קייטין אונ געפייניגט, (ווען זיי ווערין אונטערטעניג אונ בעטין רחמים) ווערט גאט זיי הערוים פירען פון די פינסטערנעס אונ טויט שאטין, אונ זייערע בענדער (קייזין) ווערט ער צו רייסן, (אֱוִילִים) די דומע מענשין וואס צו ליב זייער אינארטיגען פירונג אונ צוא ליב זייער פערברעכין ווערין זיי פון איינער קראנקהייט גיפלאגט, (כָּל אוכל) יעדע שפייזע פערעקעלט זייער זעלע, אונ זיי גרייכען שוין ביז די טויערין פון טויט. (וַיִּזְעֲקוּ) ווען זיי שרייען און בעטין צו גאט אין זייער נאטה, רעטעט ער זיי פון זייער אנגסט, (יִשְׁלַח) ער בעפעהלט און היילט זיי אונ רעטעט זיי פון נידערין אין גרוב. (יודו) דאן דאנקען זיי גאט פיר זיין גנאדע אונ זיינע וואונדער וואס ער טוט מיט'ן מענשן, (אִם יֵשׁ) ווען עם איז דא אויף אים איין מַלְאָךְ וואס רעט גוטעם פאר אים, איינער קעגין ניינהונדערט ניין אונ ניינציג שלעכטע מַלְאָכִים, (אפירשפרעכער, אפארשפייער) וואס דער מַלְאָךְ איז אנגיברייט צו זאגין אויף אים זיין רעכטפארטיגקייט, זיינע גוטע מַעֲשִׂים וואס ער האט גיטאן. (וַיְחֻנֶּנּוּ) טוט גאט געגעדיגען דעם מענשין אונ זאגט צו דעם מַלְאָךְ מֵלִיץ, ליז אוים דעם מענשן פון צוא נידערין אין גרוב, איך (גאט) האב גיפונען איין אוים לייזונג פאר אים.

ווען איין נקבה שלאָגט כפרות פאַר זיך אַליין זאָל זיא דאָס זאָגען דרייא מאָל:

זאת חליפתי. זאת תמורתי. זאת כפרתי. זאת התרנגלת תלך לשחיטה, ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום:

ווען מ׳שלאָגט כפרות פאַר זיך מיט נאָך איינעם זאָלין זיי דאָס זאָגין דריי מאָל:

זאת חליפתנו. זאת תמורתנו. זאת כפרתנו. זאת התרנגלת תלך לשחיטה, ואנחנו נכנס ונלך לחיים טובים ארוכים ולשלום:

אַיין אשה מעוברת זאָל נעמען אַהון מיט אַהאָן, אויב זי טראָגט אַ מיידיל איז די הון פאַר בּיידין, אונ אויב אַיין זכר איז דער האָן פאַר דעם זכר.

אלו חליפותינו. אלו תמורותינו. אלו כפרותינו. אלו התרנגולים ילכו לשחיטה, ואנחנו נכנס ונלך לחיים טובים ארוכים ולשלום: (דריי מאל)

עברי טייטש

(זאת חליפתי) דאָס איז מיין אוים בּיטונג, דאָס איז מיין אָבּוועכּסלונג, דאָס איז מיין פאַרגעבּונג. דיזע הון וועט צו דער שחיטה גיין *), אונ איך וועל גיין צוא אריכות ימים אין גוטעם אונ אין פרידען. דריי מאל.

(זאת חליפתנו) דאָס איז אונזער אוים בּייטונג, דאָס איז אונזער אָבּוועכּסלונג, דאָס איז אונזער פער-געבּונג, דיזע הון וועט צו דער שחיטה גיין*), אונ מיר וועלין גיין צו אריכות ימים אין גוטעם אונ אין פרידען. דריי מאל

(אלו חליפותינו) דיזעס זיינען אונזער אויסבּייטונג, דיזעס זיינען אונזער אָבּוועכּסלונג. דיזעס זיינען אונזער פערגעבּונג. דיזע עופות וועלין צו דער שחיטה גיין*) אונ מיר וועלין גיין צו אריכות ימים אין גוטעם אונ אין פרידען. דריי מאל.

---

*) (ווען מ׳שלאָגט כפרות מיט געלט, זאָגט מען) דיזע געלט וועט אויף צדקה גיין.

רבש"ע, אב הרחמים, ערבארמיגער פאטער, דו ערבארימסט זיך
אפילו אויף דעם זינדיגען מענשין, אונ דו ווילסט ניט ער זאל
שטארבין, נור ער זאל תשובה טאן (אוועק ווארפין זיינע בייזע מעשים) אונ זאל
לעבין, ערבארעם זיך אויף מיר מיט מיין מאן אונ קינדער, אונ אזוי
ווי איך האב געשיקט קילין די כפרות, אזוי זאלסטו מיר העלפין עס
זאל גיקילעט (אב גיטאן) ווערין פון מיר דער שלעכטער האראקטער פון
האן וואס ער איז זייער אויסגילאסין, אונ קען ניט אן זעהן זיין אייגענעם
ברודער, זאלין די מדות רעות (וואס זיי זיינען די מוטער פון אלע זינד)
אויס גיראטעט ווערין פון מיין הארצין, אונ איך זאל זיך אנהייבען פירען
פון היינט אן אין די וועג פון צניעות אונ גוטהערציגקייט צו אלע
מענשין, ווי אונזער מוטער שרה איז געווען אגרויסע צנועה אונ אגוט-
הערציגע, וואס מיט אירע גוטהערציגקייט האט זי מקרב גיוועזן פיל
נפשות צו די ריינע אמונה פון בורא יחיד, אונ אלעס התחלה (אריין
טרעט) אין די גוטע וועג פון גוט הערציגקייט (וואס דאס איז די מוטער
פון אלע מדות טובות) מאך איך ביי זיך אפעסטין בעשלוס מוחל צו זיין
אלע מענשין וואס האבין געזינדיגט קעגין מיר, אונ אזוי ווי איך בין
זיי מוחל אזוי זאלסטו אריין געבין ארצון אין הארץ פון די מענשין וואס
איך האב געזינדיגט קעגין זיי, אז זיי זאלין מיר אויך מוחל זיין *), אונ
אזוי ווי מיר זיינען זיך מוחל איינע די אנדערע, אזוי זאלסטו ליבער
הארציגער גאט אונז אויך מוחל זיין וואס מיר האבין קעגין דיר

מעשה אלפס

אין די גרויסע שטעט וואס ערב יו"כ צו כפרות ווערט אגרויסע איינגעשאפט אונ די שוחטים זיינען וואכעדיג אגאנצע נאכט, אין דער וואס מיידעט אוים שלאגין כפרות מיט איין עוף נור מיט געלט איז מה טוב, אונ ווען ער דארף שעכטין איין עוף לכבוד די סעודה, איז גלייבער אליין מיט גיין אין בית השחיטה, ניט פארלאזין זיך אויף די משרתת, כמה יראים ושלמים זיינען זיך אזוי נוהג, ווייל אין אגרויסע איינגעשאפט קען חלילה טרעפין פיל מכות, ומצוה נוררת מצוה, אז ער וועט אליין זיין אין בית השחיטה וועט ער קריגען אכבוד די ברכה פון כסוי הדם. — דער מנהג איז ארוים צו ווארפין די גידערים פון די כפרות וואס דאס מערסטע פיקען די עופות פון פרעמדע, הייסט דאס זיי ווערין גישפייזט פון גזלה אונ די גידערים זיינען דאך די ערסטע אברים וואס זיינען מקבל די גזלה, דרום ווארפט מען די ארוים, כדי נעמען זיך אין גידאנקען טרוויטערי, זיך פון גזלה. אונ ווען ער האט וועמען אין גזלה ניטאן

אין

---

*) די תפלה איז אפעולה נור ווענין די מענשין וואס מ'האט געזינדיגט קעגען זיי אונ מ'וויים ניט פאר יום כפור וואו זיי געפינען זיך, אבער די וואס מ'וויים וואו זיי געפינען זיך מוז מען גיין זיי איבערבעטין.

געזינדיגט, אונ זאלסט אונז העלפין אַז צו היטען דעם היילינען יום כפור ווי דיין רצון איז, סיי מיט'ן פאסטין אונ סיי דאווענען מיט אַריינגעם גידאנקען, אונ בזכות זה זאלסטו אונז אָן חתמענען אַגוט יאהר, אַ שנת חיים, אַ שנת פרנסה אונ נחת אויף אונזערע קינדער אונ אויף כלל ישראל, אמן.

תחנה פון ליכט מאכין ערב יו״כ.

חיינט ווי עס איז אַרויס גיקומען די שטערין ליכט אונ מען קויפט פארטיגע, זאל מען זאגין די תחנה בריינגענדיג די ליכט צו הויז.

ליבער גנעדיגער פאטער, איך האב פון דיין כבוד וועגין גיקויפט *) צוויי ליכט, איינע צום אָנצינדען אין שלאף צימער, זי זאל אונז דער מאנען אַז די היילינע נאכט יום כפור דארף מען זיין באזונדער, אונ ווי די ליכט רופט זיך „געזונד ליכט", זאלסטו מיר מיט מיין מאן אונ קינדער אָן חתמענען אַ יאהר פון גיזונד, אונ די צווייטע ליכט איז ליכטיג צו מאכין דיין היילינע שול (דעם מקדש מעט) אונ באלייכטען די היילינע נשמות פון מיינע אונ מיין מאנס עלטערין אונ פאר די עלינטע נשמות וואס ליגין אין פעלדער אונ וועלדער, אונ פאר אלע קדושים וואס זיינען אום געקומען על קדוש השם, אונ פאר די עלינטע נשמות וואס האבין קיין קינדער ניט געלאזין, אונ פאר די ריינע נשמות פון די קליינע קינדערלאך, די אלע נשמות זאלין זיך דער וועקין אונ מיט העלפין אונז בעטין רחמים עס זאל פארגעבין ווערין אונזערע זינד אונ מיר זאלין

מעשה אלפס

אין געלט זאכין, זאל מען גיין גלייך איבער בעטין אונ צורעכט קומען מיט יענעם, ביז וואנען ער וועט מוחל זיין, וייל אויף די עבירות וואס פון איין מענשן צום צווייטין איז יום כפור ניט מכפר, ביז וואנען מ'קומט צורעכט מיט יענעם. די סדרה פון אידין איז, איינער זאל רחמנות האבין א יפ'ן צווייטין, דרום אַז מ'בעט אים איבער דארף ער מוחל זיין בלב שלם, אונ דער וואס איז ניט מוחל ווען מ'בעט אים איבער, פיי השי״ת אַז ער זאל אים מוחל זיין? — מען איז זיך נוהג צו קויפין צוויי ליכט עו״כ, איינע אין שלאף צימער דאס רופט מען „גיזונד ליכט" די גיזונד ליכט דארף זיין אין שטוב) אונ די צווייטע אין שול, הייסט „נשמה ליכט" פאר די נשמה פון פאטער אונ מוטער אונ שווער אונ שוויגער, אונ וייל עס טרעפט פיל מאל אַז פון אַזוינד פאר לעשט זיך אַ ליכט, אונ אַנדערע רעכענען דאס חלילה פאר ניט אַנ׳טין סימן אונ האבין גרוים צער, אַלזא איז גלייכער

אב

---

*) ווען מען מאכט אליין וועקסענע ליכט, זאגט מען: איך האב פון דיין כבוד וועגין „געמאכט".

גיהתמ'ת ווערין צו אגוט יאהר, אויס גיליזט ווערין פון גלות אונ זוכה זיין צו זעהען די גרויסע שמחה פון תחית המתים במהרה, אמן.

תחנה פון בענשין די קינדער (ערב יו"כ פאר נאכט).

עס איז אהיילינער מנהג בענשין די קינדער איטליכער מ'נייט אין שול, ווייל דאן קומט אן די גרויסע היילינקייט פון יום כפור אונ אלע טויערין פון רחמים ווערין גיעפינט.

ישימך אלהים כאפרים וכמנשה, גאט ב"ה זאל דיר העלפין דו זאלסט זיין אזוי חשוב ווי אפרים ומנשה (אגרויסער ליב אין תורה ווי "אפרים" אונ אין חעלטליכע זאכין ווי "מנשה") (ווען מ'בענשט אנקבה זאגט מען) ישימך אלהים כשרה רבקה רחל ולאה. ויהי רצון, עס זאל זיין אגוטער ווילען פון אונזער פאטער פון הימל, ער זאל איין פליסען אין דיין הארצין איין ליבשאפט אונ איין ערהען פורכט צו איהם, עס זאל זיין גאטעס פורכט אויף דיין גיזיכט שטענדיג, אום דו זאלסט ניט זינדיגען. אונ דיין חשק זאל זיין שטענדיג צו תורה ומצות, דיינע אויגען זאלין לייכטין אין דער תורה, דיין מויל זאל ריידין דברי חכמה, דיין הארץ זאל טראכטין יראת שמים, דיינע הענד זאלען געבען צדקה, דיינע פיס זאלין לויפין צו טאן דעם רצון הבורא ב"ה, אונ טאן טובות אלע נויט בעדערפטינע, אונ ער זאל דיר בענשין מיט זיהן אונ טעכטער צדיקים וצדקניות וואס זאלין עוסק זיין אין תורה ומצות זייער גאנצין לעבין, דיין קוואל זאל זיין אגיבענשטער, אונ ער זאל דיר צו שיקען אכשרה פרנסה, מיט כבוד אונ מיט נחת, אגרינגע פרנסה, דו זאלסט האבין רוהיגקייט צו דינען דיין בעשעפער, אונ זאלסט געשריבען אונ גיחתמת ווערין צו

מעשה אלפים

אב צו געבין די ליכט דעם שמש, מ'זאל אליין ניט וויסין וועלכע סיין ליכט איז, — ערב יו"כ איז אמצוה צו עסין, נור מ'זאל עסין גרינגע זאכין וואס איז גרינג צו פאר דייען, אין דער פריאינגע סעודה איז אמצוה צו עסין פיש, אונ מען זאל אין דינגע האבין, איך עס בכדי איך זאל קענען פאסטין פארגין מקיים זיין דעם רצון הבורא ית"ש, וועט דאס זיין פארעכינט וויא מען וואלט פאסטין ביידע טעג, ערב יו"כ אונ יו"כ, ערב יו"כ נאך האלבין טאג איז אמצוה זיך טובל זיין אין אמקוה אשר אין אטייך אפילו ווען מ'איז גאר ריין. - ערב יו"כ איז אמצוה צו דאווענען מנחה מיט ניגון אונ זאגין אשמנו אונ על חטא מיט אצובראכענע הארץ אונ חרטה האבין אויף די פאריגע שלעכטע מעשים אונ אויף דאס שלעכטין נאטור פון פיל ריידין, אונ מקבל זיין אויף זיך צו פירען זיך בדרך הישר אונ ניט ריידין דברים בטלים, בכדי מקיים צו זיין וואס די תורה זאגט אונז "לפני ה' תטהרו" בעפאר דער היילינער טאג קומט אן, זאלין מיר זיך ריינגען פון די זינד.

אגליקליכע יאהר אונ ארויגע לעבין צווישין אלע צדיקים פון כלל ישראל, אמן.

נאכהער זאל מען זאגין אין שול מיט גרויס הכנעה אט דיזע תחנה פאר די הייליגקייט פון יום כפור.

תחנה עיו״כ פאר ליכט בענשין.

מיין הארץ ציטערט אין מיר אונ מיינע הענד טרייסלען זיך אז איך נעם אן צינדען די ליכט לכבוד דעם הייליגען אונ שרעקליכען טאג יום כפור, מיר שיינט אז פון אלע זייטין הער איך קולות (דע לפני מי אתה עומדת) פארגעם ניט פאר וועמען דו שטייסט יעצט, פארגעס ניט אז דו שטייסט פאר דעם גרויסין וועלט ריכטער, וואס נעצט זיך יעצט אויף זיין ריכט שטול דיך צו משפטין פאר דיינע שלעכטע מעשים וואס דוא האסט גיטאן אגאנץ יאר.

אמנם חטאתי, אמת באריםהארציגער גאט, איך האב אין דעם יאר זייער פיל געזינדיגט, איך בין ניט יוצא גיוועזן ענטקעגין דיר אונ ענטקעגין אסך מענשין, אונ איך ווייס אז איך בין ניט ווערט דו זאלסט מיר מיינע גרויסע עבירות מוחל זיין, אבער אויף דעם הייסטו דאך (אל רחום וחנון) ווייל דו האסט רחמנות אויף די זינדיגע מענשין אונ דוא בעגנעדיגסט זיי ווען זיי קומען פאר דיר מיט צובראכענע הערצער אונ מיט גיוויין אונ בעטין פון דיר פערצייהונג.

מי אני, ווער בין איך זינדיגע פרוי, איך זאל זיך פאר דיר אויס טענהן אונ פארענטפערין זיך אויף די זינד וואס איך האב גיטאן? ווער בין איך שוואכע פרוי, איך זאל מיר שטעלין פאר דיר גרויסער גאט, וואס די גאנצע וועלט איז אין דיינע אויגין ווי אטראפין פון ים,

מעשת אלפס

דער הייליגער תנא רבי עקיבא זאגט (אין דער משנה סוף יומא) "אשריכם ישראל" וואהל איז אייך אידישע קינדער (לפני מי אתם מטהרין?) פאר וועמען ריינינגט איר זיך פון אייערע זינד ערב יום כפור? (ומי מטהר אתכם?) אונ ווער העלפט אייך ריינינען זיך? (אביכם שבשמים) אייער פאטער פון הימעל, ווי תשי״ת זאגט דורך דעם נביא יחזקאל (וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם) איך וועל שפריינגען אויף אייך ריינע וואסער (כלומר, ריינע גידאנקען פון דער תורה וואס זי איז געגליכען צו וואסער) וועט איר גערייניגט ווערען (מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם) פון אלע אייערע אומריינע מעשים אונ אלע שמוציגע גידאנקען וועל איך אייך ריין מאכין, אונ אויך דער נביא ירמיה זאגט (מקוה ישראל ה׳) השי״ת איז די אידישע מקוה, אזוי ווי א מקוה איז מטהר די טמאים, אזוי איז

אוּנ מִיט אֵיין זַיינְק קָאנְסְטוּ פוּן אִיר מַאכִין תֹהוּ וָבֹהוּ, אָבֶער הֶער פוּן אַלֶע װעלְטִין, אַז דֶער פַאר גוּפָא װָאס אִיךְ בִּין אַזוֹי קְלֵיין אוּנ שְׁוַואךְ בַּאדַארְפְסְטוּ אוֹיף מִיר רַחֲמָנוּת הָאבִין, דוּ אַלֵיין װייסְט דָאךְ אַז דֶער שְׁוַואכֶער מֶענְשׁ טוּט זֵייעֶר אָפְט גָאר נִיט װילֶענְדִיג אַזֶעלְכֶע זַאכִין װָאס דִיר אִיז נִיט לְרָצוֹן, אוּנ פַאר דִי זִינְד װָאס אִיךְ הָאבּ גֶעטָאן הָאבּ אִיךְ אוֹיךְ פִיל גֶעלִיטֶען, פַאר דִיר זַיינֶען בַּאװאוּסְט דִי פִילֶע צָרוֹת אוּנ קְרֵיינְקוּנְג װָאס אִיךְ הָאבּ דֶעם פֶערְגַאנְגֶענֶעם יָאהר גִיהַאט, דוּ הָאסְט גִיהֶערְט מַיינֶע זִיפְצֶען װָאס זַיינֶען אַרוֹיס פוּן טִיפֶען הַארְצֶען, אוּנ הָאסְט אוֹיךְ גִיזֶעהן דִי טְרֶערִין װָאס אִיךְ הָאבּ פִיל מָאל אִין דֶעם יָאר פַארְגָאסִין דוּרְךְ דִי פַארְשִׁידֶענֶע צָרוֹת װָאס אִיךְ הָאבּ גֶעהַאט, דִי צָרוֹת אוּנ דִי יִסוּרִים מִיט װעלְכֶע דוּ הָאסְט מִיךְ אִין דֶעם יָאר גִשְׁטְרָאפְט, זָאל שׁוֹין זַיין אֵיין אָפְּקוּמֶענִישׁ פַאר דִי זִינְד װָאס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן, אוּנ דֶער נַייעֶר יָאר װָאס הֵייבְּט זִיךְ עֶרְשְׁט אָן פַר מִיר, זָאל זַיין (אַ שְׁנַת בְּרָכָה) אַגִיבֶּענְשְׁט יָאר אָן עַגְמַת נֶפֶשׁ, אָן זִיפְצֶען אוּנ אָן טְרֶערִין, דוּ זָאלְסְט אוֹיךְ מִיט דַיינֶע פְלִיגֶעל בֶּעשִׁיטְצֶען מַיין מַאן מִיט מַיינֶע אוּנְשׁוּלְדִיגֶע קִינְדֶערְלַאךְ, דוּ גוּטֶער גָאט זָאלְסְט אוּנְז חָלִילָה נִיט צוּ שֵׁיידִין אוּנ זָאלְסְט אוּנְז בֶּענְשִׁין מִיט נַחַת אוּנ מִיט גְלִיק, מִיט גִיזוּנְד אוּנ מִיט פַּרְנָסָה, פַאר דֶעם שֵׁיין פוּן דִי לִיכְט װָאס אִיךְ צִינְד אָן יֶעצְט לְכָבוֹד דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען אוּנ לְכָבוֹד דֶעם הֵיילִיגֶען יוֹם כִּפּוּר, זָאלְסְטוּ זֶעהן נוּר דָאס בִּיסִיל גוּטֶעס װָאס מִיר הָאבִּין אִין דֶעם יָאר גִיטָאן, אוּנ אוּנְזֶערֶע זִינְד זָאלִין װִי שָׁאטִינְס אַװעק פְלִיהֶען פַאר דִי לִיכְטִיקַייט פוּן דִי גִיבֶּענְשְׁטֶע לִיכְט, אָמֵן.

מעשה אלפס

חקכ"ח מְטַהֵר דִי יִשְׂרָאֵל, דִי לֶעצְטֶע רֵייד פוּן דֶעם תַּנָא ר' עֲקִיבָא אִיז זֵייעֶר שְׁװער, (מִקְוֶה) אִיז נָאר כְּשֵׁר פַיין הַאפֶּענוּנְג אוּנ עֶר טַייטְשְׁט נָאר אַמִקְוָה. װָאס מ'אִיז זִיךְ טוֹבֵל ? – גֶועז מֶען בַּאטְרַאכְט אָבֶּער גוּט, זֶעט מֶען אַז דֶער הֵיילִיגֶער ר' עֲקִיבָא הָאט דָא אוּנְז מְגַלֶה גִיוֶועזֶן אַיין טִיפֶען גֶעדַאנְקֶען, װָאס מִיר הָאבֶּען דָאס זֵייעֶר גֵייטִיג צוּ דִי מְחִילָה וּסְלִיחָה פוּן דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג, װַייל אַנַאנְץ יָאהר הָאבִּין מִיר אַװעקגֶע מִיטִין רבש"ע, מִיר זָאגִין (הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה הֵייבּ דוּ אָן קוֹדֶשׁ, קֶער אוּנְז צוּ זִיךְ װעלִין מִיר זִיךְ נָאכְהֶער קֶערִין צוּ דִיר, אוּנ חשי"ת זָאגְט פַאר קֶערְט (שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם) קֶערְט זִיךְ פְרִיעֶר צוּ מִיר װעל אִיךְ זִיךְ נָאכְהֶער קֶערִין צוּ אַייךְ, עֶרְקְלֶערְט אוּנְז דֶער הֵיילִיגֶער ר' עֲקִיבָא אַז יוֹם כִּפּוּר לָאזְט דֶער בּוֹרֵא ב"ה אִיבֶּער דָאס זַיינִיגֶע אוּנ גִיט אוּנְז נָאךְ, װִי מִיר זֶעהֶען אַז עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר פַאר נַאכְט צוּ לִיכְט בֶּענְשִׁין עֶפֶענֶען זִיךְ דִי טוֹיעֶרִין פוּן הֵיילִיגְקַייט אוּנ עֶס װערְט אַרוֹיף גֶענַאסִין אַ רוּם טָהֳרָה וּקְדוּשָׁה אוֹיף אִידֶעשֶׁע קִינְדֶער אַז עֶס נֶעמֶען זִיךְ שְׁטַארְק בֵּייזֶען אוּנ װיינֶען

פאר שְׁקִיעַת הַחַמָּה (זון אונטֶער גאנג), צינט מֶען לִיכְט אונ דֶער נאך זָאגְט מֶען דִי בְּרָכוֹת.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

וָוען יום כִּפּוּר גֶעפאלְט אום שַׁבָּת זָאגְט מֶען דִי בְּרָכוֹת.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

דִי פְרוֹי וָואס הָאט גֶעבֶּענְשְׁט לִיכְט, זָאל שוין אִין שוּל נִיט זָאגֶין דִי בְּרָכָה שֶׁהֶחֱיָנוּ מִיטְן עולם, ווייל זִי הָאט דָאךְ שוין גֶיזָאגְט שֶׁהֶחֱיָנוּ צוּ לִיכְט בֶּענְשְׁן.

תְּחִנָּה עֶרֶב יו״כ נָאךְ לִיכְט בֶּענְטְשְׁין.

גְרויסֶער קֶענִיג! אִיךְ לויב אוּנ דאנְק דַיין לִיבֶּען נָאמֶען, וָואס דוּ הָאסְט מִיר מְזַכֶּה גֶיוֶועזְן מִיט דִי מִצְוָה פוּן לִיכְט בֶּענְשְׁן,

מ ע ש ה א ל פ ס

ווייזֶען פוּן טִיפֶען הַארְצֶין ווִי אַקִינְד בֵּיינְקְט צוּ אַלִיבֶּען פָאטֶער וָואס עֶר הָאט אִים אַנַאנְץ יָאר נִיט גֶיזֶעהְן אוּנ פְלוּצְלוּנְג הָאט עֶר אִים דֶער זֶעהֶען, פַאלְט עֶר ארויף אויף אִים מִיט אַיין אָפֶענֶע הַארְץ אוּנ מִיט טְרֶערִין, דָאס זָאגְט דֶער תַּנָּא (אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל) גְלִיקְלִיךְ זַייט אִיר אִידֶעשֶׁע קִינְדֶער אוּנ וואהל אִיז אַייךְ, מִיט וֶועמֶען בַּאגֶעגִינְט אִיר זִיךְ יֶעצְט עֶרֶב יום כִּפּוּר פַאר נַאכְט? קֵיין אַיְיעֶר צֶערְטְלִיכֶען פָאטֶער פוּן הִימֶעל וָואס אַגַאנְץ יָאהר הָאט אִיר זִיךְ ערְווייטֶערְט פוּן אִים, אַלְזָא זָאלְט אִיר ווִיסֶען ווִי אוּם צוּ נִיצֶען דִי טַייעֶרֶע הַיילִיגֶע מִינוּטִין, שְׁטֶעלְט עֶר דָאס פָאר אִין אַצִיוּר, אַזוֹי ווִי אֵיינֶער אִיז גֶעוֶוען אַצַייט טָמֵא עֶר הָאט נִיט גֶעהַאט קֵיין מִקְוֶה, פְלוּצְלוּנְג הָאט זִיךְ אִים מְזוּמָן גִיוֶוען אַ מִקְוֶה, אִיז עֶר פוּן גְרוֹיס אִיבֶּערַאשׁוּנְג אַרַיין גֶיגַאנְגֶען אִין אִיד אוּנ אָב גֶעשְׁטַאנֶען אֵיינִיגֶע שָׁעָה אוּנ זִיךְ פִיל גֶעוַואשֶׁן, אָבֶּער עֶר הָאט פַאר גֶעסֶען

אוּנטֶער

אוּנ בַּאשַׁיינֶען דֶעם הֵיילִיגֶען יוֹם כִּפּוּר, אוּנ בִּזְכוּת דִי מִצְוָה (פוּן לִיכְט בענשין) זָאלִין מַיינֶע גִידַאנְקֶען יֶעצְט אַרַיין גֵיין אִין דִי לִיכְטִיגְקַייט אוּנ הֵיילִיגְקַייט פוּן דֶעם גְרוֹיסִין אוּנ פָאַרְכְטִיגֶען יוֹם כִּפּוּר, וְוִי דוּ עֶפִינְסְט יֶעצְט אַלֶע טוֹיעֶרִין פוּן הֵיילִיגְקַייט אוּנ עֶרְוֶועקְסְט דִי הֶערְצֶער פוּן דַיין לִיבֶּע פָאלְק יִשְׂרָאֵל צוּ תְּשׁוּבָה, מַיינֶע וִוינְד זָאלֶען זִיךְ חָלִילָה נִיט לֵייגֶען בַּיין מִיר (בּיין אריינגאנג) פוּן דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג אוּם נִיט צוּ לָאזִין מַיינֶע גִידַאנְקֶען דֵיינְקֶען וֶועגִין דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן דֶעם טָאג, מַיינֶע גִידַאנְקֶען זָאלִין חָלִילָה נִיט בְּלַייבִּין פִינְסְטֶער, עֶס זָאל חָלִילָה דוּרְךְ דֶעם נִיט פַאר פִינְסְטֶערְט וֶוערִין דִי לִיכְט פוּן מַיין לֶעבִּין, דוּ זָאלְסְט מִיר חָלִילָה נִיט חַתְמֶענֶען צוּם טוֹיט, אָדֶער חָלִילָה אִין פִינְסְטֶערִין בּוּךְ פוּן אַלְמָנוּת, אוּנ אַזוֹי וְוִי אִיךְ הָאבּ יֶעצְט לִיכְטִיג גֶעמַאכְט מַיין הוֹיז לִכְבוֹד דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג, אַזוֹי זָאל מַיין נְשָׁמָה וָואס זִי אִיז פִינְסְטֶער גֶעוָוארִין אִיבֶּער מַיינֶע זִינְד, דֶער לַייכְט וֶוערִין דוּרְךְ דִי מִצְווֹת פוּן דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג, דָאס הֵייסְט דֶער פַאסְטִין אוּנ דִי תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וָואס אִיךְ וֶועל דַאוְונֶען מִיט הַארְץ (מִיט גְרוֹיס כַּוָּנָה), אוּנ דוּרְךְ דִי גוּטֶע מַעֲשִׂים וָואס דוּ וֶועסְט מִיךְ מְזַכֶּה זַיין צוּ טָאן אַגַאנְץ יָאר, אָמֵן.

נָאךְ אַתְּחִנָּה עֶרֶב יוה"כ נָאךְ לִיכְט בֶּענְטְשִׁין.

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ, דִיזֶע לִיכְט הָאבּ אִיךְ אָנְגֶעצוּנְדֶען לִכְבוֹד יוֹם כִּפּוּר וָואס דוּ הָאסְט אִים גֶעהֵיילִיגְט, אוּם צוּ בֶּעלַייכְטֶען דִי שְׁרֶעקְלִיכֶע נַאכְט אִין וֶועלְכֶע דֵיינֶע קִינְדֶער דִי אָרֶעמֶע יוּדֶעלַאךְ קְלַייבִּין זִיךְ צוּזַאמֶען אִין דִי שׁוּלֶען אוּנ אִין דִי בָּתֵּי מִדְרָשִׁים אוּים

מעשה אלפם

אוּנְטֶער טוּנְקֶען דִיא קָאפ, וֶועלְכֶעס פֶערְשְׁטֶענְדְלִיךְ אִיז, אַז עֶר בְּלַייבְּט דֶער זֶעלְבֶּער טָמֵא. דָאס גְלַייכִין אִיז דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר פַאר נַאכְט, אַז מְ׳לֵיינְט חָלִילָה נִיט צוּ דִי קָאפ אוּנ דֶעם מוֹחַ, אַרוֹיס שְׁלָאגִין זִיךְ פוּן אַלֶע וֶועלְטְלִיכֶע גֶעדַאנְקֶען אוּנ זִיךְ אוּנְטֶער טוּנְקֶען דָאס הֵייסְט אַרַיין לֵייגִין דֶעם מוֹחַ אִין דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן דֶעם טָאג וְוִי דִי תּוֹרָה שְׁרַייבְּט (וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם) אִיר זָאלְט פַּיינִיגֶען, כְּלוֹמַר אוּנְטֶער טֶענִיג מַאכֶען אַייעֶרֶע בֵּיידֶע נְפָשׁוֹת, דֶעם נֶפֶשׁ הַחוּמְרִי דוּרְךְ נִיט עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען אוּנ דֶעם נֶפֶשׁ הָרוּחָנִי נִיט לָאזִין אִים טְרַאכְטִין קֵיין נַארִישֶׁע גִידַאנְקֶען, נוּר דוּרְךְ אוּים טְרַאכְטִין וֶועגִין דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן טָאג, אוּנ וֶועגִין זַיין גַאנְצֶע סֵדֶר עֲבוֹדָה מִיט דִי הֵיילִיגֶע תְּפִלּוֹת אוּנ דִי ווִידוּיִם. דַאן וֶועט אִיר רֵיין וֶוערִין פוּן אַלֶע זִינְד, אָבֶּער וֶוען חָלִילָה (לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ) אַז דֶער יצה"ר מִיט דִי זִינְד פוּן אַ גַאנְץ יָאהר לִייגִין זִיךְ בַּיין טִיר, בַּיין אַרַיינְגַאנְג פוּן יוֹם כִּפּוּר אוּנ לָאזִין חָלִילָה נִיט אַרַיין טְרֶעטִין אִין דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן יוֹם כִּפּוּר. וְוִי פַאר דְרֵייעֶן דֶעם מוֹחַ

מִיט

צוגיסען פאר דיר ליבער פאטער זייערע ביטערע הערצער, צווישין די טויזענדער צובראכענע הערצער מישט זיך מיין צובראכין הארץ אויך אריין; צווישין די טייכין טרערין וואס דיינע קינדער פארגיסין די נאכט פאר דיר, וועלין זיך מיינע טרערין אויך אריינמישען. אונ די אלע ימים טרערין וועלין פארלעשין דיין צארין וואס ברענט אויף אונז; דיין אונגליקליך פאלק ישראל, דו וועסט אונז בעווייזן, דאס אזוי ווי מיר האבין דיך ניט פארגעסין, האסט דו אונז אויך ניט פארגעסין, אז מיר זיינען נאך איצט אויך דיינע געליבטע קינדר, וויא דו האסט גיזאגט דורך ירמיה הנביא (הבן יקיר לי אפרים), אפרים (דער כלל ישראל וואס ער רופט זיך אויף דעם נאמען פון אפרים) איז מיין טייערער זון, מיין צערטליך קינד, אז איך ריד וועגין אים בייסט מיר דאס הארץ אויף אים, דארום וועל איך אויף אים רחמנות האבין (אזוי רעט גאט).

הנרות הללו, די דאזיגע ליכט וואס איך האב יעצט גיצונדין, זאלין פאר מיר זיין איין אנהייב פון אליבטיג גליקליך יאר. אזוי ווי איך האב אנגעצונדען די ליכט לכבוד דיין היילעגען נאמען, אזוי זאלסטו הייסין מיין מזל זאל אנהייבין צו לייכטין, אונ אזוי ווי דאס פינצטערניס וואס אנטלויפט פאר דער שיין פון ליכט, אזוי זאלין פאר מיין ליכטיגן מזל אנטלויפן אלע מיינע צרות. (ותן בלבי) גיב אריין אין מיין הארצין דעם חשק צו טאן גוטעס אונ אלץ וואס דיר גיפעלט, שטארק דאס הארץ פון מיינע קינדערלאך; זיי זאלין זיך האלטין פעסט אן דיר, דער גאט פון זייערע עלטערין אברהם יצחק יעקב, זיי זאלין חלילה פון גלייכין רעכטין וועג ניט אראפ, זיי זאלין דיר זיין גיטרייע קינדער, אונ נוטצליכע מענשין אין דער וועלט, דו זאלסט שטארקין אונזער בונד, איך זאל חלילה ניט אפ-

---

מעשה אלפס

מיט נארישע גידאנקען, רוקט זיך דאס מען שטייט אין א מקוה טהורה פון יום כפור אונ די כאפ איז אין דרויסין, טו ווי אזוי זאל מען גירייניגט ווערין? אונ ווען מ'באטראכט נאר דעם גאנצן קאפיטל אין ירמיה זעט מען ווי ריכטיג ר' עקיבא'ס דרש איז, ווייל אין גאנצין קאפיטל דריקט דער נביא אלם אוים דעם ווארט „האפענונג" מיט'ן פעל בטוח (ארור הגבר אשר יבטח באדם, ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו) אונ צום ענדע דריקט ער אוים מיט'ן פעל „קוה" („מקוה" ישראל ה' אונ ניט „מבטח" ישראל ה') בכדי צו באמערקין אונז דעם גידאנקען, ווען איז השי"ת אידישער האפענונג? אז ער וועט אונז קערין צו זיך ארויף גיסין אויף אונז ארוחה

גערישען ווערין פון זיי, און זיי פון מיר, און איבער אזאר אין דער צייט זאלן מיר אלע זיין אין דיין הייליגע לאנד און מיר זאלין דיר לויבין אין דעם בית המקדש וואס דו וועסט אראפ שיקען פון הימעל במהרה, אמן:

אנא ה', איך בעט דיך טרייער בארמהערציגער פאטער, זעה דיין ליבע פאלק ישראל ווי אזוי זיי ציטערין און פארכטין זיך אקעגין דעם הייליגען יום כפור וואס קומט אן, זיי האבין איבער גיבעטין איינע די אנדערע און אב גיטאן פון זיך קנאה און שנאה, און האבין אנגיקליידעט ריינע ווייסע קליידער ווי מלאכים, און צו ברעכין זייער הארץ, און פאר גיסען טרערין מיט אביטער הארץ, דו זאלסט פאר געבין זייערע זינד און זאלסט זיי אין חתמענען אגוט יאהר. ליבער פאטער, דער מאן אונז די גוטע מעשים פון אונזערע הייליגע אבות אברהם יצחק ויעקב, און פון אונזערע אמהות שרה רבקה רחל ולאה, און צו רייס דעם שלעכטין גזר דין, און שטארק אונזערע קרעפטין מיר זאלין קענען פאסטין און טאן אלע זאכין וואס מיר געהערין צו טאן היינטיגען טאג, און פאר היט אונז אז דער תענית זאל קיינעם ניט שאדן, און אלע שוואנגערע פרויען פון דיין פאלק ישראל זאלסטו אויסהיטען עס זאל זיי ניט פארשטעקין קיין עסטוואס אנאנציין מעת לעת, עס זאל ניט שאדין ניט זיי ניט דעם קינד, און זאלסט אננעמען לרצון די מצוה פון מיינע ליכט בענטשין לכבוד דעם הייליגען טאג, און זאלסט אונז חתמענען צו אגוט יאהר, און ערלייכט אונזערע אויגען מיר זאלין דר זעהן די ליכטיגקייט פון דיין תורה און די ווכטיגקייט פון דיינע מצות, און זאלסט מאכין לייכטין דיין שיין אויף ציון וירושלים במהרה בימינו. אמן.

מעשה אלפס

טהרה וקדושה? ווען אז (מקוה ישראל ה') אז מיר וועלין אריין גיין אין זיין הייליגקייט ווי אין א מקוה, מיט'ן קערפער און מוח, דאן וועט ער זיין אונזער "מקור מים חיים" ווי דער נביא ענדיגט דעם פסוק מקור מים חיים ה'. ענדיגט דער נביא (רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה), כלומר, ער לערינט אונז ווי צו בעטין רחמים, הייל אונז גאט פון די פינסטערנעס פון חומר דאס מיר זאלין אים אונטערטעניג מאכין דורך דעם תענית, און העלף אונז צורייניגען אונזערע מחשבות אריין צו גיין אין דיא הייליגע מקוה אין דעם קוואל פון לעבין, וועלין מיר דאן אויס בעטין איין אמתע מחילה וסליחה וכפרה און א שנת חיים ופרנסה ושלום, אמן.

דער

רבש"ע, דו בִּיסְט (אָב הָרַחֲמָן וְהַסְלִיחוֹת) דֶער פָאטֶער פוּן רַחֲמָנוּת אוּנ פַאר גֶעבּוּנג אוּנ הֵייסְט „אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם", אִיךְ קוּם פַאר דִיר מִיט אַ אַיין גֶעבּוֹיגֶענֶע קָאפּ, מִיט אַ צוּבְּרָאכִין הַארְץ, מִיט גְרוֹיס פָארְכְט אוּנ מִיט גְרוֹיס צִיטֶערְנִשׁ, אוּנ בֶּעט מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה אוֹיף מַיינֶע זִינְד וָואס אִיךְ הָאב גִיטָאן אַגַאנְץ יָאהר, סַיי אִיךְ הָאב גִיטָאן גֶערְין אָדֶער אוּם גֶערְין, אִיךְ ווייס אַז מֶען קוּמְט דִיךְ בֶּעטִין מוּזִין דִי גוּטֶע מַעֲשִׂים מְלִיצִים זַיין, דֶען דִיא צְדָקוֹת פוּן דֶעם מֶענְשׁ טוּט מַמְלִיץ זַיין אוֹיף אִים, אוּנ אִיךְ הָאב קַיין גוּטֶע מַעֲשִׂים אוּנ אוֹיךְ קַיין צְדָקוֹת גִיטָאן, אוּנ קַיין גְמִילוּת חֶסֶד אוּנ רֶעכְט פְרוּמְקַייט אִיז אִין מִיר גָאר נִיטָא. עֶס אִיז מִיר וַויי דֶערִיבֶּער, מִיט וָואס פַאר אַ פָּנִים שְׁטֶעל אִיךְ מִיר פַאר דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען, נָאר מַיין גַאנְצֶע הָאפֶענוּנג אִיז אוֹיף דִיר, אַז אִין דֶער צַייט וֶוערִין גִיעֶפִנֶט דִי טוֹיעֶרִין פוּן רַחֲמִים, אוּנ הָאסְט אוּנְז גִיגֶעבִּין דֶעם טָאג פוּן יוֹם כִּפּוּר צוּ פַאר גֶעבִּין אוּנְזֶערֶע זִינְד, אוּנ הָאסְט אוּנְז גִיבָאטִין דֶעם טָאג פַּיינִיגִן עִנּוּיִם, אַיינְם אִיז, מִיר טָארִין נִיט עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען, דָאס אַנְדֶערֶע מִיר טָארִין זִיךְ נִיט וַואשִׁין, דָאס דְרִיטֶע מִיר טָארִין זִיךְ נִיט שְׁמִירֶען מִיט אֵייל, דָאס פֶערְטֶע מִיר טָארִין נִיט גֵיין אִין שִׁיךְ (סיי אין שטוב און סיי אין שול)*, דָאס פִינְפְטֶע מִיר מוּזִין זִיךְ פוּן אוּנְזֶערֶע מַאנֶען אָפּ שֵׁיידִין, דִי פִּינְף זַאכִין זָאלִין אַיין כַּפָּרָה זַיין אוֹיף אוּנְזֶערֶע עֲוֹנוֹת, דָאס פַּיינִיגֶען פוּן עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען זָאל זַיין אַ כַּפָּרָה וָואס מִיר הָאבֶּען דוּרְכִין יָאהר גִיגֶעסִין אוּנ גֶעטְרוּנְקֶען אָן דֶרֶךְ אֶרֶץ פוּן דֶער תּוֹרָה, הַיינוּ פִיל מָאל אָן גִיוַואשְׁן, פִיל מָאל אָן אַ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה וְאַחֲרוֹנָה, פִיל מָאל נִיט אָב גֶעהִיט רִיכְטִיג כַּשְׁרוּת וִוי גִיהֶערִיג אִיז, בֶּעט אִיךְ דִיר אַז דוּרְךְ דֶעם וָואס אוּנְזֶער קֶערְפֶּער וֶוערְט דֶער הִיצְט פוּן דֶעם פַאסְטֶען, דוּרְךְ דֶעם פַייעֶר זָאל גֶעלַייטֶערְט וֶוערֶען אוּנְזֶערֶע נְשָׁמוֹת, אוּנ דֶער פַּיינִיגֶען פוּן נִיט וַואשִׁין, זָאל מְכַפֵּר זַיין וָואס מִיר הָאבְּען אַגַאנְץ יָאהר פַר

מעשה אלפס

מוּסַר פַאר כָּל נִדְרֵי.

דֶער פַּיטָן זָאגְט אִין דִי פִּיוּט פוּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר (אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר וְסוֹפוֹ לֶעָפָר, בְּנַפְשׁוֹ יָבִיא לַחְמוֹ) דֶער אָנְפַאנְג פוּן מֶענְשִׁין אִיז עֶרְד אוּנ זַיין עֶנְדֶע גֵייט עֶר צוּ עֶרְד, מִיט זַיין נֶפֶשׁ בְּרֵיינְגְט עֶר אַרַיין זַיין בְּרוֹיט, דָאס וֶוערְט עֶרְקְלֶערְט דוּרְךְ אַ מָשָׁל, אַרַייכֶער בַּעַל עֲגָלָה אוֹיף דֶער עֶלְטֶער הָאט זִיךְ מְיַישֵׁב גִיוֶועזֶן, אַז

עס

*) אַ שְׁלָאפֶע פְרוֹי אָדֶער אַקִימְפְּעטֶארִין דֶעם נַאכְטְן חוֹדֶשׁ מֶעג זִי גֵיין אִין שִׁיךְ

פלעקט אונזערע נשמות, אונ דאס פייניגען אלס מיר מוזין אן שיך גיין, זאל עס מכפר זיין וואס מיר זייען געלאפין מיט אונזערע פיס צו בייזין, אונ מיר האבין גיטאן אונפאסיגע מעשים וואס מיר זייען ווערט גיוועזין חרם חס ושלום, אונ ווער אין חרם איז מוז ער גיין אן שיך. אונ וואס מיר מוזען זיך אפ שיידען פון אונזערע מאנען, זאל מכפר זיין וואס מיר האבען פארברואכין אין די ענינים פון צניעות וואס גיהערט צווישען מאן אונ ווייב, אונ איבער דעם האבין מיר פארפלעקט אונזערע קינדער אונ געבראכט צו פארלייגערין דעם גלות, דרום ליבער גאט דער וועקט דיין דער בארימהערציגקייט אונ נעם אן אונזער תשובה אונ העלף אונז צו אגוט יאהר, צום לעבין אונ צו גיזונד אונ צו איין גרינגע פרנסה, אונ זאלסט אונז געבין איין לב טהור, מיר זאלען דיך דינען מתוך הרחבת הלב, אונ זאלסט אונז פאר גרינגערין דעם יאך פון אונזערע צרות, וואריום מיר האבען שוין קיין כח ניט אויס צו שטיין, מיר האבען ניט פאר קיינעם אונזער ביטער הארץ אויס צו ריידן, אונ מיר נעמען דאס אלץ אן באהבה, פילייכט וועסטו דיך שוין דער בארימען איבער דיין ארימע פאלק אונ וועסט זעהן אונזערע פיין, אונ גינעהן די גאולה אז מיר זאלין דאס יאר אויס גילייזט ווערין, אונ דער בית המקדש זאל געבויט ווערען אין אונזערע טעג, אמן סלה.

תחנה נאך תפלת יעלה.

די תחנה זאגט מען יום כפור ביי נאכט נאך כל נדרי ווען דער חזן זאגט אפ יעלה.

יעלה לפניך אבי שבשמים.

עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין וויינען אונ קלאגין פון מיין ביטער הארץ אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין אל"ף (אשמנו) וואס עס באטרעפט איינס, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות וואס מיר טוען איינציגען דיין נאמען (ה' אחד).

עס איז שוין צייט אנהייבן צו זאגן אויף אזא לאנגע רייזע וואס קיין קרעצמעס וועגין די לאנגע אונ גרויסע וועג וואס אויפען וועג איז גיטא וואו צו קויפן שפייז. מדארף פארן צו די עווינגע וועלט, מדארף אלעס צוא גרייטן ביין ארוס מבארף עפעס צו גרייטן שפייז אונ הוצאות פארין פון הויז. האסט ער גישיקט
רייזן

יַעֲלֶה עֶס זָאל אוֹיף גֵיין פַֿאר דִיר מַיין פָאטֶער אִין הִימֶל, מַיינֶע
שְׁמֶערְצֶען, וָואס אִיךְ הָאבּ פֿוּן מַיינֶע זִינְד וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעטָאן
אַגַאנְץ יָאר, וָואס זַייעֶר נָאמֶען הַייבְּט זִיךְ אָן מִיט אַיין בי"ת, אוּנ
זָאלְסְט אוּנְז גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת וָואס מִיר הָאבֶּען מְקַבֵּל גִיוֶועז דַיין תּוֹרָה
וָואס זִי הֵייבְּט זִיךְ אָן מִיט אַיין בֵּית פֿוּן בְּרֵאשִׁית.

יַעֲלֶה עֶס זָאל אוֹיף גֵיין פַֿאר דִיר מַיין פָאטֶער אִין הִימֶעל, מַיינֶע הַייסֶע
טְרֶערֶען וָואס אִיךְ טוּ יֶעצְט פַֿאר גִיסֶען דְרוֹיף וָואס אִיךְ הָאבּ
ווידֶער גִישְׁפֶּענִיגְט אַקֶעגִין דִיר מִיט דִי חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וָואס
זַייעֶר נָאמֶען הַייבְּט זִיךְ אָן מִיט אַיין גִימֶל, וָואס בַּאטְרֶעפְֿט דְרַיי,
אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת פֿוּן דִי דְרַיי אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

יַעֲלֶה עֶס זָאל אוֹיף גֵיין פַֿאר דִיר מַיין פָאטֶער אִין הִימֶעל, מַיינֶע גְרוֹיסֶע
זִיפְֿצֶען אוּנ קְלָאגֶען וָואס אִיךְ טוּ יֶעצְט קְלָאגֶען מִיט אַיין בִּיטֶער
הַארְץ אוֹיף אַלֶע מַיינֶע חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וָואס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן בִּיז
אַהֶער, וָואס זַייעֶר נָאמֶען הַייבְּט זִיךְ אָן מִיט אַיין דל"ת, וָואס עֶס
בַּאטְרֶעפְֿט פִֿיר, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת פֿוּן דִי פִֿיר אִמָּהוֹת
הַקְּדוֹשׁוֹת, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה.

יַעֲלֶה עֶס זָאל אוֹיף גֵיין פַֿאר דִיר מַיין פָאטֶער אִין הִימֶעל מַיינֶע תְּפִלּוֹת
וּבַקָּשׁוֹת וָואס אִיךְ בֶּעט פַֿאר דִיר אוֹיף מַיינֶע חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת
וּפְשָׁעִים, וָואס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן אַגַאנְץ יָאר, וָואס זַייעֶר נָאמֶען הַייבְּט
זִיךְ אָן מִיט אַיין ה"א, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת וָואס מִיר
טוּעֶן לֶערְנֶען דִי פִֿינְף הַיילִיגֶע חוּמָשִׁים פֿוּן דַיין תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

יַעֲלֶה עֶס זָאל אוֹיף גֵיין פַֿאר דִיר מַיין פָאטֶער וָואס אִין הִימֶעל, וָואס
אִיךְ קוּם יֶעצְט פַֿר דִיר זִיךְ מִתְוַדֶּה זַיין דְרוֹיף וָואס אִיךְ הָאבּ פַֿאר
אוּם רֵיינִיגְט מַיין נְשָׁמָה מִיט דִי חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וָואס זַייעֶר נָאמֶען
הַייבְּט זִיךְ אָן מִיט אַוָא"ו, אוּנ זָאלְסְט גִידֵיינְקֶען צוּ דַיין לִיבֶּע פָאלְק
יִשְׂרָאֵל דֶעם זְכוּת וָואס זֵיי טוּעֶן לֶערְנֶען דִי זֶעקְס סְדָרִים מִשְׁנָיוֹת, וָואס
דָאס וֶוערְט אָן גֶערוּפֶֿען תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

מעשה אלפס

רופֿן איין געזעצטען לערנען (אפֿרוש פֿון בית תורה. חן אין בחורה, מען שרייבט זיך המדרש) אונ שליסט מיט אים, עס זאל זיין אפֿ, אונ דער צו לאזט דער בעל עגלה ביי זיי ביידען אריבערע שתּפֿות, הן אין מאכן אפּיינגעם סאלדיט, נאכדעם ווי דער

אלמער

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל; מיין הארץ ווייטאג אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים וואס איך האב מיט זיי פאר אום ווירדיגט מיין נשמה, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין זיי"ן, אונ זאלסט אונז ליבער גאט גידיינקען דעם זכות פון דעם ליבען שבת קודש, וואס ער איז דער זיבעטער טאג פון דער וואך.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין אונטער טעניגקייט וואס איך בין יעצט געקומען פאר דיר, וואס איך טו מיך באדיינקען וואס איך האב גיטאן אויף מיין לעבין פיל חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט א חי"ת, וואס דאס איז דאס אכטע אות פון אלף בית, אונ זאלסט אונז גערדיינקען דעם זכות וואס מיר טוען מל זיין אונזערע זין דעם אכטין טאג.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין קול פון גיוויין וואס איך בין יעצט געקומען צו שרייען אונ וויינען אויף מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין טי"ת, וואס דאס איז דאס ניינטע אות פון דעם אלף בית, אונ זאלסט אונז געדיינקען דעם זכות פון דיא צדקה וואס מיר האבין צו טיילט הייגט אין דעם ניינטין טאג פון דעם חודש.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, דאס פאר ביטערניש פון מיין הארץ וואס עס איז פאר ביטערט אונ פאר זארגט אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס איך האב גיטאן פון מיין גיבארין אן ביז אהער, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין יו"ד, וואס דס איז דאס צעהנטע אות פון דעם אלף בית, אונ זאלסט אונז געדיינקען דעם זכות וואס מיר היליגען דעם טאג יום כפור, וואס ער איז דער צעהנטר טאג אין דעם חודש.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער אין הימיל וואס איך טו פאר גיסען פיל תפלות ובקשות צו בעטין סליחה מחילה וכפרה

מעשה אלפס

אלטער איז גוט פריילך גיווארין הייסט פאסאדירער וואהין מען דארף, את וואס ער שפאנען די טרויקע פערד אונ זאגט צום וועט איר טאן? (פרעגט דער פרוש פאר-למדן (דערלאנגענדיג אים דעם בייץ) ניכער וואונדערט), איך וועל אוועק גיין אין בית ועצט זיך אויפן קעלנע את פארט מיט די המדרש (ענטפערט דער בעל עגלה), דען מיר

אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט אכ"ף, וואס דאס באטרעפט צוואנציג, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות פון דעם קדשי הקדשים וואס איז גיוועזן ברייט צוואנציג איילין.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיינע הייסע טרערין וואס טוען רינען פון מיינע אויגען אויף די חטאים ועונות ופשעים וואס איך האב גיטאן אגאנץ יאר וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט אלמ"ד, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות וואס מיר זיינען היינטיגען חודש מסים די היילינגע תורה וואס לאזט זיך אויס מיט דעם אות למ"ד פון ווארט "ישראל".

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, וואס איך האב יעצט חרטה אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס איך האב מיט זיי ווידער גישפעניגט אקעגין דיין ליבען נאמען, וואס זיי הייבען זיך אן מיט איין מ"ם וואס באטרעפט פערציג, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות פון משה רבנו וואס ער איז פערציג טעג אין הימעל געוועזן צו מקבל זיין דיין היילינגע תורה.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין גרויסע קלאג אונ יאמער וואס איך טוא יעצט קלאגין אויף מיינע חטאים ועונות ופשעים וואס זייער נאמן הייבט זיך אן מיט איין נו"ן, וואס עס באטרעפט פופציג, אונ זאלסט אונז גידיינקן דעם זכות ווס מיר האבין די תורה מקבל געוועזן צו פופציג טעג פון אונזער ארויס גיין פון מצרים.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין גרויס בושה אונ חרפה וואס איך שעם מיך דרויף וואס איך האב ווידער גישפעניגט אקעגין דיר מיט חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין סמ"ך, וואס עס באטרעפט זעכציג, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות פון די מצות ומעשים טובים וואס דיין ליב פאלק ישראל טוען אין די זעכציג טעג פון די צוויי חדשים אלול אונ תשרי.

מעשה אלפס

מיר זייען דאך שתפים אין אלעס, דעם בייזע מעשים אונ ווער רעט שוין ווענין נמשל איז אזויכטיגער מוסר וואס ניהער צו ניט דיינע נידאנקען וואס יעדער ווייס ביי תשובה ותפלה אין דעם היילינגן יום כפור, זיך, הייט תאוה, קנאה, שנאה, אונ די ווען מיר זאלן גוט באטראכטין אונזערע פינסטערע מעשים וואס מען טוט מיטן

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין געשריי וואס איך טו שרייען ווי אויף מיינע חטאים ועונות ופשעים וואס איך האב געטאן אין דער צייט פון מיין לעבין, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט דעם אות ע״ן, וואס עס באטרעפט זיבעציג, אונ דו זאלסט אונז געדיינקען דעם זכות פון דוד המלך וואס האט געלעבט זיבעציג יאהר.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, וואס איך בין געקומען אין דיין היילינגער שול בעטין פון דיר דו זאלסט מיר מוחל זיין אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין פ״א, וואס עס באטרעפט אכציג, אונ זאלסט אונז גדיינקען דעם זכות פון משה רבנו וואס ער איז אלט געוועזן אכציג יאהר אין דער צייט וואס דו האסט דורך אים געטאן גרויסע וואונדער אין מצרים (ומשה בן שמונים שנה בעמדו לפני פרעה).

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיין גרויסע קלאג אונ זיפצען וואס איך טו קלאגין אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט א צדי״ק, וואס עס באטרעפט ניינציג, אונ דו זאלסט אונז דער מאנען דעם זכות פון אונזער מוטער שרה, וואס דו האסט איר געענטפערט מיט א קינד צו ניינציג יאהר.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, מיינע ביטערע געשרייען וואס איך טו שרייען פון מיין טיפען הארץ אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין קו״ף, וואס עס באטרעפט הונדערט, אונ זאלסט אונז געדיינקען דעם זכות פון אברהם אבינו וואס ער האט געגלויבט אין דיר אונ דו האסט אים געגעבין צו הונדערט יאר א זוהן יצחק.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, וואס איך האב יעצט חרטה אויף אלע מיינע חטאים ועונות ופשעים,

מעשה אלפס

צונג, היינו לשון הרע, רכילות, קללות דורך די זיינען מיר רעכטע מורדים קעגין אונ שבועות אונ דברים בטלים (פוסטע השי״ת, דאס ווערענד אין די וועלכע מינוט נארישע רייד) סיי עבירות וואס, ניהער וואס מיר זינדיגען דאמאלסט ניט ער אונז קעגין לייטין, אויך די הארבע עבירות וואס חוות אונ כח, אונ אין אזעלכע ארום גייען

פיר

וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין ר"ש, אונ זאלסט אונז געדיינקען דעם זכות פון דעם הייליגען יום כפור וואס זיין נאמען לאזט זיך אויס מיט איין ר"ש.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל, וואס איך קום יעצט זיך מתודה זיין פאר דיר אויף אלע מיינע חטאים עונות ופשעים, וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין שי"ן, אונ זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות וואס מיר טוען אלע טאג זאגען דעם פסוק שמע ישראל, וואס ער הייבט זיך אויך אן מיט איין שי"ן.

יעלה עס זאל אויף גיין פאר דיר מיין פאטער וואס אין הימעל מיינע הארץ שמערצין אונ לייד וואס איך האב פון אלע מיינע חטאים עונות ופשעים וואס זייער נאמען הייבט זיך אן מיט איין תי"ו, אונ זאלסט אונז מזכה זיין מיר זאלען "תשובה" טאן אויף אלע אונזערע זינד, אונ מיר זאלין מקיים זיין גאר דיין הייליגע "תורה" (מיט דעם תי"ו הייבט זיך אן תשובה אונ תורה). אונ אליהו הנביא (וואס ער הייסט "תשבי") זאל קומען במהרה בימינו, אמן.

תחנה פאר הזכרת נשמות.

רבונו של עולם, הער פון דער וועלט, וואס דו האסט באשאפען דעם מענשין אגוף מיט א נשמה, דער גוף איז שטויב פון דער ערד אונ די נשמה איז גינומען געווארן פון אונטער דיין הייליגען כסא הכבוד, אונ ווען דער מענש שטארבט שיידין זיי זיך פארנאנדער, יעדערער גייט אוועק צו זיין ארט, דעם גוף לייגט מען אריין אין קבר אונ ער ווערט אום געקערט צו ערד, אונ די הייליגע נשמה פליהט אוועק צוריק צו איר הייליגען רוהונג, צו איר הייליגען וואוהנונג פון וואנען זי איז גענומען געווארען. (אשרי האיש) וואל אונ גוט איז צו יענעם וועלכער האט גוטס געטאן אין די צייט פון זיין לעבען, ער האט ערפילט וואס דו האסט געבאטען אין דיין הייליגע תורה, ער איז געוועזן פרום צו גאט אונ צו לייטען, יענע נשמה קומט

מעשה אלפס

מיר (מחמת גרוים געוואונהייט) דאוונען אונ פאר דעם, איז דען מעגליך דאס א מענש מיר בעטין מיט די זעלבע אומריינע מויל וואס ער האט ווידער גישפעניגט קענין איין אויף אגוט יאהר אונ פרנסה והצלחה, שר וועלכער האט שטענדיג מיט אים עווענד מיר זינגען די זעלבע זינדיגער ווי גרויסע חסדים געטאן אונ תיכף איידער ער

האט

גְלַייךְ נָאךְ דֶעם טוֹיט צוּ אִיר עֶרְשְׁטֶען אָרְט, עֶס אִיז אִיר דִי וֶועג נִיט פַאַרְשְׁטֶעלְט אוּנ זִי וֶועט נִיט אָבְּגֶיהַאלְטֶען, דֶען דוּ שִׁיקְסְט דַיינֶע הֵיילִיגֶע מַלְאָכִים. זֵיי זָאלִין יֶענֶע נְשָׁמָה צוּ נֶעמֶען אוּנ בְּרֵיינְגֶען גְלַייךְ צוּ דִיר. אוּנ דוּ פְרֵייסְט דִיךְ מִיט אִיר, וִוי אַפָּאטֶער וָואס הָאט בַּאקוּמֶען צוּ זֶעהְן זַיין טַייעֶר קִינְד וָואס הָאט אִים אַלַאנְגֶע צַייט נִיט גִיזֶעהְן, וואל אוּנ גוּט אִיז יֶענֶע נְשָׁמָה, צוּ אִיר תַּעֲנוּג אוּנ צוּ אִיר פַאַרְגֶענִיגֶען אִיז גָאר קֵיין גְלַייכֶען נִיטָא, אָבֶּער וִוי עֶס אִיז בַּאוואוּסְט, אַז עֶס אִיז גָאר אוּנְמֶעגְלִיךְ אַז אַמֶענְשׁ זָאל טָאן נָאר גוּטְס אוּנ קֵיין מָאל נִיט זִינְדִיגֶען, אוּנ דִי זִינְד מַאכֶען נָאךְ דֶעם טוֹיט אֵיין אַייזֶערְנֶע וַואנְט פַאר דִי נְשָׁמָה, זֵיי פַאַרְשְׁטֶעלִין אִיר דִי וֶועג אוּנ זִי קֶען נִיט אַרוֹיף גֵיין אוּנ קוּמֶען צוּ אִיר רוּהֶע, אוּנ אַנְדֶערֶע מֶענְשִׁין וֶוערִין חָלִילָה צוּגֶענוּמֶען פוּן דֶער וֶועלְט אִין דִי יוּנְגֶע יָארִן, אָדֶער פְּלוּצְלוּנְג אוּם גֶעוַוארְנְט אוּנ זֵיי הָאבִּין נָאךְ נִיט פַאַרִיכְט וָואס זֵיי הָאבֶּען בַּאדַארְפְט פַאַרִיכְטֶען, דוּרְךְ דֶעם קֶענֶען זֵייעֶרֶע נְשָׁמוֹת נִיט גְרֵייכֶען צוּרִיק צוּ קוּמֶען צוּ זֵייעֶר עֶרְשְׁטֶען הֵיילִיגֶען אָרְט, אוּנ הָאבֶּען קֵיין מְנוּחָה נִיט, אָבֶּער דוּ בִּיסְט דָאךְ אַגָאט פוּן חֶסֶד אוּנ פוּן רַחֲמִים, דוּ עֶרְוֶועקְסְט דַיינֶע רַחֲמָנוּת פִיר מָאל אִין יָאר, יוֹם כִּפּוּר, שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת, צוּ דֵיינְקֶען אוּנ צוּ דֶער מָאנֶען דִי נְשָׁמוֹת אוּנ מַעֲלֶה זַיין זֵיי, עֶס זָאל חָלִילָה פוּן זֵיי קֵיינֶער נִיט פַאַרְשְׁטוֹיסִין וֶוערִין אוּנ פַארְפַאלִין וֶוערִין אִין תְּהוֹם, אִין דִיזֶע פִיר צַייטִין אִיז דַיינֶע עֶרְבַּארִימְקַייט גְרוֹיס צוּ בְּרֵיינְגֶען יֶענֶע נְשָׁמוֹת צוּ זֵייעֶר הֵיילִיגֶע רוּהֶע, צוּ דֶער הֵייבִּין זֵיי אוּנ זֶעצִין זֵיי צְווִישִׁין דִיא הֵיילִיגֶע נְשָׁמוֹת פוּן אַלֶע צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים.

עַל כֵּן, דְרוּם קוּמֶען מִיר יֶעצְט אִין אֵיינֶע פוּן יֶענֶע פִיר צַייטֶען פַאר דִיר גָאט ב"ה, מִיט צוּ בְּרָאכֶענֶע הֶערְצֶער, מִיט הֵייסֶע טְרֶערִן, מִיר וֵויינֶען אוּנ בֶּעטִין פוּן דִיר אֲדוֹן הַנְּשָׁמוֹת, הֶער פוּן אַלֶע נְשָׁמוֹת דוּ זָאלְסְט צוּ נֶעמֶען אוּנְזֶער דָאזִיגֶע תְּפִלָּה:

מעשה אלפס

הָאט נָאךְ אִים אִיבֶּער גִיבֶּעטִין אוּנ אוּם פַאַרְשֶׁעמְט, דְרוּם פַאַרְשְׁטֵייט זִיךְ דָאס נִיפֶעסֶערְט זַיינֶע מַעֲשִׂים וֶועט עֶר שׁוֹין דֶער עִיקַר תְּפִלָּה וָואס עֶס אִיז נִירֶעכִינְט קוּמֶען צוּ אִים ווידֶער בֶּעטִין, עֶר זָאל אִים בַּיי אוּנְז אָנְשְׁטָאט קָרְבָּנוֹת) אִיז נוּר נָאךְ מֶער טוֹבוֹת טָאן, דָאס פַאַרְשְׁטֵייט נִישְׁטֶעלְט בְּאוֹפֶן עֶס זָאל פַאר דֶעם זַיין יֶעדֶער אֵיינְצִיגֶער אַז עֶס אִיז נַארִישׁ אוּמ- אַרֶעכְטֶע תְּשׁוּבָה, וִוי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָאט

יהי רצון מלפניך, עס זאל זיין דער ווילין פון דיר גאט ב"ה דו זאלסט
שפענען די טויערין פון רחמים, און זאלסט ערוועקין היינטיגען
טאג דיינע ערבארימקייט אויף די היילינע נשמות, דו זאלסט זיי
דעם טאג דערמאנען און דינקען צו דער הויבען און צו דער הויכען
זיי, צו געבין זיי מנוחה צווישען די היילינע נשמות פון צדיקים און
צדקניות, בזכות די תפלות וואס מיר וועגען מתפלל, בזכות די היילינע
תורה וואס מען האט גילייענט ובזכות די צדקה וואס מיר זיינען מנדב.
ועה און פארנעם די טרערין וואס ווערין היינטיגען טאג פאר גאסין
אין אלע שולין און בתי מדרשים, און פאר נעם מיינע טרערין אויך,
הגם איך בין ניט ווערט, נאר בזכות תפלת רבים זאלסטו מיין גיוויין
אויך הערין, דו זאלסט געבין רוהונג צו אלע היילינע נשמות און צו
די היילינע נשמה פון מיין .... וואס האט געהייסען מיטען נאמען ....
מיינע בייזע מעשים זאלסטו איצט ניט דער מאנען, איך זאל ניט
גורם זיין חלילה מיט מיינע שלעכטע מעשים צו ערוועקין דעם מדת
הדין אויף די נשמות פון מיינע עלטערין, וואס האבין מיר גיבראכט
אויף דער וועלט, מיינע ווייד זאלין ניט זיין אמחיצה פאר זייערע
נשמות הקדושות. דאס זיי זאלין ניט קענן קומען חלילה צו זייערע
היילינע מדרגות. נור אונזערע גוטע מעשים זאלסטו אויף זיי דער
וועקין, דעם זכות פון אונזערע מצות און דעם זכות פון אונזער צדקה
וואס מיר זאגין צו בלי נדר צו געבין, און בפרט דער זכות פון
אונזערע קליינע קינדער. זאל דער וועקט ווערען אויף די היילינע
נשמות פון אונזערע עלטערין, וואס האבין אונז גיבראכט אויף דער
וועלט, אז זייערע נשמות זאלין דער הויכט און דער הויבין ווערין,
און בפרט זאלסטו גאט ברוך הוא דער הויבין און אויף ברייננען
אויף א הויכע מדרגה די נשמה פון מיין .... און דו זאלסט צו נעמען
מיין גיבעט ברחמים, אמן.

ואתנה נשמות הקדושות, און איר היילינע נשמות וואס מיר בעטין
און מיר זיינען מתפלל פון אייערט וועגין צו דער מאנען

מעשה אלפס

געוואנט. בעת ער האט געבויט דעם בית המקדש און האט געבעטין אז ווער עס וועט קומען דארטין מתפלל זיין זאל השי"ת אים ענטפערין. האט ער באן אין זיין תפלה אויסגעדריקט מיט דעם לשון ושבו אליך והודו את שמך והתפללו והתחננו וגו' ואתה תשמע. דאס הייסט ווען זיי וועלין פריער חרטה האבין פון זייערע ווייד און

כאכין

אייך, בעטין מיר אייך איר זאלט אן אונז אויך ניט פאר געסן, ווי מיר פאר געסין ניט אן אייך, איר זאלט ניט פר געסן אן אייערע קינדער וואס איר האט געלאזין אויף דער וועלט, וואס איר האט זיי אויף גיהאדעוועט מיט מאטערניש, מיט צער און מיט טרערן, וואס איר האט זיי געמאסטין און געוואגען, און איר האט פון זיי גיט אראפ גענומען אייערע אויגען, זאלט איר היינט אויך פון אונז ניט צראפ נעמען אייערע אויגין, איר זאלט אייך דער מאנען אויף אונז און אויף אונזערע מאנען און אויף אונזערע קינדער, איר זאלט אייך פרוועקין פון אייער הויכע און היילינע רוהע, און איר זאלט זיין פאר אונז גוטע מליצים פאר השם יתברך, איר זאלט בעטין פאר אונז דעם אלמעכטיגען גאט, ער זאל זיך מיט אונז ניט באגיין חלילה מיט דין, און אויף צו זוכין פון אונז זיינע חובות, נור ער זאל זיך מיט אונז באגיין מיט חסד און רחמים, ער זאל אונז מוחל זיין אונזערע זינד, און אונזערע תפלות זאלין אן גינומען ווערין, ער זאל אונז העלפין אין אונזערע נויטין (יום כפור זאל מען זאגין ער זאל אונז חתמנן צום לעבען) ער זאל אונז דער לייגערין די יארן. אונז און אונזערע מאנען און קינדער און אונזערע ברידער און שוועסטער און אונזערע קרובים און אלע גוטע פריינד, מיר זאלען ניט אפ געריסען ווערען פון דער וועלט אן אצייט, אונזערע קינדער זאלען זיך חלילה ניט האדעווען ביי אפרעמדע מוטער, און מיר זאלען אויך קיין אלמנות ניט בלייבן, און אונזערע קינדער זאלען ניט בלייבן קיין יתומים, אונזער זוהן זאל ניט פיצטער ווערין אין מיטין טאג, מיר זאלין ניט וויסין פון קיין טרויער און פון קיין בראך, אונזערע קינדער זאלען ביי אונז אין גאנצין זיין, עס זאל פון אונזער שטוב קיינער ניט פעלין, און צו אלע אלמנות און יתומים זאל גאט ב״ה זיין אפאטער און אבאשיצער, ער זאל היילען אלע צובראכענע הערצער, ער זאל אונז צו שיקען פרנסה בכבוד און עושר, מיר זאלען ניט באדארפין אן רירען אפרעמדין, און מיר זאלען ניט קומען צו שאנד, וואס דאס איז גלייך

מעשה אלפס

מאכין אפעסטע הסכמה נאך אמאל ניט אום זיך ניט אזוי נוהג, דרום טרעפט אמט אז קערין זיך צוא דיא שלעכטע וועג און מיר שרייען און שרייען און דאך ווייזין נאכהער וועלין די מתפלל זיין, דאן מיר ניט גיענטפערט, גלייך ווי אקרבן אז זאלסטו זיי ענטפערין, און עייל מיר וויינען תשובה איז קיין פעולה ניט נוצעס. ביא

אונז

ווי דער טויט, אונ מיר זאלין זוכה זיין מגדל צו זיין אונזערע קינדער צו דער הייליגע תורה, זיי זאלן זיין פרום צו גאט אונ גוט צו מענשין, איר הייליגע נשמות פאר דעם זכות וואס מיר גיבין צדקה פון אייערט וועגן, בעט פאר אונז השם יתברך, ער זאל אונז שטארקין אונזערע הערצער צו גיין אין זיין רעכטע וועג, מיר זאלען ניט פערטרונקען ווערין אין די תאוות פון דער וועלט, מיר זאלען ניט פערפיהרט ווערען פון יצר הרע, בזכות אונזערע אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב אונ בזכות אונזערע אמהות שרה רבקה רחל ולאה, אונ בזכות די נשמות פון אלע צדיקים אונ צדקניות, אונ מיר זאלין זוכה זיין צו זעהן, בנין בית המקדש אונ תחיית המתים במהרה בימינו, אמן

סדר הזכרת נשמות.

מען איז זיך נוהג צו דער מאנען די נשמות פון די עלטערין אין שלש רגלים אונ אום יום כפור אונ מען זאגט צו צו געבין צדקה וועגין זיי.

נאך איין פאטער זאגטמען דאס:

יזכור אלהים נשמת אבא מורי (פב"פ) שהלך לעולמו בעבור שאתן בלי נדר צדקה בעדו, ובשכר זה תהא נפשו צרורה בצרור החיים, עם נשמת אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן, ונאמר אמן:

יזכור דו זאלסט געדיינקען גאט, די נשמה פון מיינעם פאטער ער הייסט מיט זיינעם נאמען (פב"פ) דער דא איז גיגאנגען אויף די אמת'ה וועלט, זאלסטו גידיינקען אים אום ווילין דאס איך וועל געבין בלי נדר צדקה פון דיינעט וועגין, אונ פאר דעם שכר זאל זיין נשמה רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה אונ אנדערע צדיקים אונ צדקניות וואס זיינען אין גן עדן אונ מיר וועלין זאגין אמן.

מעשה אלפס

אונז בעונותינו הרבים איז נאר דער הויפט אין די ענינים פון הייליגע מחשבות פאר־
אין עבודת השם דער גוף, (דער חומר) ברויכען דאס צו תורה ותפלה באטראכטין
אונ די נשמה וואס איר עסק דארף זיין יעדער ווארט פון דאווענען ווי הויך ער איז
גבוי

נאך איין מוטער זאגט מען דאס:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי (פב"פ) שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ, בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן בְּלִי נֶדֶר צְדָקָה בַּעֲדָהּ, וּבִשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יזכור דו זאלסט געדיינקען גאט, די נשמה פון מיין מוטער, זי הייסט מיט איר נאמען (פב"פ) דאס זי איז אוועק אויף די אמת'ה וועלט, זאלסטו היינט איר געדיינקען אום ווילען דאס איך וועל געבין בלי נדר צדקה פון אירעטוועגין, אונ פאר דעם שכר זאל איר נשמה רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, אונ אנדערע צדיקים אונ צדקניות די זיינען אין גן עדן, אונ מיר זעלין זאגין אמן:

אויף אנדערע קרובים זאגט מען דאס:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי, זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי, דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי, אַחַי וְאַחְיוֹתַי, בֵּין מִצַּד אָבִי, בֵּין מִצַּד אִמִּי שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם, בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן בְּלִי נֶדֶר צְדָקָה בַּעֲדָם, וּבִשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יזכור דו זאלסט געדיינקען גאט, די נשמה פון מיין עלטער פאטער אונ מוטער, ברידער אונ שוועסטער, פעטערס אונ מומעס

מעשה אלפס

אבער וויך צו מאכין אונזער הארץ אונ פייכט צו מאכין איר מיט הייליגע גידאנקען, פאר ברייכין מיר נאר די גידאנקען אויף הבלים אין די פראסטע וועלטליכע שווינדלעריי אונ תאוות, דער היפך ווי עס דארף זיין באמת, אונ ווי עס איז גיוועזין פאר צייטין, דאז דער גוף האט גיאקערט די ערד, גיזייט, געשניטען תבואה, אדער אנדערע האנד ארבייט, ווי אונזערע חכמים זיינען געוועזין פיל פון זיי בעלי מלאכות, מיט דיא הענד האבין זייא גיטאן דיא מלאכה אונ דער מוח איז גיוועזין אריין גיטאן אין הייליגע רעיונות פון חכמת התורה אונ תפלה בכונה, דאס באקלאגט דך דער

פייטן

וואס זייִנען גיגאנגען אויף די אֶמֶת'ה וועלט, אום ווילין דאס איך וועל געבין בלי נדר צדקה פון זייערט וועגין, פאר דעם שכר זאלין זייערע נשמות רוהען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, אונ די אנדערע צדיקים די זייִנען אין גן עדן, אונ מיר וועלין זאגין אָמֵן:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים נִשְׁמַת (פב"פ) וְנִשְׁמַת כָּל קְרוֹבַי וּקְרוֹבוֹתַי, הֵן מִצַּד אָבִי וְהֵן מִצַּד אִמִּי, הֵן שֶׁהוּמְתוּ הֵן שֶׁנֶּהֶרְגוּ הֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ וְשֶׁנִּשְׂרְפוּ וְשֶׁנִּטְבְּעוּ וְשֶׁנֶּחְנְקוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, בַּעֲבוּר שֶׁאֶתֵּן בְּלִי נֶדֶר צְדָקָה בְּעַד הַזְכָּרַת נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וּבִשְׂכַר זֶה תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתֵיהֶם צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יִזְכּוֹר דו זאלסט געדיינקען גאט, די נשמה פון דעם וועלביגען (פב"פ) אונ די נשמות פון אלע מיינע פריינד, פון מיינע פריינדס פריינד, סיי פון מיין פאטערס צד, סיי פון מיין מוטערס צד, די וואס זייִנען גישטארבין אויף זייער בעט, אונ אויך די וואס ניט אויף זייער בעט, זאלסטו היינט געדיינקען אום ווילין וואס איך וועל געבין בלי נדר צדקה וועגן זייערע נשמות, פאר דעם שכר זאלן זייערע נשמות רוהען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה אונ אנדערע צדיקים די אין גן עדן זייִנען, אָמֵן:

לזכר אֵל מָלֵא רַחֲמִים, שׁוֹכֵן בַּמְּרוֹמִים, הַמְצֵא מְנוּחָה נְכוֹנָה עַל כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, בְּמַעֲלוֹת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ מַזְהִירִים, אֶת נִשְׁמַת (אָבִי מוֹרִי)

מעשה אלפס

טייטש (אדם יסודו מעפר וסופו לעפר) דאס הייסט דער גוף וואס ער ווערט אן גערופין "אדם" (לשון אדמה) וויל זיין גאנצער יסוד פון אנהויב ביז סוף איז נור דורך אויס ערד, אונ דרום דארף ער אויך ארבייטן אונ קעווארין דא אין דעם ערדישען אונ פראכטין לעבין, אבער עס לאזט זיך נאר אויס איין היסף, היינו ער לערינט אונ דאווינט כלומרשט אונ (ובנפשו יביא לחמו) זיינע ברויט שאפט ער זיך נאר אין מיט זיין נפש, כלומר, מיט מחשבת אונ שכל פון די נשמה, דאס הייסט דער

בעל

(פב"פ) שהלך לעולמו. בעבור שאתן בלי נדר צדקה בעד הזכרת נשמתו, בגן עדן תהא מנוחתו, לכן בעל הרחמים יסתירהו בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור החיים את נשמתו, יי הוא נחלתו, וינוח על משכבו בשלום, ונאמר אמן:

אל מלא רחמים, גאט ברוך הוא וואס ער איז פול מיט דער בארימקייט, ער רוהט אין הימעל, מאך גרייכען איין רעכט רואונג אויף דעם באשיצונג פון דער שכינה, מיט הייליגע אונ ריינע מעלות ווי דאס לויטערקייט פון הימעל זאל לייכטין די נשמה פון (מיין פאטער)(פב"פ) וואס ער איז גיגאנגען אין זיין עוויגקייט, פון וועגין וואס איך בין מנדב צדקה צו ליב מען האט דער מאנט זיין נשמה, זיין רואונג זאל זיין אין גן עדן, דרום וועגין דער צדקה זאל גאט ברוך הוא וואס ער איז איין דער בארעמיגער זאל ער אים בעשיצען אויף עוויג אונטער זיין פליגעל, אונ זאל איין בינדין אין בונד פון עוויגען לעבין זיין נשמה, גאט ברוך הוא איז זיין ארב, אונ זיין גוף זאל רוען אין קבר מיט שלום, אונ דרויף וועלין מיר אלע זאגין אמן:

לנקבה אל מלא רחמים שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה על כנפי השכינה, במעלות קדושים וטהורים כזהר הרקיע מזהירים, את נשמת (אמי מורתי) (פב"פ) שהלכה לעולמה, בעבור שאתן בלי נדר צדקה בעד הזכרת נשמתה, בגן עדן תהא מנוחתה, לכן בעל הרחמים יסתירה בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור

מעשה אלפס

בעל עגלה ווערט איין פרוש אונ דער פרוש אבעל עגלה, היינט וואס פאר אפנים קען דאס האבין?

ובפרט דעם הייליגען טאג יום כפור דאס מיר זיינען גלייך ווי ים ריזענדער וואס ווי זיינען ארײין אין די רעכטע טיפענעס פון ים אונ דער ים שטורעמט אונ קאכט, דאס יעדער מינוט איז דער לעבין אין סכנה, ראש השנה איז נור געווען די כתיבה אבער יום כפור איז די חתימה וואס די וועלט ציטערט פאר דעם הייליגען יום הדין, לאמיר ריין מאכין אונזערע מחשבות פון די וועלטליכע זאכין אונ ארײין טאן זיי אין די הייליגע גידאנקען פון די תפלות ותחנונים, אונ לאמיר אלע באנאנד דאוונען מיט גרוים כונה אונ זיינען אונ

בשעת

הַחַיִּים אֶת נִשְׁמָתָהּ, יְיָ הוּא נַחֲלָתָהּ, וְתָנוּחַ עַל מִשְׁכָּבָהּ בְּשָׁלוֹם, וְנֹאמַר אָמֵן:

אֵל מָלֵא רַחֲמִים, גאט ב"ה װאס ער איז פול מיט דער בארימהערציגקייט, ער רועט אין הימעל, מאך גרייכין איין רעכט רואונג אויף דעם באשיטצונג פון דער שכינה, מיט הייליגע אונ ריינע מעלות אזוי װי דאס לויטערקייט פון הימעל זאל לייכטען די נשמה פון (מיין מוטער) (פב"פ) װאס זי איז אין איר עוויגקייט גיגאנגען, פון װעגין װאס איך בין מנדב צדקה צו ליב מען האט דער מאנט איר נשמה, איר רואונג זאל זיין אין גן עדן, דרום װעגין דער צדקה זאל גאט ברוך הוא װאס ער איז אין דער בארעמיגער זאל ער איר בעשיצען אויף עוויג אונטער זיין פליגעל, אונ זאל זיין איין געבונדען אין בונד פון עוויג לעבין איר נשמה, גאט ב"ה איז איר ארב, אונ איר גוף זאל רוען אין קבר מיט שלום, אונ דרויף װעלען מיר אלע זאגין אמן.

די תחנה זאל מען זאגין נאך הזכרת נשמות:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, עס זאל זיין דער װילען פאר דיר מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין, דאס דו זאלסט לייכטין היינט מיט דיין גרויסין חסד אויף די הייליגע נשמות די דא ריידין מיט ליב אונ בעטין אויף דיין הייליג פאלק ישראל, אונ צווישען זיי זאלסטו דער לייכטען אויך די נשמה פון מיין פאטער אונ מוטער, אונ אויך די נשמות פון אלע מיינע פריינד, הן מצד אבי הן מצד אמי, אונ אלע די נשמות װאס שטייען אין די דביי שורות פון גן עדן אונ טוען לויבין גאט אונזער קעניג אונ בעטין לעבין אונ פרייד אויף אונז דיינע ליבע קינדער, אויך בעט איך פון טיפע הארצען דיין דער בארימהערציגקייט אז דו זאלסט מבטל זיין פון דיין פאלק ישראל אלע משחיתים אונ אלע פורעניות אונ זאלסט דער לייגערין אונזערע יאהרין מיט שמחה אונ חיים ושלום ופרנסה

מעשה אלפס

בעטין מיט גרוים רחמים דעם הייליגען באשעפער ער זאל אונז ריינינגען די הארץ אום צו דינען אים מיט איין אמת, אונ ער זאל זיך שוין דערבארמען איבער זיין פאלק ישראל מיר זאלען חלילה ניט דער טרונקען װערין אין דעם ים הצרות. ער זאל אונז שיקען

אגוט יאהר, א יאהר פון לעבין, פון געזונד אונ פרנסה בכבוד, מיר זאלען קענען ערציהען אונזערע קינדער בדרך הישר, אידין צו גאט אונ מענשין פאר דער װעלט אונ דער עיקר ער זאל שוין זיין אגאולה שלמה בקרוב, אמן.

טובה (שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי תּוֹרָה וּגְדוּלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד) דאס עס זאל זיין ביי מיר תורה אונ גדולה צוזאמען, בכדי מיר זאלין דיר דינען מיט גרויס נחת, אונ עס זאל זיין דיין חסד אויף אלע היילינע נשמות אונ אויף דער נשמה פון מיין פאטער אונ מוטער זיי זאלין אויף גיין אונ גרייכין פאר דיין היילינען דער בארעמינען שטול אונ דארטין זאל זיין זייער רואונג, לפני ולפנים אויף דעם היילינען ארט וואס קיין אויג קאן ניט משיג זיין נאר דו אליין, אונ זאלסט דער לייכטין זייערע נשמות מיט לויטערקייט, אונ די נשמות וואס האבין נאך קיין כח ניט צו קומען צו זייער רואונג אונ צווישען די נשמות איז אויך די נשמה פון מיינע קרובים, קעם איך דיר ליבער גאט דער דא לייכט אויף דער ערד אונ פאר די לייט וואס וואוינען אויף דער ערד, דער בארעמינער גאט דער לייכט דיין שכינה אויף זיי אונ דו זאלסט צו דעקין זייערע עבירות, אונ זאלסט זאגין צום מלאך וואס איז ממונה איבער זיי צו פאר גרינגערין פון זיי דעם משפט, אונ זיי זאלין געפינען איטליכער זייער רעכטע רואונג בשלום, אונ זיי זאלין גיין ממדרגה למדרגה אונטער די פליגעל פון די כרובים, אמן.

תְּפִלָּה לְיוֹם כִּפּוּר פַאר מִנְחָה.

יום כפור פאר מנחה זאגט מען פרשת עקדה אונ דער נאך זאגט מען דאס.

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה, וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּתְמַלֵּא רַחֲמִים עָלֵינוּ וְתִזְכּוֹר לָנוּ עֲקֵדָתוֹ שֶׁל יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה בֶּעָשׂוֹר לְחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי הָיְתָה עֲקֵדָתוֹ בְּהַעֲלוֹת

עברי טייטש

יהי רצון, עס זאל זיין דר ווילען פר דיר אונזר גאט אונ דער גאט פון אונזערע עלטערין, אז דו זאלסט פול ווערין מיט דער בארימקייט אויף אונז אונ זאלסט אונז גידיינקען די עקדה פון אונזער פאטער יצחק דער זוהן פון אברהם אבינו עליו השלום, וואס אין דעם צעהנטין טאג פון חודש תשרי איז גיוועזן זיין עקדה אין דער צייט פון

המנחה, ובכן ברוב רחמיך תזכור לנו כאלו אפרו צבור
ומונח על גבי המזבח, ותביט באפרו לרחם עלינו,
ובזכותו ובזכות אברהם אבינו עליו השלום שנתנסה
בעשרה נסיונות ובתפלתו, וגם בזכות יעקב אבינו עליו
השלום נתת לנו עשרת ימי תשובה לכפר על חטאתינו.
תתמלא רחמים עלינו לבטל מעלינו כל גזרות קשות
ורעות, וכמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות
רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו
ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עמנו יי אלהינו
במדת החסד ובמדת הרחמים ותכנס אתנו לפני ולפנים
משורת הדין, ותביט בדם הברית שמל אברהם אבינו
עליו השלום ביום הכפורים, ותכפר כל עונותינו בכל

עברי טייטש.

מנחה, דרום זאלסטו אונז געדיינקען מיט דיין פיל דער בארימקייט
גלייך ווי זיין אש איז געהויפינט אונ ליגט אויף דעם מזבח אונ זאלסט
באטראכטין זיין אש צו דער בארעמען זיך אויף אונז. (ובזכותו) אין
זיין זכות אונ אין דעם זכות פון אברהם אבינו עליו השלום וואס ער
איז גיפרובט געווארין מיט צעהן נסיונות אונ איז ביי געשטאנען, אונ
אויך אין דעם זכות פון אונזער פאטער יעקב עליו השלום האסטו
אונז גיגעבין צעהן טעג אויף תשובה צו פאר געבין אונזערע זינד, אונ
זאלסט פול ווערען אויף אונז מיט דער בארימקייט צו פאר שטערין
אלע שלעכטע אונ בייזע גזרות פון אונז, אונ אזוי ווי אונזער פאטער
אברהם האט אונטערדריקט זיין רחמנות צו טאן דיין ווילין מיט'ן
גאנצן הארצין, אזוי זאלין דיינע רחמנות אונטערדריקען דיין צארין
אונ זאלסט זיך פירין מיט אונז מיט די מדה פון חסד אונ די מדה פון
רחמים אונ זאלסט זיך באגיין מיט אונז לפנים משורת הדין, אונ
זאלסט קוקין אויף די בלוט וואס אונזער פאטער אברהם האט זיך מל
גיוועזן אום יום כפור, אונ זאלסט פאר געבין אויף אלע אונזערע זינד,
אזוי ווי דיינע גירעכטיקייט, אונ דורך דיין גרוים רחמנות זאל זיך

צדקותיך, ובטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעירך ומארצך ומנחלתך:

עבדי טייטש

אויעק קערין דיין גרים צארין פון דיין פאלק אונ פון דיין שטאט אונ פון דיין היילגע לאנד, אמן.

תחנה פון אוים נעמען צו מנחה יום כפור.

רבונו של עולם, דו ביסט דער פאטער פון רחמנות אונ פון פאר געבען די זינד, פאר נעם די שטימע פון מיין גיבעט אונ ענטפער מיר אין מיין טאן קלאפין אין די טויערין פון רחמנות, אז דו זאלסט מיר פאר געבין אלע מיינע זינד וואס איך האב געזינדיגט פאר דיר פון מיין יוגענט אן ביז היינטיגען טאג, אונ זאלסט ממלא זיין אלע שמות הקדושים וואס איך האב אין זיי פוגם געוועזן, אונ זאלסט מיר געבין אוויכע הארץ איך זאל זיך אום קערין צו דיר בתשובה שלמה, אונ זאלסט מיך פירין אין רעכט פארטיגען וועג דיר צו דינען, (אחת שאלתי מאת יי אותה אבקש) איין זאך טוא איך פערלאנגען פון דיר ליבער גאט, אז איך זאל זיצען אין דיין הויז (אין היילגען בית המקדש) צייט מיין לעבין, איך זאל דערשפירין די ליבליכקייט פון גאט ב"ה אונ איך זאל שטיין פאר אים אין זיין היכל, לערין מיך גאט דיין אמת'ה וועג אונ העלף מיר צו גיין אין איר, איינציג מיין הארץ אז איך זאל מיך פארכטין פאר דיין היילגען נאמען, (לב טהור ברא לי אלהים) ליבער גאט! באשאף מיר א ריין הארץ אונ אפעסטין מוטה זאלסטו באנייען אין מיר. (אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני) ליבער גאט! דו זאלסט מיך ניט אוועק ווארפין פון פאר דיר, אונ דיינע היילגע געפיהלען זאלסטו פון מיר ניט אוועק נעמען, ליבער גאט! דער בארעם דיך איבער מיר אונ זאלסט ניט פאר שעמען מיין פיינונג וואס איך האב פאר דיר היינט גיפאסט, דאס מיין גאנצער קערפער איז אבגישוואכט פון תענית צו ליב דיין היילגען נאמען. הער צו ליבער גאט מיין תפלה אונ מיין גישריי, זאלסט פאר נעמען מיינע טרערין. מיין תפלה זאל ביי דיר אזוי חשוב זיין ווי קטורת, דאס איז דיבונג פון מיינע העגד

(אין תפלה) זאלין ניט גיין פארלארין, זאל ביי דיר אזוי זיס זיין ווי איין קרבן מנחה. ווייל איז צו מיר דער היילינער טאג פאר גייט באלד, עס נעמט מיר אן א מורא און א ציטערנעש אז איך דער מאן מיך מיינע זינד און איך ווייס ניט אויב איך וועל ארויס גיין גירעכט פון דעם משפט און פאר דיין גירעכטין בית דין, ובאי אדער חיב חס ושלום, יעצט ליבער גאט איז מיין האפענונג נאר אויף דיר און אויף דיין גרויס דער בארימקייט, אז דיין רחמנות זאל איין האלטין דיין כעס, אז דו זאלסט זיך מיט מיר נוהג זיין במדת החסד ובמדת הרחמים, און זאלסט מיט מיר טאן לפנים משורת הדין, און מיט דיין גרויס גנאדע זאלסטו זיך אום קערין פון דיין גרים צארין פון דיין פאלק ישראל און פון דיין היליגער שטאט ירושלים, און זיי מבטל פון כל ישראל אלע שלעכטעס, און זאלסט נייגין דאס הארץ פון אונזער קייזער און פון זיינע יועצים אויף אונז צו גוטין, און זאלסט אונז אן שרייבין אין ספר החיים מיט די צדיקים וואס זיי טוען דיין ווילין און איינציגען דיין היליגען נאמען, און אין ספר ברכה ושלום ופרנסה טובה ישועות ונחמות, און זאלסט אונז געבין כח און קראפט צו מיר זאלען באשטיין אקעגין דעם יצר הרע, ער זאל אונז ניט מאכין שטרויכלען מיט איין דבר עבירה, און פון וועגין דיין היליגען נאמען זאלסטו ליבער גאט אונז פירען אין גוטען וועג און זאלסט אונז אונטער לעהנען מיט דיין רעכטער האנד, אז מיר זאלען קענען באשטיין בתשובה שלמה פאר דיר, צייט אונזער לעבין וועט זיין, און דו זאלסט אונז ניט אוועק נעמען פון דער וועלט פאר דער צייט, ביז מיר וועלין אויס לעבין אונזערע זיבעציג יאר כדי אז מיר זאלען קענען פאר ריכטען וואס מיר האבין קרילע געמאכט, און גידיינק אונז ליבער גאט דאס ליבשאפט פון אונזערע ערשטע עלטערין און דעם ברית מיט דעם חסד און די שבועה וואס דו האסט געשווארען צו אונזער פאטער אברהם און די עקדה וואס אברהם אבינו האט גיבונדין זיין זוהן יצחק אויף דעם מזבח אין דעם טאג אין יענע צייט, כדי צו טאן דיין ווילען מיט זיין גאנצין הארצין, דו זאלסט בינדין אלע מקטרגים ומשטינים של מעלה וואס זיי ווילין מקטרג זיין פאר דיר אויף דיין ליב פאלק ישראל, און זיי זאלין זיין ווי פלעווע פאר דעם ווינט, און מאך שטום אלע שונאי ישראל וואס ביידין אויף אונז

שלעכטס און רייצין אויף דעם פראסטין נארד צו מאכין אויף אונז פאנגראמען, גים אויס אויף זיי דיין צארין, לאז אויף זיי פאלין דיין פחד און פארכט, מיט דיין גרויסע מאכט ואלסטו זיי מאכין שטומען ווי איין שטיין, (עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית) ביז וואנען דו וועסט פירען דיין ליב פאלק ישראל צו דיין היילינע לאנד און מיר זאלין זוכה זיין צו זעהן אין גיכע צייטין אין דער נחמה פון ציון וירושלים, אמן כן יהי רצון. (ואני תפלתי כו' בריך שמיה כו').

איין נייע תחנה צו זאגין פאר נעילה.

ערבארמינער גאט, דער זיסער טאג יום כפור גייט באלד אוועק, די זון פאר גייט שוין, איהרע ליכטיגע שטראהלען פארבארגין זיך. און די האלסט שוין ביין פאר חתמ'ענען יעדערינס גורל, יעדערינס מזל וואס די האסט פיר אים אן געשריבען, דער שרעקליכער חותם ליגט יעצט אין דיין אייגענע האנד, רבונו של עולם איידער דו וועסט דיין היילינען זיגעל לייגין אויף אונזער משפט, באטראכט דיינע ארעמע קינדער, דיינע פערוואגעלטע שעפסעלאך. וועלכע שטייען פאר דיר נאך פון נעכטין מיט א פערקלעמטע צובראכענע הארץ, פערשמאכט, פערבאמערט, און זייערע אויגען איז אויסגעשטעלט נור צו דיר אליין; בעטראכט ערבארעמיגער גאט די לאגע פון דיין ארעמע פאלק, וועלכע פינסטערט אין תושכדיגען גלות שוין באלד צוויי טויזענט יאר, בעטראכט וואס אונזערע עלטערין האבען געליטען ביז היינט, ווי זיי האבין מקריב געוועזן זייער לעצטען טראפין בלוט פאר דיין היילינען נאמען, בעטראכט הימלישער פאטער דעם ביטערין לעבין פון דיינע ארעמע קינדער, וועלכע שטייען יעצט פאר דיר און ערווארטין פון דיר מחילה וסליחה אין דעם היילינען יום הכפורים, ווער נאך ווי די אליין גרויסער גאט ווייסט אונזערע צובראכענע הערצער, אונזערע בלוטיגע וואונדין וועלכע מיר טראגין טיף אין אונזערע פערקלעמטע הערצער, נור די אליין ווייסט דאס, אז ניט דיך צו ערצערנען חלילה האבין מיר געגין דיר פערבראכין, נאר אונזער שווערער פינסטערער לעבין האט אונז דאצו געבראכט, דער מאן זיך ערבארמינער גאט וואס דיין טרייער קנעכט דוד המלך האט געזאגט. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', ווער איז נאך ווי דיין פאלק ישראל איינער אויף דיין

גאנצער וועלט. וועלכער האט אזוי פיל געליטען איבער די הייליגקייט פון דיין גרויסין נאמען, עס איז שוין צייט דו זאלסט דער מאנען דיין הבטחה וואס דו האסט געגעבין אונזערע עלטערין, ווי לאנג נאך וועלין מיר זיין צו שאנד אונ צו שפאט אין אלע עקין דער וועלט, ערבארמיגער גאט וואס דו ביסט די קוועלע פון רחמנות, הייגט איז דער טאג וואס דו בעשטימסט יעדערינס גורל אויף דעם גאנצין יאר וואס זאל געשעהן, באלד פערשליסטו שוין אלע טירען, אונזער דעקרעט איז שוין אונטער געשריבען, מיט שרעק אונ ציטערניש שטייען מיר יעצט פאר דיר, פארגעס הייליגער פאטער אונזער גיבעט, נעם צו זאמען אונזערע הייסע טרערין וועלכע מיר האבין פאר דיר פארגאסען, גיס זיי צוויין אין דעם לאגיל וואו דו האלסט די טרערין פון אונזערע עלטערין אונ וואש אב מיט זיי די אלע פלעקין פון אונזערע נשמות, ערבארעם דיך אויף אונז אונ אויף אלע אונזערע ארעמע עלענדע אומגליקליכע ברידער, וועלכע ניינען צו זייט אונ צו שפרייט אין אלע עקין דער וועלט. לאז שוין זיין דער יאר וואס איז אוועק אסוף פון אונזערע צרות, הייל די וואונדין פון אונזערע בלוטיגע הערצער, טרייסט דייגע בעטריבטע פערביטערטע קינדער, שרייב זיי אן צו אגוטין לעבין אויפין גייעם יאר, דען צו דיר אליין האפין מיר, שיק אונז דעם גואל צדק אונ פיר אונז מיט שטאלץ אין דיין הייליגע לאנד במהרה בימינו, אמן:

תחנה למוצאי יום כפור.

רבון העולמים, הער פון אלע וועלטן, (מלך מלכי המלכים) קעניג איבער אלע קעניגען, מיר האבין גיפאלגט דיין הייליגע תורה, מיר האבין גיפאסט אטאג מיט אנאכט, מיר האבען נאך מוסיף גיוועען מחול על הקדש, מיר האבען אויף זיך מקבל גיוועען דעם עול מלכות שמים מיט דיין יחוד שמך הגדול, דאנקען מיר דיר פאר דיין ליבען חסד דאס דו האסט גישטארקט אונזער כח אום צו האלטין די חמשה ענוים, בכדי דו זאלסט אונז מאכען ריין פון אונזערע עונות. יעצט רבונו של עולם אונזער מחשבה איז ערינסט מיר זאלען שוין בלייבין ריין, מיר וועגען מקבל אויף זיך מיר זאלען שוין מער ניט זינדיגען, אונ דו וועלסט באשעפער זאלסט מצרף זיין מחשבה טובה למעשה, מיר זאלין זיין גיבענשט מיט אגוט יאהר, עס זאל זיין ביי אונז ליכטיג אין יעדין

יעדין ווינקעלע, אונזער גליק זאל פאר אונז שיינען אונ מיר זאלין שוין זוכה זיין צו זעהן ווי דו וועסט מקיים זיין אונזער האפענונג, לשנה הבאה בירושלים, אמן.

דער ענין פון שלש רגלים (אונ די אושפיזין פון סוכות).

דער שפיטער פון דער וועלט איז, אז יעדע פאלק מאכט אפאמעטניק צו די וויכטיגע זאכין פון זיין היסטאריע, אונ ווער האט נאך אזא בייגע ווארנדערליכע היסטאריע ווי מיר אידין, ווי משה רבנו ע״ה זאגט (כי שאל נא לימים ראשונים) פרעג די וועלט היסטאריע פון זינט אן השי״ת האט בעשאפען אדם הראשון, אונ פון איין עק וועלט ביז די צווייטע, אויב עס האט זיך געטראפען אזעלכע וויכטיגע זאכין, אדער פיליכט עטוואס עהנליך צו דעם, (השמע עם) אז א פאלק פון מיליאנען מענשין זאלין אלע הערין די שטימע פון גאט בעת ער האט ערשיינט מיט זיין כבוד פאר די פובליקע אונ האט מיט זיי גירעט פנים אל פנים (פערזאנליך) ווי מיר אידין האבין גיהערט? אדער וואו האט דאס פאסירט, אז איינער פון די געטער, וואס די פעלקער דינען צו זיי זאל פארפירען מלחמות מיט גרויסע וואונדער אום אויסצוקלייבין זיינע דינער, ווי דער גאט פון אברהם יצחק ויעקב, האט ערשיינט אין מצרים מיט אזעלכע גרויסע וואונדער אונ מלחמות געגען די מצרים, ביז וואנען ער האט ארויס גענומען זיין אברהם פאר א פאלק. אדער וועלכער גאט פון אלע פעלקער האט געפירט זיין פאלק פערציג יאהר אין א וויסטען מדבר וואס א מענש קען דארטין ניט דורך גיין אונ ער האט זיי אום געהאלטין מיט שפייז אונ קליידונג אונ וואהנונג אזוי ווי אין א באזעצטע לאנד. נאטירליך ווען מ׳וואלט פרעגין ביי אונז מענשין וואלטין מיר זאגין אז עס פאסט צו מאכין אויף דעם א וויכטיגען פאמעט, היינו מאכין א מראמארנעם פיגור משה רבנו אונ אוועק שטעלין אויף א שיינעם בולוואר (בעת מיר ווינען נעהען אין אונזער לאנד) צום אנדיינקונג, אז דאס איז דער הויכוויכטיגער מענש וואס דורך אים איז גיטאן גיווארין די אלע וואונדער, אונ ער האט צוראב געבראכט די עלעקטרי (דעם אור התורה), וואס אהן איר האט די וועלט גיבלאנדזעט טויזענדער יאהרין אין פינסטערע וועגן.

אונזער תורה האט אבער בעזייטיגט די מאטריאלע פאמעטניקעם, ווייל לבד וואס זיי ברייגגען גייטיג נוצען, די שטייען נור אין איין ארט, אונ ווען מ׳ווערט צו די געוואהנט באטראכט מען זיי גאנץ קאלט, קענען זיי נאך פיל שאדין ברינגען, דער פראסטער נארד קען זיי נאך פאר געטער מאכין, דרום האט זי דאס פארבאטין (ופסל ומצבה לא תקימו לכם), קיינע בילדער

זאלן

זאָלט איר ניט מאַכען אונ אַוועק שטעלען, אי מכח אפאמעס? זאָגט דוד המע"ה (זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו, חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ) דער ערבּאַרעמיגער האָט וואָס וויל פירען דעם מענשען צום עוויגען גליק, ער זאָל מאַכען זיין אין בורא עולם אונ פירען זיך נאָך די פּראָגראַמע וואָס ער האָט אים גיאָרדינט אין דער תורה, אונ ווייזען נסים גאַנץ אָפט לוינט ניט, ווייל עס וועט פאַלין דער קורס פון אידישע קוראַנט (פון תורה ומעשים טובים), ווייל ווען ער וועט שטענדיג מיט די אויגען אַז עס איז דאָ אַבּעשעפער, מוז ער דאָך זיין גוט אונ פרום, פאַרלירט זיך די בחירה, אַלזאָ האָט די השגחה אויס גירעכענט, אַז עס לוינט ניט צו ווייזען נסים אַלע וויילע, נור ער האָט גימאַכט ווייכטליכע פּאַמעטניקעס צו די אַמאָליגע נסים וואָס ער האָט געוויזען בעת ער האָט אונז אויסערוואהלט פאַר אַפאָלק, איז דורך די ווייכטליכע פאַמעטניקעס וואָס זיי קומען פאָר מיט די באַוועגונג פון קערפּער ווערט אַיין גישטעמפּילט אין אונזערע בלוט אונ אין אונזער האַרץ אהבה צו השי"ת אונ פורכט פאַר אים, היינו אויף די וואונדערליכע היסטאָריע פון "יציאת מצרים" האָט ער אונז פאַראָרדינט אַיין פאַמעטניק דעם "חג המצות" מיטין "קרבן פסח", די באַשעפטיגונג פון דעם מיט פיל וואָכען פריער ביז מ'גענדיגט אים אַריין אין שטוב אונ נאָך דעם מיטין פראַוועגן דעם סדר, ערציילען די קינדער די גרויסע וואונדער ווי השי"ת האָט זיך אָב גירעכענט מיט פרעה אונ די מצריים פאַר וואָס זיי האָבען אונז אַזוי פיל געפייניגט, מאַכט דאָס אַגרויסע ווירקונג אַיין צו פלאַנצען אין אידישע האַרץ דעם (שמע ישראל יי אלהינו יי אחד), ווי מיר האָבען עס גוט ערקלערט אין מעשה אלפס ופרי הגפן (סדר בא, פרק „דער גרויסאַרטיגער רייכטום")

אונ אויף די וואונדערליכע זאַך, וואָס השי"ת אַליין האָט ערשיינט פאַר די גאַנצע פאָלק אויפ'ן הר סיני אונ האָט גירעדט מיט אונז די זיסע דברות פנים אל פנים, וואָס דיזער גישמאַק ליגט נאָך עד היום אויף די ליפּען פון אונזער נשמה (ווייל אַלע נשמות וואָס דאַרפען געבאָרען ווערען זיינען דאַן גישטאַנען ביין גרויסען פאַראַד) אונ זי בענקט זייער נאָך דעם, ווי זי בעט זיך (ישקני מנשיקות פיהו) ווי איז מען דאָס זוכה נאָך אַמאָל צו הערען די זיסע ווערטער פון זיין מויל (כי טובים דודיך מיין) ווייל דיזע פריינדשאַפט איז ליבער אונ אַנגענעהמער פון אַלע פערגניגען וואָס קען געבען אין דער וועלט, אויף דעם האָט השי"ת אונז גיגעבען אַפאַמעט דעם הייליגען יום טוב "שבועות", אונ ווען דער איד איז זיך נאָך מכין צו דעם שבועות'דיגע נאַכט שפירט ער אין דער פריה בעת הערען "אקדמות" אונ קריאת מתן תורה, עטוואָס פון יענעם פערגניגען (כאשר בארנו במאמר „אור חדש על ציון חכר עשה לנפלאותיו, לתיקון ליל שבועות).

און אויף די גרויסע וואונדער פון דעם אויס האלטין אונז פערציג יאהר אין דער מדבר, וואס דאס ווייזט, אז ישראל וועט זיך באדערווען מיט מזל, האט דער בורא גימאכט אפאמעט דעם חג הסוכות, זמן שמחתנו, ווייל די גרעסטע שמחה ביי עלטערין איז, אז די קינד האדעוועט זיך, בקצור הייסט עס, „חג המצות" ווייזט אויף ישראל'ס גיבורטס טאג (זמן חרותנו), מיר זיינען בעפרייט געווארין פון קנעכטין הויז, ארויס געצויגען דעם קינד פון יעניפטישע בויך, פון אפינסטערין איינגע טונעל וואס ישראליק איז דארטין גילעגין אציוט יאהרין ווי דער קינד אין מוטער לייב (גוי מקרב גוי). — „שבועות" ווייזט, אז ישראליק האט מיט מזל אנגהויבען צו גיין אין חדר און לערינט שוין (זמן מתן תורתנו), אבער די שמחה איז נאך ניט פאר פול, ווייל מ'קען ניט וויסען אויב דער שוואכער קינד, וואס איז אזוי פיל פערמוצעט געווארין אין די יעניפטישע בויך און גייט אין חדר לערנען, וואס די תורה איז מתשת כחו של אדם, אויב ער וועט מאריך ימים זיין? ובפרט ווי ער האט אויף זיך ארויס קנאה פון די צלאזענע קינדער וואס ווילען ניט לערנען (אנטיסעמיטען), ביי וואלטין אים פארברענגען מיט זייערע וואלפישע אויגען, אויף דעם האט מען אונז גיגעבין דעם „חג הסוכות", דער אמת'ער „זמן שמחתנו", ווייל דאס ערינערט אונז די פערציג יאהריגע רייזע אין דער מדבר וואס מיט דער נאטור קען אמענש דארטין זיך ניט האלטין, האט דער בורא אונז אויס גיהאלטין מיט אלעם גוטן, ווי דער נביא זאגט (המדבר הייתי לישראל?) האבין זיך דען אידין געפילט אז זיי זיינען אין אוויסטען מדבר? דאס גיט אונז צנוטע לערע אז דער קיום פון ישראל סבא איז מער איבער נאטירליך ווי נאטירליך, און וועט אויך ישראל ארבייט ווייניג, ווייל ער איז אריין גיטאן אין לערנען און די צווייי פיסיגע ברענעדיגע שלאנגען און ערדעשין האלטין אפין זייערע מיילער אויף אים און בלאזין אויף אים פייער מיט גיפט, אויף להכעיס זייגע שונאים וועט ער זיך באדערווען מיט גליק*), ביז די גאנצע וועלט וועט דערקענען (און אויך די

קליינע

*) דאס איז דער ענין פון די „אושפיזין" אין סוכה, אין דעם היילינען יום טוב (זמן שמחתנו) באזוכין אונז די טייערע געסט, וואס זייער לעבענס-געשיכטע איז דער סימוואל פון דעם גידאנקען, „אברהם אבינו" איז געווען געזאגט פון די צוויי פיסיגע שלאנגען, וואס האבין אויף אים געשאטין פייער, און צו זייערע גרויסע שמערצין האט ער זיך געהאדעוועט מיט מזל און גליק, אז צום ענדע האבין אים אלע גערופען „נשיא אלהים". — „יצחק אבינו" האבין אויף אים די פלשתים גישאטין פייער, צו גענומען די בארות, און נאכהער האט זייער קייזער אליין אים ארויס געשיקט (לך מעמנו), צום סוף צו זייערע פוקענעם האט דער קעניג מיט זיין מיניסטער געמוזט גיין צו אים שליסען מיט אים שלום. — „יעקב אבינו" איז ניוועזן שטארק געיאגט פון עשו און

לבן

קליינע קעפאלאך פון זיינע איינענע קינדער), אז ער איז אנאטליכע זאך, ער איז בעשאפען געווארען צו בעלייכטין די וועלט און בעלערנען אלעמען דעם הויכען אידיאל פון הכרת הבורא, דרום בעת זיין באן גייט גראד אויפ'ן רעלצע (די וועג וואס די תורה האט פאר אים גיאורדינט) מאכט ער גרויסע פארשריטע און שטייט מיט גרויס כבוד, ווען אבער ער גייט אראב פון רעלצע, דא ליגט ער טיף אין דרערד, און האט קיינע האפענונג אז זיין לאגע זאל זיך בעסערן, נור דער איין מיטעל אנווענדין קרעפטין ארויף צוריק אויפ'ן רעלצע (אויף דעם דרך התורה), דאס איז בכלל דער ענין פון די היילינע רגלים, און בפרטות דארף מען לייענען היילינע ספרים, מנורת המאור און מעשה אלפס, דרום די מצוה פון ליכט בענשין, וואס דאס איז דער צריינגאנג אין די היילינע ימים טובים דארף יעדע אידעשע פרוי טאן מיט שמחה און גרוים יראת שמים, וועט זי זוכה זיין אז עס זאלין ערלויכטין ווערין די אויגין פון אירע קינדער אז זייער לעבענס־באן זאל חלילה ניט אראב גיין פון רעלצע (פון דרך התורה) זי זאל פון זיי נחת האבין אויף ביידע וועלטין.

מיך

לבן, אם ענדע איז עשו אים ניפאלין אויפ'ן האלז קושין, — „משה רבנו" איז געווען א נרדף פון פרעה, ער האט אים געוואלט ארונטער נעמען די קאפ מיט'ן שווערד, אם ענדע איז ער מיט זיין קנוטע געפאלען אים צו די פים און בעפרייט אלע אידין, „אהרן" איז דאך געוים אנטער נאכט סוכות, די ענני כבוד אין דער מדבר האבין מיר דאך געהאט נור צו ליב זיין זכות. — „יוסף" האט געבעך גיהאט גיברענטע ליידין אין מצרים, מ'האט אויף אים געמאכט אקרימענאל־בלבול און פארשפארט אים אין אבטראג אויף צוועלף יאהר, אם ענדע זיינען די אבציג יאהר גילעגין אונטער זיין האנד. — „דוד המלך ע"ה איז געווען דער גרויסער נרדף, געטאלגערט זיך יאהרין לאנג אין מדברות, גאכהער געיאגט פון איין איינענעם קינד, אבער דער סוף איז ער אלעמען איבער געקומען און איז געבליבען „דוד מלך ישראל חי וקים". ער האט געוויזען די גאנצע וועלט, (זי רועי) אז נאט איז מיין פיהרער, (לא אחסר) פון דעם וואס איך פעל ניט, איך עקסעסטיר. לערינט אונז דער לעבענס־געשיכטע פון די זיבען געסט, אז מיר קענען אויך זאגין צו די אלע אומות. (זי רועי) זעט אז גאט איז דר הירט (און פיהרער) פון די שה פזורה ישראל, (לא אחסר) מיט דעם וואס איך עקזעסטיר טויזענדער יאהר אין אזעלכע שלעכטע גרויזאמע וועטערין, אזעלכע גרויסע חוואלעס וואס האבין איבער גיקערט די גרעסטע פערעהאדין האבין מיין קליינע שיפעלע ניט גיקענט איבער קערין, אזעלכע גרויסע שטורמען וואס האבין אוים געריסען די שטארקסטע בוימער, האבין מיין דינעם בוימעלע ניט געקענט רירען פון ארט, אזעלכע ערד ציטערנעם וואס האבין צוריסען די גרעסטע פאלאצין האבין מיין קליינע סוכה'לע נור אב גערוקט פון ארט, אבער זי איז גאנץ געבליבען, מיט דעם איז אבעוויזן אז איך בין בעשאפען צוא זיין „לאור עולם" מאכען אלעמען ערקענען „אחדות הבורא".

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו, וצונו להדליק נר של יום טוב: (ווען יום טוב גיפאלט שבת זאגט מען של שבת ושל יום טוב):

די ברכה פון שהחינו דארף מען זאגן מיט גרויס שמחה וואס מ'האט דערלעבט דעם הייליגען יום טוב זמן שמחתנו.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה*):

אום שבת חול המועד זאגט מען נור להדליק נר של שבת (אבער נים קיין שהחינו), די ברכה „לישב בסוכה" זאגט מען נים צו ליכט בענטשן נור אז מ'גייט עסן אין סוכה.

תחנה לסוכות נאך ליכט בענטשן.

אויב אין סוכה איז קאלט אדער צו ליב איין אנאנדער אורזאך קען מען דאס זאגן אין שטוב.

רבונו של עולם, הער פון דער וועלט, איך דאנק און לויב דיין ליבען נאמען וואס דו האסט אונז נשים מזכה גיוועזן מיט די מצוה פון ליכט בענשין צו בעלייכטען די הייליגע סוכה, וואס זי איז איין אנדיינקונג צו די גרויסע וואונדער וואס דו האסט געטאן מיט אונזערע עלטערין די פערציג יאהר וואס זיי זיינען גיגאנגען אין דער מדבר, וואס דארטין איז ניטא קיין הייזער צו בעשיצען זיך פון די זון ברענענעס, פון שלעכטע וועטערין און פון די גוס רעגינס, האסטו זיי באשיצט מיט אגרויסין באלאגין פון ענני כבוד**) און האסט זיי

אוים

*) די ווייבער וואס קיינער פון זייערע בני בית עסט נים אין סוכה (אבער וואס פאר איין אורזאך עס איז) זאלין זיי נים בענטשין קיין ליכט אין סוכה נור אין שטוב וואו זיי עסין, ווייל די מצוה פון ליכט צינדין איז נור עס זאל ליכטיג זיין וואו מען עסט – אבעל הבית'טע אווירשין ווען זי בענטשט ליכט אין סוכה און לאזט דארטין די לייכטער דארף זי גוט אכטונג געבין מ'זאל די לייכטער נים גנבענען, ווייל די גנבים לויערין ביי די סוכות צו ליכט בענשין, און לבר וואס עס איז אשאדין און אמאל נאך אגרויסער (ווען עס איז זילבער) ווערט פון דעם אפארששטערטער יום טוב חלילה, אלזא דארף מען גוט אכטונג געבין.

**) אגרויסע סוכה פון וואלקינס, וואס דאס האט זיי גיגעבין גרויס שהרע ביי אלע אומות, ווי אין שיר השירים שטייט געשריבען, אז די אומות האבין גיפרעגט איינע ביי די אנדערע (מי זאת עולה מן המדבר?), ווער איז עס די דאזע גליקליכע

פאלה

אוים געהאלטען מיט אלע הצטרכות וואס א מענש פאדערט, דו האסט זיי געשפייזט מיט מן פון הימעל, מיט וואסער פון א קוואל וואס האט זיך מיט גיקייקעלט מיט זיי וואוהין זיי האבין גירייזט, הכלל דו האסט זיי געהיט ווי די שווארצאפעל פון אויג. יצרנהו כאישון עינו"א). גוטער גאט, איך בעט דיין רחמנות, אזוי ווי דו האסט אונזערע עלטערין באשיצט מיט די ענני כבוד פון רעגין און פון די שטארקע היץ פון די זון און פון די גרויסע שלאנגען און די ברענענדיגע עגדעשין פון דער מדבר, אזוי זאלסטו אונז אויך באשירמען דעם סוכות פון רעגין, עס זאל אונז ניט שטערין מקיים צו זיין די היילינע מצוה פון סוכה, און בזכות מצות סוכה זאלסטו אונז באשיצען פון אלע שלאפקייטין וואס קומט פון די גרויסע היצין און פון די שלעכטע וועטערין, אויך זאלסטו אונז בעשיצען פון די צוויי פיסיגע שלאנגען (די שונאי ישראל) וואס מיט זייערע בייזע צינגער ווילען זיי פאר ברענען דיין צו זייטע און צו שפרייטע פאלק. און דעם טלטול וואס מיר ברעכין זיך פון אונזערע הייזער. צו גיין אין סוכה, זאלסטו פאר-

מעשת אלפם

א) מפרשים שרייבין, בעת מכת בכורות, אז פרעה הט גיגעבין רשות, אידין זאלין ארויס גיין פריי פון זיין לאנד, און אזוי ווי אידין זיינען געווען צו שפרייט אין די גאנצע מדינה, אין גושן, אין רעמסס און אין נאך פיל ערטער (בערך פערציג מעג גאנג) שטייט אין מכילתא (פ' בא), אז די שטיטע פון משה רבינו איז גינאנגען אין לופט אזוי ווי דורך אטעלעפאן און האט זיך ניהערט אין גאנץ מצרים צו אלע אידין*), און האט זיי אין דעם נאמען פון השי"ת באשטימט אין ארט וואו אלע זאלין זיך צונאמען קלייבין, דעם ארט האט מען נאכהער אנאמען גיגעבין "סוכות, ווייל אזוי ווי בדרך גם זיינען זיי צו זאמען געקומען אין איינע שעה פון גאנץ לאנד מצרים אין רעמסס, און פון דארטין (ערך דריי מעג גאנג) קיין סוכות אזוי ווי אויף אדלער פליגלען און אין סוכות זיינען שוין גיוועזן אלע אידען (כשש מאות אלף רגלי), האט שוין השי"ת מיט א נאכט פריער צו געגרייט פאר זיי סוכות, עס האט אוים גיוואקסען איבער נאכט (ליל טו ניסן) בדרך נס הויכע בלעטער אזוי ווי דער קיקיון. דיונה (שבין לילה היה) מיט שמאקהאפטע בלומען צו מאכין זיי אשאטין
איבערין

פאלק, וואס די איז אזוי ערהויבען געווארין, (מתרפקת על דודה) די גייט ניארעמט מיט איר געליבטען, כלומר די געטליכע השגחת מרעט פון זיי ניט אב איין מינוט, ער פירט פאר זיי איין וואלקין-זייל ביי טאג, ווייזין זיי די וועג, און ביי נאכט א זייל פון פייער צו בעליכטען זיי.

*) אום עס זאל דיר קיין וואונדער זיין, לערין אב מקל וחומר פון די מכת חשך, מה דאך אדויקן פיזה כבשן איז ניט די נאטור עס זאל צו טראגין ווערין ווייט. איז דאן פארנאנדער געטראגען געווארען אין גאנץ מצרים, אפשיטא אשטימע וואס דער טעלעפאן טראגט דאס אוועק גאנץ ווייט. (מכילתא שם).

רעכענען פאר גלות עס זאל פארגרינגערט ווערין דורך דעם די גזרה פון גלות וואס עס איז גוזר געווארען אויף אונז, אונ זאלסט שוין צוזאמען קלייבין אונזערע פארשטויסענע ברידער פון אלע עקין וועלט, אונ פירין אונז אין דיין היילגע לאנד אונ בויען דארטין דוד המלך'ס איין געווארפענע סוכה (סוכת דוד הנופלת) דאס איז דער בית המקדש, וואס דאן וועט זיין דער אמת'ר זמן שמחתנו במהרה בימינו, אמן.

דער ענין פון די ארבעה מינים (אתחג בענשין).

ווי עס איז פריער ערקלערט אז דער חג הסוכות ווייזט פאר דער וועלט, אז מיר וועלין עווינג עקזעסטירען (אקיום. תאבין) געגין דעם ווילין פון אלע אונזערע פיינד, ווי די פראקטיקע ווייזט, אז די גרעסטע אומות ווי אשור, בבל, עמון, מואב, אונ די רעמער וואס אין זייער צייט האט די גאנצע וועלט פאר זיי געציטערט זיינען זיי היינט אראפ פון פלאץ, אז עס איז קיין זכר פון זיי ניטא, אונ מיר שוואכע שעפעלע צווישען אזוי פיל וועלף אונ טיגערין וואס שטייען מיט אפענע מיילער אונז איין צו שלינגען — האבען אקיום, דורך וועלכין זכות איז דאס? ווייל מיר זיצין שטענדיג אין א סוכה וואס זעט זיך ארויס דער הימל, דאס הייסט אונזער האפענונג איז ניט אויף די מענשליכע קרעפטין, נור אויף אונזער פאטער וואס אין הימל, אונ מיר גיבען זיך איבער מיט אלע אונזערע גלידער צו זיין ווילען, ווי דוד המע"ה זאגט (אין דעם נאמען פון כלל ישראל) כל עצמותי תאמרנה יי' מי כמוך מיט מיינע אלע גלידער פרייז איך, אז נור דו גאט ביזט איינער אונ מער קיינער, אויף דעם צייכען נעמען מיר סוכות די ארבעה מינים, וואס זיי בעצייכענען די הויפט גלידער פון מענשין.

דער אתרוג איז די הארץ (זיין פיגור איז ווי אהערצעלע), דער לולב איז ווי די שדרה (דער נאקענד שטאלץ) פון מענשין, די הדסים זיינען ווי די אויגען, (אליך נשאתי את עיני) אונזערע אויגען איז אויף געהויבען צו אונזער פאטער פון הימל, אונ די בלעטלאך פון די ערבה איז גלייך צו די מויל, בעווייזין

מעשה אלפס

איבערין קאפ פון די חומש אונ דארטין אונטער די סוכות פון די בלעטער, האבין זיי גערוהט אונ געבאקען זייערע מצה פון דיא אנגיזייערטע טייג, וואס זיי האבין ארויס געטראגין פון מצרים, אונ ביי זייער ערשטע רייזע פון סוכות האט אנגיהייבען צו גיין פאראויס די אידישע ארמייע, דער עמוד ענן ביי טאג, ווייזין זיי די וועג אונ דער עמוד האש ביי נאכט צו באלייכטען זיי אונ די ענני כבוד פון אלע פיר זייטען אונ איבערין קאפ, אזוי ווי א סוכה, איז צום אנדיינקונג פון דעם נס וואס השי"ת האט זיי געוויזען, אז אויב זיי וועלין אים דין טרייע דינער, וועלין זיי האבין א פטר-גינשטרן.

מיר מיט דעם שאקלען די ארבעה מינים (לארבע רוחות חשלם), אז מיר באהעפטען זיך מיט אלע אונזערע גלידער לעבודת השם. דורך דעם ווערט אב געהאלטען אלע רוחות רעות, אלע שטורם ווינטען וואס שטורמען אויף אונז פון אלע זייטען וועלט, און מיר הייבען זיי ארויף און אראפ, צו ווייזען אז אלע טללים בעים וואס גייען ארויף פון דער ערד אין דער הויך און נאכהער פון דער הויך צוריק אויף דער ערד, וועט אונז ניט שאדען און מיר וועלען עווינג עקזעסטירען.

אבער ווייל ניט אלע מענשען האבען אזא אדעלען געפיהל צו זאגען און מקיים זיין (כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך) האט אונז השי״ת געגעבען איין עצה, אזוי ווי בעת יציאת מצרים האבען אידען זוכה געווען צו אזא הויכארטיגע מתנה ווי קבלת התורה, נור דורך דעם זכות פון שלום וואס אלע האבען זיך פעראייניגט ווי איין מענש (ויחן שם ישראל, כולם כאיש אחד) האבען די הויכע אידען משפיע געווען אויף די קלענערע, אזוי זאלען מיר טאן אין אלע צייטען, זאלען זיך פעראייניגען אלע קלאסען מענשען, די בעלי בתים וואס האבען אין זיך מעשים טובים און תורה וואס זיינען געגליכען צו אלולב (ער האט פרות און ריח), און די וואס האבען תורה און מעשים טובים דאס איז הדסים (ריח טוב און פירות) און די נאר פשוטע, אן תורה און אן מעשים טובים (ערבות), זאלען זיי מאכען הייליגע חברות לערנען מקרא, משנה, עין יעקב, מנורת המאור, חברה תהלים, חברה ש״ס, און אויף נעמען איין תלמיד חכם וואס האט אין זיך תורה ומעשים טובים, וואס ער איז גלייך צו דעם אתרוג (פירות און ריח טוב), ער זאל זיך מקרב זיין צו די אגודה אידין (ואגודתו על ארץ יסדה) לערנען אלע טאג א שיעור, מקרב זיין זיי צו תורה און צו יראת שמים, דאן וועלען זיי אלע זיין ראוי לברכה און מיט זייער זכות וועלען זיי מוריד זיין השפעה טל לברכה, און אב האלטען טללים רעים און רוחות רעות (גזרות רעות) דאדורך וועלען זיי עווינג עקזעסטירען.

ווייזט די אגודה פון די ארבעה מינים ווי שלמה המע״ה זאגט (הולך את חכמים יחכם) אז דער וואס בינדעט זיך אין אחברה פון חכמים און ערליכע אידען איז דער זכות הרבים ווירקט אויף אים אויך, צו פערהייליגען זיינע

מעשה אלפס

גיגענדין לעבין אפילו אין די קלעצער בלומען, און ווידער נאך פסח וואלט ניט וואו מיט דער נאטור קען נאר אמענש ניט קאנטיג זיין אז דאס איז צום אנדיינקונג דורך גיין (לזכרון הנס הזה) האט די תורה פון נס, ווייל פיל מענשען מאכען דאן אונז געהייסען מאכען סוכות בזמן האסיף דאצעם און בייזלאך פון פערגניגען וועגן, ווען מ׳נעמט אריין פון די פעלדער) און אבער אנהייב ווינטער וואס אלע גייען שוין ניט אין חודש ניסן, ווייל יעצט איז דא ארוים פון די דאצעם איז קאנטיג אז דאס אין די פעדער און געטרעטער די שמאקהאפטע איז צום אנדיינקונג פון נס.

אנדערע

געפיהלען אונ פעסט מאכן זיין אמונה ער זאל זיין אין דער מדרגה פון כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך.

דינים פון אתרוג בענשין.

ווען מ'בענשט אתרוג דארף מען האלטין דעם לולב אין רעכטע האנד, די הדסים זאלין אוים קומען רעכטס אונ די ערבות לינקס, אונ דעם אתרוג האלט מען אין די לינקע האנד, אונ וייל די ברכה פון א מצוה דארף זיין בעפאר מ'טוט די מצוה, אונ ביי די ארבעה מינים ווי מ'נעמט זיי אריין אין האנד איז דאך שוין דער קיום המצוה (ולקחתם לכם), דרום זיינען זיך אנדערע נוהג אז בעת ברכה האלטין זיי דעם אתרוג פארקערט היינו מיטן עוקץ (דער שטעקעלע וואס ווערט אב געשניטען פון בוים) צו זיך, אונ נאך דער ברכה קערין זיי איבער דעם עוקץ אראפ אונ מ'טוט אשאקיל (אונ מהדרים זיינען מנענע לארבע רוחות מעלה ומטה), אונ וייל ניט אלע פארשטייען וואס ווערט גערופען פטום אונ וואס עוקץ אונ טוען גראד פארקערט, איז גלייכער צו טאן ווי דר ווילנער גאון ז"ל הייסט, מ'זאל גאר ניט איבער קערין נור נעמען גלייך ווי עס דארף זיין (דעם פטום ארויף) נור מ'זאל טראכטין ניט יוצא זיין די מצוה ביז נאך די ברכה.

אקורצע תחנה פאר אתרוג בענשין.

הנני מוכן ומזומן, איך בין צו געגרייט מקיים זיין די ליבע מצוה פון אתרוג בענשין, וואס דער ליבער גאט האט אונז גיבאטין אין זיין תורה צו טאן צנחת רוח מיין באשעפער, אויך איך בין מכוין מיט דעם צו דערקען אויף מיינע אלע גלידער, איבער הויפט אויף די הארץ וואס די איז געגליכען צום אתרוג אונ די שדרה (לולב) אונ די אויגין (הדסים) אונ די מויל (ערבה) זיי זאלין אלע זיין איבער גיגעבין לעבודת הבורא, ווי דוד המלך זאגט כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך א).

מעשה אלפס

א) אנדערע זיינען דא מוסיף, אונ אזוי ווי דער אתרוג איז „טעם עצו ופריו שוה" אזוי זאל איך זוכה זיין, אז דער טעם די געשמאקע גידאנקען פון די מצות וואס איך טו (אמצוה איז געגליכען צו א פרי, אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו) זאל מיר אריין גיין אין הארצין וואס זי איז געגליכען צו אבוים (כי האדם עץ השדה) איר פיכט צו מאכן מיט יראת ואהבה, עס זאל ערפילט ווערען דער רצון הבורא וואס ער האט באפאהלען די ערד, זי זאל ארויס געבין (עץ פרי, שטעם עצו ופריו שוה) בוימער וואס דער געשמאק פון די פרוכט זאל זיין אין בוים גופא, דאס הייסט דער געשמאק (די אדעלע גידאנקען פון די מצות וואס מען טוט זאל אריין גיין אין הארצין. (זעה מעשה אלפס חלק ח' זייטע 76).

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לוּלָב:

דעם ערשטין טאג זאגט מען שהחינו אונ די איבעריגע טאג זאגט מען על נטילת לולב אליין.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה.

תחנה נאך אתרוג בענשין.

ליבער גאט, איך גיב א דאנק אונ אלויב צו דיין ליבען נאמען, וואס דו האסט מיר מזכה גיוועזן מיט די ליבע מצוה פון אתרוג בענשין, וואס דאס איז מרמז אויף דיין ליבשאפט וואס דו האסט צו דיין ליבע פאלק, דער אתרוג (פרי עץ הדר) איז מרמז אויף דיר גאט ווי עס שטייט געשריבען (עוז והדר לפניו) אונ די הדסים זיינען מרמז אויף די צדיקים (והוא עומד בין ההדסים), אונ בזכות די מצוה זאלסטו אונז דער מאנען דעם זכות פון די אבות הקדושים וואס די ארבעה מינים זיינען מרמז אויף זיי אויך, אונ בזכות וואס איך האב גינומען פון דיין כבוד וועגין דעם אתרוג (וואס ער איז געגליכען צו אהערצעלע) זאלסטו מיר העלפין צו ריינגען מיין הארץ פון אלע תאוות אונ חמדות, אונ בזכות דעם לולב וואס ער איז געגליכען צו די שדרה (רוקין) פון מענשין זאלסטו מיר פאר געבין וואס איך האב זיך געהאלטין שטאלציג (בגאוה), אונ פון היינט אן זאל מיין שטאלץ זיין נור צו אידעשקייט, איך זאל שטאלצירען מיט די תורה וואס דו האסט אונז מיט דיין רעכטע האנד גיגעבין, וואס קיין אומה ולשון האט דאס ניט, איך זאל שטאלצירען מיט אונזערע אבות הקדושים, מיט אונזערע גאטליכע נביאים, מיט אונזערע תנאים ואמוראים, גאונים צדיקים וואס קיין אומה ולשון פארמאגט דאס ניט, אונ בזכות וואס איך האב גענומען די הדסים וואס זיי זיינען געגליכען צו די אויג זאלסטו מיר העלפין היטין די אויגין ניט קוקין וואו מ'דארף ניט, ובזכות וואס איך האב גענומען די ערבות וואס זייערע בלעטלאך זיינען גלייך צו די מויל פון מענשין, זאלסטו מיר פאר געבין די זינד וואס איך האב געטאן מיט די רייד פון מיין מויל, אונ זאלסט מיר העלפין פון היינט אן היטין איר פון לשון הרע אונ רכילות; איך זאל באנוצין די מויל נור צו הייליגע זאכין

צו תורה ותפלה אונ מאכין שלום צווישען מענשין . אונ זאלסט אונז מזכה זיין דעם צווייטין סוכות צו נעמען די ארבעה מינים אונ זיך מיט זיי פרייען אין דיין היילגען בית המקדש במהרה בימינו, אמן .

תחנה פון זאוים נעמען לשלש רגלים .

פריער-זאגט מען די שלש עשרה מדות אונ נאכהער דעם רבשיע .

יי יי, אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, נוצר חסד לאלפים, נושא עון ופשע וחטאה, ונקה .

רבונו של עולם, הער פון דער וועלט, ערפיל דאס פערלאנגען פון מיין הארץ צו גוטען, אונ בעפרידיג מיין ווילען, אונ בעגליק מיך (פב"פ) אונ מיין מאן אונ קינדער אונ אלע מיינע הויז לייטע, דאס מיר זאלין טאן דיין ווילען מיטן גאנצין הארצין, אונ רעטטע מיך פון יצר הרע, אונ גיב אונזער טייל אין דיין ליבע הייליגע תורה, מיר זאלין איר מיט אירע לערנער ליב האבין, מיר זאלין ווערט זיין אז דיין שכינה זאל רוהען אויף אונז, אונ מאך שיינען איבער אונז א גייסט פון חכמה אונ פערשטאנד, עס זאל מקוים ווערין אויף אונז וואס דו האסט גישריבין דורך דיין הייליגין נביא ישעיה (ונחה עליו רוח ה') עס וועט רוהען אויף אים א געטליכער גייסט, א גייסט פון קלוגהייט אונ פאר שטאנד, . א גייסט פון העלדענמוטה (גובר זיין דעם יצר הרע), א גייסט פון וויסענשאפט אונ גאטעס פורכט, אונ אזוי זאל זיין דער ווילען פון דיר, אונזער גאט , אונ גאט פון אונזערע עלטערין, דו זאלסט אונז מזכה זיין צוא טאן מעשים טובים אין דיינע אויגען אונ גיין אין רעכטפארטיגע וועג, (וקדשנו) אונ הייליג אונז מיט דיינע מצות כדי מיר זאלין קענען געניסען א גוטען אונ אגליקליכען לעבין אויף דער וועלט, אונ אויך איין עוויגען לעבין אויף די קינפטיגע וועלט, אונ היט מיך ופון בייזע מעשים אונ פון אונגליקליכע צייטין וועלכע מיט שטורים קומען זיי אויף דער וועלט, ווייל דר וואס פאר זיכערט זיך אויף דיר גאט טוט דיין חסד אים הערומרינגלען , צו בעשיצן אים אונטער דיינע פליגלן אמן (נאכהער זאגט מען ואני תפלתי אונ בריך שמיה) .

תחנה מועדי ה' מקראי קודש (אלע יום טוב נאכין עסין) .

גרויסער קעניג, דו האסט גירופין די הייליגע ימים טובים מיטין

נאמען „מקראי קודש״ דאס הייסט מיר זאלין זיך פער־זאמלען אין זיא אין גאטעס הויז, היילגין זיי עפענטליך מיט הלל, זאגין תהלות ותשבחות צו דיין היילגען נאמען, און אן טאן שיינע מלבושים און עסין גוטע שפייז, און נאכין עסין א ביסעלע רוהען און נאכהער זיך װידער פאר זאמלען אין די שולין און בתי מדרשים, הערין היילגע רייד פון דער תורה פון חכמים ודרשנים, װייל די טעג זיינען היילגע, זיי רופין זיך (מועדי ה׳) גאטעס באשטימטע צייטין צו היילגע פערזאמלונגען. דרום בעט איך דיר ליבער גאט אזוי װי דער שטייגער איז לכבוד יום טוב גייט מען באזוכין קרובים און גוטע פריינד, זאל אונזער צו ברייגגען דארטין ניט זיין װעגין פוסטע זאכין, נור צו ריידין און ערצעהלין איינע די אנדערע די היילגקייט פון דעם טאג, דער פאמעט פון דעם יום טוב אויף װאס ער בעדייט, און שטארקין און מוטה געבין איינער דעם צווייטין צו ליבען די היילגע תורה און פלאנצין איר אין די הערצער פון אונזערע קינדער, זיי זאלין װעלין לערנען און מקיים זיין אלעס װאס דו לערנסט אונז צו טוהן, גליקליך מאכין אונז אויף דיזע װעלט און אויף די עװיגע װעלט. און דעם קינפטיגען יום טוב זאלין מיר זוכה זיין עולה לרגל זיין אין דיין היילגען בית המקדש װאס דו װעסט איהם בויען במהרה בימינו, אמן.

תחנה להושענא רבה פאר הלל.

אנא יי, האל הגדול הגבור והנורא, איך בעט דיך גאט דער גרויסער און שטארקער און פארבטיגער, איך קום פאר דיר מיט גרויס פחד און ציטערניש, און איך טוא צו דיר תפלה מיט גרויס כונה, היינט אין דעם טאג דער דא איז דער לעצטער טאג פון דעם גמר חתימה, היינט אין דעם טאג טוען גיחתמת װערין די קוויטלאך פון יעדער מענטש װאס עס װעט זיך מיט איהם פאסירען אגאנץ יאר, ער זאל לעבען אדער שטארבין, ער זאל זיינע יארין אויס לעבין אדער ער זאל ח״ו ניט אויס לעבין, ער זאל שטארבין אין װאסער אדער אין פייער, דורך איין שװערד אדער דורך איין חיה, פון הונגער אדער פון דארשט, אין שטורים אדער אין מארד, ער זאל דער װארגען װערען אדער ער זאל פאר שטיינט װערען, ער זאל רוהען אדער ער זאל זיין נע ונד, ער זאל האבין

שלום און געזונד און שטארק, אדער ער זאל געשטראפט ווערען מיט יסורים, ער זאל פאר ארעמט ווערין, אדער ער זאל רייך ווערען, ער זאל אראפ פון זיין גדולה. אדער ער זאל דער הויבען ווערין, און היינטיגען טאג הושענא רבה ווערט גיגעבין דאס קוויטעל מיט דעם גזר דין צום מענטשין. סייא אויף גוטס און סייא חלילה אויף שלעכטס, דרום בין איך געקומען צו בעטין פאר דיר רבונו של עולם, דו זאלסט מיר געבין דעם גוטען קוויטעל; מיר און מיין מאן און מיינע קינדער, לעבין און געזונד און פרנסה בכבוד, אויך גאר דיין פאלק ישראל זאלסטו געבין קוויטלעך פון א גוט לעבין און פרנסה מיט שפע און הצלחה און אלעם גוטען, אמן:

תחנה להושענא רבה פאר הושענות.

רבונו של עולם, דו גאט פון גינאד און ערבארמונג, וועלכער דיין האנד איז אויס גישטרעקט מקבל צו זיין אלעמין וועלכע קערין זיך צו דיר מיטען גאנצין הארצין, העער צו גרויסער גאט דעם גיבעט פון דיין דינערין וועלכע קומט יעצט פאר דיר אין דיין הייליגע הויז מיט א צוריסענע הארץ צוא בעטין בייא דיר מחילה וסליחה אין דעם הייליגען טאג הושענא רבה, מיט איין איינגיבוגינע קאפ ווי א שווערע זינדערן, מיט הייסע טרערין אין די אויגין שטיי איך יעצט פאר דיר אויס צו בעטין ביי דיר גאט פון ערבארמונג אגוטין צעטיל פאר מיר, פאר מיין מאן, פאר מיינע קינדערלאך און פאר כל ישראל. רבונו של עולם, פאטער פון אלע צובראכענע הערצער, העער צו מיין גיבעט, פאר נעם מיינע זיפצין, נעם צו זאמען מיינע הייסע טרערין וועלכע איך פאר גיס פאר דיר אין דיין הייליגע הויז. מיין גיבעט זאל ארויף גיין צוא דיר צוא דיין כסא הכבוד און זי זאל דארטין געפינען איין ארט צווישין אלע תפלות ובקשות פון דיין פאלק ישראל וועלכע עס קומען פאר דיר היינט פאר אין דיזען הייליגען טאג, און דער זכות פון די הושענות וואס מיר זיינען מקים דעם מנהג פון אונזערע הייליגע נביאים, זאל מיר היינט ביי שטיין פאר דיין הייליגען שטול, אז דו זאלסט דער מאנען דיין דינערין צו גוטין אויפין נייעם יאר, דו זאלסט זיך ערבארמען אויף מיר, און אויף מיין מאן און אים צו שיקען א גרינגע פרנסה, דו זאלסט היטען מיינע קינדער צו זאמען מיט אלע קינדער

פון דיין פאלק ישראל פון אלעם בייז און פון קראנקהייטען , דו
זאלסט זיי געבען אַ רייניגע הארץ אז זיי זאלין גיין אין דיינע וועגין ,
לערנען דיין היילינע תורה און היטען דיינע מצות . רבונו של עולם ,
דו שטארקער אלמעכטיגער גאט וועלכער דו ערנידערסט דיין כבוד
צו קוקען פון דיינע הויכע הימלען אויף יעדין מענטשין וועלכער אין
ערד ביין לעבין און פשיטא שוין נאכין טויט . שטראף אונז ניט מיט
דיין כעס חלילה , גיס ניט אויס אויף אונז דיין צארין , דען מיר האבין
שוין גענוג געליטען אויף דער וועלט , ווייז אונז דיין הימלישען חסד .
קלייב צו זאמען דיינע פאר טאגילטע פאר שטויסענע שעפסעלאך
פון אלע ווינקלען וועלט , קער אונז אום אין אונזער היילינע לאנד ,
בוי אויף דיין היילינע שטאט ירושלים , בוי אויף צוריק דיין בית
המקדש וואו דיין שכינה האט שטענדיג גירוט , און דארטין וועלין
מיר מיט פרייליכע הערצער ברייננגען קרבנות און דיך דינען בקדושה
ובטהרה , אמן , כן יהי רצון .

סדר הקפות פון הושענא רבה .

צו דער ערשטער הקפה זאגט מען דאס .

רחמנא , דער בארימהערציגער גאט , געדיינק אונז דעם זכות פון אברהם
דיין געליבטער וואס דו האסט אים געפרובט מיט צעהן
פרובונג און ער איז ביי געשטאנען און האט אין דיר גיגלויבט און איז
ניט גפאלין פון זיין מוטה . זיין זכות און דעם בונד וואס דוא האסט מיט
אים כורת ברית גיוועזען זאל אונז ביי שטיין היינט אין הושענא רבה צו
דעם גמר חתימה , אז דו זאלסט קיניגען איבער אונז , דיין היילינע
פאלק ישראל .

כי אמרתי עולם חסד יבנה .

צו דער אנדערער הקפה זאגט מען דאס .

רחמנא , דער בארימהערציגער גאט , גידיינק אונז דעם זכות פון יצחק
וואס ער האט אויס גישטרעקט זיין האלז און האט זיך
גיוואלט לאזין מקריב זיין פאר איין קרבן עולה פון דיין היילינען נאמען
וועגין , זיין זכות זאלסטו אונז גידיינקען ליבער גאט היינט אין הושענא
רבה צו דעם גמר חתימה , אז דו זאלסט קעניגען איבער אונז דיין
ליבע פאלק ישראל

לְךָ זְרוֹעַ עִם גְּבוּרָה, תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ.

צו דער דריטער הַקָּפָה זָאגְט מֶען דָאס.

רַחֲמָנָא, דער בַּארימְהַרְצִיגֶער פָאטֶער, גידיינק אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב זייענדיג צְוַואנְצִג יָאר בַּיי אַזַא שְׁוֶוערֶע פְּרַאצֶע טָאג אוּנ נַאכְט אוּנ אִין אַזַא שְׁלֶעכְטֶע גֶזֶעלְשַׁאפְט (ווי לבן מיט זיינע זין) אוּנ דָאךְ הָאט עֶר נִיט אִיבֶּער גִיטְרָאטִין אֵיינֶע פוּן דֵיינֶע גִיבָּאט (ווי ער האט גיזאגט עם לבן גרתי ותרי״ג מצות שמרתי) זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּיי שְׁטֵיין הַיינְט אִין הוֹשַׁעְנָא רַבָּה צוּ דֶעם גְמַר חֲתִימָה, אַז דוּ זָאלְסְט קְוִוינֶעגְן אִיבֶּער אוּנְז דַיין לִיבּ הֵיילִיג פָאלְק יִשְׂרָאֵל.

תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם.

צו דער פֶערְטֶער הַקָּפָה זָאגְט מֶען דָאס.

רַחֲמָנָא דער בַּארימְהַרְצִיגֶער פָאטֶער, גידיינק אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן משֶׁה רַבֵּנוּ דַיין טְרַייעֶר קְנֶעכְט וָואס דוּ הָאסְט מִיט אִים גירֶעט פָּנִים בְּפָנִים אוּנ דוּרְךְ אִים הָאסְטוּ אוּנְז גִיגֶעבִּין דַיין לִיכְטִיגֶע תּוֹרָה זִי זָאל אוּנְז לַייכְטִין דִי וֶועג. זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּיי שְׁטֵיין הַיינְט אִין הוֹשַׁעְנָא רַבָּה צוּא דֶעם גְמַר חֲתִימָה. אַז דוּ זָאלְסְט גִיךְ קֶענִיגֶען אִיבֶּער אוּנְז דַיין לִיבּ הֵיילִיג פָאלְק יִשְׂרָאֵל.

נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח.

צו דער פִינְפְטֶער הַקָּפָה זָאגְט מֶען דָאס.

רַחֲמָנָא, דער בַּארימְהַרְצִיגֶער גָאט, גידיינק אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן דער הֵיילִיגֶער מַאן, וָואס עֶר אִיז גִיוֶוען דער פְרַיינְדְלִיכֶער מֶענְשׁ אוּנ גִימַאכְט שָׁלוֹם צְווִישֶׁען מֶענְשִׁין אוּנ הָאט זֵיי צוּא גִיצוֹיגֶען לִיבּ הָאבִּין דִי תּוֹרָה, עֶר הָאט גִיטָאן דִי עֲבוֹדָה אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מְכַפֵּר זַיין אוֹיף'ן כְּלַל יִשְׂרָאֵל. זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּיי שְׁטֵיין הַיינְט אִין הוֹשַׁעְנָא רַבָּה צוּ דֶעם גְמַר חֲתִימָה, אַז דוּ זָאלְסְט גִיךְ קֶענִיגֶען אִיבֶּער אוּנְז דַיין לִיבּ הֵיילִיג פָאלְק יִשְׂרָאֵל.

יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם.

צו דער זֶעקְסְטֶער הַקָּפָה זָאגְט מֶען דָאס.

רַחֲמָנָא, דער בַּארימְהַרְצִיגֶער גָאט, גִדיינק אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק

וואס

וואס אין אנא אוים גילאָסענע לאַנד וויא מצרים איז ער געבליבּן ריין אונ היילִיג. אונ זייענדיג אין אנא גדולה איז ער ניט האָפערדיג געוואָרין אונ איז געבּליבּען טריי צו דיין ליבּען נאָמען. דיין זכות זאָל אונז בּיי שטיין היינט צו דעם גמר חתימה אַז דוא זאָלסט קיינגען גיך אונ בּאלד אויף אונז דיין ליבּ היילִיג פאָלק ישׂראל.

צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו.

צו דער זיבּעטער הַקָפָה זאָגט מען דאָס.

רַחֲמָנָא, דער בּאַרימהֶרציגער גאָט, גידיינק אונז דאָס זיסע געזאַנג פון דָוִד הַמֶלֶךְ ע״ה, מיט זיין זיסע קלינגענדיגע שטימע אין לערנען האָט ער דער וועקט דעם מאָרגען שטערין צו לויבּען דיך מיט זיינע שירות ותשבּחות, זיין זכות זאָל אונז בּיי שטיין היינט אין הושענא רבּה צו דעם גמר חתימה, אַז גיך אונ בּאלד זאָל קומען דער מבשׂר צֶדֶק אונ משיח בּן דוד פירין אונז מיט גרויס שׂמחה אונ פריד קיין אֶרץ ישׂראל אונזער היילִיג לאַנד. אָמֵן.

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

תְּחִנָּה נאָך ליכט צינדין שמיני עצרת אונ שׂמחת תורה

שמיני עצרת אונ שׂמחת תורה דאַרף מען בּיי ליכט צינדען מאַכען שהחינו:

איך דאַנק דיר ליבּער גאָט, וואָס דו האָסט אונז נשים מזכּה גיוועזן מיט די ליבּע מצוה פון ליכט בּענשין, אונ איך בּעט דיר אונזער קעניג אונ קעניג פון די גאַנצע וועלט, דו זאָלסט אָן נעמען לרצון מיין בּרכה אויף די ליכט וואָס איך האָבּ אָן גיצונדין בּעלייכטין דעם היילִיגען שמיני עצרת, וואָס דער נאָמען „עצרת" (איף האלטונג) בּעווייזט אויף די ליבּשאַפט וואָס דו גאָט ליבּסט דיין פאָלק ישׂראל, ווי קינדער וואָס האָבּין בּעזוכט זייער פאָטער, אַז עס איז גיקומען די צייט פון אָבּשייד נעמען, זאָגט דער פאָטער צוא זייא, קינדערלאַך עס איז מיר זייער שווער אייער שיידין זיך פון מיר. בּעט איך איך פאַר בּריינגט

ביי מיר נאך אטאג. אזוי זאגט דער פאטער פון הימעל צוא זיינע קינדער וואס זיינען אים גיקומען באזוכין אין בית המקדש אום סוכות, ליבע קינדער, עס איז מיר זייער שווער אייער שיידען זיך פון מיר (פון מיין בית המקדש) אויף אגאנץ ווינטער ביז פסח וואס דאן וועט איר ווידער קומען עולה לרגל זיין, פארלאנג איך האלט זיך אויף ביי מיר נאך אטאג. אונ אזוי וויא איך האב ליכטיג גימאכט דעם הייליגען יום טוב; אזוי זאלסטו ליבער גאט דער לייכטין די אויגען פון מיין מאן אונ קינדער ליב צוא האבין דיין הייליגע תורה אונ פאר שטיין אירע טיפע גידאנקען, אונ בזכות וואס מיר נשים גייען היינטיגע יום טוב אין די שולין קוקען דיין ליבע תורה. אונ פרייען זיך מיט איר, זאלסטו אונז מזכה זיין מיר זאלין זיך שטענדיג פרייען מיט איר אונ מקיים זיין מיט ליבשאפט אלע אירע זיסע גיבאט, מיר זאלין האבין אצופרידענעם לעבין אויף דיזע וועלט אונ אויף דיא צווייטע וועלט, אמן.

תחנה פאר מוסף צו תפלת גשם.

איך בינד זיך אויף מיט כל ישראל צו זאמען, וואס שטייען יעצט פאר דיר גאט. אונ בעטין דו זאלסט געבין רעגין אין ארץ ישראל, כדי די פעלדער זאלין וואקסען, די תבואה זאל זיין גערא‌טין, די פירות זאלין זיין זיס. די בלומען זאלין ארויס געבין אגעשמאקען ריח. די גראז זאל זיין גרין, שאף אונ רינדער זאלין זיך מיט דעם זעטיגען, דער רעגען זאל גיין אין דער צייט, אן א שטורעם ווינד, אן האגעל, ניט צו פיל. ניט צוא ווייניג, אז דיא דארטיגע אידען וועלען זאט זיין מיט ברויט. וועלין זיי קאנען זיצען אונ לערנען אונ תפלה טאן פאר אונז, אז די השפעה פון ארץ ישראל זאל זיך ציען אין חוץ לארץ, וועלין מיר ניט דארפען אנקומען איינער צום אנדערין בעטין חלילה ברויט. דו זאלסט אונז דער לייזען פון פרעמדע הענד, אונ פון פרעמדע לענדער, זאלסט אונז ברייגען אין אונזער לאנד (ארץ ישראל), דארטין וועלין מיר תפלה טאן פאר דיר עוויגער אויף אונזערע פרוכט, דאמאלסט וועלין מיר זאט זיין פון דיין הייליגע האנד, ווי דער פסוק זאגט, פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון; עפנע אויף דיין האנד, אונ מאך זאט אלע לעבעדיגע מיט דיין גוטע

ווילען, גילויבט ביסטו דו גאט וואס דוא ביסט אזן ומפרנס ומקרבי
ראמים עד ביצי כנים) פון דער גרעסטע חיה ביז די קלענסטע, הער צו
אונזער תפלה, אונ זיי ממלא דעם רצון פון דיין ליבע פאלק, אמן.

~~~~~~~~

א שיינע היסטאריע וועגין דעם טאנצין
שמחת תורה פאר די ספרי תורות.

עס איז גיטויג צו פאר שטיין, וואדום ענדיגט זיך דער סדר פון ימים נוראים מיט „שמיני עצרת אונ שמחת תורה“*), וואס דאן ווערט איבער גיגעבין די צעטלאך פון גמר חתימה צו די שלוחי ההשגחה מקיים זיין דעם פסק פון ב״ד של מעלה**), פאר לייפיג האט זיך בארארפט ענדיגען מיט סליחות ותחנונים. וועלין מיר דאס ערקלערין מיט א ספור.

א מלך אדיר האט גיהאט א שר וויער אניטריי, וואס האט זיך מוסר נפש גיוועזן אין פיל מלחמות וועגין די עהרע פון קעניג, ער האט גילייגט פיל כחות אין די צייט פון רעוואלוציע איינצושטילען דעם מאטעז, אויף טייזן ווי דער מלך זוכט נור דעם גליק פון דער מדינה אונ עס האט אים גילונגען אום צו קערען די הארץ פון די פאלק צו זייער קעניג. דער קעניג האט אים פיל אורדערין גיגעבין אונ האט
אים

*) שמיני עצרת אונ שמחת תורה איז איין זאך, דאס איז איין טאג על פי התורה (ויא אין ארץ ישראל איז, אז נאך הקפות זאגט מען ותפלת גשם אין מוסף) נור בגולה מאכין מיר מספיקא דיומא צוויא טעג, רופין מיר איין טאג „שמיני עצרת“ (אויך תפלת גשם) אונ דעם צווייטען „שמחת תורה“, אבער באמת איז דאס איין טאג, שמחת תורה זאגין מיר אויך אין שמונה עשרה ותתן לנו כו׳ באהבה את יום שמיני עצרת החג הזה.

**) אזו וויא מלכותא דארעא איז זיך נוהג, פריער שיקט מען דעם בעל חוב אפאוויעסטקע אונ מען איז מגביל דעם זמן פון צאהלונג, נאכהער גייט אריין אין נאטאריום, נאכהער איז פראטעסט. נאכהער דערלאנגט מען אין סוד אונ מען געמט ארויס א איספאלניטעלנעם ליסט. אס ענדע גיט מען דעם ליסט צום סודעוונעם פריסטאוו אונ ער גייט מאנען אדער אב שרייבען. דאס גלייכען איז אלול די „פאוויעסטקע“, אז מ׳זאל אנהייבען צאלין די „שולד־וועקסלען“ וואס דער מענטש האט אונטער גישריבין אגאנץ יאהר (הפנקס פתוח והיד כותבת, וביד כל אדם יחתום). דיא ארינטליבע לייט (צדיקים גמורים) צאלין צוא דער צייט ביז ראש השנה. די בינונים צאלין יום כפור ביים נאטאריום, דיא שוואכערע צאלין הושענא רבה אויפ׳ן איספאלניטעלנעם ליסט, ווען ניט גייט אריין שמיני עצרת דער ליסט צום סודעבנעם פריסטאוו (צו די שלוחי ההשגחה) צו מאנען. ענפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, היינט אז שמיני עצרת ווערט איבער גיגעבין די פתקין לשלוחי הגבוה. האט מען דאך גידארפט זאגין סליחות מיט וידוים, מ׳זאל צו רייסין דעם ליסט (קרע רוע גזר דיננו), אם ענדע ענדיגט זיך מיט רקודין ומחולות לשמחת התורה!
~~~~~~~~

איהם גרויס נימאכט על כל השרים אשר אתו. דער מלך איז גיוועזן
א גרויסער מכיר טובה, האט ער אויס גירעכינט אז די אלע כבוד וואס
ער האט איהם גיגעבין, איז וויניג קעגין זיין מסירת נפש פאר איהם,
האט ער איהם פערשפראכין אז זיין אייניקיל, וועט ער אריין נעמען
אין קייזערליכע פאמיליע, היינו ער וועט איהם געבין זיין טאכטער פיר
א פרוי, עס איז אוועק א רעכטע צייט, דער שר איז נפטר גיווארין, מען
האט איהם בעערדיגט מיט גרויס כבוד און גישטעלט אסאך פאמעטניקעס
נאך איהם. די וועלט איז קיילערדיג, זי דרייט זיך, דער ארוף און דער
אראפ, האט זיך מזדמן גיוועזן, אז דעם שר'ס אייניקיל איז גיפאנגען
גיווארין אין א פרעמדע מדינה און איז פאר קויפט געווארין פיר א שקלאוו
און אויך זיינע קינדער וואס ער האט דארטען גיבוירען זיינען
געבליבען שקלאווען.

ויהי היום, האט דער קעניג דער מאנט זיין יא ווארט, וואס ער האט
גיגעבין דעם פער-שטארבענעם שר, ער זאל זיין אייניקעל אריין
פירין אין קייזערליכע פאמיליע, האט ער געשיקט אבריף צום גראף וואס
האלט דעם שר'ס אייניקיל פיר א שקלאוו און בעט איהם, ער זאל איהם
בעפרייען, ווייל ער שטאמט פון א גרויסען שר, און דוא האסט איהם
קיין רעכט ניט צו בעהאנדלען אלעם שקלאוו, און ווען דו וועסט ניט
וועלין מיט גוטין איהם בעפרייען וועל איך מיט דיר פירין א מלחמה.
דער גראף האט זיך שטארק גילאזט בעטין, האט דער קייזער פאר
פירט מיט איהם א גרויסע מלחמה און האט נימאכט פון איהם תוהו ובוהו
אז מיט כזיונות האט ער נימוסט בעפרייען דעם שר'ס אייניקל און אב
שיקען איהם צום קעניג. דער קייזער האט ערפילט זיין ווארט און האט
פאר גילייגט זיין טאכטער, אז ער פערלאנגט זי זאל הייראטהען פיר
דעם שר'ס אייניקיל, זיא איז גיוועזן זייער טביי דעם פאטער האט זיא
איינגעשטימט הייראטהען מיטען שקלאוו, מיט דעם גידאנקען אז ווען
ער וועט זיין אידער, וועט זי איהם אויס בילדען און אדיל מאכען ער זאל
פאסען צו זיין דעם קייזער'ס איין אידים. עס איז גיוועזן מיט מזל א גרויס
ארטיגע האכצייט אז די וועלט האט גיקלונגען.

די יונגע פרוי האט אנגיהויבין לערנען איר מאן (דעם שקלאוו) אלע
וויסענשאפט ווי עס פאסט פאר א קייזערליכען מענשען און אלע
ענייני דרך ארץ, ער זאל זיך קענען האלטען. די ערסטע צייט האט
ער גילערינט פלייסיג, און גיהארכט איר יעדער ווארט וואס זי האט איהם
גילערינט, מיט דער צייט אבער ווייל ער איז דאך גיבוירין און איין

גיצויגען אין אהפקר לעבין ווי א שקלאוו, די מזיל זאל זיין פריי צו ריידין אלע נארישקייט, און דא לערינט די אים, וועגין און רעגעגען יעדער ווארט איידער ער רעט אים ארויס, און אזוי זיין גיין און שטיין זאל זיין מיט קאפ און מוח, האט ער זיך פאר גיזעצט אויף איר און איז אנטלאפין. ער איז ארום גילאפען איינגע מאנאטען, מיט אמאל ער לויפט פאר ביי באנלינע, זעט ער ווי די גאנצע וועג איז סמירנא, אויף יעדער סטאנציע ניט מען ידיעות פון קייזערס אנקומען, בקצור דער קייזער איז אנגקומען, ארויס פון וואגאן און זיך גיזעצט אין קארעט האט ער אים דער זעהען און ארויף גינומען צו זיך, ער רעט אזוי פריינדליך מיטן קייזער און גיט אים פיל כבוד. אין מיטין זאגט דער קייזער צוא אים, הער מיין קינד, וואס איז די פעולה וואס דו האסט מיר ליב און גיבסט מיר כבוד, אז דו ביסט ברוגז מיט מיין טאכטער. (דיזי טאכטער האט שוין גימעלדעט דעם פאטער וואס ביי איר האט פאסירט), זייא בעסער מיט מיר ברוגז, נור ווער גוט מיט מיין טאכטער. איך גיי אריין אין דיין לאגע, דיר איז אבסיל שווער גיהארבעס זיין איר לערנונג, ווייל דו ביסט גיוואהנט צו א הפקר לעבין ווי א שקלאוו, אבער זיי וויסען אז די גאנצע שווערקייט איז נור די ערסטע צייט. אבער נאכהער אז דו ועסט זיך צוא גיוואוינען, לכבד וואס דיר וועט דיער ערינג זיין, וועסטו נאך גרויס פערגעניגען האבין פון דיין פירונג, דו וועסט זיך שפירען האכגישעצט ווי א קייזערליכער מענש.

דאס וועלכע איז מיט אונז, דער בורא ב״ה האט אמאל גיהאט

א טייערין פריינד זיין געליבטען אברהם וואס האט זיך מוסר נפש גיוועזן וועגין זיין כבוד, ער איז ארום גיפארין די וועלט און האט ערקלערט „כי כל אלהי העמים אלילים”, אז די אלע געטער פון די פעלקער איז פוסטע פאנטאזיעס, און די אלע עבודות זייערע, וואס זיי זיינען מקריב מענשין און זייערע קינדער צו די גאטער איז גוואלדיגע רציחות און גרויסע תועבות, ס׳דארף דינען נור דעם בורא יחיד „עושה שמים וארץ”. ער איז גיגאנגען אין פייער און אין קאלך אויבען וועגין דעם כבוד פון השם יתברך, ער איז גיפלויגין אין דער מלחמה מיט די פיר מלכים וועגין כבוד הבורא (ווייא עס איז ערקלערט אין אוצר התורה), הכלל וויפיל דער בורא האט אים באלוינט דא אויף דער וועלט (וה׳ ברך את אברהם בכל) איז אלעס כלא געגין זיין גרויסע ארבייט, האט דער בורא אים פאר שפראכען „להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך” דאס הייסט איך וועל אייגעס פון דיינע קינדער געבין מיין טאכטער (דיא תורה) וואס זיא איז דיא קייזערליכע טאכטער.

די וועלט איז קיילעכדיג, אין פערלויף פון דער צייט איז אומגעלל גיווארן

א שיינע היסטאריע וועגן טאנצן שמחת תורה

אז דעם גרויסן שר"ם (אברהם אבינו'ס) איין איינקיל איז געוועזן
איין שקלאוו ביי איין געוויסן גראף (עבדים היינו לפרעה במצרים), עס
איז געקומען די צייט האט הקב"ה געשיקט זיינע שלוחים משה ואהרן,
אז דער גראף זאל באפרייען אברהם אבינו'ס איינקיל, דער וועלט קענט
דארף מיט אים א שידוך טאן, דער גראף האט זיך אפילו נילאזט בעטן,
נור דורך א גרויסע מלחמה מיט 10 גראמאדנע באמבעס (עשר מכות),
האט זיך דער גראף נימוזט אונטער געבן און באפרייען דעם שר"ם
איינקיל, און דאן האט מען געשפילט א גרויס־ארטיגע האכצייט ביין
הר סיני, און מיט מזל האבען מיר געהייראטעט די בארימטע אשת חיל
(ברתא דקוב"ה), די ערשטע צייט האבען מיר איר זייער געליבט און איר
געוועזן געהארכזאם ווי זי האט אונז געלערנט, אום מיר זאלען זיין ממלכת
כהנים וגוי קדוש, אבער מיט דער צייט האבען מיר אנגעהייבען צו בענקען
נאך די אמאליגע זאכען (זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם,
חנם בלא מצות) כהן איז "נתנה ראש ונשובה מצרימה" און אזוי איז בכל
דור ודור גייט ארויין אמאל ארוח שטות אין מענשן און וויל זיך צוריק
קערן מצרימה, צו נאוה (רהב) און תאוה (ערות הארץ). און אזוי לויפט
מען ארום דעם גאנצען יאהר משוגע, ווילד.

עס קומט ר"ח אלול מ'הייבט אן געבין סיגנאלען (תקיעת שופר) וואס
מיינט אז דער מלך קומט אן (בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני
המלך ה', לפני ה' כי בא לשפוט הארץ) הייבט זיך אן דעם אידן
אביסעלע בענקען נאך אהבת השי"ת, דער (חלק הנשמה שהיא חלק
אלוה ממעל) איז משתוקק צום כל (צוא השי"ת וואס ער איז כל יכל),
הכלל מ'שטייט אויף פאר טאג זאגען סליחות, און ווער רעט ר"ה, יו"כ,
די פרויען לייפען מיט די קרבן־מנחות, מיט די תחנות אין שול, עס קערט
די וועלט, עס האלט שוין באלד ביין ענדע ימים הנוראים. זאגט דער
בורא ב"ה, קינדערלאך, וואס טויג מיר אייער אלע התקרבות און די אהבה
וואס איר ווייזט צו מיר, ווען איר נייט ברוגז מיט מיין טאכטער (די תורה), די
מוטער דאכט זיך, זיא רעט נאר מיט דעם בורא ב"ה, און עס קומט
געבין א קינד אין חדר, וויל זיא נאר ניט ווייסן, זיא גייט אים בעסער
אוועק אין גימנאזיע, וואס טויג איר דיא תורה? "קיין רב וועט ער ניט
זיין". זאגט זיא, זאגט השי"ת קינדערלאך! "הלואי אותי עזבו" איר
מעגט זיין מיט מיר ברוגז (ותורתי שמרו) נור זייט גוט פריינד מיט מיין
טאכטער (נאכהער וועט איר מיר ממילא ליב האבן), איך גלויב, איך אז די
ערסטע צייט איז זיך שווער. אב צוא געוואוינען פון דיא תאוות חומריות,
אזוי ווי א דעם קינד איז שווער צוא ענטוואהנען פון דיא מוטערס ברוסט,

מבער

אבער איז דען אתכלית אז דער קינד זאל שטענדיג זינגן? ווען א מחותן וועט קומען זעהן דעם חתן וועט ער אים ניפינגען לינענדיג אין די סוטערם שוים אונ זינגען די ברוסט, אשיינער פנים וועט דאס האבן? ! אלזא מוז מען זיך אנטאן אכח אונ מיט גוואלד זיך צב רייסן פון ברוסט. אנהייבן צו עסן גיזונטע שפייז וואס פאסט פיר גרויסע מענשען בעלי דעת, אונ אז איר וועט נור פארזוכען ,טעמו וראו כי טוב ה'״ וועט איר זעהען די זיסקייט פון דער תורה אז איר וועט נאכהער שפייען אויף די הבלי הזמן (ווי דער קינד שפייט נאכהער אויף די ברוסט ווען מ'ווייזט אים), דרום ענדיגען זיך די ימים הנוראים וימי התשובה מיט שמחת תורה. מיר ווערען נוט פרייינד מיט דעם קייזערס טאכטער, אונ מיר גייען מיט איר אטענצעלע ,שישו ושמחו בשמחת תורה, ותנו כבוד לתורה״ צו ווייזן אז דער עיקר איז ליב האבן די תורה. אונ שעצן איר כבוד. זעהן אז אונזערע קינדער זאלין איר פלייסיג לערנען אונ נוט פארשטיין, וועט זיא אונז אוים בילדן צו זיין ממלכת כהנים וגוי קדוש. דאן וועלין אלע האבן פאר אונז ערהרינ־ פורכט (יראת הכבוד) אונ עס וועט ערהויבן ווערין דער ,קרן ישראל״ אונ מיר וועלין זוכה זיין צו גיין מיט שטאלץ אין אונזער היילינע לאנד במהרה, אמן.

די תחנה זאגט מען שמחת תורה, ווען מען קומט אין שוהל די היילגע תורה קושען.

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר אונזער גאט, אונ דער גאט פון אונזערע עלטערין, אז די שעה וואס מיר עפענען דעם ארון הקודש, קושען דיין ליבע אונ היילגע תורה, זאל זיין אין שעה פון דערבארימקייט, אונ פון גינאד, אונ פון באווילינקייט, עס זאל גיזעהן ווערין פאר דיר דער זכות וואס מיר פרייען זיך מיט די ליבע היילגע תורה, אונ דו זאלסט אונז עפענען די טויערן פון לעבין, די טויערן פון גיזונד, די טויערן פון פרנסה, די טויערן פון אגוטן מזל, אונ די טויערן פון גליק, אונ דו זאלסט אונז באגליקען אין אלע אונזערע וועגן, וואו מיר וועלין זיך קערין, אום מיר זאלען קענען לערנען דיין ליבע אונ היילגע תורה אונ מקיים זיין אירע מצות מיט אלע זייערע פרטים אונ דקדוקים, אזוי ווי דיין ווילען איז, אונ מיר זאלען זוכה זיין מגדל זיין אונזערע קינדער צו דיין היילגע עבודה, אונ צוליב דעם זכות וואס מיר פרייען זיך אין דעם ליבע היילגען יו״ט מיט דיין

תּוֹרָה, זָאלְסְטוּ אוּנְז עָרְפְרֵייעֶן אוּנְזֶער הַארְץ מִיט אַלֶעם גוּטְין, אוּנ עֶס זָאל נִיט גִישֶׁעהֶן צוּ אוּנְז אִין אַלֶע אוּנְזֶערֶע לֶעבְּינְס טֶעג קַיין טְרוֹיעֶרְקַייט, אוּנ קַיין קְלָאג אוּנ קַיין זִיפְצֶען, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז מַצִּיל זַיין פוּן אַלֶע צָרוֹת אוּנ פִירֶען אוּנְז מִיט פְרֵייד אִין דַיין הֵיילִיגֶע לַאנְד בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

עוֹד תְּחִנָּה לש"ת.

תּוֹרָה תּוֹרָה! וֶועה אָן דַיינֶע לִיבֶּע קִינְדֶער, דָאס זֵיי קוּמֶען צוּ דִיר צוּא קוּשֶׁען דִיךְ מֵחֲמַת גְרוֹיס לִיבְּשַׁאפְט, וָואס זֵייעֶר הַארְצֶען אִיז נָאר צוּא דִיר, אוּנ זֵייא טוּעֶן זִיךְ אָן מִיט שֵׁיינֶע אוּנ טֵייעֶרֶע קְלֵיידֶער פוּן דַיין כָּבוֹד וֶועגִין, דְרוּם זָאלְסְטוּ אוֹיף אוּנְז אַגוּטִין זְכוּת זָאגִין פַאר הַשי"ת, דָאס עֶר זָאל אוּנְז גֶעבִּין אַ גוּט יָאר מִיט פִיל בְּרָכוֹת מִיט עוֹשֶׁר וְכָבוֹד, אוּנ מִיר זָאלִין זוֹכֶה זַיין צוּ גֵיין קוּשֶׁען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

בְּשָׁעַת מֶען קוּשְׁט דִי תּוֹרָה זָאגְט מֶען דֶעם פָּסוּק דְרֵיי מָאל.

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, כִּי טוֹבִים דוֹדֶיךָ מִיָּיִן.

דִיא תְּחִנָּה זָאגְט מֶען שֶׁת"ת אֵיידֶער מֶ'גֵייט אַרוֹיס פוּן שׁוּהל.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֶער פוּן דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט זָאלְסְט אָן נֶעמֶען אַלֶע אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וָואס מִיר הָאבֶּען דִיךְ גִיבֶּעטִין אִין דֶער הֵיילִיגֶער שׁוּל, אוּנ מִיר זָאלִין חַס וְשָׁלוֹם נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין, דֶען מִיר טוּעֶן שׁוֹין יֶעצְט אַוֶועק גֵיין פוּן דַיין הֵיילִיגֶער שׁוּל אוּנ מִיר טוּעֶן זִיךְ פְרֵייעֶן דֶער מִיט וָואס מִיר זַיינֶען גִיוֶועז אִין שׁוּל אוּנ מִיר הָאבִּין גִיטָאן קוּשִׁין דַיין לִיבֶּע הֵיילִיגֶע תּוֹרָה וָואס זִיא וֶוערְט אָן גִירוּפֶען תּוֹרַת מֹשֶׁה, אוּנ צוּלִיבּ דֶעם זְכוּת פוּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם זָאלְסְטוּ אוּנְז שְׁטַארְקִין אוּנְזֶערֶע הֶערְצֶער, אַז מִיר זָאלֶען חַס וְשָׁלוֹם קַיין מָאל נִיט אָפּ גֵיינִין פוּן דֶעם וֶועג וָואס דִיא הֵיילִיגֶע תּוֹרָה הָאט אוּנְז גֶעבָּאטֶען, נָאר מִיר זָאלֶען קֶענֶען מְקַיֵּים זַיין אַלֶע מִצְוֹת וָואס אִין דֶער הֵיילִיגֶער תּוֹרָה שְׁטֵייט. אוּנ בִּזְכוּת אַלֶע צַדִּיקִים וָואס אָפְּפֶערִין זִיךְ פַאר דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן דֶער תּוֹרָה זָאלִין מִיר זוֹכֶה זַיין צוּ הָאבֶּען גוּטֶע קִינְדֶער דָאס זֵיי זָאלִין זִיךְ מִיהֶען אִין דֶער תּוֹרָה טָאג אוּנ נַאכְט אוּנ מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין אִיבֶּער אַיָאר אִין דֶער הֵיילִיגֶער שׁוּל וִוידֶער צוּ גֵיין, אָמֵן סֶלָה.

אונ דער נאך גיט מען בשלום אהיים, אונ עס איז א מצוה בשעת די ווייבער גייען פון שול, זאלען זיי האלטען די אויגען אראפ צו דער ערד, כדי קיין מאנספערזאנען זאלען אויף זיי ניט קוקען אונ אויך זיי זאלען אויף קיין מאנספערזאנען ניט קוקען. ובזכות זה וועט אונז השם יתברך היטין פון עבירות אלע אונזערע טעג. אמן:

הלכות חנכה והלכות פורים

הלכות חנכה

(א) ווייבער זענען אויך מחויב חנוכה ליכט צו בענטשען, דער פאר מען דער מאן איז ניט אין דער היים איז זיא מחויב צו צינדען חנוכה ליכט כדין וכדת: (ב) ערב שבת חנוכה צינדט מען צום ערשטין חנוכה ליכט דער נאך צינדט מען ליכט פון שבת, אונ מען דארף אריינגיסען אזוי פיל בוימאייל עס זאל ברענען ביז אהאלבע שעה אין דער נאכט, כדי עס זאל ניט זיין אברכה לבטלה, אונ מוצאי שבת מאכט מען צום ערשטין הבדלה דער נאך בענטשט מען חנוכה ליכט: (ג) בעת די חנוכה ליכט ברענען מעג מען טאן אמלאכה, נאר די ווייבער זענען זיך נוהג ניט צו טאן אמלאכה כל זמן די חנוכה ליכט ברענען. ווייל דער נס איז געשעהען דורך א אשה, די טאכטער פון יוחנן כהן גדול „יהודית״ וועלכע האט זיך איר לעבען אנגעשטעלט פארען יודישען פאלק אונ האט געגעבין עסען דעם צורר היהודים אליפורנוס קעז, כדי עס זאל אים דארשטען אונ האט אים אנגעטרונקען מיט מילך, ביז דאס ער איז אנטשלאפען געווארען, נאך דעם האט זיא אים אפגעשניטען דעם קאפ אונ האט אים געבראכט קיין ירושלים אונ דיא יודען האבען זיין חיל טויט געשלאגען, דעריבער איז א מנהג צו עסען אום חנכה מילכיגע זאכען א זכר צו דעם נס.

הלכות פורים

(א) ווייבער זיינען מחויב צוא הערין לייענען די מגילה סיי ביי טאג סיי ביי נאכט, אויך א מיידיל איז מחויב צוהערען לייענען די מגילה, דריבער איז גלייך זיי זאלין גיין אין שול הערין די מגילה לייענען, סיידען זיי האבין ווער עס זאל לייענען ביי זיי אין שטוב פון א כשרה מגילה אונ אגוטער בעל קורא: (ב) ווייבער זיינען מחויב צוא שיקען משלוח מנות ומתנות לאביונים: (ג) משלוח מנות זאל שיקען איין אשה צו איר חברתה, ניטש צו קיין מאנספערזאן: (ד) מתנות לאביונים דאס איז צדקה מעג געבין אפילו א אשה

צוא אמאנספעטאחן: (ח) דיא מצוה "משלוח מנות" דארף זיין בייא טאג. ביי נאכט וואס גיהער שוין צו שושן פורים איז מען ניט יוצא דרום זאל מען זהיר זיין צוא שיקן בייטאג לפחות צו אייניגעם וועם מען שוין די איבעריגע קענען שיקען ביי נאכט אונ מ'דארף שיקן 2 זאכן וואס איז ראוי צו עסן דהיינו טארט מיט עפעלקין אדער ווין.

תחנה פון ליכט בענטשין לשבת הגדול.

רבונו של עולם, הער פון דער וועלט, איך גיב אשבח והודאה צו דיין הייליגען נאמען, וואס דו האסט אונז נשים מזכה געוועזן מיט די ליבע מצוה פון ליכט בענשין צו באלייכטען דעם הייליגען "שבת הגדול" וואס אין אים איז געטאן געווארען דער גרויסער נס, וייל דאן האט די גאנצע פאלק ישראל געטאן אגרויסן שריט צו זייער גרויסן ציעל, ווארום ביי יציאת מצרים איז דער שבת א) אוים געקומען צעהן טעג אין ניסן, וואס יעדער אידישע פאמיליע האט גענומען אשעפסעלע אונ האט אים צו געבונדין אין שטוב צו צו גרייטין אויף ערב פסח פיר אקרבן פסח, אונ אז די מצריים האבען דאס געזעהן, אז אידען בינדין צו זייער אבגאט (די מצרים האבין גידינט צו אשעפס) צו גרייטין צום שעכטין, זייען זיי אויף געקאכט געווארין פשוט אוים צו קוילען אלע אידין מיט איין מאל, איז דאס געוועזן פון אידין אגרויסער מסירת נפש. אונ אז אידין האבען געמאכט אשריט אין איבערנאטירליכקייט (ווייל סיפ די נאטור וויל זיך אטענש ניט שטעלין אין סכנה) אונ דא האבען אידין זיך געשטעלט אין סכנה לכבוד

מעשה אלפס

א) שבת האט צוויי נעמען, "מנוחה" (רוהונג, ווייל אין אים האט דער בורא גירוהט פון די ארבייט וואס ער האט באשאפען די וועלט אין זעקס טעג). אונ דער צווייטער נאמען איז "שבת" (רוהונג אונ שטערונג כמו תשביתו שאור) ווייל אין אים איז בעשאפין געווארין די הנהגה נסיית וואס זיא צוא שטערט די הנהגה טבעיית, ווייא מיר זעהען אין דער וועלט צוויי הנהגות, דאס ערשטע פירט דער בורא ב"ה מיט די נאטירליכע הנהגה אונ אמאל פירט ער מיט דיא איבער-נאטירליכע הנהגה (מיט נסים ונפלאות), דיא נאטירליכע הנהגה האט דער בורא ב"ה באשאפן אין די זעקס טעג (ששת ימי הבריאה) זי איז ניט געבונדען מיט די מעשים פון מענשין, ווייל דאן איז נאך אדם ניט געוועזן באשאפין, דיא הנהגה הנסיי האט ער באשאפין שבת וואס אדם איז שוין געוועזן. דריבער, איז די הנהגה אויף ניקניפט מיט די מעשים פון מענשין, אויב אידען היטען די גוט אונ פרום וועט די גאנצע די הצלחה דורך זיך. אונ דורך: טוענער (אם שמוע תשמעו אל מצותי: ונתתי מטר ארצכם בעתו) ווען ניט חלילה וועט מען פארטריבען ווערין אונ

די גיבאט פון דעם בורא ב״ה, האט זיך ערוועקט אין הימל די
איבערנאטירליכע הנהגה (הנהגה נסיי) וואס דער בורא האט איר
באשאפען דעם ערשטין שבת בעת בריאת העולם, וואס ביז אהער
האט די הנהגה נאך ניט גיצרבייט, ווייל עס איז ניט גיוועזן קיין פאלק
וואס זאל איר ערוועקען, אבער אז דעם שבת האבען אידין איר
באוועגט מיט זייער שריט אין איבערנאטירליכקייט רופט זיך דאס
אז זיי האבען אשטופ גיטאן דעם עקסטרין צוג, האט דער בורא
אן גיהויבין צו גרייטין די וועג פון זייער גאולה, אונ האט דעם
דאנערשטיג (פופצעהן טעג אין ניסן) צובראכין די אייזערנע קלעטקע אונ
גירעטעט זיין טייבעלע, די כנסת ישראל (הפח נשבר ואנחנו נמלטנו) אונ
האט איר גיפירט פון מצרים פארויס מיט גרויס פאראד מיט אזייל פון
וואלקען ביי טאג צו ווייזין די וועג אונ מיט אזייל פון פייער ביי
נאכט צו לייכטין דעם גאנצען געגענד. ליבער הארציגער גאט,
אזוי ווי דו האסט דאן דער לויכטין אידישע אויגען מיט די גאולה,
אזוי זאלסטו דער לייכטין די אויגין פון מיין מאן אונ מיינע קינדער
אין דיין ליכטיגע תורה אונ זאלסט אונז ארויס ציהען פון פינסטערין
גלות אין דער ליכטיגקייט במהרה בימינו, אמן.

תחנה לפסח נאך ליכט בענטשין.

גרויסער קעניג! איך דאנק אונ לויב דיין ליבען נאמען, וואס דו
האסט מיר מזכה גיוועזן מיט די ליבע מצוה בענשין ליכט

פעשח אלפס

וואלגערין זיך צווישען שלעכטע שכנים. וואס מ'וועט צאלין פלוטיגע דירח געלט און מ'וועט אלע ווילע טרייבין, איז ביז שבת הגדול האט שבת נור גיהייסין „יום מנוחה" צום אנדיינקונג וואס גאט האט גירוהט אין אים, אבער שבת הגדול דורך אידישען שריט אין איבער נאטירליכקייט איז נתעורר גיווארין אין הימעל דיא הנהגה נסיית האט ער דאן גיקראגין דעם נאמען „שבת" ווייל דער בורא ב״ה האט דאן צו שטערט די נאטירליכע פירונג, וואס פון מצרים האט קיין קנעכט ניט גיקאנט אנטלויפען

און דער ערסטער פאיאד ההנהגה נסיית וואס האט זיך שבת הגדול אנגיהייבען צו ריהען פון שטאנציע, האט אנגיהייבין צו גיין שנעלער אונ שנעלער ביז די ערסטע נאכט פסח וואס דאן האבען אידין גיבראטין אונ גיגעסען דעם קרבן פסח, האט ער אנגיהייבין צו גיין אפאלגעם האד, אונ די גאנצע פאלק זיינען ארוים פון מצרים אין העלען טאג אונ דיא עגיפטישע מיליטער מיט זייערע גיווער האבין ניט גיקאנט שטערין, דרום רופט זיך דר ערסטער טאג פסח אין דער תורה מיט'ן נאמען „שבת" וספרתם לכם ממחרת השבת.

צו בעלייכטען דעם היילינען יום טוב וואס אין אים האסטו אונזער מוטער שרה'ן צו נייגציג יאהר געענטפערט מיט איר ליבען זון יצחק. און פון יצחק'ס קינדער האסטו אויסערוועהלט פאר דיר א פאלק, וואס צו ליב זיי האסטו געטאן גרוים וואונדער, די מצרים האסטו מיט צעהן פלאג געפלאגט און היינטיגע נאכט ביסטו דורך געפארען אין מצרים און דער שלאגען אלע זייערע בכורים, און דיין בכור ישראל האסטו ארוים געפירט פון שקלאפען הויז מיט שטאלץ און גרוים כבוד. — ליבער גאט, אזוי ווי דו האסט אוים געהיט דיין פאלק ישראל בעת דוא האסט דיזע נאכט געפלאגט די בכורים פון מצרים עס זאל ניט טרעפין קיין שום אומגליק אין א אידישע הויז, אזוי זאלסטו אונז אויך היטען, עס זאל ניט טרעפין ביי אונז קיין שום פלאג, איך זאל קיינעם אין מיין הויז געזינד ניט פארשאטען די מצה, די מרור, די ארבע כוסות וואס מיר וועלין באנוצין צום סדר לכבוד דיין ליבען נאמען, און נעם אן לרצון אונזער מיהע מיט די גרויסע הוצאה וואס מיר האבען געהאט אידער מיר האבין אוים געראמט דעם חמץ און ארייו גענומען די מצה מיט אלע פסח'דיגע זאכען, בזכות זה זאלסטו אונז העלפין אוים ראמען דעם יצר הרע וואס פערזייערט אונזער הארץ, און מיר זאלען חלילה ניט נכשל ווערין אין איסור חמץ, און זאלסט ערלייכטין מיינע געדאנקען, איך זאל חלילה ניט קומען צו אנארישען פיהרונג ארוים צו גנב'ענען ביי מיין מאן דעם אפיקומן ביי זיין סדר פון א גאנץ יאהר *)

און

*) יעדער קלוגער מענש פארשטייט, אז דער סדר של פסח איז ניט א סדר אויף די נאכט (פון פסח) אליין, נור עס לערינט דעם אידין צו לעבין מיט ארדנונג אין סדר אויך אלע טעג און נעכט פון א גאנץ יאהר. קדש, ורחץ בעמערקט אונז, מיר זאלין היילינ און אפ-געשייד זיין פון אלע נידעריגע און שפלע טהאטין, און אב-וואשין די הענד פון ניט קיין ערליכען גראשין (רחצו הזכו יען ידיכם דמים מלאו), ווי צב"ש אבקייפין גנבות, פאלשע עדות זאגין און נאך אזעלכע מיינע סחרים, וואס ערנידערין אונזער כבוד צום אבגרונד, אז מיר האבין ניקראנין פון אונזערע שכנים א פנים ווי ציגיינער, ה' ירחם.

כרפס, דער מאכין א ברכה (בורא פרי האדמה) אויף א שטיקעלע גרינס, בעמערקט אונז. אז דאס וואס די מוטער, די ערד, (כמ"ש ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה) איז א גרויסע ווירטהין (זיא פארשאפט אונז אלע ווארטין שפייז, קליידונג, בוי מאטריאל, גאלד און אבנים טובות) איז נור דאן אז דער פאטער פון הימל איז איר משפיע, און ווען דער פאטער הערט אויף צו געבין די משפע, ווערט די מוטער אוים-ווירטין. אלזא דארף מען לערנען דעם קינד דאנקען דעם פאטער, ד. ה. מאכין א ברכה אויף יעדער זאך וואס ער גענייסט; און ניט מיטין

פיל

אונ גיב אונז מוטערקייט מיר זאלין ניט איינשלאפען צום סדר בכדי מיר זאלען דער ציילין אונזערע קינדער דיינע וואונדערליכע נסים וואס דו האסט גיטאן מיט אונזערע עלטערין בעת יציאת מצרים אום עס זאל איינגיפלאנצט ווערין אין אונזערע הערצער אונ אין אונזערע קינדערס הערצעלעך דער ריינער גלויבין אין דיין הייליגען נאמן, מיר זאלען גיין אין די וועג פון לעבין, גליקליך צו זיין אין ביידע וועלטין, אמן.

אצווייטע תחנה לפסח נאך ליכט בענטשין.

הארציגער גאט, אזוי ווי איך האב ערלויכטין מיין שטוב מיט מיין ליכט בענשין לכבוד דעם הייליגען סדר, אזוי זאלסטו דער לייכטין די פינסטערנעס פון אונזער הייליגע לאנד אונ

בויען

מויל אליין, נור מיטין גידאנקען אויך, ער זאל ערקענען אז לה׳ הארץ ומלואה, די גרויסע וועלט מיט אלעס וואס אויף איר, איז דער גאטליכער בזיעט, און ווען מען גיניסט פון איר דארף מען צאלען דעם ווירטה מיט די מטבע שטבעו חכמים בברכות (ווי עס איז גוט ערקלערט אין מעשה אלפס ח״א וח״ה) און ווען ער וועט ווייסן, אז די וועלט האט א ווירטה. וועט ער ווייסן, אז מען טאר אליין ניט נעמען, אז ניט „רוקי ווערך“ נור „שאו ידיכם קודש“.

דער מענש איז אבער אמאדנע בעשעפעניש, ער האט אין זיך פיעל כוחות, גוטע און שלעכטע, און בעת א תאוה קומט אים אויף, פארגעסט ער אן אלעס, ער ווערט א ווילדע חיה, א צווייפיסיגער טיגער, איז אום צו מאכין דעם טיגער פאר א בן תרבות, האט דער גרויסער וועלט פראפעסער (אני ה׳ רופאך) גיגעבען צו דעם א מיטל „נ׳ חי״ איבער־שיילין די מיטעלסטע מצוה, ד. ה. די מיטעלסטע (די בעסטע יאהרין פון לעבין (ניט ווארטין אויף דער עלטער) די קלענערע העלפט אויפין טיש (פאר׳ן קערפער, ארבייטין, מאכין גישעפטין), אונ די גרעסערע העלפט בעהאלטין אויף שפעטער פאר די נשמה, עוסק זיין אין תורה ומעשים טובים, אבער וועהע איז צו דעם וואס „ווייב און קינדער גנבע׳נען ביי אים ארויס דעם אפיקומן“! די העלפט וואס ער וויל לאזין אויף שפעטער, זיי לאזין איהם אין זיין סדר פון לעבין קיין ציים ניט איבר, אוועילע לערנען, קונה שלמות זיין, זייא שרייען אין איין שטימע הב הב! גיב אבריינגען לעבין, מאדעם אונ טעאטער, בעלער אונ (מאנין) קאטער, מען זאל קענען פליהען אין די בעדער, שפאצירין אין די מעדער, דאדורך צו שטערין זייא איהם פון אלע אדעלע געפיהלען, ער פערבלייבט נור ביין שפלען גערדאנקען „גוואלד וואו נעמט מען געלט“! — זיי מאכען איהם פאר אמית־גליד אין די ניפערליכע גיזעלשאפט פון „אנשי דמים ומרמה“ וועלכע „לא יחצו ימיהם“, זיי ווילין ניט איבער־טיילין זייערע טעג חציו לה׳ וחציו לכם. דרום דארף יעדע קלוגע פרוי מתפלל זיין צו השי״ת בעת ליכט בענטשין, ער זאל איר ערלייכטין די אויגין צו פירין איר מאן אונ קינדער אין גוטין וועג, וואס דאס ווענדעט זיך איבערהויפט אן אפרוי ווי שלמה המלך ע״ה זאגט „אשת חיל עטרת בעלה“.

בויען דיין בית המקדש אום מיר זאלען קענען מקריב זיין דעם דאנקבאר אפפער (קרבן פסח) ווי דו האסט אונז געבאטען אין דיין הייליגע תורה. און אזוי ווי אין דעם הייליגען פסח האסטו ארויס גענומען יוסף'ן פון די פינסטערע תפיסה און האסט אים געמאכט פאר אמשנה למלך אויף גאנץ מצרים און ער איז געוועזען אכציג יאהר אין גרויס גדולה, אזוי זאלסטו מיט דיין גרויס רחמנות אונז ארויס נעמען פון גלות-תפיסה, און אום קערין אונז אונזער קעניגרייך (מלכות בית דוד). — און אזוי ווי דו האסט געהיט אונזערע עלטערין די נאכט אין מצרים, אז אפילו אהונט האט זיך ניט ערלויבט אויף זיי צו בילין (ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו) אזוי זאלסטו אונז היטען דיזען יום טוב אז די בילער זאלען ניט אנפאלען אויף אונז מיט זייערע שקרים פון בלוט בלבולים. און אזוי ווי אין דעם יום טוב האסטו ארויף געגאסין דיין חן אויף אסתר המלכה, וואס זי האט איר לעבין איינגעשטעלט צו גיין בעטין פאר אידען, און דו האסט איר געהאלפען, אז וואס דער צורר היהודים האט געוואלט טאן אידען איז אויס געגאנגען צו דיין קאפ, אזוי זאלסטו אונז געבין חן אין די אויגין פון קעניג און פון זיינע שרים, און די צרות וואס המן'ס תלמידים ווילען אן טאן אידען, זאל אויס גיין צו זייערע קעפ, און ביי אידען זאל זיין אורה ושמחה, ליכטיג און פרייליך צו לויבין דיין ליבען נאמען, אמן.

אייניגע דינים פון פסח

דיא אשה חייל זי איז די עקרת הבית ליגט אויף איר דר חוב פארזיכטיג צו זיין אין די כשרות פון פסח דאס די בני בית זאלען חלילה ניט נכשל ווערן אין א איסור חמץ, עס איז אמצוה זי זאל אליין גיין צוא מצה באקין און גוט אכטונג געבען עס זאל צו זיין בכשרות, אויך דארפען זיי זיך שטארק פרייען אין דעם יום טוב, דען באמת איז דאס זייער יום טוב, אזו וויא די גמרא זאגט (בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים) דאס דורך דעם זכות פון דיא ערליכע יודישע פרויען וואס ווארען אין יענעם דור, זיינען די יודען אויסגילייזט געווארין פון מצרים, דארפין זייא זעהן דער זכות זאל ווייטער אויף זייא מגין זיין, מיר וועלען דאס געבין צו פרשטיין מיט אמשל: א אשה וועלכע וואר פון די נאטור ניט זייער שיין, נאר וויל זיא פלעגט זיך זייער שיין צירען האט זיא נשא חן געווען ביי אגרויסען מאן ער זאל מיט איר חתונה האבין, דר גרויסר מאן האט איר זעהר ליב געהאט דאס ער פלעגט אלע יאהר אין דעם זעלבינע

תחנה לשבת חול המועד פסח (נאך ליכט בענטשין).

רבונו של עולם, איך דאנק און לויב דיין ליבען נאמען, וואס דו האסט מיר מזכה געווען מיט די ליבע מצוה פון ליכט בענשין צו בעלייכטען דיין הייליגען שבת, און אזוי ווי איך האב ליכטיג געמאכט מיין שטוב לכבוד דיין הייליגען נאמען, אזוי זאלסטו דער לייכטין מיין נשמה מיט די ליכט פון דיין תורה, אז דער אור התורה זאל מיר מחיה זיין צו תחיית המתים וואס מיר האפען אז עס וועט זיין חול המועד פסח, ווי מיר לייענען מארגין אין דער הפטורה אז דער בורא האט געוויזין יחזקאל הנביא תחיית המתים, ער האט געזעהן אגרויסע פעלד מיט טרוקענע ביינער, האט ער אים געהייסען נביאות זאגען, איז געווארען אגרויסער רעש און די ביינער האבען זיך אנגעהויבען צו צורוקען איינע צו די אנדערע, און זיינען אויף געשטעלט געווארען גאנצע סקעלעטין, נאכהער איז געווארען אויף זיי אדערין מיט פלייש און הויט, נאכהער האט ער געזאגט נבואה, איז אריין געבלאזען געווארען אלעבבהאפט אין זיי און עס זיינען אויף געשטאנען אגרויסער פובליק מענשין, האט דער בורא אים געזאגט אז די דאזיגע ביינער איז ארמז אויף דעם כלל ישראל, און אזוי ווי אונזערע חכמים זאגען אז לעבעדיגוועלין נור ווערין די וואס האבין אין זיך אשיין פון תורה, פון דעם וועט ווערין אטל של תחיה. בעט איך דיר גאט דו זאלסט מיר געבין אגוט הארץ איך זאל ליב האבען די תורה און האדעווען מיינע קינדער צו תורה און נעמען איידימס ערליכע. אידין וואס לערנען דיין תורה, און העלף

שערי ציון

חתונה טאג מאכען אגרויסען יום טוב, פארבעטען פיל געסט און פארשטעלען זיין פרויא מיט אירע שיינע קליידער, מיט איר חן פון איר צירען זיך, איינמאל איז איר איינגעפאלען אמשוגעת אין דעם טאג פון איר יום טוב אריין צו קומען צו די געסט ניט אויס-געפוצט. און אפילו ניט ארום גיוואשין דאס עס איז גיווארין אגרויס געלעכטער, דער מאן איז זייער בייז גיווארען ער זאגט צו איר, באמת ביסטו דאך ניט שיין נאר דיין צירען זיך קאם אויף דיר געגעבען אחן דאס איך זאל דיך גליקליך מאכען, קומסטו יעצט אין דעם וועלכינגען יום טובדיגען טאג פון דיין גליק אפילו ניט ארום גיוואשין, זאג דו וועלכעסט וואס פר אפנים האב איך געהאט ביי מיינע געסט? דער נמשל איז, על פי רוב חייבר האבען אויף זיך ווייניג זכותים, ווען זיי האבען שוין אמאל זוכה געוועזען דאס דורך זייער זכות זאל ווערען אזוי אזם טוב, דארפען זיי זעהן אים צו האלטען טייער ניט צוא בעשמוצען אים חלילה מיט שלעכטע מעשים.

מיר מיט מיין מאן אונ קינדער, אז אונזער אויער זאל זיין אָפן צו הערין דברי תורה, בכדי מיר זאלען זוכה זיין שפּעטער צו הערין די שטימע פון רוח הקודש וואס וועט רופען צו די טויטע (הקיצו) וואכט זיך אויף איר טויטע צו לויבין השי״ת, איז דער וואס עפינט יעצט אויף זיין אויער צו הערין די רייד פון דער תורה, וועט ער זוכה זיין אז זיין אויער וועט הערין דעם בת קול אונ וועט אויף שטיין תחיית המתים, ווי משה רבנו האט אונז מרמז גיוועזן (אין די שירה פון האזינו) (האזינו השמים ואדברה) ווען איר מענשין וועט צו לייגין אייער אויער הערין די רייד פון דער תורה, בעת איר זייט נאך בבחינת „שמים״ היינו איר האט נאך ביי זיך די נשמה וואס זי איז אהימעלס-וועזין, וועט איר זוכה זיין (ותשמע הארץ אמרי פי) אז ווען איר וועט נור זיין ערד (א גוף אליין) בעת די נשמה איז ניטא אין אים, וועט איר אויך הערין די וויכע גישמאקע רייד פון (הקיצו ורננו שוכני עפר) וואס מיר האפען אז דאס זאל גישעהן במהרה, אמן.

תחנה פון די אנדערע טעג פסח (נאך ליכט בענטשין).

די אנדערע טעג פסח צו ליכט בענטשין זאגט מען ניט קיין שהחינו.

גרויסער פארכטיגער גאט, בזכות וואס איך האב אנגיצונדין ליכט בעלייכטין דעם הייליגען יום טוב וואס אין דיזע נאכט האסטו גילויכטין מיט א זייל פייער פאר דיין הייליג פאלק ישראל, בעת פרעה האט זיי נאך גיאגט אונ האט זיי גיגרייכט ביין ים, איז זיי זייער ביטער גיוועזן, זיי זיינען גיוואָרען ארום גירינגילט פון אלע פיר זייטען, פארינט איז דער גרויסער ים, פון ביידע זייטין איז מדבר ענגעשין אונ שלאנגען אונ פון הינטין יאגט פרעה מיט א גרויסען חיל חי זאמד אונ ערד, האבען דיינע קינדער גינומען שרייען צו דיר, האסטו גיהייסין משה רבנו ער זאל שפּאלטען דעם

שערי ציון

מען דארף זיין נזהר בעת מען שמיילעט אפּ אנעקוילעטע עוף אום פסח ניט צו שמיילען מיט שטרוי וועלכע ווי ווענען מיט די זאנגען פילייכט געפינט זיך אין די זאנג אפיכטער קערינדיל קאן מען נאך חלילה נכשל ווערען באיסור חמץ. פאר דעם אפּ שמיילען דאס עוף זאל מען ארויס נעמען דעם פופּעק, אויך די מארבע פון דעם ששט, אונ בעת מען עפינט דעם פופּעק איז גלייך אים צו עפענען אין דרויסען, דאס עס זאל זיך חלילה אין שטוב ניט מאכען קיין מכשול פון חמץ, אונ אז מ׳איז פארזיכטיג וועט השי״ת העלפען.

ים, און דער ווייל פון פייער האט בעלויכטען די וועג, און דיינע קינדער זיינען גיגאנגען אין ים אין דער טריקענעס. און פון ביידע זייטין איז גיוועזען ווענט מיט וואסר, און פרעה מיט זיין גאנצען חיל האסטו דער טרונקען אין ים. ליבער גאט דיינע קינדערלאך שטייען יעצט אויך אין אגרויסע עת צרה, פון הינטען טרייבט מען זיי פון אלע ערטער, מ'האט זיי אייגן גימאכט, מ'האט צו גינומען אלע לעבינס־מיטלען, פון פארענט לאזט מען זיי ניט אריין אין אנדערע מדינות, זיי האבען קיינע מיטלען ניט נור צו ווארפען זיך אין ים ח"ו, רבונו של עולם! שרייי אן אויף דעם ים פון צרות ער זאל טרוקען ווערין פאר אונז, און זאל בעסער דער טריקענען אונזערע נאכיאגער און פאר פאלגער און פאר אונז זאל קומען א ישועה, וועלין מיר זינגען צו דיר אגאטליכע גיזאנג ווי משה און די ישראל האבען דאן גיזונגען די שירה פון „אז ישיר" און האבען גיבעטין (תפול עליהם אימתה ופחד) אז אויף די אידישע פערפאלגער זאל פאלען א שרעק זיי זאלען בלייבען שטום ווי א שטיין. ביז מאנען מיר וועלין אריבער דעם ים הגליות, און קומען אין גיבען צו אונזער היילינע לאנד אין דיין היילינען בית המקדש, אמן.

תחנה לשבועות (נאך ליכט בענטשן)

ביידע טעג שבועות זאגט מען שהחינו צו ליכט בענטשן.

הער פון דער וועלט, איך דאנק און לויב דיין ליבען נאמען, וואס דו האסט מיר גישאנקען לעבן. ווכה צו זיין מקיים זיין די ליבע מצוה פון בענטשין ליכט דעם היילינען הערליכען יום טוב, וואס אין אים האסטו ערשיינט מיט דיין גרויסען כבוד אויפן בארג סיני,

מנהגים פון שבועות

(א) עס איז אמנהג אום צו שפרייטען די שטוב מיט פערשידענע גרעוויך מיט שמעקענדיגע בלומען, צו דער מאנען זיך אן מתן תורה וואס איז גיווען אויף דעם בארג סיני אין די צייט וואס דער בארג איז פול גיוועזן מיט פערשידענע גראזען און בלומען, אויך איז אום יום טוב פון שבועות דער משפט פון אלע פרוכט

דער אנדערנקונג פון דעם היילינען יום טוב שבועות איז זייער טייער, שבועות דאס איז יענעם טאג אין חודש סיון האבען די יודען מקבל געוועזן די תורה, מיר געפינען דאס נאך בששת ימי בראשית האט הקדוש ברוך הוא אויסגענומען א תנאי מיט די וועלט, דאס אויב די יודען וועלען חלילה ניט מקבל זיין די תורה וועט די

וועלט

צו לערנען דיין פאלק די ליכטיגע תורה ומצות, און דו האסט צו זיי גילאזט הערין דיין הערליכע שטימע און דיינע הייליגע ווערטער דורך פלאמען פייער, מיט דונער'ן און בליצען האסטו זיך איבער זיי גיצייגט, און מיט א שופר-שטימע האסטו זיך איבער זיי ערשיינט ווי אין די הייליגע תורה איז גישריבען.

גרויסער הייליגער פאטער, איך בעט דיין רחמנות, אז דער זכות פון מיין ליכט בענשין זאל מיר ביישטיין, דו זאלסט שיקען דיינע הייליגע מלאכים מיך אנקריינען מיט אקרוין פון הייליגע שיינקייט, אזוי ווי דו האסט גיקריינט דיין ליבע פאלק ישראל צו מתן תורה, און זאלסט געבין מיין מאן און מיינע קינדער גרוים תשוקה, צו לערנען דיין תורה מיט פלייס ווען נור זיי האבען צייט, און דו זאלסט זיי דער לייכטין די אויגען צו דער זעהן אירע טיפקייט און שפירען אירע זיסקייט.

הארציגער פאטער, בענטש די פרוכט פון די בוימער וואס דו טוסט היינטיגען יום טוב משפטין, זיי זאלען האבען אין זיך גוטע זאפט צו ערקוויקען די הערצער. אויך זאלסטו בענשין אונזערע קינדער וואס זיי זיינען די פרוכט פון די עלטערין (דער מענש איז גיגליכען צו אבוים) אז זיי זאלען האבען אין זיך גוטע זאפט, כלומר גוטע גידאנקען און מדות טובות צו ערקוויקען די הארץ פון זייערע עלטערין. און מיר זאלען זוכה זיין צו הערין אצווייטען מאל דיינע רייד ווען דו וועסט ערשיינען צו אונז, אזוי ווי דו האסט ערשיינט

מעשה אלפס

נעלם צדיק וועלען תהו ובהו, די נייגער הגם זיי לערנען ניט קיין תורה ואגט די גמרא דאס זיי קאנען זוכה זיין צו דעם טייערין שכר פון די תורה, מיט דעם וואס זיי זעהען צו פערזארגען דאס זייער מאן מיט די קינדער זאלען קאנען לערנען תורה. די תורה הקדושה איז זייער גרוים דאס אחוץ די איינפאכע רייד אירע איז דא אויך יעדען אות אויף יעדעם פינטעלע פון די תורה סודי סודות דאס די צדיקים וועלכע זיינען ראוי ווערט פאר זיי גיעפינט די הייליגע סודות התורה, דאס עם שיינט פאר די אגרוים ליכטיגקייט, עם איז דא פיל ערטער אין די תורה וואס איז זייער קשה אפ' דער חכם וועלכער ניט זיך מיט

שערי ציון

פרוכט-בוימער, איבער דעם שטעלען מיר די גיסלעך, דאס מיר זאלען בעטען אז עם זאל גיבענשט ווערען צו גוטען אלע פרוכט-בוימער: (ב) עם איז אמנהג צו שטעלין אין די פענסטער דאס קין גראז וואס הייסט "אייער" אזעלכע לאנגע ברייטע גראזען ווס וואקסען ביין ברעג פון די טייכליך, דאס איז ארמז אז אין דעם טאג האט מען משה רבנו

צו אונזערע עלטערין, אונ אזוי ווי אין דעם טאג האט מרים (די שוועסטער פון משה רבנו) גישטעלט זיך ביים ברעג פון טייך נילוס, ווען וואס עס וועט פאסירין מיט איר ברודעריל משה, וואס מ׳האט אים גיווארפען אין טייך, אונ בזכות וואס ער וועט מקבל זיין די תורה דעם טאג פון דיין האנד איז ער נצול גיווארען פון טייך אונ איז אביין גיקומען אין קיניגליכע פאלאצין, אזוי זאל די גוטע שוועסטער (די תורה) אונז אויך אפ היטען, מיר זאלען נצול ווערין פון דעם טייך צרות, וואס מיר טרינקען זיך יעצט, אונ מיר זאלען אריין גיבראכט ווערין אין דיינע היילינע פאלאצען ציון וירושלים במהרה. אמן.

תחנה דעם צווייטען טאג שבועות (פאר תהלים זאגען).

גרויסער קעניג! אזוי ווי היינט איז יאהר צייט נאך אונזער היילינען קעניג דוד, קום איך טאן אנחת רוח צו זיין ריינע נשמה אונ זאגען די שירות ותשבחות פון זיין היילינען תהלים, בזכות זה זאל ער זיין אמליץ טוב פאר אונז, אז אונזערע קינדער זאלען פילין אזא זיסקייט אין דער תורה ווי ער האט גיפילט, ווי ער האט גיזאגט הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים. די תורה ומצות זיינען גילוסטיגער פון גין גאלד אונ זיסער פאר האניג. מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, אה! ווי ליב איך האב דיין תורה, אגאנצען טאג איז זי מיין גישפרעך. אונ אין אלע זייערע גיזעלשאפטין זאלען זיי נור ריידין וועגין די ליבשאפט פון דער תורה ווי ער האט גיזאגט ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש, אונ זאלסט אונז מזכה זיין צו זעהען מלכות בית דוד אין ציון וירושלים במהרה, אמן.

ששרי ציון

אריין געווארפען אין דעם טייך אונ ער איז נצול גיווארין בזכות וואס ער האט געדארפט מקבל צוא זיין דיא היילינע תורה: (ג) שבועות איז מען זיך נוהג צו מאכין אויך א מילכדיגע סעודה, דער טעם איז ווייל אויף דיא תורה איז געזאגט געווארען דער פסוק (דבש וחלב תחת לשונך)!

מעשת אלפס

און לערינט תורה לשמה לייבטען זיינע אויגען אין די תורה דאס עס ווערט אים אלעם פארענטפערט, דער מעשה אלפס חלק ד׳ זייטע 18) שרייבט אויף דעם אטייערין משל (עיין שם).

הערצליכע תחנות אין פערשיעדענע צייטען אין ליידען, אונ אין פריידען.

תחנה אויף גוטע אונ פרומע קינדער.

גרויסער שטארקער באשעפער! גיב מיר קרעפטין איך זאל דיר קענען דינען ערינסט, איך זאל זוכה זיין, אז די נשמה וואס דו האסט אין מיר גיגעבין זאל קומען צו דיר אריינע, זי זאל קענען זיין אין די היילינע גיזעלשאפט פון די ריינע נשמות פון די אמהות שרה רבקה רחל ולאה, אונ מיט די נשמות פון די איבעריגע נביאים ונביאות, — יוצר האדם, דו האסט באשאפען דעם מענשין מיט פיל מדות, אויך מיט די מדה פון קנאה, נור ניט חלילה מקנא זיין די וואס האט שיינע קליידער, שיינע צירונג, ווייל פון דעם ווארט קנאה פוילט די ביינער ביז זי שלעפט ארויס דעם מענשין פון דער וועלט, ווי אונזערע חכמים שרייבען „הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם". די קנאה וואס דו האסט גיגעבין אין מענשין ובפרט אין אונז פרויען, איז נור מקנא צו זיין גוטע מדות אונ די וואס האט גוטע קינדער, ווי למשל די מוטער פון ווילנער גאון זכרונו לברכה, וואס אויף איר מצבה איז גיקריצט איינינע קורצע אבער שארפע ווערטער „זאת האשה צלחה, אם הבנים שמחה" דיזע פרוי האט גיהאט גרויס הצלחה, זי איז א מוטער פון קינדער וואס מ'מאכט אויף זיי א ברכה (ברוך שחלק מחכמתו ליראיו), זי האט זוכה גיוועזן ערציהען פיר קינדער, וואס איינער איז גיוועזן גרעסער פון דעם אנדערין 1) אזא מוטער דארף מען מקנא זיין. אויך די גליקליכע מוטער פון וואלאזין, וואס זי האט

מעשה אלפס

1) איינער פאר דער מורא'דיגער גאון רבינו אליהו מווילנא, וואס דער מאנענדיג זיין נאמען ווערט מען בעגייסטערט מיט יראת שמים (ווי איך האב עס וואס באשריבין אין קצור אבן שלמה) דער צווייטער, דער גאון וצדיק ר' אברהם וואס האט גימאכט דעם „מעלות התורה") און נאך צוויי זין גרויסע גאונים אונ צדיקים. אונ די מוטער פון וואלאזין האט אויך גיבוירין פיר זין איינער איז רבינו חיים וואלאזינער דער גרויסער צדיק אונ דער גרויסער חכם, דער צווייטער ר' זעלמעלע דער ווילנער (תלמיד הגר"א מווילנא) וואס צו פיר אונ צוואנציג יאהר איז ער קלאר גיוועזן אוים ווייניג צו זאגין גאנץ תנ"ך, גאנץ ש"ס בבלי וירושלמי, מכלתים, אלע פוסקים, אלע

מדרשים

אויך גיהאט פיר זין מורא'דיגע גאונים און צדיקים איינער גרעסער
פון דעם אנדערין, און נאך אזעלכע גליקליכע מוטערס וואס דורך
זייערע מעשים טובים האבין זיי זוכה גיוועזן צו פלאנצען אין
אידישען לוסט-גארטען טייערע פראכטיגע בוימער, וואס עד היום
קוויקען מיר זיך מיט זייערע גוטע פרוכט, דערמאנענדיג דעם
נאמען פון די צדיקים וחסידים גיט אשיין אין אונזער הארץ אהבת
התורה. אלזא גיס איך אוים מיין הארץ פאר דיר ערבארמיגער
פאטער, דו זאלסט אן נעמען מיין תפלה ווי די תפלה פון אברהם
אבינו. וואס ער האט מתפלל גיוועזן פאר דיר דו זאלסט אים
ענטפערין מיט אגוטין זון, ער זאל פארטרעטין זיין שטעלע, לערנען
די וועלט די ריינע אמונה מיט דיינע גוטע מדות וואס דו ביסט
ארחום וחנון ורב חסד. דו זאלסט אן נעמען מיין תפלה ווי די
תפלה פון יצחק אבינו, וואס ער האט מתפלל גיוועזן אויף די מוטער
רבקה אז דו זאלסט איר ענטפערין מיט אזון אצדיק, דו זאלסט מיר
ענטפערין ווי דו האסט אגינומען די תפלה פון אונזער מוטער חנה.
וואס זי האט מתפלל גיוועזן אין משכן שלה דו זאלסט איר ענטפערין מיט
אגוטין זון און דו האסט איר גיענטפערט מיט אזון דער הייליגער
שמואל הנביא, דו זאלסט מיר ענטפערין ווי דו האסט גיענטפערט
די מוטער פון דעם הייליגען תנא ר' יהושע בן חנניא, וואס איר
גאנצע שוואנגער צייט איז זי גיגאנגען צו די גרויסע תלמידי חכמים
בעטין זיי זאלין מתפלל זיין אז דער קינד וואס זי שוואנגערט זאל
זיין אגרויסער תלמיד חכם, און דאט אים נאכהער אב געהיט אז
אין זיינע אויערלאך זאל ניט אריין גיין קיין אנדערע ווערטער נור
דברי תורה, איז ער טאקע אוים גיוואקסען אגרויסער תנא און
אגרויסער חכם, אז אין היידעבליכען הויף האט מען אים גירופען
(חכימא דיהודאי) דער חכם פון אידישע פאלק, בעט איך דיר דו
זאלסט מיר אויך באגליקען מיט קינדער גרויסע תלמידי חכמים
און צדיקים, און זאלסט מיר געבין גוטע גידאנקען איך זאל ניט זוכה זיין

מעשה אלפס

מדרשים, פשוט אנאנצע ביבליאטיקע
ספרים, ווי דער אלטער שטאט מגיד ר'
יחזקאל פייוויל ז"ל האט אים באשריבן אין
תולדות אדם. און נאך צוויי זיין גאונים

אדירים, זכר כלם לברכה לחיי העולם
הבא. זייער זכות זאל אויף אונז מגין זיין
אז מיר זאלין אויך מגדל זיין אונזערע קינדער
לתורה וליראת שמים.

פאר מיינע קינדער קיין פוסטע תכלתים, נור האדעוועו זיי צו תורה און יראת שמים און מענשן פריינד. מיר זאלען מקיים זיין וואס מיר זאגען אלע טאג אין קריאת שמע (ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם) איר זאלסט גוט איין לערנען מיט אייערע קינדער די תורה ביז זיי זאלען זיך פירען שטענדיג אין איר ליכטיגע וועג וואו זיי שטייען און גייען, און זיי זאלען חלילה ניט שטארבען פאר אונזער לעבין, און זאלסט זיי אוים היטין פון עין הרע און פון אלע שלאפקייט און קינדער קראנקייט, אז מיר זאלען זיי אוים האדעווען אויף לאנגע יאהר. (עשה למען שמך) טו עס פון דיין היילינען נאמען וועגין, מיינע קינדער זאלען הייליג מאכען דיין נאמען אויף דער וועלט ווי אברהם אבינו. (עשה למען תורתך) טו עס פון דיין ליבע. תורה וועגין, מיינע קינדער זאלען איר לערנען מיט גרוים התמדה. אז דער שיין פון זייער תורה זאל פערשיינען די וועלט, אז אלע וואס בלאנזען זאלען דער זעהען דעם אמת און ארויף גיין אויף די גראדע וועג, ביז מיר וועלען זוכה זיין צו די גרויסע ליכט פון מלך המשיח במהרה, אמן.

אתחנה ווען דער מאן איז ניפארין זוכען פרנסה.

הארציגער גאט, אונזערע חכמים שרייבען (האי מאן דביש ליה בהאי מהא ליזל למתא אחריתא) דער וואס האט קיין פרנסה ניט אין די שטאט זאל ער גיין אין איין אנדערשטאט. 1) רבונו של עולם, צוליב

מעשה אלפס

1) די היילינע רייד פון אונזערע חכמים זיינען פארליפינג שווער, קען דען דער בורא ניט שפייזין אונז אין די זעלבע שטאט, אז מ'זאל ניט דארפין פארוואנילט ווערין פון ווייב און קינדער? נור דאס איז איינע פון די סעקרעטען פון די הנהגה. מיר דארפין גלויבין אז אלעם וואס השי"ת מאכט איז לטובה, עס קען זיין, אז ד"ת איז נגזר געווארין אויף דעם מענשין חלילה טויט שטראף, זיינע קינדער זאלין חלילה בלייבין יתומים. נור עס האט זיך דערוועקט זכות, אז מ'זאל אויספייטין דעם טויט שטראף אויף איטינע יאהר פארשיקען, איז דער "נע ונד" זיין מכפר די זינד, ווי אונזערע חכמים זאגין "גלות מכפרת עון" אלזא דארף מען וויסין ווייא זיך צו האלטין דארטין, זיין ארינטליך, אוים נוייכין שלעכטע חברים, ווייל דער בורא האט דאס ניטשטעלט דעם מענשין תנסיון (אויפין עקזאמען) אויב ער וועט זיין ארינטליך און היטין שטאט, און אידישקייט ווי מעגליך איז, וועט דער נע ונד, זיין אין אויסבייטונג און ער וועט בלייבין אפאטער צוא זיינע קינדער, ווען אבער חלילה ער וועט ניט אויסהאלטען דעם עקזאמען, וויים חשי"ת.. אלזא דארף א קלוגע פרוי נאנץ אפט אנווינקען דעם מאן מיט אירע קלוגע בריוו, ער זאל זעהען, צו בלייבין אפאטער צו

דעם וואס מיר האבען דא קיין פרנסה ניט, איז מיין מאן ארויס געפארין זוכין פרנסה, בעט איך דיין רחמנות, דו זאלסט אים פירען אין רעכטען וועג, דער זכות פון מיינע קליינע קינדער וואס זיינען ריין פון עבירות זאלין אים בייא שטיין אז דו זאלסט באגליקען זיין וועג, ער זאל קומען אהיים לשלום, אונ זאל קריגען ארבייט אדער געשעפט, ער זאל קענען מיר שיקען פאר מיינע קינדערלאך איך זאל זיי קענען אויף האדעווען צו תורה און יראת שמים. אונ אזו ווי ער האט דא אב געהיט דעם היילינגען שבת, אזוי זאלסטו אים דארטין אויס היטין פון חלול שבת, אונ היט אים אויס פון שלעכטע חברים, ער זאל חלילה ניט פארפירט ווערין אין אשלעכטע וועג, ניט אין אויס געלאסענהייט, ניט חלילה אין קארטין שפילען אדער פארברייגען אין אנדערע נארישע געזעלשאפטין, נור ווען ער ווערט פרייא פון די ארבייט, זאל ער זיך באהעפטען צו גוטע חברים גיין אוויילע לערנען דיין היילינע תורה, ווי אונזערע חכמים זאגין (אין פרקי אבות) איזהו דרך טובה שידבק בה האדם ? ר׳ יהושע אומר חבר טוב) אונ דער גלות וואס ער איז פארוואורפין געווארין פון זיין ווייב אונ קינדער זאלין מכפר זיין אונזערע זינד, און ער זאל שוין קומען לשלום אהיים און מיר זאלין דא געשפייזט ווערין פון דיין פולע האנד בכבוד ובנחת, אמן.

תחנה הרחק משכן רע.

די תחנה איז אגרויסע סגולה צו זאגען ווען מ׳גייט זוכין אדירה.

באשעפער פון די גרויסע וועלט, דו האסט בעשאפען דיין וועלט אז מענשין זאלין איר בעוואהנען. איך גיי יעצט זוכען אדירה וואו צו באזעצין זיך מיט מיין מאן אונ קינדער, העלף מיר גוטער גאט, אונ שיק מיר צו אשיינע דירה אונ אכשרה, איך זאל חלילה קיינעם ניט אויס דינגען, איך זאל ניט אריין פאלען צווישען שלעכטע שכנים, ווי אונזערע חכמים זאגען (הרחק משכן רע) ערווייטער זיך פון אשלעכטין שכן א) ער זאל ניט פארדארבען מיין

שערי ציון · פעשח אלפסי

(א) בעת אריין גיין אין אנייע דירה אז עס זיינע קינדער, אונ ווי מ׳געמט זיך אפיר איז שוין אלעס אין ארדנונג, דארף אזוי העלפט דער בורא, אונ ער ווערט טאקע זוכה זיין קומען מיט גליק אהיים, זיין אמאן מע צוא זיין פרויא און אהייטער פאטער צוא זיינע קינדער.

אקלונג

חרקטער את מקבל שכן אשכן וואס איז פארדארבן אין אמונה, ער זאל חלילה ניט פארפעסטין מיינע קינדער מיט אפקורסות און ניט פארפירען מיינע טעכטער אין אויסגילאסענהייט, און העלף מיר צו באהעפטין זיך צו גוטע און פרומע שכנים 1) אפ לערנען זיך פון זיי גוטע מדות, ווי אונזערע חכמים זאגען (אין פרקי אבות) איזהו דרך טובה שידבק בה האדם ? ר' יוסי אומר ,שכן טוב", און זיי אונז מזכה צוא זיצין אויף אונזער אייגענע לאנד אין אייגענע הייזער במהרה, אמן.

מעשת אלפס

1) אקלוגע און אפרומע פרוי, דארף זעהען, אז די תפלה וואס מיר בעטין אלע פריה מארגין (שתצילני היום כו' משכן רע) זאל ניט בלייבין אין סדור, נור מיט נעמען אין הארצין און בענוצין איר ווען עס קומט פאר אין לעבין, די פראקטיקע נייזט ווען אבעל מלאכה אדער אגישעפט מענש דינגט א דירה און ניט אפילו האנדגעלט און נאכהער דערוויסט ער זיך אז דער ביי וועמען ער דינגט איז אבלוט שונא, אקאנקורענט, לאזט ער פאלין די האנדגעלט און אנטלייפט, ווי פון אשלאנג, און אז אין דער שכונה אפילו אמיר קענין אמיר וואהנט זיין נשמח'ם אבלוט שונא, איין אפיקורס, וואס איז מחלל עפינטליך אלע אידישע היילינקייט, זעט מען נאנץ ווייניג (צום גרויסין בעדויערין) אז מ'זאל לאזין פאלין האנד געלט און ענטזאגין די דירה, נאך מער בעונותינו הרבים מ'נעמט לכתחלה אריין דעם שונא אין שטוב, היינו פיל נעמען גרעסערע דירות אום צו פעדדינגן קוואַרטיראנטין וואס פאר אונזערע אויגין זיצען זיי און שרייבין אום שבת, און מ'קוקט דאס נאר גלייכגילטיג, לאמיר באטראכטין ווען דר קוואַרטיראַנט וואלט פאר מיינע אויגין זידלען מיינע עלטערין, מאכין זיי צו קיוט און צוא בלאטע, שרייען אויס'ן קול אז זיי זיינען ניוועז שוטים, מטורפים, וואלטין מיר ניט ווערין צוקאכט און צוברעכין, אז פון גרוים פארדרוס וואלטין מיר זיי נעמען פארין קאלנער און ארוים ווארפין פון שטוב. און אז זייא זיינען מחלל שבת בפרהסיא און שרייען אוים מיט דעם אז אונזערע עלטערין אונזערע נאונים וצדיקים זיינען ניוועז משוגעים, וואס זייא האבין זיך מוסר נפש ניוועז פארין שבת. הערען מיר דאס צו, גלייך גילטיג, אוי לאותה בושה, אלזא זאל יעדע קלוגע פרוי אוים מיידין אזעלכע קוואַרטיראנטין, וואס זיינען מבזה אונזער נאטיאן און פארדרבען אונזערע קינדערס נשמות, וועט זי דאדיך נצול ווערין פון אלע ביזע באגעגעניעם.

שערי ציון

מען באקוקען די מזוזות אויב זיי זיינען כשר און צו געשלאגען ווי דער דין איז, און ווען עס פעלט אמזוזה דארף מען קויפען אנייע אגוטע, ניט קוואפען זיך אויף ביליג, נור ביי איין ערליכען אידען אסופר. אמזוזה איז זייער אגרויסע זאך, זי איז דער גאטליכער שילט אז דא וואהנט איין איד און זיין שטוב איז הייליג צו גאט. און בזכות זה וועלין די קינדער מאריך ימים זיין ווי מיר זאגין אלע טאג וכתבתם על מזוזות כו' למען ירבו ימיכם וימי בניכם. און אז ווען דער מאן איז ניט צו הויז קען זי אליין אן שלאגין און מאכין די ברכה (בא"י אמ"ה אקב"ו לקבוע מזוזה), אויך אויב עס איז אנגישלאגן אופען שוועל אפאדקעווע דארף מען צראב רייסין, ווייל עס איז אשאנד

הייליגער גאט, דו האסט אויסערוואהלט דיין פאלק ישראל פון אַלע אומות, ווייל מיר שטאמען פון זייער היילע עלטערין פון אברהם אבינו וואס דו האסט איהם גירופען (אַבְרָהָם אוֹהֲבִי) מיין געליבטער אברהם, און האסט אנגיזאגט אונזערע גרויסע לעהרער משה רבנו און אהרן הכהן (וְהִזַּרְתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם) איר זאלט לערנען די אידישע קינדער זיי זאלען זיך אבשיידען פון אונרייניגקייט, ווייל איך רוהע צווישען זיי, דארפען זיי אויך זיין הייליג, אויך שטייט אין דיין תורה (קְדֹשִׁים תִּהְיוּ) איר זאלט זיין הייליג (כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה׳) ווייל איך גאט בין הייליג וִהְיִיתֶם לִי קְדֹשִׁים) ווען איר פירט זיך הייליג זייט איר מיינע, אז ניט געהערט איר חלילה צו נבוכדנצר מיט זיין קאמפאניע חוליגאנעס. ובפרט מיר נשים וואס אין אונזער לייב ווערט אויס גיפארמעוועט דער קערפער פון די אידישע קינד, עס זאל קענען אין איהם רוהען די הייליגע נשמה וואס דו גיבסט אריין אין איהם, דארפין מיר זעהען מיט אלע מעגליכקייט צו האלטין זיך הייליג, דרום האסטו אונז גיגעבין די מצוה פון דיני נדה, אז ווען מיר ריכטען זיך אויף דעם מאנאטליכען גאסט, זאלין מיר שוין מיט א האלבין מעת לעת פאראהער, זיך אב שיידען פון אונזערע מאנען, און נאכהער ווען מיר מאכין דעם אב־צוג און מיר ציילן שבעה נקיים (7 ריינע טעג) זאלין מיר געהן טבילה אין א מקוה טהורה, וואס ניא איז גימאכט נאך דיא ארדנונג פון אונזער הייליגע תורה, אלזא ווי דו ליבער גאט האסט מיר גיהאלפין אב צו היטין ריכטיג די דינים פון נדה און יעצט איז גיקומען די צייט וואס איך דארף היינט אוועק גיין טבילה1), בעט איך דיר דו זאלסט מיר

אשאנד פאר א אידין נאך צו טאן די אבערגלויבער פון די געצען דינער (די קיטייצעם) וואס נאך זייערע געצענדינסט רעכענען זיי דאס פאר א סגולה. ווער עס וויל האבין פארגניגען זאל לעזין דעם פרק „די פערדישע פארקעווע“ (אין מעשה אלפס צווייטע טייל זייטע 62).

1) פאר די טבילה דארף מען גוט ארום וואשין דעם גאנצין קערפער איבערהויפט די פארבארגענע ערטער און אויס קאמען די האר און אב שניידין די נעגיל ווי גיוואהנליך, ניט חלילה בייז בלוט, ווי די נארישע נעגיל שניידערקעס טוען, דאס זיינען נור דעם יצר הרע׳ס שלוחים, זי זאל צו בלוטינען די פינגער און מאכין איר אוואונד, ווערט זי נאכהער שוין ניט קענען גיין טבילה. גלייכער איז ארום שניידין מיט אשערעלע אריינגע און אשארפע ווערט ניט קומען צוא פארדריסין אנגיל.

הֶעלְפִין טָאן דִי מִצְוָה מִיט אַ הֵיילִיגְעֶן גִידַאנְקְעֶן, אִיךְ זָאל טְרַאכְטִין אַז אִיךְ רֵייִנִיג זִיךְ וִוי דוּ פַאר לַאנְגְּסְט אוּם אַרוֹיף צוּ צִיהֶען אוֹיף זִיךְ אַ הֵיילִיגְקֵייט . אוּנ אִיךְ בֶּעט דַיין רַחֲמָנוּת, אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט גִיטָאן פִיל נִסִּים בַּיין וַואסֶער, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָאסְטוּ גִירֶעטֶעט דוּרְךְ דֶעם וַואסֶער דוּ הָאסְט צוּ גִישִׁיקְט דִי פְּרִינְצֶעסִין בַּת פַּרְעֹה זִי זָאל אִים אַרוֹיס נֶעמֶען פוּן טַייךְ, דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל הָאסְטוּ גִירֶעטֶעט פוּן דִי מִצְרַיִם דוּרְךְ דֶעם וַואסֶער, דוּ הָאסְט גִישְׁפָּאלְטִין דֶעם יַם אוּנ זֵיי דוּרְךְ גִיפִירְט . בִּזְכוּת מִרְיָם הַנְּבִיאָה הָאט זִיךְ מִיט גִיקַייקִילְט מִיט אִידִין אִין דֶער מִדְבָּר אַשְׁטֵיין וָואס הָאט גִיפְלִיסְט וַואסֶר. אַזוֹ זָאלְסְטוּ מִיר אוֹיךְ הֶעלְפִין בַּיי מַיין יֶעצְטִיגֶען גֵיין אִין וַואסֶער, צוּ גֶעוִוינֶען אַ זוּן עֶר זָאל זִיךְ צִיהֶען נָאךְ דִיר וִוי אַ וַואסֶער, עֶר זָאל לִיבּ הָאבִּין דַיין תּוֹרָה וָואס זִי אִיז גִיגְלִיכֶען צוּ וַואסֶער וָואס זִי בַּאלֶעבְּט אַלֶעמֶן, אוּנ בִּזְכוּת דִי הֵיילִיגֶע טְבִילַת מִצְוָה, זָאלְסְטוּ מִיר הֶעלְפִין אוּיס הָאדֶעוֶוען מַיינֶע קִינְדֶער אוּנ מַאכִין זֵיי פַאר אִידִין אוּנ פַאר מֶענְשִׁן, אַז גָאט אוּנ לַייט זָאלֶען זִיךְ מִיט זֵיי פְרֵייעֶן, אָמֵן.

דִינִים וּמִנְהָגִים פוּן אַ חָתָן וְכַלָּה אִין דֶעם טָאג פַאר דֶער חוּפָּה.

א) חָתָן כַּלָּה דַארְפֶען פַאסְטֶען דֶעם טָאג פוּן זֵייעֶר חוּפָּה, וַוייל דֶער טָאג אִיז בַּיי זֵיי אַיוֹם סְלִיחָה וּמְחִילָה וִוי יוֹם כִּפּוּר, וֶוען זֵיי טוּעֶן תְּשׁוּבָה אוּנ נֶעמֶען אוֹיף זִיךְ צוּא גֵיין אִין אִידִישֶׁע וֶועג אִיז מֶען זֵיי מוֹחֵל אַלֶע פָארִיגֶע זִינְד, דְרוּם אִיז מֶען זִיךְ נוֹהֵג צוּ פַאסְטִין בִּיז נָאךְ דֶער חוּפָּה, אוּנ מֶען דַארְף זָאגִין עֲנֵנוּ פַאר כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ, כְּדֵי הַשֵּׁי״ת זָאל זֵיי גֶעבִּין אַ גוּטִין מַזָל אוּנ אַ גְלִיקְלִיכֶען לֶעבֶּען.

מעשה אלפס

פְרֵייטָאג פַאר נַאכְט וֶוען עֶס קוּמֶען פִיל נָשִׁים גֵיין טְבִילָה אוּן אֵיידֶער דִיא וֶועסֶערְקֶע וֶועט אַלֶעמֶען אַרוֹם חַאשִׁין, אוּנ דִיא גֶעגִיל שְׁנַיידֶערְקֶע וֶועט אַלֶעמֶען אָבְּשְׁנַיידִין דִי נֶעגִיל קֶען קוּמֶען חָלִילָה צוּ חִלוּל שַׁבָּת, דַארְף אַקְלוּגֶע אָנְגֶעטְשְׁפַּארְכְטִיגֶע פְרוֹי נִיט וַוארְטִין אוֹיף דֶעם פוּסְטֶען כָּבוֹד, נוּר אֵייגֶע דִי אַנְדֶערֶע זָאלְן אָבְּשְׁנֵיידִין דִי נֶעגִיל (דְרוּם זָאלִין זֵיי מִיט נֶעמֶען אַשֶׁערֶעלֶע פוּן דֶער הֵיים). אוּנ אַקְלוּגֶע פְרוֹי זָאל נִיט וֶועלִין פַארְזֶעוֶוען זִיךְ מִיט דֶעם, נוּר אָבְּגֶעבִּין דִי גִיצָאלְט דִי נֶעגִיל שְׁנַיידֶערְקֶע, וַוייל דָאס אִיז דָאךְ אִיר פַּרְנָסָה. וֶוען זִי וֶועט אַזוֹי טָאן וֶועט דָאס זַיין אַרֵיינֶער בֶּעוַוייז, אַז זִיא שְׁנֵייט זִיךְ אַלֵיין אָבּ דִי נֶעגִיל, נוּר צוּא פַארְהִיטִין פוּן חִלוּל שַׁבָּת, נִיט צוּ פַארְשְׁפָּארִין דִי אֵיינִיגֶע קָאפֵּיקֶען. וֶועט דָאס נוּפָא זַיין פַאר אִיר אַגְרוֹיסֶע עֶהְרֶע. אִין מַעֲשֶׂה אַלְפָס קְדִימֶע טְהֵייל זַייטֶע (89 הָאבֶּען מִיר גֶעשְׁרִיבִּין וֶועגִין דֶעם סֶגֶין פוּן טְבִילַת מִצְוָה אַפֵּרֶק „דֶער קְלֵיין טֵייכֶעלֶע“, וֶועלְכֶע פְרוֹי עֶס וִויל הָאבִּין פַארְנִינִין אוּנ וִויסְען דִי אַלֶע דִינִים וָואס גִיהֶער צוּ אִיר, זָאל זִיא דַארְטִין לֶעזִין.

אקלוגע

ב) ווען די חוּפָּה איז ראש חודש, אִסְרוּ חַג פון שָׁבוּעוֹת, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט, אַכְט טעג חֲנוּכָּה, שׁוּשַׁן פּוּרִים, אַגאַנְץ חוֹדֶשׁ נִיסָן, ל״ג בָּעוֹמֶר, דארף מען נִיט פַאסְטֶען.

ג) די טעג פון ר״ח סִיוָן בִּיז שָׁבוּעוֹת, און די טעג פון יום כִּפּוּר בִּיז סוּכּוֹת אויך אִסְרוּ חַג פון סוּכּוֹת דארף מען פַאסְטֶען און זאָגען עֲנֵנוּ.

ד) אין די טעג וועלכע מען דארף נִיט פַאסְטִין, זאָל דער חָתָן און די כַּלָּה נִיט פִיל עֶסֶען און טְרִינְקֶען פַאר דער חוּפָּה.

ה) דער חָתָן און די כַּלָּה זָאלִין זִיךְ אין דעם טָאג פון זֵייעֶר חוּפָּה פָאר בְּרֵייטֶען מִיט הֵיילִיגֶע גֶעדַאנְקֶען 1), און בֶּעטִין אין דער תְּפִלָּה

מעשה אלפס

1) אַקְלוּגֶע אַנאַטָם-פַארְכְטִיגֶע קִינְד, גֶענֶמְט גֶעווִים אִין גִידַאנְקֶען די ווִיכְטִיגְקַייט פון „חוּפָּה טָאג" (דֶר ווִיכְטִיגְסְטֶער טָאג אִין לֶעבִּין), דָא אִיז דֶער גְרֶענִיץ. דֶער אַרִיבֶּער נאָך פון קִינְדֶערְשִׁין לֶעבִּין, צוּ אַלֶעבִּין פון אַפָּאלְקָאמֶען מֶענְשִׁין, אַלְזָא דארף זִי זֶעהֶען צוּ פַארְבְּרֵיינְגֶען דֶעם טָאג אִין הֵיילִיגֶע גִידַאנְקֶען און פַארְשְׁלִיסֶען זִיךְ לְפָתוֹת אויף אֵיינִיגֶע שְׁטוּנְדִין אֵיינְזַאם אִין אִיר צִימֶער, מַאכִין דֶעם גֶענֶעראל בֶּעלַאנְס פון די מַעֲשִׂים פון יוּגֶינְד און אוים נִיסִין אִיר בֵּיינֶע הַארְץ פַאר דֶעם הֶעכְסְטִין מְחוּתָּן, דֶעם פָאטֶער פון הִימֶעל ווָאס אִין זַיין הַאנְד אִיז דֶער לֶעבִּין און דֶער גְלִיק, עֶר זָאל אִיר מוֹחֵל זֵיין די פָארִיגֶע זִינְד און שְׁטַארְקִין אִיר הַארְץ און גֶעבִּין אִיר מוּטָה צוּא עֶרְפִילֶען די פְלִיכְטֶען פון אַ אִידִישֶׁע פְרוֹי, און עֶס אִיז אַיוֹשֶׁר צוּ פַארְבְּרֵיינְגֶען אַשְׁטוּנְד דוּרְךְ צוּ לֶערְנֶען די גֵייסְטִיגֶע עִנְיָנִים פון צְנִיעוּת ווָאס אִיז טַהַג צְווִישֶׁען אַיוּנְגֶע פָּאר, ווָאס הַיינְטִיגֶען אוֹיטָר מַאכְט זִי דֶעם עֶרְסְטֶען שְׁרִיט אִין דֶעם. ווִי עֶס אִיז בַּאשְׁרִיבֶּען אִין פֶּרֶק „קְלֵיין טִיכְעלֶע" (מַעֲשֶׂה אַלְפַּס דְרִיטֶע טֵייל, דְרִיטֶע 39 און צְווֵייטֶע טֵייל זַייטֶע 40). דֶער עֶרְסְטֶער אוּנְטֶער פִירֶער ווָאס הָאט גִיבְּרַאכְט די פַארְפוּצְטֶע שֵׁיינֶע כַּלָּה (חַוָּה צוּ אִיר חָתָן אָדָם הָרִאשׁוֹן) אִיז עֶר דֶר הֶעכְסְטֶער אוּנְטֶער פִירֶער בַּיי אִירֶע קִינְדֶער אויך. „אִישׁ וְאִשָּׁה" (מַאן און ווַייבּ) אִיז דָא דֶער שֵׁם „יָהּ" צְווִישֶׁען (בַּיי אִים דֶער יוּד און בַּיי אִיר דֶער ה׳) צוּם צֵייכֶען אַז גָאט אִיז אוּמֶעדוּם. נָאךְ מֶער ווֶען די יוּנְגֶע פָּאר גֵייעֶן אַרַיין אִין שְׁלָאף צִימֶער און די אוּנְטֶערְפִירֶער גֵייעֶן זִיךְ צוּ חוּיז. אָבֶער דֶער הִימְלִישֶׁער אוּנְטֶערְפִירֶער לָאזְט נִיט אַלֵיין די חָתָן כַּלָּה. כְּלוֹמַר, עֶר לֶערִינְט אוּנְז אַז דֶר אֵשׁ וָאֵשׁ (אָן דֶעם שֵׁם „יָהּ" בְּלֵייבְּט פון אִישׁ וְאִשָּׁה נוּר אֵשׁ וָאֵשׁ, פַייעֶר און פַייעֶר) דֶער נַאטִירְלִיכֶער פַייעֶר (די לִיבֶּע) ווָאס בַּיי די יוּנְגֶע מֶענְשִׁין דַארף מֶען זִיךְ מִיט דֶעם נִיט בַּאנֵיין ווִי אַלֶע בַּעֲלֵי חַיִּים, טוּעֶן עֶס נוּר פון תַּאֲוָה ווֶעגִין, מֶען דַארף ווִיסִין אַז דֶער הֵיילִיגֶער גָאט הָאט דָאס גִיגֶעבִּין נוּר צוּם צִיעֶל אויף צוּ בּוֹיעֶן אַפַאמִילְיֶע, אַלְזָא דארף דָאס זַיין מִיט גְרוֹיס אֵיידִילְקַייט און צְנִיעוּת. און נָאךְ דֶעם עֶרְסְטִין צוּזַאמִין קוּמֶען, ווֶען אִיר עֶתֶּרֶע הָאט עֶרְשֵׁיינְט, אַז זִי אִיז אֵיין אָרִינְטְלִיכֶע כְּשֵׁרָה קִינְד, דארף עֶר זִיךְ גְלֵייךְ שֵׁיידִין פון אִיר אִין אֵיין אַנְדֶער בֶּעט, און אִין דְרַיי טֶעג אַרוּם דארף זִי אָנְהֵייבִּין צֵיילִין זִיבֶּען רֵיינֶע טֶעג און גֵיין טְבִילַת מִצְוָה, דֶער פַייעֶר פון די לִיבֶּע זָאל אִים נִיט פַארְבְּלֶענְדִין די אֵייגִין אַז בַּיינְגֶער זֶעט נִיט, זַיי דַארְפִין ווִיסֶען אַז דֶער גְרוֹיסֶער אוּנְטֶערְפִירֶער ווָאס ווֶעט זַיי פִירִין דֶעם גַאנְצִין לֶעבִּין, אִיז דֶר בַּיי, און פַאר אִים דארף מֶען זִיךְ זֵייעֶר שֶׁעמֶען,

פון שמונה עשרה מחילה און סליחה ביז רבונו של עולם און מען איז זיך נוהג צו זאגן דעם ווידוי פון אשמנו און על חטא, נאך שלום רב פון שמונה עשרה. אזוי ווי מען איז זיך נוהג ערב יום כפור, און אז איר וועט אב היטין ריכטיג דעם תאנות (תענית) וועט דער הימלישער פאטער אייך געבין גרויסע מתנות.

תחנה פאר א כלה (צו זאגן אויפין הייליגען ארט).

איר ריינע נשמות פון די גאונים און צדיקים און בעלי מעשים טובים וואס רוהען דא אויף דעם הייליגען ארט א), העלפט מיר בעטין רחמים ביי אונזער פאטער פון הימעל, דער באשעפער און דער שפייזער פון די גרויסע וועלט, אז בזכות אייער תורה און מעשים טובים זאל ער באגליקען מיין אונטער נעהמונג. וואס איך וועל זיך היינט מארגין מיט מיין ליבען בעגלייטער (דער חתן) אין די צייט-שיפעלע רייזין מיט אים דעם גרויסין שטירמישען ים פון לעבין. אז מיין שיפעלע זאל גיין רוהיג, איך זאל זיין א טרייע פרוי צוא מיין מאן, א ווירטין צו מיין שטוב, און מיט דער צייט אויך א מוטער צוא קינדער, דער באשעפער זאל געבען א גוטין ווינטעלע (א רוח טהרה וקדושה) אז אונזער שיפעלע זאל גיין רוהיג אין דיא גראדע גוטע וועג לעבין וויא השי"ת פערלאנגט, מיין שטוב זאל זיין אפין צו צדקות און גמילות חסדים, צו תורה, צו יראת שמים און צו חכמה, גאט און לייט זאלין זיך מיט אונז פרייען, און ער זאל אוים היטין אונזער שיפעלע פון שטורים ווינטין (פון בייזע צייטען וואס קומען חלילה אויפין מענשין), זיי זאלין איר ניט פארטראגין אויף אויסטען איגעל חלילה, כלומר מיר זאלין ניט אוועק בלאנדזשען אין אוויסטע וועג, אונזער שטוב זאל

א) די וואס האט עלטערין אויפין הייליגען ארט זאל זי אויך זאגן: (און פון מיינע טייערע עלטערין וואס רוהען דא).

מעשה אלפס

אייך דארף ער גידיינקין זיין הייליגען ווארט וואס ער האט איר פארשפראכין (אונטער דער חופה) צו לעבין מיט איר כדת "משה וישראל" (מיט צניעות און בושה, וואס מיר האבין בירושת), ניט חלילה כדת "המלך אחשורוש" וואס צו ליב זיין ווילדע ליבע, האט פארשיקט אגרויסע סכנה (ער האט ערמארדעט זיין פרוי), און ווען איר קינדערלאך וועט געבין כבוד דעם גרויסען מחותן און אונטערפיהרער, וועט ער אייך באשיינקין פריזענטין און פריזענטין אז איר וועט נחת האבין אייער גאנצין לעבין, אמן.

זאל חלילה ניט זיין קיין מאבריינגע פון לצים, פון קארטען שפילער, מיין ליבער חבר אונ בעגלייטער זאל חלילה ניט ווארפן קיין אויג אויף איין אנדער שיפעלע ב). נור ער זאל מיר זיין מריי אונ איך אים. אויך זאל דער זכות פון אייער תורה ומעשים טובים מיר ביי שטיין, אז דער בורא זאל מיר געבין א ריינע הארץ צו דאוונען דעם מנחה (פאר דער חופה) מיט גרוים כונה אונ מיט טרערין, איך זאל טאן א תשובה שלמה אויף מיינע פעלערין פון פארגאנגענהייט אונ זיך באשליסען אויף להבא צו גיין אין גוטין וועג, אונ דו ליבער גאט מיט דיין רחמנות זאלסטו מיר מוחל זיין אויף מיינע אלע זינד וואס ביז העד, אונ זאלסט מיר העלפין צו טאן מצות ומעשים טובים מיין גאנצין לעבין, ווי איך שטיי יעצט אויף דעם היילינגען ארט, אז די וואס האבין גילעבט ווי קלוגע, זיי האבין פאר זאמילט פיל מצות ומעשים טובים פאר זייער לעבין, איז וואהל צו זיי אונ וואהל צו זייערע קינדער, זייער נאמען איז גיבליבען צו א בענטשונג פר אלעמען. אונ אזו ווי א מיר גייען יעצט ארוים אויף אנייע וועלט, אויף דעם פאטער פון הימעלס קעסט, זאל ער אונז צו שיקען אונזער פרנסה בכבוד, מיין ליבר חבר (דער מאן) זאל זיך חלילה ניט דארפין שיידין פון מיר, פארין זוכין פרנסה, אונ דו ערבארמינגער פאטער, היט מיר אוים פון עין הרע. אונזער האכצייט זאל זיין מיט פריד אונ מיט פרייד, אונזער מזל זאל ווערין דער הויבען. מיר זאלין לעבין צווישען זיך ווי א פאאר טויבין, אמן.

מנחה דאוונען פיר חתן כלה אין דעם טאג פון דער חופה.

אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה: אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו: תהלה לדוד ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד: בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד: גדול יי ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר: דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו: הדר כבוד הודך ודברי נפלאתיך אשיחה: ועזוז נוראותיך יאמרו וגדלתך אספרנה: זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו: חנון ורחום יי ארך אפים וגדל חסד: טוב יי לכל ורחמיו על כל מעשיו: יודוך יי כל מעשיך וחסידיך יברכוכה: כבוד מלכותך

יאמרו

ב) ער פיצט איר אוים (די אמת'ע פרוי) אין א איכלענדישע הוט, אבער אויסן הארצן איז איר זייער ניט גוט, ווייל פון זיין לעבערליבען פירונג ווערט איר פארקילט די בלוט.

יאמרו וגבורתך ידברו: להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו: מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור: סומך יי לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים: עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: צדיק יי בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו: קרוב יי לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת 1): רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם: שומר יי את כל אהביו 2) ואת כל הרשעים ישמיד: תהלת יי ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה:

כי שם יי אקרא הבו גודל לאלהינו: יי שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה. מלך עוזר ומושיע ומגן: ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע:

אום ווינטער משיב הרוח ומוריד הגשם:

מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר. מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה. ונאמן אתה להחיות מתים: ברוך אתה יי מחיה המתים:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה: ברוך אתה יי האל הקדוש:

אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה. חננו מאתך דעה בינה והשכל 3): ברוך אתה יי חונן הדעת:

מעשה אלפס

1) גידיינקט קינדערלאך, אז דער בורא איז נאהענט צו דעם וואס רופט צו אים, אבער נור צו דעם וואס רופט אים מיט איין אמת'ה הארץ, אז די אויערין הערין וואס די מויל רעדט.

2) נעמט זיך אכיר קינדערלאך צו זיין פון נאטעס ליבהאבער וועט ער איך אויסהיטען פון אלע אומשטאנדין, חזר'ת נאך איין די הייליגע ווערטער (שומר ה' את כל אהביו) נאך היט אום דיגע ליבהאבער, ווי ער האט אום גיהיט אונזערע אבות הקדושים און די צדיקים פון יעדער דור, אבער די רשעים וועט אויך ער לאזט זיי טאנצען, אבער סוף כל סוף גליצען זיי דאך אלם און פרעבין דעך און לענד. ווי די גרויסע אידישע היסטאריע האט אונז גילערינט.

3) דא דארף מען טראכטין: נאך נאס ניב אונז פארשטאנד צו פירין אלעבין

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי גוֹאֵל חָזָק אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה וְתֵן (אים ווינטער טַל וּמָטָר לִ) בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְצַדְּקֵנוּ בַּמִּשְׁפָּט: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט 4):

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל הָרִשְׁעָה כְּרֶגַע תֹּאבֵד וְכָל אוֹיְבֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל זִקְנֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל פְּלֵיטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת, וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

מעשה אלפס

אלעבין; עס זאל זיין שיין פאר גאט אונ פאר לייטין. ארוים טרעטין אויף דער וועלט, מיר זאלין פארדינען אונזער הוצאה ערינטליך מיט

4) דא דארף מען טראכטין: גערעכטער פאטער! העלף אונז בייא אונזער משפט אונ מיר זאלין קענען אונ וועלין געבין פיל צדקה.

את צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם 5): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ:

וּוען זיי פאַסטין זאָגט מען דאָ עֲנֵנוּ:

עֲנֵנוּ יְיָ עֲנֵנוּ בְּיוֹם צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנָחְנוּ. אַל תֵּפֶן אֶל רִשְׁעֵנוּ וְאַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. הֱיֵה נָא קָרוֹב לְשַׁוְעָתֵנוּ. יְהִי נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנוּ. טֶרֶם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע. כִּי אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה:

כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אום ראש חודש זאָגט מען דאָס:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ. וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל

מעשה אלפס

5) דא דאַרף מען טראַכטען: גאָט וואס צו דיין הילף האָפען מיר אַלע טאג און איבערהויפט היינט צו מיין האָכצייט דו זאָלסט מיר העלפען צו זיין אין נוטען מעג. איך זאָל פערשאַפען כבוד מיינע עלטערן און מיין פאָלק, אַלע זאָלין קענען זאָגען אָה, ווי שיין די יונגע פּאָר פירין זיך אויף, ווייערע מעשים טובים און צדקות און פריינדשאַפט צוא אַלע מענטשען איז אָנגענעם צו הערן.

נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים. הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך מעולם קוינו לך:

אום חנכה זאגט מען על הנסים:

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך וקבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול:

ועל כלם יתברך ויתרומם שמך מלכנו תמיד לעולם ועד:

וכל החיים יודוך סלה ויהללו את שמך באמת האל ישועתנו ועזרתנו סלה: ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות:

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך: ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום 6):

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי:

אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מתחנתנו. שאין אנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל אנחנו ואבותינו חטאנו:

אשמנו מיר האבין פארשולדיגט. בגדנו מיר זיינען געוועזן פאלש (אונטריי). גזלנו מיר האבין בארויבט נאך את לייטין *) דברנו דופי מיר האבין שלעכטעס גירעט

*) ווען מ'עסט אן אברכה רויבט מען פון גאט (מ'האפט פון גאטליכען בוטעט) אונ מ'גיט אים ניט קיין דאנק אונ מען בארויבט אויך די מענשין, ווייל דורך אונדאנקבאר זיין, ניט דעם בורא, ניט קיין ברכה אויף די תבואה אונ די פירות, ווערט אלעם טייערער. לעזט די וואונדערליכע מעשה פון ג'גנבה'טין עפיל (מעשה אלפס ערסטע טהייל זייטע 88).

מעשה אלפס

6) דא דארף מען טראכטין: בענש מיר שטן אונ קיין שטערונג אין מיין שמחה, אויך ליבער פאטער מיט פרייד, אונ אויך מיין גאנצער לעבין זאל אוועק אין שם זאל זיך חלילה ניט אריין מישן קיין רגזנקייט אין פריידן.

גירעט. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ מיר האבין פאר קריטס אונ שלעכטעס גיטאן. זַדְנוּ מיר זיינען נידערטרעכטיג גיוועז. חָמַסְנוּ מיר האבין גוואלד=טהאטין גיטאן. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר מיר האבין צו זאמען געפלאנטערט ליגענס. יָעַצְנוּ רָע מיר האבין שלעכטס גיראטהען. כִּזַּבְנוּ מיר האבין ליגען גירעדט. לַצְנוּ מיר האבין לצנות געטריבען. מָרַדְנוּ מיר האבין גיטאן בייזע מעשים. נִאַצְנוּ מיר האבין גאט ערצארינט. סָרַרְנוּ מיר האבין אבגיווייכט (פון גוטין וועג). עָוִינוּ מיר זיינען גיגאנגען אין קרומע וועגין. פָּשַׁעְנוּ מיר האבין פאר בראכין. צָרַרְנוּ מיר האבין באליידיגט. קִשִּׁינוּ עֹרֶף מיר זיינען גיוועז עקשנים (ניט גיפאלגט דיא וואס האבין אונז גוטעס גילערינט). רָשַׁעְנוּ מיר האבין שלעכטעס גיטאן. שִׁחַתְנוּ מיר האבין פערדארבין. תִּעַבְנוּ מיר האבין זיך בעפלעקט. תָּעִינוּ מיר זיינען פערפירט גיווארען. תִּעְתָּעְנוּ אונ אויך אנדערע פערפירט. סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים מיר האבין גיווייכט פון דיינע מצות אונ גוטע גיזעצע. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ אונ דער שלעכטער פיהרונג האט אונז קיינע נוצין גיבראכט. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ דרום ביזט דו גירעכט אין אלע צרות וואס האט גיטראפין איבער אונז, כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ דען דו האסט גימאכט א ריכטיגע וועג, אונ מיר זיינען פערקראכין אין אשלעכטע.

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם, וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים, הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָל חָי. אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן, וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב. אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וְתִסְלַח לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִמְחָל לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס וּבְרָצוֹן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְשׁוּת פֶּה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:

ועל

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח לָנוּ, מְחַל לָנוּ, כַּפֶּר לָנוּ.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת שֹׁחַד׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח׃

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סְלַח לָנוּ, מְחַל לָנוּ, כַּפֶּר לָנוּ.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת עֹל׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת רֵעַ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת יָד׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב׃

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. סְלַח לָנוּ. מְחַל לָנוּ. כַּפֶּר לָנוּ.

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין׃

סְקִילָה, שְׂרֵפָה, הֶרֶג, וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, אֶת הַגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת הַגְּלוּיִם לָנוּ, כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ, וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם, וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ, לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים, כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַייָ אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם, לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל, וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אֶלָּא אָתָּה׃

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי, וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי, קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ

בִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד, וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ, מָרֵק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים א):

אֱלֹהַי, נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע, וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם, וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר ב) לַכֹּל תִּהְיֶה, פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ ג)

מעשה אלפס

א) דער אינהאלט פון די תפלה איז, אז דער מענש איז געגליכן צו אליימענע כלי (זיין קערפער איז דאך בעשאפען פון ערד) און אז מען האט געהאלטען אין איר שמוציגע זאכען, דארף מען איר גוט שייערין, ווייל לויט צייט אן אין זיך, אלזא בעטין מיר דו זאלסט אונז ניט שייערין מיט שארפע זאכין, היינו מיט יסורים און קראנקייט חלילה, נור מיט דעם פראשיק פון בושה, כלומר דורך דעם, וואס מיר שעמען זיך פאר די זינד וואס מיר האבין ביז יעצט געטאן, איז מיט דיין רחמנות זאלסטו אינז אויסשייערין מיט די בושה וכלמה, דאס הייסט ווען א מענש באקענט זיין אירטהום און שעמט זיך מיט דעם, איז א בעוויז אז ער וועט דאס נאך אמאל ניט טאן, און דאס איז די רעכטע תשובה, חרטה איף די פערגאנגענהייט און נעמען זיך אפיר צו גיין אין גוטען וועג איף להבא. ב) מיין זעלע זאל זיין פייהיג צו אלע גוטע זאכין וויא דיא ערד, כלומר זיא זאל האבין דעם גוטען כאראקטער וואס די ערד האט, די ערד איז די טרייע מוטער פון אלע לעבעדיגע, די טוט מיט אלעמען גנאדע, זיא ניט אלע זארטין שפייז, אלע זארטין קליידונג (פלאקס, באוויל), אלע זארטין מאטריאל צו בויען הייזער. גאלד, זילבער צו מאכין צירונג, אזוי זאל איך אויך זיין גוט הערציג און וואהלטהעטיג צוא אלעמען, איך זאל איך ניט שטאלצירען מיט מיינע וואהלטהאט (האלטין זיך גרויס קעגין יענעם וואס קומט אן צו מיין לאסקע). אזוי וויא די ערד שטאלצירט ניט, אין געגענטהייל זיא לאזט זיך טרעטין פון אלעמען, אבער דאפיר לעבט זיא איבער אלעמען, ניא רעקט צו אלעמען און פאר- חיט זיא זאלין ניט בלייבין ליגן בבזיון. ג) אום דער יצר הרע זאל מיר גיט איין רעדין, יא ריכטיג זייער אטייערע זאך לערינסטו זיך פון די ערד (צו זיין גוטהערציג און ניט שטאלצירען), אבער צו וואס דארף מען נאך דאווענען, שבת האלטען? מ'דארף נור גוט זיין צו מענשין וויא די ערד איז. באמערקט אונז די ערד נאך אטייערע זאך, און מיט דעם בעוויזט זי אונז די נארישקייט פון דעם גידאנקען, באטראכט מיין קינד (זאגט זיא צוא יעדערין) אז מיין גוטהערציגקייט און וואלטהאט (וואס איך טוא מיט אלע לעבעדיגע) איז נור ווען איך בין פריינדליך מיט'ן הימעל, ער איז אויף מיר משפיע רעגין, טוי, גוטע לופט דאן פוג איך זיך אוים מיט מיין גרינגעם ראק און טוא פיל גוטעם, איך בין אגוטע מוטער און ווירטהין נור אז דער פאטער ברייגנט מיר די מטבע (טוי און רעגין און גוטע ווינטין) אבער ווען איך ווער ברוגז מיט אים און מיין קעשענע איז פוסט און טרוקען, דא בין איך אוים ווירטהין, עם ווערין פאר ברענט אלע בלעטלאך און איך קריג אפנים פון חלשות. אזוי זאלסטו וויסין מיין קינד, ווען איז די הארץ ווייך און וואלטהעטיג צו אלעמען אז מען איז פריינדליך צו דעם וואס אין הימל, מ'איז אמאמין, אין גאט ב"ה, אין דער תורה און מען ליבט איר, מ'זעט אירע אנגענעהמע וועגין וואס זי איז פול חסד און רחמים, ווען מ'איז אוהב את המקום דאן איז מען אוהב את הבריות, אז פתח לבי בתורתך ווען די תורה מאכט ווייך די הארץ און עפינט איר, דאן איז ובמצותיך תרדוף נפשי, ווערט מען נארעם צוא טאן מצות ומעשים טובים, צדקות און גמילות חסדים.

וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי, וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה, מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם, וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ, לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ, הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת *) וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם: וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא: עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל: וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט:

אַ תְּחִנָּה פַאר אַ כַּלָּה בְּעֶפאר זִי פָארְט אִין חֻתּוּנָּה וָואל.

גְרוֹיסֶער וָועלְט קֶענִיג! אִיךְ דַאנְק דֵיין לִיבֶּען נָאמֶען, וָואס דוּ הָאבְּסְט מִיט דֵיין חֶסֶד מִיר צוּ גֵיפִירְט צוּ מַיין גְלִיקְלִיכֶען הָאכְצֵייטְס טָאג. לִיבֶּער פָאטֶער דָדַייא וִויכְטִיגֶע זַאכֶען שְׁטֵייעֶן מִיר פָאר צוּא נעמען

*) בעת מתן תורה.

אתחנה פאר אכלה פאר די חופה

גֶעמֶען אויף זיך דורך מיין חוּפָּה, צוּ זיין אַ טְרַייעָ פְרוֹי צוּא מַיין מַאן, אַ ווירְטִין צוּ מַיין הויז, אונ מִיט דֶער צַייט אויך אַמוּטֶער צוּא קִינְדֶער, אִיךְ פִיל מִיר צוּ שְׁוואַךְ צוּ אַזאַ הויכֶע אוּנְטֶער נֶעמוּנג, נוּר דָאס אִיז אָבֶער דַיין הַיילִיגֶער ווילֶען. אַז דַיין וועלט זָאל פְרַאגְרֶעסִירֶען, דְרוּם בֶּעט אִיךְ דַיין חֶסֶד, דוּ זָאלְסְט מִיר הֶעלְפִין דָאס רִיכְטִיג צוּא עֶרְפִילֶען, גִיבּ אויף מִיר דֶעם חֵן פוּן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, אוּנ בַּאגְלַייט מַיין יֶעצְטִיגֶען שְׁרִיט מִיט דַיין בְּרָכָה, אַז אוּנְזֶער פָּאר, זָאל זַיין אויף לַאנְגֶע יָאהר, אָמֵן.

תְּחִנּוֹת קוֹדֶם הַחוּפָּה.

די עֶלְטֶערין זָאלין דָאס מִתְפַּלֵל זַיין אִין דֶער הֵיים, פַאריִן גֵיין צוּ זַייעֶר קִינְדֶערס חוּפָּה.

לִיבֶּער גָאט, דוּ הָאסְט גֶיזָאגְט (לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ) עֶס אִיז נִיט גוּט דֶער מֶענְשׁ זָאל זַיין אַיינְזַאם, אוּנ הָאסְט אִים בַּאשַׁאפִין אַפְרוֹי פִיר אַגֶעהִילְפֶע, אויך דוּרְךְ דַיינֶע נְבִיאִים הָאסְטוּ גֶיזָאגְט (קְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים) מֶען זָאל זֶעהֶען חַתוּנָה צוּ מַאכִין קִינְדֶער, אַלְזָא הָאבּ אִיךְ גִיטָאן דַיין ווילֶען אוּן הַיינְט גֵיי אִיךְ פִירִין מַיין קִינְד צוּ דֶער חוּפָּה, בֶּעט אִיךְ דַיין חֶסֶד, דוּ זָאלְסְט עֶרְפְרַייעֶן מַיין שִׂמְחָה, דִי יוּנְגֶע פָּאר װעלְכֶע פַארְבִּינְדֶען זִיךְ הַיינְט מִיט חוּפָּה וְקִדּוּשִׁין ווִי דוּ הָאסְט גִבָּאטֶן אִין דַיין הַיילִיגֶע תּוֹרָה, זָאל זַיין אַגֶעווִיגֶער בּוּנְד, זֵיי זָאלִין לֶעבִּין צוּ זַאמֶען מִיט שָׁלוֹם אוּן פִיל נַחַת אִין גוּטֶע אִידִישְׁקַייט, אוּן זָאלִין זוֹכֶה זַיין צוּ גוּטֶע דוֹרוֹת. הַארְצִיגֶער פָּאטֶער! בַּאגְלִיק מַיין שִׂמְחָה, אִיךְ זָאל קֶענֶען צוּפְרִידִין שְׁטֶעלִין אַלֶע מְחוּתָּנִים אוּן אַלֶע גֶעסְט קֵיינֶער זָאל חָלִילָה נִיט בַּאלֵיידִיגְט וֶוערֶן, אוּנ אִיבֶּערְהויפְּט זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפִין, מִיר זָאלִין חָלִילָה דִיר נִיט בַּאלֵיידִיגֶען, מִיט אוּנְזֶערֶע נַארִישֶׁע מַעֲשִׂים אָדֶער נַארִישֶׁע רֵייד. מִיר זָאלִין קֶענֶען רִיכְטִיג זָאגִין (שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ) אַז אוּנְזֶער שִׂמְחָה אִיז אִין דַיין גֶעגֶענְוַוארְט. הַכְּלָל עֶס זָאל זַיין אַיין אִידִישֶׁע שִׂמְחָה נִיט חָלִילָה ווִי בַּיי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, ווִי דֶער נָבִיא זָאגְט אַל תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל גִּיל כָּעַמִּים, אוּן עֶס זָאל חָלִילָה נִיט שַׁאדִין קֵיין שְׁלֶעכְטֶע אויג דִי יוּנְגֶע קִינְדֶער אוּנ נִיט מִיר אוּנ מַיין מַאן, אוּנ דִי שִׂמְחָה זָאל זַיין פַארְפוּל דוּ זָאלְסְט אויךְ נַחַת הָאבִּין פוּן אוּנְז, אוּנ מִיר זָאלִין זוֹכֶה זַיין צוּ זֶעהֶען דִי שִׂמְחָה פוּן צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בִּמְהֵרָה, אָמֵן.

אַתְּחִנָּה פוּן בֶּענְטְשִׁין קִינְדֶער פַאר דֶער חוּפָּה.

די עֶלְטֶערִין לֵייגִין אַרוֹיף די הֶענְד אוֹיפְ'ן קִינְדֶס קָאפּ אוּן זָאגִין

(צו אמאכטער) יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה. | (צו אייחן) יְשִׂימֵךְ אֱלֹהִים כְּשָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה.

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ גאט זאל דיר בענשין, און אויסהיטען פון שלעכטע מענשין. יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ ער זאל ערלייכטין זיין אנגעזיכט צו דיר אונ זאל דיר געבין חן. יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם ער זאל זיך ווענדין צו דיר פריינדליך, אונ דיר געבין לעבין מיט צופרידענהייט.

הַארְצִיגֶער פָאטֶער! אִיךְ בֶּעט דַיין חֶסֶד, אַזוֹי וִוי דוּ בִּיסְט גִיוֶועןְ אַיין אוּנְטֶערְפִירֶער בַּיי אָדָם הָרִאשׁוֹן מִיט חַוָּה'ן אוּנ הָאסְט זֵיי גִיבֶּענְשְׁט אוּנְטֶער זֵייעֶר חוּפָּה, אַזוֹי זָאלְסְטוּ זַיין אַיין אוּנְטֶערְפִירֶער בַּיי מֵיינֶע קִינְדֶער אוּנ זָאלְסְט פַאר זֵיי טְרָאגֶען די לִיכְט פוּן הַצְלָחָה אוּנ בְּרָכָה. עֶס זָאל אוֹיךְ זֵיי מְקוּיָים וֶוערִין אַלֶע בְּרָכוֹת וָואס משֶׁה רַבֵּנוּ הָאט גִיבֶּענְשְׁט אִידִין, אוּנ מֵיינֶע אוֹיגִין זָאלִין דָאס זוֹכֶה זַיין צוּ זֶעהֶען, אָמֵן.

אַבְרָכָה פוּן גוּטֶע פְרַיינְד צוּ חָתָן כַּלָּה (קודם התופה).

לִיבֶּע קִינְדֶער, דֶער עֶווִיגֶער זָאל עֶרְשַׁיינֶען צְווִישֶׁען אַייעֶר פַּארְטֵיי, אַייעֶר לִיבֶּע אוּנ טְרַייהַייט זָאל שְׁטֶענְדִיג זַיין ווִי יֶעצְטִיגֶע מִינוּט. אִיר זָאלְט פְרוּכְטְבַּאר זַיין, אוּנ אַייעֶרֶע פְרִידְטֶע זָאלִין עֶרְפְרֵייעֶן גָאט אוּנ לֵייטֶען, אָמֵן.

אַ רֶעדֶע פוּן אַ קְלוּגֶע מוּטֶער

פַאר אִיר קִינְדְ'ס חוּפָּה.

מַיין טֵייעֶרֶע קִינְד, אִיךְ דַאנְק דֶעם לִיבְּעֶן פָאטֶער פוּן הִימֶ'ל, וָואס אִיךְ הָאבּ זוֹכֶה גִיוֶועןְ צוּ-פִירֶען דִיר צוּם בַּאן סְטַאנְצִיֶע, אָה, די צְוַואנְצִיג וְוַיארְסְט פוּן שְׁטֶעטִיל בִּיז די סְטַאנְצִיֶע, וָואס פַאר אַשְׁוֶוערֶע רֵייזַקָאלִישֶׁע וֶועג דָאס אִיז גִיוֶועןְ, וָואס פַאר אַשְׁלֶעכְטֶע פַּאגָארֶע, נִיט אַיין מָאל הָאט דֶער סְלִיטֶען זִיךְ אוּים גִיקֶערְט מִיט דִיר אוֹיף מֵיינֶע שְׁוַואכֶע בֵּיינֶער אוּנ שְׁוֶוער זֵיי צוּרִיבֶּען, נִיט אַיין מָאל הָאט מִיר דֶער שְׁטוּרֶם ווִינְד אוּים גִישְׁמִיסֶען די אוֹיגֶן, אַדַאנְק אוּנ אַלוֹיבּ דֶעם עֶווִיגֶען, אַז אִיךְ הָאבּ אַלֶעם אַרִיבֶּער גִיטְרָאגִין אוּנ דֶער לֶעבְּט די מִינוּט, דִיךְ אַרַיין ווִיצִין אִין וָואגָאן. וֶועה מַיין קִינְד,

ווי פאר־זיכטיג דו האסט צו פארן זייער אלאנגע וועג, ווי פריינדליך צו די
פאסאזירען, ווען אמאל ווערט איינג דער פלאטץ, זעה מיט איידילקייט
זיך צו מיטלען, ווי פאר־זיכטיג ניט צוא פאר לירען דעם בילעט,
מ'זאל דיר חלילה ניט אראב זעצין אין מיטין וועג. — דאס גלייכען
מיין ליבע קינד צוואנציג יאהר האב איך דיר גיפירט אין וועג, פון
דיין ארוים גיין פון די קליינע פינסטערע שטעטעלע (פון מוטערס בויך);
איך בין זייער פיל אוים גישטאנען פון דיא שווערע פאגאדע, פאקין,
מאזלען, ציינער, שלאפקייטין, סקארלאנטין, טיפעס, דיפטיריט,
ניט פאר קיין מוטער גידאכט, נאכהער. אז איך האב שוין זוכה גיוועזן
דיר צו געבין לערנען, בילדן, האט זיך ווידער אנגיהייבין אסדרה,
אוים צו שטיין פון אלע אייערע קאפריזין, וואס שטעכין די עלטערין
ווי שפיזין, ביז איך האב דער לעבט צוא פירין דיר צו די חופה־
סטאנציע, דו זאלסט אנהייבין דיין לעבענס־רייזע, זעה מיין קינד,
זאלסט זיך קענען האלטין, זיין אטריי פרוי צו דיין מאן, אווירטין
צו דיין הויז, אפריינדליכער מענש צו די פאסאזירען, צו שכנים און
קרובים, און איבער הויפט זיין אמוטער צו קינדער. ווי היטין מיין
קינד, אז אמוטער צו קינדער איז זייער אהויכע שטעלע, אלע כלות
נעמען זיך דאס אונטער, אבער ניט אלע קענען דאס באטרעטען;
נור איין כלל וועל איך דיר זאגין, וואס דוד המלך זאגט אז, (אשתך
כגפן פוריה בירכתי ביתך), דאן קענסטו האפין אז (בניך כשתלי
זיתים סביב לשלחנך), דאס הייסט, אז דער בוים שטייט רוהיג אויף
זיין ארט, דא וואקסין די עפעלאך גוט, ווען אבער דער בוים איז
גיאגט און גיטריבין פון אלע זייטין, כלומר, ווען די מוטער לויפט
ארום אין פרעמדע הייזער, אבשטאטין ווזיטין, מאסקאראדין,
בעלער, דא באקומט זי אפעלער, אז נאכהער דארף זי לויפין אין די
סעדער, פליהען אין די בעדער, פאלען דאן חלילה ארונטער די
עפעלאך פאר דער צייט. אלזא זעה מיין קינד צו היטין דיין שטאט
כל כבודה בת מלך פנימה, די עהרע פון אברהם אבינו'ס טאכטער
איז. אויף פאסין איר שטוב מיט אירע קינדער. זעה מיין קינד היט
דיין בילעט וואס די היטעל'ס קאססע האט דיר גיגעבין אויף דיין
הונדערט צוואנציג יאהריגע רייזע, זאלסט אים חלילה ניט פארלירען
דורך דעם ניט אב היטען די דריי מצות וואס איז אנגיטרויט אונז

פרויע

פרויען א) וואס דער סימן פון זיי איז אונזער מוטער חנה *), און ווי טרויעריג עס איז, אז מ'בלייבט אין מיטן וועג אן אבילעס, מ'מוז חלילה איונגע אראב־שטייגען פון לעבענס באן, און די עפאלאך בלייבען חלילה יתומים אן כוים, דער בורא זאל היטין אלע אידישע טעכטער פון דעם. אבער אז דו מיין קינד וועסט זיין כגפן, וועט דער בורא דיר בענטשין מיט די ברכות וואס גאט'ן מאכט: "גיזונד "פרנסה און "נחת. און איך ענדיג מיין רעדע מיט די ברכה, אז דיין רייזע זאל זיין מיט גרויס הצלחה, דיין מזל זאל ווערין דער הויבן, און איר זאלט לעבין בייד'ע ווי צפאר טויבין ג), אמן.

איך

*) אין די תפלה פון "חנה" שטייט דריי מאל דער ווארט: "אמתך" אם ראה תראה בעני "אמתך", וזכרתני ולא תשכח את "אמתך", ונתתה "לאמתך" זרע אנשים, זאגין די חכמי התלמוד אז איר כונה איז גיוועזן. איך בין דיר גיוועזן אטריישע דינערין אין די אלע דריי זאכין, וואס דו האסט אונז פרויען אנגיטרויט, קלומר, איך בין גיוועזן א טרייע אציכטיגע פרוי צו מיין מאן, איך האב אפ גיהיט די דינים פון נדה וואס דאס גיהער פון די פרוי צום מאן), איך בין גיוועזן אווירטין צו מיין שטוב, איך האב אפ גיהיט די דינים פון חלה, וואס דאס איז כולל די אלע כשרקייט אין קיך (זעח אין תחנה פון אבשיידין חלה צייטע מ"ה) איך קען זיין אמוטער צו קינדער איך האב אב גיהיט "הדלקת הנר" מיין שטוב זאל לייכטין מיט ליכטיגקייט פון דר תורה אלזא גיב מיר אקינד, תאט דער בורא טאקע צו גיהערט איר תפלה און איר גיגעבין אזון שמואל הנביא וואס ער האט ליכטיג גימאכט די אויגין פון כלל ישראל. אויך ליגט דא ארמז. אז ווען מ'היט דאס ניט ווי מ'דארף, ווערט חלילה צו גינומען (פון אמתך) דער "אלף" כלומר די השגחה פון איינציגען גאט און עס בלייבט "מתך" (אטויטער קערפער).

מעשה אלפס

א) דער מדרש שרייבט, הקב"ה זאגט צו אידין, מיין ליכט (די תורה) וואס די איז גיגעבין גיווארין שבת, איז אין דיין האנד, און דיין ליכט (די נשמה) איז אין מיין האנד, אויב דו וועסט היטין מיין ליכט בעלייכטין דיין שטוב מיט די ליכט פון שבת און פון דער תורה, וועל איך היטין דיין ליכט (די נשמה). איך וועל ניט היסין דעם קאנדוקטאר (מלאך המות) צו נעמען דיין בילעט אין מיטין וועג, ביז דו וועסט ענדיגען דיין הונדערטס יאהריגע לעבענס־רייזע, אבער ווען דו וועסט חלילה ניט היטין מיין ליכט פון שבת...

ב) פון די טויב לערנען מיר פיל וויכטיגע זאכען. ג) דעם ריינעם פאמיליע לעבין (ערוות מיונה) ניט ווי אלע בעלי חיים, וואס זיינען קיין מקפידים, הייגט לעבין מיט די און פארגין מיט אצווייטע, אבער די טויב, ווי זי פארט זיך צו איר פארטיי, בלייבען זיי עווינ טריי איינע די אנדערע.

ג) אום צו ווייזין די גאב פון מענשען, ווי זי האט מרמז גיוועזן נח'ן, בעסער די ביטערע בלאט פון גאטעס האנד איידער זיס ווי האניג פון אמענשענס האנד, דרום רופט השי"ת אונז אידין מיטין נאמען "יונתי" חויל מיר זיינען אים טריי, פאר קיין פאל ווילין מיר אים ניט אב ביטין אויף קיין אנדערען, און בעסער דיא ביטערע בלאט פון זיין הייליגע האנד, כלומר שווערליך, אבער ערליך לעבין, איידער פראשקאשנעם לעבען און פארגעסען חלילה אצנויעסים.

אויך פיר אפרוי וואס האט נאך גאר ניט געבוירין, וואנין דאס נאך ליכט בעגטשין.

ותתפלל חנה ותאמר, עלץ לבי ביהוה, רמה קרני ביהוה, רחב פי על־אויבי, כי־שמחתי בישועתך: אין־קדוש כיהוה כי־אין בלתך, ואין צור כאלהינו: אל־תרבו תדברו גבהה גבהה, יצא עתק מפיכם, כי אל דעות יהוה, ולו נתכנו עלילות: קשת גברים חתים, ונכשלים אזרו חיל: שבעים בלחם

שערי ציון

ותתפלל, חנה האט תפלה גיטאן (ותאמר) אונ האט פארהער דער צײלט די שבחים פון השי"ת, בכדי זי זאל זיך פארשטעלין פאר וועמען זי שטעלט זיך מתפלל זיין, פאר אזא גרויסען פארקעניגין קעניג, (עלץ) מיט דיין הילף האסטו ערפרייט מיין הארץ אונ גיפעסטיגט מיין מוטה, פריער בין איך גיוועזן ווי אשטומע שעפעלע (פאר די וואס שערין איר) אונ יעצט האב איך ווערטער אין מיין מויל צו ענטפערין מיינע פיינד וואס האבען מיר גיערגערט, דרום פריי איך מיר וואס איך בין גיהאלפען, אונ איבער הויפט וואס דיין נאמען וואר גיהאלפען ער זאל ניט מחולל זיין ווען די ערליכע אונ די פרומע זיינען גיפיניגט. (אין) עס איז ניטא אהייליגער אזוי ווי גאט, אונ עס איז ניטא קיין קינסטלער ווי דו, אמיילער קען נור אב מאלען אגישטאלט פון אמענשין, אבער קיין גידערים אונ לעבהאפט קען ער ניט אריין געבין, אונ גאט מאלט אויס אצורה אין אצורה (אקינד אין מוטערס לייב) אונ גיט דארטען אריין גידערים אונ אנשמה, איז דען דא אזא קינסטלער ווי גאט? (אל תרבו) איר שטאלצע לייט (ווי פנינה אונ איר גלייכין) זאלט ניט ריידין מער הויכע אונ שטאלצע רייד, עס זאל מער ניט ארויס גיין קיין שטארקע אונ אבגיקערטע רייד פון אייער מויל, דען גאט ווייס וואס ביין מענשין איז גידאנקען איז (וואס ער מיינט מיט די רייד) אונ פאר אים ווערין גיציילט די אלע מעשים פון מענשין, אלזא ווייסט איר זיך ניט קענען אויסדרייען, צו איר האט גאר אנדערס גימיינט. (קשת) אונ ווייל ער ווייס אלע מעשים אונ גידאנקען פון מענשין, דרום צאלט ער יעדערין מדה כנגד מדה, אז פלוצלונג ווערין צו בראכען די גיווער פון די גבורים אונ די שוואכע ווערין

אגיגורט

נִשְׁבָּרוּ, וּרְעֵבִים חָדֵלּוּ, עַד עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה, וְרַבַּת
בָּנִים אֻמְלָלָה: יְהֹוָה מֵמִית וּמְחַיֶּה, מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל:
יְהֹוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר, מַשְׁפִּיל אַף־מְרוֹמֵם: מֵקִים מֵעָפָר
דָּל, מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן, לְהוֹשִׁיב עִם־נְדִיבִים, וְכִסֵּא

שערי ציון

אנגיגורט מיט שטארקייט. וויל די גבורים האבען גיהאפט אויף זייער שטארקייט. אונ דיא שוואכע האבען נור גיהאפט צוא אים. (שבעים) די וואס זיינען זאט גיוועזן מיט גוטעס ווערין הונגעריג, ביז די דארפען זיך פארדינגען פאר ברויט, אונ די וואס זיינען הונגעריג גיוועזן קריגען זייער ברויט ברוח אונ זיי דארפען ניט דינגען ביין צווייטען, אט אזוי ווי איר זעט ביי מיר, די עקרה ווערט גיענטפערט מיט זיבין קינדר, אונ די מוטער פון פיל קינדער ווערט פארשניטען פון אירע קינדר*). (ה') גאט מאכט טויט אונ לעבעדיג, כלומר, דאס איז ניט גיוועזן קיין איבער גאנג, נור גאט האט עס גימאכט, ער האט גימאכט טייטין פנינה'ס קינדער אונ מחיה גיוועזן די קינדער פון די עקרה, זי זאל ניט מפיל זיין אונ זיי זאלען זיך דערוועזן. ער מאכט נידערין דעם הויכין צום אבגרונד אונ דער הויבט דעם גיפאלענעם. (ה') גאט מאכט ארים די רייכע אונ מאכט רייך די ארימע, ער מאכט נידעריג די שטאלצע אונ דער הייבט די ערנידערטע. (מקים) ער שטעלט אויף דעם ארומאן וואס ער איז שוין גילעגין נידעריג אז צו דער ערד. (מאשפות) דער אביון וואס זיין דירה איז שוין גיוועזן לעבין מיסט קאסטען, טוט ער אים אויף שטעלין אזוי הויך צו זעצין אים מיט די שענסטע לייט פון שטאט, אונ איין עהרע שטול גיט ער זיי, אז עס בלייבט פאר קינדער אונ קינדס קינדער. וויל

גאט

*) וויא דא האט פאסירט, חנה איז גיוועזן איין עקרה אונ פנינה האט גיהאט צעהן קינדער, האט פנינה שטאלצירט אונ פלעגט חנה'ן ערגערין מיט שטעכעדינע רייד. האט דער בורא גיענטפערט חנה'ן, אונ ביי איר גיבוירין דעם ערסטין קינד האט פנינה באגראבין צוויי קינדער, אונ בעת חנה האט גיבארין דעם צווייטין קינד האט פנינה באגראבין נאך צוויי, ממילא בעת חנה האט גיהארפט גיבוירין איר פינפטען קינד האט גיזאלט ביי פנינה דיא לעצטע צוויי קינדער שטארבין, איז פנינה גיפאלין חנה'ן צוא דיא פיס זיא זאל איהר מוחל זיין אונ מתפלל זיין אז אירע צוויי קינדער זאלען לעבין בלייבען, האט חנה מתפלל גיוועזן זיינען זיי גיבליבען לעבין, זיינען זיי גירופין גיווארן אויף חנה'ס נאמען, הייסט עס אז חנה האט גיהאט זיבען קינדער אונ פנינה נאר ניט.

כָּבוֹד יַנְחִלֵם, כִּי לַיהֹוָה מְצֻקֵי אֶרֶץ, וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל׃ רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר, וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמּוּ, כִּי־לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר־אִישׁ׃ יְהֹוָה יֵחַתּוּ מְרִיבָיו, עָלָיו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם, יְהֹוָה יָדִין אַפְסֵי־אָרֶץ, וְיִתֶּן־עֹז לְמַלְכּוֹ, וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃

שערי ציון

גאט האט געלייגט דעם פונדאמענט אויף וואס די ערד שטייט און אויף דעם האט ער געגרינדעט דעם פלאץ וואס מענשין באזיצען אים, היינט ווי באלד ער איז דער בעל הבית פון די דירות, וועצט ער דעם אריין אונ דעם ארוים. (רגלי) די טריט פון זיינע פרומע טוט ער היטען, אבער די רשעים ווערין אין פינסטערנעס פאר שניטען, ווייל ניט אן די קראפט פון מענשין ווענדעט זיך זיין הצלחה, נור ביי גאט אין האנד ליגט עס, אלזא ווער עס איז געפעלינג ביי גאט דעם גיט ער עס. ביז אהער האט זי דער ציילט דעם שבח פון השי״ת יעצט ענדיגט זי איר תפלה. (ה׳) ווייל זי האט געזעהען ברוח הקודש אז די פלשתים וועלין מלחמה האלטען מיט שמואל׳ן האט זי מתפלל געוועזן אז די וואס וועלין קריגען מיט אים זאלען צו בראכען ווערין. (עליו) צו ליב אים (טיין שמואל׳ן) זאל גאט מאכין שטורמען אין הימל, אונ איר תפלה איז אנגינומען געווארען (וויא עס שטייט ווייטער) אז די פלשתים זיינען געקומען אויף מלחמה מיט די אידען האט שמואל תפלה געטאן אונ גאט האט געמאכט דונערין אויף די פלשתים, זיינען זיי פארטומעלט געווארין אונ זיינען געמארדעט געווארען פאר אידין. (ה׳) גאט העלף, אז מיין זון זאל זיין אפידרעד אויף די גאנצע פאלק פון איין גרעניץ ביזן צווייטין. (ויתן) אונ גאט זאל געבין מאכט צו דעם קעניג וואס מיין זון וועט קרוינען (דאס איז שאול המלך), (וירם) אונ ער זאל ערהויבען דאס הערשאפט פון זיין געזאלבטין, דאס איז דוד וואס שמואל האט אים נור געזאלבט, אבער געקרוינט איז ער געווארען ערסט נאך שמואל׳ם טויט.

נאכהער זאל זי זאגין די תחנה.

רבונו של עולם, בזכות וואס איך האב געלייענט די היילגע ביד פון אונזער מוטער חנה, וואס זי האט געלויבט דיין נאמען אונ האט מתפלל געוועזן אויף אירע קינדער, וואס פון אירע היילגע

ווערטער שיינט ארויס דער מוסר, אז די וואס שטאלצירען מיט די גוטעם וואס דו ביזט אויף זיי משפיע, ווי פנינה האט שטאלצירט מיט אירע קינדר קעגען חנה'ן וואס זי האט גיהאט אשווערע גימיט און האט איר פארשאפט גרויסע שמערצין, האסטו אב גיקערט דיין השגחה פון פנינה'ן, בכדי זי זאל אויך פארזוכען דעם טעם וואס אשווערע גימיט צו קינדער איזא). הארציגר פאטער! אז איך נעם דאס ארויף אויפין גידאנקען שרעקט מיר מיין הארץ, פיליכט האב איך אויך שטאלצירט קעגין טרויעריגע הערצער, און האב זיי פארשאפט שמערצן, דרום האסטו מיר גשטראפט, און גיבסט מיר אויך פארזוכין דעם ביטערין טעם פון אשווערע גימיט צוא קינדר. אה, וועה, וויא ביטער און פינסטער איז דער שטראף וואס פנינה הט גיהאט! אלזא ליבער פאטער פאל איך כורעים ומשתחוים מיט מיין ביטערע הארץ צו דיין גרויסע רחמנות, אזוי ווי פנינה איז גיפאלין חנה'ן צו די פיס, און בעט דיר מיט טרערין, דו זאלסט מיר מוחל זיין אויף דיזן פארברעך און אויף אלע בייזע מעשים וואס איך האב ביז יעצט גיטאן און קער צוריק דיין ליכטיגע אנגעזיכט צו מיר, און בענש מיר וויא דוא האסט גיבענשט אונזער מוטער חנה'ן מיט אגרינגע גימיט, איך זאל האדעווען מיינע ליבע קינדערלאך אן צער און זאל זיי ערציהען דיר צו דינען, זיי זאלען לערנען דיין היילינע תורה מיט גרויס שקידה

מעשה אלפס

א) דער מדרש זאגט, בעת אידין זיינען גיקומען צום הר סיני מקבל זיין די תורה, האט השי"ת גיזאגט ברייננט מיר ערבים וואס זאלין פאר אייך קאווירען, אז איר וועט היטין מיין תורה ומצות. האבין אידין גיענטפערט די אבות וועלין קאווירין, זאגט דער בורא, עלטערין נעם איך ניט אן פאר ערבים, זאגין זיי אונזערע קינדער וועלין זיין ערבים, דא ענטפערט השי"ת, יא, יא, קליינע קינדער זיינען גוטע ערבים. דרום זאגט דער משורר (אם לא תדעי לך היפה בנשים) אויב דו שיינע אידעשע פרוי ווייסט ניט פאר וואס דוא האסט אשווערע גימיט פון קינדער? (גדיותיך על משכנות הרועים, אלו גדיים הממושכנין על הרועים). זאלסטו וויסען אז די פיצינקע ציקאלאך זיינען משכנות (ערבים) פאר די עלטערין, ווען די עלטערין היטין ניט ריכטיג די תורה ומצות, ובפרט מצות ציצית און מזוזה וואס דער ביי שטייט (למען ירבו ימיכם), אז בזכות זה וועלין אייערע קינדער האבין אריכות ימים. אלזא די מוטער וואס האט חלילה אשווערע גימיט צו קינדער, זאל אכטונג געבען אז דער מאן און אירע קינדער זאלין טראגין כשרה ציצית, און אכטונג געבען עם זאל זיין אנגישלאגען אמת'ע כשרה מזוזות אין שטוב, ניט די וואס מ'קייפט פר אבט קאפיקעם, נור אמת'ע גוטע. לעזט וועגין דעם אין מעשה אלפס חלק שני פרק "די פערדישע פארקעווע", און ווי ווייט מעגליך זיך אב היטין פון לשון הרע. ובזכות זה וועט השי"ת געבין אריכות ימים אייך מיט אייערע קינדער, אמן.

(פליים), זיי זאָלין מיט זייער תּוֹרָה ערלייכטין די אויגין פון כְּלַל יִשְׂרָאֵל ווי חַנָּה'ס זוּן (שמואל הנביא) וואָס ער פלעגט גאַנץ אָפט אַרום פאָרען אין אַלע אידישע שטעט פון אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לערנען מיט זיי דיין היילינגע תּוֹרָה אונ איין פלאַנצען אין זיי אַלע טייערע מִדּוֹת אונ איבערהויפּט די מִדָּה פון שָׁלוֹם וואָס דורך שָׁלוֹם וועלין מיר אוים גילייזט ווערין פון אונזער שווערע גימיט אונ גיין מיט שטאָלץ אין אונזער היילינגע לאַנד בִּמְהֵרָה, אָמֵן.

אַתְּחִנָּה פאַר יְתוֹמִים (וואס קומען אן צו אשטיף מוטער).

דיא עלטערע יְתוֹמָה (אָדער יָתוֹם) זאָל דאָס בעטין אין געגענוואַרט פון די קלענערע יְתוֹמִים, דעם ערסטין יאָר לְפָחוֹת אַלע עֶרֶב ר"ח אונ ווייטער איינינגע מאָל אין יאָהר.

הַאַרצינגער גאָט! בְּעֵת אונזער ליבע מוטער האָט גילעבט ביזט דו גיוועזן אונזער פאָטער, יעצט ביזט דו אויך אונזער מוטער. אָה, הימלישער פאָטער! אונזער טאַטע האָט גינומען אַצווייטע פרוי, גיוואָהנליך מיר קענען צו איר ניט האָבין, זי האָט ניט גיוואָלט אַז אונזער מוטער זאָל חָלִילָה גיין אַיונגע פון דער וועלט, אונ ווידער מיט וואָס וועט אונזער מוטער זיין גרינגער אין קֶבֶר, אַז דער פאָטער וועט פינסטערין? נור עפּעם דער מאַנענדיג דעם שטראַשענעם נאָמען „שטיף מוטער" גיט אַריבער אשרעק איבערין לייב, ווער ווייס וואָס פאַר איין כאַראַקטער זיא האָט? זיא קען זיך חָלִילָה דערעקעזען איבער אונז אונ אויך וועקען אונזערע בלוטיגע וואונדען, וואָס קענען ניט פאַרהיילט ווערין, ווייל אַמוטער קען מען ניט אָב קויפען, אָה גאָט! עס איז אונז זייער ביטער, מיר האָבין פאַר קיינעם ניט אוים צו גיסין אונזער ביטערע האַרץ נור פאַר דיר, וואָס דיין טיטול איז „אֲבִי יְתוֹמִים", מיר האָבין קיין מיטל ווי זיך צו רעטטען פון אונזער טרויעריגע לאַגע, נור מיט די קלוגע עֵצָה פון דיין תּוֹרָה, ווי מיר לערנען (אין משלי) שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זאָגט „כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם". אַזוי ווי אַוואַסער (אדער אשפיגל), וועלכע מינע מיר ווייזט צו אים אַזא מינע וועט מען ענטגעגען, אַזוי איז די האַרץ פון אַמענשין צו אַמענשין, ווען מיר וועלין זיך מאַכין אַגוט האַרץ צו איר, וועט דאָס ווירקען אויף איר, זי זאָל האָבין אַגוט האַרץ צו אונז. אַלְוָא בעטין מיר דיין חֶסֶד, דו זאָלסט אונז העלפין מיר זאָלין איר אויף נעמען בְּכָבוֹד אונ איר שטענדיג שעצין, אונ בֶּאֱמֶת

ביידיגדיג פאר וואס ניט? ווי ווערט דאך אונזער פאטערס פרוי אונ ביין אייבעלע תורה האט גיהייסן „כבד את אביך" זאגין אונזערע חכמים אז דער ווארט „את" איז מרבה, אזוי ווי מ'דארף מכבד זיין אונ שעצין דעם פאטער, אזוי דארף מען מכבד זיין אונ שעצין זיין פרוי (די שטיף מוטער), אונ ווען זי רעדט אפילו אמאל אהארטין ווארט. אדער זי גיט אבייזען בליק, דארף מען איר דן זיין לכף זכות, אז זי מיינט חלילה ניט קיין בייז, נור זי איז גיוועזן אין פארדרוס, האט זיך איר אוים גירעדט אשלעכט ווארט אדער אקללה ר"ל, ווי מיר זעהען, אז פון כעס זידילט מען את מ'שילט אייגענע קינדער אויך, אמאל גיט מען זיי נאך אקלאפ. קען מען דען זאגין אז דאס איז פון שנאה חלילה? וועלכע מוטער טראגט דאס א שנאה אויף איר קינד? אזוי האט זי אויף אונז אויך חלילה קיין שנאה, נור דער נאטור פון מענשין איז, בעת ער ווערט אין כעס, הערט ער ניט וואס ער רעט, אונ גיט זיך ניט אב קיין רעכענונג וואס ער טוט. הכלל אז מיר וועלין גידיינקען די רייד פון חכם (ועל כל פשעים תכסה אהבה) ווען מען האט יענעם ליב פערציהעט מען אלע זיינען פעלערין אונ מ'רעכינט אים אין גוטין זייט, אונ מיר וועלין זיך אזוי פירין, האפין מיר אז דו וועסט איר אויך געבען אגוטע הארץ, זי זאל קוקין אויף אונז מיט אגוטע אויג, דאדורך וועט זיין שלום ושלוה ביי אונז אין הויז, אונזער פאטער וועט האבין נחת, אונ אונזער מוטער וועט זיין רוהיג אין קבר, ביז מיר וועלין איר זוכה זיין צו זעהען צו תחית המתים, במהרה בימינו, אמן.

אתחנה פאר אפרוי וואס קומט אן אויף שטיף קינדער.

ליבער הארציגער פאטער, אין דיין הייליגע תורה, וואס זי איז פול מיט אדילקייט אונ רחמנות האסטו גישריבען (כל אלמנה ויתום לא תענון) אז יתומים אדער אנדערע טרויעריגע הערצער זאל מען ניט אנטאן קיין צער, ווייל זייער הארץ איז צו בראכען, זיי האבין פאר זיך קיין פארשטייער ניט, אונ ווער עס וועט זיי פייניגען וועסטו זיין זייער פארשטייער אונ זיך שטרייגג רעכענען מיט יענעם, אז יענעמס קינדער זאלען חלילה בלייבין יתומים. ליבער פאטער, מיין לאגע ברייננגט מיט, אז איך מוז יעצט אן קומען אויף שטיף קינדער

שרעקט מיר זייער מיין הארץ אריין צו טרעטין אין אזא ריזיקע אין אזא גיפערליכען צו שטאנד, מ'איז דאך מער ניט ווי אלעבעדיגער מענש, מ'ווערט אין כעס רעט מען זיך אוים אשלעכט ווארט אדער מ'גיט אמאל אקלאפּ, אונ דער מיט קען איך מיר חלילה פאר זינדיגין מיינע יאהרען אונ גורם זיין פיל צער מיין מאן, אונ פיל צער זייער יונגע מוטער אין קבר. אלזא ליבער גאט אזוי ווי דיין מדה איז צו העלפין די וואס ווילען גיין אין גוטין וועג, העלף מיר אויך, איך זאל זיי באהאנדלען ווי אצערטליכע מוטער מיט רחמים אונ מיט גידולד, ווען אפילו זיי זיינען אביסעל צו לאזען זיינען זיי אפשר ניט שולדיג, ווייל עס איז אוועק אהיבשע צייט וואס זיי האבען ניט גיהאט ווער עס זאל אויף זיי קוקען, די צייט וואס זייער מוטער עליה השלום איז קראנק גיוועזן, האט זי דאך ניט גיקאנט קוקען אויף זיי, ופשיטא פון די צייט אן וואס זי איז נפטר גיווארען. אלזא העלף מיר אונ גיב מיר אגוט הארץ, איך זאל זיין צו זיי ווי אמוטער עס זאל זיין שיין פאר גאט אונ פאר לייטן א), ווי די תורה בארימט די צווייטע פרוי וואס אברהם אבינו האט גינומען, הגם איר נאמען וואר "הגר" רופט איר די תורה "קטורה" מפרסם צו זיין פאר דער וועלט, אז אירע מעשים האבען זיך גילאזט הערין ווי דער גוטער ריח פון קטורת, אונ דאס איז דאך טאקע אזעלטענע שטיף מוטער אז אברהם האט אב גיגעבין זיין גאנצע רייכטהום צו יצחק, אונ צו אירע קינדער האט ער נור גיגעבין מתנות, אונ האט זיא אלעמען אוועק גישיקט אין ווייטין מזרח אונ זי איז גיבליבען עלינט ווי אשטיין, לבד וואס אין אנדערע אויף איר ארט וואלט דאס ניט

מעשה אלפס

א) אונ ווי שיין דאס איז פאר מענשין, ווען אשטיף מוטער בעהאנדילט פיין די שטיף קינדער, אלע האלטין איר פאר איין אדעלע פרוי, אונ אלע בענשין זיך מיט איר, מ'זאגט אז זי האט אין זיך די גוטע מדות פון די אמהות פון רחל אונ לאה, וואס זיי האבין גיהארעוועט אונ פיין בעהאנדילט זייערע שטיף קינדער, וואס יעקב אבינו האט גיהאט פון בלהה אונ זלפה. אבער ווען חלילה מ'פיניגט זיי, לבד וואס דאס איז אגרויסע זינד פאר גאט, ווי די תורה שרייבט (ואם ענה תענה אותו כי אם צעק) אויב דו וועסט די פייניגען, אונ אז טאן שמערצין, וועלין זיי שרייען צו מיר, וועל איך צוהערין זייער גישריי אונ מיין צארין וועט ברימען. וועל איך מאכין אייערע קינדער פאר יתומים, זיי זאלען אויך אן קומען צו שטיף מוטער'ס וועט איר דאן נויטען אין קבר דיא שמערצין. וואס יענע מוטער האט גיהאט אין קבר בעת איר האט גיפייניגט אירע יתומים. אוה ווי גרויס דער שטראף פון דעם איז! אונ אויסער

לאזין, אדער לפחות זי וואלט אים אוועק ווארפען אונ מיט פארען מיט איהרע קינדר, את הער האט דאס ניט גיטאן, עס זאל ניט זיין אחרפה פאר אברהם אבינו אז די חייב האט אים אוועק גיווארפען אויף דער עלטר, היינט אז אגיפטיאנקע ווי הגר האט גיהאט אין זיך אזוי פיל אדילקייט צו בעהאנדלען אזוי פיין איר מאן אונ איר מאנס קינדער, וואס זאלען מיר שוין ריידין זרע אברהם וואס מיר האבין געירש'ת פון אים אלע פיינע מדות מיט די אמת'ה גוטע הארץ. אונ בזכות וואס איך האף צו בעהאנדלען מיינע שטיף קינדער ווי איין אמת'ה מוטער, זאלסטו מיר העלפין צו זעהן נחת אויף זיי אונ זאלסט מיר אויך ענטשפערין מיט אייגענע קינדער אויף לאנגע יאר, אמן.

אצווייטע תחנה פאר אשטיף מוטער.

הארצינער פאטר! דיין הייליגע תורה דער ציילט בעת אונזער מוטער רחל האט מקנא גיוועזן איר שוועסטער לאה, וואס זי האט קינדער אונ זי (רחל) איז ווי אטויטע וואס האט קיין קינדער, האסטו איר אביין גיגעבין אין גידאנקען איין עצה. זי זאל געבין איר דינערין בלהה צו איר מאן יעקב, אום זי זאל האדעווען די קינדער וואס בלהה וועט האבין, אין פאר דעם זכות וואס זי האט גיהאדעוועט איר מאנס קינדער (וואס ער האט גיהאט פון אצווייטע פרוי) איז זי גיווארען גיענטפערט מיט אייגענע קינדר, מיט דעם האסטו אונז מענשין גילערינט, וויא גרויס איז דער זכות אז מ'האדעוועט שטיף קינדער אונ מ'בעהאנדילט זייא פריינדליך, דר זכות פון דעם אויף דיא אמתה וועלט שטייט פיל העכער ווי פון אייגענע-קינדער, ווייל די מיהע וואס מ'האט פון אייגענע קינדער איז דאך נור אנאטירליכע זאך, וואס אלע בעלי חיים טוען דאס, די הון האדעוועט אויך איהרע הינדעלאך, אבער אפרעמדע

מעשה אלפס

נאטעס שטראף איז דאס פאר מענשין אויך אנרוישער סקאנדאל, די שטיף מוטער בעת זי איז אין כעס און טוצעט די שטיף קינדער, הערט זיא גאר ניט וואס די שכנים זאגען, פינסטער איז געבאך די יונגע מאמען אין קבר, אז די מרשעת דריקעוועט זיך איבער איהרע פייגאלאך, וואס זי האט זיי קוים אויסגיהאדעוועט מיט טרערין. אלזא דארף מען

זיך גוט לערנען אונ גיוואוינען צו ברעכין דעם ווילדען נאטור, אונ זעהען זיך איין צו שאפין א ווייכע א רחמנות'דיגע הארץ, באהאנדלען זיי פריינדליך, דאן וועלען די קינדער איר אויך שעצין, אז די וועט זיי קענען לערנען אין גוטין ווען, אונ בזכות זה וועט די זוכה זיין צו אייגענע קינדער מיט פיל נחת.

הינדעלע האט זי קיין שכל צו האדעוועון נור זי גיט איר אפיק אין קעפיל אונ טרייבט איר אוועק, איז דער האדעוועון שטיף קינדער אהיילינגער טהאט, ווס דאס צייגט אויף דעם הויכען מענשליכען גיפיהל, אז ער שטייט העכער וויא אלע בעלי חיים, ער פארגלייכט זיך צוא מלאכי השרת א), דרום איז דער שכר פון דעם זייער גרויס, דאפיר האסטו אידר באלוינט מיט גרויסע מתנות, דו האסט איר גיגעבין צוויי קינדער גרויסע צדיקים, יוסף הצדיק וואס ער האט גישפייזט די שבטים אין מצרים, אונ בנימין הצדיק וואס אין זיין טהייל (ארץ ישראל) איז גיבויט גיווארין דער בית המקדש, זי האט פון זיי נחת גיהאט אויף דיזע וועלט אונ אויף די צווייטע וועלט גאר אן אברעג. אלזא ליבער הארציגער פאטר, רייניג מיין הארץ פון אלע שלעכטע זיטין ובפרט פון כעס אונ פון שנאה, אונ פלאנץ איין אין מיר גוטהערציגקייט אונ איידלקייט. אויב מיין גורל איז שוין אויס גיפאלין צו זיין אשטיף מוטער זאל איך לפחות זיין פון די גוטע שטיף מוטערס וואס די וועלט בענשט זיך מיט זיי, איך זאל זיי באהאנדלען ווי מיינע אייגענע קינדער, איך זאל זוכה זיין צו זעהען אויף זיי אונ אויף מיינע אייגענע קינדער פיל נחת, אמן.

מעשה אלפה

א) פון די גישיכטע פון אונזערע אמהות זעהען מיר ארוים אז דער האדעוועון שטיף קינדער אונ גוט באהאנדלען זיי איז זעהער אוויכטיגע זאך, אונ צו ליב דעם איז מען מקבל גרויס שכר אפילו פארן האדעוועון דיא אייגענע קינדער, ווייל אויף דיא האדעוואנגע פון אייגענע קינדער קען דער שטן טענען פארן רבונו של עולם, אז עס קומט די מוטער קיין שכר, ווייל זי טוט דאס נור אלעם נאטירליכקייט ווי אלע עופות אונ בהמות וואס האדעוועון זייערע קעלבלאך, אבער די וואס האדעוועט אונ באהאנדילט גוט שטיף קינדער אויך, ענטפערט דער רבונו של עולם צום שטן, דיזע מוטער טוט דאס ניט אלעם נאטור, נור אלעם שכל והראיה זי האדעוועט דאך שטיף קינדער אויך, אלזא קומט איר פיל שכר אפילו פארין האדעוועון דיא אייגענע; זעט וואס פאר איין חכמה אונזער מוטער לאה איז גיוועזען, זי האט באמערקט אז רחל'ס האדעוועון פלחה'ס קינדער שטייט העכער פאר איר האדעוועון איהרע פיר שבטים; ווייל רחל טוט דאס מצד משכל, אונ זי טוט דאס נור מצד די נאטור, ווי אלע בעלי חיים, דרום האט לאה אויך גינומען איר דינערין זלפה אונ האט גיגעבין צו יעקב'ן פיר א פרוי, זי זאל העלפין האדעוועון זלפה'ס קינדער אונ צום ערשטין קינד וואס זלפה האט גיהאט האט לאה גיזאגט "בא גד" עס איז גיקומען א גוטער מזל אונ האט אים אנאמען גיגעבין "גד", צו לערנען די וועלט, אז מיט דעם וואס מען איז פריינדליך צו שטיף קינדער אזוי ווי צו אייגענע, קומט אגוטער מזל אויף די גאנצע שטוב.

גרויסער הייליגער גאט! דיין חכמה אונ דיינע וואונדר וואס מ'זעט ארוים פון דיין וועלט, וואס דו האסט בעשאפען, איז ניט צו בעשרייבען, אונ איבער הויפט דיין חכמה וואס ליגט אין דעם באשאף פון די קליינע וועלטעלע דאס איז דער מענש, ווי אונזער מוטער חנה האט געזאגט אין איר תפלה (אין קדוש כה') עס איז ניטא אזא הייליגער ווי אונזער גאט אונ עס איז ניטא אזא קינסטליכער מייליער ווי ער, א בשר ודם קען אויס מאלען די שענסטע צורה, אבער קיין הארץ, קיין גידערים, קיין לעבהאפט קען ער ניט אריין געבען אין איר, אבער דו מאלסט אויס א צורה אין א צורה, א קינד אין מוטערס בויך אונ גיבסט דארטען אריין א הארץ, גידערים אונ א לעבהאפט, אונ אזוי ווי מ'קען ניט אויס דער ציילען דיינע וואונדער, אזוי איז קיין גרונד צו דיינע חסדים וואס דו טוסט מיט אלע דיינע בעשעפענעס אונ איבער הויפט מיט מענשין, דו היטס אים אונ שיקסט אים זיין שפייז אין אזא ארט, וואס זיין בעסטער גוטער פריינד, דער גרעסטער פראפעסער קען דארטען ניט צו קומען, דאס איז ביי די מוטער אין לייב. אלזא בעט איך דיין רחמנות, דו זאלסט אויף פאסען דעם קינד וואס איך שוואנגער יעצט, דו זאלסט אים היטען אונ קרעפטיגען, עס זאלין ענטוויקעלט ווערין אלע זיינע גלידערלאך, אלע זיינע חושים, ער זאל געבוירען ווערין א געזונטער א פרישער מיט אלע חושים אונ גוטע פעהיגקייטין, אונ גיב מיר אויך קרעפטין אים אויס צו טראגין, עס זאל מיר חלילה ניט טרעפין קיין שרעק אונ קיין שום בייזע באגעגענעס, אונ העלף מיר מיט גוטע גידאנקען איך זאל טראכטין וועגין הייליגע זאכען א), אונ וועגין די גרויסקייט פון דיין

מעשה

א) די גוטע הייליגע גידאנקען בעת טראגין דעם קינד, האט פיל צו בעדייטין, ניט אום זיסט זיינען פאריגע צייטין גיוועז פיל גרויסע גאונים און הייליגע מענשין, ווייל דער רעיון פון די מוטער איז גילעגין, אז איר קינד וועט זיין א תנא, א גדול, א צדיק. אפילו בעת די פלעגט אים אן טאן, פלעגט זי זאגין מיט פרייד אט דאס איז א תנעלע, א גדול, האט דאס אויף איר פיל גיווירקט אז בעת טראגין האבען אידע גוטע גידאנקען

אלפס

זיך אויס גימאלט אויף דעם מוח'ל אונ הערצעלע פון קינד, און עס האט אים גיצויגין צו אידישקייט. אין פרקי אבות לערנען מיר אז ר' יוחנן בן זכאי האט גיזאגט א שבח אויף דעם גרויסן תנא, דעם חכם פון אידין (אזוי האט מען אים גרופן אין רומישען קייזערליכען הויף) ר' יהושע בן חנניא "אשרי יולדתו" (דעם דאנק קומט די מוטער זיינע), ווייל זיא גאנצע צייט פון איר שוואנגער טיט אים האט זיא גיבעטין פיי

פיל

תּוֹרָה, בִּכְדֵי עֶס זָאל אַיין גִּיפְלִיסְט וֶוערִין אִין מַיינֶע בְּלוּטִין אַלִּיבְּשַׁאפְט צוּ דַיין תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אוּנ דָאס זָאל אוֹיךְ אִיבֶּער גֵּיין צוּ דֶעם קִינְדְ'ס בְּלוּטִין, צוּ דֶעם קִינְדְ'ס מוֹחַ'ל, אַז עֶר זָאל זַיין אַיין אוֹהֵב תּוֹרָה, אַוואַרִימֶער אִיד אוּנ אַגוּטֶער מֶענְטשׁ וִוי דַיין תּוֹרָה פֶערְלַאנְגְט, וִוי דִי גְרוֹיסֶע הֵיילִיגֶע צַדִּיקִים וָואס זַיינֶען גִיוֶוען אוֹיף דֶער וֶועלְט, וָואס הָאבִּין פַארְשַׁאפְט גְרוֹיס כָּבוֹד צוּ דַיין נָאמֶען אוּנ צוּ דַיין לִיבֶּע פָאלְק יִשְׂרָאֵל. אוּנ גִיבּ מַיין מְחִייל צְווִישֶׁען דִי נָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת וָואס הָאבֶּען אַיינְגִיפְלַאנְצְט טַייעֶרֶע פְרוּכְט בּוֹימֶער אִין אִידִישֶׁען וַויין גָארְטֶען. אוּנ הֶעלְף מִיר צוּ גֶעבּוֹירִין אִים אִין אַגוּטֶע אַמַזָּלְדִיגֶע שָׁעָה, אָן גְרוֹיסֶע שְׁמֶערְצֶן. ווייל דֶער שְׁלִיסֶעל פוּן גֶעבּוֹירֶען הָאסְטוּ נִיט אִיבֶּער גִיגֶעבִּין צוּ קַיין מַלְאָךְ נוּר בַּיי דִיר אִין הַאנְד, וָואס דוּ בִּיסְט דֶער רַב חֶסֶד פוּל מִיט גְנַאדֶע אוּנ בַּארִימְהֶערְצִיגְקַייט. אוּנ הֶעלְף מִיר אָבּ צוּ הִיטֶען דִי מִצְוֹת וָואס בֶּעלַאנְגְט צוּ אוּנז פְרוֹיעֶן בִּכְדֵי דֶער זְכוּת זָאל מִיר בַּיישְׁטֵיין אוּנ אַלֶע אִידִישֶׁע שְׁוַאנְגֶערֶע פְרוֹיעֶן, זֵיי זָאלִין גְרִינְג אוֹיס טְרָאגֶען אוּנ גְרִינְג גֶעבּוֹירֶען מִיט מַזָּל אוּנ בְּרָכָה. אָמֵן.

תְּחִנָּה אַחַר הַלֵּדָה.

נָאכִין אִיבֶּער קוּמֶען זָאל זִי וואשין דִי הֶענְד אוּנ גֶעבִּין אַשְׁבָּח וְהוֹדָאָה צוּ השי"ת.

אִיךְ דַאנְק אוּנ לוֹיבּ דַיין לִיבֶּען נָאמֶען הַארְצִיגֶער גָאט, וָואס הוּא הָאסְט מִיר מִיט מַיין קִינְד אַרִיבֶּער גֶעפִירְט דֶעם גֶעפֶערְלִיכֶען

מעשה אלפם

פִיל גְרוֹיסֶע לַייט, מ'זָאל מִתְפַּלֵּל זַיין אוֹיף דֶעם קִינְד עֶר זָאל זַיין אַ גְרוֹיסֶער תַּלְמִיד חָכָם. אִיז אִירֶע גְרוֹיסֶע הִתְפַּלְּלוּת פוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים הָאבֶּען גִיוִוירְקְט אוֹיפִ'ן קִינְד, וִוי עֶס ווערְט דֶער צֵיילְט אִין סֵפֶר תִּבְרִית, אַ שְׁוַואנְגֶערֶע פְרוֹי הָאט גִינְרָאבִּין בּוּלְבֶּעס, אִיז אַרוֹיס גִילָאפִין אַ גְרוֹיסֶע זַאבֶּע פוּן זוּמְפּ הָאט זִי זִיךְ פַאר וואוּנְדֶערְט אוֹיף אִיהֶר, נָאכְהֶער הָאט אוֹוִינְד אַ בְּלַאז גִיטָאן אוּנ הָאט פַארְטְרַייסִילְט דִי מוּטֶער דִי רֶעכְטֶע אוֹיג, הָאט זִי מִיטִ'ן הַאנְד אוֹיס גִירִיבֶּען דִי אוֹיג, נָאכְהֶער אַז זִי הָאט גֶעבּוֹירֶען דֶעם קִינְד אִיז גִיוֶוען בַּיי אִים לֶעבִּן רֶעכְטֶע אוֹיג אַ צֵייכֶען פוּן אַזַאבֶּע. ווייל אִיר מַחֲשָׁבָה הָאט גִיוִוירְקְט אוֹיפִ'ן קִינְד, אוּנ אַ פְּשִׁיטָא אַז דִי מוּטֶערְס מַחֲשָׁבָה ווירְקְט אוֹיפִ'ן מוֹחַ'ל פוּן קִינְד, דְרוּם זָאל אַ קְלוּגֶע פְרוֹי גִייעֶנְדִיג פוּן בֵּית הַטְּבִילָה אוּנ דִי גַאנְצֶע צַייט פוּן שְׁוַואנְגֶערִין אוֹיס מַיידִין נַארִישֶׁע גִידַאנְקֶען, אוּנ נוּר טְרַאכְטִין הֵיילִיגֶע גִידַאנְקֶען וֶוענִין דִי אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וֶוענִין צַדִּיקִים אוּנ גְרוֹיסֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּכָל דוֹר, אוּנ עֶס אִיז אַ גְלַייכֶע זַאךְ אַז אִין יֶעדֶער אִידִישֶׁע שְׁטוּבּ זָאלִין הֵיינְגֶען פָּאטְרֶעטֶין פוּן גְאוֹנִים וְצַדִּיקִים, דָ זָאל זִיךְ דֶער מָאנֶען אָן זֵיי אוּנ טְרַאכְטִין וֶוענִין דֶעם. וֶועט זִי זוֹכֶה זַיין צוּ קִינְדֶער גְרוֹיסֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים אוֹיף לַאנְגֶע יָאהְר מִיט פִיל נַחַת, אָמֵן.

גרעניץ מיט חסד. אונ אזוי ווי דו האסט אונז אריבער גיפירט לשלום, אזוי זאלסטו מיט דיין חסד אריבער פירן אלע אידישע טעכטער לחיים ולשלום. אמן.

אתחנה פאר אמוטער נאכן ברית.

גרויסער קעניג אונ וועלט פראפעסער, מיר האבען מקיים גיוועזן דיין הייליגען רצון מל צוא זיין אונזער קינד צו אכט טאג ווי דו האכט גיבאטען צו אברהם אבינו, בעט איך דיר ליבער גאט נעם אן די מצוה ווי איך וואלט מקריב גיוועזן אקרבן, אונ אזו ווי דו האסט גישיקט דעם מלאך רפאל צו אברהם אבינו, היילין אים פון זיינע שלאפקייט, בעת ער האט זיך גימל׳ת, אזוי זאלסטו אים שיקען צו מיין קינד, אויס היילין די וואונד ער זאל זיך גיזונד ווערן, ובזכות די הייליגע מצוה זאלסטו מיר אויך שיקען ארפואה שלמה אין מיינע צוברָאכענע גלידער, אונ העלף מיר צו האדעווען אים אן צער אונ זיי משפיע מילך אין מיינע בריסט ער זאל האבען גענוג צו זייגען *), אונ איך זאל זוכה זיין אים מגדל צו זיין צו תורה ולחופה ומעשים טובים. אמן.

תחנה ביין אויף שטיין פון קינד-בעט.

גנעדיגער פאטער, איך גיב אשבח והודאה צו דיין ליבען נאמען וואס דו האסט מיר אויף גיהויבין פון מיין שלאפע בעט איך זאל שוין קענען ארויס גיין אין גאס ווי אלע מענשן, גרויסער גאט איך בעטראכט דיינע וואונדער ווי דו האכט פארארדינט אז פון די בלוט וואס דער קינד איז גישפייזט גיווארען מיט דעם ווייענדיג אין מיין לייב, האסטו אין אקורצע צייט איבער גיארבעט אויף מילך אונ האכט צו רעכט גימאכט אקוואל (די ברוסט) עס זאל שטענדיג בלייבין פריש זיין שפייז, אונ האסטו פארארדינט די עפענונג פון קוואל מיט קליינע לעכאלאך, עס זאל ניט לויפין האסטיג אונ ניט פארפלייצין אים די העלזעלע. אויך האסטו פארארדינט אז דער טעם פון די מילך זאל זיך בייטין נאך דעם עלטער פון קינד. אה, ווי

*) ווען מ׳רעכינט איהם אב צו געבין צו איין אם, זאל זי מוסיף זיין: אונ שיק מיר צו פאר איהם א גוטע אם, איין ערליכע פרוי מיט פרישע גיזונטע מילך, זי זאל אים ליב האבין אונ אויף פאסין ווי איין אייגען קינד, און איך זאל זוכה זיין צו זעהען ווי זי וועט מיר איהם אב ברייגען אגיזונטין אפרישען, ער זאל קענען גיין אונ ריידין.

ווי גרויס דיינע וואונדער איז, הארציגער פאטער, בענטש מיר מיט דיין השפעה איך זאל שטענדיג האבען גינוג צו זייגען מיין קינד, ער זאל חלילה ניט הונגעריג בלייבען, אונ היט מיר אוים פון עגמת נפש אונ פון שרעק אונ פון כעס, מיינע מילך זאל חלילה ניט צו קאכט ווערין, עס זאל חלילה ניט פאר שאטין מיין קינד, אונ גיב מיר דערהיינקייט איך זאל קענען אב היטען ריכטיג די צייט צו געבין זייגען מיין קינד, אונ בעת איך שלאף זאל איך דער הערין אז מיין קינד וויינט, אונ וויל זייגען, אונ היט מיר אוים, איך זאל חלילה שלאפעדיג ניט ארויף לייגען מיין האנד אויף דיין מיידעלע, איך זאל חלילה אים ניט דער דריקען, אונ העלף אויך אלע אידישע מעכטער אוים צו זייגען זייערע קינדער מיט אגריינגע האדעוואנע, אוים צו האדעווען אונ געבין זיי אין חדר לערנען דיין היילינע תורה, אמן.

אנייע תחנה בעת מען גייט אין שול נאך קינד-בעט.

גרויסער קעניג, ווען מיר זייען ווערט גיווען און גיזעסין אויף אונזער לאנד אונ די האסט גירוהט צווישען אונז אין דיין היילינען פאלאץ (דעם בית המקדש) האט אנעווינערין גידארפט ברייננע אקרבן צוויי טויבין, איינע אקרבן חטאת (אזינד אפפער *), אונ די צווייטע, אקרבן עולה (בראנד אפפער), פאר דיא חסדים וואס דו האסט מיט איר גיטאן דיא גאנצע צייט פון טראגין אונ האבין, וואס זיא איז ניצול גיווארין פון דיא גרויסע סכנה. אבער יעצט אז מיר האבין פארזינדיגט אונזער בית המקדש, אונ איך קען קיין קרבן ניט ברייננען, זאגט דער נביא (ונשלמה פרים שפתינו) די שירים ותשבחות וואס מיר זאגין פאר דיר, גערעכנט אן מיט דיין חסד גלייך ווי מיר וואלטין גיבראכט אמתה קרבנות דרום בין איך גיקומען אין דיין היילינע הויז "מקדש מעט" (קליין בית המקדש) לויבין אונ דאנקען דיין ליבע נאמען פאר דיין גרויסין חסד וואס דוא

*) דער זינד אפפער קומט, ווייל פון גרויס צער ביים האבען, טרעפט מאנכע האסט פרויען וואס שילטין דעם מאן אונ שווערין זיי זאלען מעהר ניט זיין מיט איהם, דרום דארף זי האבען אפארגעבונג אויף די פאלשע שבועה אונ די קללות, אונ ווייל די תורה האט חס גיהאט אויף דעם כבוד פון די אשה, זי זאל ניט פארשעמט ווערין, האט זי גיהייסין אז אלע פרויען, אפילו די וואס האט גיט נישווארין אונ ניט נישאלטין זאל אויך ברייננען אקרבן, אונ פאר די גידולדיגע פרויען וואס שווערין ניט אונ שילטין ניט ברייננט דער קרבן אויך אנוץ, זי זאל זיך נעמען אמוסר, סת ראך די וואס שילט אדער שווערט פון גרויס צער האט זי אין עבירה און דארף ברייננען אקרבן פארגעבין אירע זינד, היינט דער וואס שווערט אדער ער שילט נים ניצוואונגעהייד, האט פאר אין גרויסע עבירה דאס איז, אונ מדארף האבין גרוים תשובה אויף דעם.

האסט גיטאן מיט מיר, אונ איך זאג, גילויבט ביסטו הייליגער גאט, קעניג פון דער וועלט, דו טוסט גוטעס צום זינדיגען מענש, דו האסט מיר אויך פיל גוטעס גיטאן אונ גירעטעט פון דיא גרויסע סכנה, אונ האסט מיר גיבענשט מיט פרוכט פון מיין בויך, אקינד אויף לאנגע יאהר, (ואני ברוב חסדך אבוא ביתך) דען מיט דיין חסד האב איך דער לעבט צו קומען אין דיין הייליגע הויז (אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך) אונ וועל זיך קניען אונ נייגען אין דיין הייליגע פאלאץ מיט גרויס פורכט. אונ איך בעט דיין רחמנות, דו זאלסט ווייטער ניט אב טאן דיין חסד פון מיר אונ זאלסט אונז (סיר טיט מיין מאן) מזכה זיין אוים האדעווען די קינדער אן צער צו גוטע אידישקייט אונ יראת שמים. ויהי רצון עס זאל זיין אגוטער ווילין פון דיר, דו זאלסט בויען דעם בית המקדש אין אונזערע צייטין וועלין מיר דארטין ברייגגין פאר דיר די קרבנות וואס דו האסט אונז גיבאטין אין דיין הייליגע תורה, אמן.

תחנה מגדל השן (בעת עס שנידט זיך אוים אציינדעלע ביי אקינד).

גרויסער גאט, דייגע וואונדער אונ דיין השגחה אויף דייגע בעשעפענעס איז ניט אוים צו דער ציילין, ווי דער קינד בארף ארויס גיין אויף אייגענע קעסט (ענטוואהנען פון מוטערס=ברוסט) גרייטס דו אים צו ציינער צו מאלין זיין שפייז, איך דאנק אונ לויב דיין ליבען נאמען פאר דעם טייערען פרייזענט, די בשרה מציאה, דעם פערעלע וואס איך האב גיפונען ביי מיין קינד אין מיילעלע, אונ איך בעט דיין רחמנות דו זאלסט ניט אב טאן דיין חסד אויף ווייטער אונ העלפין עס זאל זיך גרינג אוים שניידין די איבעריגע ציינדעלאך ביז דעם לעצטין, ער זאל קענען טאן דיין רצון, עסין אונ קלייבין קרעפטין צו גיין אין חדר לערנען דיין הייליגע תורה, איך בעט דיר גאט שטארק זיין הארץ אונ העלף אונז מיר זאלען אים אב היטען ער זאל חלילה מיט די ציינער ניט עסין קיין מאכלות אסורות, נור ער זאל זיין גוט אונ פרום, גאט אונ לייט זאלען זיך מיט אים פרייען, אמן.

תחנה ומדברך נאוה (בעת דער קינד הייבט אן צו רידין).

בארעמהערציגער גאט, דו האסט בעשאפען אויף דיין וועלט מיליאנען וארטען בעלי חיים אונ קיינעם

האָסטו ניט גיגעבען דעם פּריזענט פֿון ריידן, נור דעם מענשען, בּכדי ער זאָל וויסען אַז ער איז די טייערסטע בּאַשעפֿעניש אויף דיין וועלט, ער זאָל זיך קענען האַלטען, בּענוצין די מתּנה נור אויף וויכטיגע זאַכין, צו לויבּין דיין הייליגען נאָמען, לערנען דיין הייליגע תּורה, מאַכען שלום צווישען מענשען, טרייסטין טרויעריגע הערצער אונ מיט דיין חסד האָסטו אים ערלויבּט צו ריידין וואָס ער האָט נייטיג צו גישעפֿט אונ צו זיינע הצטרכות, אונ אום ער זאָל ניט פֿאַרגעסין דיין וויכטיגען פּאָסט אונ האַפּין ריידין נאַרישקייט, האָסטו אַרום גיצאַמט די מאַשינע פֿון ריידין (דעם צונג) מיט צוויי מויערין, איינעם פֿון בּיין (די ציינער) אונ איינעם פֿון פֿלייש (די ליפּען). עס זאָל אים דער מאַנען אַז דער צונג איז זייער אַ טייער כּלי, דער צייכין אַז דער מענש איז דער קייזער פֿון די בּריאה, אונטער זיין האַנד האָט גאָט פּאַרטרויט די גאַנצע נאַטור, מיט זיינע גוטע אונ קלוגע רייד קען ער איר ערהויבּין, אונ מיט אַנאַרישען וואָרט קען ער איר ערנידערן, ווי שלמה המלך זאָגט (מות וחיים בּיד הלשון) דער לעבּין אונ דער טויט איז בּיין צונג אין האַנד. ליבּער גאָט אַזוי ווי דו האָסט מיר טובה גיווען צום גרויסען פּערגניגען, מיינע אויערין זאָל הערין די טייערע שטימעלע, ווי מיין קינד זאָגט „טאַטע, מאַמע", אַזוי זאָלסטו מיר טובה זיין צו הערין ווי מיין קינד וועט שוין קענען גוט ריידין אונ וועט זאָגין די הייליגע ווערטער „תּורה צוה לנו משה" אונ מאַכין אַברכה, געבּין דיר אַדאַנק פֿאַר די שפּייז וואָס דו האָסט בּעשאַפֿען צו זעטיגען דעם מענשין, אונ זאָלסט מיר אויך טובה זיין אים צו פֿירען אין חדר אונ הערין ווי ער וועט לערנען די גיפּערילטע ווערטער פֿון דיין הייליגע תּורה. אונ העלף אונז אַב צו היטין זיין מיילעלע, ניט צו ריידין קיין מיאוסע ווערטער, ניט זידלען חלילה, ניט שילטען חלילה, ופּשיטא ניט זאָגין קיין ליגען חלילה, נור ריידין דברי תּורה וחכמה. עס זאָל זיין שיין פֿאַר גאָט אונ לייט, אמן.

תּחנה בּיין פֿירען דעם ערסטין מאָל דאָס קינד אין חדר

אויך ווען דאָס קינד הייבּט אָן לערנען חומש אונ ווען ער חויבּט אָן גמרא;

ליבּער גאָט, איך דאַנק דיר פֿאַר די טייערע מתּנה, וואָס דו האָסט מיר גישאַנקען דעם ליבּען זוהן, אונ איך האָב זוכה גיווען צו דעם גליקליכען טאָג, פֿירין אים אין חדר לערנען דיין

הייליגע

הייליגע תורה, אה, ווי גליקליך איך שעץ זיך היינט. דעם גאלדענעם מעדאלל מיט ברילאנטין גיזעצט, וואס דער גרויסער קעניג (מלך מלכי המלכים) האט אונז מיט זיין אייגען־האנד בעשאנקען (סימינו אש דת למו), אויפין בארג סיני מיט גרוים פאראד גיגעבן, אונזער תורה וואס זי איז די גרויסע ליכט, וועלכע האט בעליכטעט אונ בעלייכט אויך יעצט אלע מענשין זייער וועג, האב איך זוכה גיוועזן היינט מיין קינד אין הייבין לערנען, וואס דאס איז דער הויפט זכות פון אונז פרויען, ווי אונזערע חכמים שרייבין (אין הייליגען תלמוד) „נשים במאי זכיין" מיט וועלכין זכות קענען נשים זיגען (מנצח זיין) דעם גרויסען בלוט־שונא, (דעם יצר הרע) וואס ער וויל איבער פירען דעם מענשין פון ביידע וועלטן, ווי באלד זיי זיינען פטור פון תורה לערנען? אונ קיין אנדער גיווער קענגין יצר הרע איז ניטא נור תורה, ווי אונזערע חכמים שרייבין, אז השי"ת זאגט (בראתי יצר הרע) איך האב באשאפען דעם יצר הרע, האב איך אבער באשאפין די תורה וואס זי איז (א סם חיים) אהייל־מיטל קענגין אים, טוא מיט וואס קענען מיר פרויען זיגען דעם יצר הרע? ענטפערט דער הייליגער תלמוד, מיט דעם וואס מיר פירען אונזערע קינדער אין חדר לערנען תורה, האבין מיר אויך דעם זכות פון תורה, דרום פרייט מיר זייער מיין הארץ היינטיגען טאג. אונ איך בין דיר זייער דאנקבאר דאפיר.— אנא, אב הרחמן, איך בעט דיר הארציגער פאטער, בזכות דיין הייליגע תורה זאלסטו שטארקין אלע זיינע רמ"ח אברים אונ שס"ה גידים, ער זאל האבען קרעפטין צו לערנען תורה, אונ זאלסט אים געבין חכמה אונ גוטע פייהיגקייט ער זאל פארשטיין אונ גידיינקען וואס דער רבי וועט מיט אים לערנען. אונ גיב אים אגוטע אפרומע הארץ ער זאל לויפען מיט חשק אין חדר, אונ אונז זיי משפיע שפע פרנסה מיר זאלען קענען פאר אים דינגען גוטע אונ פרומע מלמדים, ווי זאלין מיט אים לערנען תורה אונ יראת שמים, אונ גיב אונז רוהיגקייט מיר זאלען האבין גידולט צו פארהערין אים שטענדיג וואו ער האלט אין לערנען א).

מעשה אלפס

א) דער פאר הערין שטענדיג דעם קינד, (ושננתם לבניך, ולמדתם אותם את בניכם). איז זייער אוויכטיגע זאך, דאס אז אפאטער דארף אליין לערנען מיט זיין ערשטע איז דאס אחיוב פון דער תורה קינד, נור וייל ניט אלע האבין צייט אונ פייהגקייט

האַרציגער גאָט, אַזוי ווי דו האָסט באַשיצט יוסף הצדיק בעת פרעה האָט אים גיקרוינט פאַר אַמשנה למלך. און ער איז אַרוים גיפאָרען איבערן לאַנד מצרים, זיינען דאָן אַלע גילאָפען אויפין וואונדער אים זעהען, אַדעלע טעכטער זיינען גיקראָכין אויף די מויערין (בנות צעדה עלי שור) זעהען זיין שיינקייט און זיין העררליכקייט, האָסטו אים באַשיצט, עס זאָל אים ניט שאַדין קיין עין הרע, אַזוי זאָלסטו מיין קינד אויך באַשיצין פון עין הרע, אַז קיין בייזע אויג זאָל אים ניט שאַדן, און דער זכות פון זיין תורה לערנען און פון אַלע חדר קינדער וואָס זייערע מיילאַך זיינען ריין פון זינד, זאָל אונז ביישטיין דו זאָלסט אונז געבין געזונד און פרנסה בכבוד, און איך מיט מיין מאַן זאָלען זוכה זיין צו זעהען ווי אַ ער וועט אָנהייבין חומש און נאָכהער גמרא א), נאָכהער צו זיין בר מצוה, העררין ווי ער וועט זאָגין אַטייפע דרשה וואָס וועט ערפרייען גאָט און לייטין, נאָכהער וועלין מיר ווייטער בעטין, אָמן.

מעשה אלפס

פייהינקייט צו דעם, דינגען מיר אַ שליח (דעם מלמד), אָבער באמת איז מצוה בו יותר מבשלוחו, דרום איז מען יוצא דיא מצוה מיטין פאַרהערין. אויך איז עס אַ גרויסע זריזות פאַרין קינד, אַז ער ריכט זיך אַז דער פאָטער וועט איהם פאַרהערין, סטאַרעט ער זיך איין צו האָרכין וואָס דער רבי זאָגט אים, ער ווייס אַז ער וועט ווייסין וועט דער פאָטער אים געבין אַמתנה, אויב ניט וועט ער זיך בייזערין. אויך דער רבי סטאַרעט זיך דער קינד זאָל ווייסין, ווי באַלד ער ווייס, אַז עס איז דאַ אויף אים אַקאָנטראָל, און די מצוה ליגט אויף די מוטער זי זאָל דער מאָנען דעם פאָטער אים צו פאַרהערין, און ווען דער פאָטער איז ניט צו הויז, זאָל זי בעטין אַ שכן אַגוטען פריינד פאַר הערין דעם קינד, וועט איר שכר זיין זייער גרויס, לבד וואָס איר מיהע וועט זיין מיט נוצין, אויך זאָל זי מזרז זיין דעם רבי. ער זאָל איהם לערנען אַ ברכה מאַכין אויף אַלס, און אָבהיטין פון ליגען זאָגען, און דאָס קען די מוטער קאָנטראָלירען אַכטונג געבען אויב ער זאָגט אמת און היט צו מאַכין אַ ברכה, און דער וואָס פאַסט אויף דעם ביימעלע, וועט זוכה זיין הנאה צו האָבען פון זיינע גוטע פרוכט,

שערי ציון

א) מיר געפינען פאַר נייטיג אַז צומערקין איינגע פרויען, דאָס ווי דער קינד לערינט אים חומש, זאָגען זיי, מ'באַרף אים מער ניט געבן לערנען, זאָ חאַ וועט ער קיין רב ניט זיין, וועלען מיר זיי פאַר טייטשין דעם פסוק וואָס זיי האָבען גיזאָגט מיט זייערע קינדער ברכה, וועלען זיי זעהען אַז זיי זיינען אין טעות (תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב) די תורה וואָס משה רבנו האָט אונז געלערנט, איז ניט פאַר יענעם דור אַליין, נור "מורשה" אַין עוויגע זאַך ווי אַין ירושה וואָס גייט איבער פון עלטערין צוא קינדער און ניט "מורשה לרבנים" אַז רבנים און לומדים אַליין דאַרפין איר לערנען, נור "מורשה קהלת יעקב" פאַרן גאַנצין נאַראָד יעקב'ס, אַלע אידין דאַרפין לערנען און קענען דיא תורה, וויי וויט זייער יכולת איז, אַזוי

אבינו אב הרחמן, דערבארמיגער פאטער אונ קיניג, מיר דאנקען דיר פאר די פרייד וואס דו האסט אונז היינט פערשאפט, וואס מיר האבין זוכה גיוועזן אונזער זון'ס בר מצוה. אין אגוטע מזל'דיגע שעה צו לאנג לעבין אונ צו געזונט ושלום וברכה, האט ער אנגיטאהן דעם היילינגען צייכען אות אנדיינקען (די תפלין) אויף זיין האנד אונ אויף זיין קאפ, וואס דאס ווייזט אז מ'דארף זיין איין איד מיט האנד (מהאט) אונ קאפ (לערנונג), כלומר, מיט תורה ומעשים טובים א). היינט האט ער זוכה גיוועזן, אין זיין נשמה זאל אריין קומען אהייליגע שיין פון הימעל, דאס איז דער יצר טוב, ער זאל אים פירן אין דעם גוטין וועג וואס דוא האסט גיבאטין אין דיין היילינגע תורה, ער זאל לערנען תורה אונ טאהן מצות אונ מעשים טובים, יעצט בעטין מיר דיך רבונו של עולם, דו זאלסט העלפין אונזער קינד, זיין יצר טוב זאל זיך שטענדיג שטארקין אויף זיין יצר הרע, אונ ער זאל קענין זיין אגוטער פרומער איד ווי דיין היילינגער ווילין פארלאנגט פון דעם מענטש, ער זאל זיין גוט צו הקב"ה אונ.

שערי ציון

די אסאלדאט דארף לערנען אונ קענען זיין אוצעניע, ווען ניט איז ער קיין סאלדאט, די תורה איז אונזער אוצעניע, צוא זיין פריינדליכע מענשין צו די גיזעלשאפט, אונ טריע אונטערטאנער צום וועלט קעניג, אונ דער וואס לערנט ניט קיין תורה, איז ווי אסאלדאט וואס אנטלויפט פון סלוזבע. אונ דער עיקר תורה איז משנה וגמרא, ווען ניט בלייבט ער חלילה אקאראים. אקלוגע מוטער וועט פארשטיין ווי ריכטיג דאס איז. אויך זאל די מוטער זעהען דער קינד זאל אויסלערנען גאנץ חומש כסדר ווי אונזערע עלטערין האבין גילערינט וואס פון זיי זיינען ארוים די גרעסטע גאונים און צדיקים, ניט קיינע מעטארעס׳ וואס קלייבין נור שטיקלאך חומש. פון דעם וועלין זיי בלייבין אונוויסענדע. דאס איז נור וויא אקרופניק מיט ניסט, אונ דער קינד גייט ארוים וויסט. נור לערנען ווי אונזער גרויסער רבי „משה רבינו" האט גילערינט אין זיין חדר, די גאנצע תורה כסדר.

מעשה אלפס

א) די מוטער וואס וויל אז דער קינד זאל פלייסיג לייגין תפלין און שעצין זיי מיט כבוד, וויא עס פאסט צו אזא ערהאבענעם צירונג וואס דר גרויסער וועלט קעניג האט אונז בעצירט ווי די תורה רופט דאס „לטוטפות" (צו אצירונג), זאל זי אין דעם טאג פון בר מצוה (אדער דעם שבת פריהער) דורך לעזין מיט איר זון די פארדערע מעשה אלפס וואס מיר האבין גישריבין אין בוך „הטפות לטוטפות" (רעדעם וועגין תפלין), דארטין איז ערקלערט בעה"י פיל גידאנקען וואס תפלין בעדייט, אפילו וואס דיא צוויי שינען פון של ראש (מיט דריי קעפעלאך אונ פיר קעפעלאך) בעדייטען; חכלל אין די זרגאנישע פארדערע געפינט איהר פון סוגיל סילך, זיא נוארעמט אויף די הארץ צו לייגען שטענדיג תפלין מיט פערגניגען.

אונ צו מענטשין, מיר זאלן פון אים נחת האבין אויף די וועלט אונ מיר זאלין דורך אים זוכה זיין צו עולם הבא. רבונו של עולם, אזוי ווי דו האסט גיטאהן מיט אונז חסדים ביז היינט אונ האסט אונז גיהאלפין אונזער זוהן אויף צו דערוואקסן ביז היינטיגן טאג, צו זיין בר מצוה, אזוי זאלסטו דיינע חסדים פון אונז ניט אפטאהן אויף ווייטער, מיר זאלין זוכה זיין מגדל זיין דעם זוהן אונ אונזערע אלע קינדער צו תורה אונ יראת שמים מיט עושר אונ כבוד, אונ אונזערע שמחות זאלין ניט פארשטערט ווערין אויף אייביג, אונ מיר זאלין זוכה זיין צוא פירען אונזער זוהן צוא זיין חופה ווען דיא גליקליכע צייט וועט זיין מיט זיין אמת'ן זיוג, אמן.

תחנה אפשפרעכין איין עין הרע.

גרויסער וועלט בעשעפער, דו האסט בעשאפען די גרויסע וועלט אונ אויך די קליינע וועלטעלע (דאס איז דער מענש) דו האסט אים בעשאפין מיט צוויי הונדערט אכט אונ פערציג אברים, גענגן די רמ"ח מצות עשה פון דיין תורה, אונ מיט דריי הונדערט פינף אונ זעכציג אדערין, גענגן די שס"ה מצות לא תעשה פון דער תורה, איינע פון דיינע גלידער איז די אויגען, אונ דיין פארלאנג איז, אז דער מענש זאל קוקען מיט אגוטע אויג אויף אלעמען, פארגינען יעדערין וואס גאט האט אים גיגעבן, ווי אונזערע חכמים שרייבין (אין פרקי אבות) איזהו דרך טובה שידבק בה האדם. עין טובה". נור וויל דער מענש איז זינדיג אונ מאנכע מענשין האבין אביזע אויג, ניט צו פארגינען דעם צווייטין, דרום ליגט אין זייער אויג גיפט אונ עס שאדעט אפילו ווען זיי מיינען ניט קיין שלעכטעס. דרום בעט איך דיר באהיט מיין קינד פון עין הרע, שיק דיינע מלאכים זיי זאלען מיט זייערע פליגלען באשיצען מיין קינדס גיזיכט ווי משה רבנו זאגט (אין מזמור יושב בסתר) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, עס זאל אים חלילה ניט באגעגענען קיין ביזע אויג, אונ איך באשווער אלע ביזע אויגין וועלכע טוען שאדין מענשין, סיי פון יודין אונ סיי פון נישט יודין אז איר זאלט קיין שליטה האבין אויף (פלוני בן פלוני) אדער (פלונית בת פלונית) (*)

*) וואו עס שטייט (פלוני) דארף מען דערמאנען דעם נאמען פון מאנספערזאן מיט דעם נאמען פון זיין מוטער. אונ וואו עס שטייט (פלונית) דארף מען דערמאנען דעם נאמען פון די פרוי מיט איהר מוטערס נאמן. סיי ביי א גרויסען מענשין אונ סיי ביי א קינד.

עס זאל איהם (אדער איהר) גיט שאדין קיין בייזע אויג, א שווארצע, א בלאהע, א געלע, א גרינע, א קיילליכדיגע, א פלאטשיגע, א ברייטע א שמאלע, א אוים געשטארציטע, א איינגעפאלענע, סיי פון א זכן, סיי פון א זקנה, סיי פון א בחור, סיי פון א בתולה, סיי פון איין נשואה, סיי פון איין אלמנה, סיי פון א פרוי מיט איר שנור, סיי פון א קרוב אדער א קרובה, סיי פון א פרעמדין אדער א פרעמדע, סיי פון א בעקאנטען אדער א בעקאנטע, איך בין גוזר אויף אייך אלעמען מיט די אויגען פון דעם עוויגען וועלכע זעהען אלע מאל, זיי שלאפען ניט אונ דרעמלען ניט, זיי זיינען משגיח שטענדיג אויף די גאנטס פארכמיגע, ווי דוד המע"ה זאגט (הנה עין ה' אל יראיו) אז דער רבונו של עולם היט זיינע פרומע די וואס האפין צו אים, עס זאל זיי קיין שלעכטעס געשעהען, אונ איר בייזע אויגין עין הרע'ניקעס וואלט אב טרעטין פון פלוני (אדער פלונית) פון זיין חדר אונ פון זיין גאנצע הויז, אונ וואלט קיין קראפט האבין שולט צו זיין אויף אים (אדער איהר) ניט ביי טאג ניט ביי נאכט, ניט וואכעדיג ניט אין שלאף, אונ ער (אדער זי) זאל זיין געהיט פון אלע שלעכטע אויגן, אזוי וויא דער בורא ב"ה האט אוים געהיט אידין אין דער מדבר פון די בייזע אויג פון בלעם הרשע, (לישועתך קויתי ה') צו דיין הילפע גאט האף איך, אמן.

א תחנה ווען מ'גיט צדקה (אין ר' מאיר בעל-הנס פושקע).

רבונו של עולם, איך גיב צדקה (געלט אדער ליכט) פאר די ריינע נשמה פון דעם צדיק דעם גרויסען תנא ר' מאיר בעל הנס, אלהא דמאיר ענני א) דער גאט פון ר' מאיר ענטפער מיר (דיא לעצטע דריי ווערטער דארף מען זאגין דריי מאל) אונ אזוי ווי דוא האסט צוא געהערט זיין

מעשה אלפס

א) ר' מאיר בעל הנס, דאס איז דער גרויסער תנא ר' מאיר פון דער משנה, ער וואר איין איידים פון דעם תנא ר' חנינא בן תרדיון (איינער פון די עשרה הרוגי מלכות), מ'האט איהם פארברענט מיט די ספר תורה, וואס ער האט אין איהר געלערענט, אונ מ'האט צוראבירט זיין הויז, אונ זיין טאכטער האט מען אריין גיגעבין אין א קאזארנע שענדליכע הויז. האט ר' מאיר געהאט אז זיין שוועגערין זיצט אין א מיאוסן פלאץ, האט ער מיט גענומען אסך געלט, אונ געגאנגען איר אוים קייפין סעקרעטנע בדין קמאטריטעל אונ האט זיך געמאכט א צייכין, אויב זי האלט זיך ריין אונ ערליך, וועט זיך מיר טרעפין א נס, אז איך וועל איר קענען ארוים האפין, איז ער גיקומען אונ האט זיך פארשטעלט פאר א רוםישען פריץ אונ האט איין גיצאלט אין בית הטומאה אונ ניפאדערט די אונ די וויל ער, האט זי ארוים גישיקט א ענטפער, אז דא קען ניט

וויל

תחנה ווען מ'גיט צדקה פר ר' מאיר בעל הנס

תפלה אונ דוא האסט מיט איהם געטאן נסים אונ נפלאות אפענע אונ בעהאלטענע, דו האסט איהם גערעטעט פון פיל סכנות, אזוי זאלסטו צו הערין מיין געבעט מיט דיין גרויס רחמנות; אונ זאלסט מיר ארויס נעמען פון דעם צער וואס איך האב יעצט, אונ זאלסט טאן מיט מיר אונ מיט דיין גאנצע פאלק ישראל נסים ונפלאות צו ליב דעם זכות פון דעם היליגען תנא ר' מאיר בעל הנס, (דא קען מען אויס ריידען וואס מ'דארף, חייגו ווען אקינד איז ר"ל קראנק זאל מען זאגען) אונ זאלסט שיקען א רפואה שלמה צו מיין קינד, בתוך שאר חולי ישראל (אונ דאס גלייכען וואס מ'דארף בעטען) אונ בזכות די צדקה זאלסטו ברייגגען א הילף אויף דעם כלל ישראל ווי דיין מדה איז: (זורע צדקות מצמיח ישועות) דו פר וייעסט די צדקות וואס אידען טוען אונ מאכסט שפראצען הילף וואס דוא וועסט ברייגגען אויף אונז אונ אויף כלל ישראל במהרה, אמן.

הים לישער

חייל זי האט די צייט, האט ער אב גיווארט, אונ וויטער איר גיפאדערט, האט זי ווידער גיענטפערט דעם זעלבען תירוץ, האט ער אנגעשטעלט נאך מענשען זאלין איר פאדערן האט זי אלעמען אזוי גיענטפערט, האט ער פארשטאנגען אז זי האלט זיך ערליך, איז ער גיגאנגען צום סמאטריטעל אונ האט אים געזאגט גיב מיר איר ארויס, ענטפערט ער איך האב מורא פאר די גיריכט, זאגט ער אים, נא דיר א סומא געלט העלפט וועסטו געמען פאר זיך אונ העלפט וועסטו האבען צו געבען שוחד, אונ אז די געלט וועט זיך ענדיגען מיט וואס וועל איך געבען שוחד? (פרעגט דער סמאטריטיל) — ענטפערט ר' מאיר וועסטו זאגין (אלהא דמאיר ענני) דער נאש פון ר' מאיר ענטפער מיר, וועסטו גירעטעט ווערין, פרעגט דער שומר ווער זאגט דאס, אז מיט די תפלה וועל איך ניצול ווערין? זאגט ר' מאיר איך וועל דיר ווייזין. דארטין איז גיוועזען בייזע הינט, וואס פלעגין קענגען צו רייסין אמענשין, האט ר' מאיר גינומען אשטיינדיל אונ אוועקגיטאן אויף די, ריגען זיי אנגיפאלען אים צו רייסין, האט ער גיזאגט (אלהא דמאיר ענני) האבען זיי אב גישטראפין, אז דער שומר האט גיזעהן אז עס איז ריכטיג האט ער איר ארויס גיגעבען איהם, לסוף האט מען גימסרת דעם סמאטריטל, אז ער האט פארקויפט די מיידל, האט מען אים פר'משפט הייגגען, ווי מ'האט איהם ארויף גיצויגין אויפ'ן תליה האט ער גיזאגט (אלהא דמאיר ענני) האט זי זיך איבער גירייסין, פרעגט מען וואס איז דאס פאר אנעשיכטע? האט ער דער צוילט די גאנצע מעשה, האט מען ארוים גישטעלט ר' מאירים בילדר אויף אלע גאסען, ווער עס וועט אים טרעפין זאל אים ברייגגען אין געריכט, איין מאל האט מען אים דערזעהען האט מען אים גיוואלט אנגעמען, איז גיקומין אליהו הנביא אונ זיך פארשטעלט פאר איין אויסגילאסענע פרויא אונ האט איהם ארומ-גינומען אין מיט'ן גאס ור' מאיר האט גיזעהן אז דאס איז אליהו הנביא, נור זיי האט זיך אב גידוכט אז דאס איז א פרוי) האט מען איהם אוועק גילאזין, זיי האבען גערעכענט אז זיי האבען א טעות וויל דער צדיק ר' מאיר האט קיין באקאנשאפט ניט מיט אויסגעלאסענע פרויען. איז ער אנטלאפין פון רום קיין בבל.

הימלישער פאטער, אין דיא צעהען געבאט וואס דוא האסט אונז געגעבן מיט גרויס פאראר על הר סיני, איז איינע פון זיי (כבד את אביך ואת אמך) גיב עהרע דיין פאטער אונ מוטער. אונ לבת וואס דער שכר פון דעם אויף די צווייגע וועלט איז זייער גרויס, האסטו נאך צו גיזאגט דער פאר אגוטין לוין אויף דער וועלט "אריכות ימים" א), כלומר, דער וואס האלט ערליך עלטערין איז מאריך ימים, אונ דו האסט די מצוה גישטעלט זייער הויך, דו האסט איר פארגליכין בביכול צו דיין כבוד, אז מען גיט כבוד עלטערין, איז גלייך וויא מען גיט דיר כבוד, אונ ווען מ'האט פאר זיי רעשפעקט (עהרען-פורכט) איז גלייך וויא מ'האט פאר דיר רעשפעקט. אונזערע חכמים דריקען דאס אויס מיט דעם לשון, אין דער צייט אז אמענש גיט כבוד זיינע עלטערין, זאגט הקב"ה, איך פאר רעכין זיי, גלייך ווי איך וואלט וואהנען צווישען זיי אונ זיי וואלטין מיר געבין כבוד. אונ ווען חלילה אמענש פארשאפט פארדרוס זיינע עלטערין, זאגט השי"ת, גוט האב איך געטאן, וואס איך וואהן ניט צווישען זיי, ווען איך וואלט וואהנען צווישען זיי, וואלטין זיי מיר אויך מצער גיוועזן. אויך זאגין אונזערע חכמים, אז די מצוה פון "כבוד אב ואם" איז נוהג אפילו נאך זייער טויט. ווען זיי זיינען שוין אויף די אמתה וועלט. דארף מען זייא אויך ערליך האלטין, מיט דעם וואס דיא קינדער גייען אין גוטין וועג, זיי טוען מצות אונ מעשים טובים, גיבען זיי מיט דעם כבוד, זייערע עלטערין, לויט זאגין, גיבענשט זאלין זיין די עלטערין, אליבטיגען גן עדן זאלין זיי האבין, וואס זיי האבן אויס גיהאדעוועט אזעלכע גוטע אונ פרומע קינדער, אונ אויף יענע וועלט האבין די עלטערין אויך פיל נחת, ווייל דורך די מצות ומעשים טובים וואס די קינדער טוען, ווערין די עלטערין אלס דער

הייבען

שערי ציון

א) דער שכר "אריכות ימים" איז מדה כנגד מדה, ווייל דער וואס איז מכבד זיינע עלטערן, פארשאפט ער זיי אויך אריכות ימים, עלטערין ווינשען זיך ניט קיין העכערין נחת רוח ווי דס, אז זייערע קינדער זאלין גיין בדרך הישר אונ זאלין זיין גיהאדעוואם זיין, דרום איז זיין שכר אויך אריכות ימים, אבער ווען מ'איז דער ווידער עלטערין, פארקירצט מען זיי די יאהרין חלילה, איז דער עונש אויך מדה כנגד מדה, השי"ת זאל אונז היטען פון דעם.

את

האָבען מיט אַמדרגה העכער אין גן עדן א).

ליבער גאָט, אַז איך שטעל מיר פאָר וויפיל כחות און געזונד עלטערין ליינען אַוועק פאַר קינדער, וועה איך אַז איך האָב ניט יוצא געוועזען געגין מיינע עלטערן, און נאָך מער דאָס איז דאָך אַזאַ מצוה וואָס דער שכל איז עס מחייב, ווען אפילו דו וואָלסט דאָס ניט פאַר זאָגט. דו האָסט דאָס נור פאַרזאָגט, אום צו געבין אַשכר טוב דער פאַר, ווייל מען איז אַזוי מקיים אַמצוה אויך, אָבער באמת לערינט דאָס דער ריינער שכל, ווי עשו וואָס אין אַלע זאַכען איז ער געוועזען פאַרבראָכין, אָבער כבוד אָב האָט ער געהיט אויפען העכסטין אָרט, בעת ער האָט געדאַרפט באַדינען יצחק'ן האָט ער אָנגעטאָן שיינע הערליכע קליידער, און די קליידער האָט ער ניט אָנגעטרויט אפילו זיינע פרויען, נור זיין מוטער רבקה'ן אַליין. און נאָך פיל היסטאָריעס וואָס אונזערע חכמים דער ציילען פון אומות העולם ווי זיי האָבין מכבד געוועזען זייערע עלטערן 1), און אויך וואָס לבד

איך

מעשה אלפס

1) דער נביא יחזקאל זאָגט אין זיין קלוגע מוסר (ובמשפט הגוים לא עשיתם) איר טוט אַלס נאָך די אומות העולם, נעגין די תורה וואָס זי האָט געשריבין (ובחקותיהם לא תלכו), וואָלט איר לפחות נאָך טאָן זיי אין אַלם. אַם ענדרע טוט איר נור זייערע נאַרישע זאַכין, אָבער די נוטע ניט, ווערט וויא אומות העולם האַלטען דיא ירושה פון זייער פאָטער עשו צוא שעצין עלטערין. וויא די גמרא דערציילט, אַמאָל האָבין דיא חכמים געדאַרפט קויפין טייערע פינקעל שטיינער צום אפוד (פון כהן גדול) זיינען זיי געקומען צו איינעם אדימענט-הענדלער פון אומות העולם זיין נאָמען וואַר „דמה" (אין שטאָט אַשקלון) אים איז געשטאַנען צו פאַרדינגען אַן דעם העכער אתאַלבין מיליאָן רענדלך, האָט זיין פאָטער „נתינה" געשלאָפען אויף דעם קאַסטין פון דיא דימענטין, האָט ער אים ניט געוואָלט וועקין און האָט פאַרלאָרען דעם פדיון. נאָך אַמעשה האָט פּאַסירט מיט דעם זעלבין, ער איז געזעסין אין פאַרלאַמענט פון רום, איז געקומען זיין מוטער (זיא וואַר געווירט) און האָט אים אַראָב געריסין זיין קלייד און אַן געשפייען אים אין פנים און ער האָט איר ניט פאַר שעמט, דער חייל איז פון איר אַראָפ געפאַלין איר

מיך

שערי ציון

א) און ווען מ'רעכינט גוט אוים, דאַרף מען זיי מכבד זיין נאָכין טוט מער ווי פאַר זייער לעבין. ווייל ווען זיי האָבין געלעבט האָבין זיי אַמאָל געקאָנט זייער כבוד מוחל זיין. אָבער אַז זיי זיינען געשטאָרבין, קענען זיי דאָך ניט מוחל זיין זייער כבוד. וואָרום אַז די עלטערין זיינען אויף די אמתה וועלט און די קינדער זינדיגען, פאַרשעמען זיי זייער פאָטער און מוטער, הקב"ה זאָגט צו זיי, זעט אייערע קינדער וואָס איר האָט געבראַכט אויף דער וועלט, ווי זיי זינדיגען צו מיר און פאַרשעמען מיין נאָמען מיט מיין תורה און מצות.

איך פערשטיי דאס מיטין שכל, בין איך נאך פארזאגט אויף דעם אין עשרת הדברות, אונ איך האב דאס ניט געהיט ווי מ'דארף, דרום קום איך אוים ווייגען מיין הארץ פאר דיר פאטער פון הימל, אונ בעט דיר, דו זאלסט מיר העלפין צו גיין אין גוטין וועג, איך זאל דער מיט פארשאפין כבוד מיינע עלטערין, אונ אפשיטא היינט אין דעם טאג פון זייער יאהר צייט, דאס איז ביי זיי אהייליגער טאג, אין דעם טאג זיינען זיי ארוים פון די פינסטערע נארישע וועלט צו די ליכטיגע אמת'ה וועלט, דאס איז איין ארט אימעניגום וואס אין דעם טאג איז דער מענש ארוים פון פינסטערין איינגען טונעל (מוטער לייב) אין די ליכטיגע וועלט, בעט איך דיר דו זאלסט מיר העלפין בעשיינען זייער שמחה, ליכטיג מאכין זייערע זאלען אין גן עדן מיט מיין דאוונען מיט אזארימע הארץ, אונ איך שטעל אליכט (אדער איך גיב גאז אין בית המדרש) מ'זאל פאר די ליכט דאוונען אונ לערנען צו בעלייכטין זייער נשמה אין גן עדן, אונ איך גיב צדקה עם זאל ווערין פון דעם אהייליגע שטאט-קלייד פאר זייער נשמה, ווי דער נביא זאגט (מעיל צדקה יעטני) אז דורך צדקה וואס מ'גיט פאר זייערע נשמות ווערין זיי באקליידעט מיט אשטאט-קלייד אין גן עדן, אונ העלף מיר דם אגאנצין טאג זאלן מיינע גידאנקען זיין ריין אונ הייליג צו טראכטין נור וועגין מיינע ליבע עלטערין ווי צו פארשאפין זיי כבוד אונ פערגניגען אין גן עדן, אונ זייער זכות מיט דעם זכות פון אלע ריינע נשמות פון גן עדן זאל מיר ביישטיין עם זאל פארגרינגערט ווערין מיין פרנסה, איך זאל זיך קענען וואס מער אבגעבין צו מצות ומעשים טובים, איך זאל זיי קענען פארשאפין שטענדיג כבוד, אונ

איך

מעשה אלפס

טוך, האט ער זיך איין גיבונין אונ אויף גיהויבין אונ איר אן גיטאן. אבער אונזערע חכמים הנם זיא האבין אוים גיטייט אלע מנהגים פון די אומות העולם, נור אגוטע זאך האבין זיי זיך גילערינט אפילו פון זיי אויך, וויא די גמרא דר ציילט אז דר תנא ר' טרפון (ער איז גיוועזן אגרויסער אדיל), האט ער גיהאט איין אלטע מוטער, איז ווען די מוטער האט גידארפט ארויף גיין אויפ'ן בעט שלאפין, האט ער זיך איין גיבוגין צו דר ערד ואנגשטאט אזוים בייגקעלע די מוטער זאל ארויף גיין אויף אים, אונ פון אים אויפ'ן בעט. רב יוסף ווען ער האט גיהערט דיא טריט פון זיין מוטער אז זיא גייט, האט ער גיזאגט מ'דארף זיך שטעלין פאר איר, וויל דיא שכינה קומט מיט איר, כלומר, ווען מ'איז מכבד דיא מוטער, איז גלייך וויא מ'איז מכבד השי"ת. דרום דארף זיך יעדער מענש גיוואהנען מכבד זיין זיינע עלטערין, וועט ער מאריך ימים זיין, לבד זיין גרויסער שכר בעולם שכולו ארוך.

איך זאל זוכה זיין צו זעהען זיי פנים אל פנים אויף די גרויסע שמחה פון תחית המתים, וואס מיר האפען עס זאל זיין במהרה בימינו, אמן.

דער ענין פון „חברים כל ישראל.

ווייל תפלה בצבור איז א גרויסע זאך און דאס זעלבע יעדער תחנה, יעדער גיבעט איז בעסער אז מ'זאגט עס צו זאמען ברבים, און אזוי ווי דער ריינער שכל ווייזט אז ווען הייסט בצבור, אז איך האב ליב יענעם אידען און יענער האט מיר ליב, און מיר ביידע האבען ליב דעם דריטען און אזוי אלעמען הייסט דאס תפלה בצבור, אבער ווען איך האב חלילה יענעם פיינט און יענער האט מיר פיינט, הייסט דאס גאר ניט קיין צבור, נור יעדער איז פאר זיך, דעריבער שרייבט דר ר"י הקדוש ז"ל אז פארען דאווענען זאל יעדער איד מקבל זיין אויף זיך די מצוה פון (ואהבת לרעך כמוך) און זאל אריין נעמען אין גידאנקען ליב צו האבען יעדר אידען, חס האבען אויף זיין כבוד און אויף זיין געלט, דאן וועט יעדערינס תפלה נכלל ווערין צו זאמען מיט די תפלה ותחנה פון כלל ישראל און אתפלת רבים ווערט אלע מאל אנגינומען, דרום ווילען מיר דא שרייבין אפרק וועגין פריינדליכקייט פון איין מענשין צום צווייטין. —

דער הייליגער תנא ר' עקיבא זאגט (אין אבות) חביב אדם שנברא בצלם, אז יעדער מענש איז טייער ביי הקב"ה, ווייל ער האט אים בעשאפען אין זיין פארעם און ווי גרויס איז די ליבשאפט פון השי"ת צום מענשין, אז ער האט אים דאס צו וויסען גיגעבין ווי דער בורא האט גיזאגט צו נח (כי בצלם אלהים עשה את האדם) דאס איז גירעט וועגין אלע מענשין אפילו ניט קיין איד, און אידען שטייען נאך העכער ביי דעם בורא, ווייל זיי רופין זיך קינדער ביי גאט, ווי משה רבנו זאגט אונז אין נאמעס נאמען (בנים אתם לה' אלהיכם), זעהען מיר פון דעם אז מ'דארף ליב האבען יעדער מענשין, און דער גראדער שכל איז דאס אויך מחייב, ווייל יעדער העלפט דאך צו די ארבעט וואס די וועלט פאדערט, דר אקערט, דר זייט, דער שניידט די תבואה, דאס מערקטע וועלטליכע בעארבעטונג זענען דורך די פעלקער, טויזענדער שיפען גייען אויף די ימים, ווער זענען די מאטראזען? נאר פון די פעלקער, די וועלט איז נאר בעשאפען געווארען אין מענש זאל ארבעטין פאר דעם אנדערין, און זאל אים העלפען צו יעבער צייט וואס ער דארף זיין הילף, מיר זעהען פון דער צייט וואס דער מענש ווערט געבארען ביז ער שטארבט, מוז ער האבען די הילף פון

מענשען

מענשען באלד ווי ער ווערט געבוירען גייט ער ארוים נאקעט, ער קאן ניט רירען מיט די הענד עפעס צו נעמען, ער קאן ניט שטעלין די פים, ער קאן זיך ניט רירען פון ארט, ער זעהט און הערט און וויים ניט וואס, ער איז בעשמוצט, און מוז באלד האבען איינעם וואס זאל אפשניידען זיין נאפיל און זאל אים אפוואשען און איינוויקלען ער זאל ניט פאר־קיהלט ווערין, און מען דארף אים געבען זייגען און לערנען גיין, און לערנען עסען, לערנען ריידען, אז ער ווערט עלטער דארף מען אים לערנען תורה, חכמה, דרך ארץ, אמלאכה, אהאנדעל*), צו זיין ערשטע שטיקעל ברויט וואס ער נעמט אריין אין מויל, ווי פיל מענשען האבען אויף דעם ברויט געארבעט, געהאקט איזען, געמאכט א אקער, וויפעל כלים האט מען פריער געדארפט האבען מען זאל מיט זיי קענען מאכען פון אשטיק איזען א אקער, וויפיל כלים דארף מען אין די פאבריק צו מאכין אנאדיל, און ווי אזוי האט מען די כלים געמאכט, צו די כלים האט מען דאך אויך געדארפט כלים, ווער און ווי אזוי האט מען יענע כלים געמאכט, פיל כוחות פאפיר וועט מען דארפען דאס אלץ צו בעשרייבען, אז ער ווערט קראנק ווער וועט אים באדינען ווער וועט אים היילען, אז ער ווערט אלט ווער וועט אים פירען, ווער וועט אים געבען עסין? און צום סוף אז ער שטארבט דארף ער ווידער אן קומען צו מענשין, מ'זאל אים מטהר זיין, אנטאהן תכריכים, באגראבען, הכלל אלע מענשין צוזאמען זענען ווי איין מענש, אזוי ווי דער מענש איז צוזאמען געשטעלט געווארען פון צוויי הונדערט אכט און פערציג גלידער און דריי הונדערט פינף און זעכציג אדערין, איין גליד מוז אנקומען צום אנדערין, ווי שלעכט ווערט דעם מענשין אז ער האט שמערצין אפילו פון קלענסטין פינגער, אדער עס בלייבט שטיין איין אדער, און דער מענש ווערט פאראליזירט, דריבער האט דער מענש ליב זיינע אלע גלידער און זיינע אלע אדערין און היט זיי אפילו פון קלענסטען שאדען, און ער שפייזט זיי און היילט זיי, אז זיי ווערן קראנק, אזוי דארף דער מענש ליב האבען אלע

מענשין

*) שטעל דיך פאר מען זאל אוועק זעצין אמענשין אויף איין אינזעל וואס איז בעוואקסין מיט די טייערסטע פרוכט-בוימער, מיט די טייערסטע וואסער, און ער זאל דארפין האבין די בעסטע שפייז נור, קיין מענטשין זאל ער ניט אן זעהן אין די אויגין, וויא טרויעריג און פינסטער זיין וועלט וואלט אים זיין, ער וואלט בעסער עסין ברויט מיט וואסער, נור זיין אין אגיזעלשאפט פון מענשין. היינט אז דיא מענשליכע גיזעלשאפט פאר זיכט דיר דיין לעבין, לבד וואס זיא פארפארטיגט דיר אלע דיינע הצטרכות, סיי עסין, סיי קליידונג, סיי וואהנונג, וואס דו אליינער אליין ביסט דאס ניט אימשטאנדע דיך צו פערשאפין. וויא וויכטיג דו דארפסט שעצין יעדער מענשין, און אזו האט אונזער פאטער אברהם גילערינט זיינע קינדער צו טאן צדקה ומשפט מיט אלע מענשין.

מענשין און זיי היטען פון קלענקסטין שאדען, און שפייזען און היילען זיי פון קראנקהייט, און באהילפיג זיין אין זייער נויט, די תורה האט דאס אלץ געזאגט מיט דריי ווערטער "ואהבת לרעך כמוך" דו זאלסט ליב האבען דיין פריינד, יעדער מענש איז דיין פריינד, יעדער מענש האט אטייל מיט זיין ארבעט פון דיינעט וועגן, ער איז אגליד פון דיינע גלידער ער איז "כמוך" ווי דו, אזוי ווי דו ביזט איין מענש צוזאמען געשטעלט פון פיל גלידער און אדערין, אזוי זענען אלע מענשין איין מענש און יעדער מענש איז אגליד א אדער, דריבער דארף יעדער מענש דערקענען די טובה וואס ער האט פון יעדער מענש אין כלל. און אז איינער האט אבעזונדער טובה פון א מענש, דארף ער אים געוויס אייביג דאנקען, איינע פון די זאכען וואס הקב"ה האט פיינט איז ווען א מענש דאנקט ניט פאר א טובה וואס מען טוט אים. ער הייסט מיטין שענדליכען נאמען "כפוי טובה" (איין אונדאנקבארער מענש).

דעם פשט פון (ואהבת לרעך כמוך אני ה') קענען מיר פארשטיין דורך א מעשה וואס האט פאסירט, צוויי מענשין (משה און שמואל) האבען צווישען זיך געמאכט א פארבינדונג אויף א אייביגע פריינדשאפט כל זמן זיי וועלען לעבען, זיי האבען צווישען זיך געמאכט זיי זאלען ניט האבען קיינע בעהאלטענע זאכען, וואס איינער וועט וויסען מוז ער זאגען דעם אנדערין סיי פריידען סיי ליידין זאלען זיי זיך ביידע מיט טיילען, די צוויי מענשען האבען א צייט לאנג זייער גוט געלעבט, אמאהל האט געטראפען משה איז געפארען אין ענגלאנד וועגען זיינע געשעפטען, ער איז געשטאנען אין א נאכט הויז, אין דעם נאכט הויז האט מען געהרגעט א פרינצעסין, דער מערדער איז אנטלאפען און מען האט געמאכט א בלבול אויף משה אז ער האט איר געהרגעט, מען האט אים געזעצט אין טורמע און נאכהער גמשפט מ'זאל אים הענגען, אין די צייט איז געוועזען א גרויסער טרויער ביי משה אין שטוב. עס האט קיינער ניט געוואוסט וואו משה איז און וואס מיט אים איז געווארען, שמואל האט ניט גערוהט טאג און נאכט צו פרעגען ביי פרעמדע מענשין טאמער ווייסען זיי עפעס צו זאגען פון משה, ביז ער האט זיך דערוואוסט פון דעם נאנצען בלבול. שמואל האט ניט געזאגט פאר משה'ס ווייב און ניט פאר זיין ווייב, נאר ער האט געזאגט פאר זיין ווייב ער מוז גייטיג פארען אין וועג, ער האט מיט זיך גענומען א גרויסען קאפיטאל געלד טאמער וועט ער אים קענען אויסלייזען, און ער איז געקומען אין די שטאט וואו משה איז געוועזען, ער האט אנגעהויבען נאך פרעגען וועגן זיין משפט האט מען אים געזאגט, ער וועט אפילו געבען מיליאנען וועט ער משה'ן ניט אויסלייזען פון טויט, אין איינינע טעג ארום וועט מען אים

העגען

הענגען, שמואל האט צעריסן זיינע קליידער און יאמערליך געוויינט ווי אזוי וועט ער קענען ווערן מ'זאל זין פריער משה'ן הענגען, ער איז אלע טאג געגאנגען צו די טורמע, ער זאל אים קענען ווערן, מ'האט אים אבער ניט צו געלאזען, איין מאל האט ער געטראפען אנוטען היטער וועלכער האט גענומען ביי שמואל פיל געלט און האט אים ביי נאכט אריין געפירט צו משה. ווי די ביידע פריינד האבען זיך דערזעהן איז געווארען צווישען זיי אשטארקער געוויין, נאכדעם זאגט משה צו שמואל איך וועל ביי דיר בעטען אטובה, גיי אריין אין סאנד און זאג דו וועסט בלייבען אין טורמע פון מיינטוועגן מ'זאל מיך לאזען אהיים, איך זאל מיך געזעגענען מיט מיין ווייב און קינדער איידער איך וועל שטארבען און וועל באלד צוריק קומען, שמואל האט געענטפערט איך וועל דאס דיר געווים טאן שמואל איז באלד געלאפען אין סאנד, און האט געבעטען מ'זאל לאזען משה'ן פארען אהיים זיך געזעגענען מיט זיין ווייב און קינדר, און איך וועל זיין אין טורמע פאר אמשכון ביז משה וועט צוריק קומען, דער עלצטער שופט האט געזאגט צו שמואל, זאלסט וויסען אויב משה וועט ניט צוריק קומען צו דעם טאג וואס מ'דארף אים הרגנען וועט מען דיך הרגנען, שמואל האט געזאגט ער בעשטייט אויף דעם, מ'האט משה'ן ארויס געלאזען פון טורמע און ער איז געפארען אהיים, ווי משה איז געקומען אהיים איז געווארען אגרויסע שמחה ביי ווייב און קינדער און גוטע פריינד, זיי האבען קיינער ניט פארשטאנען פאר וואס איז ער אזוי טרויעריג, ער האט זיך גאר ניט געקערט צו זייער שמחה, ער האט געשיקט רופען דעם נאטאריוס און האט געמאכט אצוואה, ווי זיין ווייב און קינדער האבען דאס געזעהן האבען זיי געחלשת, און ער האט זיי דערציילט ווי אזוי ער איז פריי געקומען אהיים, שמואל זיצט דארטען פאר אמשכון און אויב ער וועט ניט קומען צום בעשטימטען טאג וועט מען שמואל'ן הענגען, דאס ווייב און קינדער האבען געזאגט זיי וועלען אים ניט לאזען צוריק פארען, און ווייל עס איז געווען ווינטער אין גרויסע פרעסט האבען זיי בעהאלטען זיינע ווינטער קליידער, און ער האט זיי צוגעזאגט ער וועט ניט צוריק פארען, נאר ביי נאכט איז ער אין דערשטיל ארויס פון שטוב און איז געלאפען מיט פאטשטאווע פערד וויא אפייל פון בויגען, ווייל ער האט געוואוסט די צייט איז גאר נאך איין טאג, און אויב ער וועט קומען מיט איין מינוט שפעטער וועט מען שמואל'ן הייגען, דעם זעלביגען טאג אין דער פריה איז משה געקומען אין שטאט ער האט געזעהן פיל מענשען לויפען און מען פירט שמואל'ן צום הענגען, האט ער אנגעהויבן שטארק שרייען הענגט אים ניט איך בין דא, ביז מען האט דין שטימע דער

הערט, אונ מען האט געזאגט צום עלטשטען שופט דער זינדיגער משה איז געקומען, משה איז צו געגאנגען צום שופט אונ האט געזאגט צו אים, לאז אפ דעם מענש, אונ נעם מיך צום הענגען. איך בין דאך דער רוצח פון די פרינצעסין, דער עלטשטער האט געהייסען מ'זאל אראפנעמען שמואל'ן, האט שמואל געזאגט ער וויל ניט אראפגיין, ער וויל בעסער געהאנגען ווערען אונ משה זאל בלייבען לעבין, משה האט געזאגט צו שמואל איך האב דאך דיך נאר געלאזען פאר א משכון ביז איך וועל צוריק קומען, אונ איך בין דאך צוריק געקומען לאז מען מיך הענגען, משה האט ניט געלאזען מ'זאל הענגען שמואל'ן נאר אים זאל מען הענגען, שמואל האט ניט געלאזען הענגען משה'ן נאר אים זאל מען הענגען, דער שופט האט ניט געוואוסט וואס ער זאל טאהן, ער האט אזוי אזאך נאך ניט געזעהן, האט ער געהייסען מ'זאל פארלייפיג ביידען ניט הייגען, מ'זאל זיי פירען צוריק אין טורמע ביז מ'וועט פרעגען ביי דעם מלך וואס מ'זאל טאהן, מ'האט זיי אוועק געפירט אין טורמע, אונ מ'האט די זאך דער ציילט דעם מלך, דער מלך האט געהייסען מ'זאל די צוויי מענשען ברייגגען פאר אים, דר מלך האט זיי געפרעגט, פר וואס וויל יעדער פון אייך מ'זאל בעסער אים הרגנען אונ ניט זיין חבר, האבען זיי אים דערציילט פון זייער פארבינדונג, אז זיי האבען געשוואורען אויף זייער ליבשאפט, ווי אזוי קען איינער זעהן מ'זאל זיין חבר הרגנען אונ ער זאל בלייבען לעבען, זיי ביידע מוזען זיין גלייך, לעבען אדער שטארבען אין איין מינוט, האט דער מלך געזאגט ביידע זאלען לעבען קען ניט זיין, ווארום איינער האט דאך געהרגעט די פרינצעסין, ביידע הרגנען קען מען ניט, שמואל האט דאך געוויס די פרינצעסין ניט געהרגעט, ער איז דאך דא ניט געוועזען, ווי אזוי קען מען הארגענען א אומשולדיגען מענש; האט משה געזאגט צום מלך, דער מלך מעג מיר גלויבען, אזוי ווי שמואל האט די פרינצעסין ניט געהרגעט אזוי האב איך זיא אויך ניט געהרגעט. האט דער מלך געזאגט איך גלויב דיר אז דוא האסט די פרינצעסין ניט געהרגעט אונ דו ביזט פון משפט פריי, נאר איין זאך וועל איך אייך פרעגען, טאמער חילט איר געמען נאך אדריטען צו אייער ליבשאפט? האבען זיי געזאגט אז דער דריטער וועט זיין מיט אזוי א אמת ווי מיר ביידע זענען, וועלען מיר פאר אים אויך געבען אונזער לעבען, האט דער מלך געזאגט איך וועל זיין דער דריטער צוא אייך, איר וועט זיין שטענדיג אין מיין פאלאץ, איך וועל אייך היטען אונ איר וועט מיך היטען, עס איז אזוי געשעהן, דער מלך האט זיי געמאכט פאר דיא גרעסטע שרים אונ זיי זענען געווען די עצה געבער אונ די היטער פון מלך. דאס האט הקב"ה געזאגט צו די יודען (ואהבת לרעך כמוך) אויב יעדער יוד

חעט ליב האבען זיין חבר ווי ער האט ליב זיך אליין, אויב עס וועט זיין צער ביי זיין חבר וועט ער האבען אזוי פיל צער גליך ווי דער אומגליק וואלט אים געטראפען חלילה, אונ אזוי ווי ער וואלט וועלען זיך רעטטען פון דעם אומגליק, אזוי זאל ער וועלען זיין חבר רעטטען פון זיין אומגליק, אונ אויב זיין חבר וועט האבען א שמחה וועט ער זיך פרייען גלייך ווי דאס וואלט געוועזען זיין שמחה, אונ איינער וועט וועלען געבען זיין לעבען פאר דעם חברים לעבען, זאגט הקב"ה „אני ה'" צו אזוי אליבשאפט וויל איך זיין אדריטער, איך וועל היטען אייער לעבען, אונ עמו אנכי בצרה, ווען חוו יודען איז שלעכט האט הקב"ה צער פון זייערע צרות, ווי עס שטייט אין פסוק (ותקצר נפשו בעמל ישראל) אונ ער העלפט זיי, אונ יודען דארפען זיך מוסר נפש זיין פאר די ליבשאפט פון הקב"ה, ווי עס שטייט אין פסוק ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

תחנה פון פרייטיג פריה (פארין ארוים גיין אין געשעפט).

מען דארף אקוש טאן די מזוזה אונ נאכהער זאגין די תחנה.

רבונו של עולם, דו האסט גישריבען אין דיין הייליגע תורה (זכור את יום השבת לקדשו) מ'זאל גידיינקען דעם טאג פון שבת צו הייליגען אים. זאגין אונזערע חכמים אז איבער הויפט דארף מען זיך שטארקען צו גידיינקען, בעת עס איז דא איין אורזאך וואס מאכט אים פארגעסין, איז אזוי ווי פרייטיג פאר נאכט שיקט דער מעקלער (דער יצה"ר) פיל קונדין אונ עס הייבט זיך אן צו לייזין גישמאק, אונ פון טומיל קען מען פארגעסין אן שבת, בעט איך דיר דו זאלסט מיר העלפין ביי צו שטיין דעם נסיון, אוועק ווארפען אין מיטען לייזונג, אונ צו מאכען דעם גישעפט אונ גיין אהיים ליכט בענטשן, ווי איך ווייס, אז דאס איז די רעכטע אידישקייט, ביי צו שטיין ביין נסיון פון געלט, אונ אויף דעם האסטו אונז גיגעבין די הייליגע מצוה פון מזוזה, וואס דארטען שטייט געשריבען די הייליגע ווערטער (ואהבת את ה' אלהיך) דו זאלסט ליב האבען דיין בעשעפער (בכל לבבך) מיט דיין גאנצען הארצין (ובכל נפשך) מיט דיין גאנצע זעלע (ובכל מאדך) מיט דיין גאנצען פערמעגן, אונ אונזערע חכמים האבין גיהייסין אנשרייבען פון דרויסען דעם שם „שד"י" צו לערנען אייך, אזוי ווי בעת דו האסט בעשאפען דיין וועלט, האט זיי זיך גינומען שפרייטען אן אברעג, ווי עס פאסט פר אזא מייסטער ווי דו, וואס דו

בִּיסְט בְּלִי גְבוּל וְתַכְלִית, הָאסְטוּ גִוָאגְט, דיז האַלְטוּ גֶענוּג מיט דעם הָאסְטוּ גִיגֶעבִּין אַלֶעהְרֶע דעם מֶענְשִׁין, וָואס עֶר אִיז אוֹיךְ אַקְלֵיין וֶועלְטֶעלֶע, בְּעֵת זַיינֶע כֹּחוֹת נֶעמֶען זִיךְ שְׁפְּרֵייטֶען לְמָשָׁל דִי לִיבְשַׁאפְט צוּ לֵייזִין אַרוּגְבַּל וִויל זִיךְ נֶעמֶען שְׁפְּרֵייטֶען, וּבִפְרַט בְּעֵת עֶס קוּמֶען קוּנְדֶען אוּנ. מְ'קֶען לֵייזִין גִישְׁמַאק, דָא דַארְף דֶער קְלוּגֶער מֶענְשׁ זָאגֶען צוּ לֵייזוּנְג גֵייע, דיז האַלְטוּ דֶר הֵילִיגֶער שַׁבָּת קוּמְט אָן, אוּנ פוּן זַיין כָּבוֹד וֶועגִין דַארְף מֶען אַלֶעס בֶּעזַייטִיגֶען אוּנ גֵיין וָואס גִיכֶער צוּ הוֹיז זִיךְ אַרוּם וַואשֶׁען אוּנ לִיכְט בֶּענְצִין. בֶּעט אִיךְ דִיר לִיבֶער פָאטֶער, הֶעלְף מִיר צוּ טָאן אַזוֹי, אַז דִי לִיבֶּע צוּם לֵייזוּנְג זָאל מִיר נִיט פַארְשִׁכּוֹרִין, אַז אִיךְ זָאל חָלִילָה מְחַלֵּל שַׁבָּת זַיין א) נוּר אִיךְ זָאל זִיךְ מְזָרֵז זַיין צוּ זַיין שְׁטַארְק וִוי אַלֵייב אוּנ גִישְׁווִינְד וִוי אַהִירְשׁ צוּ טָאן דַיין רְצוֹן טְרֵייעֶר בֶּעשֶׁעפֶער אוּנ בִּזְכוּת דֶעם כָּבוֹד פוּן שַׁבָּת זָאלְסְטוּ שִׁיקֶען אַבְּרָכָה וְהַצְלָחָה אִין מַיינֶע גִישֶׁעפְטִין, אִיךְ זָאל דִיר קֶענֶען דִינֶען מִיט אַפְרֵיילִיכֶע הַארְץ, אָמֵן.

תְּחִנָּה וֶוען מֶען פָארְט. אוֹיפְ'ן יַם.

גְרוֹיסֶער וֶועלְט בַּאשֶׁעפֶער, דוּ הָאסְט בַּאשַׁאפִין אִין זֶעקְס טֶעג דִי הִימֶעל אוּנ דִי עֶרְד, אוּנ אַלְס וָואס אִין זֵיי גֶעפִינְט זִיךְ,

אונ

מעשה אלפס

א) אִין מַעֲשֶׂה אַלְפַס (עֶנְדֶע זֶעקְסְטֶע טְהֵייל) הָאבִּין מִיר גִישְׁרִיבִּין דִי גִישִׁיכְטֶע וָואס הָאט פַאסִירְט בְּעֵת אִידִין זַיינֶען גִיוֶועזְן אִין דֶער מִדְבָּר, אַז דִי רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל (וִויא דָתָן וַאֲבִירָם) הָאבִּין גִיוָואלְט פַאר בְּלֶענְדֶען אִידִישֶׁע אוֹיגִין אוּנ הָאבֶּען שַׁבָּת אִין דֶער פְרִיה אוֹים גִישָׁאטִין אוֹיפִין פֶעלְד דִי מַן, וָואס זֵיי הָאבֶּען פְרַייטִיג אָנגִיקְלִיבְּן, בִּכְדֵי צוּ נַארִין אִידִין, אַז שַׁבָּת גֵייט אוֹיךְ מַן, אוּנ זַיינֶען אַרַיין אִין דֶער מַחֲנֶה אוּנ הָאבֶּען גִיזָאגְט אַז זֵיי הָאבֶּען גִיזֶעהְן וִוי הַיינְט גֵייט אוֹיךְ מַן מְ'זָאל גֵיין קְלֵייבִּין, שְׁטֵייט אִין דֶער תּוֹרָה אַז זֵיי זַיינֶען אַרוֹים גִיגַאנְגֶען שַׁבָּת קְלֵייבֶּען אוּנ הָאבֶּען נִיט גִיפוּנֶען.. וַוייל הַשֵּׁי"ת הָאט אַרוֹים גִישִׁיקְט פֵייגְלֶען וָואס הָאבֶּען אוֹיף גִיפִּיקְט דֶעם מַן, דָאס אִיז צוּ לֶערְנֶען אוּנְז, אַז דִי מַן וָואס מְ'רֶעכִינְט צוּ קְלַייבִּין שַׁבָּת כְּלוֹמַר דֶעם שַׁבָּת'דִיגֶען לֵייזוּנְג וָואס מְ'לֵייזְט פוּן נָאךְ דִי שְׁקִיעָה אָן, וֶועלֶען דָאס-סוֹף כָּל סוֹף פֵייגְלַאךְ צוּ פִּיקֶען, כְּלוֹמַר דָאקְטוֹרִים וֶועלֶען דָאס צוּ נֶעמֶען אוּנ פִּיקֶענְדִיג וֶועלֶען זֵיי אוֹים רֵייסֶען שְׁטִיקֶער פְלֵייש מִיט זֵייעֶר שְׁנַאבִּיל. אַלְזָא בְּעֵת דֶער יֵצֶר הָרַע פַאר-שִׁכּוֹר'ט דֶעם מֶענְשֶׁען מִיט'ן לֵייזוּנְג פוּן נָאךְ דִי שְׁקִיעָה, זָאל מֶען דִי הִיסְטָארְיֶע אַרַיין נֶעמֶען אִין זִינֶען, וֶועט מֶען זִיךְ אוֹים-גִיכְטֶערִין פוּן דִי שִׁכְרוּת, אוּנ מִיט זְרִיזוּת פַר מַאכִין דֶעם גִישֶׁעפְט. אוּן לִיהְטִין אַהֵיים לִיכְט בֶּענְשִׁין אִין דֶער צַייט, וֶועט הַשֵּׁי"ת גֶעבִּין הַצְלָחָה אִין אַייעֶרֶע גִישֶׁעפְטִין.

דאס

אונ אין דעם דריטען טאג האסטו גיזאגט, אז די װאסער װאס האט באדעקט דעם גאנצין ערד - קוגיל זאלין זיך אויף זאמלין אין איין ארט, אונ אזוי איז גיװארען, זיי האבין זיך אויף גיזאמילט אונ געװארען א גרויסער ים. אונ האסט אין אים בעשאפן, אלע זארטין ברואים, צלעם װאס איז דא אויף דער יבשה איז דא אין ים, אויסער די חולדה א) האסטו אין ים ניט באשאפן, צו לערנען א מוסר דעם מענשין װאס בעת ער איז רוהיג, ליגט ער אין הבלי הזמן, ער זאמילט אונ זאמילט װי דיא חולדה אונ װייס ניט פאר װעמען ער זאמילט (יצבור ולא ידע מי אוספם), װייל ער איז פאר טומילט פון דעם װעלט-לארים, דאדורך הערט ער ניט דיין שטימע (די געטליכקייט פון זיין נשמה), אונ ער מיינט אז דער גאנצער תכלית זיינער איז נור עסען אונ טרינקען, אבער װי ער קומט אויפין ים אונ שלאגט זיך ארויס דעם טומיל פון דער װעלט ב), דא הערט ער דיין שטימע, װי דוד המלך זאגט (קול ה' על המים) גאטעס שטימע װאו דער הערט דער מענש? אויפין װאסער. (ורוח אלהים מרחפת) װאו שװעבט גאטס גייסט? װאו שפירט אים דער מענש? (על המים) איבער הויפט פארינדיג אויף דעם גרויסין ים, װי עס שטייט גישריבען אין מזמור ה' מלך (מקולות מים רבים) פאר דעם רוישען פון די מעכטיגע װאסער (דאס איז דער טומיל פון דער װעלט) (אדירים משברי ים) זיינען מעכטיגער די װעלען פון דעם גרויסען ים, (אדיר במרום ה') דארטין (אויפ'ן ים) באמערקט דער מענש װי שטארק אונ מעכטיג די געטליכקייט איז, װי דוד המלך זאגט (יורדי הים באניות) די װאס ריידין אויפין ים אין שיפין (עושי מלאכה במים רבים) די מאטראזין אונ די סוחרים װאס ארבייטין פיל אין די גרויסע װאסערין (המה ראו מעשי ה') די זעהען גאטס װערק אונ זיינע װאונדער װאס אין די טיפענעס פון ים, (ויאמר ויעמד רוח סערה) דורך גאטס װארט

שטעלט

מעשה אלפס

א) דאס איז אזא מין באשעפעניש אן אויגין װאס זיא גראבט זיך אין דער ערד אונ זאמעלט אונ שלעפט צוזאמען װאס די געפינט דארטין אונ גראבט װייטער אונ זאמעלט װאס די גיפינט, אונ װייס ניט פאר װעמען די זאמעלט.

ב) אין סדור מעשה אלפס (אויפין פסוק כל הנשמה תהלל יה אונ אין מזמור שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד) האבען מיר גישריבען נאך א טייערין מוסר, אויף דעם װאס אין ים איז ניטא קיין תולדה.

שטעלט זיך אויף אשטורם ווינט אויפ'ן ים (ותרומם גליו) אונ עס ווערין הויך זייערע איינדרין (די וואלין פון ים) (יעלו שמים ירדו תהומות) דורך דעם שטורעם הייבין די וואלין אויף די שיף צום הימל אונ ווארפען איר נאכהער צום אב גרונד (נפשם ברעה תתמוגג) דאס זייער זייל צו גיסט זיך פון שרעק (יחוגו וינועו כשכור) זיי טומלען אונ שאקלען זיך אום ווי בעטרונקענע (וכל חכמתם תתבלע) אונ זייער גאנצע קענטשאפט (צו די שיף ארבייטונג) ווערט גאר ניכטעט. (ויצעקו אל ה' בצר להם) אלס זיי האבען אבער גישריען צו גאט אין זייער נויט (וממצוקותיהם יוציאם) האט ער זיי פון זייער איינגשאפט אונ נויט ארויס גיצויגין, (יקם סערה לדממה) ער האט אומגימאכט דעם שטורעם צו איינער שטילקייט (ויחשו גליהם) אונ עס זיינען שטיל גיווארען זייערע וואלן. (וישמחו כי ישתוקו) אונ זיי פרייען זיך דאס זיי זיינען גיבליבען רוהיג, (וינחם אל מחוז חפצם) אונ ער האט זיי אב געפירט צו דעם ארט וואו זיי האבען באגערט. (יודו לה' חסדו) זיי דארפען דאנקען גאט פיר זיין גינאד אונ ערצייל'ען זיינע וואונדער צו אלע מענשין.

ליבער הארציגער פאטער! ביי מיין יעצטיגען פארין אויפ'ן ים באמערק איך אויך עטוואס דיינע גבורות אונ דיינע גרויסע חסדים מיט'ן מענשן, וואס דו האסט אים גיגעבין גרויס פארשטאנד, ער זאל קענען מאכען אוועג אין ים, ווי דער נביא זאגט (הנותן בים דרך) דו ביזט דער גאט וואס דו האסט דורך געפירט דורך דעם ים א וועג, דו האסט דורך געפירט דיין פאלק ישראל איבערין ים אזוי ווי אויף אגלייכע פאצטאווע וועג, (ובמים עזים נתיבה) אונ דו פירסט דורך אין דאס מעכטיגע רוישענדע וואסער א באן, כלומר, דו האסט גיגעבין גרויס פארשטאנד אין מענשין ער זאל דער גיין די כחות וואס דו האסט באשאפען אין די נאטור, וואס מיט דעם זאל מען קענען מאכען גרויסע פאראחאדין, זיי זאלען פארען ווי אבאן אויפ'ן ים א) אונ אזוי ווי דיינע חסדים מיט'ן מענשין זיינען

מעשה אלפס

א) דאס איז די פארע וואס האט אגרויסען (צו צפון) דאדורך ווייס דער שיף קאפיטאן קראפט צו דרייען די רעדער אונ וואו צו גיין, דער קאמפאס איז פאר די שיף שניידין דעם וואסער אונ שטופען די שיף, זויא דיא רעלצעם צום באן, וואס דיא אונ די סגולה פון מאגנעט נאדיל (אויפ'ן פירען דעם באהן צוא זיין וועג וואו קאמפאס) וואס ווארפט נור צו איין זייט ער דארף גיין.

גרויס, בעט איך דיר, דו זאלסט באגליקען מיין רייזע אויפ'ן ים, דער ים זאל זיין רוהיג און די שיף זאל גיין וואו זי דארף, זי זאל חלילה זיך ניט אנקלאפין אן אשטיין און ניט ארויף גיין אויף אזאמד, ביי נאכט היט אויף די מאטראזען וואס שטייען אויפ'ן פיקעט זייא זאלין חלילה ניט איין שלאפען. עס זאלין זיך חלילה ניט אנשלאגען אשיף אן אשיף, און באהיט אונז פון אנדערע אונגליקען וואס טרעפין אויפ'ן ים, דען דוא ביסט דער הערשער איבער אים, וויא דער נביא זאגט (רוגע הים ויהמו גליו) דו קענסט איינשטילען דעם ים אין רעכטין ברומען פון זיינע וועלען, ווי די נאכט (שביעי של פסח) וואס פרעה האט נאך געיאגט אידישע קינדער, און האט זיי גיגרייכט ביין ים, האסטו גימאכט זייען אשטורם ווינד אויפ'ן ים, אז דער ים האט גירוישט און אין מיטין האסטו אים בארוהיגט, אז ער האט זיך גישפאלטין אויף צוועלף וועגין און יעדער שבט פון אידין איז גיגאנגען אין אים אין אבעזונדער וועג, און אז זייערע באליידיגער האבין זיי נאך גיאגט, האסטו אוואונק גיטאן צום ים האט ער אפלייך גיטאן אויף זיי, אז זייער מחנה מיט זייערע פערד און רייט וועגין דיינען פארזונקען גיווארען צום אב גרונד, אין די זעלבע צייט וואס דיינע קינדער זיינען גיגאנגען אין דער טריקענעס אין מיטין ים. און ברייננג מיר אויף מיין ארט לשלום איך זאל קומען גיזונד און זאל ניט געפינען קיין שטערונג אין וועג, מ'זאל מיר אראב לאזין פון שיף און ארויף לאזין אין פארט וואו איך פערלאנג, און זאל דארטין אלעמען (צו וועמען איך פאר) געפינען גיזונד און פרידליך, און אזוי ווי דו שטילסט איין דעם ים אין מיטין זיין רוישין, אזוי זאלסטו איין שטילען אלע שונאי ישראל וואס קאכין און רוישין אויף אונז ווי די וואלען פון ים, און זאלסט ארויף גיסין דיין גייסט אויף אלע באשעפענעס, זיי זאלען דער קענען דיין איינציגקייט, און זאלען פול ווערין מיט געטליכע וויסענשאפט, עס זאל מקוים ווערין דיינע הייליגע רייד (דורך דעם נביא ישעיה) (ומלאה הארץ דעה את ה') עס וועט פול ווערין די לאנד מיט אנערקענען גאט (כמים לים מכסים) זא ווי דאס וואסער באדעקט דעם ים, במהרה בימינו, אמן.